

vitéz Kiss Gábor



**Híven, becsülettel,
vitézül!**

**Dióhéjban a volt Magyar Királyi
Csendőrségről a drága utókornak**

BEVEZETŐ

Ez a könyv a „kakastollas” múltjukra büszkén visszaemlékező öreg csendőrök szívének hűséges terméke.

Búcsúszavak is, végrendelet is, mert az a magyar csendőr Testület, amely hatvanegy éven át szolgálta a magyar nép érdekében meghozott törvényeket, az utolsó csendőr halálával bevonul a történelem örök nyugodalmába.

A magyar csendőr-szolgálata kötelességtudó ellátására-kettős fogadalmat tett: honvéd esküt és csendőr esküt, amely alól csak az oldhatta fel akire felesküdt: a mindenható Isten.

Hogy kakastoll volt szolgálati ékességük, azt mindenki tudja, de hogy szívük is volt hűség és Hazája népéért dobogó, azt sokan kétségbe vonják.

A magyar csendőr nem szegte meg esküjét, és a felmagasztaló felmentés helyett feloszlátás lett sorsa. Feloszlatták és hivatásuk teljesítésétől megfosztották.

Mondhatnánk ezeket mentegetési célzattal, vagy sajnálat keltésére, de nem tesszük, mert a magyar csendőr büszke önérzettel s a becsületes és eredményes szolgálat tudatának örök emlékével várja a történelem ítéletét.

Kutassuk hát az igazi okot, és adjunk választ arra a kérdésre, hogy kinek, vagy kiknek állt érdekében a magyar törvények betartását biztosító-és kétségbevonhatatlanul kiváló és eredményes-rendvédelmi Testületet feloszlátani?

Erre a kérdésre 55 év elteltével lényegileg csak két felelet látott napvilágot: az egyik a csendőröknek a zsidók deportálásában való részvétele, a másik az orosz kommunista megszállók meggyőződése, miszerint a magyar csendőrség kemény fegyelme, szilárd hivatásteljesítése kiirthatatlan és átnevelhetetlen.

Álljunk meg hát pár percre, s idézzük azokat a történelmileg igazolt adatokat, amelyek alapján az előbbi bekezdés hiteles elbírálása megtörténhet.

A zsidóság Magyarországon csak kis számban honosodott meg Kálmán király uralkodásáig. Az Aranybullában még zsidóellenes törvénycikkkel találkozunk, de IV. Béla már kiváltságokat adományoz nekik. Nagy Lajos 1360-ban kiűzi őket az országból, s a mohácsi vész után kétszeres adót kell fizetniük. Mária Terézia “Türelmi adót” vet ki rájuk. II. József alatt német nevet tartoznak felvenni, és városokban lakhatnak.

Az 1867: XVII. tc. meghozza az emancipációt, az 1894:XXXI. tc. a keresztényekkel való házasságukat ismeri el, s az 1895:XLII. tc. teljes egyenjogúságot biztosít részükre. Összegezve a lényegét: A zsidóság teljes polgári jogokkal lett felruházva a befogadó magyar államban.

Hozzá kell tennünk, hogy a magyar jogrend a vallásnak adott állami elismerést, s azt a „bevetség” alapján határozta meg, ami abból állott, hogy a vallás és közoktatási miniszter jóváhagyta az illető vallás szervezeti szabályzatát. Az izraelita vallás 1895:XLVII. tc. megalkotásával lett elismert vallás, s a zsidó magyar azonos lett bármely más vallású magyar állampolgárral.

Miért fontos ez? Egyszerűen azért, mert a csendőrnek az izraelita (zsidó) személlyel, vagy közösséggel szemben 1881 február 14.-e után (a magyar csendőrség felállításától kezdődően) tizennégy évig hivatalból kellett eljárni.

Az 1992-es Magyar értelmező kéziszótár meghatározásában, a kommunizmus: „1.) A szocializmus felépítése utáni osztály nélküli társadalmi, gazdasági rendszer, amelyben mindenki képességei szerint dolgozik és a termelt javakból szükségletei szerint részesedik. 2.) Az ilyen társadalmi rendszer megteremtésének tudományos elmélete, a marxista leninista ideológia alapján.”

Miért fontos ez? Egyszerűen azért, mert a csendőrnek a kommunista személy, vagy közösség vagy tudományos elmélet ellen eljárási joga nem volt mindaddig, amíg az a magyar törvények megsértője nem lett.

Fentiekből következik, hogy akár zsidó, akár kommunista vétett az 1921:III. tc. vagy 1930:III.tc. ellen, eskü alatti kötelezettségét teljesítette a csendőr vagy rendőr, ha eljárást indított a törvénytörő ellen.

Említve az 1921:III.tc.-et, vitathatatlan, mert bekövetkezett, amit az 1937-ben kiadott „A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve” (Miskolczi Ágoston—Főügyész és Pincés Zoltán cső. alezredes, összeállításában) oly előrelátással megmagyarázott: a kommunizmus a magyar állami és társadalmi rend felforgatását tűzte ki céljául, s ezzel szembeállította magát a magyar közbiztonság fenntartására felelős rendvédelmi közegekkel.

A magyarországi Szociáldemokrata Párt és a

Kommunisták Magyarországi Pártjának 1919. március 21-i egyesülése a proletárság uralmának biztosítására, a meglévő magyar állami és társadalmi rend felforgatására „legteljesebb és legbensőbb fegyveres és szellemi szövetséget” kötött.

A következményeket minden élő magyar tudja és a magyar történelmi könyvekben olvashatja: anarchizmus, proletárdiktatura, Kun Bélák és Szamuely Tiborok.

Ami nehéz megérteni, s magyarázatra szorul, hogy mi volt az oka a zsidóság aránytalanul hatalmas számbeli részvételének ebben az embertelen terrorban. (A negyvenöt népbiztosból harminckettő volt zsidó!)

A másik érthetetlen tény a zsidóknak folytatólagos, kitarító pártállása a kommunizmus mellett, hisz nyilván nem tanultak az 1919-es kudarcból, amelyben mint magyar állampolgárok egy idegen nemzet (orosz-szovjet) utópiájának lettek lelkes támogatói. Aligha kétséges, hogy a 45-ös szovjet megszállással ismét önkéntes szolgálói lettek a kommunista lázalomnak, s vezetői állásukat tömérdek (magyar) honfitársuk iszonyatos kiirtására és kínzására fordították.

Itt meg kell álljunk annak a kérdésnek a tisztázására, hogy a zsidó vallású magyar honfitársának vallotta-e a magyar embert. Ha igen, miért mulasztotta el a hatalmával járó segítőkészséget, s miért lett hűtlen magyar állampolgárságához?

Ha hűtlen lett, akkor hazaáruló volt.

Összegezve a bevezető mondanivalóját: jelen sorok írója a magyar csendőrtiszt kötelezően tárgyilagos véleményével indítja útjára ezt az emlékkönyvet.

A zsidóság túlnyomó része teljes egyenértékűvé és azonos felfogásúvá vált a magyar polgárokkal. Csendőr-vonatkozásban éberségével, rendszerető és együttműködésre kész magatartásával komoly segítségére volt a megelőző szolgálatában. Alig volt csendőrörs, amelynek ne lett volna „bizalmi egyenként” működő megbízható magyar zsidó állampolgára, aki felismerve a közrend elleni veszélyt-önként figyelmeztette a járőröket.

Tragikus, hogy ez a viszony megszűnt. Ennek ellenére a zsidókat summásan elítélni épp olyan lelketlen és becstelen tett, mint ami a csendőrséget érte.

Lásson hát napvilágot ez az emlékkönyv, hogy azokat a kommunistákat, akik még ma is csendőr-ellenesek, kiközösítse a rend és csendőrzését megérdemlő magyar állampolgár.

vitéz Kiss Gábor
A Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közössége
központi vezetője

2006. Sarasota, Florida

VITÉZ KISS GÁBOR: BECS ÉS BECSÜLET

Tudom, szomorú a megállapítás, hogy mind kevesebb a becsületes ember s talán még a becsület fogalmának meghatározása is szegényedett, mégis kell néha elmerengeni a múlt szépségén, még akkor is, ha elfogultságunk kétségtelen.

Istenem, de szép volt! Istenem, de rég volt!... És most következtek azok a szavak, melyek elárulják múltunkat: „Álmodó Tiszapart, szívem lelkem oda tart, legelésző nyáj, vadvirágos táj, árva szívem csak utánad fáj, fáj, fáj, fáj. Nádfödél, faluvég. Eljutok-e Haza még? Vár otthon reám az Édesanyám, s visszavár a szép magyar Hazám!”

Micsoda elpuhult és bandzsa, érzékeny, sóvárgó, éretlen kamaszokká tett az élet bennünket, talán még azt is elhitné velünk, hogy a megérdemelnél sokkal jobb sors áldását kaptuk ajándékba. Nem hiszem, hogy volna olyan Hazájából elüldözött csendőr, aki sorsát Isten áldásának érezhette volna, de nem tudok olyanról sem, akinek fájdalma Teremtője ellen fordult volna. Mi lett hát megpróbáltatásunk fájdalmának igazi oka? A feleletre felkért válaszok messze leggyakoribb felelete ez volt: „Értékünknek és becsületünknek alábecsülése.”

Szánjunk egy kis időt erre a témára, az emberi érték meghatározására, definíciójára. A tárgyilagos megítélésen alapuló emberi érték valójában semmi más, mint a dicséretre méltó személy magatartásának, tulajdonságának, erényeinek elismerése. Egy leegyszerűsített meghatározás lehetne, ha valakiről azt állítanánk, hogy az illető hűséges, becsületes és vitéz. Mintha ezt a három *erényt* valahol már hallottam volna! Vizsgáljuk hát meg röviden a három erényt, s kíséreljük meg tárgyilagosan bírálni, hisz a tárgyilagosság szintén egy erény.

A *Hűség* valakihez vagy valamihez ragaszkodó és vonzódó, tőle megválni nem akaró érzelem viselése. Egy állhatatos, eltántoríthatatlan jellemű lény, akire áll a közmondás, hogy hűséges, mint a kutya.

A *Becsület* „a társadalom erkölcsi eszményének megfelelő magatartás mint követelmény” - írja a magyar értelmező kéziszótár. Az egyszerű meghatározás a *becs* szó értelmezését tartja a legfontosabbnak, mert becs, vagyis

érték nélkül nincs becsület.

A *Vitézség* a bátor, hősies harcos meghatározása. Egy mindenkor harcrakész, ellenséggel szembeszálló, bátor személyé.

Ennek a rövid bevezetőnek olvasása talán felébreszt egynéhány álmodó vagy álmodozó magyart, akik a felozlatott csendőrség hűségét, becsületét és vitézségét közömbös mesének hiszik és vélik. Ha unalmas, érdektelen a téma, ne kínozd magadat az olvasással, s én amúgy sem az eltökélt durcás makacsoknak küldöm ezt a tájékoztatót, hanem nyitott agyú magyaroknak, akik hajlandók a múlt tanulságaiból szebb jövőt kovácsolni.

Kezdjük hát a csendőr *esküvel*, amely magasztos fogadalom égi és földi elkötelezettséget parancsolt a szolgálatába lépőnek. Mint tudjuk, a csendőr katonai szolgálatának teljesítése *után* jelentkezhetett csak a csendőri hivatás ellátására. A csendőreskü Magyarország törvényesen megválasztott kormányzója és a magyar alkotmány és szentesített törvényei hűséges és hódolatos tiszteletére lett téve.

- 1.) Az eskü ünnepélyes, azaz büszke, hálaadó szertartás.
- 2.) Az esü vallomás, ígéret pontosan kifejezett magatartásbeli viselkedésre.
- 3.) Az eskü ígéret a szolgálatbeli alárendeltség elfogadására és engedelmisségre.
- 4.) Az eskü Isten segítségét kéri a szolgálat törvényes ellátására.

A katonai eskü, amely a csendőr esküt megelőzte, már lefektette a szolgálati köteletség megatartásának alapjait, és az engedelmisség, és hűség követelményeinek ellátására tette le az Isten segítségét kérő fogadalmat.

A két eskü tétele ismeretlen a világ minden államában katonai szolgálatot kezdő önkéntes vagy hivatásos honvéd részéről, s nyilván csak a kis országok katonái érzik az Isteni segítség szükségét.

Katonai eskü

Én, XY ünnepélyesen esküszöm a mindenható Istenre, hogy hadurunk ő Főméltósága, vitéz nemes nagybányai Horthy Miklós iránt mint Magyarország törvényesen megválasztott kormányzója iránt hűséggel és engedel-

mességgel viseltetem, Magyarországhoz és annak Alkotmányához hű leszek, az ország törvényeinek engedelmeskedem.

Esküszöm, hogy a magyar hadsereg tábornokainak és minden egyéb előjáróimnak és feljebbvalóimnak is engedelmeskedem, őket tiszteletben tartom és védelmezem, alárendeltjeimről mindig a legjobb tudásom szerint gondoskodom. Példaadásommal és minden erőmmel azon leszek, hogy a kötelességeiket minden körülmények között becsületesen teljesítsék.

Esküszöm, hogy szent hazámért minden külső és belső ellenség ellen, bárki legyen is az, mindenkor, mindenütt és minden alkalommal, életem és vérem feláldozásával is vitézül és férfiasan harcolok. Csapatainkat, zászlóinkat, lövegeinket és egyéb harci eszközeinket el nem hagyom és az ellenséggel soha a legkisebb egyetértésbe sem bocsátkozom, haza- és nemzetellenes, vagy olyan irányzat szolgálatába, amely a hadsereg katonai fegyelmét aláásni igyekszik, nem lépek, semmiféle titkos társulatnak nem vagyok és nem leszek tagja, minden szolgálati titkot híven megőrzök.

A hadicikkelyeket szem előtt tartva magamat mindig a haditörvények szerint derék magyar katonához és jó hazafihoz illő módon viselem és így becsülettel élek és halok. Isten engem úgy segítjen, ÁMEN!

Csendőreskü

Én, XY ünnepélyesen esküszöm a mindenható Istenre, hogy Főméltóságú vitéz nemes nagybányai Horthy Miklós mint Magyarország törvényesen megválasztott kormányzója, a magyar Alkotmány s hazánk szentesített törvényei iránt hűséggel és hódolattal viseltetem, hogy kötelességeimet mint Magyar Királyi Csendőr a közrend, a közcsend és a közbiztonság szolgálatában az ide vonatkozó utasítások szerint, mint katona pedig a haditörvények és szabályok szerint mindenkor és mindenben teljesítem, haza- és nemzetellenes, vagy olyan irányzat szolgálatába, amely a hadsereg vagy a csendőrség katonai fegyelmét aláásni igyekszik, nem lépek, semmiféle titkos társulatnak nem vagyok és nem leszek tagja, minden körülmények között csakis a szolgálat, a Kormányzó és az állam javát mozdítom

elő, a törvénynek, előjáróim és feljebbvalóim parancsainak és meghagyásainak készséggel engedelmeskedem és a szolgálati titkot hiven megőrzöm. Isten engem úgy segítjen, AMEN!

Elgondolkozva a kettős eskü egész életre szóló és elkötelező erején, felmerült bennem a kérdés, hogy miként lett hazánk szentesített törvényeit hűséggel és hódolattal védő csendőrségből a múlt népellenes kormányait feltétlen engedelmisséggel kiszolgáló, a magyar demokratikus mozgalmakat kíméletlen eszközökkel megsemmisíteni törekvő és a magyar parasztság és a magyar munkásság ellen megszámlálhatatlan erőszakot elkövető népellenes intézmény?! Hiszem, hogy ha a fenti vádak valóságot jelentenének, egyetérteneink az egységes ítélet végrehajtásával, amely a magyar csendőség intézményét megszünteti és szervezetét felosztatja.

De mi nem értünk egyet és a csendőség ellen hozott felosztató ítéletet hazug, megalkuvó, gerinctelen, kommunista proletárdiktatúrára vágyó, talpat nyaló hazaárulóknak, és koncleső, becstelen, aijas árulóknak tulajdonítjuk.

Hogy miért? Mert a magyar csendőr nagyhatalmak által utánczásra méltó világhírnek örvendett.

Itt az idő, hogy a csendőr tizparancsolat is megszólaljon;

1. Megemlékezzél arról, amivel Istenednek tartozol!
2. Én vagyok a te Hazád: Nagy Magyarország!
3. Hűséged, becsületed, vitézséged nem eladó!
4. Légy erkölcsös, józanéletű, engedelmes!
5. Tiszteld előljáróidat, mint atyádat, szeresd bajtársadat, mint tenmagadat!
6. Tanulj és tudj, a tudás második fegyvered!
7. Védj a másét, a magadét ne pazarold!
8. Mögötted a törvény, előtted is az legyen!
9. Igaztalanul senkit ne vádolj, fegyvered ártatlant ne bántson!
10. A család szentély, ha magadnak nincs, örsődben megtalálod!

Ezt a földi tizparancsolat élte és sugározta a magyar

csendőr. De érdemes meghallgatni az akkori csendőrségi felügyelőnek, a rettegett vitéz Nemerey tábornoknak a tizparancsolathoz adott kísérő szavait: „Két év alatt megismertem a csendőr lelkét vágyaival, örömeivel és bánatával egyaránt. Láttam áldozóképességének és önzetlenségének ragyogó példáit, vele örvendeztem a szerényen, névtelenül, de fáradhatatlanul végzett munka eredményei felett. Szomorúan értesültem botlásokról, amelyeknél az előjáró és a bajtárs keze segíteni hiába igyekezett. A magyar csendőr kimagasló eredményeinek, valamint azoknak a küzdelmeknek és nehézségeknek a megismerése, amelyek a csendőrt szolgálatában és magánéletében kísérik, késztetett a csendőr tizparancsolat kiadásának kezdeményezésére. Nem mások ezek az acélkemény és kristálytisza mondatok, mint egy Veletek élő láthatatlan előjáró és bajtárs, aki nehéz, veszélyes és áldozatos munkákban Elöttetek, Mögöttetek és Bennetek van. Elöttetek járó erő e tizparancsolat, amely minden nehézséget legyőz, amit mint katona, mint csendőr és mint magánember Magatok előtt találtok. Veletek járnak ezek az igazságok, mert Veletek emberek élete, vagyona, jóléte és magyar sorsának kialakítása elválaszthatatlanul van összeforrvá. Ne nézzétek ezeket másként, mint életetek Bibliáját, amellyel a legfölségesebbeket: Istent és a Hazát szolgáljátok. Olvassátok és tegyétek magatokévá a csendőr tizparancsolat!”

Nem tudom mit érez az új századforduló magyarsága, mikor a fenti sorokat olvassa, ha egyáltalán olvassa. Nem tudom, hisz-e bármiféle tizparancsolatban. De azt tudom, hogy nem érdemli meg azt a szolgálatot, amit a volt magyar csendőség adott! Miért? Mert adott olyan szolgálatot, amit hatásosabban ellátni nem volt képes a földgolyó egyetlen közbiztonsági szerve sem! A magyar csendőr az államhatalom képviselője volt, a törvényes rend és belső béke támasza, az ország közbiztonságának és nyugalmanak őre, és a nemzet bizalmának letéteményese. A csendőr büszke volt szép hivatására, azt életcélként, kitüntetésnek, és nem csupán kenyérkeresetnek tekintette. Büszke volt arra, hogy olyan Testületnek lehetett tagja, amely csak erkölcsileg megválogatottakat fogadott kebelére,

s amely mindenki által megkülönböztetett tiszteletben és megbecsülésben részesült. Szerette hivatását és Testületét, amelynek életét szentelte, és minden szavának és tetteinek célja az volt, hogy fogadott kötelességének híven, becsülettel és vitézül eleget tegyen, a csendőrség jó hírnevének és tekintélyének becsületet szerezzen, valamint hogy a gondjára bízott polgárokat védelmezően megóvja. Erkölcsösség, józan életmód, pártatlanság, igazságszeretet, megvesztegethetetlenség, éberség, bátorság, erély és törhetetlen Hazaszeretet voltak a magyar csendőr fő tulajdonságai.

Jelen sorok írója, aki a magyar csendőrség páratlan példaadó múltját ismertette az Egyesült Államok egyik legnagyobb megyéjének sheriff rendszerében és elismerésként címzetes felügyelői státust kapott, örömmel vette tudomásul, hogy a szolgálati múltjára oly büszke csendőr tiszt tanácsát és oktatását elfogadva a bűncselekmények számát két és fél százalékkal sikerült csökkenteni két és fél év alatt.

Aki nem tudja, ne mondja, hogy az állampolgárok megbecsülése független a büntettek elkövetési arányától, mert az a lakosság, amely a rendfenntartó szerveket tiszteli, azok szolgálatának lesznek élvezői. A kinevetett rendőr az eredménytelen nyomozások és felderítetlen bűncselekmények alanya, s ma Magyarországon a rendőrök tisztelete, megbecsülése nem létező, s elriasztóan visszataszító.

A gyötrődés és önkínzás mellett azokra a trágár és arcátlan viccekre gondolok, melyeket egy magát tréfásnak gondoló, valóságban büntetendően szolgálati becsületet sértő cég terjeszt, gyalázva a magyar rendőrt és gázolva a rendőrség becsületében. Egy ország, amely rendőrségének kigúnyolásán nevetni tud, megérdemli a kinevetett rendőrséget. Csak egy példát idézek, azt is szégyenkezve: Két galamb ül az ágon. „Látod mi van a fa alatt?” – kérdi az egyik. „Látom hát. Egy rendőr.” - feleli a másik. „Akkor mire vársz?” Szégyen, gyalázat, sértés, lekicsinylés, kigúnyolás, lenézés, megvetés, megalázás, amit rendőreink érezhetnek és bizonyos, hogy nem fokozza igyekezetüket az eredményesebb szolgálat ellátására. Nehéz elhinni, hogy a jelenlegi magyar rendőrség és szolgálatának ellátása nem

szenved nevetségessé tételén, különösen akkor, amikor tudja, hogy elődje, a csendőr nem tűrt el becsülete elleni sértést vagy rágalmozást és köteles volt a törvényes megtorlást igénybe venni, ha szolgálati magatartását bárki becsmérelni merte.

Az alábbi történet hitelességét személyes jelenlétem igazolja, s bizonyítja azt az érzékeny önbizalmat, amire a volt magyar csendőrök jogosan alapozhattak.

A főherceglaki csendőr tanszázad oktatótiszteje voltam 1944-ben. A helyi vendéglő volt a tisztek és altisztek étkezdéje, s egy szombaton este ott vacsorázott a négy oktató altiszt a megszokott asztalnál. Nem messze tőlük egy hosszú asztalnál a község előkelőségei, a főjegyző, az állatorvos, és az erdőmérnök vacsoráztak feleségeikkel két ismeretlen férfi, valamint két ismeretlen hölgy társaságában. Az ő asztaluk meglehetősen hangos volt, mert a négy cigány ugyancsak lelkesen húzta a rendelt nótákat. Az egyik férfi, egy jóképű és főleg jó hangos, egymás után húzatta a szebbnél szebb nótákat, mignem egyszer csak a zsebébe nyúlva kirántott egy csomó szeletelt papírt, s odadobta a cigányok közé mondva: „Holnap ti mind vendégeim vagytok az előadásunkon!”

Az ott ülő csendőrök kérdezték a pincért, hogy kik a hangos vendégek, de a kérdezett nem tudta, így hát a rangidős Cserfalvi törzsörmeister az ismert helyi személyeket üdvözölve érdeklődött a másnapi tervek felől. Mindent várt, csak azt nem, hogy a hangos énekes felugorjon és rákiáltson: „Mars az asztalomtól csendőr, ti csak szekirozni tudjátok ezeket a drága zenészeket, nektek nincs jegy a holt napi műsorunkra!!! Mars!!!”

Cserfalvi nem szólt, feszes hátraarcot vett és intett a többi bajtársának távozásra. Az ajtóban megállt, s az egyik pincért utasította a főjegyző azonnali odahívására. A főjegyző ment is, s magyarázóan mondta, hogy a színészt nem szabad komolyan venni, mert már a bor beszél belőle. „Nem úgy van az főjegyző úr. - mondta Cserfalvi. - A csendőrséget sértés érte, s a szolgálati utasítás 108. paragrafusában értelmében a becsületünket ért sértés törvényes megtorlásának igénybevételelől elállni nem szabad. Én azonnal jelentem a történeteket Görgey százados úrnak, a főjegyző úr pedig jelentse az alispán úrnak.”

Gondolom, nem kell mondanom, hogy az alispáni hivatal a másnapra tervezett színházi műsor engedélyét azonnali hatállyal visszavonta, s a sértésért felelős színésszel az összes eladott jegyek árát visszafizettetve bocsánatkérő levelet íratott a kerületi parancsnoksághoz ittas állapotának mint előidéző okozónak magyarázatával.

Miért emlékszem és emlékeztetek erre a történetre? Talán büszke vagyok, hogy amíg a csendör felelt a társadalmi rend és fegyelem betartásáért, annak gúnyolása vagy lekicsinyítése az egész társadalom szégyene volt, mert a bölcs mondás az örök (beleértve a csendöröket is) örök törvényét ismétli, mikor ezt mondja: „Verd meg a pásztort, s elszéled a nyáj!”

A fejben levő józan ész azt diktálja, hogy a fejlődés első lépése fején találni a szöveget. Az első és legfontosabb követelmény a megfelelő emberanyag kiválasztása. A jelenlegi katonai szolgálat - bár alaposságát a kiképzési idő és mód erősen korlátozza - adhat támaszt és válogatási lehetőséget, amennyiben *hivatást*, nem pedig foglalkozást kínál a szolgálat ellátására legalkalmasabb jelentkezőknek. A közbiztonsági szolgálat nemes, büszke és eredményes örök kezében nemcsak a polgárok javát, de szervezetüknek megbecsülését és szeretetét is megérdemelten szolgálja.

A szervezet katonai alapú kell legyen. A lakosságnak korlátoznia kell az önkényű és öntevékeny eljárásokat, s a „pásztorra bízni a nyáját”, míg a juhászkutyával rendet teremt.

A magyar közbiztonság szolgálata jelenlegi módszereivel és szabályzatának használatával nem lesz képes a mindennap fejlettebbé váló bűncselekmények megállítására, mert a bűnözők nem érzik a rendörök vasszigorát, és az állam által rájuk bízott feladatok ellátásának szigorú végrehajtását. *Csak megbecsült és méltányolt rendőrség képes olyan szolgálati eredményességre, amit tőle a polgárok elvárnak.* Az alábecsült, kigúnyolt és kritizált rendörök alábecsülik és kritizálják a polgárságot, s a kölcsönös elégedetlenség pontosan azoknak a törvénytíróknak érdekét szolgálja, akik az egészséges társadalom ellenségei.

A közbiztonság közös áldás. A rendőrség gáncstalan,

kiválósága és eredményessége a polgárok elismerését és megbecsülését eredményezik. Az a pár vén csendör, akik népük biztonságát szent kötelességüknek érezték, imádkozik, hogy az az Isten, akinek segítségét ők kérték és kapták, segítse, védje és irányítsa a magyar rend öreit annak ellenére, hogy nem leng kakastoll kalapjukon.

vitész Kiss Gábor
Csendör Főhadnagy

VITÉZ KISS GÁBOR: A ZSIDÓSÁG ÉS A MAGYAR
KIRÁLYI CSENDŐRSÉG VISZONYA 1881-TŐL
NAPJAINKIG

Mielőtt bárki a magyar nyelv pajkos kétértelműségével visszaélhetne és bizonyítani akarná, hogy a zsidóságnak a csendőrséggel vagy a csendőrségnek a zsidósággal „viszonya” volt, sietek megállapítani, hogy a viszony csak szolgálati volt, s történelmi időtartama röpke 64 év elteltével viszonyból iszonyra korcsosult. Az iszony e között a két jellegzetes embercsoport között nem veleszületett vallási vagy etnikai sajátosságból fakad és nem előítéletre épített hagyományos ellenszenv, hanem az utolsó közösen átélt évek iszonyatos eseményeinek szomorú következménye. A zsidóság a csendőrség szerepében látja tragikus sorsának egyik fő okozóját, a csendőrség pedig a kommunista zsidó országvezetésnek a Testületet feloszlató döntését véli embertelen gyűlöletnek, s az abból fakadó tömérdek szenvedés gyökerének.

Hiszem, hogy kizárólag dokumentált adatokra támaszkodó visszatekintéssel az előrelátást szolgálom, mert a gyűlölet csak indulatot gyújt, s annak következménye, az iszony minden nemes emberi érték érvényesülésének biztos útonállója.

Kezdjük azzal, hogy ez a tanulmány korlátozott terjedelménél fogva nem foglalkozhat oknyomozással, s így kizárólag a csendőrség és a zsidóság állampolgári, vallásfelekezeti és büntető jogrendbeli szerepét és viszonyát kívánja ismertetni.

Mielőtt a történelem dokumentált eseményeit életre keltenénk a tények özönében, legyen bátorságunk kijelenteni, hogy a holokauszt kifejezést többé nem használjuk, eltöröltük, mert sem a zsidók, sem a csendőrök nem szenvedtek totális megsemmisülést tűzben vagy tűz által. A hatást kereső szavak sokszor túllőnek a célon, s magukkal viszik a történet események valódiságának hitelértékét.

A Magyar Királyi Csendőrséget 1881. február 15-én állították fel, s iktatták törvénybe, és 1944. december 22-én lett megszüntetve és feloszlatva. A csendőrség közel hatvannégy éves fennállása alatt csak és kizárólag teljes

jogú magyar állampolgár szolgálhatott a testületben, zsidó vallás híveinek állampolgári és vallástól való elvonatkozásban három lényeges változáson keresztül. Ez a három változás a *megettűrt*, az *elismert* és végül a *bevetett* vallások korszakai voltak. Szent István államalkotó uralkodása alatt családi, vagy úgynevezett hitelvi alapon álló kislétszámú zsidó élt az akkori Magyarország északi részén. Az ország Árpád-házi királyai már felismerték a zsidó valláscsoportok élelmes, vállalkozó tehetségét. Kálmán király idején Németországból, Galiciából és Lengyelországból már oly nagy számban települtek át, hogy az 1222-es Aranybulla már zsidóellenes törvényt hozott, főleg a honosítás és ingatlanszerzés rendezésére. Ez volt a magyar zsidóság *megettűrt* állapotának kora. Ezt a megettűrtséget IV. Béla erősíti azzal, hogy kiváltságokat adományoz, míg Nagy Lajos 1360-ban gyengíti és kiűzi őket az országból. Persze nem mindet. A mohácsi vész után kétszeres adót kell, hogy fizessenek, Mária Terézia pedig türelmi adót vet ki rájuk. II. József alatt német nevet kötelesek felvenni és beköltözhetnek a városokba. Az 1867. évi XVII. törvény meghozza az Emancipációt, s ezzel *elismertté* teszi a zsidó vallást. Végül az 1894. évi XXXI. törvény a keresztényekkel való házasságot törvényesnek ismeri el, és az 1895. évi XVII. törvény teljes állampolgári egyenjogúságot biztosít a zsidó vallású magyar polgároknak. Tehát az 1895 előtti *megettűrt* állapot végre alkotmányosan *bevetté* változtatta a zsidó vallás hívőit.

Itt egy percre meg kell állnunk kihangsúlyozni, hogy az 1881-ben felállított csendőr szolgálatnak az 1894. és 1895. évi törvények előtti időszakában 14 éven át a még teljes állampolgársági egyenjogúsággal *nem* rendelkező zsidó vallásúakkal szemben érhető előítéletei voltak.

A zsidóknak a csendőrséggel vagy más hatósági szervvel részben saját érdekből, részben a velük szembeni éberségből kifolyólag 1881-től az 1914. június 28-án bekövetkezett szarajevói gyilkosság okozta válságig lényeges konfliktusa nem volt. Még az első világháború is egymás mellett találja a magyar állam védelmére kész zsidó és keresztény vallású honvédeket, s még tavaly is megaláztatott és büszkén tisztelgettem a jászódszai hősi emlékmű előtt, ahol a Kiss és a Heller nevek egyenlő számban hirdetik a hazaszeretet

legnagyobb bizonyítékát, a hősi halált.

Arra a kérdésre, hogy mi okozta a pálfordulást, s a zsidó magyar polgárok átalakulását önteltségre, önbizalomra, és önhittségre, nehéz a kívülállónak magyarázatot találni, s talán legjobb a híres szociológust, a zsidó vallású Jászi Oszkárt meghallgatni. Ő a Károlyi-kormány minisztere volt, és megállapítja, hogy a „kommunista vezérkarnak legalább 95%-a zsidó volt”. A zsidóság és a magyar polgárok viszonyának rosszabbodása Jászi szerint „az első alkalom, amikor egy világtörténelmi mozgalomban a zsidóság minden fék és korlát nélkül érvényesülhetett, tehát szabadon fejthette ki a benne évszázadokon át szunnyadó erőket és tendenciákat”.

Nem vagyok történész és nem vitatkozom egy szabadon adott magyarázattal, én csak zárószavaimat szentelem azoknak a gondolataimnak és véleményemnek, melyek meggyőződésem erejére támaszkodva hivatásos tisztí becsülete és hitem termékei.

Amíg élek, emlékezetemben lesznek Pincés Zoltán neves csendőr ezredes úr szavai, melyeket a bajorországi Pfarrkirchenben 1945. december 1-én, percekkel öngyilkossága előtt mondott. Idézem: „Az 1919-es forradalom és proletárdiktatúra 45 népbiztosa közül 32 zsidó vallású volt. Sajnos több, mint két évig vártunk, mielőtt az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatói elleni törvényt meghoztuk, az 1921. évi III. törvényt, amely a csendőrség szolgálati kötelességévé tette a terrorista szervezkedések ellen való eljárást. Elkéstünk és ennek isszuk ma a levét. Mi, csendőrök földönfutókká lettünk és leszünk.”

Igaza lett: van házunk, de nincs Hazánk.

Az idei csendőrnapon, amit mi, hontalanok büszke emlékezéssel, az otthoni magyarok pedig tompa és tanácstalan tétovázással ünnepelek, az a megtiszteltetés ért, hogy öt magyarországi hivatásos, közbiztonságot szolgáló bajtársunk eljött közénk gondolatcserére. Isten hozott Benneteket! A látottak és tapasztaltak ne maradjanak Veletek, mondjátok el az otthoniaknak, hogy a magyar csendőrszellem még él, s örökségbe fog hagyni hűséget, becsületet és vitézséget szerte a nagyvilágban, ahová a sors vezényelte.

Vendégeinkkel Florida területileg legnagyobb körzetében voltunk, Sanfordban, ahol én tiszteletbeli Eszlinger tiszteletbeli érdemkeresztes csendőr fősheriff rangban vagyunk.

Eszlinger a magyar csendőrség szolgálati módszerei alkalmazásának anyagából kapta doktori diplomáját, s talán mondanom sem kell, ki fordította le a Csendőr Szolgálati Utasítást a vizsgázáshoz.

Kedves magyar kollégáim! Vigyetek magatokkal Haza egy méltó emléket: a ti drága falvaitok éber és hűséges őrzoinek emlékét. A mi bünfelderítésünk mindig közel volt a 90%-hoz, s faluink magyarjai kalapot emelve köszöntöttek, ahol járőreinkkel találkoztak. Ma itt mi nem érdemet és az érte járó elismerést keressük, hanem a csendőr névnek régi, történelmi csengését. Évente megtartott rendvédelmi Konferenciáink máris enyhülést eredményeztek Otthon, senki ne kívánja vissza a kakastollas kalapot, csak bűnmegeelőző eljárást, amit még az amerikaiak sem tudtak utánozni.

Kedves Bajtársak, Testvérek!

Hiszem, hogy megengeditek ezt a megszólítást, hisz valamikor régen én is a Ti cipőtökben jártam, s Hozzátok hasonlóan szolgáltam országunk és népünk közbiztonságát. Több, mint egy fél évszázad telt el azóta, s ma, mikor itt előttetek állok, Isten irányította sorsomnak köszönöm, hogy ezt megérhettem. Amit mondani fogok, nem kalandos, élménydús vagy éppen mulattató, de a magyar rendvédelem történelmének ez az elhallgatott szakasza is igazságot követel, meghamisítója hitszegést követ el.

Bevezető vitám az „emigráció” vagy „emigráns” kifejezésekhez kapcsolódik. A meghatározás ez: *„hazájukat politikai okokból önként elhagyó és önkéntes száműzetést választó személyek”*. Az 1945-ben szolgáló magyar királyi csendőrökre ez a definíció nem vonatkoztatható. A hazájuk határát átlépő csendőrök szolgálati kötelékben parancsra cselekedtek, és soha nem választották az önkéntes száműzetést.

A csendőrség sorsát illetően a háború vége drasztikus változásokat hozott. Egy tollvonással feloszlatták a testületet, tagjait kollektív alapon háborús bűnösnek nyilvánították és az elérhetőket ítéletekkel súlytották. Ezzel megteremtettek négy tragikus csendőr sorscsoportot: a hadifoglyokét, a külhonba kényszerítettékét, az itthon igazolt néhány és az itthon nem igazolt, vád alá helyezett, majd elmarasztalt csendőrök csoportját.

Én a külföldre kényszerűen kitelepülő csendőrök sorsáról adok beszámolót, mert ennek a csoportnak lettem tagja, amikor édesapám, dr. Kiss Dezső volt zalaegerszegi törvényszéki elnök ma is örzött drága kezeirását kézhez kaptam: *„Édes fiam! Még akkor se gyere, ha kezem írását olvasod egy hazahívó levelemben. Édesapád.”* Édesapáink sajnos már nem hívhatnak haza, a legszomorúbb azonban az, hogy Édes Hazánk se hívott bennünket soha Haza! A rideg statisztika számokban beszél. 1944-ben 22 ezer csendőr szolgált a közbiztonságot. Több, mint fele elesett a csatatereken, 5 ezer hadifogságba, büntetőtáborokba jutott, 4 ezer hivatásától megfosztottan sinylődött itthon, a maradék

kb. 2 ezer nem térhetett vissza hazájába.

Ezekről kívánok ma beszámolni.

Jól tudom, hogy sorsunk képét az itthon maradt csendőrök és az irányított általános közvélemény másképp látja, mint mi, mégis remélem, hogy a létező elöitéletek ellenére a tisztábban látást fogom szolgálni.

Elöitéletekről beszélve, remélem Ti is mosolyogni fogtok azon a kis történeten, ami velem az amerikai Ludovika - itt West Point-nak hívják - látogatásakor történt. Minden látogató kap egy kísért, vezetőt az akadémia hallgatói közül. Az én vezetőm egy déli államból származott akadémikus volt. Azt tudnunk kell, hogy még ma is orrolnak a déli és az északi amerikaiak egymásra. Mikor a polgárháború hősi szobraihoz értünk, vezetőm a déli hadsereg tábornokai szobránál keményen tisztelgett és jelentette: „Ezek voltak a dicsőséges konföderációs, déli, hős tábornokok”. Kisvártatva az északi hadsereg tábornokainak szobrához értünk, megint keményen tisztelgett és jelentette: „Ezek a szobrok a déli hadsereg mesterlövészeinek dicsőségét hirdetik”. Az elöitéletekről csak ennyit kívánok mondani.

Kiséreljük megérteni, mit jelentett 1945 késő tavaszán ráébredni a szörnyű valóságra: hűség és becsület szolgálatunkra hazánk nem tart többé igényt, s népünk nem akar többé kakastollas járort látni! Ezt hirdették az újságok.

Nem kérdelem, Ti mit csináltatok volna helyünkben, mert tudom, hogy Ti is élni és remélni akartatok volna. Élni, bizva Istenben és akkori fiatalságunk erejében és remélni, hogy a békeszerződések értelmében felszabadul az ország a megszállóktól, s visszatérhetünk. Nem így lett. Ahogy a remények haloványodtak, élniakarásunk erősödött. Tudom, hallottátok azt a melázó mondást, hogy „jobb otthon a fekete kenyér, mint máshol a fehér”, de gondoltatok-e arra, hogy milyen keserű lehet máshol a fekete kenyér, meg a vele járó feketelevés? Félelem nélkül élni? - hamar lett belőle: élelem nélkül félni!

Számos előjárónk, példaképeink jövőtlen reménytelenségük tudatában önmaguk vetettek véget életüknek. Pfarrkirchenben, Ausztriában Pinczés Zoltán vezérőrnagy úr temetésén búcsúlevelét zokogva hallgattuk: *„A törökök 150 éve alatt nem lettünk mohamedánok, mert*

Istenfélők maradtunk. A szovjetnek nem kell 150 év, mert a kommunizmus pár évtized alatt el fogja pusztítani a keresztény és nemzeti hitet.” Gondolkozzunk!

Az Ausztriában és Németországban maradt csendörök 1947 nyaráig nagyrészt egységeikben és kötelékeikben maradtak, s mint örségi és rendészeti szolgálattelvők az Egyesült Államok, az angol és a francia megszálló erők alkalmazásában állottak. Számos okmány bizonyítja, hogy a csendőrség feszes erényeit a nagyhatalmak is bámulattal ismerték el és jutalmazták. A németországi polgári rend lassú visszaállítása véget vetett a csendőr egységek szolgálati szükségességének, és újból felmerült a nagy kérdés, hová sodorja a végzet a hazájukba visszavágyó csendőröket? Mintegy nyolcszázan hittek Rákosi, Farkas, Gerő, Vas és Révai ügynökeinek, de itthon közbiztonság helyett még önbiztonságukat sem tudták megmenteni, illetve megvédeni.

Ausztriában több bajtársunk egy kömüvessé átképzett csendőr, Jegenyés Pál csendőr főtörzsörmester köré csoportosult, aki megfonta azt a láthatatlan köteléket, amely mindmáig is a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösséget összetartja. 1947-ben már körlevelekkel kerestük egymást és egy évre rá már rozoga írógép és indigós másolású Bajtársi Levél kötötte össze a volt testület elérhető tagjait. A Bajtársi Levél, a külhoni csendőrök értesítője azóta is megszokás nélkül tájékoztat. Ez az év a 48. évfolyam, s az eredeti alapítók kívánsága, hogy addig ne szűnjön meg, míg két csendőr él!

Egy körlevelemben nemrég megkérdeztem, hogy vajon miért kell két csendőr a Bajtársi Levél fennmaradásához? Egy választ kaptam csak, azt is egy próbacsendőrtől, aki 70 éves lévén talán a legfiatalabb csendőrtojás: „Tudja, főhadnagy úr, egy kell, hogy írja, egy meg, hogy olvassa.”

A Bajtársi Levél komoly rendvédelem-történeti, történelmi érték. A Közösség tagjainak szíve van elrejtve benne, s a csendőrsors minden változásának hűséges, okmányerejű bizonyítéka. Ezt az alkalmat kívánom felhasználni, hogy bejelentsem elhatározásunkat, hogy a hazától távolszakadt csendőr Bajtársi Közösség összes Bajtársi Levelét, 48 teljes évfolyamot a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaságnak adományozzuk

adatbázisában történő tárolásra és kiértékelésre.

Tisztelettel felkérem dr. Öry Károly urat, hogy lépjen

A három évfolyam anyagi tartalma csak kezdet, hová külföldön élő csendörök életét megismerjük és megértjük. Már kértem dr. Parádi József elnök urat, hogy az érdeklődésnek megfelelően gondoskodjon az anyag hozzájutási lehetőségeiről, s mikor az általunk ígért további 45 évfolyam is megérkezik, világos lesz mikor, mit és miért tettünk.

1947-től az ötvenes évek elejéig alkalmi és majdnem mindenkor lealacsonyító bérmunkák jutottak, míg az önfenntartás ösztönének parancsára a kivándorlások gondolata megfordult fejünkben. A francia idegenlégió, az ausztráliai és kanadai hatóságok voltak az elsők, melyek mezőgazdasági és gyári munkalehetőséget kínáltak, de aki az Egyesült Államokhoz fordult bevándorlási kérvényével, évekig várhatott, mert idézem: „az Egyesült Államok azokat a magyar szélsőséges elemeket, akik az Egyesült Államok nagy szövetségese, a dicső Szovjet Unió ellen fogtak fegyvert, nem kívánja befogadni letelepülésre”. Én magam az elsők között, hat éves várakozás után, 1953 őszén kaptam meg a bevándorlási engedélyt.

A négy égtáj felé szétszórt csendörök nyelvi és szakmabeli hiányosságok miatt megint a legegyszerűbb bérmunkákkal kezdték, de valami titokzatos kötelék, amiről ma már bátran mondhatjuk, hogy bajtársi együttérzés, nem hagyta, hogy elengedjék egymás megtalált kezét. Az összekötő kapocs megint a Bajtársi Levél volt.

Múltak az évek, s ki-ki tehetsége, rátermettsége vagy összeköttetése alapján 35, 40, 45 évesen új életet kezdett. A gyári munkásoktól az egyetemi tanárokig minden állami és magán foglalkozási ágra jutott a csendörökből és két erényt megtartottunk jelszavunkból: a hűséget önmagunkhoz, bajtársainkhoz és Szülőhazánkhoz, és a becsületet a választott új hivatásainkban. Országunk is büszke lehet a külföldi csendörök teljesítményére és törvénytisztelő fegyelmére, mert büszkén jelenthetem, hogy 51 év alatt csendőr ellen hatósági vagy bírósági elmarasztalás nem született.

Közösségünk bajtársi létszáma rohamosan fogy. Nyilvántartásunkban a külhoni hivatásos csendörök száma

223-ra apadt. Új-Zéland, Ausztrália, Argentína, Brazília, Venezuela, Mexikó, Egyesült Államok, Kanada, Anglia, Németország, Franciaország, Svájc, Svédország, Ausztria, Szlovákia, Erdély-Románia, ahol még csendörök élnek távol hazájuktól.

Az elmúlt 51 év azoknak, akik meggyőződéssel hiszik és vallják, hogy méltánytalan és igazságtalan elbánásban részesültek, keserű, sőt elkésérítő volt, mégsincs tagja Bajtársi Közösségünknek, aki elégtételt vagy jóvátételt keresne.

De kérjük, várjuk és reméljük a kijáró igazságtételt.

Számos csendör, aki rehabilitációért folyamodott, ezt a választ kapta: „A csendőrség történelmi szerepének bemutatása, a valós történelmi értékeit megalkotása történetírói feladat. Az erkölcsi jóvátétel - túl a jog lehetőségein - a nemzeti közemlékezet adóssága.”

A volt csendőrség igaz történelmi kiértékelése fekete betűkkel fehér papíron már olvasható, - erről a nemes és tárgyilagos magyarországi kutatók, történészek gondoskodtak - de a nemzeti közemlékezet adósságának lerovása még késik. Nekünk, akik még élünk, veletek - akikre az adósság letörlesztése marad - együtt kell dolgoznunk. Mi szívünk utolsó dobbanásáig büszkék leszünk hivatásos szolgálati múltunkra és akarjuk, hogy Ti is büszkék legyetek emlékünkre.

A csendörök sors történetének utolsó lapjához értünk. Számos erényünk mellett meg kell valljuk, hogy mi, külföldre szakadtak, megszegtek a Szózat parancsát: „A nagyvilágon e kívül nincsen számodra hely, áldjon vagy verjen sors keze, itt élned és halnod kell”. Sajnos élni nem tudtunk és halni nem fogunk itt.

De ha már nem élhettünk itt, legalább ne szenvedjünk totális halált. Valami kell, hogy maradjon utánunk. Hűség, becsület, vitézség, tudom a Ti hármasszavaitok is, így rajtatok múlik, hogy egy valóság-hű történelem emlékeztethessen a „Kakastollásokra”, akik ezt a három szót nemcsak mondták, de éltek is.

Köszönöm figyelmeteket.

VITÉZ KISS GÁBOR: BORZASZTÓK A RODOSTÓK

Megmondom őszintén, a történelemórán hallott esemény Rákóczi-ról nem váltotta ki belőlem a sajnálkozást vagy rokonérzetet, míg én magam is száműzötté nem lettem. Sorsközösségünk nem enged egyformaságot vitatni vagy összehasonlítást tenni II. Rákóczi Ferenc, Munkács vára egykori urának, és híres apródjának, majd kamarásának, Mikes Kelemennek sorsával. Felidézve saját száműzetésünket, mégis, mintha némi hasonlatosságot lehetne felfedezni a két történelmi esemény között. Immár lassan hatvan éves elcsapottságunk érzete talán sohase tört volna elő, ha gondos és ötletes feleségem, Ruth nem ajándékoz meg Leszler Józsefnek Nótakedvelőknek című pompás könyvével. Forgatva a lapokat, dúdolva sok ismert dalokat, a P betűs szerzőknél megtaláltam Petőfit és az alábbi versbe bűjtött dalát...

*Messze messze Rodostóba
Rákóczi van búsulóba.
Piros vényom vezet arra,
Gyásznap sűt a magyarra.*

*Piros vér a fehér havon,
A vezérünk oda vagyon.
Oda vagyon bujdosóba,
Messze-messze Rodostóba.*

*Ha mégegyszer visszajönne
Szabadságunk teremtője,
Körülvennök lobogóját,
Megcsókolnánk lába nyomát.*

Ez a kis cicomázatlan vers mellbe vágott. Miért búsul a bujdosó? Miért sűtött gyásznap a magyarra?

Én is bujdosó vagyok, én is búsulok, vajon ezért sűt-e gyásznap a magyarra? Vizsgáljuk meg sebtében a két száműzetést, Rákócziékét és a Csendöreinkét.

Rákóczi-Mikes:

1707-től jóban, rosszban együtt vannak, tagjai a „Nemesi

Kompániának.”

1711- től együtt harcolnak a Rákóczi szabadságharcában.

1712-ben mint vesztesek vállalják a száműzetést.

1713-ban Lengyelországon és Anglián át

Franciaországba menekülnek.

1717-ben a Szultán meghívására Törökországba látogatnak.

1720-ban a Márvány-tengeri Rodostót választják végleges száműzetési helynek.

1735-ben Rákóczi Ferenc, 1762-ben Mikes Kelemen emigrációja haláluk által befejeződik.

Tanulva a veszprémi piarista gimnázium történelem tankönyvéből, az igazat megvallva, eszembe se jutott az említett két magyar sorsán tépelődni, sőt valami olyasfélét gondoltam, hogy ha egy magyar főúr, honvédő XIV. Lajos francia király ígért segítségére számít a *magyar függetlenségi harchoz*, az bátor és hős kell legyen. A Habsburg hatalom éberségével, féltékenységével, szigorával bizony nem számoltam. Rákócziék sem. Így lettek a magyar független érdekekért küzdő száműzöttekből hontalan magyarok.

A magyar történelem nagy személyiségeinek sorában vitathatatlanul helye van a hős Rákócziaknak és a hűségeseknek Mikes Kelemeneknek. Tragikus, hogy a Kárpátok ölébe letelepedett maroknyi magyar könnyen és könnyelműen tizedeli önmagát. A száműzött Rákócziak sora növekszik, az erdélyi, felvidéki és délvidéki magyarok száma csökken, a körülvevő szomszédok lesben állnak és tespedésünkre várnak.

Ugorjunk 300 évet visszafelé a magyar történelemben. Ne vesszünk el apró egyedi sorsok sűrűjében, csak az akkori országos függőséget nézzük, amit a magyar nemzet az osztrák császári udvartól szenvedett. A függetlenségi harcot vezető II. Rákóczi Ferenc felszabadító hősiessége ugyan elérte az ónodi országgyűlésen a Habsburg ház trónvesztését, de a befolyásának csökkenését nem, így a nagy magyar vezér „persona non grata” sorsra jutott és

éveken át bujdosolva a törökországi Rodostóban szenvedte végig száműzetése kesergő napjait.

A magyar csendőr sorsa hasonlít a bujdosó és száműzetést szenvedő két nagy magyar sajtó gyötrelméhez. A megszálló túlerő ellen önfeláldozó elszántsággal harcoló „kakastollasok” elnyomó, parancsolgató, imperialista hatalomnak lettek nyilvánítva, s totális elítélés alapján testületileg lett feloszlatva. A harcok következtében újrászervezési céllal Ausztriába vezényelt csendőrök a háború végeztével életük megmentése érdekében külföldön kerestek megélhetést, s a Hazájuktól való megfosztással száműzöttekké váltak.

Azt is tudom, hogy senki sem érezheti mások szenvedését, s nem olvashatja gondolatait, mégis a száműzöttek rokonlelkekké válnak a sorscsapás szívfájdalmának szenvedésében.

Érdekes az is, hogy Rákóczi és Mikes száműzetése nyugat felé kényszerítette őket, Bécs, Franciaország, Anglia, majd végül a törökországi Rodostó, ahol 1935-ig, haláláig várták a hazamenetel lehetőségét. Tetemük hazajutott 1906-ban és Rákóczi a kassai dómban lelte örök nyugalomát, míg a Mikes emlékmű Zágony főterét ékesíti.

A volt csendőrök emigrációnak álnevezett elüldözésüket rövidesen befejezik. A legfiatalabbak is átléptek a nyolcvanadik év fájdalmas határán és idegen föld igéri a hidegent.

Hazájában, szülőföldjén, otthonában élő magyarnak értelmetlen, sőt érthetetlen ez a történelmi bevezetés, és ha sorsa sohasem kényszeríti országunkat elhagyni, adjon hálát Istenének!! Elüldözöttek között majdnem 60 évet töltve, idegen nyelveket beszélve sokszor azon kapom magamat, hogy régi nótákat dúdolgatok, mint például „Hazámba vágyom, Duna, Tisza partja vár, szebb ott az álom, szebben dalol a madár”, vagy akár „a kanyargó Tisza partján, ott születtem, oda vágyik vissza az én szívem, lelkem, pásztor síptól hangos ott az árvalányhajt termő róna, édesebb ott a madár dal, kékebb az ég, hívebb a lány, szebb a nóta. Meglátlak-e szőke Tisza füzes lombja, kondulsz-e még kicsi falunk nagy harangja, vár-e még rám az a kislány igaz szívvel, ahogy írta, térdelek-e még előtted, Édesanyám

kakukkfűvel benőtt sírja?” Egy Tisza mellett, Törökszentmiklóson született magyarnak hiányoznak a szöke Tiszáról kapott hírek.

Talán a sors véletlen ajándékaként pár nappal ezelőtt kezembe került az amerikai világhíres National Geographic magazin és csodálkozó örömmel olvastam a Hungary's Tisza- river-en évente megisméltendő csodát, a „Mayflies” (a magyar kérészek) címmel. A színes és tüneményes fényképekkel díszített történet a magyar Szentpéteri L. József biológus leírása. Gratuláltam is neki, s elmondtam, hogy „Ki a Tisza vizét issza, vágyik annak szíve vissza” és hogy a Tiszahátiak tudják a Mayfly metamorfózisát, hisz évszázadok óta éneklük, hogy „Tavasszal a Tisza mikor kivirágzik, millió kis kérész színe fölött játszik. Egy sem él odáig, míg olvasok százig, Temető a Tisza, mikor kivirágzik. A mi szerelmünk is ilyen kérész élet, alighogy született, máris semmivé lett. Épp ezért két szemem forró könnyben ázik, úgy várom a Tiszát, mikor kivirágzik.”

No, de ne dúdoljunk Hazánktól távol, adjunk ennek a kis leírásnak értelmet azzal az embertelen és gyalázatos rágalommal, amivel a kommunista hóditók és szekértolók rákényszerítették országunkra a Csendőr Testület felosztatását. A hamis vád törvénytelen foganatosítása kettős tragédiát eredményezett: száműzött, bebörtönzött, kivégzett értékes magyarok ezreinek halálát, valamint elrablását a magyar falvak bevált biztonságának.

Ami 1945-ben történt, szégyenteljesen gyalázatos, és alkotmányunk lábba tiprása. A Csendőrséget Törvény érvénye állította fel 1881-ben, majd miniszterelnöki *rendelet* (1690/1945 M.E.) oszlatja fel. Kívánatos volna az alkotmányban biztosított jogok megsértőit felelősségre vonni, a jogsértés következményeit jóvátenni, erkölcsi rehabilitációt adni, anyagi jóvátételt tenni.

Ezeknek a gondolatoknak kiértékelése régóta kívánatos és nem tűr halasztgatást, mert ennek meg kell történnie, mielőtt az utolsó csendőr elhalálozik. Az a tény elvitathatatlan, hogy a törvényellenesen felosztatott Testület tagjait ártatlanul sújtó büntetést jóvátenni nem lehetséges, azonban a jogos elégtétel adása és a múltnak elítélése a jelen kormány feladata. Ezzel tartozik az összmagyarságot

irányító és képviselő magyar Országgyűlés. Rákóczi és Mikes száműzetése közel hatvan éves korukban ért véget, s a magyar állam kötelességévé tette, hogy örök nyugodalmukat magyar földben biztosítsa. Istenem, de szép volna, ha a jelenlegi magyar Kormány hazavinné az utolsó csendőrt, élve vagy halva, s ő majd boldogan jelenthetné a többi Bajtársának, hogy a „csendőr név megint szép lett, méltó régi nagy híréhez, s mit ránkentek hatvan évig, nem visszük el fel az égig”.

Ha valaki kérdezi ezeknek a gondolatoknak okát és értelmét, ezt üzenem:

*Ott, ahol zúg az a négy folyó, ott még szenvedni is jó,
Ott, ahol kiömlött annyi drága vér, ezredévről mond mesét a szél.*

*Ott születtem én, azon a tájon, az alföldi nagy rónaságon,
Ott van egy város, születésem helye, mely a dajkám dalával van tele.
Nem kell nékem e világon semmi, csak mégegyszer Haza tudnék menni.*

*Ott, ahol a Maros vize messzeföldön kanyarog,
Ott ragyognak a legszebben a tündöklő csillagok.
Szüntelen csak oda vágyom, oda vágyom,
Ott van az én boldogságom, mennyországom.*

*Darumadár fenn az égen hazafelé szálldogál,
Vándorbottal a kezében űzött csendőr meg-megáll.
Repülj madár, ha lehet, vidd el azt a levelet,
Mondd meg falum hős népének, tartson észben engemet.*

*Késő ősszel száll a fecske messzire,
De tavaszra újra megjő fészkire,
Bár sokat járt hegyen, völgyön és sikon,
Hej, de mégis azt csevegi: jobb otthon.*

*Ha elmegyek, nem találok sem a földön, sem az égben,
Nem hagyok én sehol nyomot, csak a hazám bús szívében.*

*Darumadár útnak indul, búcsúzik a fészektől,
Messze hangzik bús panasza, messzejáró felhőkből.
Majd, ha én is útra kelek, én még sokkal messzebb megyek,
Nem jár arra a madár sem, nem jut el a sóhajtás sem, odáig.*

*Álmodózó Tiszapart, szívem, lelkem oda hajt, legelésző nyáj.
Délibábos táj, árva szívem csak utánad fáj, fáj, fáj, fáj.*

*Nádfödél, faluvég, eljutok-e Haza még ?
Vár otthon reám az édesanyám.
Visszavár a szép magyar hazám.*

*Bujdosva járok, bércet, rónaságot, vadon erdőséget.
Rongyos a dolmányom, könny csorog orcámon, sír bennem
a lélek,
Nem kérek én tőled termő nagy mezőket, édes szülő
Hazám,
Csak egy kicsiny helyet, hová a fejemet békén lehajthatnám.*

A fenti dalokat magyar szívek súgták és kesergő, bánatos emlékek élesztgették. Vágyak szárnyán, jó hírek reményében nincs nap, hogy Haza ne zarándokolnánk. Sorsunkat végzők nem sejthetik vágyaink mágnését, azt a megcsonkított földet, melyért apáink és unokáink mellett a mi vérünk is ömlött. Gyötrő, sajtó és kínzó a tudat, hogy sorsunk változtathatatlan, s soha senki nem meri feltárni a csendőséget feloszlató okok hiteles történetét.

Azoknak, akik mosolyogva legyintenek ezen sorok olvasásán, csak Szózatunk egy sorát ismételjük: „Áldjon vagy verjen sors keze, *itt (magyar földön)* éljed és halnod kell”.

Magyarok voltunk és vagyunk, ez egyetlen kincsünk, büszkeségünk és bátran merjük kiáltani, hogy megcselekedtük, amit megkövetelt a Haza, s Ti vagytok felelősek azért, hogy mi nem élhattünk és halhatunk szülőföldünkön. Legyen Nektek mosolygóknak örök emléketek a mi honfájdalmunk, s mikor majd az örök hazában találkozunk, mondjátok el nekünk, milyen áldás és boldogság volt *ott* élni és *ott* halni. Árva az a magyar, akinek van háza, de nincs *Hazája*.

Tegyük el ezt a változtathatatlan megemlékezést a

magyar történelem többi fekete lapjára, és mondjuk el a mi Rodostónkat, a Csendőr Rodostót:

Csendőr Rodostó

Száműzetés lett a sorsunk, idegen föld borul ránk,
Ne felejtse el hű fiaid, érted éltek, szép Hazánk.
Kakastollunk nem leng többé, járörbe már nem megyünk,
Szeresd, őrizd kicsi népünk, amikor már nem leszünk.
Helyettünk is védjed őket, erre kérünk Istenünk.

vitéz Kiss Gábor főhadnagy
A Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség
örökös Tiszteletbeli Központi vezetője

VITÉZ KISS GÁBOR: PARANCSNOKAIM ÉS ELŐLJÁRÓIM

Ha van ebben a nobilis társaságban megkülönböztetésre érzékeny figyelő, Ő már észrevette, hogy itt parancsnokokról és előljárókról lesz egy rövid megemlékezés. Szerencsénkre, az én esetemben számos parancsnok és néhány előjáró volt csupán, de csak egy, aki mindkettő volt. Hogy barátainak ne kelljen találgatnia, örömmel tudatom, hogy Görgey Kálmán százados úrról, előjáró parancsnokomról kívánok megemlékezni.

Az előjárás nála példamutatást, a parancsadás pedig a szükséges feladatok meggondolt megoldását jelentette. Beosztott tisztjei tanítót és tanácsadót találtak benne és ha kellett, tűzbe mentek érte. Ha egyik legvéresebb harcát idézzük, a három „B”-nek szentelt Babocsai, Barcsi és Berzencei harcokban nem egy, hanem négy hadnagya szenvedett hősi halált, Popovics, Tóth Béla, Mihalovics és Sásdi Antal hadnagyok, valamint a sorcsendőr század 48 százaléka. Engem is vezényelt egyszer egy nem kisebb harcászati feladatra, mint az 1944. március 19-i német megszállás okozta volkdeutsch lázadás feloszlására.

Elmondom ezt az élményt, mert sok magyarázatot kapunk a körülmények ismeretében.

A Görgey század állomáshelye Főherceglak volt. A hozzánk legközelebbi csendőrörsről telefonjelentés jött, hogy a falu volksdeutsch lakossága a német megszállás hírének hallatára elfogta a magyar papot és a levante oktatót, akiket bezártak az iskola alatti pincébe. A lázadókat a hat főből álló csendőrörs nem volt képes feloszlítani és azonnali megerősítést kértek. A főherceglaki iskola százhatvan próbacsendőre éppen a vasárnapi misén volt, riadóztatva lett, s Kiss főhadnagy kapta a parancsot, hogy egy szakasszal eröltetett menetben a helyszínen a rendet helyreállítsa és a pincébe zárt magyar papot és levante oktatót kiszabadítsa. A parancs végrehajtását Kiss főhadnagy a következőképpen jelentette visszatértekor (ezt azért tudom, mert én voltam a Kiss főhadnagy): „Már messziről láttuk a templomtéren összegyűlt tömeget, s hallottuk a német indulókat éneklőket. Mintegy száz méterre állást vezényeltem, csatárlánc alakzatot rendeltem. Az éneklés még hangosabb lett, vasvillák és puska is látható

volt a tömegben. Ekkor már kb. harminc méterre lehattunk, „állj”-t vezényeltem, majd felszólítottam a zajos csoportot az azonnali szétesésre. Kacagás és gúnyos szavak lett a válasz. Én „szuronyt fel”-t vezényeltem, majd „csöre tölts”-öt és „indulj”-t. A hatás mintha látható lett volna, de még mindig voltak ordítva fenyegetők, s a távolság a két csoport között már alig volt tíz méter. Ekkor történt a csoda: az útkanyarban megjelent egy gépkocsi oszlop, elől egy nyitott tetős Jeep-pel, amelyből a helyszínre érkezéskor egy német SS százados ugrott ki és megkérdezte, hogy: „Was ist los?” Szerencsére én tudtam eleget németül, hogy jelenthessem a népfelkelést. A százados megkérdezte, hogy ki a tömeg vezetője, s mikor a lehangosabb suhanc büszkén előugrott, kapott egy akkora pofont, hogy a flóbert puskája is a levegőbe repült. Hozzám fordulva csak annyit mondott, hogy „Machen Sie gut, Sie sind verantwortlich für Ordnung, hier in Ungarn.” A tömeg eloszlott, a foglyul ejtettek kiszabadultak, s én bizonyos büszkeséggel vezettem szakaszomat vissza Főherceglakra.

Görgey százados urat az irodában találtam. Épp jelenteni kezdtem volna, mikor észrevettem, hogy könnyes a szeme. Vártam egy percet, de ő volt, aki beszélni kezdett: „Gábor, nagy kö esett le a szívről. Nincs fogalmunk a német megszálló erők tervéről és az elképzelhető brutalitásukról. Ha Teneked magyar földön védened kellett volna szakaszodat, soha meg nem bocsájtottam volna magamnak, mert tudom, hogy Hazánk érdeke Neked az életednél is fontosabb. Gábor, a veszélyben ismeri fel az ember a barátját, s ez a mai nap sohasem engedi többé elfelejteni, hogy barátok is vagyunk. Gyere ide, hogy megölelhesselek.”

Ha ezekután megkérdezték, hogy ki volt Görgey Kálmán csendőr százados, csak egy szó lesz a válaszom: a *Testvérbátyám*.

vitéz Kiss Gábor
Magyar Királyi Csendőr főhadnagy

VITÉZ KISS GÁBOR: A CSAVARGÓ FUTÓBOLOND ESETE BOZÓKI ESZTERREL

Aki Jász-Nagykun-Szolnok megyében, Törökszentmiklós-on született, hozzá volt szokva a hosszú helységnevekhez s nem is csodálkozott, hogy Jászárokszálláson át kellett szállnia a Jászdózsai helyi vicinálisra. Hogy miért megy valaki 1942 nyarán Jászdózsára, azt könnyű megválaszolni azzal, hogy odavalósi. Az összes öseim apai ágon nekem is ott szülnének, így minden évben hazalátogattunk falulátogatásra, mert ott minden ember rokon vagy koma volt. Édesapám akkor zalaegerszegi törvénytörvényes elnök volt, én meg magasrangú csendőrtiszt (hadnagy), és mert a hosszú poros út a test folyadékmenyiségének egyensúlyát veszélyes mértékben lecsökkentette, betértünk a „Kör”-be, amely véletlenül épp útba esett. Itt csapos serital formájában elejét vettük a dehidratálódás veszélyének és készek voltunk folytatni utazásunkat a Kossuth utca 48. szám alatt levő náfedeles szülőházba.

A templom előtt elmenve szokatlanul sok embert vettünk észre, s én kíváncsiságtól hajtva odamentem. Feltűnést nem okoztam, mert az utazásra civilnek álcáztam magam, így megtudtam, hogy az esküvőről kijöveket várja a nép. No, ezt megnézem, gondoltam, s intettem Édesapámnak, hogy én maradok. Maradtam. Jött ki a násznép. Bozókiék kiscselédje esküdött a segédtanítóval. Pompás, nappozsgitott, fiatal pár. A násznép fele sírt, fele kacagott, a körülállók ugratták, heccelték a fiatal párt, akik megindultak a kocsik felé.

De megálljunk csak! Kik azok, akik a diplomajutóban állnak? Csodálatos kép, álom, tünemény, varázslat: egy délceg férfi díszmagyarban, karján jobbról és balról egy-egy tündérszép hölgy, egyik nagyasszonyi főkötővel, a másik pártával a fején. „Kik ezek?”- kérdeztem a mellettem álló embert. „Hát a Bozóki tekintetes úr” - jött a felelet. „Eszter kisasszony szögállójának lagzija ez.”

Közben a hintó táncoló lovakkal előállt és Bozókiék elhajtottak. Nem tudom, mi ütött belém: elkezdtem futni utánuk. Hát csak nem hagyom ezt a látványt eltűnni szemeim elől! Mire a hintó elérte a többi kocsit, én is elértem őket, de ekkor megrökönyödésemre megállott a hintó és Bozóki Gábor rám kiáltott: „Mit szalad maga utánunk? Tán

csavargó? Vagy futóbolond? Ha tovább szentelenkedik, kihivom a csendöröket, akik itt vannak a házamnál.” No, nekem se kellett több, minthogy igazolvány nélkül így, városi öltözetben csendőr kézre kerüljek! Illa berek, nádak, erek, a kertek alatt iszkoltam haza.

Nagyanyám persze a szokásos kis harapnivalóval, hatfogásos vacsorával várt. Csigatésztás galambleves, rántott csibe, rizsába rejtett libaaprólék, túrós csusza, sajt, gyümölcs, feketekávé, de hiába, valahogy nem volt a szokott jó étvágyam. Gyorsan határoztam. Felvettem frissen vasalt zsávol egyenruhám, a Felvidéki Emlékermemmel együtt az összes hadi kitüntetésem, cúgos lakkcipőmet táncpánttal és elindultam a lakodalmas házhoz. Ott az egyik kinn ácsorgó legényt kértem, hogy hívja ki Bozóki Gábor urat. Jött is, bemutatkoztam, s legnagyobb csodálkozásomra kitörő örömmel üdvözölt és kért, hogy fogadjam el meghívását a lakodalmi mulatságra, táncra. „Nyilván nem ismert fel.”- értékeltem ki a helyzetet. S mikor ragyogó feleségének és álomszép lányának bemutatott, egyszerre meglepedtem a korábban ért sérelemtől. Eszter úgy táncolt, mint egy angyal, s mikor megtudtam, hogy a veszprémi angolkisasszonyoknál tanul, egyszerre Eszti lett belőle. Hát én ott jártam nyolc évet a piaristáknál, s az Iskola utcán, ahol a zárda volt, mentem el nap mint nap a gimnáziumba. Gyimesi igazgatónőt Édesanyám révén (aki szintén angolkisasszony volt) ismertem, sőt amikor Gombos igazgató tanár misézett a zárdában, én voltam a ministráns.

Minden álom gyorsan elszáll. Ez is túl hamar véget ért, Eszti csak az esküvőre jött le Dózsára, még aznap éjjel utazott vissza az iskolájába. Kikísértem a vasútállomásra, a kocsin a pokróc alatt megkerestem a kezét. Nem húzta el.

Búcsúzáskor odasúgtam, hogy megyek hamarosan Veszprémbe. „De ne jöjjön csavargónak öltözve!”- volt a válasz.

Gazsi

Aki nem tudja, a kóla abban az időben nektári italnak számított, s talán az is hozzájárult ahhoz az érzésemhez, hogy a német nyelv tanulása talán érdekes is lehet... Nem tanakodhattam sokáig, mert a kólás üveget már nyújtotta is elém Katharina, és koccintva poharamhoz bátorítóan kijelentette, hogy: „Gábor, vir müsszen Dajcs sprehen, und Dajcs lernen cuzammen! Gúút? „ Mire én minden német tudásom felhasználásával azt válaszoltam, hogy: „Gúút”.

Erre a felbátorító kijelentésemre megindult a lavina, amit értelmezve és lefordítva kizárólag csak azért mondom el, hogy a netáni olvasónak érthetővé tegyem azokat a megpróbáltatásokat, melyeken keresztül kellett esnem.

Tanárnőm lassan és türelmesen kérdezett és tudni akarta, hogy miért vagyok ellensége a német nyelvnek. Mivel nem voltam, kinomban Pintér tanáromról találtam ki egy gyors vádat, hogy mindig ittasan jön órára és pap létére svábul káromolja azokat a szegény tanulókat, akik a vizsgáztatást úgy szívre veszik, hogy még Hindenburg győzelmét is megsiratják. Katharina csak a fejét csóválta. A következő kérdés érzékeny húrokat pengetett, mert tudni akarta, hogy van-e lányismerősöm az Angolkisasszonyok zárdájában, mert hallotta, hogy oda jártam hetenkint a reggeli misékre ministrálni. Lányismerősöm persze, hogy nem volt (ez meg is van örökítve az Angolkisasszonyok bokája címmel írt kis történetemben). A tájékozási kérdéseket nem értettem, mert én *tanulni* mentem, de mikor mentegetőző magatartásom meggyőzte a kérdezőt, mellém lépett és simogatni kezdte fejemet. Ujjai mint kábitó fésű boronálták hajamat, s mivel ellenállással nem találkozott, megcsókolt.

Ha őszinte akarok lenni, be kell valljam, hogy amilyen váratlan, épp olyan jóleső volt a csók, csak abban nem voltam jártas, hogy miképp kell viszonzni a nem várt puszikát.

Tudom, lesz olvasó, aki legyintve megkérdezi, hogy kivel akarom elhitetni, hogy egy tizenötéves diáknak nincs elég tapasztalata a családon kívüli csókokban, nekem bizony nem volt! A tapasztalat hiányáról nem mondhatok többet, mert a csókot tapasztal formájában kaptam, s amit valaki kap,

azt illik visszaadni. Óriási szerencsémre a német csók megtévesztően hasonlít a magyar csókhoz, s így nem maradtam adós. Hogy az udvarias csókcsere meddig tartott, nem tudom elmondani, mert egy addig ismeretlen érzelmek és értelemnek tudatára ébredtem: szerelmes lettem!

No, csak ez kellett!!!

Azt valahol hallottam, hogy a szerelem egy sötét verem, de én világosan láttam, hogy nem veremben vagyok és gödörről szó sincs... Ellenben szó volt valami teljesen másról: kábitó, szédítő, kótyagos, izgató érzésről, melyben az ösztönök parancsoltak. Hogy hány új német szót tanultam, nem tudom... Még arra is emlékszem, hogy egy gyors búcsúcsók után már sokkal jobb némettudásom tudatában „Jawohl!”-t mondtam a másnapi nyelvéra meghívásra.

Másnap reggel álmokórosan ébredtem. „Lehetséges, hogy a tegnapi élmény valóban megtörtént és ma délután megismétlődik?” – gondolkodtam magamban. Több, addig ismeretlen kérdésre kerestem feleletet. A legmeggyőzőbb az a gondolat lett, hogy Katharina csak játszik a tapasztalatlan kisfiúval, s a sötét verem a „fejemet a falba verem”-re korcsosulhat. Tanácstalanul vergődtem gondolataim cikázásán, s éreztem, hogy segítség és okos tanács nélkül nem a németet nyelvet, hanem valami rossz nyelvet kapok naivságomért. Töprengésemre nem jött válasz, s nem láttam más utat, mint kikérni Édesapám tanácsát. Nagyszünetben átszaladtam a törvényszékre és épp kopogtatni kezdtem, mikor az irodaszobából hangos nevetés szűrődött át az ajtón. Megismertem a hangokat, s csodálkoztam, hogy mit keres Pintér tanárom Édesapámnál? „Akkor jó kezekben van!” - hallottam a német tanáromat, s alig maradt időm beugrani a közeli ablakmélyedésbe, hogy a távozó tanárom szemét elkerülhessem.

Megzavarodva mentem vissza a gimnáziumba, s azt sem tudtam, hogy milyen órát hallgatok, mikor egy hirtelen ötlet született agyamban: véget vetni a privát némettanulásnak. Kitalálni egy jó kifogást, telefonálni Katharinának, s bemagolni egy német verset Pózna meggyőző félrevezetésére...

Mondjam, hogy erre az akkor ragyogónak tervezett

elhatározásra csúnyán ráfizettem? Nem mondom, de mikor a sors 1945-ben német nyelvterületre sodort, ugyancsak hiányzott Katharina tanítási módszere.

Hogy az előbb leírt történetnek utolsó fejezetét is eláruljam, be kell vallanom, hogy a leírt történet után négy évvel Budapesten találkoztam újból az akkor már Katónak hívott hölgygel a tiszti Kaszinó táncdélutánján felismerve egymást. Meghántottuk, vetettük a múltat. Megtudtam, hogy férjétől, Stern bankártól elvált, s egy tüzér főhadnagy menyasszonyjelöltjeként vasárnaponként a Kaszinó táncdélutánjait látogatja. Én már akkor harmadéves, avatásra váró Ludovikás voltam, s tánc közben tréfásan meghívtam a száznapos Üllői úti ünnepségünkre.

Eljött.

Aki volt ezen a zártkörű ünnepségen, tudja jól, hogy a Ludovika Parkban lévő tenispálya és közvetlen környéke volt a táncünnepség színhelye, s vastag drótkötelekkel voltak a határok lezárva. Az ünnepség rendezői, vagyis az avatásra kész hadnagyjelöltek a drótkötelet *erkölcsi határnak* titulálták, s mindig egy ügyeletes tiszt őrizte a sétautat.

Ropogós csárdás táncolása után én is kis pihenő sétára mentem Katóval, s lassú lépésekkel pihentettük törődött végtagjainkat. Egy virágágy közelébe érve táncpáromnak megtetszett egy rózsabokor, és mert az olyan közel volt, hogy a kötél szabad oldaláról kinyújtózva el lehetett érni, én bizony átnyúltam s leszakítottam egy szál rózsát. A közeli fatörzs mögött álló ügyeletes tiszt, Kolman Tamás százados úr mélyen bűgő parancsa hallatszott: „Akadémikus, holnap kihallgatásra!”

Mondjam tovább? Vitéz Kisbaraki Farkas Ferenc vezérőrnagy, Akadémia parancsnok szigorral, de türelmesen meghallgatta jelentésemet, hogy én nem léptem át az erkölcsi határt, csak átnyúltam rajta. Csodálkozásomra elfogadta és megúsztam egy rangsorolási süllyesztést.

Mikor megijedt gimnazista koromban a német nyelvű továbbtanulást telefonon lemondtam Stern Katharinánál, magam alatt vágtam a fát. Persze ez a tevékenység is ostoba, így nem marad más hátra, mint kategorikusan kijelenteni, hogy aki másnak vermet ás, maga esik bele...

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: A CSEND DICSŐÍTŐ HÁLAADÁSA

Elnémult szájaknak nem hallszik a hangja,
A szigorú csendet nincsen ki folytassa.
Azok a vén örök, kik a csendet védték,
Élet-halál útját sírjaikban lelték.

A pár még élő ör, ki utolsónak maradt,
Őrizte és védte a végső szavakat.
Búcsúznak tőled CSEND, te vigyáztál arra,
Hogy emléked szálljon minden bús magyarra.

Végső imánk csendben, Isten elé vesszük,
Az ő megértését kezdetétől hisszük.
Áldd meg Urunk Néped, Csendben kérünk Téged,
Régi helyett újra csendörrel védj Néped.

VITÉZ KISS GÁBOR: ZSIDÓK ÉS CSENDŐRÖK TRAGÉDIÁJA

Ajánlás

A volt Magyar Királyi Csendőrség Központi vezetősége a volt dicső Testület 120 éves szolgálatának emlékére, melyből 65 évet Magyar Hazájában, 55 évet pedig száműzetésben töltött, a HÜSÉG, BECSÜLET ÉS VITÉZSÉG NEMES ERÉNYEIVEL ÉLVE ÉS HALVA, felajánlja ezt az emlékeztetőt a hősi halált halt Bajtársak és hősi tradíciót megörökítő még élő Bajtársak tiszteletére.

Csendőrnep, Venice, Florida, U.S.A.

2001. február 14-én.

Kezdjük azzal, hogy a két embercsoportot egy közös sorscsapással együtt emlegetni szokatlan. Legyünk hát bátrak megállapítani, hogy ha volt is csendőr, aki kegyetlenkedett a zsidók ellen, amikor parancsra a gyűjtőtáborokba kísért, voltak marxista zsidó vezetők, akik nem parancsra, hanem a *visszaűzés* jegyében kiirtottak 15 ezer magyar csendőrt.

Itt vigyáznunk kell az általánosítás, summás, kollektív vagy összességi megítélés téves használatával, mert ha a marxista zsidó vezetők alatt minden zsidó vezetőt vádolunk, akkor a csendőrséget is testületileg illeti a brutalitás vádja.

Ezzel a témával azért is kívánatos, sőt szükséges foglalkozni, mert az utolsó csendőr halálával megszűnik a lehetőség, hogy az érem mindkét oldalát csendőr szemszögből is megvizsgálhassuk.

Első látszatra, főleg az 1945 óta történetek ismeretében ellentmondó nézetek homályosítják a tisztánlátást, de ez ne akadály legyen tanulmányunknak, hanem kiváltó oka.

A címszó megválasztásánál az értelmezésre fektettük a hangsúlyt, mert az eddig használt *holokauszt* nem vonatkoztatható sem a csendőrökre, sem a zsidókra, mert a holokauszt tűzben vagy tűz által okozott megsemmisülést jelent. Bár tragikus, hogy számos büntelen zsidó semmisült meg gáztűz és gázláng által és számos csendőr semmisült meg ágyúk és géppuskák tüzében, de *sem a csendőrség, sem a zsidóság nem semmisült meg*. Számokról legjobb

nem beszélni, mert az a csendőr vagy zsidó, aki megsemmisítésről beszél, az él és panaszkodik, aki pedig panaszkodik, az túlélte a holokausztot. Maradjunk tehát a *tragédia* kifejezés mellett, mert az könnyen bizonyítható a magyar zsidóság és a magyar csendőrség történelmében.

Mielőtt továbbmennénk, tegyünk egy rövid visszatekintést a fent említett két embercsoport múltjára Magyarországon.

Az első megállapításunk az kell, hogy legyen, hogy a magyar csendőr mint magyar állampolgár bármely törvényesen elismert valláscsoportnak, elvéve még a zsidó hitfelekezetnek is lehetett és volt tagja, a zsidó pedig csak az 1867. évi XVII. törvény (emancipáció) révén lett teljes jogú magyar állampolgár és az 1895. évi XLVII. törvény hatályba lépésével lett *elismert vallás*. Ez a tény a magyar jogrend szemszögeből nézve annyit jelent, hogy a zsidó vallás, az 1791-ben már *elismert* és *bevett* vallások (a latin, a görög, az örmény szertartású katolikus, a református, a görögkeleti szerb, az ágostai hitvallású evangélikus, és a görögkeleti román vallások) elismerése *után száznégyszáz évvel lett csak elismert vallás*. (Lásd az 1937-es Pesti Hírlap Lexikon 1156. oldalát)

Aligha csodálható, hogy egy új vallás befogadása és idegenszerűségének elfogadása időbe tellett és a zsidó vallás elűtő sajátosságainak megszokása valójában soha nem következett be.

Társadalmi érintkezés során mindenütt találkozunk embertársainkkal, beszélünk velük anyanyelvünkön és eszünkbe se jut vallásuk után érdeklődni, mert kinézésük, beszédjük és viselkedésük azonos, akár katolikus, akár protestáns hitnek követői. Ez a megfigyelés nem áll sok zsidó vallású magyar állampolgárra.

A zsidóknak a csendőrséggel vagy az azelőtt szolgáló rendvédelmi szervekkel lényegében kölcsönösen visszaható volt a viszonya, de fontos azt is megjegyezni, hogy az 1881-ben felállított magyar királyi csendőrségnek tizennégy éven át hivatalból kellett fellépnie a zsidókkal szemben, mert nem volt elismert és bevett vallás.

Ugorjunk most vagy két évtizedet, mert 1895-től 1915-ig nem volt lényegi különbség a magyar falvakban lakó állampolgárok viselkedésében és nemzeti érdekképviselésében, akár keresztény, akár zsidó vallású

volt a polgár. Az első világháború egymás mellett találta a lövészárkokban a magyar zsidót a magyar csendőrrel s ezen sorok írója sokszor tisztelgett Jászdózsán a hősi emlékmű azonos számú Kiss és Heller családok fiainak megdicsőültjei előtt.

A tragédia a veszített háború után kezdődött, amikor a megcsonkított és kivérzett országunk ellenségektől körülvéve, különféle idegen befolyásnak lett áldozata. Aligha hihető, hogy a proletár diktatúra törekvésnek zsidó alapítói és álmodói a „proletár” jellegre vágytak... A „diktatúra” már sokkal kívánatosabbnak ígérkezett! Ebben a gyászos zűrzavarban sikerült a világhatalmi törekvésekkel megmételtyezett szovjet-komunista Oroszországnak nagyszámú zsidó vallású magyart elámitani és bérencévé tenni. *Ezzel* az aktussal kezdődött a zsidóság és a csendőrség közös tragédiája.

Aki átélte az „izmusok” erőszakát, az éppúgy értetlenül áll a bolsevizmus, a nácizmus, a hungarizmus, kommunizmus és a cionizmus barbársága előtt, mint a bibliai Jób, aki nem akarta elhinni, hogy ő tűrésre és szenvedésre volt predestinálva.

Ma már tudunk bizonyítható számokról is beszélni, sőt ha kell, személyeket megnevezni, mert a magyarországi proletárdiktatúra történelmi adatai között könnyen találunk harminckét kivégzett csendőrt, akik a 45 népbiztos közül 32 zsidó. könyörtelen kegyetlenségének lettek áldozatai. (Rektor: MKCS-OT. 442. oldal)

Örök kérdés marad, hogy számos, vitathatatlanul tehetséges, értelmes és előrelátó, zsidó hitű magyar állampolgár miként és miért lett egy idegen hatalom és idegen államforma híve, s az 1921. évi III. törvényben meghatározott törvény megszegője. Az idézett törvény az állami és társadalmi rend felforgatására irányuló büntettek és vétségek elkövetői ellen irányul, s aligha kétséges, hogy a szovjet kommunizmust *kiszolgáló* magyar állampolgárok kis kivétellel mind zsidók voltak.

Ez a II. világháborút megelőző időszak lett a csendőrség és a zsidó vallású magyar állampolgárok komoly szembeszállásának ideje, mert a csendőrnek esküvel fogadott szolgálati kötelessége volt a nevezett törvény megszegőit bíróságok elé állítani.

Szinte természetes és gyarlóan emberi, hogy a 46 évig tartó magyarországi kommunizmus zsidó vezetői nem minősítették az 1921. évi III. törvényt hazaárulásnak, így az ellenük szolgálati esküjüket teljesítő csendőröket antiszemitáknak bélyegezték.

A magyar állampogároknak más okuk is volt bírálni, sőt elítélni a zsidók magatartását: a kibúvás a Haza fegyveres védelmének kötelezettsége alól. Nem véletlen, hogy a katonai nevelőintézetekben, a tisztképző főiskolákon alig volt található zsidó vallású növendék és a katonai sorkötelezettség sem szült sok zsidó honvédet. Az első világháború tanulságai alapján már 1940-ben bevezették Magyarországon is a munkaszolgálatot, a „megbízhatatlannak minősített személyek” (kommunisták, zsidók, egyes nemzetiségek, stb.) behívására. (Idézve az Encyclopaedia Hungarica 602. oldaláról)

Persze a munkaszolgálatnak van más értelmezése is, csak idézzük a Magyar Értelmező Kéziszótár 970. oldalát, melyet 1972-től kilencszer változatlanul ismételtek meg az Akadémia Kiadó félrevezetett és félremagyarázó szerkesztői: „MUNKASZOLGÁLAT: *Kaf.* A II. világháborúban a fasiszta rendszer üldözöttjeiből szervezett alakulatokban gyakran embertelen körülmények között végzett fegyvertelen katonai kényszermunka”. Ha ez így volt, vajon nem jártak volna jobban a zsidó vallású állampolgárok, ha hazájuk védelmére katonai szolgálatot teljesítenek a katolikus vagy protestáns magyar Honvédek oldalán? Idézve az előbbi Értelmező Kéziszótárt, olvassuk csak el a csendőrségről írt meghatározását: „Az uralkodó osztályok érdekeit a nép elnyomásával szolgáló falvakban működő fegyveres testület.” Mikor a Magyar Királyi Csendőrség Bajtársi Közösségének vezetője apellált a sértő és valótlan értelmezés ellen, a választ adó úr (K.F.), a Magyar Tudományos Akadémia Intézetének igazgatója volt, bevallotta: „Nem kétséges, hogy az Értelmező Kéziszótár definíciói, szómagyarázatai fölött sok tekintetben *eljár* az idő, de ha Önök képesek mintegy 25 millió Forinttal támogatni, intézetünk hajlandó ezt a korrigálási feladatot örömmel elvállalni.” Tipikus az 1995. június 30-án K.F. úr által írt levél: bevallja, hogy idejétmúlt definíciót ad a magyar polgároknak, de inkább hagyja az 1972 óta huszonhárom

éven át tudatosan félrevezetett magyar népet továbbra is tévhitben tartani, hivatali kötelességének elmulasztása árán is.

A katonai tisztikar is alig látott zsidó parancsnokokat, ugyan sokan tudták, hogy sorozáskor milyen fortélyok felhasználásával csapták be az orvosokat és a sorozó bizottságokat. Én nem hittem mindaddig, míg egy amerikában élő magyar zsidó (L.P.O.) könyvében rá nem találtam egy pontosan erről szóló leírásra. Bárki olvashatta a 20. oldalon a frontra vezényelt zsidó vallású magyar állampolgárságú orvosnak „fegyvertényét”, ahogy mentesítette magát fertőzött tej injekcióval, hasihagymáz bélfekély (tifusz) tüneteket okozva. Az idézett könyv 42. oldala megmagyarázza a nagyszámban sorozásra rendelt zsidók módszerét, akik tudták a vizeletvizsgán, hogy hogyan kell egy ujj megszúrásával okozott vérbajjal alkalmatlanná válni. A másik, talán még sokkal egyszerűbb „betegség” szintén a 42. oldalon olvasható, melyet a magyar állampolgár zsidók eredményesen használtak: a „sáfrányos” kúrát, amely ideiglenes sárgaságot okozott, s ami „már az első világháborúban is sikerrel járt”. A csapattisztjeink legtöbbje szinte örült, hogy a csatateri harcokban nem kellett megbizhatatlan bajtársak szökéseitől félnie.

Ez a vád a magyar állampolgárságú zsidósággal szemben jogos és megalapozott. Egészen más az izraeli zsidók minősítése: náluk Hazájuk védelmében elszántabb, kiképzettebb és hősiesebb katona nincs!

Szomorú, hogy a magyar zsidó és zsidó magyar két különböző személy. Kár! Aki a magyart bögatyás parasztnak nevezi, az idegen, és Magyarországot csak „használja.” Élni jogot követel, de nem követi az életáldozó Hazafiságot. A honpolgári ragaszkodást és a magyarságtudatot meggyalázó kirobbanást olvashatunk a fent említett könyvben, amikor a már idézett zsidó orvos a következőket írja: „Első világháborús kakasos puskával az orosz lörakéták ellen menni... hát hülyének tartanak azok minket?”

Mindezek ismeretében érthető és jogos az a kérdés, hogy a zsidók nemzeti tudatának és kötelezettségének hiánya jogossá teszi-e a velük élő népek megvetését sőt gyűlöletét? Azok, akik ezt a tanulmányt olvassák, alkossák meg véleményüket. Akiket antiszemitizmussal vádolnak, azoknak

joguk van megkérdezni, hogy a magyar állam polgára miért nem akar Magyarországon magyarul beszélni. Ugyanis a zsidó egyike a számos egyéb *vallásnak*, míg a szemita a „sémita” *nyelvet* beszélő népek (héber, asszírok, aramenusok, arabok és etiópok) elnevezése.

A fentiekből következik, hogy az antiszemita nem zsidógyűlölő, csupán jogosan kifogásolja, hogy egy magyar állampolgár Magyarországon nem beszél magyarul!

Összegezve a felvetett téma tanulságát megállapítható, hogy szerte a világban a zsidó értelem, tudás, tehetség, leleményesség és éleslátás elismert és kétségtelenül előnyös minden nemzet életszintjének és jólétének eszközeként. A magyarországi zsidósággal kapcsolatos történelem a bizonyosága annak, hogy a zsidók is előnyösnek találták a Duna-Tisza medencéjében való letelepülést. Más országokból, főleg Németországból már Kálmán király idejében nagy számban vándoroltak hazánkba. Számuk oly méreteket kezdett öltetni, hogy az Aranybullában már korlátozó törvényeket kellett hozni ellenük. IV. Béla enyhíti a törvények szigorát, de „követelőző” magatartásuk miatt Nagy Lajos 1360-ban kiűzi őket az országból. A mohácsi vész után kétszeres adót kell fizetniük. Mária Terézia „türelmi adót” vet ki rájuk. II. József alatt német nevet tartoznak felvenni és városban lakhatnak. Az 1894. évi XXXI. törvény megengedi a keresztényekkel történő házasságot, majd 1895-ben teljes jogú állampolgárok lettek.

Ez a gyors történelmi visszatekintés bizonyítja, hogy milyen hosszú idő, mennyi nehézség és mekkora akaraterő kellett ahhoz, hogy a zsidó vallású, s akkor még saját és önálló országgal nem rendelkező nép otthont találjon Magyarországon.

A vendégszeretetéről híres magyar nép rövid idő alatt polgártársává fogadta a zsidókat, s csak a zsidókon múlt, hogy polgártestvéreivé váljanak a magyaroknak. A magyar nép és magyar kormányok bizonyítottan ellenálltak minden olyan törekvésnek, amelyek a zsidók erőszakos eltávolítását jelentették volna. Aligha hihető, hogy a zsidók Magyarország fegyveres megszállása nélkül eltávolíthatóak lettek volna Hazánkból.

A hitleri Németország szomszédos államaiból már az 1940-es évek elején megkezdtek és gyorsan be is fejezték a

zsidók deportálását. A magyar állam és lakosság saját élete veszélyeztetésével védte, mentette a Lengyelországból átmenekülteket. A magyar zsidók meg voltak győződve, hogy ők biztonságban vannak. Itt idézhetjük Freidinger Fülöpnek, az orthodox zsidó közösség vezetőjének és a Zsidó Tanács tagjának szavait: „Nem hiszem, hogy arra a sorsra jutunk, mint a lengyel zsidók. Fel kell adjuk vagyonunkat és sok fájdalomra és lemondásra kell felkészüljünk, de életünkért nem nyugtalankodom. Ez a háború is véget fog érni, s mi úgy kezdjük, mint 1919-ben.” (Lásd Braham: 436. old.)

Nézzük most meg röviden és bizonyíthatóan a Magyar Királyi Csendőrség szerepét a német megszállás előtti, alatti és utáni szolgálatában.

A német megszállás előtt

A magyar csendőr a magyar államhatalom képviselője, a törvényes rend és belső béke támasza, az ország közbiztonságának és nyugalmanak őre, az állam és a nemzet bizalmának letéteményese volt. Ebben a minőségében a nyugati világ egyik legkiválóbb eredményességével szolgáló, katonailag szervezett őrtestülete lett. A gondosan válogatott és fegyelmezett csendőr önérzetessége és szolgálati határozottsága a törvények és rendeletek alapos ismeretére épült. Szolgálati tevékenységének hatásossági foka sohasem esett 80 százalék alá.

A csendőrség 1919-től 1944-ig tartó „megelőző és nyomozó” szolgálata társadalmi vagy vallási különbséget nem ismerő időszak volt. Falvaink és községeink polgárai saját, jól felfogott érdekükben segítették a szolgálatát végző csendőrt, s tisztelettel és megbecsüléssel fogadták. Számos „bizalmi” egyén volt közöttük zsidó vallású, mert éber, elővigyázatos és körültekintő képességük nagyban segítette a csendőr megelőző jellegű szolgálatát. A csendőrök és a zsidó vallású magyarok viszonya sokat változott a proletárdiktatúra, majd a beszivárgott kommunista szervezkedések eredményeként. Az ok nagyon egyszerű: a szervezkedés az államhatalom megdöntésére irányult, s a

csendőr az 1921. évi III. törvény alapján esküvel tett kötelességét teljesítette.

Ha elfogadjuk a zsidó vallású Jászi Oszkár szociológusnak, a Károlyi kormány kisebbségi miniszterének megállapítását, miszerint „a kommunista átlagtípus némi részben feleletet ad arra a kérdésre, hogy miért került ki a kommunista vezérkarnak legalább 95 százaléka a zsidóságból”, akkor a csendőrség fokozott kiábrándulása a zsidóság megbízhatóságából is érthetőbbé válik. A zsidóság és a magyar polgárok viszonyának rosszabbodását Jászi abban látja, hogy ez az időszak „volt az első alkalom, amikor egy világtörténelmi mozgalomban a zsidóság minden fék és korlát nélkül érvényesülhetett, tehát szabadon fejthette ki a benne évszázadokon át szunnyadó erőket és tendenciákat.”

A német megszállás alatt

Nehéz megállapítani, hogy az előbbi bekezdés következményei vagy a német hadsereggel Hazánkba érkezett zsidóellenesség okozta-e a magyarországi zsidók tragédiáját, de az a leghatározottabban kijelenthető, hogy 1944. március 19. nélkül bizonyos korlátozásokon kívül, haza szála sem görbült volna meg egy magyar állampolgár zsidónak sem! Miért? A válasz nagyon egyszerű: amíg a zsidó vallású magyar állampolgár törvénybe ütköző cselekményt nem követett el, addig a csendőr a magyar állampolgárnak kijáró védelmet nyújtotta minden törvényesen „elismert és bevett” vallású személynek.

A német megszállás indoklására többféle magyarázat adható. Az egyik a honvédelmére történelmileg büszke magyar katonai erők teljes igénybevétele, a másik a hadműveleti utánpótlás megrövidítése a még alig bombázott magyarországi utak és vasútvonalak felhasználásával, a harmadik pedig a zsidók utolsó menedékhelyének felszámolása a „végső megoldás” alkalmazásával.

Jelen tanulmányunk szűk tere nem enged mindhárom lehetőséggel mélyebben foglalkozni, s bár a harcterek tábori csendőr szolgálatát és a Felvidéki harcok leírásait olvasva a csendőr hősi halottak száma az 51 százalékot is meghaladta, mégis a kitűzött témánál kell maradjunk: a csendőr és zsidó vallású magyar állampolgár egymás közötti viszonyánál.

A német katonai megszállás napján, amikor Magyarország kormányzója és a hadsereg vezérkari főnöke (Szombathelyi), külügyminisztere (Ghyczy), valamint honvédelmi minisztere (Csatay) Klessheimben Hitler odacsalt vendégei voltak, Eichmann „Sonderkommandójának” két vezetője, Hermann A. Krumej és Dieter Wisliceny már utasították Budapesten Bánóczy Lászlót, hogy gondoskodjon a zsidó vezetők másnap reggeli megjelenéséről. Március 20-án a fent említett két német vezető utasítja a megjelent zsidó vezetőket, hogy állítsanak fel egy központi Zsidó Tanácsot az ország zsidóságának képviselőjéül. Március 21-én már áll a nyolc tagú Zsidó Tanács, melynek élén Stern Samu, a budapesti zsidó közösség elnöke állt. Ha van kétség, hogy a német vezetőség előkészítette-e a zsidókkal szemben alkalmazandó lépéseket, a fenti tények kétségszövegbevonhatatlanok. Alig két nap alatt már Zsidó Tanács működött, s egy héten belül Krumej már Baki Lászlóval mint új külügyminiszteri államtitkárral tanácskozik az azonnali teendőkről. Március 29-én a Sztójay vezette Miniszter-tanács már elrendeli a zsidók „Dávid Csillagjának” viselését. Március 31-én a Zsidó Tanács tagjai találkoznak Eichmannal, aki az újabb intézkedéseit ismerteti. Április első napján Kárpátalja katonai működési területté lesz. Április 4-én Baky László elnökletével már a gettósítás részleteinek megbeszélése történik, s megkezdődik a zsidók sárgacsillag viselésének ellenőrzése. A következő napokban az események sűrűn követik egymást. A Zsidó Tanács higgadságra hívja fel „sorstársait”, majd Hitler jelent be igényt százezer zsidó munkaképes fiatalemberre földalatti repülőgyárak építésére. Endre Lászlót kinevezik a zsidó ügyek központi kezelésére, Ravasz László püspök Horthy-nál tesz közbenjáró látogatást. Munkácsra konferenciát hívnak össze, amely a VIII. csendőrkerületben lakó zsidók gettózását jelentette be, amelyen első esetben vesz részt egy magyar csendőrtiszt Tölgyesy Győző ezredes személyében.

A fenti öt sorsdöntő esemény a német megszállást követő 12 nap alatt történt, s kétséget kizáró módon bizonyítja az alaposan megtervezett német előkészületet a magyarországi zsidók deportálására.

Fontos megállapítani, hogy április közepéig csendőrségi szolgálatnak nem volt része az eseményekben. Jóllehet a csendőrség szervezeti és szolgálati utasítása félreérthetetlen világossággal a belügyminiszter hatáskörébe helyezett minden csendőrségi szolgálati tevékenységet és eljárást, az említett dátumig a csendőr csupán azok ellen a zsidók ellen lépett fel, akik büntettek elkövetésével vagy az illegális kommunista párttagságuk tevékenysége miatt üldözendők voltak. A csendőrség semlegességére jellemző, hogy a Hungarista mozgalommal szemben, amely az időben szintén illegálisan működött, épp olyan szigorral járt el, mint a kommunista párttevékenység ellen. A fellelhető statisztika közel kétszer annyi „Nemzeti Szocialista” néppártbeli személy elleni eljárásról tanúskodik, mint kommunista párttag ellen. Nem árt tisztázni azt sem, hogy a csendőrség tagjai nem lehettek még engedélyezett pártnak sem tagjai, s választásokon nem szavazhattak.

Mindezek után térjünk a csendőrségnek, mint katonailag szervezett örestületnek történelmi szerepére.

Első és alapvető fontosságú megállapítás, hogy a csendőr mint katona a *katonai eskü*, mint közrend és közbiztonsági szolgálatot ellátó személy pedig a *csendőr eskü* követelményeinek betartására tett szent fogadalmat. Az eskü ünnepélyes és a mindenható Istenre tett, életreszóló ígéret volt, s a csendőr szolgálati utasítása még a katonai szolgálati szabályzatánál is nagyobb erejű és értelmű rendelkezést jelentett. Az utasítás egyenlő a paranccsal!

Hogy a csendőr mire tett szent fogadalmat, kiderül az eskü szövegéből:

„a.) A magyar alkotmány és hazánk szentesített törvényei iránt hűséggel és hódolattal viseltetem.

b.) Esküszöm, hogy kötelességeimet mint magyar királyi csendőr (vagy csendőr tiszt) a közrend és közbiztonság szolgálatában az ide vonatkozó utasítások szerint, mint katona pedig a haditörvények és szabályok szerint mindenkor és mindenben teljesítem.

c.) Haza és nemzetellenes vagy olyan irányzat szolgálatába, amely a hadsereg vagy a csendőrség katonai fegyelmét aláásni igyekszik, nem lépek.

d.) Semmiféle titkos társaságnak nem vagyok és nem leszek tagja.

e.) Minden körülmények között csakis a szolgálat, a kormányzó, és az állam javát mozdítom elő.

f.) A törvényeknek, előjáróim és feljebbvalóim parancsainak készséggel engedelmeskedem, és a szolgálati titkot hiven megőrzöm.

ISTEN ENGEM ÚGY SEGÉLJEN! ÁMEN!"

A katonai eskü tovább növeli a csendőr szolgálati kötelezettségét és hozzáadja az alábbi rendelkezéseket:

„a.) Elöljáróimat tiszteletben tartom és védelmezem, alárendeltemről mindig és mindenben gondoskodom, példaadásommal és minden erőmmel azon leszek, hogy kötelezettségeiket minden körülmények között hiven teljesítsék.

b.) Minden külső és belső ellenség ellen, bárki legyen is az, mindenkor, mindenütt és minden alkalommal, életem és vérem feláldozásával is vitézül és férfiasan harcolok.

c.) Csapatainkat, zászlóinkat, lövegeinket és egyéb harci eszközeinket el nem hagyom, és az ellenséggel soha, a legkisebb egyetértésbe sem bocsátkozom.

d.) A hadi törvényeket szem előtt tartva, magamat mindig a hadi törvények szerint derék magyar katonához és jó hazafihoz illő módon viselem és így becsülettel élek és halok.

ISTEN ENGEM ÚGY SEGÉLJEN! ÁMEN!"

Ez a kettős eskü volt a Magyar Királyi Csendőr szolgálatának alapja és élethivatásának értelme. A fenti fenséges fogadalmak azonnali összehasonlítást követelnek meg a csendőrséget feloszlató ideiglenes nemzeti kormány 1690/1945 M.E. számú rendeletével, amely „megállapítja a magyar Csendőrségnek mint testületnek felelősségét, intézményét megszünteti, szervezetét feloszlítja”. A rendelet 2. paragrafusa engedékenységet álcázó módon lehetőséget ad csendőr egyéneknek, hogy *saját kérésükre* „különleges igazolási eljárás alá eszenek.”

Az igazoló Bizottság csak „igazolt” vagy „nem igazolt” határozatot hozhat. A bizottság „igazolt” határozatot hoz, ha a volt csendőrségi személy igazolja, hogy:

a.) a nemzetellenes ellenállási mozgalomban személyesen és hatékonyan részt vett, vagy

b.) az ország felszabadulása előtt működött magyar kormányok törvényeivel, rendeleteivel, intézkedéseivel, utasításaival tevőlegesen vagy szolgálati mulasztásokkal szembe fordult, vagy

c.) bár a szolgálatát ellátta, tényleges segítséget nyújtott demokratikus szervezkedéseknek vagy az azokban résztvevő egyéneknek.

Ezekre az „igazolhatósági” feltételekre még csak válaszolni is megalázó, de azoknak a gyászmagyaroknak, akik magyar csendőrrel feltételezik a szövetséges állam elleni mozgalomban való részvételt, szolgálatuk szabotálását vagy hazaárulókkal való együttműködést, és esküjüknek lábbal tiprását, magyarázatra süllyesztjük magunkat:

a.) pont esetében elbocsájtás járt a csendőr testületből,

b.) pont esetében elbocsájtás járt fogház büntetéssel,

c.) pont esetében elbocsájtás járt börtön büntetéssel.

Ezekben a pontokban a 22 ezer csendőr ellen a kommunista „igazság-szolgálatot” megelőzően nem volt egyetlen egy lefokozás, elbocsájtás vagy elmarasztaló ítélet sem!

A következőkben választ adunk a csendőrség feloszlátását elrendelő fent említett rendeletre.

Vád: A Magyar Királyi Csendőrség a múlt népellenes kormányait feltétlen engedelmisséggel kiszolgálta.

Válasz: A Csendőrség esküvel fogadott szolgálati kötelezettségét végezte. A feltétlen engedelmisség esküjének önkéntesen vállalt következménye s eredményességének kulcsa volt.

Vád: A Magyar Királyi Csendőrség a magyar demokratikus mozgalmakat kíméletlen eszközökkel megsemmisíteni törekedett.

Válasz: A kommunizmus a nemzetközi proletári diktatúra mozgalma volt, s annak minden törvényes eszközzel való kíméletlen megsemmisítése országunk érdeke és csendőrségünk feladata volt.

Vád: A Magyar Királyi Csendőrség a magyar parasztság és a magyar munkásság ellen megszámlálhatatlan erőszakot követett el.

Válasz: A csendőrök falvaink polgárainak legjobbjaiából

kiválógatott, katonai szolgálatot kiválóan végzett személyek voltak, akik népünk biztonságának ügyét sajátjukénak tekintették és élethivatásukká tették.

Összegezve a vádakát, s visszagondolva az 1945-től 1991-ig tartó időszakra a volt magyar királyi csendőrök még hazájukból elüldözötten is ámuló csodálkozással és büszke tisztelgéssel hajtják meg fejüket azelőtt a magyar nép előtt, amely a keletről jött hordák dülését újból végigszenvedte. Nem azt sajnálja, hogy nem szenvedhetett velük, hanem hogy távolról és tehetetlenül kellett látnia 64 éves kiváló és eredményes szolgálatának elkorcsosulását. A legszomorúbb valóság, hogy a mai magyar rendvédelmi szervek ki vannak téve a lekicsinyítő gúnyolódás romboló hatásának, s nem érezhetik a csendőr tízparancsolat védő és oltalmazó erejét, melyet a „Mögötted a törvény, előtted is az legyen!” mondás sugall.

Bajtársi és együttérző felháborodással dobjuk szemébe a számtalan kiadott rendőr vicceket, s aggódva kérdezzük, hogy mi lehet az oka annak a tragikus ténynek, hogy a mai országvezetés megtűri az államhatalom képviselőinek, a törvényes rend és belső béke támaszának, az ország közbiztonsága és nyugalma örének az állam és nemzet bizalma letéteményesének megalázását? Erre a komoly kérdésre csak felelősségteljes választ szabad adni. A rendőrség korlátozott hatásossága nem az egyéni viselkedésnek, hanem a nemzet polgárai megváltozott nézetének eredménye. A változást nem a magyar nép önként kialakított akarata, hanem egy idegen, lényegesen alacsonyabb kulturális szintű behatás okozta. Ha egy idegen rendszer kényszerítő hatása nem engedi követni a fejlődés normális irányát, a bevált és tervezett utak nem a régi célokhoz vezetnek. Hogy ez a megállapítás vonatkozik-e az újabb keletről jött dülásokra, azt a magyar nép dönti el. Az idegenbe kényszerített volt magyar csendőrök csak azt kívánják kihangsúlyozni, hogy minden magyarországi és amerikai rendvédelmi konferencián testvériesen kiálltak az otthon szinte szélmalomharcot folytató, magára hagyott és csak kritizált rendőrségünkért és javaslatok tömegével kísérelték meg a mi bevált rendszerünket megismertetni esetleges felhasználásra.

Az a tény, hogy a marxi, engelszi, lenini, kunbélai, rákosi-

róthi, wolf-löwyi, stb. elvek az egész világ proletárjainak uralmi céljait szolgálták, s országunkban ezek a *nemzetközi* kommunizmus álarcát viselő zsidó vallású hazaárulók voltak hatalmon, felveti a kérdést: felelősek-e a zsidók a magyar nép tragikus, 45 évig tartó tragédiájáért és a magyar csendőrség gyötrelmes sorscsapásáért?

Ahhoz, hogy a fenti vádat csendőrhöz méltó elfogulatlansággal vizsgálhassuk, sőt, dokumentálható adatokkal alátámaszthassuk, csak olyan adatok használhatunk fel, amelyek zsidó forrásból erednek, s ad verbum idézhetőek. A magyar zsidóságnak a nemzetközi kommunizmus felé irányuló vonzódása már 1919. március 21-én megmutatkozott, hisz az 1919. augusztus 1-ig tartó Kun Béla uralom alatt Kun Béla Szovjet Köztársaságnak nyilvánította Magyarországot 1919. június 25-én.

Röviddel a vörös terror megszűntével a magyar zsidóság ismét hatalmi törekvések jeleit mutatta, melyek ellen 1920. szeptemberében az úgynevezett „Numerus Clausus” (1920. XXV.) törvény kísérelt meg gátat emelni, eredménytelenül. A törvény ugyanis a felsőoktatási intézményekbe való felvételek számát korlátozta az egyes kisebbségi csoportok arányszáma alapján, de mert kijátszása hamis személyi adatokkal aránylag egyszerű volt, 1928-ban szigorítani kellett (1928. XIV.) és kiterjeszteni a gazdasági és kulturális élet valamennyi területére.

A zsidóság emberileg érthető ellenállásának további következményei újabb megszorítások mellett egy olyan sajnálatos légkört teremtettek, melyben a kereszténységét féltő magyar nép mindjobban eltávolodott a testvér magyar magatartását levetkőzött zsidó magyaroktól, akik saját érdeküket mindennek elébe helyezték. Ennek eredménye lett az első, zsidók jogait törvényesen korlátozó (1938. X.) Zsidó Törvény (1938. május 28.).

Szinte érthetetlen az a rezisztencia, amivel a zsidó vallású magyar állampogárok fogadták a kezdetben megszorításnak szánt, később magyar állami érdekké vált korlátozó törvényt. Nem csodálható tehát, hogy 1939. március 4-én az 1939. évi II. törvénnyel törvényes alpra helyezték a *munkaszolgálatos* rendszert a közlő háború lehetőségével számolva.

1939. május 4-én újabb korlátozásokat kellett alkotni a

zsidóság ellen, s életbe lépett a Második Zsidó Törvény (1939. IV.). Meg kell állapítsuk, hogy 1919-től 1939-ig népek és személyek érdekének, sőt, egzisztenciájának próbaideje volt. A háború viharfelhői már megjelentek a láthatáron, a szolgálatuk fontosságával elfoglalt csendöröknek, és a korlátozásokkal gátolt zsidóságnak nem volt sok lehetősége változtatni sorsán. A zsidóság elképzelhetetlennek hitte, hogy magyar csendörök kísérik az átmeneti veszthelyekre, a csendörök pedig nem hittek szemeiknek és füleiknek, amikor a zsidókat ért rettenetes sorcsapásért a kommunista zsidók szinte kivétel nélkül őket tették felelőssé.

A zsidóság véleményét és a csendőrség ellen szajkózott, de soha nem bizonyított és nem bizonyítható vádjait 55 év óta hallja a magyar nép, és mivel mást nem hallott, el is hitte.

Itt az ideje, hogy mielőtt az utolsó, volt magyar királyi, hivatásos csendőr bevonul a csillagutak portyázására, s az utolsó „nagypihenő” örök nyugalomába, jelentsük népünknek: *a magyar zsidóság tragédiájáért a csendőrség nem felelős, de a csendőrség tragédiáját vitathatatlanul a kommunista magyar zsidók okozták!*

Forrásaink legnagyobb része zsidó szerzők kutatásait és megállapításait idézik. Az egyik legalaposabb és legrészletesebb munka Randolph Braham, New York állami egyetem City College politikai fakultás professzorának és vezetőjének 1270 oldalas könyve, The politics of genocide, the holocaust in Hungary. A másik a Nobel-díjas Elie Wiesel Minden folyó a tengerbe fut című emlékirata, a harmadik pedig Lévai híres Fekete könyve.

In medias res: állapítsunk meg, hogy a fenti három, magyar családi múlttal rendelkező író a holokauszttal kapcsolatban a magyarországi zsidók szerepét elítéli, valamint önámítónak és felelőtlennek minősíti. A magyar zsidóság közismert ébersége héberséggé fajult, amikor túlbecsülte a magyar honfitársi szeretetet. Ezt a védő magatartást csak addig élvezhette, amíg a német megszállás el nem vette a nemzet függetlenségét. (Lásd jelen tanulmányban fentebb Freidinger Fülöpnek az orthodox zsidó közösség vezetőjének kijelentését, miszerint Magyarországról nem lesz deportálás. Braham 436. old.) Wiesel is utal Braham könyvében a zsidók megszokott életmódjára a német megszállás idején: a teli kávéházakra,

a szabad utazásokra, a rabbiképző iskolák működésére, és a Minden folyó a tengerbe fut c. könyvében felemlíti a sokszor hallható panaszt, hogy a zsidókat nem tájékoztatta és figyelmeztette senki a várható fejleményekről. Persze ez nem igaz, s önmaga vallja be, hogy április 7-én két Auschwitzból megszökött zsidó, Vrba és Vetzer, már figyelmeztette Dr. Oscar Neumannt a magyar zsidóság ellen Birkenanuban tett előkészületekre. Írja továbbá, hogy április 12-én a máramarosi gettózás részletei lettek megtárgyalva, s április 15-én Illyi László már a gyűjtőtábor helyét is ismertette. Még aznap Dr. Tóth Lajos rendőrfőnök húsz járőrt szervezett meg a zsidók összeszedésére. Ezzel kapcsolatban Wiesel a magyar „csendőrbrutalitásról” beszél, de megint elvakultsága okozta rosszindulata viszi, hiszen alig hihető, hogy a kijelölt járőr, két rendőrtiszt mint parancsnok, két rendőr és egy polgári ellenőr megtúrta volna egy csendőr brutalitását.

Ne időzzünk sokat ennél a mondvacsinált csendőrbrutalitásnál, hanem kérdezzük meg, hogy elhíhetős-e, hogy a több mint egy hónappal az első szigeti deportálás előtt az ottani zsidók ölbetett kezekkel várták a fejleményeket.

Sosem felejtem el a pockingi német menekülttáborban 1945 késő nyarán folytatott vitáinkat, ahol tisztak, altisztak, s legénység egymás társaságát keresve megkísérelték a közös csendőrsorsot megérteni. Az a kérdés is felmerült, hogy miért sikerült a vagyonos zsidóknak vagonszámra menekülni javaikkal, s cserben hagyni hittársaikat. Érthetetlennek tűnt, hogy keresztény ismerősöknél, idegen lakhelyeken, nagyvárosok rengetegjében ne tudták volna kivárni a szövetségeseik jöttét, hisz néhány héttel az első zsidók elszállítása előtt már partra szálltak az amerikaiak. Az is nehezen volt megérthető, hogy teljesen bizonytalan jövő elé néző, esetleg halálos végzetre váró zsidók miért nem kíséreltek meg szökést, mialatt a légerekbe kísérték őket. Emlékszem, mikor egy 1944. november 15-én Körmenten avatott fiatal, később hősi halált halt K.K. csendőrhadnagy nagy elánnal és meggyőződéssel hajtogatta, hogy a csendőr nem túrta volna a szökést, mert ő tanulta a fogolyszöktes következményeit. Néhány fiatalabb egyetértett, néhány tartózkodott, végül Cs. F. törzsőrmester jutott szóhoz, aki

megkérdezte:

- Szolgált-e hadnagy úr örsön?
- Nem! – feleltem.

- Csak azért kérdem, mert nekünk a főszolgabíró úr felhívására kellett három zsidó családot elővezetni a Galambos malomba. Ha leugrottak volna a szekérről, futhattak volna szanaszéljé, mert nekünk a puskánk nem volt csőre töltve, ugyanis elővezetéskor tilos volt a fegyverhasználat. – jött a válasz.

Összegezve a fentieket nem nehéz megállapítani, hogy:

- a németországgal szomszédos államokban évekkel előbb történt deportálásokról nem tanultak a magyar zsidók;
- nem hitték el, hogy Magyarország engedni fogja tragédiájukat;

- a zsidóság vezetői félrevezették hittársaikat, együttműködtek a nációkkal (Braham 422-423. és 431. old.). Dr. Varga Imre felszólítja Stern Samut az ellenállásra, ezt Stern hidegen visszautasítja s Varga másnap öngyilkos lesz (Braham 628.old);

- a zsidó tanács tagjai önmaguk, családjaik és vagyonuk megmentését a „többiek” kárára tették (Braham 425-429. old.);

- a zsidóság aktív ellenállás helyett a megadás megoldását választotta, nyilván ugyanabból a tévhitből kifolyólag, amiben a deportálásról értesült más magyarok is hittek, nevezetesen, hogy csak hadszükségleti munkára viszik át őket ideiglenesen Németországba.

Zárószó

A történelem kerekéi feltartóztathatatlanul forognak. Népek, intézmények, sorsok előbb vagy utóbb a forgás törvényének részesei lesznek. A mélypontra fordult népek, intézmények, sorsok vagy átalakulnak, vagy bevonulnak a történelem örök irattárába. A kurucaink, huszáraink, csendőreink az egyedüli kivételek. Ezek már átalakult örök történelmi emlékek. Amíg magyar nép él a Duna-Tisza közén, a magyar vitézség megtestesítői, és a magyar közbiztonságot hűséggel, becsülettel és vitézül szolgálók örökké élni fognak a rájuk büszke magyar történelemben.

vitéz Kiss Gábor

DR. RAVASZ ISTVÁN: CSENDŐRPUCCS VAGY ZÁSZLÓSZENTELEÉS? - A BUDAPESTI DEPORTÁLÁSOK LEÁLLÍTÁSA

Magyarország német megszállását követően megkezdődött a zsidóság gettókba kényszerítése, majd deportálása. Ugyancsak a német jelenlét következtében a szélsőjobb egyre inkább felbátorodott és mind gyakrabban gondolt a kormányzó hatalmának névlegessé tételére, amely egyezett a német szándékokkal. E két folyamat 1944. júliusának elején találkozott és ütközött Horthy Miklós kormányzó törekvésével szuverenitásának visszaszerzésére.

Német szövetségi rendszer

A német szövetségi rendszer a Tengelyhatalmak és az oldalukon álló államok viszonyrendszereként definiálható. Nemzetközi jogi alapja az 1936. november 25-én aláírt német-japán Antikomintern Paktum, az 1940. szeptember 27-én aláírt német-olasz-japán Háromhatalmi Egyezmény, illetve a Tengelyhatalmak és a német szövetségi rendszerhez tartozó országok kétoldalú egyezményei voltak. Utóbbiak 3 csoportra oszthatók. Ezeket célszerű Magyarország példáját követve vizsgálni.

1944 elejéig Magyarország azon államok csoportjába tartozott, amelyek Németország különböző mértékben alárendelt szövetségesei voltak, inkább több mint kevesebb szuverenitással, s amelyek önként, kényszer nélkül csatlakoztak hozzá. E csoportba sorolható még Finnország, Románia és Bulgária. Magyarország kezdetben Olaszország szövetségese volt, majd az 1930-as évek második felétől fokozatosan közeledett Németországhoz. 1943-ra végérvényesen csatlakozott hozzá (alárendelt) szövetségesként, s nem csatlósként. A magyar csapatokat is önként, nem német kényszer hatására küldték a frontra 1941-ben.

A német megszállás után hazánk átkerült azon országok csoportjába, amelyekben az ún. ellenőrzéses uralom (Kontrollherrschaft) érvényesült. Ezen országok formailag még önállóak voltak, ám a német haderő és rendészeti szervek jelenléte, illetve tevékenysége erősen (de nem

teljesen) korlátozta még meglévő államiságukat és szuverenitásukat. E csoportban említhető még pl. a megszállt Dánia, Quisling Norvégiája, Pétain marsall kollaboráns Vichy-i köztársasága vagy Japán esetében a Vietnámi Császárság. A jelen előadás szempontjából e csoport tagjainak helyzete a legérdekesebb. A formálisan független Magyarországra a Nagynémet Birodalom ekkor már rákényszeríthette akaratát, például a zsidókérdésben.

A nyilas hatalomátvétel után Magyarország átkerült abba az országcsoportba, ahol a német irányítás direkt módon érvényesült. Ezen országok államisága csak papíron létezett. E kategóriába tartozott Horvátország, Szlovákia, az Olasz Szociális Köztársaság, illetve 1943-ig az olasz irányítás alatt álló, Olaszországgal formálisan perszonálunióban lévő Albánia. Ide sorolhatók az ún. Nagy-Ázsiai Térségben Japán által kreált államok, pl. a Mandzsukuo Császárság vagy a nankingi Kínai Köztársaság is. Mindegyikük kitarított Németország (illetve Japán) mellett az összeomlásig, hiszen létükben is függtek az őket létrehozó hatalomtól.

Voltak olyan, a korabeli német vagy olasz térképeken esetenként külön politikai egységként is feltüntetett tartományok, amelyek semmiféle államisággal vagy önállósággal sem rendelkeztek, még papíron sem. Ezeket a német szövetségi rendszer nemzetközi jogi alapjai sem érintették, s a fenti 3 csoport egyikébe sem sorolhatók be. Ilyen volt pl. Szerbia, a Nagynémet Birodalomba betagolt Cseh-Morva Protektorátus és Lengyel Főkormányzóság vagy a Szovjetunió megszállt részein kialakított négy birodalmi kormányzóság vagy komisszáriátus (Ukrajna, Moszkóvia, Kaukázia, Keleti Tartomány).

Németek és zsidók

E kényes és meg nem kerülhető kérdés témánk szempontjából kulcsfontosságú.

A német megszállásig Magyarország a német fajelmélet gyakorlatba történő átültetése szempontjából szigetnek számított. Korlátozva voltak ugyan a zsidók jogai (amit természetesen nem lehet eléggé elítélni), de fizikai létük 1944 márciusáig nem került közvetlen veszélybe. Magyarországon nagyszámú menekült talált menedéket,

ideértve elsősorban a lengyeleket, de számos nyugati ország állampolgárait (hadifoglyait például), sőt a környező országokból idemenekült zsidókat is.

Március 21-én német felszólításra Budapesten megalakult a Magyar Zsidók Tanácsa, egyfajta összekötő szerv a német hatóságok és a zsidóság között. Elnöke Stern Samu lett. Később, novemberben a Tanácsnak kellett megszerveznie a budapesti gettót, de akkor már a nyilasok elől bujdosni kényszerülő Stern helyett Domonkos Miksa irányításával.

Március 29-től a Sztójay-kormány megkezdte az ún. zsidórendeletek kiadását. Ezek kiterjedtek az élet minden területére, egyre szűkebbre szorítva a zsidók jogait és életterét. Rendszeresítették a sárga Dávid-csillag viselését, elrendelték a zsidó vagyon elkobzását, illetve zár alá vételét. A zsidórendeletek végrehajtását Endre László, a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára felügyelte.

A német megszálló csapatokkal együtt érkezett Magyarországra Adolf Eichmann, a Birodalmi Biztonsági Főhivatal (Reichssicherheitshauptamt, RSHA) zsidókérdés „végleges megoldásával” („Endlösung”) megbízott osztályvezetője. Az SS-Obersturmbannführer Budapesten állította fel központját, s 10 vidéki kirendeltséget szervezett.

Április 7-én az Eichmann-törzs vezetőinek részvételével értekezletet tartottak a Magyar Királyi Belügyminisztériumban, ahol elhatározták a zsidók gettókba tömörítését. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a magyar állam ekkor már nem rendelkezett a teljes szuverenitással!

A végrehajtást csendőrkerületenként rendelték el, a kassai kerületet véve előre, s a budapestit utolsónak. A gyakorlatban a gettók gyűjtőtáborok voltak, sok esetben téglagyárak területén, ahol embertelen körülmények uralkodtak. Összesen 40 gettó létesült, ebből 17 Kárpátalján, 7 Erdélyben, 7 a Dunántúlon, 4 a Tiszántúlon.

Május 4-5-én Bécsben a német Biztonsági Szolgálat (Sicherheitsdienst, SD), a Birodalmi Vasút és a Magyar Királyi Csendőrség képviselői megtárgyalták a zsidók deportálásának menetrendjét. Formailag munkaerő-kiutaztatásról volt szó a Nagynémet Birodalomba, gyakorlatilag azonban a haláltáborokba, Magyarországról

legfőképp Auschwitzba történő kiszállításról.

A május 14-én megindult deportálások a hazai zsidóság nagyobb részét érintették. A „D.A.-Umsiedler” („német munkás-kitelepítés”) feliratú marhavagonokban június 21-ig a deportálások végrehajtását irányító Ferenczy László csendőr alezredes jelentése szerint a kolozsvári, marosvásárhelyi, miskolci és székesfehérvári csendőrkerületek területéről 327 244 főt deportáltak. Június 29-ig, ugyancsak Ferenczy adatait alapul véve, a szegedi és debreceni csendőrkerületek területéről további 40 505, július 9-ig a szombathelyi, pécsi és budapesti csendőrkerület területéről 53 684 zsidót szállítottak el. Edmund Veessenmayer magyarországi teljhatalmú birodalmi megbízott feljegyzései 437 402 főt mutattak ki összesen. A haláltáborokból elenyésző kisebbségük tért csak vissza.

Budapesten mintegy 250-280 ezer zsidó (ebből 170 ezer budapesti, a többi befogadott menekült) maradt. November 6-tól a Budapest körüli ostromgyűrű karácsonyi bezárásáig a nyilasok további 50-70 ezer zsidót indítottak közülük gyalogmenetben a Birodalom felé munkaszolgálatra. Hozzávetőleg ezek fele a magyar-német határon épülő erődvonalon dolgozott, a többi menet közben elpusztult vagy haláltáborba került, például Dachaubá. A Budapestre szorult zsidók közül a nyilasok ezreket lőttek a Dunába, vagy koncoltak fel a helyszínen. 1945. január 18-án az odaérkező szovjet csapatok kb. 70 ezer embert találtak a gettóban.

A deportálások ellen már májustól sokan emelték fel szavukat, köztük a teljesség igénye nélkül Ravasz László, a magyarországi Református Egyház püspök-elnöke, egyben személyében a Horthy-család bizalmasa, Bethlen István gróf, a szürke eminenciás, Angelo Rotta pápai nuncius, és Gusztáv svéd király. Serédy Jusztinián hercegprímás június 29-én pásztorlevélben tiltakozott. Roosevelttel amerikai elnök 26-án egyenesen fegyveres megtorlással fenyegette meg Magyarországot, ha nem állítják le a deportálásokat. 21-én a magyarországi protestáns egyházak közös memorandumot adtak át Sztójay Döme miniszterelnöknek, aminek visszautasítása nyomán közös pásztorlevelet szerkesztettek. Ezt a kormány a katolikus érseki pásztorlevéllel együtt kobozta el.

Sokan vették ki részüket az embermentésből, köztük

ugyancsak a teljesség igénye nélkül a svéd Raoul Wallenberg, Carl Danielsson svéd királyi követ, Carl Lutz svájci konzul, a pápai nuncius, Carlos Branquinho portugál ügyvivő, Friedrich Born, a Nemzetközi Vöröskereszt magyarországi képviselője, vagy báró Apor Vilmos győri római katolikus püspök, nem is beszélve a számtalan névtelen, életét kockára tevő magyar emberről, köztük csendőrökről. Menleveleket (Schutzpass) állítottak ki, védetté nyilvánítottak egész házakat, háztömböket, vagy egyszerűen elrejtették a zsidó vagy zsidónak számító embereket.

A deportálások üteme 1944 nyarán lelassult. Egyrészt a keleti fronton kialakult helyzet következtében a korábbiaknál kevesebb vasúti szerelvényt lehetett erre a célra használni, másrészt lassan a végéhez közeledett a vidéki zsidóság halálmenete. Részben elérték hatásukat a tiltakozások is. Június 24-én a minisztertanács ülése a deportálások várható következményeivel foglalkozott. A 26-i koronatanácson ismét áttekintették a várható kül- és belpolitikai következményeket, s Horthy Miklós kormányzó felszólította a kormányt, hogy a budapesti zsidók deportálásához ne kezdjen hozzá. Július 7-én véglegesen elhatározta a deportálások leállítását, s döntését Veessenmayer tudomására hozta.

A budapesti zsidók deportálását a németek előbb június 30-tól, majd egyszerre és július 10-ig szándékoztak lebonyolítani több okból. A fővárosban összegyűlt zsidók magas száma óvatosságra intette a szervezőket. Emlékezetükben élt még a varsói gettó felkelésének emléke, s Budapesten, illetve körzetében töredéke volt csak annak a német csapatlétszámnak, mint ami Varsóban annak idején rendelkezésükre állt. Ráadásul ott és akkor nem létezett semmilyen lengyel állam, itt és ekkor viszont újra nagyon is létezővé és ezzel egyben megbízhatatlanná kezdett válni a magyar állam (ti. a németek számára).

A kormányzó ugyanis, mint láttuk, végre elszánta magát a cselekvésre és leállította a deportálásokat. Ha sikerül a német elképzelések szerint a budapesti zsidókat deportálni, akkor az csak Horthy ellenében történhet meg. Az pedig egyértelműen kifejezi, hogy a kormányzónak már nincs lehetősége akaratának érvényesítésére, vagyis tényleges hatalommal nem bír, névleges államfővé vált. Horthy pedig éppen ekkor látta elérkezettnek az időt teljes szuverenitása

lépésről lépésre történő visszaszerzéséhez. E két folyamatnak valamilyen formában szükségszerűen ütközésre kellett vezetnie.

Csendőrök és zsidók

A Csendőrség kezdettől részt vett a deportálásokban. Szükséges azonban tisztázni, hogy ellentétben a háború utáni vádakkal ez nem a testület fasiszta vagy antiszemita jellegéből adódott, erről szó sem volt. Praktikus okból vonták be a Csendőrséget mint rendelkezésre álló karhatalmi testületet, szükség esetén a Rendőrséget, sőt a Vámőrséget is: egyszerűen kevés volt a németek létszáma. Eichmann stábja hozzávetőleg 200 főt tett ki, ami elegendő volt az adminisztratív irányításra, de kevés a gyakorlati végrehajtásra. Ennek következtében hárult a végrehajtás a magyar karhatalmi erőkre, s miután az vidéken indult meg, zömmel a Csendőrségre. (A Rendőrség általában a fővárosban és a városokban, a Csendőrség általában vidéken működött.)

Önmagában véve abban sem volt semmi rendkívüli, hogy a deportálások irányításába bevont Baky László politikai és Endre László közigazgatási belügyi államtitkárok a fővárosi Rendőrség megerősítésére csendőralakulatokat összpontosított. Budapesten a Rendőrség létszáma erre a feladatra valóban kevés volt. Csak hogy a német szándékokkal ellentétben már megszületett a kormányzó döntése a deportálások leállítására!

A csendőralakulatokat közben útbaindították. Július elején Budapesten volt a galántai, a nagyváradi és az ungvári csendőr-tanzászlóalj, valamint néhány önálló tanzászád, amelyeket honvédlaktanyákban helyeztek el. Az apropót a galántai egység zászlószentelési ünnepsége adta. A Vérmezőre tervezett aktusra zászlóanyának magát a kormányzó hitvesét kérték fel.

Horthy kormányzó környezetének néhány tagja egyre idegesebben szemlélte a készülődést. Felmerült bennük annak lehetősége (fél évszázad távlatából már tudjuk, alaptalanul), hogy a németekre támaszkodva a szélsőjobboldal kísérletet tesz a Berlin számára egyre kényelmetlenebbé váló kormányzó kikapcsolására az ország vezetéséből. Ha a német követség képes deportáltatni a

budapesti zsidóságot, akkor a magyar szélsőjobboldallal együtt el is érte ezen célját. Maga a kormányzó nem vont le ennyire messzemenő következtetéseket. Bizott és joggal bizott a csendőrök hűségében. Azt azonban el tudta képzelni, hogy a fővárosban összpontosított csendőri erőt felhasználják a zsidók puccsszerű deportálására, mielőtt még a csendőrök tudomást szereznének az ő tiltó parancsáról.

Harcokszíók és csendőrök

Július 2-án Lázár Károly altábornagy, a Magyar Királyi Testőrség parancsnoka - ekkor még önhatalmúan - lépett. Tájékoztatta Koszorús Ferenc vezérkari ezredest, az 1. páncélos hadosztály vezérkari főnökét, aki épp a parancsnokot is helyettesítette. Budapesten akkor nem volt számottevő katonai erő, így jöttek számításba a közelben állomásozó páncélosok. A hadosztály parancsnoksága Esztergomban, csapatostei többek között Jászberényben, Aszódon, Rétságon, Vácott, Párkány-Nánán, Esztergomban, Zsámbékon, Pátyon, Perbálon, Tinnyén és Tökön települtek.

Ahogy a kormányzó, úgy a Testőrség parancsnoka sem vonta kétségbe a csendőrök hűségét a kormányzóhoz, ám felelős volt az államfő védelméért. A szabályzatok ezt szó szerint határozták meg, de Lázár most úgy gondolta, a kormányzói akarat védelmével magát a kormányzót védi; a folyamat kimenetelét tekintve akár még fizikai értelemben is. Nem a csendőrök ellen, hanem a németek szándéka ellen. S ha adott esetben a német szándékokról és a kormányzói legfelsőbb akaratról tudomással nem bíró csendőrök a két belügyi államtitkár parancsát teljesítve hozzákezdene a fővárosi zsidók deportálásához, akkor akár annak megakadályozásával is.

Július 3-án Koszorús ezredes már magától Horthytól kapott parancsot. Emlékirataiban erről így ír: „Lázár altábornagy útján megkaptam a kormányzói parancsot, hogy készüljek fel a Baky-féle akció elhárítására.” Koszorús az előzetes intézkedésekkel megbízta Beleznay István vezérkari őrnagyot (akit később Pálffy Györggyel együtt végeztet ki Rákosi), majd tájékozódás céljából felkeresett egy-két csendőrszázadot. Megállapította, hogy azok kizárólag csak a zászlószentelésre való felkészülésről

tudnak, mint feladatról. Ezután saját alakulatai közül látogatott meg néhányat, s meggyőződött a tisztikar kormányzó-hűségéről.

Koszorús személyesen szabta meg a feladatot a legnagyobb harcértékkel rendelkező 1. harckocsiezred és I. felderítőzászlóalj parancsnokának, Baló Zoltán ezredesnek és Németh Imre alezredesnek: „Még aznap éjjel kidolgoztam és írásban kiadtam [...] a részletes intézkedésemet Budapest megrohanására és lezárására [...] az abban foglaltak végrehajtását egy általam Budapestről adandó rádióparancsra kell(ett) megkezdeni [...] Másnap reggel [...] intézkedtem az említett alakulatok éles löszerral és üzemanyaggal való feltöltésére és Lázár altábornagy útján jelentettem a kormányzó úrnak, hogy a parancs teljesítésére kész vagyok.”

Horthy nem csupán a Honvédség gyorsan elérhető alakulataira számított a budapesti zsidók deportálásának, és ezzel a németek szándékának megghiúsításában, de magára a Csendőrségre is. Emlékirataiban erről így ír: „Összefogásukra és eltávolításukra Baky és Endre, a két belügyi államtitkár rajtaütésszerű akciót tervezett. Erre a hírre az Esztergom mellett állomásozó páncéloshadosztályt Budapestre rendeltem, és a budapesti csendőrség parancsnokát utasítottam, hogy ha kell, erőszakkal akadályozza meg a zsidók elszállítását. [...] Hogy a Budapesten lévő zsidóságot ez a közbelépésem mentette meg, hivatalosan tanúsítja a magyar zsidóbizottság nyilatkozata, amelyet tagjai, Stern Samu, Pető Ernő dr. és Wilhelm Károly dr. 1946. február 3-án állítottak ki.”

A kormányzó ezzel párhuzamosan kísérletet tett Vörös János vezérezredes megnyerésére, de az nem tett rá határozott benyomást. A Honvéd Vezérkar főnöke igen fontos beosztást töltött be, egyfelől azért, mert gyakorlatilag ő volt a Honvédség egészének irányítója, másfelől azért, mert mint a fegyveres erők főparancsnokának, a Legfelsőbb Hadúrnak (a kormányzónak) közvetlenül volt alárendelve, s ilyen értelemben nem függött a miniszterelnöktől sem. Hadialkalmazás esetén, tekintve a testület kettős jellegét és utaltságát (mai terminológiával alárendeltségét) a vezérkarfőnök a Csendőrség felett is rendelkezhetett.

Vörös húzódózása a határozott fellépéstől olyan rossz

benyomást tett Horthyra, hogy az közrejátszott kihagyásában az októberi kiugrási kísérlet előkészítéséből is. Hogy miként zajlott az államfő és a vezérkarfőnök beszélgetése, idézzük a vezérezredes naplójából: (4-én) „Öföméltósága újabb puccskísérletről tájékoztattott. Jelenttem, hogy erről nem tudok semmit és nem is tételezem fel, hogy a mai időkben akadjon magyar ember, aki ilyesmire vetemedik. Közölte, hogy szándékában van a zsidók további kiszállítását megakadályozni, azt akarja, hogy legalább a Budapest területén élő zsidók maradjanak vissza [...] Jelenttem, hogy ebben a kérdésben különös körültekintéssel kell eljárni [...] Mindenképpen elkerülendőnek tartom, hogy a zsidókérdés megoldásának elodázása miatt politikai súrlódások keletkezzenek.”

Vörös vezérezredes naplójegyzetéből kiderül, hogy valamit alaposan félreérthetett. A kormányzó, ha használta egyáltalán a „puccs” kifejezést, akkor a fővárosi zsidók puccsszerű eltávolítására gondolt. A vezérkarfőnök ezt azonban nem csupán a kormányzói szándék és szuverenitás ellen tervezett akcióként, hanem az államfő személye elleni fellépésként értelmezte. Ha ez a beszélgetés 1917-ben zajlik le, a két katona valószínűleg még nem érti félre egymást. 1944-ben azonban Horthy már elsősorban politikusként, s csak másodsorban katonaként gondolkodott, míg Vörös - érthetően - csak katonaként. Lehet, hogy a - téves - „csendőrpuccs” megnevezés a Honvéd Vezérkar főnökétől került be a köztudatba, de ez történetileg nem bizonyítható.

Harckocsik és főváros

Horthy 5-én este magához hívatta Koszorús ezredest és utasította, hogy a felrendelt csendőralakulatokat, a zászlószentelési ünnepséget megakadályozva, távolítsa el a fővárosból. A zsidók puccsszerű eltávolításának megelőzésére, és nem a „csendőrpuccs” letörésére. Koszorús 23.30-kor kiadta rádióparancsát a két nappal korábban általa meghatározott feladat végrehajtására. Az 1. harckocsiezred és az I. felderítőzászlóalj még éjszaka elérte a fővárost. Az alosztályok (mai terminológiával alegységek) hajnalra elfoglalták kijelölt állásaikat. Volt olyan század, amelynek (egyik) célpontja a Rózsadomb pereméről, harckocsi-löveggel a Hotel Majestic, a Gestapo budapesti

főhadiszállása volt.

Hatodikára virradóra Lázár altábornagy parancsára testőrök vitték a Várba a csendőrzászlóaljok és önálló csendőrszázadok parancsnokait. Ott a Testőrség parancsnoka tájékoztatást adott nekik a páncélosok felvonulásáról és felszólította őket arra, hogy telefonon adjanak parancsot a vidéki helyőrségekbe történő, lehetőség szerint legrövidebb időn belüli visszaindulásra. A csendőtisztek, bár nem értették a történeteket, s azok hátterét, a parancsot kiadták.

Koszorús ezredes reggel 7-kor tiszt járőrt küldött Baky államtitkárhoz. Emlékirataiban így ír: „Értésére adtam, hogy a legfelsőbb parancs általam történő végrehajtásának kikényszerítésére az 1. pc. hadosztály csapataival itt állók [...] elrendeltem Bakynak, hogy 24 órán belül a csendőrzászlóaljaitól űritse ki Budapestet [...] Néhány perccel 9 óra előtt Baky azt mondta a járőrparancsnoknak [...] csendőreivel ki fog vonulni Budapestről.”

A csendőralakulatok 8-án délig befejezték a főváros kiűritését. 9-én a páncélosok is visszatértek helyőrségeikbe. Az Eichmann-kommandó végrehajtó karhatalom nélkül maradt. Budapesten - egyelőre - helyreállt a hétköznapi rendje.

Ezen a ponton a történészeknek meg kell szakítani az elbeszélés fonalát és „ki kell szólnia” a sorok közül. Az akkori viszonyok ismeretében, akármilyen áll Koszorús emlékirataiban, nehezen tételezhető fel, hogy egy honvéd ezredes „csak úgy” felszólíthat bármire egy hivatalban lévő államtitkár. Még akkor sem, ha magától a Legfelsőbb Hadúrától kapott eligazítást feladatairól. A történész hajlik arra, hogy a tiszt járőr tájékoztatta és nem utasította Bakyt, aki nem helyezkedett szembe a kormányzó intézkedésével. Történetileg azonban ez sem bizonyítható.

Horthy és Hitler

A fővárosi zsidók deportálására ekkor nem került sor. Néhány nap elteltével a németek a kistarcsai gyűjtőtáborból összeállítottak egy zsidókat szállító szerelvényt. Horthy utasította Jaross Andor belügyminisztert a vonat kifizetésének megakadályozására. Mivel az már elindult, Ferenczy alezredes maga fordította vissza egy csendőrosztaggal

Hatvanból a szerelvényt.

Horthy számított arra, hogy a németek nem veszik jó néven a történeteket. 7-én Berlinbe küldte miniszterelnökét. Hitler elégedetlenségét fejezte ugyan ki a zsidókérdés megoldatlansága miatt, de ettől eltekintve szívélyesen fogadta a magyar kormányfőt. Veessenmayer viszont tiltakozott Horthynál Sztójay esetleges menesztése ellen, s erre az esetben kilátásba helyezte saját visszavonulását is. Horthy tudta, hogy Veessenmayert csak egy erélyesebb, a német érdekeket még agresszívebben érvényesítő birodalmi megbízott követhetné, s hogy ezen esetben Magyarország, illetve az ő szuverenitása tovább, lényegesen csökkenne. Lakatos Géza vezérezredes miniszterelnöki kinevezésére, noha a kormányzó erre is szerette volna az alkalmat kihasználni, ekkor még nem került sor.

Hitler 21-én fogadta Horthy Berlinbe küldött főhadsegédét, Miklós Béla vezérezredest. Előadta neki, hogy Magyarország területe Németország számára hadászati jelentőségű és ezért megtartására minden eszközt igénybe vesznek. 31-én a Führer megbeszélést folytatott több német katonai vezetővel, ahol kijelentette: „...a magyar térség biztosításának jelentősége létfontosságú, annyira döntő, hogy egyáltalán nem lehet túlbecsülni [...] nagyon megfontolandó, mit tudunk odaküldeni vagy ott felállítani, hogy ha szükséges, bármikor képesek legyünk Horthy úr magyar államcsínyének elébe vágni...” Hitler bizalma tehát júliustól már végleg megrendült Horthyban, ám még mindig csak vele tudta elképzelni Magyarország megtartását. A kormányzó menesztésére majd csak augusztus-szeptember fordulóján szánta el magát, Románia átállása, illetve a Horthy környezetéből kiinduló fegyverszüneti tapogatózások felerősödése hatására.

Megjegyzendő, hogy a két államfő kezdettől nem kedvelte egymást. A császári udvar „politikai iskoláját” kijáró, egyben izig-vérig katona Horthy felkapaszkodott parvenüt látott az egykori osztrák katonszökevény Hitlerben; a Führer pedig a háború győzelmes befejezése után felszámolandó feudális maradványnak tartotta a kormányzót és egész rendszerét. Mégis, hosszú időn át elfogadták egymást, mivel egyfelől Horthy tudta, hogy Hitler támogatása nélkül nem tudja megvalósítani a területi revíziót, illetve megtartani a

államrendészerben nem meilozheti Horthy személyet, ha minél simábban akarja érvényre juttatni a német érdekeket.

Történés és magyarázat

Ha hiteles ítélet szeretnénk alkotni, több problémába ütközünk. Azt kijelenthetjük, hogy a galántai csendőrzászlóalj zászlószentelése nem volt ürügy. A zömmel újoncokból álló alakulatok valóban ezzel a paranccsal indultak a fővárosba, s ott meg is kezdték a gyakorlást az ünnepségre. Igaz, kézfegyverekkel és néhány Ansaldo kisharckocsival, de ünnepélyes katonai rendezvényeken mindmáig fegyverrel díszelnek minden országban.

Itt kell újra kiemelni, hogy a csendőralakulatok parancsnokai nem értették, miért vonultak fel a magyar páncélosok, miért hivatkozik azokra magyar csendőrök ellenében a magyar Testőrség parancsnoka, s miért kell nekik azonnal elrendelniük a visszaindulást a vidéki helyőrségekbe, órákkal a zászlószentelés kezdete előtt. Baky és Endre államtitkárok eleve nem tájékoztatták őket előre semmiről; nem is teheték, hiszen ez veszélyeztethette volna a zsidók eltávolítására tervezett puccserű akció sikerét. Az azonban a történész szemével nézve hibának minősíthető, hogy sem Lázár altábornagy, sem más katonai vezető Horthy környezetéből nem tett kísérletet a csendőrparancsnokok tényszerű és részletes tájékoztatására, noha egyikük sem kételkedett a csendőrök kormányzó-hűségében. Azt persze nem lehet kizárni, hogy nem tudták felmérni, nem volt idejük felmérni, hogy a csendőr-parancsnokok között van-e „embere” Bakynak vagy Endrének.

Egy hatalomátvételre készülő csoportnak (1944 nyarán még) számolnia kellett a honvédtisztek legnagyobb részének kormányzóhűségével. A Budapesten összevont csendőralakulatokat viszont éppen honvédlaktanyákban helyezték el, ráadásul szétszórta. Ez ellentmond annak, hogy a csendőrökre támaszkodva Baky László és Endre László államtitkárok államcsínyre készültek volna. Ráadásul

ekkor még a németek sem Horthy eltávolításában látták a megoldást, legfeljebb tényleges hatalmának formálissá tételében, illetve környezete bizonyos tagjainak elszigetelésében vagy lecserélésében. Nem volt szándéka - ekkor még - a nyilasoknak sem Horthy eltávolítása, maga Szálasi Ferenc pártvezető is „Kitartás! Éljen Horthy!” köszöntéssel jelentkezett a kormányzói audiencián.

Az eseményeket (ha nem is teljes részletességgel) ismerjük. Azt azonban, hogy mi is történt, ma még nem lehet megnyugtatóan tisztázni. Még az sem bizonyított teljesen, hogy a csendőröket a zsidóság deportálására hozták a fővárosba, bár ez a német követség iratanyaga alapján valószínűsíthető. Még akkor is valószínűsíthető, ha a beosztott csendőrparancsnokok erről a lehetséges feladatról nem tudtak előzetesen. Az pedig végképp nem jelenthető ki, hogy a belügyi államtitkárok az október 15-16-i nyilas puccshoz hasonló hatalomátvételre készültek volna.

Láttuk a második fejezet végén, hogy két folyamatnak óhatatlanul ütközésre kellett vezetnie (vagyis a kormányzó törekvésének a szuverenitás visszaszerzesére, ezzel ellentétben a németek és a hazai szélsőjobb szándékának a maradék szuverenitás további csorbítására, illetve a budapesti zsidóság puccszerű deportálására). A németeknek ebben (kellő számú saját karhatalmi erő hiányában) eszközül szolgált volna a Csendőrség, anélkül, hogy erről maguk a csendőrök tudomással bírtak volna. Ezt azonban a németek szándékát elfogadó két belügyi államtitkár sem minősíthette „csendőrpuccsnak”.



Készült: Budapesten, 1999. január havában.
Elhangzott Kiss István Géza honvéd alezredes
felolvasásában Deltona-ban, Florida
államban, február 11-én.

VITÉZ KISS GÁBOR: UTASÍTÁS, SZABÁLYZAT, RENDELET

Kezdjük azzal, hogy a három szónak értelmét és értelmezését ismerni kell, mert enélkül az alábbi történet csupán szószátárkodásnak minősülhet.

Az utasítás valaminek a végrehajtására, elintézésére vonatkozó hivatalos rendelkezés.

A szabályzat cselekvést, magatartást, viselkedést megszabó előírások összesége szervezeti, szolgálati, és személyi szinten.

A rendelet pedig hatóságok és előírásra felhatalmazott és jogosult szervek által kibocsátott jogszabály.

Hogy miért óhajtottam ezeket a definiáló értelmezéseket megemlíteni, az hamarosan kiderül, s a megértésben segítséget kívánok nyújtani.

Az első tényező az a tévedés volt, amit én a „Csendőrbiblia”, azaz a Magyar Királyi Csendőrség számára rendszeresített Szervezeti és Szolgálati Utasítás értelmezésével követtem el. A 414 oldalas hivatalos kiadás már az első oldalon foglalkozik a tisztek szerepével és egyszerű határozottsággal kimondja, hogy a tisztek feladata a közbiztonsági szolgálat kezelése felett való örködés, illetőleg a szolgálatteljesítés ellenőrzése és irányítása, a legénység hivatásszerű kiképzésének vezetése és a katonai fegyelem fenntartása. A tisztek sem rendőri hatóságnak, sem rendőri közegeknek nem tekinthetők, nyomozásban személyesen és cselekvően részt nem vehetnek, és semminemű nyomozati cselekményt nem teljesíthetnek.

Ha egy fiatal, csendőrtiszti tanfolyamot végzett hadnagy megkapja első szolgálati beosztását és az a nem várt öröm éri, hogy vezénylése a Szombathelyi kerület soproni szárnyához viszi, burokból kellett születnie. A fiatal csendőrtiszt én voltam, s örömöm csak fokozódott, amikor megtudtam, hogy a csepregi őrs is az én szárnyparancsnokhelyettesi vezetésem alá tartozik. Csepreg. Istenem, mennyi emlék, hány boldog év színhelye! Ott fejeztem be elemi iskoláimat, ott kezdtem a polgárit, így gyermekkoromnak legszebb emlékeit elevenítette fel a szerencsés véletlen.

Lehet, hogy kevélykedés, vagy kíváncsiság fűtött, de alig

vártam, hogy a csendőr laktanya (bocsánat, őrsparancsnokság) zöldre festett épületét megláthassam. Örömben még azt is megbocsájtottam, hogy időközben szürkére festették az épületet és a régi kis névtábla helyébe egy nagy, ovális, bádoggal tették „MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐR ŐRSLAKTANYA” felirattal. Belépve a kiskapun az ügyeletes csendőr jelentkezett, de egyedül volt, így csak annyi üzenetet hagytam az őrsparancsnok részére, hogy másnap tíz órakor bemutatkozó jellegű, nem szolgálati találkozásra jövök és szükség vagy szolgálati elfoglaltság esetén telefonálhat a Kollárékhoz, régi barátaimhoz.

Másnap korán keltem, a Wagner vendéglőben megreggeliztem, és boldog izgalommal pont tíz órakor beléptem az őrsirodába. Salamon Törzsörmeister fészes, szabályos tisztelgése és jelentkezése után kimentünk a kerti lugasba, s életemben először éreztem a katonai rangnak emelő hatását. Az őrsparancsnok negyven év körüli egyenes tartású, mosolygó szemű hivatásos katona volt, de kérdés nélkül nem válaszolt és gondolom nem én voltam az első gyakorlatlan és tapasztalatlan előjáró, akivel a szolgálati viszony összehozta. Mikor említettem, hogy édesapám itt volt csepregen járásbírói elnök, gyors felelettel lepett meg:

- Személyesen nem ismertem, de több hatósági személy úgy emlékezik Rá, mint fellebbezhetetlenre.

A jóleső szavak után a folyamatban levő, s kiderítetlen nyomozásokról tettem fel kérdéseket, de sietve hozzátettem, hogy nyugodtan jelentheti az akadályokat, hiszen hivatalból nem csak jogom, de kötelességem is a szolgálatteljesítés ellenőrzése és irányítása. Kicsit furcsán nézett rám, így gyorsan megkérdeztem, hogy van-e tudomása az én itteni szolgálatomnak megkezdéséről. A válasz meglepett, mert megtudtam, hogy az őrsök három nappal korábban tudták a vezényléseket, mint a vezényeltek.

Ezek az ismerkedési lépések eredményes együttműködés reményével töltöttek el, így bátran felajánlottam segítségemet, ha volna valami kérdés.

- Csak a Shöller-erdei vadászás okoz mostanában gondot - kezdte Salamon törzsörmeister, – mert az uradalom nagysága miatt szinte lehetetlen azt állandóan portyázni, és a vadállományt a lopástól megőrizni. A Shöllerek régi nemes

és németből magyarrá lett polgár-család, akik hatalmas birtokaik gondozását a helyi munkaerő foglalkoztatásával végzik. Az utóbbi öt hónap alatt négyszer kaptunk jelentést a vadortól, hogy számos nyúl-, róka-, öz- és szarvasbőr, valamint csontok vadorzásra adnak gyanút és az uradalom kéri a kivizsgálást, illetve a további károkozás megszüntetését.

Mivel a nyomozás még csak kezdeti stádiumban volt és én amúgy is terveztem bemutatkozó látogatást a Shöller-kastély főintézőjének irodájába, ezt Salamon törzsőrmesternek is megemlítettem. Az udvarias főintézőt láthatóan bántotta a vadorzás bűncseleménye, köszönte segítségünket és megértette a feladat nehézségeit, ami lényegében a járőrök portyázási és őrzési szolgálatából eredt. Átadtam az intézőnek a Szolgálati Utasítást és kértem, hogy az együtt dolgozás eredményessége érdekében tartson állandó összeköttetést a csendőrrel.

- Ez a sorozatos bűncselekmény már harmadik hónapja tart s a jelenlegi kilátások is kétesek. - mondta az intéző, és megköszönte a Les-re adott részletes felvilágosítást. Azt is ígérte, hogy még egy vadort fog alkalmazni, s a csendőrök les-tervezetével, valamint a velük való együttműködéssel előbb-utóbb sikerülni fog a gonosztevők börtönbe juttatása. Búcsúzáskor már mint Kari és mint Gábiel váltunk el.

Én bizony nem vártam az efajta büntetendő cselekmény hírére. Még kiskorom idejéből tudtam a Shöller-erdők negyed megyét kitevő méretéről és nem értettem a bátorságát annak, vagy azoknak a tetteseknek, akik folyamatosan, szinte kihívóan ismétlik gaztettüket. A megosztott gonddal foglalkozva elhatároztam, hogy minden szabadidőmet a csepregi őrs problémájának megoldására fogom fordítani.

Szerencsémre minden hivatalos személlyel könnyen megtaláltam a kapcsolatot Édesapám köztisztviselői állása és az én frissen szerzett rangom segítségével, megindultam azon az úton, amelyről előzőleg ennek az írásnak elején azt mondtam, hogy a tisztek a nyomozásban személyesen és cselekvően részt nem vehetnek és semmiféle nyomozati cselekményt nem teljesíthetnek.

A gondolkodó olvasónak bizonyára feltűnt a lehetőség, hogy engem függetlenül fogjon, mert az ügybéli

kapcsolatkeresésem akár nyomozati cselekménynek is minősülhetne. Ezennel szívemre tett kézzel kijelentem, hogy kizárólag szabadidőmet töltöttem ezzel az ügygel.

Első lépésként azt kellett megállapítani, hogy egy személy, vagy több a károkozó. A megnyúzott vadak száma egy-egy alkalommal kizárta az egy személy lehetőségét. A lenyúzott bőrökön megtalált lyukak és vágások fegyverhasználatát bizonyították, csupán az volt érthetetlen, hogy az elejtett vadat miért nyúzták meg a szabadban, ahol ki voltak téve a felfedezés veszélyének. Az egy alkalommal elejtett vadak száma (legtöbbször öt-hat, de egy alkalommal kilenc) legalábbis két vagy három nyúzáshoz értő tettest igényelt. A nagybirtoknak két vadöre volt, mindkettő kettős állampolgár, akik a magyar nyelvet is nehezen törték. A bűncselekményt mindig löfegyverrel követték el, de soha nem lehetett hátrahagyott töltényhüvelyt találni.

Nem tudnám megmondani az okot, ami valami gondosan előkészített és kivitelezett terv irányába indított. Igaz, hogy a milliomos Shöller aligha érezte meg a veszteséget, de mint közismerten szenvedélyes vadásztól sokkal nagyobb fehéborodás volt várható.

A Les sűrűbb alkalmazása és bűncselekménnyel ismerős személyek figyelme kezdett Salamon törzsőrmesterre is hatással lenni. Talán magam sem figyeltem volna egy nyomozást akkora érdeklődéssel, mint ezt az orvvadászatot, ha nem Csepregen történt volna. Szabad hétvégéimet ott töltöttem, s még a két vendéglő nyúltrapikálásának és özcombjának is dicséretét mondván kérdezősködtem a vadhús beszerzési lehetőségei felől. Holtvágányon és csalódottan telt el megint két hónap és november közepén már leesett az első komoly hó. Talán legalább a tél orozásmentes lesz!

Nem úgy történt. Az újabb gyilkos mészárlás egy tucat áldozattal végződött és annak a leshelynek közelében történt, ahonnan az előző hetekben örökös csendőrök más szolgálati portyázásra lettek hirtelen vezényelve. Az a furcsa érzés fogott el, hogy a vadorzók valahogy megtudták a csendőr-járőr távollétét.

Valójában csak ketten tudták a valóságot: Salamon törzsőrmester és Kari. A csapdát Salamon állította fel és Kari esett beléje. A csendőr-járőr leshelyét Salamon választotta

meg és tervszerűen változtatta. Ehhez neki joga volt, mert a szabályzat világosan kimondja, hogy „arról, hogy a csendőr lest tart, senkinek sem szabad tudnia.” Ezzel szemben Karinak az ő vadőrei szolgálati idejét és helyét jelentenie kellett, nehogy a két megfigyelő ugyanott és ugyanakkor legyen lesen.

A leleplezés december elsején történt, mikor Salamon terve alapján a csendőr-járőr a lest azon a helyen hajtotta végre, ahol a Kari által adott vadőri kimutatás alapján az ő embereinek éjjeli megfigyelő helye is volt. A járőr az orvvadászok lövései hallatára megközelítette a helyet, ahol azok nyúzassál voltak elfoglalva, s a két vadorzó a korlátozott látási viszonyok miatt fogolyként és megbilincselve lett elővezetve az őrsparancsnokságra. Mindkét tettes osztrák állampogár volt, de volt határsáv átlépési engedélyük, s minden bűncselekmény elkövetése után könnyen szökhettek osztrák területre. Mivel a csendőrös szerepe a foglyok átadásával véget ért, csak később tudtuk meg, hogy Kari állt a büntett háttérben, s a Bécs melletti vendéglőjének inyenc konyhájára irányította a vadhúst.

A Shöller család titka maradt a büntetéseknél sorsa, s én mint kezdő csendőrtiszt csak tisztelni tudtam a csendőr őrsparancsnok hivatásos szaktudása előtt. Az idő múltával számos Salamonnal találkoztam és nem csodálkozom többé a bibliai Salamon bölcsességén sem.

vitéz Kiss Gábor

Mellékelve: A megelőző és nyomozó szolgálat egyes különleges esetekben való eljárása, a Les.

X. Megelőző és nyomozó szolgálat egyes különleges eseteiben való eljárás.

78. §. Les.

471. Lesnek azt a szolgálati ténykedést nevezzük, mikor a csendőr valamely folyamatban lévő vagy bekövetkező eseményt, jelenséget, továbbá egyes személyeket, tárgyakat vagy terepet észrevétlenül megfigyel.

A lest rendszerint az őrsparancsnok írja elő. A fél órán felüli lest az őrjárat tartamához hozzá kell adni.

Indokolt esetben a járőrvezetőnek jogában áll saját kezdeményezéséből lest tartani vagy a les előirt idejét meghosszabbítani. Saját kezdeményezésből fél órán túl tartott les esetében a járőrvezető az őrjárat tartamát megfelelően meghosszabbíthatja.

Három óránál hosszabb lesre külön járőrt is lehet vezényelni.

Mindig figyelembe kell azonban venni, hogy a csendőr télen és rossz időjárásakor nem védett helyen sokáig egy helyben nem maradhat.

A les előírásánál annak célját, helyét és idejét röviden mindig meg kell jelölni. A hely közelebbi megválasztása a járőrvezetőre hárul, mert csak ő tudja megállapítani, hogy az előirt hely melyik pontja a legcélszerűbb a les megtartására.

472. A lest kitartással, türelemmel és éberséggel kell megtartani.

Ötletszerűen, minden különösebb indok vagy cél nélkül tartott lesnek gyakorlati értéke nincs. Lest csak indokolt esetben lehet elrendelni. Ilyen esetek lehetnek például: ha egy községben a lopások, betörések napirenden vannak; ha valamely egyént azzal gyanúsítanak, hogy éjjelenként lopni jár, hogy gyanús egyénnel áll összeköttetésben, akikkel éjjel szokott érintkezni; ha valakinek házában gyanús összejöveteleket tartanak; pályaudvarokon, ha a vasúti kocsikat rendszeresen fosztogatják; ha az őrs készülők bűncselekményről és annak színhelyéről értesül; ha gyanítható, hogy valamely körözött egyén éjjelenként hazajár, stb.

Lehetnek esetek, hogy egész éjjel, vagy több egymás után következő éjjel, esetleg több járőrnek is különböző helyeken kell ugyanabból a célból lest tartania. Az esetleges

eredménytelenség miatt elcsüggedni nem szabad, hanem ha eredményre kilátás van, a lest folytatni kell.

Arról, hogy a csendör lest tart, senkinek sem szabad tudnia. A les helyét észrevétlenül kell elfoglalni és annak tartama alatt mindent kerülni kell, ami a csendör ottlétét elárulhatná, vagy a les eredményét megíúsíthatná.

473. A járör tagjai a les tartamára egymástól el is távozhatnak, de csak olyan távolságra, hogy szükség esetében egymással érintkezhessenek és egymásnak azonnal segítségére siethessenek. Hosszabb ideig tartó lesnél a járör tagjai egymást felválthatják.

Kedvezőtlen időjárás esetén és más alkalmas hely hiányában fedett helyről is lehet lest tartani.

A les eredményét az őrparancsnoknak mindig be kell jelenteni. A les alatt észlelteket, ha azonnali közbelépésre indokul nem is szolgálnak, de később felhasználhatók, tudomásulvétel és esetleg előjegyzés végett az őr valamennyi tagjával közölni kell.

Ha a les folyamán valakit tetten érni sikerült, ezt az eredményt a tettenért elfogásával (feltéve, hogy az elfogás feltételei egyébként fennforognak) és a bűnjelek azonnali őrizetbevételével ki kell aknázni. (A jelen utasítás megfelelő §-ai a tettenért egyénnel szemben az elfogás, személymotoszás és házkutatás jogát kiterjesztik.)

VITÉZ KISS GÁBOR: A BEVÁNDOROLT EMIGRÁNS MAGYARSÁG TÍZPARANCSOLATA

1. Ne felejtse el, hogy néped követe vagy! Cselekedetteddel, egész életeddel vívj ki elismerést fajtád iránt.
2. Légy legalább oly elnéző fajtáddal szemben, mint idegenekkel szemben vagy.
3. Magán természetű torzsalkodásaidért ne okold mindjárt a magyarságot és ne tedd felelőssé érte a közösséget.
4. Ne irigykedj, amikor magyar testvérednek nagyobb kenyeret ad a sors, vagy tehetséget. Tanulj meg örülni minden magyar sikernek.
5. Ne keseregj állandóan azon, hogy mi voltál, hanem igyekezz sorsod fölé kerülni és ismét légy valaki.
6. Ne rágalmaz és ne hordozz rossz híreket egyik embertől a másikig.
7. Ne járj mindig sebzett lélekkel magyar társaid között, s ne légy mindig megsértődve.
8. Békítsd meg a békétlenkedőket és életed párjával mutass utat a megértésre.
9. Társaid vezetőjéül csak a közösség bizalma emelhet föl és nem saját képzelt értékeid. Ha a választás másra esik, ne áskálódj, mert önmagad zárod ki a közösségből.
10. Életed végéig légy öntudatos tagja a magyarság faji és kulturális közösségének és add ezt örökségül gyermekeidnek.

Összefogtak egyszer a kakastollasok,
 Amit velünk tesznek, az már több, mint sok.
 Tollunk a Teremtő alkotó csodája,
 Mosolygó szemekkel ámulhatsz rája.
 Nincs más élőlénynek ily fényes csodája,
 Boldog az a magyar, ki felnézhet rája.
 Ragyogó acélkék, negyed méter álom,
 Ami velük történt, a bolondját járom.
 Feltűzték nagy büszkén, kalapjukon zizeg,
 Híresek is lettek, ez az, amit hiszek:
 A toll maradjon ott, hová Isten tette,
 Nem való az dísznek emberi fejekre.
 Emberek, csendőrök talán el is hiszik,
 Hogy a tollak őket híresekké teszik.
 Más díszével ékes, szégyellheti magát,
 Ahonnan a toll jött...érezze a szagát.
 Gondolom, a kakas ma is büszke lehet,
 Hogy a csendőrökkel kapta a hírnevet.
 A baromfiudvar is büszke lehet rája,
 Így jutott a kakas csendőr kalapjára.
 Tojáskörmő tyúkok nagyokat nevetnek,
 Nem való a szép toll emberi fejeknek.
 Kakas hátsó fele, a tollakkal tele,
 Többet ér, mint bárki ésszel teli feje.
 Éberség és hírség, becsület és erény,
 No meg a kakastoll zizegően szerény,
 Többet ér a kakas, mint a fényes holmi,
 Mely csak nyomozni tud, nem kukorékolni.

Ezt a kis rövid megemlékezést csak azért írom le, mert szemem láttára történt, rövid életű volt, s főleg azért, mert *tökéletesből* akart *jobbat* csinálni.

A vigjátékba illő jelenet a szombathelyi szárny sárvári örsének laktanyájában játszódott le, ahol Német József VII. törzsőrmester, őrsparancsnok épp oktatási foglalkozás keretében magyarázta a járőr magatartását és alkalmazkodását esőben ázva. Már épp ott tartott, hogy megnevezze az eső fokozatait (permet, csepergés, szemergés, hullás, szakadás, ömlés) széllal és szél nélkül, és a követendő magatartást ilyen időben szolgálatban levő járőrnek, amikor váratlanul megjelentem szárnyparancsnok helyettesi minőségemben. Az eső esett, az őrsiroda száraz melege jólesett, s a meglepetésszerű szemle hibát vagy rendellenességet hiába keresett.

Mielőtt tovább megyünk, tudnunk kell, hogy a Belügyminisztérium fejlesztési osztályán is bölcs emberek dolgoznak, s feladatuk a jót jobbá tenni, a gyorsat sürgőssé tenni, és az egész napos esőt fél naposra rövidíteni.

Hogy az előbbi mondatnak értelme legyen, tudnunk kell arról a kísérletről, amelyet a csendőrség fejlesztési osztálya azzal a céllal kezdeményezett, hogy a meggyorsuló vétségek és büntettek nyomozása és felderítése gyorsabban történhessen. Ezt a vitathatatlanul hatásosnak gondolt tervet a szombathelyi csendőrkerület parancsnokának, Orbán László ezredesnek gondjára bízták azzal, hogy egy tucat, azaz a nagy sietségben csak tizenegy darab Csepel Kerékpárt utaltak át kísérlet és tapasztalat céljára.

A különben eredményesen és építőlegesen tervező fejlesztési osztály azonban bizonyosan nem mérte fel a várható nehézségeket. Talán a legelső akadály az volt, hogy az őrsparancsnokok 45%-a nem tudott kerékpározni és meglehetősen mókás lett volna, ha mindig csak tolt volna a kerékpárt. A másik problémát a kerékpározásnak a figyelmet az útra terelő, nem pedig a megfigyelést elősegítő jellegzetessége jelentette. A harmadik és talán legnyomósabb kérdés a puszkának mint respektálandó védő és támadó fegyvernek a csendőr hátára tervezett száműzetése volt. Összegezve a fő okokat a kerékpár

elszakította volna a „nehézléptű” csendőr és a falusi polgárok között fennálló kölcsönös jó viszonyt.

Hadd folytassam a történetet azzal, hogy épp előre be nem jelentett szemlét tartottam Sárváron. Nevéhez méltóan sáros volt a város. Az eső két nap óta locsolta a földet, s elüzte a port, de helyette otthagya az egyesülés ragadós formáját, a sarat. A sár nem újdonság Sárváron, a biciklis csendőr viszont igen.

Így megvilágítva az előzményeket végre eljutottunk ahhoz a ponthoz, ahol a szereplőket és helyszíneket bemutathatom: 1. Sárvári csendőrőrs laktanya a Kossuth utcában, 2. Német József törzsőrmester, őrsparancsnok oktatási foglalkozás közben, 3. jómagam, Kiss hadnagy, amint a meglepő szemlén ellenőrzöm a legcsekélyebb mulasztást, 4. Tóth Imre csendőr, járőrzetű és Petres János próbacsendőr, járőrtárs, valamint 5. két Csepel kerékpár...

Jó ideig el voltunk foglalva a laktanya megszemlélésével, a jelentések elbírálásával és a különböző nyomozások megtárgyalásával. Lassan felenyhült a kezdeti feszültség és személyes kérdések is adódtak, mint például Verő István csendőr nősülési kérvénye, s már majdnem kifogytunk a kérdések áttekintéséből, mikor aránylag nagy zajt okozva megérkezett a két portyázó járőr és feszes vigyázban jelentették, hogy a szolgálatban semmi különös nem történt. Alig fejezték be a jelentést, rövid néma csend következett, majd az őrsparancsnok éles hangja dörrent: „Mit képzelsz Verő csendőr, hol van? Azt tanították magának a tanfolyamon, hogy piszkos bakancsban, koszos, sáros ruhában léphet az őrsparancsnok elé? Öltözzön át azonnal, s jöjjenek újból jelenteni!” Hát bizony az igaz volt, az egyenruha sárfoltokkal volt megbecstelenítve, s nem volt kétséges, hogy Sárvár környékén sárjárva lehetett csak kerékpározni...

Megesett a szívem Verő csendőr sorsán, s mikor azok éles hátraarccal elhagyták az őrsírodát, megkérdeztem az őrsparancsnokot, hogy Ő mit tett volna a járőr helyében, helyzetében és esetében? „Ugyanazt, mint Verő!” – jött a felelet.

Elámultam! Megfordult bennem a gondolat, hogy megkérdezem a határozott felelet indokolását, de nem mertem feszíteni a húrt. „Zuhog az eső odakint. – mondtam.

– Nehéz a pocsolót elkerülni, főleg, ha biciklin közlekedik az ember.”

“Tudom én azt hadnagy Úr!” - jelentette Német törzsőrmester. „Nem is Verő kapta a szidást, hanem aki kitalálta, hogy a kerékpáros csendőr eredményesebb szolgálatot tud teljesíteni a gyalogosnál. Fogadok, hogy aki ezt az újítást eredményesebbnek vagy hatásosabbnak tartja, mint a gyalogos csendőr szolgálatát, életében egyszer sem volt portyázó járőr.”

Történt ez a „meglepő szemle” az Úr 1943. évében, október 2. napján, s bevallom, hogy utazva vissza Szombathelyre alig vártam, hogy egy jó korsó Pilsener sörrel leöblítsem azokat a sárfoltokat, melyeket a sárvári állomásra menet felszedtem.

Ugye nem kell mondjam, hogy az én felterjesztett jelentésem a gyalogos csendőr mellé kizárólag a lovaszt minősítette elfogadhatónak, sőt még az is lehetséges, hogy az akkori kerékpáros járőrzést ugyanazzal az igyekezettel ítélték el, mint a Magyar Királyi Csendőrség sárbatiprását 1945 óta.

vitéz Kiss Gábor

Ötéves lehettem s szigorú, de melegszívű apácák által vezetett óvodába jártam. Egy szép nyári nap kirándultunk a közelben levő nagy állami erdő szélére a természetet megismerni, földiepret szedni. Vigan mászkáltam egyik helyről a másikra s már majdnem teliszedtem kis kosaramat az illatos, édes eperrel, mikor feltűnt, hogy senki sincs már körülöttem. Valahogy betévedtem az erdő sűrűjébe. Elkezdtem kiabálni, de senki sem válaszolt. Az erdő óriási volt, állítólag farkasok is éltek benne. Ahogy telt az idő, egyre beljebb mentem s már kiabálni sem volt erőm, csak keservesen sirtam. Közben egyre sötétedett, nagy viharfelhők kezdtek gomolyogni az égen. Elfáradtam, lábam már nem bírta a járást. Leültem egy nagy fa alá és sírdogáltam. A sötétedő erdőben a farkasok villogó szemét láttam rám leselkedni minden bokorból. Egyszerre csak két csendörnek a sziluettjét világította meg a szapora villámlás, kik mint egy látomás tornyosultak fel előttem. A csendörjárőr volt, meghallották a sirásomat az égzengés ellenére. Csodálatos érzés volt a biztonságot sugárzó két mosolygó arcot látni a tollas kalap alatt. Az egyik csendör felvett a hátára, mert már járni sem volt erőm, s majdnem egy órán át gyalogolva elértük a falu szélét. Mintha csak erre várt volna a természet, óriási, fákat döntő vihar tört ki, zengett az ég, villámlott szinte megállás nélkül. Édesanyám már halálos aggodalommal várt s el lehet képzelni a csendörök iránt érzett hálánkat. Milyen szerencsés voltam, hogy a csendörjárőr nem kényelmes utakon járt, hanem hóban, sárban, vadonban, erdőben, távol meleg szobáktól, amerre a kötelesség vitte őket, minden nehézséggel, szenvedéssel szembenézve. Ha nem így lett volna, csak a holttestemet találta volna meg a falu népe a nagy vihar után. Azóta a csendörök mindig úgy éltek az emlékezetemben, mint mentőangyalok, a vihar lovagjai.

Első elemibe jártam s a napok ezernyi színes kalanddal, élményekkel teltek. Az osztályokban két nyelven, magyarul és németül folyt a tanítás. A tanterem egyik oldalán a fiúk, a másik oldalán a lányok ültek. Szeplős kezű, kövérkés tanítónéni volt az oktatónk, akit néha kíséretelt egy ragyogó szép fiatal tanítónő, akibe halálosan szerelmes voltam. A kövér tanítónéni egy nap rajtakapott, hogy figyelés helyett a másik oldalra nézegettem. Tetszett nekem egy kislány. Mintha egy pulykacombbal vágta volna arcon, egy nagy pofont lekent húsos kis kezével. De egész életemre megtanultam, hogy a tanárimra figyeljek, s ne máson járjon az eszem.

Egy reggel iskolába indulás előtt vidám zeneszó vonta el a figyelmemet: a csendör őrparancsnok ablaka előtt két vidám sváb gazda adott rezesbandával szerenádot. Valahogy megtudták az őrparancsnok születése napját, s virággal, üveg borral akarták köszönteni. De alighogy elkezdtek a zenészek, az őrparancsnok kijött a házából, formális hangon megköszönte a figyelmességet, de nem fogadta el se a virágot, se a bort, hanem utasította őket, hogy azonnal hagyják abba, s távozzanak a házától. Az emberek csalódva mentek el, s én gyerekfejjel úgy éreztem, hogy az őrparancsnok nagyon ridegen, hivatalosan viselkedett. Sajnáltam a csalódott gazdákat, az abbamaradt muzsikát.

Azóta sok országot bejártam s megismertem a világ társadalmait. Ma egészen más szemmel látom azt a kis epizódot; csak csodálattal tudok gondolni az őrparancsnok magas erkölcsi és hivatási színvonalára, megközelíthetetleniségére. Nem volt olyan vagyoni, mellyel a magyar csendört meg lehetett volna vesztegetni. Hivatása életének a célját, tartalmát, értelmét jelentette. Ma, amikor a korrupció a társadalmak minden rétegében megszokott tény, ezt már el sem tudják az emberek képzelni.

Az első világháborút követő rövid életű vörös forradalom után, mely trianoni tragédiánkhoz is hozzájárult, senki nem kívánta vissza a börtönök terrorlegényeket. Érthető, hogy a két világháború között meg volt tiltva mindenféle marxista megmozdulás. Már negyedik elemibe jártam Budapesten, s egy május elsejei szép tavaszi napon nyitott ablaknál tanulgattam. Egyszerre csak nagy tömeg jelent meg utcánkban, talán ezren is voltak. Hirtelen megtorpant a tömeg: két kakastollas csendőr állt előttük mozdulatlanul, mint két szobor. A járőrzetű erős hangon felszólította a tömeget, hogy azonnal oszoljanak szét. Senki nem mozdult, csak fenyegető mormogás hallatszott. A csendőr megismételte a felszólítást utolsó figyelmeztetésként. Mint egy látomás, az óriási tömeg hirtelen eltűnt az utcából, mintha ott sem lett volna, csak a két csendőr állt a helyén. Mindenki tudta, hogy a harmadik figyelmeztetés után a járőr löni fog a tömegbe. Szörnyűnek tűnik ez a mai fegyelmetlen polgár számára, de valójában erre soha nem került sor, mert mindenki tudta, hogy a csendőrséggel nem lehet tréfálni; a csendőr az ország rendjének, törvényeinek a szimbóluma volt. Sokszor eszembe jut ez az epizód, mikor látom az Egyesült Államokban, hogy a szerencsétlen rendőrök alig tudnak elbánni néhány rendzavaróval, s a társadalom elvárja, hogy először a bűnöző használja fegyverét, csak akkor van joga a rendőrnek önvédelemre. A nyugati liberalizmus a bűnözőt védi elsősorban, s elvárja, hogy a rendőr gyorsabb futó és jobb birkózó legyen, hogy a nála sokkal erősebb és nagyobb bűnözőt földreperje és megbilincselje. Szegény kis hazánk mennyivel civilizáltabb, törvénytisztelőbb volt!

Tizenkét éves voltam, mikor ismét egy kis alföldi faluba költöztünk. Nagy élmény volt a főváros korlátozásai után a vidéki élet. Boldogan jártam be a mezőket, játszottam az állatokkal, bámultam a magas-kéményű, füstöt okádó cséplőgépet, amint felbögött, mikor a kévét berakták a melléte sürgölködő legények, lányok. Hamar összebarátkoztam hasonló korú fiúkkal s vígan élveztük a falu szabadságát. Izgalmas kalandot keresvén egy nap elhatároztuk, hogy egy este elmegyünk az öreg Mihály bácsi földjére dinnyét lopni. Ez különösen csábító volt, mert Mihály bácsi minden este kinnt őrizte a gyümölcsösét, milyen nagy hecc is lenne, ha az orra elől lopjuk el a dinnyét. Be is csúsztunk a csöszkunyó mögött és zsebünkkel vígan lékeltük a dinnyéket. Nagy csalódásunkra egy sem volt érett. Mint egy igazi indián harcos, felfedezés nélkül kicsúsztunk a dinnyeföldről, s másnap már el is felejtettük kalandunkat. Ma sem tudom, hogy történhetett, de Mihály bácsi felfedezte, hogy mi voltunk a huncut dinnyelévelők, s megfenyegetett, hogy fel fog jelenteni a csendőröknek.

Másnap délután éhesen ballagtam hazafelé a futballozás után, mikor nagy megdöbbenésemre két szuronyos csendőrt láttam bemenni a házukba. Kivert a hideg veriték, már szinte láttam magamat, amint a csendőrök visznek a falu szeme előtt, megbilincselve. Egy fa mögött elbújva vártam, hogy feladják a keresést s elmennek. Nem is maradtak sokáig, s én végre hazalopakodhattam. Vártam, hogy szüleim felelősségre fognak vonni, de nem szóltak semmit. Végül már nem bírtam a bizonytalanságot, s a félelemtől béna nyelven kérdeztem, hogy mit akartak a csendőrök a házukban. „Ó, semmit, csak egy hivatalos ügyben jöttek” - mondta édesanyám.

Ez az élmény mélyen bennem maradt; a saját bőrömmön éreztem, hogy milyen félelmet jelentett a törvény őreinek még a látása is annak, aki valamit elkövetett. Nem csoda, hogy a bűnözők reszkettek, ha megjelent a csendőr nem csupán egy egyenruhás embert jelentve, hanem a tisztességnek, rendnek, törvénytisztelőknek megismerőit.

Nemes arcú, szép magyar ember volt az Örparancsnok, nyilegyenesen, emelt fővel járt, csak úgy sugárzott belőle a komolyság, tekintély. Soha senki nem hallotta káromkodni, vagy nyersen, kiabálva beszélni. Szüleim hosszú évek óta ismerték s tőlük hallottam, hogy az örparancsnok soha, még tréfából sem hazudott, a szava mindig igaz volt, mint a törvény, amelyet szolgált. Egy nap édesanyám átküldött a csendőrörsre egy kosár frissen mosott fehérneművel, mert a mi mosónőnk a csendőröknek is mosta a ruháját. Érdekes epizódnak voltam a tanúja. A csendőrök éppen bekisértek egy részegeskedő, a kocsmában duhajkodó legényt. Az örparancsnok bevezetésül lekent két óriási pofont a hetyke legénynek, aki egyszerre megváltozott és sirva fakadt, mint egy nagy gyerek. Aztán az örvezető leültette az asztal mellé, ő is odaült melléje, s elkezdett hozzá beszélni emberi melegséggel, mintha édesapja lett volna. Biztatta, hogy viselkedjen úgy, mint egy férfi, felelősségteljesen, hozzon örömet szüleinek, s érdemelje ki a falusi társadalom tiszteletét, megbecsülését. A legény hálálkodva, szerényen, tisztelettudóan köszönt el. Soha többé nem volt baj vele és mindenki által becsült, derék ember lett belőle, aki a honvédségnél maradt katonai szolgálata után, hogy nevelje, vezesse a magyar fiatalságot. A háború után találkoztam vele s elmesélte, hogy tisztességes ember lett belőle, hála az örparancsnok pofonjainak és emberszerető apai tanácsainak.

Ilyen volt a magyar csendőr: melegszívű, emberséges minden keménysége ellenére, becsületes, egyenes lelkű. Nem csoda, hogy a legkiemelkedőbb derék parasztfiúknak ajánlották fel a katonai szolgálat után, hogy lépjenek be a csendőrségbe. Magukkal hozták a falusi világ tisztaságát, erkölcsiségét, hazájuknak mély szeretetét, a törvény tiszteletét.

Jött a háború, s angol hadifogságba estem. Aztán egyszer csak vége lett a sok nyomorúságnak, s a győztesek kezdtek szabadon engedni a foglyokat. Az elbocsátási ellenőrzésnél egy angol kapitány elé kerültem; a szeme felragyogott, amikor kiderült, hogy magyar vagyok. Mintha más gondja nem is lett volna, elkezdett mesélni. „Tudja uram, én a kanadai lovas csendőrség tisztje vagyok, de a háború alatt az angol hadseregbe jelentkeztem. Mi, kanadai csendőrök a háború előtt már sokat hallottunk a magyar csendőrségről, s nagy örömmre egy alkalommal belekerültem egy küldöttségbe, mely Magyarországra utazott, hogy a csendőrséget tanulmányozza. Uram, azok a gyönyörű pesti nők, az a csodálatosan szép város! Hogy lehet az, hogy a világon soha nem hallunk semmit se hazájáról? Amit tapasztaltunk, az életünk nagy élménye maradt, nem tudtuk elképzelni, hogy az a kis ország milyen magas nivójú társadalommal rendelkezik, milyen szorgalmasan dolgoznak, milyen kulturáltak, civilizáltak, vendégszeretőek! A csendőrség nivója, szelleme, fegyelmezettsége, szervezetsége szinte megdöbbentő volt! Higgye el uram, nincs a világon még egy olyan csodálatos, kiemelkedő rendészeti szervezet, mint a magyar csendőrség! Ön igazán büszke lehet arra, hogy magyar!”

Végtelenül jólesett ez a nagy dicséret, a győztes hadsereg tisztjének a csodálata nekem a rongyos hadifogolynak. Mindig büszkén emlékeztem vissza erre az epizódra. Akkor nem is álmodtam meg azt, hogy éppen szülőhazámban fogják üldözni, rágalmazni, mocskolni a derék magyar csendőrt csak azért, mert hű volt esküjéhez, mert mindig kötelességét teljesítette. Sajnos idegen érdekek és célok voltak irányadók. Milyen boldogság lenne, ha újból láthatnám a kakastollas csendőrijárórt, amint feltűnik a magyar tájon, biztonságot, békét, tisztességet, emberiséget sugározva.

Egyszer ennek is el fog jönni az ideje!

KISS GÁBOR: A VESZTES MAGYAR GYŐZELEM 30.
ÉVFORDULÓJÁN

Régi házunk kiskertjében
Állt egy vén akácfa,
Csapottvállú, torzonborz volt,
Haragudtunk rája.

Egy szép napon, régen,
Talán ötven éve,
Nem hajtott ki többet,
Ez lett hát a vége.

Leválták ágait,
Kiszáradtat, zöldet,
Takarónak tettek
Jó, humuszos földet.

Pázsit nőtt sírjára,
Az lett a fejfája,
Talán csak néhányan
Emlékezünk rája.

Nemrég hazamentem,
Szép zarándok útra,
Vágytam a Tiszára,
Meg egy gémeskútra.

Házunk volt kertjében,
Lám, csodák csodája,
Ott virított büszkén
A fürtös akácfa.

Kitépni nem tudták,
Gyökere megmaradt,
Pici csirák nőttek
Elnyomó fű alatt.

Csirát rejtő Népem,
Tudom, van gyökered,
Sírásód elföldelt,
De Istenünk nem feled.

Gyökér türelmével
Türjed a pázsitot,
Hogy virágod hozzon
Új akácillatot.

Legyen elnyomásod
Csak ébren álmodás,
S Nagypéntekedre
Jöjjön FELTÁMADÁS!

Kelt: Orlando-ban, 1986. október 23-án

CSENDŐRNAP VENICE-BEN, 1997-BEN

Ez az első alkalom, hogy ezt a szép kis városkát, Venice-t meglátogathatom s meghatott érzés fogott el a szép magyar ház és templom láttára. Csak nagy csodálattal és elismeréssel tudok itteni honfitársaimra gondolni, akik ezt a kis magyar világot megteremtették, bizonyítva, hogy ezen a környéken ma is él a magyar lelkiesség. Félő volt, hogy a két világháború előtti és utáni magyar menekültek és emigránsok lassan megszűnő áramlásával az alkotó, összekötő kapocs is elsorvad közöttünk ebben az óriási embertömegben. Valóban nagy elégtétel az a tudat, hogy ma is vannak templomépítő magyarok itt Amerikában. S míg élnek közöttünk múltunk emlékei, magunkkal hozott tradíciók, szülőhazánk szeretete, míg lelki örökségünket átadjuk gyermekeinknek, addig él a magyar lélek ebben az országban is.

Az évtizedek elszaladtak, s ma egyre gyakrabban nézünk vissza, emlékezünk múltunkra, gyermekkorunkra, a háború okozta tragédiákra. Legtöbben közöttünk viszontagságos emlékekkel, fiatalon, egy szál ruhában érkezünk ebbe a vendégszerető országba. De hoztuk magunkkal élniakarásunkat, reményeinket, képzettségünket, energiánkat, tehetségünket. Felfedeztük, hogy az otthoni iskolai végzettségünk messze az átlag fölé emelt bennünket idegen országokban. A szegényes kis magyar iskolák értékes útravalót adtak, az életre készítettek elő bennünket, egészséges életfelfogást, gyakorlati tudást, szellemi és

erkölcsi értékeket adtak tanulóiknak. Mikor a Nobel-díjas magyar tudóst, Kármán Tódort kérdezték, hogy mi is az oka zsenialitásának, azt felelte: „...nem, nem vagyok lángész, mindent a magyar iskolai rendszernek köszönhetek.” A magyar iskolarendszer a hivatásérzettel megáldott kitűnő tanítókkal és tanárokkal különösen a két világháború között kiemelkedő, rendkívüli embereket formáltak, s ez a magas színvonal megmaradt sokáig, még a szovjet megszállás ellenére is. Mi tudjuk, hogy egy egészséges társadalom egyik legfontosabb oszlopa a magas színvonalú iskolarendszer, s képzett tanárok, kik a szülőkkel, valamint az egész társadalommal együtt karöltve fegyelmezett, civilizált, törvénytisztelő, becsületes állampolgárokat nevelnek.

De nem csak iskoláink voltak kiemelkedőek; cserkészletünk, honvédségünk, intézeteink, sportembereink, íróink, művészeink, zeneszerzőink teljesítményei és magas színvonalja a leghatalmasabb országoknak is büszkeségévé válna.

Kevesen tudják, hogy külföldi szakemberek mindig csak csodálattal és tisztelettel emlegették a Magyar Királyi Csendőrséget s a magyar igazságszolgáltatást. A magyar bíró, rendőr, csendőr őszinte hivatásérzettel szolgálta nemzetét. Csendőrnél lenni egy egész életre szóló elkötelezettség volt. Ennek a magas színvonalnak az oka nemcsak a csendőrség zseniális megszervezése, alapszabályai, kiképzése, szelleme volt, hanem a tiszták és a legénység magas színvonalja is, kiknek kiválasztása a legmagasabb követelmények szerint történt. A próbacsendőrök is legtöbbször a magyar falu, az értékesebb magyar fiatalság színe-javából lettek kiválasztva, főleg a katonai szolgálat után, bebizonyítva, hogy becsületes, fegyelmezett, hazafias, kötelességtudó, jó katonák voltak. Érthető, hogy nagy volt a tekintélyük, s minden törvénytisztelő polgár nagyra becsülte a csendőröket. A magyar csendőr a törvény megtestesítője volt: szigorú, de mélyen emberséges, szavában, becsületességében senki sem kételkedett.

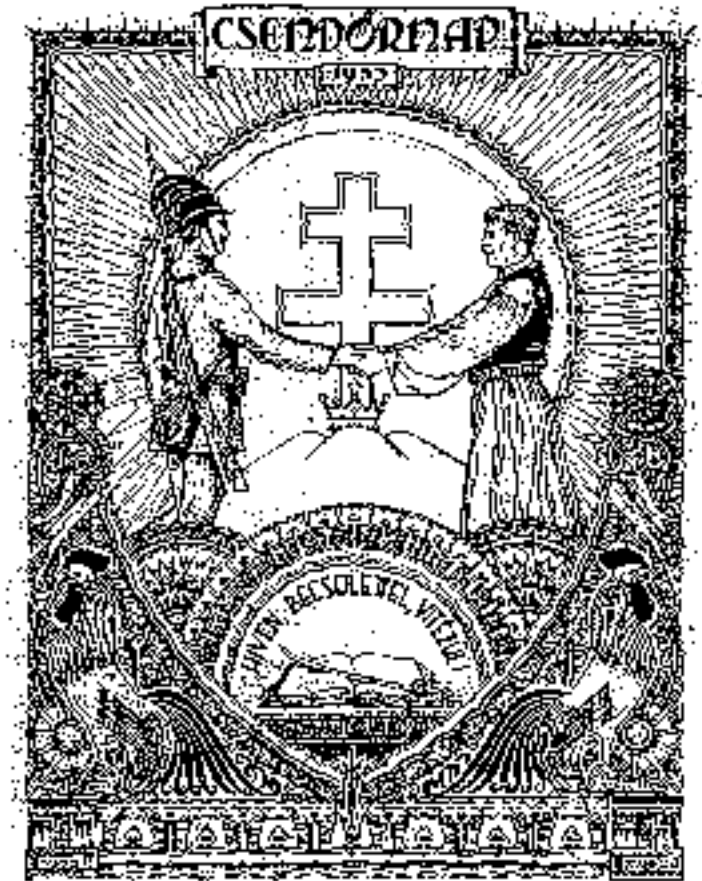
A csendőrséget a háború után feloszlatták, tagjait ártatlanul rágalmozdították, üldözték, bebörtönözték. De ez a szép este nem alkalmas arra, hogy ennek a szomorú ténynek az okait kutassuk, analizáljuk. Hála Istennek, végre

eljött annak is az ideje, hogy ennek a nemes testületnek történelmi igazságszolgáltatásban legyen része. Ezért is különösen nagy öröm tölt el látva Kiss Gábornak, a Magyar Királyi Csendőrség Világszövetsége vezetőjének értékes munkásságát. Minden oldalról jövő kritika ellenére nagy erőfeszítéssel és áldozatokkal azt a célt szolgálja, hogy ez a nagy múlttal rendelkező testület méltó helyet foglaljon el történelmünkben s a nemzet érdekében a csendőrség még élő tagjai átadhassák a Magyar Királyi Csendőrség tapasztalatait, értékeit, tradícióit az új magyar rendvédelmi szerveknek. Mert ez ma a külföldre sodort magyarság kötelessége: hogy átadjuk szellemi, lelki örökségünket, történelmi igazságokat, egy nemesebb, emberibb világ emlékeit és tapasztalatait.

Lassan-lassan eltűnnek a bevándorolt generációk, egyre kevesebben vagyunk. Ha már nem tudunk végleg hazamenni az itt gyökeret vert fiatalabb családtagok, a nyugdíj, betegbiztosítás, vagy más okok miatt, ittlétünk, szerepünk mégis fontos és hasznos lehet szülőhazánk számára. Itt szerzett nyelvtudásunk, kereskedelmi, társadalmi, politikai kapcsolataink, szakmai tudásunk s tapasztalataink értékesek lehetnek az Otthon számára. Mikor gyermekeink, unokáink szívébe szeretetet, érdeklődést ültetünk a magyar kultúra, nyelv, történelem iránt, reményünk lehet arra, hogy egyszer követői lehetnek a magyar ügynek ebben a nagy országban.

Bárhova vessen is bennünket az élet, szívünk magyar marad. Hányszor láttam cinikus, csalódott, elkeseredett, magát már nem magyarnak deklaráló embert sirni, mikor egy régi dalt vagy a magyar himnuszt játszották. Múltunkat, gyökerünket, emlékeinket nem tudjuk kitépni szívünkéből, mert életünk értelmetlenné válna. Ezért fogjuk meg egymás kezét, szeressünk minden magyart, ne engedjük, hogy jelentéktelen különbségek elválasszanak bennünket. Alkossunk együtt úgy, mint Venice templomépítő magyarsága, hogy büszkévé lehessünk arra, hogy megtettük kötelességeinket öseinkért, szüleinkért, akik annyit áldoztak és szenvedtek, hogy hazánk fennmaradjon. S bizzunk abban, hogy szülőhazánkban minden jelenlegi nehézség ellenére egy jobb világ, új élet kezdődik. A fiatalságban van reményünk, akik között egyre többen fedezik fel az örök

emberi és nemzeti értékeket, s mint a hosszú tél után a hó alól kibúvó virágok, jelzik egy új magyar tavasz, új magyar élet kezdetét. Álljunk az új magyar ifjúság mellé, támogassuk, biztassuk Őket, s építsünk templomokat, kis magyar hazát, idegenben is.



VITÉZ KISS GÁBOR: ÖREG CSENDÖRÖK KÉSZEK AZ ÖRÖK PORTYÁZÁSRA

Nagyot dobbant szívünk a hír hallatára,
Hogy a csend szelleme elindult útjára.
A csend őreinek bátor Utódjai,
Táplálja szívetek ösötök szavai:

Áldjon Benneteket az égi csend Ura,
Érjen falutokba jóságos szigora.
Hűség és becsület legyen vezéretek,
És vitézség védje minden lépésetek.

Rövid időn belül, csak ősök maradnak,
Csend-ereje nem lesz a magyar falvaknak.
Reméljük, béke lesz, Istent fogjuk kérni,
Engedjen népünkhöz CSENDET visszatérni!

KÖVENDY KÁROLY: A DÉLVIDÉKI PARTIZÁNHARCOK

1943. december elején a honvédelmi miniszter úr Ungvárról rohamtanfolyamra vezényelt a Délvidékre. Mint a rendelkezés indokolta, a Délvidéken állandó küzdelem folyik a kommunista partizánok ellen s feltehető, hogy a szovjet hadsereg közeledtével mindez Kárpátalján is fellángolhat. Kárpátalja csendőrsége fel kell készüljön a partizán-tevékenységek leküzdésére.

Vidáman ültem fel a budapesti gyorsvonatra, egy csendőr főhadnagy mindig örül, ha életébe változatosságok, pláne ha hadiesemények jönnek. Budapesten átszálltam az újvidéki gyorsvonatra és beültem szokás szerint a tisztifülkébe. Egyedül voltam, majd az indulás percében egy csinos, fiatalos honvéd ezredes lépett be. Azonnal felpattantam és bemutatkoztam.

Az ezredes úr barátságos mosollyal utazásom célja felől érdeklődött. Jelentettem, hogy HM utasításra Újvidékre utazom rohamtanfolyamra. Az ezredes úr felderült, majd élénken mesélni kezdett s aktatáskájából vagy 50 nagyított fényképet szedett elő. „Nézzed fiam, most jövök a kormányzó úrtól, jelentéstételre voltam fenn, mert a kommunista szerb partizánok újabb tevékenysége nem tűr halasztást!” Majd a képekre mutatott: „Látod, a járőrszolgálatba kiment honvédek és csendőrök sohasem jönnek többé haza!”

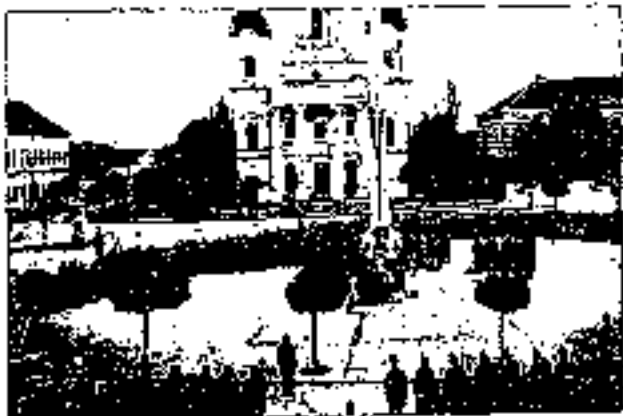
Borzadva néztem a képeket: csupa halott fiatal honvéd és csendőr! Ott feküdtek a Tisza partján, vagy a Duna fűzeseiben, vagy a tanyák közti végtelen síkságokon holtan, átvágott nyakkal, véres mellel, megcsonkítva tépott egyenruhában, kiszúrt szemekkel stb. Némelyiknek tábla volt a nyakában ilyen feliratokkal: „Így járnak a fasiszta csendőrök!”, vagy „Halál a fasiszmusra!”

Aztán megtudtam, hogy a bátor és minden áldozatra kész jugoszláv csetnikek leküzdése után (Péter jugoszláv király hívei) 1941 nyarától kezdve béke állt be a Délvidék magyar lakossága és az ott élő kisebb számú német, szerb, bunyevác, horvát és vend nemzetiségek körzetében. A lakosság békésen dolgozott, mindenki örült, hogy a történelmi Délvidék felszabadult s a békés építő munka érezhető volt gazdasági vonalon is. A lakosság bőségben

élt, összehasonlíthatatlanul jobb körülmények közt, mint a háború előtt s mint a német megszállás alatt lévő Szerbiában, vagy az önállóvá lett Horvátországban. Majd elmesélte az ezredes úr, hogy 1942 nyarától kezdve új ellenség jelent meg a Bácskában: orvul gyilkoló és igen kegyetlen kommunista szerbek, kik valahonnan Szerbia hegyeiből szivárognak be a mai napig, orvul éjjel, lesből legyilkolják a határvadász honvéd járőröket és kiirtják a közbiztonsági szolgálatot ellátó csendőrjeinket. A szerb partizánok tevékenysége fokozódott s odáig fajult, hogy Zsablyán egy éjjeli váratlan támadás során kiirtották a csendőrörs teljes legénységét. A túlerővel szemben maga az őrsparancsnok is hősi halált halt. A partizán-tevékenység nemcsak a katonai járőrök ellen irányult, hanem a közigazgatás ellen is. Mindenütt kínozták, fenyegették, sőt gyilkolták a magyar polgárokat. Kormányutasításra a szegedi honvéd hadtest katonai összpontosítást hajtott végre. Honvédek és csendőrök ezrei átkutatták a Bácska teljes területét, elfogták a partizánokat s a velük szimpatizáló nem magyar nemzetiségű és a partizánokat rejtegető civileket. Mint ez kivétel nélkül minden civilizált törvényes országban szokásos, a bűnösök életükkel fizettek a magyar állam ellen elkövetett tevékenységükért. Ott, ahol a partizánok nem adták meg magukat, a rámenős magyar járőrök a helyszínen végeztek velük. Újvidék átkutatása alkalmával a nyomozó közegek nagyszabású szervezkedés nyomára bukkantak, természetesen ezekkel is végzett a karhatalom. Utóbbiak között magyar árulók is akadtak, kik a kommunista szerbekhez csatlakoztak abban a reményben, hogy a háború után ebből majd előnyöket szereznek. A nagyszabású katonai razzia után ismét béke lett a Délvidéken. A béke mintegy fél évig tartott, mikor újabb partizánegységek jelentek meg, akik előlről kezdték az egészet. Többé nem tértek vissza a járőrbe vezényelt honvéd és csendőr járőrök, sőt: megindult a községi bírók és a polgári nemzetőrök elleni gyilkos partizánhadjárat is! Mi erre nagyobb eréllyel feleltünk, újabban öt fős járőrnél kisebb egységek nem mehetnek ki, de gyakran komoly tüzerővel rendelkező szakaszerejű egységek teljesítik a járőrszolgálatot.

Mire mindezeket elmesélte az ezredes úr, a vonat be is robogott Újvidék állomására. Érdeklődve csatloltam fel

pisztolyomat s vettem kezembe táskámat: Szegednél, Bajánál és Mohácsnál délebbre eddig sohasem jártam. A katonai parancs hazánk vérrrel áztatott déli végeire küldött s minden perc újabb élmény számomra!



Csendőrtemetés Bácskában, partizánharc hősi halottja

Az állomáson csendőr járőr várt, kik név szerint kerestek. Gépkocsin szállásomra vittek s jelentették, hogy a rohamtanfolyam reggel 7 órakor kezdődik a honvéd határvasútsz laktanyában s jelentkeznem is ott kell. Az egész napos utazás után fáradtan feküdtem le, az ismeretlen partizánok kegyetlenségeinek kísértéseként csőre töltött pisztolyomat az éjjeliszekrényre tettem s úgy hunytam le szemem a jókinézésű szálloda szobájában.

Rohamtanfolyam! Vagy százan álltunk reggel 7 órakor a laktanya udvarán. Majd katonai tehergépkocsikon kivittek bennünket a terepre. Parancsnokunk Szabó János határvasútsz hadnagy, az oktatókertben csupa fiatal honvéd és csendőr őrmester és szakaszvezető. Feltűnt, hogy mindegyikük zubbonyán a vitézségi érem piros szalagjai viritottak! Ezek a fiúk már tavaly átestek a partizánharcok tűzkeresztjén, eredményesen! Rendfokozatra való tekintet nélkül futás! Hirtelen levágódás, modern géppisztollyal kapáslövés, puskával alkalmazott kapáslövés álló, mozgó alakokra! V formáció járőr, szakasz és századalakzatban! Minden futással, gyorsasággal, azonnali

cselekvéssel! Kézigránátharc, dobások, állva és futás közben, a saját kidobott gránát robbanásába kellett beleszaladnunk! Közben tüzelés, majd bajonettel neki a vélt partizánok sűrűjének! Majd a java: a kézigránát szétszedése, a nem robbant kézigránátok ártalmatlanná tétele, gyújtózsínórral való robbantása! Majd még tovább: szükség esetén kis hidak robbantása, partizánok által megszállt házak robbantása, házblokkok, ellenséggel teli épületek leküzdése! Végül a legveszélyesebb: rögzített csövű és tüzelő géppuskák sávjában előrefutni, kúszni és dobótávolságban kézigránátokat kidobni, majd hajrá, roham!

Engem különös előszeretettel vettek körül a csendőroktatók. Megtanultam tőlük a legvakmerőbb fogásokat is. Azelőtt mindig félttem a kézigránáttól, mostantól kezdve a Vécsey kézigránát lett a legjobb barátom! Másodpercek alatt szedtem szét és raktam össze s soha fel nem robbant, pedig később ezekkel csináltam ugyanezeket a kárpátaljai rohamtanfolyamon.

Hétfőn kezdtük a rohamtanfolyamot s szerdán délután már mesterek voltunk. A válogatott gárda érdeklődéssel, odaadással végezte a gyakorlatokat, mindnyájunknak tetszett a veszélyes kiképzés! Csütörtök reggel alig kezdtünk hozzá a kiképzéshez, parancsnoki gépkocsi érkezett három nagy tehergépkocsival. Azonnal gépkocsira, újabb partizántevékenység, bevetés a rohamtanfolyam számára is!

Szabó hadnaggal és néhány derék csendőr rohamoktatóval ültem egy kocsiban. Ismeretlen fekete talajú földön rohantak a gépkocsik, két méteres kukoricaföldek, jegenyés tanyák közt. Aztán falu: Zsablya! Még szívem is hevesebben dobogott: eljutottam a hős csendőrök falujába! Gyülekezés a főtéren! Zalasdy alezredes úr, az összpontosítás parancsnoka ismertette a helyzetet. Partizánok vannak a kukoricásban, el kell fogni, vagy agyon kell löni őket! Kiadta az egységek feladatát, mindenkit eligazított. Vagy ezren álltunk a téren: az újvidéki csendőriskola, honvéd határvasútsz zászlóalj, csendőr partizánleküzdő rohamegységek, a legvagányabb fiúk! Indulás 11 órakor!

Utóbbiak parancsnoka jött felém! Évfolymtársam és barátom: a főhadnagy! Majd még két másik évfolymtársam és barátom: Dr. Fuszenecker és Dr. Véry főhadnagyk,

mindhárman Újvidéken szolgálnak, hallották, hogy ideérkeztem, azonnal keresni kezdtek és meg is találtak a partizántámadás kezdetén! Egymás csontjait ropogtattuk, jó pár éve nem láttuk egymást! Közben elrohantunk az őrszlaktanyába s megnéztem a tavalyi partizántámadás nyomait. Elvonulásunk a temető mellett haladt, a főhadnagy megmutatta a hősi halált halt csendőrök sírjait. Örület: negyven ápolts csendőr sír egymás mellett: Zsabya és a magyar közbiztonság Hősei!

Vérforraló düh fojtogatott! Modern géppisztoly a kezemben! Egységünk bevágódott a kukoricásba. Erdőnek tűnt, nem láttunk semerre, csak a nap tűzött és jelezte a helyes irányt. Csatarvonásban fésültük a kukoricást. Órák teltek el s fáradni kezdtünk! Egyszer csak messziről jött kiáltások: „Ott menekülnek, ott mozog a kukoricás! Utánam! Bekeríteni! Tóth őrmester karolja át a kukoricást délre!” Néhány perc, majd kattogni kezdtek a géppisztolyok, néhány kézigránát robbant: utána csend. Majd gyülekezőjel kürtön.

Odarohantunk! A kukoricásban halottak, szerb darócruhás emberek, mintegy tizen. Kezükben angol géppisztoly, soknál német géppisztoly! Egyikük még mozgott, de aztán kiszenvedett. Az újvidéki csendőr rohamcsapat végzett velük, kik hónapok óta ezt csinálják!



A csendőr-koporsó utolsó útjára indul

Zalasy Ferenc alezredes úr megköszönte közre-

működésünket és hazairányította az egységet. Most az Államvédelmi Központ nyomozóival mentem Újvidékre. Kocsijukkal benéztek néhány tanyára és partizánok felől érdeklődtek. Az egyik szalmakazal alatt lyuk tátongott. A nyomozók mesélték, hogy a partizánok üldözésük idején az utolsó pillanatban oda szoktak elbújni. Kíváncsi voltam a lyukra s bekukucskáltam. A következő pillanatban elvágódtam! Főhadnagy barátom lőkött félre nyersen s egyben ordította: „Te örült! Ha valóban partizán van bent, az első sorozat téged ér!” Erre megköszöntem a figyelmeztetést, s hagytam, hogy a gyakorlott nyomozók intézkedjenek helyettem. Újvidéken megmutatták a partizánfoglyokat, kik egy mozhelyiségben ültek a padlón mozdulatlanul, géppisztolyos csendőrök őrizete mellett. Mind vártak a hadbíróóság ítéletére, mely az adott helyzetben ritkán hozott felmentő ítéletet. 1943 telén ez volt a sorsa a magyar állam ellenségeinek! De kérdezem, lehet más az orvul, lesből támadó gyilkos kommunisták számára? Ekkor hallottam életemben először Tito nevét! A szerb kommunista partizánvezér a németek által megszállt Szerbia hegyeiből küldte ide a rendzavaró gyilkos banditáit! De Magyarország kemény honvédei és csendőrei az utolsó pillanatig felszámolták őket és biztosították a köznyugalmat, egész addig, míg a román árulás és fegyverletétel után a szovjet csapatok túlereje le nem terítette szerencsétlensorsú Délvidékünk magyar védőseregét!

Legyen áldott dicső emlékük!



A partizánharcban hősi halált halt csendőr őrmester búcsúztatása a temetőben

Itt Kanadában él egy fiatal magyar, akit 17 éves korában 1944 őszén Tito partizánjai elfogtak sokszáz hasonló korú magyar fiatallal. Kivitték őket a Tisza partjára s legéppisztolyozták őket. Szinte mindenki meghalt. Tito vitéz partizánjai így oldották meg a nemzetiségi problémát: kiirtották a magyar gyerekeket, hogy ne szülessenek magyar házasságok és azután magyar gyerekek!... A 17 éves említett magyar fiú azonban nem halt meg. Comb és deréklövésével feltápáskodott és elvánszorgott az első tanyáig, hol elsősegélyt kapott és felgyógyult. Az első alkalommal nyugatra szökött s kivándorolt. Kanada illetékeseinek elmesélte, hogyan szabadították fel őt és a Délvidék 800 000 magyarját Tito vitézei!

Az újvidéki rohamtanfolyamról megedződve, tudásban kibővítve tértem haza Ungvárra. Másnap már várt rám a parancs: a honvédelmi miniszter kinevezett Kárpátalja rohamtanfolyam parancsnokának. Három hónapon alatt Kárpátalja háromezer csendőre tisztjeikkel együtt esett át az ungvári rohamtanfolyamon!

De szükség is volt rá! 1944 nyarán megjelentek az első szovjet ejtőernyős partizánok, köztük Úszta Gyula áruló beregszászi erdőőr több száz főből álló bandája, kiket a csendőrerők minden alkalommal leküzdöttek vagy elüldöztek s tevékenységüket megbénították. Mielőtt ránkszakadt a véres szovjet rém, a százszoros túlerő és a velejáró szadista kegyetlenség és pusztulás, a magyar hadvezetőség megtette intézkedését Kárpátalja békéjének védelmében. A kárpátaljai csendőrok örök utóvéd szerepben küzdöttek és vonultak vissza a front hullámszállásával Budapestre, vagy a Duntántúlra. Minden mozzanat élő elevenként maradt meg emlékeinkben!

Kövendy Károly

Apopka, 1991. Október 10.
Öfelsége, Dr.Habsburg Ottó
Az Európai Parlament Elnöke,
Hindenburg Strasse 15.
8134 Pöcking, Germany.

Felséges Uram!

Titkársága (Szász J.) által Szeptember 24-én megküldött bizalmas közlését, Dr. Boross Péter belügyminiszter levelét köszönettel vettem. Mivel az idézett levél nem nekem szól, a címzett meghatalmazása nélkül annak tartalma szigorúan bizalmas marad.

Szabadjon boldogan mellékelnem a Nemzeti Újság 1991. szeptemberi számában megjelent Alkotmánybírósági végzést. Mi, öreg csendőrok úgy érezzük, hogy Felséged közbenjárása rendkívül hatásosan és eredményesen befolyásolta jogi ügyeink kimenetelét.

A Magyar Királyi Csendőrség ma is büszkén ragaszkodik királyi előnevéhez, s Testületünk hagyományos szellemében hálás köszönettel tisztleg Királyi Felséged előtt.



Kiss Gábor,
Magyar Királyi Csendőr főhadnagy

GÁBRIEL G. KISS
Central Commander
MKCsBK
WORLD FEDERATION OF ROYAL HUNGARIAN
GENDARMERIE
Dr.Otto von Habsburg,
Magyar Királyi Főherceg Úr, Hindenburg Str, 15. 8134
Pöcking bei Starnberg, Bayern, Germany.

Királyi Fenség!

Kiss Gábor, a volt Magyar Királyi Csendőrség főhadnagya, ismét Fenséged színe elé kér lépni, s mint a volt Magyar Királyi Csendőrség Bajtársi Közösségének Központi vezetője kéri, hogy Fenséged az emigrációban ezévből alapított CSENDŐR EMLÉKREND KERESZTJÉT elfogadni szíveskedjék. Az Emlékrénd fényképes mását legnagyobb tisztelettel mellékelem, s csupán azt szeretném jelenteni, hogy Fenséged múltban tanúsított kiállása, (nyugdíjúgy) és más hatalmas emigrációs érdemei a csendőrség érdekében, hálás büszkeségre kötelezi Testületünket.

Az Emlékrénd az utolsó látható jelképe és emlékeztetője a Testület hatvannégy éves szolgálatának a Magyar Királyság közbiztonsága védelmében.

Így a Testület nevében kérem Királyi Fenségedet az érdemrend keresztjének elfogadására.

Apopka, 1996. február 14. (Csendőnap)

Kiss Gábor
A MKCsBK központi vezetője
5324 Pineview Way • Apopka, FL 32703 • (407) 293-0303
• FAX (407) 293-1441

OTTÓ von HABSBURG
Mitglied des Europäischen Parlaments
Pöcking, 1996. március 4.

Kedves Kiss Főhadnagy!

Hálás köszönettel vettem február 14-én kelt kedves levelét. Nagyon meghatót gondolata, amely újra mutatja Csendőrségünk hűségét hazánk és hagyománya iránt. Ezen szellemben hálásan elfogadom a Csendőr Emlékrénd Keresztjét, és kérem, tolmácsolja köszönetemet bajtársainak is.

Habár még nagy nehézség áll előttünk, hiszek abban, hogy hazánk jövője szebb lesz, mint az elmúlt években. Bizom a magyar nép erejében, és mivel most sokat járom az országot, tudom, hogy milyen természetes erő, milyen nagyszerű hazafiasság él nemzetünkben. Azt lehet mondani, hogy az elmúlt évek szenvedései mégsem voltak hiábavalók, mert eredményt hoztak. A magyar nép lett a győztese a hidegháborúnak, és habár még soká fog tartani a teljes felépítés, biztos vagyok abban, hogy sikeres lesz.

Köszönettel és meleg üdvözlettel:



HABSBURG OTTÓ

OTTÓ von HABSBURG
Mitglied des Europäischen Parlaments
Pöcking, 1996. április 29.

Kedves Kiss Elnök!

Hálás köszönettel vettem április 11-én kelt levelét. Nagyon köszönöm mindazt, amit ír.

Igazán nagyon szívesen eljöttem volna Floridába, csak hogy őszintén kell mondanom, hogy az idén időm nincs. Én tényleg az év végéig száz százalékig el vagyok foglalva, így tehát valamilyen más megoldáson kell gondolkoznunk. Egyetértek, hogy ma még vannak bonyodalmak Magyarországon, és jól tudom, mely nehézségekről van szó; viszont Pöcking sem lenne igazán célszerű, mert a sok dolgom miatt amúgy is csak ritkán vagyok itt. Még meg kell fontolni, hogyan fogjuk megoldani az átadást, vagy talán az eljövendő évre kellene elnapolnunk találkozásunkat, amelynek nagyon örülnék.

Meleg üdvözléssel:



HABSBURG OTTÓ



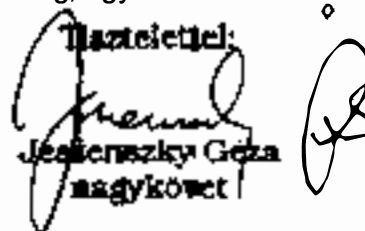
v. Kiss Gábor úrnak
az M. Kir. Csendőr Bajtársi Közösség
központi vezetőjének
3290 Cranston Street
Deltona, FL 32738-2138
Washington. D.C. 1999. április 15.

Tisztelt Uram!

Köszönettel és nagy örömmel vettem ez év március 15-én, nemzeti ünnepünkön kelt megtisztelő levelét, és a március 14-én megküldött „Bajtársi levél” című kiadványt. Megható látni azt az elkötelezettséget, amellyel a nehéz évek és a sok méltánytalanság után bajtársaival együtt Ön szolgálja a Hazát.

A számomra följánlott kitüntetést őszintén köszönöm, és elfogadom. Mielőbb azonban erre sor kerülne (talán valamikor ez év végén vagy jövő év elején egy floridai utazás alkalmából), szeretném, ha kézzel fogható eredményt tudnék elérni ügyükben. Orbán miniszterelnök úr washingtoni látogatását ki fogom használni arra, hogy a kérdést elébe tárjam.

Remélem, hogy mielőbb kedvező hírekkel kereshetem meg, egyben előre is köszönve a további információkat.

Hazatelel:

János Csizmadia
nagykövet

3910 SHOEMAKER STREET. N. W.,
WASHINGTON D.C.20008
PHONE: 202-362-3284
FAX: (202) 906.B13S

HUAMBASSAD@AOL.COM

EGYRE KEVESEBBEN!

Vörösmarty szavait idézem: „Elhullanak legjobbjaink a hosszú harc alatt!”

19 évvel ezelőtt, július 20-án Franciaországban, Nendorfban hosszú szenvedés után, 73 éves korában, vitéz Temesváry Endre, magyar királyi csendőr-vezérőrnagy visszaadta nemes lelkét teremtőjének. Ő volt a magyar királyi csendőrség felügyelője. Mint csendőrtisztet, majd később legfelsőbb vezetőt, tisztelte és szerette mindenki. A háború végén (1945-ben) a kommunisták kollektív bűnösnek mondták ki a csendőrséget. V. Temesváry urat életfogytiglani börtönre ítélték mint háborús bűnöst, melyből 10 évet kitöltött. Az 1956-os szabadságharcosok szabadították ki. Mint csendőr, mindenkor a törvényesen megválasztott kormányt szolgálta, nem pedig egy átkos kornak és egy züllött társadalomnak volt végrehajtója, szolgálója. Csak úgy, mint szolgálta minden becsületes magyar ember, legyen az kubikos, tanító, vagy miniszter, rendőr, katona, pap, vagy földműves! Aki a becsületét többre értékelte a kezébe nyomott csengő pengőnél. (Most pedig a forintnál.)

E sorok írója, aki a csendőrség szürke tagja volt és 10 évet töltött a Felügyelő úrral börtönben, azok nevében veszek búcsút Vezérőrnagy úrtól, kedves Bandi bácsitól, akiket otthagytunk! Ők, a névtelen hősök emlékeznek elhalt rabtársunk tanítására jelszavára : „Szeressük egymást!!!”

Tíz esztendő sorsága alatt katonához illő módon viselkedett. Minden vádat, melyet a csendőrség ellen emeltek, bátran visszautasított, még akkor is, ha azért ütést, verést vagy élelemelvonást kapott. Mindig magabiztos volt. A csendőrség minden tagját védte az ellenük felhozott hamis vádak ellen. Mindig volt biztató, vigasztaló szava. Mi mindannyian úgy tekintettük, mint apánkat, volt parancsnokunkat és minden időben segítőkész rabtársunkat. Szabad legyen elmondani egy esetet a sok közül, hogy hogyan találtak egymásra az emberek a börtönben. Az elnyomás, az éhség, az ütés-verés vezet a bajba jutott embert Istenéhez és embertársaihoz! Aki ezt nem hiszi, próbálja meg!

1946-ban, mikor a kommunisták rendeletileg súlyos

büntetés terhe mellett a börtönökben megszüntettek minden tiszteletadást volt vezetőinkkel szemben, ekkor alakult ki a rabtársak között a bátyám-öcsém megszólítás. Így lett a v. Temesváry vezérőrnagy úrból Bandi bácsi, Dr. Homan Bálintból (kultuszminiszter) Bálint bácsi, Rácz Jenő vezérőrnagy úrból (honvédelmi miniszter) Jenő bácsi, Kunder Antalból (kereskedelmi miniszter) Tóni bácsi, Zakár Andrásból (a hercegprimás titkára) Bandi bácsi. Mi, akik fiatalabbak voltunk, a fiam, vagy öcsém megszólítást kaptuk.

Az idő haladt és újabb szigorítások következtek. Egy nap, azoknak, akik vezető beosztásban vagy tiszti állományban voltak, szigorú őrizetet és elkülönítést rendeltek el. Szomorú idők voltak! Mi viszont ragaszkodtunk elkülönített rabtársainkhoz! Így került sor arra, hogy mi, a „senkik”, akiknek volt nagyon kevés mozgási lehetőségünk, tekintettel a közelgő Karácsonyra, fenyőágakat szereztünk, majd került a jó emberek szívésségéből pár cigaretta, valamint házilag készült szaloncukor. A csodálatos „karácsonyfát” azután eljuttattuk a rabtársainkhoz, akik közül többen voltak olyanok, akik semmit sem tudtak hűségese feleségükről, szeretett gyermekükről, szenvedő édesanyjukról! Ezzel a kis „karácsonyfával” mutattuk szeretett rabtársainknak, hogy a sorsunk jóban-rosszban közös és biztattuk őket, hogy a betlehemi Kisded örködik felettünk.

Hogy micsoda erő rejtett ebben a lopott fenyőágban, azt szavakkal elmondani nem lehet!

Úgy az ajándékozottak, mint az ajándék-osztók, mind meglelt férfiak és nagyrésztben katonák, egymásraborúlva, sírva kívántak egymásnak áldott karácsonyt, azzal a hittel, hogy leszünk mi még szabadok!

Amikor a Felügyelő úr átvette a karácsonyi ajándékot, kemény katona léteére könnyeborúlt szemmel ölelt át: „Édes fiam, mindig tudtam és éreztem, hogy egy élet munkája nem lehet hiábavaló! Ez a fenyő a bizonyíték, hogy érdemes volt dolgoznom! Hiszem, hogy fogunk mi még találkozni a szabad életben is!”

Vezérőrnagy úr! Kedves Bandi bácsi! Sajnos bizonyos erők megakadályozták, hogy az életben találkozzunk! Távozásod nagy úrt hagyott életünkben és Testületünkben! Nincs más hátra, mint magam és rabtársaink nevében utolsó Isten Hozzátot mondani! Amire tanítottál, azt megőrizzük, s

továbbra is osztogatunk fenyőágot! Adjon a Teremtő örök nyugodalmat Vezérőrnagy úrnak, kedves Bandi bácsinak!

Béke poraidra!

G.M.

VITÉZ KISS GÁBOR: A PÓRUL JÁRT KOFA

Csendőrtiszti szolgálatom sok érdekes élmény visszaidézését engedi. Jelen kis történetet a csepregi csendőrőrs egyik szemléje alkalmából hallottam, s egy ott szolgált nyugdíjas csendőr törzsőrmester leleményességét meséli.

Ne keressük az okot, fogadjuk el tényként, hogy nagyon kevés Ödön nevű ember szolgált a csendőrségnél. Ebben a történetben szereplő Ödön se volt Ödön, hanem B-ödön-yi (Bödönyi) névvel született csendőr törzsőrmester, aki az 1930-as években volt a csepregi csendőrőrs parancsnoka, és akit beosztottjai Ödönnek neveztek, de csak háta megett.

Bödönyi 1940-ben ment nyugdíjba, ami réges régen volt, még abban az időben, mikor az asszonyok férjeiket *uramnak* nevezték, s a házasság férfiaknak nem nejeik, hanem *feleségeik* voltak.

A Bödőnyi házaspár egy kis két holdas tanyán élt, csendesen, munkásan, s a kertés, baromfias, egylovas gazdaság békés polgárai voltak. Ödön bácsi tagja volt a helyi polgári körnek, s arról volt híres, hogy szeretett közmondásokat idézni.

Egy szép napon Ödön bácsi felesége, Panni néni bejelentette, hogy ő megy a piaci vásárra a termelt krumplit, paradicsomot, uborkát eladni, mert ő ültette, kapálta, gyomlálta a zöltséget, s amúgy is ő ért jobban a seftelés mesterségéhez.

Ez persze nagy megsértése volt Ödön bácsi eladói tehetségének s főleg azon szokásnak, amit a hazafelé jöttkor engedélyezett magának akár jó, akár rossz vásár emlékére a Mózsai kocsijában. Nem is állta meg, hogy durcásan ki ne jelentse:

- Eriggy csak, majd megbánod, mint a kutya, amelyik kilencet kölykedzett!

Panni néni erre befogta a száját, majd a szürke lovat a szekérbe, felrakta az árut és nagy begyesen elporzott a vásárra. Útközben gondolkozott, s rájött, hogy fogalma sincs az áráról. No, majd meglesi a szomszédját. Ki is rakta az árut, s hogy időt nyerjen, megkérdezte a szomszédos kofát, hogy minek mi az ára. A rafinált kofa, látva, hogy kezdővel

van dolga, elkezdte magyarázni a kereslet és kínálat elméleti teóriáját és gyorsan hozzátette, hogy a legegyszerűbb, ha mindent a szekéren hagy és „totálisan” ad el mindent, mert az egészért kaphat ötven pengőt, méghozzá azonnal. Szegény Panni majdnem hanyatt esett ennyi pénz hallatára, s már azon kezdett gondolkozni, hogy mi mindent tud azon a pénzen venni.

Közben szaladt az idő, a vevők jöttek, mentek, de az áru csak nem kelt el. A legtöbb kofa már pakolt, ő meg csak „árulta a petrezselymet”.

Ekkor lépett akcióba a minden hájjal megkent kofa, s sajnálkozva felajánlotta segítségét „komissióba”.

- Hát az meg micsoda? – kérdi Panni.

- Az nagyon egyszerű, én vállalom az eladást, házról házra járok és jövő héten elszámolunk.

- Jaj, igazán megtenné nekem? Már úgy félttem, hogy az Uram kinevet, hogy rajtam ragadt az áru! – így Panni.

- No, akkor viszlát! – búcsúzik a kofa, felül a bakra és elindítja a szürkét.

- Hé, várjon csak, honnan ismerem meg magát a jövő héten? – kiáltja Panni néni.

- Igaza van, cseréljünk csizmát, akkor könnyű lesz a saját csizmájáról engem megismerni! – és már húzza is le a csámpás, lukas csizmáját és húzza fel Panni vadonat új pirosát.

- Még egyet elfelejtettem — így a kofa. – A komissió előleget. A törvényben van, hogy tíz százalék az előleg, s azt előre kell kifizetni

Mit tehetett szegény Panni, leguberálta az öt pengőt, s mint aki jól végezte dolgát, megindult hazafelé — gyalog.

Ödön bácsi már várta.

- Elkelt minden? – kérdezte. – Hol a pénz, a szekér, a ló, a piros csizma?

Panni higgadtan várta a felhevült kérdéseket, majd csillapítólag elkezdte mondani a modern elárusítás módszerét, és a kommissió-elméletét. Ödön bácsi csak nyelt, mindig nagyobb és nagyobb, de mikor Panni dicsekedni kezdett, hogy milyen jól túlادott az árun, „előntötte a galamb epe” s „bolond likbul bolond szél fúj” idézetét dörgedelmesen betetözte mondván, hogy „úgy becsaptak, mint az ajtót!”

- Dehogy csaptak! – feleselt Panni. - Jövő héten ötven pengő üti a markomat!

Üti a markodat a mennydörgös mennykő! Te ütheted már nyomát bottal annak a gazember perszónának, aki rászedett, becsapott, lóvá tett! Jaj, a lovam, a szekerem mind oda vannak! A rosseb egye meg azt a barom közmondást, hogy az okosabb enged, a szamar meg szenved! Ha nem engedtelek volna a vásárral!... – s olyat csapott az asztalra, hogy a poharak, tányérok és a köcsög mind szanaszét repültek.

Felugrott és kirohant az udvarra egy kicsit szellőzni, lehülni, Panni asszony sirva fakadt és sirva maradt.

Aznap éjjel Ödön bácsi a pajtában aludt, Panni néni meg sehogy. Nehezen virradt, de megvirradt.

Ödön bácsi szó nélkül öltözött. Vasárnapi díszpántos dolmányát vette magára, meg a fényes bagaria csizmáját és elmenőben csak ennyit kérdezett:

- Vót-e szemölcs a beste kofa orrán?

Az asszony álmélkodva felelte:

- Vót.

Ödön bá nem járt a piaci vásárookra évekig hiába és csendőr ösztöne is súgta neki, hogy ki a kufárlelkű kofa. Még azt is tudta, hogy hol kell keresnie. Három falunyira. Mikor odaért, egy szalmakazal tövéből megkezdte a „helyszíni szemlét”. Az udvaron ott volt a szekere, s a kert alatt ott legelt a többi lóval a szürkéje. A kis kétkerekű kordély, meg az öszvér nem volt látható, nyilván azzal házalt a kofa.

Rövid tanakodás után nagy komótosan megindult a ház felé, ahonnan kutyaugatásra egy alacsony, köpcös, tipegő ember jött elő és tutyi-mutyi mosolygással kérdezte, hogy mi járatban van itt az idegen, ünnepi ruhába öltözött ember egy hétköznapon.

- Nem ünneplő ruha ez, ahonnan én jövök. Amerikában ilyenben dolgoznak a munkások, selyemben, meg bársonyban.

- Amerikában? Hát maga onnan jött? Gyűjjék mán bejjebb, az én egyetlen drága lányom is oda ment férjhez! Nev Versejbe laknak, valami brúnsvicbe, de már két éve nem hallottunk róluk, nem is irtak.

• Érdekes, én is ott lakom.

- Tán ismeri, Papp Piri vót a neve.

- Ismerem hát, minden ottani magyar sajnálja szegényt.

• Sajnálja? Talán beteg?

- Nem beteg, hanem annál rosszabb, mert férje iszákos, veszekedő, így neki kell mosással, meg takarítással megkeresni a betevő falatot, osztán még a gyerekek nem telik még cipőre se.

- Uram Isten, ez rettenetes! Drága jó ember, elvinne-e nekik egy csomagot? Mi itten bőségben élünk, drága gyöngyvirágunknak még bélyegre se telik! Küldenék nekik egy kis segítséget!

Ezt mondva a kamrába sietett, leszedte a szögről a sonkát, kolbászt, szalonnát, majd szaladt a szobába, összekapkodott kabátokat, cipőket, takarókat, s a fél konyha tele lett a sok holmival.

- No, most már csak egy szekér, meg egy ló kellene, hogy elvigyem a hajóig az ajándékot - így Ödön Bácsi.

- Vigye, csak vigye! – rimánkodik a gazda. – Van itt egy szekér, meg egy ló, amit a feleségem vett a múlt héten, s majd visszahozzuk a hajóállomásra.

- Még csak egy hiányzik. - mondja Ödön Bá. - A poggyász ára a hajón, de nem pengőben, mert az nem pénz Amerikában.

- Van nekem egy Napóleon aranyam, az biztos elég a hajójegyre, már hozom is.

Otthon Pannika már tűkön ült, de olyan vacsorát készített, hogy engesztelő áldomásnak is beillett volna; lebbencslevest, töpörtyűs túrós csuszát, s még a zsíros bődönbe rejtett bort is előszedte. Mikor meglátta a kocsit, meg a lovukat lassan hazaballagni, olyan hangos bögékre fakadt, hogy nem is hallotta férje bajusz alatt mormolt szavait: „Többet ésszel, mint erővel.” „Kölcsön kenyér visszajár.” Meg: „Aki másnak vermet ás maga esik bele.”

Asztalhoz ültek. Gyors keresztvetés után nekiláttak enni. Szó nem esett. Vacsora végén, a negyedik pohár somlai után megszólalt Ödön:

- Holnap visszaviszed a lópokrócot, ruhákat és a csizmát, meg a cipőket. Útközben a kolbászt, sonkát, szalonnát odaadod özvegy Balognénak, meg a négy árvájának. Megértted?

- Igenis, jó Uram!

Lefekvés előtt Panni néni nagy kísértést érzett, hogy felhozzon valamit védelmére. Már-már nyelve hegyén volt, hogy megjegyyezze: „A lónak négy lába van, mégis megbotlik”. Aztán végül mégsem szólt, hanem mosollyal az arcán feküdt le, mert eszébe jutott, hogy: „Ne szólj szám, nem fáj fejem.” - és békésen, boldogan elaludtak.

Gazi

VITÉZ KISS GÁBOR: FŐTÖRZSÖRMESTER ÚR - A SZEMÉRMES CSENDŐR

Ha jól emlékszem, a harmadik vagy negyedik „meglepő szemlémről” utaztam vissza szolgálati helyemre, a szárnyparancsnokságra, Szombathelyre, s volt időm mosolyogni örseim elnevezésén: Vép, Ják, Rum.

Épp Rum-ot szemléltem aznap, Székely József főtörzsörmester örsét, aki utánportyázáson volt Sorkikápolna és Sorkikisfalud községekben. Kicsit tréfásnak tűnt, hogy az örsszékhelyről, amely három betűből állott, kell tizenhárom betűs községet közbiztonságilag felügyelni, de legalább nem mondhatta senki, hogy rummal van elfoglalva, vagy rum-ügyeivel törődik.

Ezek a gondolatok jártak az eszemben, no meg a meglepő szemle eredménye, amely gondolkodóba ejtett az eljárás mikéntjének kezelését illetően. A meglepő szemle alapelgondolása és beváltan használt módja abból a felfogásból ered, hogy egy előre bejelentett vizsga-szemle természeténél fogva nem tükrözi a megszokott mindennapos szolgálatot. A szemlélő tiszt ragyogó tisztaságot, fegyelmezett járőrszolgálatot, hibátlan iroda-ügyvitelt és több fogásos ingyenc ételmezést élvezhet. Reális vizsgáló átlát ezeken a természetes igyekezeteken, de vajon mit gondol, ha mindezt megtalálja a meglepő szemle alkalmával is.

Ezen gondolkoztam visszafelé a vonaton. Lehetséges volna, hogy Rum kivétel lenne és ott a hibátlan szolgálat mindennapos, vagy pedig valami más magyarázat található ennek a *tökéletes* szemlének okozójaként?

Az első gyanú a szárnyírnokra esik, mert ő állítja ki a menetlevelet, a másik árnyék a szakaszparancsnok alhadnagyra borul, hisz Kuntár János alhadnagy felelős összekötő a szárnyparancsnok és az őrsparancsnok között. Lehetséges-e, hogy a meglepő szemle csak engemet lepett meg? Az igazat megvallva, féltem, hogy ha én a két „öreget” (szárnyírnok 38, szakaszparancsnok 43 éves) meggyanúsítom, vagy magamra haragítom, magam alatt vágom a fát. Napokon át gondolkoztam a terven, miként lehet rajtakapni egy csendőrörsömet ha nem is hanyag, de emberileg kifogásolható működési állapotban.

Addig izgatott a valóságos szolgálatnak megismerése, az

emberi mulasztások vagy kifogásolható magatartások felfedezése az örsökön, hogy szinte eltökéltségig vittem elhatározásomat. Az a tény, hogy a hárombetűs örsök közül Ják és Vép még kölcsönösen ismeretlen volt, döntenem kellett, hogy Csóka István főtörzsörmestert, vagy a Ják örsből Torda János főtörzsörmestert választom kísérletem kivitelezésére, vagy más szóval egy szigorúan titkos, valóban meglepő szemlének tartására.

Hogy honnan vettem a meglepetés leghatásosabb kivitelezésének módját, még ma, 85 éves eszemmel se foghatom fel, az egyetlen magyarázatom csak az lehet, hogy 23 éves, magyarázatokat kereső, és szakmai tanulást kutató csendőrtiszt voltam.

Polgári ruhába öltöztem, az újságból kivágtam egy hirdetést a német Waffnenrad cég kerékpár-lerakatának fényképével és bekopogtattam a Jáki csendőrörs kapuján. Választ nem kapva megrántottam a húzócsengő kötelét és mikor egy csendőr kijött a kapuhoz, közöltem, hogy a szárnyparancsnokság tudtával és ajánlatával az őrsparancsnokkal szeretnék beszélni, mert a járőrözés megkönnyítésére a német gyártmányú katonai kerékpárok elsőrendűek lehetnek.

A csendőr udvarias volt, de közölte, hogy az őrsparancsnok otthon ebédel, s jöjjenek vissza egy óra múlva.

Én is elmentem ebédelni a Kasza vendéglőbe, s újságot olvasáshoz elfelejtettem feltenni a félrevezetésre hozott monoklimat.

Mikor visszamentem az örslaktanyához, az őrsparancsnokra még várnom kellett. Ez adott időt és alkalmat a szemlélésre, s az egyik csendőrrel való beszélgetésre. A rend, tisztaság, és karbantartás tagadhatatlan volt, s azokra a futó kérdésekre, hogy van-e valami érdekes bűncselekmény nyomozás alatt, rövid válasz jött, hogy „semmi különös”. Arra a kérdésre, hogy gondolja-e a kerékpárt egy hasznos és hatásos eszköznek, azt a választ kaptam, hogy „gyalog ember többet lát”. Mikor az őrsparancsnok jövetelének idejét kérdeztem, azt a választ kaptam, hogy „a főtörzsörmester úr minden perce a szolgálatot látja el, s abba nincs senkinek beleszólása”.

Én csak vártam. Már egy óra hosszat ültem az irodában, mikor az őrsparancsnok megérkezett. A jelenlevő

csendörnek parancsot adott a posta-csomag feladására, majd mikor egyedül maradtunk, lassan, de komolyan kihúzta magát és azt mondta: „Hadnagy úr, Torda János törzsőrmester alázatosan jelentkezem.”

Én majd a nadrágomba csináltam és halkán mondtam:

- Ülünk le. Honnan tudta meg törzsőrmester úr a kiléteimet?

- A vasutas kalauztól. Ő látta hadnagy urat újságot olvasni, majd szem-éremmel az orrán leszállni. Ez feltűnt neki, mert a szem-érmet olvasásra használják, nem járáskor. Ő kérdezte a hadnagy urat, hogy mi járatban megy Jákra. A válasz, hogy kerékpárt akar eladni az örsön, oly hihetetlen volt, hogy értesítette az állomásfőnököt, az pedig az őrsparancsnokságot. Ő azonnal telefonált a szárnyhoz, ahonnan a szakaszsparancsnok szerint a hadnagy úr ismeretlen helyre távozott vonaton.

Mit mondhattam mást:

- Torda, nézzen meg jól egy *szemérmes* csendört.

VITÉZ KISS GÁBOR: LEGYEN ÚGY, MINT RÉGEN VOLT

Egy váratlan élményben volt részem nevem napján: a múltba való merengésből ébresztett fel egy meghívó, melyet a helybeli sheriff irodától kaptam. Felkértek, hogy július 4-én, az USA Függetlenségi ünnepnapján vegyek részt a helyi fősheriff vendégeként. Első gondolatom az volt, hogy tréfál barátom, az a fősheriff, akivel annyi érdekes órát töltöttem, röviddel azután, hogy valahogy tizenöt évvel ezelőtt megtudta, hogy én is a közbiztonság szolgálatában állottam Magyarországon.

Visszaidézve a régi emlékeket, most is kellemes és mosolyt keltően lépett elő a múlt, s valahogy úgy érzem, hogy kötelességemmé vált elmondani a történetet.

Az 1945-ben törvényellenesen elmarasztalt csendörök a hadifogság és bebörtönzés helyett külföldön keresték és találták meg a létfenntartás eszközeit. Én is mint főhadnagy köztük voltam, s Ausztria, Németország, Franciaország után az USA három különböző államát gazdagítottam adófizetőként.

Utolsónak kinéző, s jelenlegi államom is Florida lett, ahol, bár itt nem szükséges tartózkodási engedély megszerzése, vagy a lakóhely bejelentése, a csendör kibújt belőlem és elmentem a helyi sheriff hivatalba bemutatkozni. Ezzel kezdődött egy nem várt esemény, melyre egy szülőhazájában szükségtelennek, sőt károsnak ítélt személy csak büszke lehet.

A sheriff iroda ügyeletesen miközben bemutatkozásomat hallgatta, gyanút fogott, hogy őseim nem New York államból vándoroltak Floridába, megkérdezte a nemzetiségemet. Mikor megmondtam, felderült az arca és közölte, hogy a sheriff felesége is magyar. Be is nyitott azonnal a sheriffhez, aki kijött üdvözlésemre.

Megtudva, hogy hasonló szakmában voltunk, mindjárt a magyar szolgálat után kezdett érdeklődni, s meghívott otthonába. Azt mondanom sem kell, hogy a feleségével alig váltottunk néhány szót (veszprémi szülei 1940-ben vándoroltak ki). A sheriffet csak a világhírű (worldfamous) magyar csendőrség érdekelte.

Hamarosan barátság fejlődött ki köztünk, s egy csöppet sem csodálkoztam, amikor bejelentette, hogy doktori vizsgáját

a volt magyar csendőrség szolgálati módszereinek megismerése céljából választotta.

Ugye senki sem kétkel, hogy a doktorátusi állástekintélye birtokában a büszke fősheriff hálás örömmel köszönte meg előléptetését és ebből az alkalomból kitüntetett egy volt csendőrtisztet, kinevezve vitéz Kiss Gábort a megyei rendfenntartó bizottság tiszteletbeli tanácsadójának.

Egy volt magyar csendőrtiszt kitüntetésének kettős jelentősége lett. Az évenként megtartott csendőrnapi (február 14.) meghívott magyarországi rendvédelemmel foglalkozó vendégek részletes helyszíni ismertetésben részesülhetnek, a másik, talán még fontosabb: hazaérkezve megkérdezzük, hogy mikor tér vissza Magyarországon a volt katonailag szervezett örtésület, amit irigyel a világ s melynek visszajöttét várja és kívánja a békés biztonságot akaró magyar falvak népe.

Legyen úgy, mint régen volt.

ALBÁNIA MAGYAR CSENDŐREI

Albánia a balkáni háborúk után nemzetközi erők segítségével alakult önálló állammá. 1913-ban Montenegró ellenkezésével szemben biztosították az új, kicsiny állam létét. És amikor Nikita, Montenegró hegyi főnöke zavart akart kelteni, Szkutariba a nemzetközi rendőrség központi csoportjaként százötven magyar csendőrt küldtek az új állam védelmére.

Ma, amikor Albániáról annyit beszélnek a kommunisták, elfelejtik megemlíteni, hogy Albánia megalakulásának, az alakulás rendjének védelmezői és a montenegrói gerillák elriasztói-sikeresen-magyar csendőrök voltak. Mondhatná valaki, hogy kicsiny és jelentéktelen epizód a történelemben. De egy kis nép védelme volt a támadóval szemben, és magyar emberek teljesítménye.

Nagymama elsárgult lapkivágatai között egy cikket is őrizget, amely a magyar csendőröknek erről a nemzetközi szerepléséről szól. A cikket 1913 májusában, ötven évvel ezelőtt írta az egyik korabeli újságíró. Abból valók a következő részletek:

„Százötven csendőr

Szkutariba levisznek százötven magyar csendőrt a szegedi kerületből. A kakastoll lemegy Szkutariba; kékes ragyogása ott rémítgeti majd a turbulens montenegróiakat Európa nevében. Soha okosabbat Európa nem tehetett. Nem hiszem, hogy másutt a világon okosabb, intelligensebb és komolyabb embereket tudna mozgósítani Juszticia. Egy egész külön és érdekes kaszt. Marcona testüek és nagyszerű pszichológusok. Egy közülük felér száz detektívvel. Szűkszavú, csöndes, komoly emberek. Az Alföld tudná megmondani, ahol a délibábos égbe belélibeg a kakastolluk és a tanyák országában a rendet tartják. S a hegyek világa tudná megmondani lenn Brassó körül, ahol fantasztikus harcokat vívnak oláh banditákkal, s ezer halálveszedelem közt viszik az igazságot. Lenn Szkutariban a nemzetközi csendőrségnek a virágai lesznek. Majd ők rendet tartanak abban a furcsa kis táncteremben. A monarchia egész bátran külpolitikai sikernek veheti azt, hogy kitolt előőrsei magyar csendőrök. Nikita packázhatott Európával. De próbáljon packázni a magyar csendőrrel”.

Katolikus Magyarok Vasárnapja.

Mielőtt az olvasó azt érzi, hogy valami fondorlat készül a szavak és jelentőségek felhasználásával, sietve közlöm, hogy Pápa János nyomozó csendőr őrmesternek a Pápa melletti lovászpontonai őrsre való vezénylésének történetét elevenítem fel, mert nem csak érdekes, de tanulságos is volt.

A kép keretébe elsősorban a lovászpontonai csendőrös parancsnoka, Horváth János törzsőrmester illik, aki 7 gyalogos csendőrijével nemcsak Pápanyögért és Pápateszért portyázta, hanem a Bakonynak erősen erdősített részeiben is (Bakonyszentiván, Bakonyság, Bakonytamás) szolgálta a közbiztonságot.

Ismeretlen okokból csak később derült ki, hogy Horváth törzsőrmester határozott ellenszenvet érez a *pápa* szó jelentése ellen, legyen az a Vatikánban, vagy a szomszédos Dunántúli városkában, Pápán. Nem csoda ezek után megérteni, hogy amikor a lovászpontonai őrsre vezényelt bemutatkozó jelentését tette és Pápa János-ként mutatkozott be, azzal a nem várt fogadással találkozott, hogy „No, nekem csak ez kellett, még egy Pápa!! Végeztem!”

Már a szolgálat kezdetén valami feszültség volt érezhető, mert Horváth törzsőrmester egy-két Pápának adott parancsa után hozzátette, hogy „maga ezt úgyis jobban tudja”.

Ezek az érzések ismeretlenek voltak Pápa előző szolgálati helyén, a 3. nyomozó alosztály kötelékében.

A gyalogos őrsökre való nyomozó-vezénylés mögött mindig volt valami ok, s ezt az őrsparancsnokok is, meg a vezényelt nyomozók is tudták, ebből fejlődött ki az az állapot, amelybe a lovászpontonai őrs került 1943 nyarán.

Az őrsparancsnok, Horváth János törzsőrmester tudócsúcskurutal 1942 augusztusában betegszabadságra ment és kórházi kezelésre járt Pápara két hónapot, mielőtt visszatért a szolgálatra. A 42 éves őrsparancsnok kiváló minősítéssel szolgált már 23 éves kora óta, nyolc éve házas és két kiskorú gyermek apja. Felesége ápolónő volt a veszprémi kórházban.

Nem vitás, hogy Horváth törzsőrmester féltő óvatossággal kezelte betegségét, és az is világos, hogy az alárendelt

beosztottaknak érezniük kellett a feszültséget és a tartózkodó magatartást a parancsnokuk részéről. Ami az őrsön is és szolgálatban is lényeges változást jelentett, az a felügyelet és ellenőrzés ritkulása és azok gyakorlati kivitelezésének elmaradása volt.

Horváth őrsparancsnok minden kedden és pénteken Pápán a kórházban töltött pár órát, s mind morcosabban tűrte az azzal járó három Pápa létezését, mert a „rossz nyelvek” minden pápát szigorú bírálattal súlytottak: Pápát a kórháza miatt, a római Pápát azért, mert nem református volt és Pápa őrmestert azért, mert „kéznél volt”.

Ebben a nem kívánatos légkörben minden csendőr legjobb igyekezete és képessége szerint iparkodott a külvilági polgárok részére észrevehetőség nélkül múlatni az időt, amíg egy úgynevezett „meglepő szemle” nem érkezett Lovászpontonára.

Dr. Papp Zoltán főhadnagy-szárnyparancsnok hajnali hat óraker csengetett az őrs kapuján és a napos próbacsendőrt utasította érkezésének titokban tartására, majd betérve az őrsparancsnoki irodába megkezdte a jelentési és nyilvántartási iratok elemzését.

Minden átvizsgált anyag a legnagyobb rendben és szabályoknak megfelelő módon volt iktatva, s már-már ott tartott a szemlélő, hogy véleményezze az irodai leltárt, mikor meglátta utolsónak az utánportyázási kimutatást. Bizony az hihetetlenül bár, de szinte nem jelentett ellenőrzési tevékenységet.

A csodálkozás sem tartott sokáig, mert nyílt az őrsiroda ajtaja és ott állt keményen vigyázban Horváth János törzsőrmester, őrsparancsnok.

A jelentkezés után Papp főhadnagy a mellette levő székre mutatva maga mellé hívta a törzsőrmestert és csak egy kérdést tett föl:

- Hogy van az egészsége?
- Alázatosan jelentem nem a legjobban – volt a válasz.
- Akkor majd teszünk valamit – szölt a főhadnagy. –

Jelentkezzen a kerületi orvosnál holnap délelőtt 11 óraker a veszprémi kórházban. Egyébként az őrsirodai nyilvántartások pontos vezetését megállapítottam. A kilenc órás vonattal utazom vissza, errefelé volt dolgom, s ide csak rövid időre jöhöttem.

Horváth törzsőrmester másnap a veszprémi katonai kórházból haza, majd onnan aznap menetlevéllel a budapesti Üllői úti katonai tüdőszanatórium 5. számú „légmell fülkéjében” találta magát. A „légmell kezelés” abban az időben felismert és alkalmazott módszer lett a tüdő megszakadt, vagy bevérző ereinek stabilizálására. Az orvosi kezelés a röntgen-felvétellel megállapított pontra sterilizált levegőt sugároz a bordák közé szúrt injekciós tű segítségével, s az így keltett mesterséges nyomás mozgás nélkülivé teszi a tüdő megtámadott részét.

Az esetek legnagyobb részében a szabadon gyógyuló tüdő két hét leforgása alatt egy élénk piros vonallal tudja bizonyítani a savós váladékokkal együtt kinőtt sebet, amely savasodási eljárással fejezi be a gyógyulási folyamatot.

Horváth törzsőrmester tizenöt napos szanatóriumi megpróbáltatása további tizenegy évi szolgálatot eredményezett, és beosztottjai, községének népe és a szolgálat minősége összehasonlíthatatlanul magasabb értékű lett, mint azelőtt.

Talán lesz olyan kíváncsi olvasó, aki megkérdezi, hogy vajon mi céllal lett ez a személyi és magánügyként kezelendő történet felidézve.

A válasz talán még fontosabb, mint a történet, mert megmutatja a volt magyar csendőrségnek talán legnagyobb értékét: *a csendőrség családi felépítettségét.*

Ha emlékszünk a történet elején bevonuló Pápa nyomozó csendőrré, éreznünk kellett Horváth törzsőrmester türelmetlenségét, ami nemcsak a szakmai féltékenységből fakadt, hanem abból az egészségügyi problémából is, ami őt jogosan gyötörte.

Meghatározott cél nélküli nyomozó csendőrt vezényelni egy gyalogos őrsre rendkívül szokatlan, de a személyi és helyi ismerettséggel rendelkező szárnyparancsnok szolgálati úton a közreműködő osztályparancsnok segítségével elérte az őrsparancsnok betegsége következtében előállott szolgálati hiányosságok kijavítását.

Ez a szolgálati felügyelet tette a magyar csendőrség intézményét világhírűvé, s jóleső érzés tudni a méltatlan hazai megítéléssel súlytott és elüldözött csendőrök megtisztelő értékelését az emigrációban.

A budapesti tüdőgondozó szanatóriumban történt sikeres

légmell kezelésével egyidőben jelen sorok írója is hasonló kezelés alatt állt, mindkettőnk orvosa Dr. Schmidt Rudolf volt, s mindketten egy napon lettünk képesek hivatásunk folytatására.

A nyolcvanötödik esztendő nem értem volna meg, ha az én csendőrsorsomat nem Beöthy Kálmán akkori alezredes úr kezeli. Hozzáértésével gyógyulásomat biztosítva szolgálati jövőmet is lehetővé tette.

Ilyen volt a múlt csendőrsége, s adja Isten hogy újraszülethessen.

vitéz Kiss Gábor

Minél öregebb leszek, s minél több időm marad merengésre, s emlékek visszaidézésére, annál jobban élvezem azokat a történeteket, melyeken az események idején nem volt illő derülni.

Az emlékek ideje nem volt olyan távol, hogy a részletek elmosódhattak volna, így mosolyogva és meglegedetten mondom el Bob, Sessy, és Billy esetét 2002 márciusában, lakóhelyemen, Deltonában, a szomszédomban.

A Bob és Billy nevek feltételezhetően egy-egy szomszédoknak nevei voltak, s az angol elnevezések könnyen félremagyarázó szokása szerint Billy a William (Vilmos), Bob pedig Robert valóságos neveket viselték.

A harmadik említett név, Sessy a fent említett Billy házának ékessége volt, egy kis kuvasz kutya, híres arról, hogy kutyába se veszi Florida állam „Kutyatörvényét.” Akkor és oda „kutyagol”, ahová akar.

A két szomszéd, Bob és Billy a mi kis házunkkal szemben laktak, s mindketten nőtlenek, ötven év körüli munkába járók voltak. A kutya minden nap türelmesen várta Billyt, s mert a ház garázsából egy lengőnyíláson ki-be járhatott, unalmában látogatásokat tett a szomszédok kertjeiben. Érdekes, hogy soha nem láttuk a mi oldalunkon, de annál többször Bob levélládájának „öntözése” közben.

A szokás hatalma oly erős volt, hogy egy munkaszüneti napon Bob szeme láttára történt az öntözés és feleségem, Ruth aggódva hallotta a szomszédok hangos szócsatáját. Az addig békességben élő két szomszéd kiásta a harci bárdot és többen hallottuk Bobot vehemesen figyelmeztetni Billyt, hogy legközelebb pisztolyával távolítja el a látogató kutyát, ha a tulajdonosa nem tudja pórázon tartani.

Ez a sok helyen uralkodó szomszédsági „örök átok” megtörte az utca barátságot tűrő nyugalmát és akaratom ellenére belekeveredtem.

A közeli szomszédok akarva, nem akarva belekerültek a helyzet bírálataba, s ennek vagy annak pártjára álltak.

A Bob-hívek Niagara-vizesésre és vízőzönre készültek elő, a Billesek vallották, hogy az öntözés elősegíti a levélláda pázsitjának dús növényét, s Ruth és jómagam csak a békés megoldást reméltük.

Sajnos nem jött. Bobot is, Billyt is egymás feljelentése következtében törvény elé állították, az egyiket fegyverviselési engedély, a másikat ebtartási engedély hiányának vádjá miatt.

Szerencsétlenségemre a vádlottakkal szembeni házunk megkönnyítette a helyi sheriff-hivatal kivizsgálási ügyét, mert annak tizenegy év óta tiszteletbeli felügyelő ellenőre vagyok, s így én kaptam felkérést a kivizsgálásra.

Nem könnyű elfelejteni, hogy semlegességem hátráltatta a kivizsgálás eredményességét, mert vagy Bobot, vagy Billyt, vagy Sessyt el kellett volna marasztalni.

A haragosok ügye aránylag könnyű volt, s az engedélyek utólagos megváltásával és jelentéktelen büntetés kifizetésével, illetve megbocsájtással végződött. A baj Sessyvel volt. A megszokás hatalma és megítélésem szerint az ismerős vizelet illat élvezetes volta továbbra is csábította a kutyát.

Figyemeztettem Billyt, hogy ha nem tudja kutyáját leszoktatni a szomszédja postaládájának használatáról, kerítés az egyetlen mód, amivel kutyáját távoltarthatja. A kerítés ára hatszáz dollár, és ha a kutya tényleg olyan fontos, akkor megéri.

A fősheriffet értesítettem a tervről és megegyeztünk, hogy 30 napos halasztást kap Sessy. A megegyezésről említést tettem Ruthnak, aki örömmel hallotta, hogy békés megoldás várható.

Mondjam tovább? Tudtom és beleegyezésem nélkül feleségem vette kezébe az ügyet, és átment Billy házához. Javasolta, hogy vegyen Billy egy díszes, vadonat új postaládát, és lepje meg vele Bobot s mutasson megbánást és békülni akarást.

Az ötlet döntő sikert aratott. Az új postaláda díszes karó állványával ott áll ma is az utcánkban, a szomszédok pedig kibékültek.

Billy meg megtakarított ötszázhetvenöt dollárt.

Bily kicserélte volt postaládáját Bobéval.

Sessy örült a legjobban a megszokott élménynek.

A fősheriff még ma is megkönnyebbülve emlegeti az eszes megoldást. Én még ma is emlegetem, hogy eszes asszony vettem feleségül.

VITÉZ KISS GÁBOR: BANKÓ VAGY BUNKÓ?

Hogy ne kelljen sokáig várni és találgatni a címszavak értelmét, elárulom, hogy ez a két szó előzte meg egy bűncselekmény elkövetését a veszprémi csendőrszárny 1941 decemberében kelt jelentése szerint. A feljelentést és nyomozási eljárás anyagát mint fiatal csendőrtiszt és veszprémi lakos olvastam, s a történet hitelességét Édesapám, aki abban az időben törvényszéki tanácselnök volt, igazolta.

A bűncselekmény feljelentései egybehangzóan ismertették az útonállás lefolyását és a rablás tényének megtörténtét. A bűncselekmény színhelye ugyan mindig más helyszínt jelentett, de a módja azonosságot mutatott akár Nemesvámoson, akár Márkon, akár Városlődön történt a rablás és a bűncselekmény mindhárom esetben „rablásnak” lett minősítve. Az 1914. évi XVI. törvény 244. paragrafusa ugyanis világosan meghatározza a rablás büntetettét, amikor kimondja, hogy: „aki idegen ingó dolgot annak birtokosától vagy birlalójától – ez vagy más jelenlevő ellen alkalmazott erőszakkal vagy fenyegetéssel azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, rablást követ el.” Nézzük hát a tényeket, s a rablás módjának mikéntjét, hogy megérthessük a másfél évig tartó nyomozási eljárás elhúzódását.

Mindhárom rablás egyforma körülmények között történt esti homályban. Az első a Séd patak sűrű és bokros cserjéjében, a második a Betekincs csárda közelségében, a harmadik pedig a Kiskúti vendéglő „árnyékszéke” mögött. Mindhárom szombat este és mindhárom azonos fenyegetés alkalmazásával a pénztárcát követelte, a „pénzt vagy életet” mintájára a „bankó vagy bunkó” felszólítással kényszerítve áldozatait. Azt is hasonlóan jelentették a károsultak, hogy fenyegető eszközként egy ütőszerszám, dorong, karó, furkó, husáng, bunkó, sőt esetleg mankó volt ütésre emelve. A rabló leírása is azonos volt, testalkat és hanghordozás szempontjából is.

A veszprémi csendőrszárny két szakasza nyomozott a három rablási bűncselekmény ügyében. A tényelemeket tisztázva a rablást egy és azonos személy által elkövetettnek minősítették. Az áldozatok vendéglökből, alkoholtartalmú italok fogyasztása után, de józan állapotban kényszerültek

az aheti fizetésüknek átadására, mert a fenyegetésnek veszélyeztető voltát kényszerültek komolyan venni.

A veszprémi csendőrsztály parancsnoka Tóth Ernő alezredes volt, a szárnyparancsnoka pedig gyergyócsomfalvi Köllő András százados. A fenti bűncselekmény felderítése Réti György kezében volt, lévén a veszprémi szakaszparancsnokság volt a területileg illetékes nyomozó hatóság.

A károsultak részletes kikérdezése mindhárom esetben napokig tartott. Mivel az első és második, továbbá a második és harmadik rablás között három-három hónap telt el, közel egy év volt szükséges, míg a bűncselekmények hasonlatossága és az elkövető személy azonossága megállapítást nyert. Az ismeretlen tettes elleni eljárás 1942. október 2-án indult meg, és valamennyi Veszprém megyében levő és italmérési engedéllyel működő vendéglő hivatalos értesítést kapott csendőrrjárőr útján a történekről. A vendéglősök figyelmeztetése kitért a három sikeres rablás lényegére, az azt kísérő kifejezés (bankó vagy bunkó) fenyegetésre és a sérülést okozható ütőszerszám létezésére.

A vendéglősök saját üzletük hírnevének védelmére, valamint a vendégek biztonságának anyagi előnyére készek voltak a csendőr-nyomozókkal való együttműködésre.

A titokban (polgári ruhában) figyelő csendőrnyomozó a fizetések napjain megjelent a környékbeli vendéglőkben, és alkoholmentes (!) ital fogyasztása mellett elvegyült a beszélgető „szesztestvérek” társaságában.

A megfigyelés főleg a mindenkivel cimborázó, szóbőséges, kíváncsi vendégekre összpontosult, akik újonnan jöttekként mutatkoztak be a „törzsvendégeknél”. A vendéglők jól hirdetett vacsorázó helyek voltak, így idegen arcok nem keltettek semmi gyanúra okot.

Az is megérthető volt, hogy egy új állást vagy foglalkozást kereső ember összeköttetéseket és új barátokat keres és mindenkire jó benyomás kívánt tenni.

Három héttéve telt el, mielőtt az első gyanúsítottnak ítélt esemény történt. Az új állást kereső „mérnök” mankóra támaszkodva panaszkolta, hogy egy síversenyen szerzett sérülése kiújulása miatt bal lábára nem teheti teljes súlyát.

A nyomozó csendőrnek önkéntelenül a bűnügyi látület

azon pontja jutott az eszébe, amely a rablás fenyegetésének fokozására valami ütőszerszámot nevezett meg, dorong, fűtykös, karó, furkó, husáng, bunkó, és esetleg mankó formájában.

Figyelmét a síbajnok mérnök kötötte le attól kezdve, s mikor Józsi, aki vele pertut ivott egy másik vendég társaságában elhagyták a söntést, észrevétlenül távolságot tartva követte a két férfit.

Alig tettek meg a vendéglő mögötti fenyőerdőbe vezető úton 200-300 métert, egy tisztán érthető hang „Bankó vagy bunkó”-t kiáltott.

Aki kérdezi, hogy mi történt ezután, megérdelemli, hogy „mit gondolt?” választ adjunk. A többiek úgyszólván tudják, hogy a pisztolyát lőésre tartó nyomozó csendőr a törvény nevében fogjul ejtette a „mérnököt” és figyelmeztette, hogy szükség esetén megbilincseli.

A lassú, meggondolt és türelmet követelő nyomozás egy kilenc bizonyított rablást elkövetett büntetett állított meg a közrend és közbiztonság veszélyeztetésében, s ez a volt magyar királyi csendőrség sikeres eredményességének bizonyítéka marad.

P.S.: A fogoly „mérnöknek” gyorsan gyógyult a bal lába.

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR NYITÓBESZÉDE A 14. RENDVÉDELEM—TÖRTÉNETI KONFERENCIÁN

Tisztelt Hallgatóság! Bajtársaim, Barátaim!

A Rendvédelem—történeti Konferenciák bölcs és tapintatos rendezői miután megtudták, hogy ezen, a már 14. Konferenciánkon francia és osztrák csendőrök, tisztek is részt vesznek, fáradtságomat és kiadásomat nem kímélve ragaszkodtak egy magyar csendőr megjelenéséhez is. Ahhoz, hogy a témához hozzászóljak, nem ragaszkodtak, így én egy külön engedély megadását kérelmeztem, amit Parádiné, Katica férjének adott úgynevezett „javaslata” alapján meg is kaptam. Előadásom címe: A csendőrség szerepe a közigazgatásban.

1881-ben nem azért volt szükség egy új közbiztonsági szerv felállítására, mert a szomszédos nyugati országokban már új és más rendszerek voltak, hanem azért, mert Erdélyi György gulyásbojtárok, Kozma István lótolvajok, Savanyó Jóskák, Oroszlán Palik, Renkó Kálmánok, Szántó Istvánok és százával a zsványok szabadon loptak, raboltak s gyilkolással és fosztogatással rettegésben tartották a lakosságot. Nem lehetett tovább „polgári”, vagy úgynevezett „közegi” szervekre bízni a személyi és vagyonbiztonság ügyét, mert a lakosság védelmet és biztonságot követelt. A betyárvilág felszámolásához erő, tudás és hivatásos felkészültségére volt szükség.

A magyarországi közrend és közbiztonság fenntartására rendelt katonailag szervezett őrtestület, a csendőrség, felállításáért nem mindenki lelkesedett. Ez érthető is volt, mert a magyar megyék, amelyek 1848-ig ezen a téren nagyfokú önállóságot élveztek, féltékenyen őrizték az abszolutizmus után visszanyert függetlenségüket. Attól is féltek, hogy Honvédelmi és Belügyi miniszterek központi intézkedései előnytelenek lehetnek a megyékre nézve. A csendőrséget felállító törvényjavaslat bizonytalan kimenetelét bizonyítja, hogy csak 12 fős volt a többségi szavazat. A problémát végül úgy oldották meg, hogy a csendőrsök szolgálatát a közigazgatási hatóságoknak is rendelkezésére bocsájtották. Ezzel kapcsolatban a

Csendőrségi Szolgálati Utasítás pontosan meghatározta azokat a hatósági személyeket, akik az őrsöket vagy a járőröket igénybe vehették. A személyek vagy hivatalok, akik „felhívási joggal” rendelkeztek, a következők voltak: illetékes kormánybiztos, vármegyék alispánja vagy helyettese, királyi bíróságok, királyi ügyészségek elnökei és helyetteseik, illetékes járások főszolgabírái és helyetteseik, vizsgálóbírák, kiküldött bírák és királyi ügyészek, a Magyar Királyi Rendőrség főkapitánya és kirendeltségeinek vezetői, és a közigazgatási hatóságok névvel és állással megnevezett tagjai.

A csendőrök, akik a felhívási jog adta rendelkezést eleinte kényszerzubbonyként kezelték, megnyugodtak, mikor ezt az új fajta szolgálatot úgy szabályozták, hogy a csendőrök

a.) kizárólag közbiztonsági szolgálattal kapcsolatosan lehetnek igénybe véve, és

b.) a felhívó hatóság vagy közeg nem határozhatta meg az eljárás véghezvitelének módját.

Aki nem szolgált csendőrsőn, az nem tudhatja, de még nem is sejtheti azt a büszke féltékenységet, amit egy őrsparancsnok érzett minden felhívásos szolgálati igénnyel kapcsolatban. Én szerencsére három hónapot szolgáltam őrsőn hadnaggyá avatásom után és nem csak azon csodálkoztam, hogy milyen természetes volt egy hadnagynak a törzs úr utasításait vagy a járőrvezető őrmester parancsait teljesíteni, de azon is, hogy a szolgabírók sem vitatkoztak, amikor a törzs úr kijelentette, hogy a felhívás nem közbiztonság jellegű és csak a szárnyparancsnok parancsára végzi el.

Én a szatmárnémeti szárny mikolai lovasőrsén teljesítettem a tiszti, úgynevezett próbaszolgálatomat és éppen az őrsirodán készültem a másnapi oktató anyagom elkészítésére, mikor a főjegyzői hivaltól felhívás érkezett, hogy az alispán úr számos magasrangú barátjával és két német vendégével körvadászatot rendez az őrs területén levő Nyulas néven ismert földeken. A telefonos felhívás barátságos hangon kezdődött, de hivatalos „felszólított szolgálat” igényléssé változott, mikor az alispáni titkár utasította Takács János főtörzsőrmester urat, hogy másnap, szombaton lesz a körvadászat reggel 9 órai kezdettel és az alispán úr a mezei munkák felfüggesztését kívánja, hogy a

földművelők jelenléte a nyulakat el ne riassza, vagy a vadászatot meg ne zavarja.

Így lettem tanúja annak, hogy milyen komolyan vette és ismerte egy őrsparancsnok a szolgálati jogokat és kötelezettségeket.

Takács tiszthelyettes névvel és ranggal jelentkezett, majd megkérdezte, hogy a főszolgabíró úr vagy helyettese jelen van-e.

A titkár valamit válaszolt, mire Takács ezt mondta: „Titkár úr, a Szolgálati Utasítás 91. paragrafusának b.) alpontja alapján én csak a főszolgabíró úrnak vagy helyettesének felszólító szolgálatát láthatom el.

A titkár valamit válaszolt, mire Takács letette a kagylót.

Kisvártatva megint szólt a telefon, Takács felvette a kagylót, s mintha egy kicsit merevebb tartást vett volna fel, komolyabb arccal ezt mondta: „Alispán úr, a Szolgálati Utasításunk 13. paragrafusának 65. pontja alapján magántermészetű vagy személyes szolgálatra tilos a csendőrt igénybe venni.” Az alispán mondott valamit, mire Takács törzsőrmester legjobb emlékezetem szerint ezt mondta: „Ez már más, alispán úr, ha a lehetőség fennáll, hogy az idegen nemzetiségű urakat sérelem érheti, akkor én gondoskodom az ő személyi biztonságukról és jelentem a szárnyparancsnok úrnak.”

Rövid idő elteltével Takács törzsőrmester jelentést tett a Szatmárnémeti szárnyhoz, ahol a szárnyparancsnok helyettes, Fadgyas László hadnagy - egy barátom, aki most az ausztráliai Corióban él -, tudomásul vette és az osztályhoz jelentette.

Ami ezután következett, tette ezt az átélésemet örökre emlékezetessé.

Takács törzsőrmester addigi másfél hónapos szolgálatom alatt először odahúzta székét az én aszalomhoz és mintha édesapámat hallottam volna beszélni, lényegében ezeket mondta: „Hadnagy úr, ez a magyar falu élete, ezek a földműves családok látástól vakulásig dolgoznak, művelik parányi földjeiket, vetnek, kapálnak, gyomlálnak és madárijesztőkkel kergetik el a varjakat, csapdákkal és hurkokkal fogják a nyulakat, hogy húsételük legyen és most jönnek a vadászok és letapossák a veteményeket és nem ételt keresnek, hanem szórakoztató sportot üznek a

rászoruló polgárok kárára. Hadnagy úr, én védeni fogom az idegen nemzetiségű urakat minden sérelemtől, de gondoskodom az én földieimről is.”

És gondoskodott: este nyolckor négy lovas járört vezényelt ki a Nyúlási földekre fel-alá portyázni, mondva, hogy egy kis óvodás gyerek veszett el egy kirándulásról és hangos szóval és minden bokor és zug megbolygatásával a járőröknek a reggel hét órai bevonulásig meg kell találniuk az elveszett kisiút. Az alispáni csoport még ma sem tudja, hogy mi okozhatta a pompás vadászterületről a nyulak emigrációját...

Ez ugyan nem tartozik ide, de mert fáj, szeretném idézni az 1992-ben kiadott Magyar Ismertető Kéziszótár 193. oldalán található meghatározást a csendőrségről. Idézem: „Némely országokban, (Magyarországon 1945-ig) az uralkodó osztályok érdekeit a nép elnyomásával szolgáló, falvakban működő fegyveres testület.” Sajnos a csendőrszurony még szigorúbb kritikát kapott, mert a „népelyomó erőszak jelképe” lett a szótárban.

Az előbbi történetben két közigazgatási szerv szerepelt, s a csendőr őrsparancsnok, bár magántermészetű és személyes szolgálatnak minősítette a felhívást, a maga által helyesnek tartott módon, de együttműködött a felhívási joggal meghatalmazott Alispánnal. Az igazság az, hogy ez a szolgálati viszony kétoldalú volt és a felhívási joggal rendelkező közigazgatási szervek is mindenkor kiálltak a csendőrség oldalán.

Tavalyelőtt elmondtam egy esetet, aminek már főhadnagy koromban voltam átélője: Főherceglakon, a nagyvendéglő a csendőrtisztek és altisztek étkezdéje is volt. Egyik szombat este négy csendőr altiszt vacsorázott a vendéglőben, hallgatták a cigányzenét, amit egy másik asztalnál levő vendégeknek játszottak. Annál az asztalnál ült a főszolgabíró, a főjegyző, a jegyző, az uradalmi orvos, egy ügyvéd feleségével, valamint két ismeretlen hölgy és két ismeretlen férfi társaságában. Az egyik férfi szép bariton hangon énekelt és dirigálta a cigányokat, majd zsebébe nyúlt és több cédulát odadobott a bandának és hangosan kijelentette, hogy azok belépőjegyek, „Vendégeim vagytok a holnapi műsorunkon.” Hallva ezt, Cserfalvy Ferenc törzsőrmester odament az asztalhoz és megkérdezte, hogy

milyen előadás lesz holnap és hol kaphat jegyet. Az énekes felpattant és ezt kiáltotta: „A csendőröknek nincs jegy, mert ti csak nyaggatjátok az én barátaimat, a cigányokat! Mars innen!”

Cserfalvy hátraarcot csinált, intett a másik három tiszthelyettesnek. A kijáratnál odaintette az egyik pincért és utsította, hogy a főjegyző urat kérje a kijáratához. „Nem kell nagy port felverni, - mondta az odaérkező főjegyző -, kicsit ittass a színész úr.”

“Nem úgy van az, kérem! Nekem szolgálati kötelességem a csendőrség becsületét ért sértést jelenteni, főjegyző úrnak is javasolom, hogy tegyen hasonlóan.”

A laktanyába érve Cserfalvi jelentette nekem az esetet, én pedig a kerületi parancsnokságnak, mert a próbacsendőr iskolák a kerületi parancsnoknak voltak alárendelve. Kérditek, mi lett a kimenetele az ügynek? A vasárnapi előadás elmaradt az alispáni hivatal letiltó végzése alapján...

Ebben a közigazgatási rendszerben álmom volt szolgálni. Mi, vén csendőrök hódolattal és tisztelettel emlékezünk vissza a magyar népnek adott szolgálatunkra, a közigazgatás összes szervének feszes együttműködésére és szívből kívánjuk, LEGYEN ÚGY, MINT RÉGEN VOLT!

SIMON FERENC: CSENDŐR? NEM, SEMMIKÉPPEN!

„Lesz-e újra szolgabíró, szegényház, csendőr és kegyelmes” címmel a magyarországi Reform (Független Demokratikus Hírmagazin) 1990. Augusztus 10. számában terjedelmes cikket közöl a Dr. Kónya Imre és Csegey Dénes országgyűlési képviselőkkel készített interjú anyagból. Csak néhány érdekesebb „kérdés-felelet” arról, hogy mit tartanak múltunk néhány közkeletű fogalmának újbóli rendszerbe állításáról az MDF parlamenti frakciójának tekintélyes személyei:

„Kérdés: Lesz-e vajon szolgabíró? Válasz - Kónya: Erre a funkcióra nincs szükség. A hagyományos elnevezéshez sem mindenáron ragaszkodunk. A főispántól elálltunk, miután az ellenzék csak ezzel a feltétellel fogadta el a fontos hivatal felállítását.

Kérdés: Szegényház? Válasz - Csegey: Ehhez aztán végképp nem ragaszkodnék, de ha a szegénység már túllép egy fokon, akkor kell majd valamilyen megoldást találnunk.

Kérdés: Bárca? Válasz - Csegey: Nem valószínű. Ha ugyanis a valódi és átvitt értelmű prostitúció minden szereplőjét bárcával akarnánk felszerelni, az olyan tömegű alumínium importot kívánna, amit nem bír el a költségvetés.

Kérdés: Csendőr? Válasz - Csegey: Nem, semmiképpen!”

Nos, ez a válasz feltűnően rövid és határozott, holott 22 ezer élő (és meghalt) jogfosztott vár elégtételre. A „Nem, semmiképpen!”-szóhasználat úgy hangzik, mintha kizárni szándékozna minden további ellenérvet és a kérdést befejezettnek tekintené. Úgy érezzük, joggal vetődik fel a miért kérdése. Csegey képviselő úr az interjú anyag több, mint tucatnyi kérdésre adott válaszát megindokolja. Vajon miért nem tette ugyanezt a csendőrségre vonatkozó kérdésre adott válaszában is?

Jó volna tudnunk Csegey úr álláspontját: saját felfogását, politikai pártját, vagy az országgyűlés állásfoglalását képviselte az e tárgyban forgó interjú során? Ugyan milyen súlyos ok lehet, amely kizárja annak a lehetőségét is, hogy szabad folyást kapjon annak a „jogfosztott közbiztonsági szervnek” a múlt és jövőbeli értékelése, vagy esetleg rehabilitálása, amely a magyar

jogállam mindenkori országgyűlése által megszavazott és a nép által elfogadott törvények alapján 64 éven át maradéktalanul látta el szolgálatát? A Magyar Királyi Csendőrség tagjait Istenbe vetett hit, tiszta erkölcs, emberség, hűség és Hazaszeretet jellemezte, nevéhez bűn és aljas cselekmény nem fűződik, tehát a rászórt rágalmak minden alapot nélkülöznek. A csendőr Hazája és nemzete érdekeit szolgálta, kötelességteljesítése az országban biztonságot és nyugalmat jelentett minden becsületes ember számára. Fáradhatatlanul örködött a nép élete, testi épsége és vagyonbiztonsága felett! Ha Hazája veszélybe sodródott, kiváló harci szellemével dicsőséget szerzett a nemzetnek és testületének, nevét nem egyszer vérével írta be a küzdelmekkel telített magyar nép történelmébe.

Mindezek ellenére a csendőrségről nem sok szó esett a hazai kormánykörökben. Úgy tűnik, mintha e nagy „csend”-hez valamiféle csendőrség ellenes érdek fűződne. Vagy még mindig a régi átkos szellemtől áthatva törnek pálcát a kommunista rezsim által meggyalázva likvidált, Európa-szerte elismert közbiztonsági szerv felett? Ez a kérdés sok ezer bajtárs nevében tisztázást igényel. Képviselő úr! Mert e tárgyban nem bűnözőkről van szó, hanem tiszta erkölcsű, becsületben megöszült magyar Hazafiakról!

Nem ismerjük Csengey úr életkorát, de úgy tűnik, hogy nem a jelenleg idősebb korosztályt képviseli, akik többékevésbé tisztán látták a csendőrség működésének szükségszerűségét. Az ifjabb generációknak már nem volt lehetősége a csendőrséget megismernie. Ha pedig az értesülések közvetettek, ezek nem mindig fedik a valóságot, ezért szükségét látjuk a csendőrséggel kapcsolatos szükségzavú adatközlésnek.

A közbiztonság alapvető feladat egy jogállam életének rendtartásában. Ezt a rendkívül fontos feladatot 1848 előtt, majd az osztrák zsandárság megszűnése után (1867-1881-ig) Magyarországon a Pandúr Testület látta el, nem a legmegnyugtatóbbam. A kiegyezést követő (1867-es) évek után a leromlott közbiztonság szükségessé tette az 1881. évi III. Törvény alapján a csendőrség felállítását. Ötvenedik évfordulóján, azaz 1931-ben Február 14-ét Horthy Miklós kormányzó úr Csendőrnappá nyilvánította. Az 1922. évi II. Törvény a csendőrséget a Belügyminiszternek rendelte alá.

A 20-as évek elejétől figyelemre méltó szervezés vette kezdetét a Testületen belül. A törvényhatósági joggal felruházott hét nagyobb városunkban megszervezték a hét Csendőr Kerületet, életre hívták a Csendőrség Központi Nyomozóparancsnokságát, valamint a Központi Közlekedési- és Víziőrőket.

Nagy figyelmet szenteltek a hivatás szellemi felkészültségének és a katonai fegyelem ébrentartásának. A csendőriskolákban magas szintű képzettséggel rendelkező tanárok, csendőrtisztek tanítottak. A 12 hónapos járőrtárs iskolán, továbbá a 6-6 hónapos járőrzetők és őrsparancsnoki képzéseken a Csendőrségi Szolgálati Utasítástól, a Büntető Törvénykönyvön át, a sokrétű tananyag lehetővé tette a hallgatók számára a szakmai képzettséggel párosult középfokú műveltség elsajátítását. Itt kell megemlítenünk, hogy a kommunisták előszeretettel hangoztatták, hogy a csendőrség az „urakat szolgálta”. Nem! A csendőrség a mindenkori magyar jogállam által hozott törvényes rendelkezéseket szolgált! Például: „aki idegen ingó dolgot másnak birtokából vagy birlalatából, annak beleegyezése nélkül jogtalanul eltulajdonít, az lopást követ el” - mondja a Büntető Törvénykönyv paragrafus. Nem volt következménye az, hogy ha úr követi el a bűncselekményt, mentesülni fog a felelősségre vonás alól. Eféleket nem tanítottak a csendőrségnél, de a gyakorlatban sem alkalmazták.

Köztudott volt, hogy a csendőrség működési területe a vidékre szorítkozott. Ez viszont nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a városokban ne működött volna, ha a bűnözés számai oda vezettek.

A Csendőrség Központi Nyomozóparancsnokság székhelye Budán a Böszörményi úti Csendőr laktanyában volt. Közvetlen kapcsolatban állt a Belügyminisztériummal, hatásköre az ország egész területére kiterjedt. Nyomozói széleskörű munkát folytattak a szervezett akciók felderítésére, többek között a két világháború közötti években a kommunista baloldal (földalatti) szervezetének felgöngyölítésében is, úgy Budapesten, mint vidéken. Különösen a II. világháború alatti években öltött nagyobb méreteket az államfelforgató eszme felszínre törése. Ezeket a nyomozókat Rákosi Mátyás irgalom nélkül kivégeztette.

Emlékezetből, hogy csak néhány nevet említsünk: Juhász István, Juhász Antal, Koncz Elek, Ónódi István, Dömény Pál, Bárdos János, Károlyi Gyula és még sok más.

E sorok íróját csak az mentette meg, hogy közellátási vonalon dolgozott. Bár heteken át a szovjet titkosszolgálat, az NKDV őrizetében volt, terhelő adatot azonban nem tudtak ránézve beszerezni, végül internálták.

Terjedelme miatt sok lenne itt tárgyalni a csendőrség szolgálati ténykedését. Helytálló azonban az a tény, hogy Hazánkban, de arra is volt példa, hogy idegen országban, nemzeti szempontból fontosabb szolgálati ténykedéssel a csendőrséget bízták meg. Már 1898-tól a csendőrség látta el a tábori rendészeti szolgálatot. A II. világháború idején szintén a tábori és csapatcsendőrség, valamint a Hadtápszászlóalj feladata volt ez.

Az 1943. januári áttörést követően már csendőr egységek is bevetésre kerültek az orosz fronton. A keleti országrészből visszavonuló csendőr tanzászlóalj és gyalogszázadok, szám szerint 160 csendőr tiszt és 3 ezer csendőr, az utolsó napig részt vett Budapest 52 napos védelmi harcában. A véres veszteség meghaladta a 80%-ot. A még életben maradtak végül besorozták a budai Várba s onnan adták utolsó rádió üzenetüket: „Csendőr Bajtársak! A királyi vár romjai között körül vagyunk zárva. Sem élelmünk, sem vizünk nincs, életünkkel leszámoltunk! Családunkról gondoskodjatok! Isten áld meg a magyart! Éljen Magyarország! Éljen a Magyar Királyi Csendőrség!” Ilyen megrázó tudatban pusztultak el az utolsó emberig. A Budapest eleste utáni harcok csak növelték a pusztítást.

Végül az 1944. október 15-én bekövetkezett változás a csendőrségre csaknem végzetessé vált. Már nem csupán a Honvédség és a német Hadvezetőség fokozta szükségleteket kellett kielégíteni, hanem a Horthy kormányzatot követő (német nyomásra) hatalomra jutott Szálasi Ferenc Nyilas kormányát is.

A zsidóság szemében szálla maradt, hogy Magyarországon a vidéken lakó zsidók elleni „hitlerista” akcióban a csendőrörsök is résztvettek. Jól tudták, hogy az események Hitler nyomására, felsőbb parancsra történtek. Úgy a Rákosi, mint a Kádár kormány ügynökeinek azt is tudniuk kellett, hogy háború esetén a katona részéről a

parancs megtagadása golyó általi halálbüntetéssel járt, s ez a csendőrség tagjaira is vonatkozott.

A kommunista ideológia alapvető céljainak egyike volt az értelmiség elpusztítása. A szellemi sötétségben botorkáló tömeget könnyebb irányítani, mint a felvilágosult értelmes társadalmat féken tartani.

1944 őszén a szovjet tankcsordák elől a Központi Nyomozóparancsnokság is az ország nyugati határmentére húzódott. Törzslakosztálya Kun László csendőr százados parancsnoksága alatt Répcelakon foglalt ideiglenes állomáshelyet. Kormányrendeletre e sorok írójának parancsnoksága alatt október 6-án 22 főből álló csendőr különítményt rendelt vissza Budára, Svédországnak a Gellért-hegyen lévő magyarországi külképviselete biztosítására. Köztudott volt, hogy a kirendeltség épületében rendszeresen zsidókat rejtegetnek, s őket Raul Wallenberg, a kirendeltség vezetője nagy számban juttatja el Amerikába. E tényről a Nyilaskeresztes Párt is értesülve volt és több alkalommal intézett támadást a kirendeltség épülete ellen, és onnan zsidó személyeket hurcoltak el. Ennek megakadályozását szolgálta a csendőr különítmény odavezénylése. Szolgálati ideje alatt 24-25 főből álló fegyveres nyilas csoport két alkalommal is intézett támadást a kirendeltség ellen, hogy onnan Kugel Ernőt és társait a Párt székházába kísérik Szálasi Ferenc parancsára. Az őrség ezt megakadályozta, szolgálati ideje alatt egyetlen embert sem hurcoltak el a nyilasok a kirendeltség épületéből.

Buda körül Karácsony éjszakáján bezárult a szovjet gyűrű, s a város a külvilággal elveszítette kapcsolatát. Raul Wallenberg irodájába hivatva az őrség parancsnokát és a következő szavakkal búcsúzott: „Kormányom és a magam nevében köszönetet mondok a magyar királyi csendőrségnek és önöknek külön, amiért kiváló szolgálatukkal elősegítették emberéletem mentő munkánkat”. Kezet nyújtott és elhagyta irodáját. Mindez a magyar kormány rendeletére történt, végrehajtásának Hitler a háborúvesztésnek végveszélyében már nem állhatta útját.

A kommunisták által a csendőrségre szórt súlyos sérelmekkel itt nem kívánunk foglalkozni. Annyit azonban elmondhatunk, hogy a csendőrséget tartották a legádázabb

ellenségüknek. Tudták, hogy ezt a Testületet nem lehet megvesztegetni, de azt is, hogy szolgálati ténykedése nem hagy kívánnivalót maga után. A csendőrség tisztán látta a kommunista veszély nagyságát. Az ellene vívott védelmi harcokban életét vesztett 10 ezer csendőr éppen kiválóságából fakadó megbízhatósága, hazaszeretete és erkölcsi tisztánlátása miatt ítéltetett halálra a Debreceni Ideiglenes Kormány által 1945 márciusában. Pedig magyar kormánynak soha nem volt nagyobb szüksége egy jól működő közbiztonsági szervre, mint a jelenlegi Magyar Köztársaság Kormányának!

Történelmünk tárgyilagos szemlélete 22 ezer csendőr közül nem ismert megalkuvót vagy gyávát, de olyat sem, aki mint párttag kapcsolatban lett volna a kommunista hatalommal. S ez igazolni látszik azt a tényt, hogy a Magyar Hazának aligha voltak hűségesebb fiai a csendőrség tagjainál. A 22 ezerből 10 ezer halálos áldozatának többsége a harctereken vesztette életét, azokat pedig, akik a háború borzalmaival túléltek, a kommunisták tizedelték meg. A még megmaradtak (ma már kevesen) szétszórtan élnek a nagyvilágban, de legkevesebben a Szülőhazában találtak menedékre. Íme a csendőrség kétharmad százados múltjának parányi morzsája mindazok számára, akik egyáltalán nem, vagy csak hézagosan ismerték azt a Testületet, melyet idegen érdekek semmisítettek meg, mert izig-vérig magyar akart maradni Hazájában.

Bizakodtunk, s hittük, hogy Magyarországon is elérkezett az igazságszolgáltatás ideje, s a csendőrséget is megtisztítja a rászórt rágalom gyalázatától. Meg kell állapítanunk, hogy hosszú várakozásunk után Csengey képviselő úr hivatalosnak tűnő nyilatkozata nem erősített meg bennünket ebben a hitünkben.

Mi is meginterjúvoljuk Csengey urat: vajon mi a véleménye a hazai közbiztonságról? S megkérdezzük: most azt a csendőrséget is halálra kell ítélni, amelyik 45 véres esztendő alatt hűségesen kiszolgált a hazaáruló, gyilkos kommunizmust, akik a börtönökben és internáló táborokban véresre verték az ártatlanok ezreit? Fegyvert használtak békésen felvonuló tüntetők ellen? Avagy meg kell szüntetni Minisztériumokat, esetleg más intézményeket, mert szerves része volt a kommunista rezsimnek? Nem is szólva a halálos

ítéletekről? Mi nem kívánjuk ezeket s nem akarunk testvérgyilkosok lenni. Feltesszük a kérdést mindezekhez képest: mi hát a csendőrség bűne? E kérdés körül koránt sincs minden rendben, tisztelt Csengey úr!

Az 1881. évi II. törvénnyel megerősített Magyar Királyi Csendőrséget a Debreceni Ideiglenes Kormány a jogállam szokása szerint bírósági eljárással szüntette meg. Ezért minden jogi alapja megvan annak, hogy a jelenlegi országgyűlés a Csendőrséget és volt tagjait a jogsértő ítélet alól felmentse.

Mélységes sajnálattal töltene el volt Testületünk tagjait, ha abban az újjászületett demokratikus politikai eszmében kellene csalódnuk, melybe bizalmukat helyezték, s melynek politikusai most nyomasztó gondok között keresik a kommunista rendszer által lerombolt magyar élet felemelkedésének kibontakozásához vezető utat. Tudjuk, hogy roppant súlyos helyzetben teszik ezt; mert nemzeti eszme soha nem ejtett önmaga testén olyan mérhetetlenül súlyos sebet, mint Hazánkban a marxi ideológiából fakadó zsarnokság.

1990.november 4.

VITÉZ KISS GÁBOR: ÉLÜNK, VAGY HALUNK

Ezt az ostobának mondható kérdést szeretném feltárni azoknak, akik nem ismerték Bodúr Gyula csendőr századost. Én is sajnálatosan csak egy évet tölthettem vele a budapesti Ludovika Akadémia tisztképző fellegvárában, majd a hűvösvölgyi Bolyai Akadémián. Maga a tény, hogy mint főhadnagy mindkét katonai főiskolán oktató tanári beosztásban szolgált, bizonyította a fiatal tiszt kivételes rátermettségét és képzettségét, különösen, ha a többi oktató tiszt korát és rangját (őrnagy, alezredes, ezredes) is figyelembe vesszük.

Harcászati óra volt. A terepasztal körül 42 másodéves akadémikus szorongott, mert a kérdés az volt, hogy az erdőben rejtőző felderítő raj nyisson-e tüzet a szakaszerőben közeledő ellenségre. A kézfeltartással felelő akadémikusok 21-21 arányban szavaztak, s a dörgő hangú Bodúr főhadnagy Kiss akadémikust választotta a felelet és magyarázat megadására.

Ma már megvallhatom, hogy az ellenséges szakasz sorsa alig izgatott, s csak arra törekedtem, hogy kitaláljam, vajon Gyúladékony (így becéztük a háta megett) mit tett volna. Így jelentettem, hogy az adott helyzetben sortűzet parancsolnék. „Indokolja választát!” - szólt a következő parancs.

Már nem emlékszem a szóról szóra adott feleletre, de lényegében négy okkal védtem a fegyverhasználati elhatározásomat. A rajtaütés előnyeivel, a meglepetés és fejtelenség okozásával, a szám-arány megjavításával és Hazánkra törő ellenség meggyöngítésével.

Nem tudom, hogy jelentésem tetszett-e, mert egy olyan választ kaptunk, amit sohasem felejtethetek el. Bodúr főhadnagy szavai a következők voltak: „Kétféle ember létezik. Az egyik él és meghal, a másik nem ér rá élni, de halhatatlan. Végeztem!”

Nem tudom, hogy mostanában miért tör elő régmúltomnak ez az emléke. Talán azért, mert egészségem erős romlása komoly gondolkozásra készítet, s a lassan fogyó fizikai képességek az emlékidézési időszakra csábítanak és csalogatnak vissza.

Hogy is volt csak? Akkor, régen, 21 éves koromban? Tudom, hogy fürta az oldalamat és gyötört a kíváncsiság,

hogy miért nem kaptam minősítő elbírálást a harcászati órán. Még ma is alig hiszem el, de a délutáni tanórák elteltével bekopogtattam a főhadnagy úr ügyeletes tiszt szobájába és jelentettem, hogy kérek egy tíz perces kihallgatást.

Megkaptam!

„Szeretném megkérdezni, hogy a harcászati órán adott jelentésemet helyesnek, vagy helytelennek találta a főhadnagy úr?”

„Helyes volt, de a másik is helyes lett volna, mert kétféle típusú ember van, mint ahogy egy előbbi tanórán már mondtam. Üljön le Kiss akadémikus. A Teremtő Isten elképzelhetetlen bölcsessége minden élőlénynek egyforma lehetőségeket ad. Az egyik csoport a lehetőség pozitív előnyeit felhasználva alkot, teremt, áldoz, tanít és vezet. A másik csoport él, élvez, használ és kihasznál és bírálgatással takarja semmittevését.

Ti, leendő csendőrtisztek csak a pozitív életformát követhetitek, és csak hivatások teljes és tökéletes végzésével adhattok életeteknek értelmet. Jutalmatok a magyar csendőrségi szolgálat történelmi halhatatlanságának elismerése lesz. Végeztem.”

Bodúr százados úr már tudja, a világhíres volt Magyar Királyi Csendőrség híven, becsülettel és vitézül végzett szolgálatának Teremtőnk által adott minősítését.

ÉLTÜNK ÉS HALTUNK, vagy NEM ÉRTÜNK RÁ ÉLNI, így HALHATATLANOK LETTÜNK.

HAJAS ISTVÁN: HARC AZ ÉLET

Harc az élet, harc halálig,
Megharcolunk mindenért.
Harcolunk a végzet ellen,
Harcolunk a holnapért.

Mindenkinek más a harca,
Más a sorsa, végzete,
Kinek s hol ringott bölcsője,
Kicsiny vagy nagy nemzete.

Bár az enyém csak maroknyi,
Kicsinynek nem mondhatom.
Nincsen még egy ilyen nemzet
Ezen a földabroszon.

Nem volt mindig ily maroknyi,
Rettegett volt nagy neve,
Nyögte harcát a félvilág,
Félelmes volt ereje.

Nagyok voltunk s kemény népek,
Messze ért el hírnevünk,
Turán fajtánk kemény öklét
Nyögte minden ellenünk.

De az idő vasfogával
Sokszor belénk mardosott.
Sok-sok hősünk porba hullott,
Magyar népünk így fogyott.

Nincs a földön még egy nemzet,
Amely ennyit vérezett.
Akkor miatt elvéreztünk,
Mind honunkra éhezett.

Vad hordáknak véres harcát
Vertük vissza annyiszor.
Tatár, török tört népünkre,
Ránk szabadult a pokol.

Küszöb volt a hazánk mindig,
Nyugatnak volt védnöke.
Ezért hullott mindig vére,
Ezért vásott örökre.

Fényes lapra jegyezték föl
Nevünket a századok.
Amíg élek, én ezért a
Magyar népért lázadok.

Lélekben térdelve, eléd szállunk, Urunk,
Látod a lelkünket, Tehozzád fordulunk.

Megszegtük parancsod? Elhagytuk Hazánkat,
Tied a dicsőség, mienk meg a bánat.

Nem tudom, tudja-e sorsukat kis Népünk,
Nem lehetünk Otthon, sírnak-e Ők értünk?

Távol szép Hazánktól hallgatva szenvedünk,
Áldd meg ezt a napot, tedd széppé Istenünk.

Ünnepnap ez nekünk, csendőrök ünnepe,
Vajjon miért könnyes minden Bajtárs szeme?

Nem magunkért sírunk, hallgasd meg imánkat,
Védjed, őrizd, szeresd helyettünk Hazánkat..

I. fejezet - Az érkezés

Manapság ugyancsak divatosá vált újságokban, rádió adásokon és televízión a „quiz”, ami lefordítva lényegében a „kérdéss-felelek” műsorok szóismeretének és értelmezésének neve.

Megkérdezem hát a kedves olvasót, hogy földrajzbeli tudásának villogtatására mondja meg, hogy hol van Mikola?

Tudom, sokan vannak, akik tudják a helyes feleletet, de azt is tudom, hogy a huncut kérdező ül a nyeregben, mert három Mikola van, s ő azt állíthatja, hogy nem az volt a kért Mikola.

Mondjuk hát meg a helyes feleletet, és vessünk véget a találgatásnak: a mi Mikolánk Szatmárnémeti közelében, Erdély visszaszerzésével magyar maradt székelyföldi falu.

Hogy még pontosabban oda vihessem olvasóimat a történet színteréhez, megemlítek néhány szomszédos községet: Garbolc, Kispeleske, Sárfalu, Szárazberek, Dobrácsapáti, Pusztadaróc és Méhtelek.

Node nem szabad a mellékest lényegessel elterelni, hadd mondjam el, hogy miként fedeztem én fel Mikolát.

A csendőrtiszti tanfolyam (Budapest, Bőszörményi úti csendőrlaktanya) sikeres elvégzése után az őrsbeli próbaszolgálatra való vezénylés következett. Erre a szolgálatra pályázni lehetett, így én első helyen Budapestet választottam, ahol „összeköttetésem voltak, második helyen Székesfehérvárat, ahol mennyasszonyom volt, és harmadik helyen Szombathelyet, így kerültem Mikolára.

A Mikolára való bevonulás nem volt egyszerű, s az egyhónapos őrsön élés sem kecsegtetett egy villamosközlekedéssel elkényeztetett 22 éves hetyke csendőrtisztet.

Az első lépés a szárnyparancsnoknál tett jelentkezés volt. Persze a parancsnokság nem Mikolán, hanem Szatmárnémetiben volt, s mikor megtudtam a parancsnok nevét, megszeppentem. Nyilas Iván főhadnagy. Abban az időben a hungarista „nyilasok” ébredezőfélben voltak, s én még az egrü egyéves jogakadémiai múltamból ellenszenvet éreztem irántuk.

Szerencsém volt, hiszen Nyilas főhadnagy példaadó

parancsnokom volt, tanítása és irányítása elkísért egy életre, s mikor Amerikában találkoztam vele, Clevelandban, boldogan ropogtattuk egymás csontjait.

Node menjünk vissza Mikolára.

Szakadó esőben, kíváncsi izgalommal érkeztem az örsszékhelyre. Bandériumot ugyan nem vártam. Amikor csak egy próbacsendőr fogadott egy kerékpár társaságában, fontosságom kezdett kérdésessé válni. A helyzet kezdett rohamosan rosszabbodni, mikor a feszesen vigyázban álló próbacsendőr tizedes jelentette, hogy a bicikli nem nekem van alárendelve, hanem esetleges poggyásznak. Tudom, senki nem vitt volna magával egy kofferra való poggyásznál többet, de én voltam olyan kényes, hogy nem ismervé a „váltási” lehetőségeket mindenből kettőt vittem, lábbeliből hármat (cúgos cipő, bilgeri csizma, lovagló csizma), valamint aktatáskát jegyzetekkel. Így nem csoda, hogy két bőröndöt és két kisebb poggyászt a biciklivel kellett egyformán elosztani, s rám egy koffer és egy táska jutott. Óh, elfelejteni nem szabad, hogy az eső is részt vett fogadásomban.

Itt egy percre meg kell állni, és megkérdezni a velem érző olvasót, hogy gyalogolt-e már Mikolán? Esőben? Poggyással?

Az út 45 perces erőltetett menetet igényelt, de végül is elértük az örslaktanyát.

Csodálkozásomra az örsparancsnok várt. Takács János tiszthelyettes határozott, kemény fellépésű, jóképű csendőr, elnézést kért, hogy nem tudott napsütést rendelni, majd figyelmeztetett, hogy öltözzek át és jelentkezzem az állomásparancsnokságon. Arra is felhívta figyelmemet, hogy zsávoly nadrágom nem alkalmas a jelentkezésre. Kisült, hogy a zuhogó esőben csomagokat cipelve a gyalogjáró kövezetéről sár fröcskölődött fel, s a barnás lé nem vette jó szemmel zöld zsávoly nadrágomat. Fáradtan és főleg éhesen, gyorsan átöltöztem, s vacsora után érdeklődtem. Hamarosan világossá vált, hogy az örfszőnő már hazament, s a Vágner vendéglőnél már be vagyok jelentve, amint az állomásparancsnokság kérdésének tisztázása megtörtént.

Tanácsstalanul és még éhesebben magyarázatot kértem a kérdés lényegére és megtudtam, hogy M.M. Dénes, tartalékos zászlós, első világháborús tiszt, hatásköri

korlátozásnak tartja egy hadnagy szolgálati jelenlétét és tisztázni kívánja az alárendeltségi viszonyt.

Ezen gyorsan át kell esni, gondoltam, mert a parancsolási jogot az éhség már átvette s korgó hangon követelte az engedelmességet.

M.M. Dénes háza falán levő tábla hamar elárulta az állomásparancsnokság épületét, és én elszántan meghúztam az kapucsengő fogantyúját. Pillanatok alatt egy monarchiabeli feket-sárga zubbonyos, őszhajú magyar úr nyitott ajtót. Kölcsönös bemutatkozás után felkért, hogy fogadjam el meghívását egy baráti harapnivalóra. No, nekem se kellett több, sebtében megmondtam, hogy én csak egy hónapig leszek Mikolán, s értesüléseim alapján tudom az ő állomásparancsnokságának tökéletesen kiérdemelt illetékességét.

Az igazat megvallva főképpen a harapnivalók említése sügta az elismerő szavakat, és nem is csalódtam. Egy húsz év körüli pirospeppes ruhájú szőke lány jelent meg a színen szalonnás, kolbászos, hideg felvágottas tálcával és bemutatkozott mint M.M. Viktória. Első kérdése az volt, hogy tisztán vagy szódavízzel szeretem-e a bort. Hogy ne tűnjek válogatósznak, azt válaszoltam, „ahogy Maga szereti”. Nem tudom, hogy szerette-e, mert csak nagyapja és én kaptam fröccsöt, s nekem feltűnt, hogy lesütötte mindig a szemét, ha felénk nézett.

A szalonna, meg a kolbász a fehér cipóval, a megismételt fröccsökkel megtették hatásukat s Dénes Bátyám a múltjáról, én meg a jelenemről kezdtünk beszélni. Ő már Rudolf trónörökös meggyilkolásánál, én meg törzstiszti előléptetésemnél tartottam, mikor mint égből a villámcsapás, úgy lepott meg a látvány: KÉT VIKTÓRIÁT LÁTOK!!

Ennek bizony fele sem tréfa, mormogtam magamban, többet ittam a kelleténél és duplán látok. Szégyelld magad Gábor! Felálltam, búcsúztam és pironkodva, szégyenkezve szerettem volna a föld alá bújni.

Az örson Takács tiszthelyettes várt. Igazából nem engem, hanem egy későn bevonuló járőrt, melynek jelentése alapján azonnal új járőrt indított. Velem alig törődött, s úgy futtában megkérdezte, hogy tetszettek-e az M.M. szőkék? Durcásan válaszoltam, s elvonultam a részemre felállított ágyhoz. Mérgesen nekiálltam csizmám lehúzásához a hivatásos

„csizmalehúzó” segítségével. Ez egy V-alakú készülék, amibe a csizma sarkát kell behelyezni, és a másik láb felhasználásával a csizma lehúzását befejezni. Örültem, hogy vége a napnak, mert a vasút állomási csalódás, a csomag-kálvária, az eső és a locsok okozta nadrágfoltok és a nem várt vacsora utáni részeg ittasság szégyent keltő nyomással nehezedett rám.

Már-már Morpheusz karjai között éreztem magamat egy túlnyomó részben balsorsú nap elmúltával, amikor az örs parancsnoka félénken odasuttogott hozzám. „Alszik már hadnagy úr?” „Majdnem” - mondtam én. „Csak azt akartam jelteni, hogy ha M.M.-ékhez megy a hadnagy úr, ne felejtse el két szép rózsacsokrot vinni a két iker lánynak, Viktóriának és Valériának.” Nem hittem füleimnek! Mázsás kö esett le szívemről! Avval úgy elaludtam, mint a bunda.

II. fejezet - A szolgálat

Feltételezem, hogy nincs olyan nyájas olvasó, aki nem szenvedte végig az első fejezet akadályokkal teli fordulatait. Ígérem, hogy ez a fejezet sokkal fegyelmezettebb és hatásosabb lesz. Ez persze előre látható volt, hisz mint a cím mondja, szolgálatról, még hozzá csendőri szolgálatról lesz szó. Ha mégis bárki kifogásolni valót találna, forduljon bizalommal a floridai Bajtársi Híradó nemes szerkesztőségéhez, amely a kiadói jogot tőlem nagy pénzért megvette, vállalva a harmadik fejezet kiadását is, feltéve, ha a nagy pénzt én előre kifizetem.

A harmadik fejezet címe: „Vérvizsgálat Mikolán” lesz, ha a Lottót megnyerem.

Mikolai szolgálatom érkezésem utáni reggel kezdődött. Alvásomból hajnali 5 órakor ébresztett fel az álmos lovak patáinak dübörgése. Kinéztem az ablakon. Három felnyergelt paripát és két csendőrt láttam és valahogy az az előérzetem támadt, hogy az én jövődő lovam is közöttük van. Igazam lett. Egy dörgő hang szólított fel a falon keresztül: „Kész-e már a hadnagy úr?” „Jövök!” - válaszoltam. Csizmát rántottam, fogamnak, hajamnak megvillantottam a kezét, zubbonyt rántottam, s közben az öt tojásos reggeliről ábrándoztam.

Az örsudvarra kilépve a hasadó hajnal, két lovon ülő csendőr és egy felnyergelt ló várt rám. „Hadnagy úr, Högye Mihály örmester alázatosan jelentem, a járőr indulásra kész.” A nekem szánt ló akkora volt, hogy menten kisebbségi érzés vett rajtam erőt. „Finom egy ló, csak egy kicsit erős a szája. Szarka névre hallgat.” - jelentette Högye.

Még ma sem hiszem el, hogy létra, sámlí vagy szárnyak nélkül feljutottam Szarka nyergébe. Akkora paripát nem láttam sem azelőtt, sem azóta.

A járőr a faluban lépésben, a falu végén ügetésben, majd az első dülön rövid vágásban haladt, s én a nyeregben ülök hetykeségével lovagoltam. A lépés és ügetés titkot rejtett, de a vágta azonnal kérdéssé tette, hogy hol és mikor tanították meg Szarkát annak felbőszült és túlbuzgó kivitelezésére. Felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy Szarkának magas iskolája volt a szarkamadár

billegéséből és megtanulta a három lábon való vágózást önvédelmi célzattal.

„Kicsit erős a szája” - figyelmeztetett Högye, de azt nem mondta, hogy Herkules-lónak nevezték a kiskunhalasi csendőr lovardában. Ott tanították meg az ellenhatásra is, így persze minél jobban húztam a szárat, annál bőszebben vágatott, s mikor meg szárat adtam, elvesztettem a kapaszkodási lehetőséget és egy nagy fejessel szaltóztam az édes anyaföldre...

Högye nem mutatott semmi együttérzést és csak annyit mondott: „Ugye, erős volt a szája? Mondtam!”

Mivel Szarka meg sem állt az örslaktanyáig, nekem át kellett ülni a járőrtárs lovára s álom volt lovagolni egy olyan lovon, amely négy lábon vágózik.

A próbacsendőr fél óra alatt skartba tette Szarkát és csatlakozott hozzánk a Portoki nagytelep központjánál. Itt mindent rendben találtunk és mentünk sorbavenni a közeli tanyákat. Már a harmadik tanya után észrevettem, hogy Högye mindig csak menyecskék társaságában jelenik meg, tárgyal, sőt be is megy hozzájuk, de a járőrtárs megnyugtatóan, hogy „azok az őrmester úr bizalmi egyénei, akik őt felvilágosítással látják el.”

A negyedik tanyán félórát vártunk Högyére. Mikor végre csatlakozott hozzánk, megjegyezte: „Ez a mátkám volt.”

Mivel a gyanú erősen furdalta oldalamat, gyorsan előkaptam a mindig zsebemben levő magyar Webster értelmező kéziszótárt és kikerestem a mátkát szót benne. Mivel nem találtam, szelíden, de határozottan ezt mondtam: „Engemet az erős száj vitt szegyenbe, mert nem tudtam, hogy az veszélyes is lehet.” Rejtett mosolya bizonyította, hogy megértett, így lettünk azonosak az erős szájak kérdésében.

Már esteledett, mikor a varcsai átvonulási szállásra értünk. Az eséstől, meg az érdekesség nélküli portyázástól le, a lovaglástól meg fel voltam törve. Gyorsan levetköztem, s a mosdótál felett talált tükör segítségével - kiértékelve a szolgálatban elszenvedett sérülések gyógyíthatóságát - hozzáálltam a sérülések ragtapasztozásához, mikor kopogtak ajtómon. No, más már nem is hiányzott, mint hogy itt pöre alsótesttel találjanak. Sebtiben felkaptam nadrágomat, s csak másnap reggel fedeztem fel, hogy a

tapaszokat a tükörrre ragasztottam, nem a sebre.

A kopogtató Högye volt, aki jelentette, hogy azonnal indulunk a faluba, mert az éjjel betörték Köves-Tóth Balázs házába, s a tetőn nyitott résen át a kéményfüstölő tartalmát ellopták.

- Cigányok voltak, de nem kezdők, mégcsak nem is haladók, hanem hivatásosok! - magyarázta Högye.

Mivel a csendőrtiszti tanfolyam nyomozástan tanára Olcsváry Milviusz Attila ezt az osztályozást elfelejtette és elmulasztotta velünk közölni, megkérdeztem Högyét, hogy mi a különbség az egyes kategóriák között? Mint megtudtam, a kezdők libát, kacsát, tyúkot, malacot lopnak, de azok gágognak, sápnak, kotkodácsolnak, meg visitanak. A haladók okosan lopnak, de nem okosat. Biciklit, ruhákat, cipőket, órákat, ékszereket, csecsebecséket, de se eladni, se használni nem tudják, csak dugdosni. A hivatásosok ésszel lopnak, kizárólag olyan dolgokat, amik könnyen elrejtethők, vagy éppen megrághatók. Ha pedig már a gyomorba került, az azonosítással nem nagyon érdemes foglalkozni.

A nyomozástani oktatás végére Köves-Tóth házához értünk, s valóban egy négyzetméternyi hiányzó cserép bizonyította a betöréses lopás elkövetését. Se bűnjel, se nyom.

Az első feladatunk - suttogta Högye -, meggyőzni a gazdát, hogy a lopás az ő hibája és mulasztása. Talán túl fáradt volt, talán sok bort ivott, talán hagyta, hogy felesége elterelje figyelmét, talán a kutyája öreg vagy süket, talán cselédje máshol hált, satöbbi. Elejét kell venni a szemrehányásnak, hogy „maguk csönnörök sosincsenek ott, ahun köne.

A helyszíni szemle, meg a kikérdezés után Högye váratlanul felállt és kijelentette, hogy „holnap estére meglesz a tettes.” Én bizony tamáskodó állásponton voltam, de akkor még nem ismertem Högye őrmestert igazándiból.

Aznap éjjel megrázó álmaim voltak. Macskaköves úton féder nélküli szekéren rázkódtam és Szarka volt a hámos ló. Jó öreg Szarka! Bevallom még ma sem értem, hogy egy akkora, lelket rázó behemót lónak hogyan adhattak nevet kicsinyítő képzővel a végén???

III. fejezet - Vizeletvizsgálat

Mikolai szolgálataim fejezeteit azzal zártam be, hogy Högye csendőr őrmester magabiztosan bejelentette a Köves-Tóth Balázs házában elkövetett betöréses lopás 24 órán belüli kiderítését.

Hajnali hat órakor már úton volt a járőr Högye őrmester vezetése alatt, egy járőrtárs és Kiss hadnagy (örsszolgálat elemzésére vezényelve) kíséretében. Útjuk a cigánysor még alvóinak látogatására vitte őket és egy óra leforgása után már ismét az úton találjuk őket, de már a község felé vezető úton. A csendőrök és a cigányok azonos számban voltak, s mind a három cigány volt már csendőrkézen. Kolompár Lajos, Brácsás Balog Mózes és a jární is alig tudó vén cigány, akinek nem volt más neve, mint Tuta.

A község házában a nagy gyűlésterem már várt bennünket, s én valahogy szükségtelen tágasnak éreztem a kétszáz személyre méretezett termet, ám nem tudtam, hogy egyben mozi és színpadi előadások és műsorok is boldogítják Mikolát és környékét.

A cigányok kihallgatásának mikéntje is teljesen új volt előttem. Ha a Nyomozástant szerkesztő és tanító Olcsváry Milviusz Attila ott lett volna, ájultan, hordágyon vitték volna a kórházba. Én magam is csodálkoztam, mert Högye utasításainak eredményeként a három csendőr kérdezett ki külön-külön három cigányt mindenről, kivéve a lopást. A családi állapot, a kedvenc ételek, a zeneszerszámok ára, az egészségi állapot, a munkalehetőség mind olyan kérdések voltak, amikre Högye előkészített bennünket csendőröket.

Úgy tíz óra lehetett, amikor Högye félbeszakította a puhitást és közölte velünk, hogy mostantól kezdve csak ő beszél.

A járőrtársat utasította, hogy hozzon a sarki Hangyából két liter muskotályt és egy nagy üveg szódát, majd felnyitotta nyeregtáskáját és elővett két szál kolbászt, szalonnát, zöld paprikát, egy kerek cipót és a három csendőr elkezdett módosan falatozva reggelizni.

Szó nem esett vagy tizenöt percig és Tuta nem birta tovább. „Hát tán már a naccságos főtörzs úr éhül akarja pusztítani a szegin cigánt?..” Semmi válasz. „Hát ászt

tuggya-e az alhagynagy úr, hogy csak azok idvezilnek, akik adnak a szeginnek enni, meg inni?..” Semmi válasz. „Hát már legalább egy pofa italt kapnánk, hogy vallani tuggyunk!..” Végre Högye megszólalt: „Járőrtárs, adjon nekik egy fröccsöt!” Én nem hittem füleimnek, elámultam. Tudom, hogy Olcsváry Milviusz Attila elájult volna.

A járőrtárs töltött, a cigányok üritettek. A járőrtárs újból öntött, s a cigányok lelkesen üritettek.

„A hadnagy úr is igyon!” - jött a rendelkezés. „Szolgálatban soha.” - volt a válaszom. Högye rám nézett azzal a „csak ő beszél” tekintettel, aminek igazat megvallva könnyű volt engedelmeskedni, mert a szivacstermészettel megáldott szalonna és kolbász is a fröccs pártjára állt, így én kicsit szégyenlősen, de nagyon megkönnyebbülve élveztem a nem várt fröccsöt.

A bor és szóda hamar elfogyott, s valami változás volt észlelhető, mert a hat emberből csak egy tudta, hogy mi a teendő, s az Högye volt.

Átment a cigányok asztalához és keményen a szemükbe nézett. Tekintete az egyikről a másikra esett, s pár néma perc után megszólalt: „Tegnap éjjel az egyik falusi gazda házában padlásáról ellopták a füstön lógó szalonnákat, húsokat, kolbászokat. A tettes, vagy tettesek jártasak voltak a Köves-Tóth gazda házában, s pontosan tudták a füstölő helyét. Az is biztos, hogy Kolompár és Brácsás ismerte a helyszínt, mert segítettek tavaly az új tetőcserép felrakásánál. Ennek a körülménynek persze semmi köze a lopáshoz, s a két nevezett cigányt nem mint gyanúsítottat, hanem mint esetleges tanút kérdezem, hogy van-e valami tudomásuk ezzel a bűncselekménnyel kapcsolatban. Igen, vagy nem!” Mindkét cigány gyors nemet mondott, s röviden megindokolta, hogy a lopás idejében hol tartózkodott, mit csinált és kik a tanúk. Tuta csendben hallgatta a tárgyalást s büszke mosollyal nézte társai alibi-jének következményeit. Kicsit szokatlan volt neki, hogy őt kihagyják a gyanúsítottak köréből, de 68 év s sántasághoz közeli lábak őt nem vitték volna fel egy ház tetejére.

Ebben a gondolt holtponban az aggodalom picit csirája dugta ki fejét, de mielőtt bármit kérdezhettem volna, Högye feltette kakastollas kalapját fejére, puskáját vállára és hivatalos torokhangon a következőket mondta: „A nyomozás

és helyszínelés eredményeként megállapítottam, hogy a tolvaj a bűncselekmény elkövetése előtt izgalmában a kerítésre vizelt. A kerítés idevonatkozó léceit felküldjük a bűnügyi laboratóriumba vegyi kiértékelés céljából. A vizelet épp olyan, mint az ujjlenyomat, minden emberé más. A vizelet vegyi összetételében a sav, a foszfor, a magnézium, a cink és a szifilisz minden egyénnél más. Mi most itt addig várunk, míg nektek a budira kell mennetek, és akinek vizelete egyezik a kerítés lécén találttal, az nem csak börtönbe kerül, de szegyenbe is, mert a lopás izgalmában pisáló cigányt még a purdék is kinevetik.”

A cigányok, - de őszintén bevallom magam is - alig hittünk fülünknek. „Én inkább a gatyámba vizelek, mondta Tuta, de az izémet ne küldjék sehova, hogy bámulják, meg buzerálják.” Azzal mindhárom cigány izzadva tarotta vissza, amit emésztésük követelt.

Elsőnek Kolompár kért kilépési engedélyt, s a járőrtárs és egy befőttes üveg társaságában eltűntek. A másik két cigány hamarosan követte, hasonló körülmények között.

Mikor Brácsás Balog visszajött, a befőttes üveg csordultig tele volt, s ennyit modott: „A rosseb egye meg az eszít, aki ezt a fineszt kitalálta. Ha ebbe az országba szabadon hügyni se lehet anélkül, hogy ne forcíroznák, megyek vissza Romániába!” - és előre nyújtotta karját, hogy megbilincseljék. Högye tudta, hogy estére meglesz a tettes! Meg is lett!

Azt is tudta, hogy bűntárs kellett a tetőcserép eltávolításához és tanú vagy bűnrészes kellett a két sonka, húsz szál kolbász és négy hátszalonna eldugásához. Brácsás Balog nem akart egyedül dutyizni. Az öreg sánta Tuta csak a penészedés és rothadás elleni tevékenység, vagyis az elföldelés felügyeletét végezte s őt éhes cinkostárs segítségét élvezte. A lopott „disznóságot” exhumálva annak csak fele került elő, a másik fél után jobb nem érdeklődni.

A földbe való elhantolás csendőr berkekben jól ismert szokás volt, és én magam is hallottam az alábbi cigány nótát:

CIGÁNY FOHÁSZ (Az 1930-as évekből)

*Kivitték a disznót a dögtemetőbe,
Ez a kutya paraszt, elásta a földbe.
Ó, drága Jézusom, segíts meg a földbe,
Meg ne bűdösödjön, míg kimegyek érte.*

*Ki is mentem érte, a dögtemetőbe,
Örömmel ugrottam bele a gödörbe.
Ó, drága Jézusom, segíts haza velem,
Mert a csendőröknek fájdalmas a keze!*

(Dr. Gulyás István gyűjteménye, Tóth Pálné, Toldi Erzsébet énekelte 2003. május 25-én)

Mikolai szolgálatom csak egy hónapig tartott, de emléke kitörölhetetlenül velem marad, ameddig élek. A csendőrség szolgálatának alapjait a magyar falvakból válogatott és magyar falvakban élőket védő, megbecsülő és megértő katonák képezték. Az azonos alapok bevált felhasználása kettős érdeket szolgált, és az éber féltésnek megbecsülő vonzódás lett a következménye. Mikolán töltött időmet kiértékelve úgy érzem, hogy az én rövid csendőrtiszti sorsomnak is értelmet és támasztékot adott.

Nem fejezhetem be ezt a trilógiát anélkül, hogy Högyével való utolsó találkozásomról ne beszéljek. Három és fél év telt el mikolai szolgálatom óta, s mint főhadnagy a kaposvári csendőr zászlóalj segédtisztjeként a Balatontól keletre dülő szovjetellenes halogató harcok irányításával foglalkoztam.

Mikor a térképen való keresésből föltekintettem, nem más, mint Högye főtörzsőrmester állt előttem régi kemény feszességgel. Felugrottam, megöleltem, s az ő rövid jelentése után a mikolaiakról kezdtem érdeklődni. Sajgó gyötrelmem volt hallani a volt lovasörs sorsát, megtudni, hogy Takács őrsparancsnok sebesülten fogságba esett, hogy M.M. Dénes, a büszke „állomásparancsnok” öngyilkos lett.

Viktóriáról és Valériáról is érdeklődtem, s elmondtam, az első esti vacsorám rövid történetét, s megdermedve hallottam, hogy a két szőke leány nem rózsacsokrot, hanem vérbajt kapott a „felszabadítóktól”.

Hogy végül is mi lett Högye sorsa, nem tudom. Annyival azonban tartozom Neki, hogy megvalljam nagyrabecsülésemet, sőt magasztalásomat. Adjon a Jóisten sok Högyét a magyar népnek, és hallja meg mélyről jött köszönő imádságomat, hogy sorsomat egy rövid hónapra olyan férfire bízta, akire büszkén és hálásan gondolhatok életem végéig.

vitéz Kiss Gábor

A füstbe menés elszomorító szó, amely csalódást, csalatkozást, dugába dölést, kútba esést, felsülést, kudarcot vallást, egy szóval sikertelenséget jelent.

A vágy sem sokkal szerencsésebb, mert az meg nem más, mint kielégítésre váró erős lelki törekvés, amely óhajtozással, sóhajtozással, esengéssel és epekedéssel járó hiányérzetet okoz. Ékés költőnk, Petőfi érezte a vágy erejét, amikor bevallotta, hogy vágyainak sólyomszárnya támadt, s az okozta a szülői ház elhagyását.

Vajon mi okozhatta, hogy közel kétezer magyar csendőr elhagyta szülői házát, laktanyáját, Hazáját és esküvel fogadott hivatását?

Lehetséges volna, hogy petőfies környezetváltozás, unott tehetetlenség vagy más életmód keresésének vágya üzte el ezeket a kakastollasokat? Aligha!!

Itt jut eszembe egy kamaszkoromi sláger, ami beleillik ebbe témába. Ki nem emlékezne a Vágyom egy nő után, egy nő után, kerges a vágy dallamára. Ez a könnyű dal utal a lehetőségre, hogy a vágnak üldöző képessége is van.

Lehetséges volna, hogy a vágy üldözött volna el a csendőröket? Aligha! A csendőröket 1945-ig nem üldözött senki. Ellenkezőleg, a csendőr üldözött mindenkit, aki kihágást, vétséget vagy büntetést követett el, nyomatékkal azokat, akik az állami és társadalmi rend felforgatására törekedtek.

Sajnálatosan az 1945-ös tragédia legelső ténykedése lett azoknak a színmagyar szervezeteknek, hatóságoknak és egységeknek megszüntetése, akik szolgálatára a szovjet megszállást ünneplők nem számíthattak. Így a csendőrség is feloszlásra került, de nem egyéni bűnösség alapján, hanem a törvénytíró summás eljárással. Így vált halottá közel kétezer értékes magyar csendőrnek terve és vágya, hogy Hazáját és népét hűséggel, becsülettel és vitézül szolgálja.

Idegen országok örömmel használták fel azt a közbiztonsági szakértő tudást és tapasztalatot, amit a csendőrök magukkal hoztak. Így lettek rendőregyetemi tanárok, és megyei és városi közbiztonsági és rendfenntartói hatóságok tanácsadói.

A vágyak legszomorúbbja, a füstbement vágy, mely az elüldözött csendöröknek fülébe zúgja azt a dalt, amely lelkük mélyéből tör elő a nap minden órájában:

„Hazámba vágyom, Duna, Tisza partja vár, szebb ott az álom, s szebben dalol a madár.”

Beszélni száműzetésről untató és álmosító. Ha mégis ránk gondolnátok, drága otthoni testvéreink, értsétek meg, hogy „ki a Tisza vizét issza (itta), vágyik annak szive vissza...”

VITÉZ KISS GÁBOR: REGE A KAKASTOLLRÓL

Egyszer volt, hol nem volt, talán igaz sem volt, s már csak kivénült aggastyánok emlékeznek rá, mint valami öskori furcsaságra, éltek és cserkésztek faluinkban egyenruhás emberek, akiket kakastollasoknak neveztek. A hivatalos nevük csendör volt, de nem a csendet őrizték, hanem a rendet.

Köztudomású, hogy a magyar falvak kutyái, kakasai, énekes madarai bátran és hangosan társalognak, s a szomszédok szóváltása sem suttogás volt. Az is biztos, hogy ezt az állapotot kedvelte népünk, s így érthető, hogy megbecsülte azokat, akik a falusi csendet őrizték.

Tudjuk, hogy a falu nehezen fogadta el ennek a csenddel összekötött szolgálatnak a nevét, s a kutyák dühösen fenyegették őket, s a tyúkok indignálódva kotkodácsoltak kakasaik megcsonkítása ellen.

Miért kapták hát ezek a csendörök a „kakastollas” nevet?

Az első gyors felelet csak azt mondta meg, amit látni lehetett, de nem árulta el, hogy mi okozta azt a szinte katonátlan és komolytalan kalapdisznek használatát, vagyis a kakastollas csendör kalapot.

Amikor az osztrák császári zsandárságot 1849-ben megszervezték, hegyes, csúcsban végződő, fényes sisakot rendszeresítették a szolgálatban levő zsandárok számára. Ez a sisak nem vált a szolgálat előnyére, mert nemcsak nehéz súlyú volt, hanem fényes csillogásával a betyároknak már messziről elárulta a zsandárok közeledését.

Mikor 1867-ben az osztrák zsandárságot Magyarországon feloszlatták, az Erdélyi Csendőrség néven tovább szolgáló tizedik zsandárezred kakastollas kalapját megtartották, és 1880-tól a testület hivatalos jelképeként mint az éberség szimbólumát vitték szolgálatba.

Ez az ereklye volt tábori sapkámon, amikor Írottkönél harcolva átléptem a magyar határt, s velem volt, amikor átéltem egy érdekes eseményt emigrációs életemből.

Az 1945-ös tavasz az ausztriai Alpok tövében ért bennünket, s a 49 főre apadt századom egy tanácstalan és gondterhelt parancsnokot kapott személyemben. A legsürgetőbb szükséglet az élelmeztetés lett, mert a kis község, ahol végre egy elhagyott iskolában megszállhattunk,

csak úgy volt hajlandó élelmezni, ha gazdasági munkát vállalunk és két-három fős csoportokra szakítjuk a csendőröket.

A kis község, ahová a sors vitt bennünket, Altersham volt, s itt érintett meg először a kakastoll igazi értéke. Az osztrák gazdák, látva kiszolgáltatottságunkat, attól való félelmükben, hogy mi az ő tyúkjaik és főleg kakasaik megtépázói lehetünk, szigorúan ragaszkodtak a toll-forgóink levételéhez.

Bánatosan és szomorúan vettük ki tábori sapkánkból a tollat, és sokan a zubbonyuk zsebébe rejtették kincüket.

Idegen országban, éhesen, tanácstalan reménytelenségben talán nem is volt akkora jelentősége és következménye a tollfosztási folyamatnak, de ma, mikor emlékezünk a kakastoll értelmére és életünk egy büszke jelképére, éreznünk kell nemcsak azt, hogy mi volt csendőrök, de a magyar falvak népe is veszített egy értékes emblémát.

Szerencsére minden éremnek és minden érdemnek két oldala van. A kakastollnak mint érdemnek is. Mi bizony értékesnek találtuk megőrizni a kis tollas emléket, s amikor munkakereső vándorlásaink során a németországi angol katonai zónában kötöttünk ki, újból találkoztunk a kakastoll értelmével, de egy egészen más megvilágításban.

A kószáló hírek között valahogy értesültünk, hogy a németországi angol katonai zóna keres magyar katonákat őrségi szolgálatra.

A velem tartó harminckét csendőr örvendve az odahaza megszokott szolgálat lehetőségének és jobb ellátás reményének újból feltűzte sapkájára a kakastollat.

Az egyetlen nehézség a nyelvbeli fogyatékoság volt, mert a veszprémi gimnázium görögöt, latint és németet tanított, s soha senki nem hitte volna el, hogy Britannia angol tudására valaha is szükségünk lehet.

No de, aki mer, az nyer, s mi harminchárman néha nagyokat nyeltünk, de nyertük a katonáknak és csendőröknek való szolgálatot, a biztonsági járőrözést.

Én csakhamar összebarátkoztam az angol századossal és hadnagy beosztottjával, mert amikor nem értettük egymást, kíségetett egy német orvos, aki jól beszélt mind a három nyelvet, hisz a felesége magyar asszony volt.

A járőrök szolgálati feladatai azonosak voltak az otthoni

csendőrökével és a Szolgálati Utasítás szerinti járőrözés a legsimábban ment.

Percnyi pontossággal indultak a járőrök, s én minden időben tudtam, hogy mikor és hol mi történik. Szolgálatunkra büszke lehettem.

1946. március 24-én történt valami, ami az alábbi történetet felejthetlenné tette. (Csak azért emlékszem a dátumra, mert az említett nap az én nevem napja, Gábor nap.)

Az történt, hogy az angol századosnak zsebórája, a világhírű Haxley felmondta a szolgálatot. Mint megtudtuk, ez a márka volt az első, amely elemes használatot igényelt. Új elemeket csak Londonból lehetett rendelni, s az heteket váratott volna magára. A probléma engem nem érintett, mert én a közeli templomtorony óráját használtam járőreim indítására és érkezésére, de valami feltűnőt vettem észre és elhatároztam annak kivizsgálását.

A Csendőrijárat reggelként nyolckor, esténként hat órakor indult szolgálatba, illetve vagy Cserfalvi törzsörmester, vagy jómagam végeztük az eligazításukat. Az angol tisztek a helyi szállodában laktak, én pedig a csendőrök részére kiigényelt iskolában. A két szállás közel volt egymáshoz, és nekem feltűnt, hogy minden este hat órakor az angol tisztek szállásából hangos, vidám éneklő hangok törnek elő.

Eleinte nem tulajdonítottam fontosságot a hangoskodásnak, de kíváncsiságom lassan oda növekedett, hogy megkérdeztem a német orvost, hogy tudja-e az okát a mindennapos hat órakor hallható nótázásnak.

A válasz nem lepett meg, mert tudtam, hogy az angolok szeretik, és gyakorolják azt a nemzeti tradíciót, amit ők Kóktél Partinak kereszteltek el, hisz néhányszor engem is felkértek a hozzájuk való csatlakozásra. A Gin and Tonic néven ismert ital a Kóktél Partik lelke, s azt lelkesen kell kezelni azoknak, akik az angol nemzet tradícióinak követői.

A meglepő, de kicsi jelentőségű történet talán minden olvasónak más értelmet és más jelentőséget tartalmaz. Abban azonban biztos vagyok, hogy volt csendőrök büszkék lehetnek jelen sorok olvasásakor. Én magam sem éreztem azt a bámulatos dicsőítést, és világhírűvé tevő megemlékezést, amit angol kezdeményezésre a világ

minden népe adott a volt magyar csendőrségnek.

Hazámból kiűzötten, otthonom szolgálatából elcsapottan talán soha nem értettem volna meg, hogy szerte a világon, ahol Kóktél Partira koccintanak, a Magyar Csendőr dicső emlékére emelik poharaikat.

Megmondjam miért?

Mert a Cock-Tail kakastollat jelent angolul s a földgolyó minden országában tudva, vagy tudatlanul a dicső magyar csendőrség emlékére és remélt jövőjére koccintanak a békés polgárok.

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: EMLÉKEK

Minden ember életében számtalan emlék rejtőzik, halmozódik, és toborozódik. Borzasztók is, meg boldogítók is. Szeretném a boldog emlékekkel kezdeni.

Rendet, fegyelmet, engedelmességet, törvényt éltek és tanítottak szüleim, s példaadással nevelték fiaikat. Édesapám, Dr. Kiss Dezső, törvényszéki elnökként, Édesanyám tanítónőként, Gyurka bátyám főügyészként fejezte be hivatását, ne csodálkozzon hát senki, hogy én a Magyar Királyi Csendőrség főhadnagyaként fejeztem be a rend, törvény, és fegyelem szolgálatát.

Ha valakinek feltűnik, hogy csak főhadnagyságig vittem, annak kíváncsiságát megosztom a magaméval.

Hogy lehet az, hogy egy rend és törvény tanulásában felnőtt és kiképzett fiatal tiszt, még hozzá rangsorban élen járó, még a századosi rangot sem éri el?

Szívesen megválaszolom, de egy szomorú, siralmas, sőt mélabússá lett igaz történetet kell elmondjak.

1941. augusztus 20-án avattak hadnaggyá az akkori Ludovika Akadémián. Három évet szolgáltam előbb szárnyparancsnokságon, majd kiképző iskolán, amikor a német megszállás és azzal kapcsolatosan függetlenségünk elvesztése kezdődött. Mint új főhadnagy tanszázadommal előbb a Dráva partján támadó kommunista partizánok (csetnikiek) ellen harcoltam, majd a négy tanszázadból álló (lenti, letenyei, főherceglaki és kaposvári) zászlóaljnak lettem segédtszázados, amivel a fővárosi „zsidó gyűjtő házakat” védtük kormányzói parancs értelmében a nyilasok vagy németek támadásainak megakadályozására.

Az utolsó Magyarországi hónapok a dunántúli és balatoni harcokban teltek el, amelyek a szovjet túlerő amerikai segítséggel felszerelt hadserege ellen reménytelennek bizonyultak.

Országunk határát harcolva, Írottkő térségében léptem át 1945. április 7-én zászlóalj parancsnokom közvetlen parancsára.

Az eddig említett „boldog emlékek” története ezzel bezárult.

Osztrák tanyán dolgozva, bécsi magyar egyházközség

útján nem várt levelet kaptam Édesapámtól, melyet ma is őrzök: „Drága fiam! Nagyon hiányzol, de még ha a kezemmel írt levelet olvasod is, amelyben hívlak haza, NE GYERE!!!”

Ő már nyilván tudott a Magyar Közlönyben 1945. május 10-én megjelent 1945. évi 26.számú rendeletről, amely a csendőrség intézményét megszünteti és szervezetét felosztatja.

A hír futótűzként terjedt a csendőrök között. Egy része gondolkodóba esett, mások kacsnak minősítették s kézlegyintéssel haza indultak, s hadifogságokban és gyűjtőtáborokban kötöttek ki. A külföldön maradt csendőrök létfenntartása óriási akadályok leküzdését igényelte. A nyelvtudás hiánya, és a két részre szakított német köztársaság négy megszálló erő (amerikai, angol, francia, orosz) általi korlátozottsága csupán legkevésbé kívánatos foglalkozások végzését engedte. Én az igazat megvallva teljesen elveszve éreztem magamat, s a századom nap mint nap megújuló nehézségeinek megkönnyítésén dolgoztam. Elfogadható német tudásom rövidesen Lebensmittell, vagyis élelemkártya kiutalást eredményezett, s így segítve a helyi polgárok munkájában hónapokon át földműveléssel foglalkoztunk.

Az 1945-ös osztrák tél az Alpok szigorú teléhez nem szokott 132 csendőrnek 71-re való leeadását eredményezte, a többiek elszántan Hazatértek, sorsukról nem szól a krónikás. Elhagyatottságunkat és honvágyunkat alkalmi találkozókkal csillapítottuk, s Cserfalvi Ferenc beszámolóit élveztük. A jóképű, peckes, deli csendőr egy özvegyasszony házában kötött ki és mindig hajtogatta, hogy neki tisztes szándékai vannak, csak az a baj, hogy ő csak tiszthelyettes.

Több mint két évet töltöttünk Ausztriában, s értesülve az otthoni csendőrsorsról, azt kezdtük tanulmányozni, hogy melyik baráti állam kész új bevándorlókat fogadni. Otthoni hireink reménytelenné tették visszatérésünket, s a pockingi nagy magyar gyűjtőtábor lakói lettünk majdnem hét hónapig.

Foglalkozás és álláskeresés eredményeképp a francia zónában, Bad Hönningenben kaptunk egy kémiai üzemben munkát, de oda már csak 42-en mentünk. A helyi francia megszálló erő is keresett katonákat őrségre, így a kettős

munka bevételének reményében először hittük magunkat hasznosnak és eredményesnek.

Az alábbi történet bizonyítani fogja, hogy hinni olyasmi, mint inni előre a medve bőrére, ugyanis a helyőrség parancsnoka, lévén egy francia százados, örömmel fogadta jelentkezésemet, s őrszolgálatra való alkalmazásunkat megígérte. De itt volt egy kis bökkenő. Ő nem beszélt se magyarul, se németül, én meg egy cseppet se franciául. A tolmács megértette velem, hogy a százados a másnapi istentisztelet után adja a végleges választ. Itt azonnal figyelmeztetett, hogy a misét egy Baszk pireneusi pap mondja, s a szertartás a százados párnapos kisfiának keresztelője lesz, csak a századost figyeljük és utánozzuk a szertartás alatt.

Minden ment is másnap, mint a karikacsapás, mikor a százados felállt, mi is, mikor leült, mi is, s mikor behozták a keresztelendő bébit, valamit a pap mondott nagy hangosan, mire a százados felállt és persze mi is, mind a 42-en.

Óriási kacagás tört ki a templomban, s mondanom sem kell, hogy az ígért állásunkba került a felállásunk, mert a pap az APÁT kérte, hogy álljon fel...

Sok-sok ilyen nyelv tudatlansági következményről írhatnánk, de drága a papír!

Egy előnye lett a francia zónabeli kudarcunknak, az az elhatározás, hogy állandó letelepülés és megélhetés létkérdéssé vált.

A bajtársak közül a tisztési és altiszt rangúak voltak előnyben, mert föld- és kézműves munka lehetőségek voltak a legfelkapottabbak. Engem több hónapos munkakeresés után egy amerikai szemorvos fogadott fel, s 1951. március 24-én tengerészeti utazással Passaic-ban, New Jersey-ben láttam napvilágot. Ezt a kifejezést azért használom, mert a kilenc napos hajút alatt nem láttam mást, mint a tengeri haderő General Harry Taylor csatahajójának belsejét, ugyanis a kivándorlók az üresen visszatérő U.S.A. óriási csapatszállító hadihajóit kapták ladikálásra. Csendőri múltam ismeretében a hajó rendfenntartását rám bízták, de kár volt, mert én bizony a tengeren tengeri betegségben tengtem tehetetlenül.

Első munkaadóm egy minden országban fellelhető üzletember volt, büszke fajtájára és vallására, és több mint

két éves kölcsönösen hasznos munkásságom alatt megtanultam a válsztékos angol nyelvet és megismertem egy korrekt zsidó mentalitását is.

Összegyűjtött pénzemen először béreltem, majd építettem egy modern tyúkházat és New York állam egy Dunántúlnkra emlékeztető dombos, erdős részén Cincinnati város mellett 27 000 tojó tyúkkal elkezdtem a chickenfarmolást.

Nem volt könnyű kis csibéket tojókká nevelni, a tojasokat naponta kétszer összeszedni, mosni és nagyság szerint szortírozni, majd hetente kétszer eladásra elszállítani a közeli városba Cortland-ba, ahol a megyei egyetem és a két kórház vette meg a tojasokat.

1956 novemberében, miután többszöri érdeklődő és kutató kísérletem semmi visszahonosításra nem nyújtott elfogadható megoldást, felvettem az Egyesült Államok tagságát abban a meggyőződésemben, hogy Hazám nem igényli szolgálatomat, s még látogatóba is az U.S.A. útlevelére okos támaszkodni. Ebből a vergődő időszakból csak ma már ugyan tréfás, de akkoriban „fele se tréfa” emlékek maradtak, elmondok egy párat.

Munkahelyemen egy fiatal alkalmazottal együtt reggeliztem naponta, a közeli Diner étteremben és hűségesen rendeltem ugyanazokat az ételeket, melyeket ő választott. Legtöbbször Ham and Eggs-t ettünk. Egy szép napon egyedül mentem, s kész voltam angol tudásomat villogtatni, s olvasva az étlapot elhatároztam, hogy szalonnát rendeljek tojással. Nagy bátran Bacon and Eggs-et kértem, s csodálkoztam, hogy a pincér nem értette. Meg is ismételtam, s éreztem, hogy a Bacon-nal van baja. Ráböktem az étlap Bacon-jára, csak akkor tudtam meg, hogy a Bacon az „békén”. Mikor kínomban tréfás akartam lenni, s mondtam, hogy: „Lám, nem hagytam békén” - mégcsak nem is nevetett.

Volt egy sokkal pikánsabb esetem is, amikor az étteremben a természet félreparancsoló sürgetése a WC keresésére kényszerített. Meg is láttam szerencsére az egyik közeli ajtón a Women feliratot, benyitottam gyorsan, s épp a zippzár lehúzására gondoltam, mikor egy bájos nő hang megszólított, mialatt egy tükör előtt a haját fésülte: „Are you helping me make up?” Habozásra nem volt idő, előrántottam a mindig magammal hordott Bizonyfy szótárt, s

pillanatok alatt megállapítottam a make up fordításának értelmét. Make, azaz csinálni, up, azaz föl... No, ennek fele se tréfa! Segítsek neki felcsinálni... Mondjam, hogy elfelejtettem az én szükségleteimet és meg sem álltam hazáig csodálkozva az amerikai nők,csábító módszerein?...

Még egy felsülésemre emlékszem, mert azóta se tudok még ránézni se a habos vanília fagylaltra. Az első szolgálati helyemen több szemorvos dolgozott és én mint kifutó szolgáltam. Délutánonként elküldtek bevásárlásokat végezni s én cédulákra írtam a megrendeléseket fonetikus hangzás szerint. Legtöbbször a közeli fagyfalt boltba küldtek vanília habos fagyfaltért. A vanília icecream szódát hamar megtanultam a szavakkal való előzetes ismeret következtében, s mikor „two vanilla icecream soda” rendelést kaptam, csak legyintettem, mert már tanára lehettem volna az ilyen szódák vásárlásának.

A baj ott kezdődött, hogy amikor a fagyfaltboltban leadtam a megrendelést, valamit kérdezett tőlem a kiszolgáló. Én hiába ismételtam a „three vanilla icecream soda”-t (mert magamra is gondoltam), a fagyfaltos is megmaradt a kérdései mellett, s mindeketten hangosabban ismételtük válaszaikat.

Végül is, mert mások is vártak felszolgálást, a fagyfaltos Yes or No-ra változtatta kérdezősködését. Én Yes-szel válaszoltam, és fizettem a három nagy üvegpohárban tálalt habos fagyfaltot.

Gyanús volt az üvegpoharas felszolgálás is, mert máskor papír tartályban vittem a fagyfaltokat, meg az, ahogy a pulton kirakta elém, nem belerakva a szokott papírzsákba. Kínomban németül kérdeztem, hogy Was is los?, mire az egyik mellettem álló ember megmagyarázta, hogy a Yes mondással a rendelés helyben történő elfogyasztását válaszoltam a felszolgáló kérdésekor.

No Gazsi, mondtam magamban, ezt jól elintézted. Edd meg, amit főztél maflaságoddal. Meg is ettem, de a három adagtól rosszul lettem, s a doktorok, akik a fagyfaltot várták félholtra kacagták magukat a történten és a hét végén szokásos fizetésből volt szívük levonni a két fagyfalt árát.

A majdnem két éves kifutó munkásságomat szövögyári foglalkozásra cseréltem át, s annak eredményes és sikeres munkássága segített a tyúkfarm létesítésére, amely végre

lehetőséget nyitott a magyar érdekű ügyek és szervezetek felé. Ekkor csatlakoztam a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösséghez (MKCsBK) és a Magyar Honvéd Bajtársi Közösséghez (MKBK), melynek az Egyesült Államok területén Központi vezetője lettem nyolc évig, s az egész emigrációs csendőrség központi vezetője hét éven át.

Lakóhelyeimen a helyi sheriff és rendőri szervekkel együttműködve megszerveztem a szomszédfigyelő szolgálatot és a bűncselekmények számát közel a volt rendszer felére csökkentettük. Megyém fősheriff vezetője az általam lefordított csendőr Szolgálati Utasítás anyagát választotta előléptetése vizsgaanyagának, s személyemet tanácsadói testületének tiszteletbeli tagjául választotta.

A Magyar Királyi Csendőrség történetét angolul A short history of the royal Hungarian Gendarmerie címmel több sheriff központnak adományoztam, s a borítólapon alcíme az alábbi mondatot hirdeti: After 64 years of splendid service of law and order, dissolved in 1945 by the communist usurpation. (Fordítása: Hatvannégy év ragyogó szolgálata után, feloszlatta 1945-ben a kommunista bitorklás által.)

Emlékeim hűségesen melletttem maradtak, s jóban is, rosszban is előnyömre váltak. A szép emlékek lelkesítettek, a szomorúak tanítottak, s hiszem, hogy értelem volt életem fő célja, s érdemem, ha volt is, érdektelen.

A sorsomat irányító Hatalom száműzetésemmel próbára tett. Kiemelt egy puha fészekből, s sorsomat irigyelő barátok köréből és kíváncsi volt, hogy lázadássá válik-e panaszom.

Nem lázadok, nem panaszkodom, hisz amit magammal hoztam, azt őriztem és megtartottam. Szenvedni jó!

Elfelejtettük volna?

...Ott ahol zúg az a négy folyó, ott ahol szenvedni jó,

Ott ahol kiomlott annyi drága vér, s ezredévről mond regét a szél?...

Igen. Ott és azért... szenvedni kell!

Mindegy hát, hogy hol él a magyar, hol dolgozik, s teremt jövőt magának, hol keres és talál honfitársakat, hisz hűség, becsület és vitézség volt és maradt jelszava, még akkor is, ha nem csendőrként szenved.

Miért zárom le ezeket az emlékeket a szenvedő szó használatával?

Mert magyar maradtam. Szenvedő, számkivetett magyar,

akinek hiányzik Hazája, s akinek Hazájának hiányoznak elüldözött csendőrök.

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: EMLÉKEIM BARÁZDÁI

Barázdáknak kereszteltem emlékeimet, mert sorsuk az élet ekeszántásához hasonlít. A frissen szántott föld mély árka a záporokkal, széllel, esővel, fagyokkal lassan, de biztosan megtelik, s előbb-utóbb eltűnik a barázda.

Mikor néhány esemény kikivánczik a barázda mélységéből, csak azt bizonyítja, hogy egy-egy göröngy még elkerülte az elmúlás sorsát.

A törökszentmiklósi Pánthy utca 48-ra alig emlékezem. Azt tudom, hogy nagy udvar és kert volt a ház mögött, s gyermekkorom hét évét töltöttem ott. A kerekas kútra is emlékezem, mert egy ártatlan csíny története még mindig sajgó emlékeket ébreszt. Az történt ugyanis, hogy Gyurka bátyám, a nálamnál két évvel idősebb „felőtt” kitalálta, hogy a kerekas kút tulajdonképpeni célja és rendeltetése a kút vödrében való fel- és leutazás. Nagy óvatossággal és alapos előkészület után beültetett a kút vödrébe és méltóságteljes lassúsággal leeresztett a mélybe. Leérve a víz színéig segítségért kiáltottam, ami szerencsémre elég hangos volt a kertben dolgozó Édesanyám riasztására. Gyors közbelépése megakadályozta a teljes elmerülésemet, de a szerencse forgandósága nem tudta megakadályozni, hogy olyan verést ne kapjunk, mint a dob. Még arra is emlékszem, hogy teljes ártatlanságom ellenére még Gyurka bátyám apprehenzióját is szenvednem kellett, mert összes szomszédos barátainknak azt állította, hogy olyan pufók dundi vagyok, hogy daruval sem lehetett volna kihúzni a csávéból. A Dundi gúnynev rajtam maradt, s cipeltem mindaddig, míg Poszkának nem kereszteltek hadnaggyá avatásomkor.

Egy másik balsors, mely engem ért, abból a csapdából adódott, amit megint Édesanyám (Isten nyugosztalja, 102 éves korában halt meg) közreműködése okozott. Az a rendelet, amely Törökszentmiklóson a rabok szolgálatát szabályozta, a kihágásért vagy vétségért fogházbüntetést szolgáló raboknak, (de nem a büntetteknek) közérdekű munkák végzését engedélyezte. Utcák gondozása, közterek, temetők karbantartása önkéntes alapon és csökkentett fizetésért fogolyör kíséretével engedélyezhető volt.

Történt egy szép napon, amikor két fogoly és az ör szüleim háza előtt a faleveleket és a száraz gallyakat

gyűjtötték, Édesanyám megkérte a fogházort, hogy a járásbíró úr háza kertjében levő korhadt gallyakat is szedjék össze.

Itt két fontos tényről kell leszögezni, hogy az esemény érthető legyen. Az egyik, hogy a járásbíró Édesapám volt, a másik pedig az, hogy én, az akkor hat éves óvodás, éppen az egyenruhák imádásának bűvös korszakában éltem. Nekem az egyenruha az előkelőség formájának legfelsőbb foka volt, s megfogadtam, hogy én is méltó leszek arra a csikos egyenruhára, amit irigyelve bámultam és természetesnek találtam, hogy fegyveres őrvigyáz a pompás díszben öltözötték biztonságára.

Ne szólj szám, nem fáj fejem. Miért is mondtam el az irodájából hazajött Édesapámnak boldog büszkeséggel az egyenruhásokkal történt élményt? Miért akarta Édesanyám másra terelni a szót és változtatni a témát? Nem tudtam akkor. Most már tudom. Édesanyám engedély nélkül foglalkoztatta a rabokat a kert munkára, s a fogházor ismerve a családot nem is habozott a segítséssel.

Azt tudom, hogy bevonulás után az ör jelentette a járásbíróknak a történeteket, s csak 18 év után, hadnaggyá avatásomkor tudtam meg, hogy miért hallgattak szüleim a vacsoráknál jó pár napig.

Az egyenruha fényes díszem velem maradt életutamon, és még most is örzöm főhadnagyi képeimen látható zubbonyomat...

Sebesüléseim történetét is el kell mondjamm mert amilyen fájdalmas volt azokat elszenvadni, annyira nőtt tekintélyem, mikor csak a történet emlékeként felidézem őket.

Első karsebesülésem tizenkét éves koromban történt, s nem annyira a sérülés súlyossága, mint az emléke maradt meg bennem. A házuunkkal majdnem szemben volt gyógyszerár, ahová legtöbbször nem orvoságért, hanem nyalókaért mentünk. A történet napján Édesanyám átküldött egy üveg jódtinktúra vételére, s kamasz, tizennégy éves bátyámmal, Gyurkával azon versenyeztünk, hogy ki ér haza gyorsabban. Az orvoságot én vittem, de futás közben elejtettem és a törött üveggel jobbkarom izomrészét felhasítottam. A kifolyó vér és a vörösbarna jód összekeveredve valóban ijesztő képet nyújtott, amint az

ingujjon csöpögött, de még rettentőbb volt Édesapám megtorlással fenyegető arca.

- Szaladtatok?
- Igen!
- Eltörtétek az üveget?
- Igen!
- Versenyeztetek?
- Igen!
- Mutasd a sérülést!
- Igen!
- Megyünk Gál doktorhoz.
- Igen!

És mentünk. Ideiglenes kötözéssel, a vérzés leállításával és szó nélkül. Gál doktor szerencsére otthon volt, de a mintegy tíz perces út alatti beszélgetést sohasem felejttem el. Én pityeregtem, Édesapám pedig egy szót se szólt. A doktor a felszakadt bőrt gondosan összevarrta és én soha nem felejttem el, hogy mikor mondta Édesapámnak, hogy ad fájdalomcsillapítót, azt a választ kapta, hogy „Szó sem lehet róla!”

Az összevarrt sebet mindennap látom, s Apám hangját mindennap hallom. Az Ő emléke elkísért áhítatos tiszteletet parancsolólag minden tettemben és alig várom a pillanatot, amikor a Nagy ítéletet mondó elé állva kérem viszontlátásunk engedélyezését.

A másik sérülésemet is azon a szemüvegen át nézem, amely Édesapámat mutatja. Csendőrhadnagy létemre, előjáróim megítélésében alkalmas voltam a bonyolult Tábori Rendészeti szolgálatra. A kiképzés csak annyiban különbözött a csendőrség közbiztonsági szolgálatától, hogy a frontokról hazatérő fegyvernemek katonáinak határátlépési szabályosságát ellenőrizték. Ennek a kiképzésnek a Lavochne-i kiképzőtábor volt kijelölve Lengyelországban s Olcsvári Milviusz Attila csendőr ezredes volt a parancsnoka. A kiképzés negyedik napján merénylet történt a tábor ellen, s egy akna robbanása okozta komoly sérüléssel a jobb karomon hetekig kórházi kezelésre lettem vezényelve. Egy vasárnap Zalaegerszegen, ahol Édesapám a törvényszék elnöke volt, s én betegszabadságon, a mise után egy pohár sörre betértünk a Korona vendéglőbe, ahol számos barátom és lányismerősöm akarta látni a sebesült Hős hadnagyot, aki

felkötött karral és felkötött karddal várt a kényeztetésre.

A katolikus pap az időben épp a későbbi Mindszenti bíboros volt, aki minden hónap első vasárnapján szüleim vendége volt ebédre.

A sörözés és fiatalos felvágás eredménye az lett, hogy öt perces késéssel értem haza az ebédre. Sietve leültem az asztalhoz, elnézést kérve a késésért, de tudhattam volna, hogy Édesapám ezt a szót nem ismeri.

- Édes fiam, - mondta -, te tudod, hogy mi vasárnap egy órakor ebédelünk, ha nem vagy itt, akkor nem kívánsz és nem fogsz velünk enni.

Egy pillanatra sértve éreztem magamat, de belülről tudtam, hogy az Apám szavai nem oktatás, hanem fegyelemre szoktatás adományai.

Ifjúkoromból még egy esemény ébreszt mosolyra. Nagyszüleim otthonába, Jászdózsára évente ellátogattam Édesapámmal. A Kissék megbecsült polgárai voltak a községnek, jegyzők és tanítók is voltak közöttük, és a családok nem ismerték az „egyke” vagy a „kétke” szavakat. Kiss Lehel, Édesapám apja például tizenegy gyermekkel gazdagította Dózsát.

A Kisséknek a templomi oltár előtt, közvetlenül a sekrestye bejáratánál volt a családi padjuk, ahova mi látogatásunkkor ülhettünk. Már nem emlékszem, hogy pontosan hány éves koromban történt velem az a szégyen, amelyet nem csak én tudok, de az akkori dózsai csendőr járőr is.

Szagos mise volt. Ott ült az összes, vagy huszonöt Kiss, apák, anyák, gyerekek s Bozóki főtisztelendő úr mondta a szentbeszédet. Az nem jó kifejezés, hogy mondta, mert inkább húzta, meg nyúzta a prédikációt és eszébe se jutott arra gondolni, hogy valaki van a templomban, akit a természet rendje félrevonulásra parancsol...

Az időben már a Ludovika Akadémia hallgatója voltam, s a zsavoly halványzöld egyenruhája díszlett rajtam. Kissnek kiszökni a templomból szégyen lett volna, de a kiskatonaság tekintélye még nagyobb fontossággal nehezedett rám.

Tudva még piarista diákkoromból a mise rendjét, kétségbeesve vártam a prédikáció végét, tudva, hogy még az áldozás végtelenbe nyúló szertartása is hátra van. Mondjam tovább? Tenni kellett! Csak két megoldás volt:

bevizelni a templomban, vagy valami ürüggyel kimenekülni és rohanni haza. (Az is öt perc!!!)

Az utóbbit választottam, s valamit súgva Édesapámnak kiosontam a templomból. Rosszul számítottam, mert a sürgösség nem engedett hazáig rohanni, hanem gondos és alapos körültekintés után a hősi emlékpark bokros sövénye mögött végeztem el dolgomat. A megkönnyebbülés mosolyával fellélegeztem, de csak egy pillanatra, mert a sövény mögül egy erős hang szólt hozzám:

- Mi csinál? Hogy hívják?

Két csendőr állt előttem.

- Csak a nadrágomat igazítottam. Édesapám Dr. Kiss Dezső, veszprémi törvényszéki tanácselnök. Az én nevem Kiss Gábor és nyári szabadságon vagyok a Kossuth utca 40-ben lakó Kisséknél – feleltem.

- Érezze jól magát! - jött a válasz és míg a járőr el nem indult, vért izzadtam.

Három év telt el a következő jászdózsai látogatásomig. Akkor már a Csendőr testület reményteli hadnagya voltam. A őrsparancsnok Hajdú István tiszthelyettes nyilván hallotta valakitől, hogy egy csendőrhadnagy, Kiss rokon jött látogatóba, így várt nagyszüleim házánaál megérkezéseme. Találkozásunk nekem váratlan volt, neki azonban nem! Tökéletes fegyelmezettséggel jelentette, hogy:

- Hadnagy úr, Hajdú István aláztatosa jelentkezem, Isten hozta a mi kis községünkbe!

- Köszönöm, de nem találkoztunk valahol? Olyan ismerős az arca. - mondtam, nyeregben érezve magamat.

- Hadnagy Úr! - jött a válasz. - Mi csak büntetteseket tartunk listán, nem hiszem, hogy hadnagy úr kihágást, vétséget vagy büntettet elkövetett volna. A templomkerülés nem büntetendő.



VITÉZ KISS GÁBOR: SÜRGŐS NŐSÜLÉSI KIVIZSGÁLÁS

Már három teljes napot szolgáltam első csendőrségi beosztásomban a szombathelyi szárnyparancsnokságon, amikor Zimonyi százados úr közölte velem, hogy soron kívül berendelték törzstiszti tanfolyamra, így hétfőtől enyém a szárny.

Hátha az enyém, akkor az enyém, gondoltam, s összevágva sarkaimat jelentettem, hogy minden rendben fog menni.

De nem ment. Illetőleg nem ment az én érdememből. Egy alhadnagy szakasparancsnok, meg egy törzsrörmester szárnyirnok érdeméből, akik most talán az égből mosolyognak és élvezik paradicsomi jutalmukat, amiért egy tapasztalatlan hadnagyot olyan megértően és diplomatikusan beavattak a szárnyparancsnoki tudományokba.

Ment is minden, mint a karikacsapás, mert minden tennivalómat okos tapintattal készítették elő.

- A százados úr erre a hétre meglepő szemlélet tervezett Kőszegre. Kiállítsuk hadnagy úr menetlevelét?

Így tudtam meg, hogy mikor és hova megyek és milyen szemlére.

Így ment ez pár hónapon át, amikor április elején szokatlanul komor arccal jelenti a szakasparancsnok, hogy Csepregen van egy sürgős nőszülési kérelem kivizsgálása, mikor tudnék kiszállni és megvizsgálni.

- Kinek sürgős az ilyen? – kérdeztem.

- Az arának, a csendőrnek, meg a szárnynak! - volt a válasz.

- No, akkor holnap kiszálllok Csepregre, ha már ilyen sürgős!

A nagy sürgösség ellenére el kell mondjam, hogy Csepreg arról híres, hogy ott jártam elemibe, mialatt édesapám ott járásbírósaági elnök volt. Édesanyám meg miután az Angolkisasszonyoknál nevelkedett, a helyi apácázárda iskolájába íratott be bátyámmal a csupa lányiskolába.

A községet, a környéket, az előljárásaógot jól ismerve boldog izgalommal készültem a kivizsgálásra. A vonaton volt időm is gondolkozni.

Bükk az utolsó vasúti állomás, s bár az ara az útban levő Medgyespusztán lakik, mégis először Csepregen az örsön kezdtem az érdeklődést. Az örsparancsnok röviden, kurtán válaszolgatott és ismételte a szavakat, amiket a kérvény felterjesztésekor használt. Ezt kissé furcsállottam is.

A plébánián Hart Ferenc plébános és Bajusz István káplán egybehangzóan közölték, hogy a lány és családja rendes templomlátogatók és a lány vasárnapi áldozó és néha gyónó.

A jegyzőt, Pál Kálmánt is kikérdeztem, de csak annyit tudtam meg tőle, hogy „ő se bánná se az oltárhoz, se az ágyhoz vezetni.” Ebből arra következtettem, hogy csinos az ara.

No, de végül is nem lehet tovább halogatni. Itt állok a Kériék háza előtt, s meghúzom a kapunál levő fogantyút, mozgósítva a pitvari csengőt.

Az apa nyit kaput, ünneplőben s bemutatkozik.

- Kéri Károly a 16. császári és királyi gyalogezred tizedese. Isten hozta a hadnagy urat, a Jóskánk már mondta, hogy jön.

Egypár hirtelen gondolat cikkázott át az agyamon. Honnan tudta Tímár József csendőr, hogy jövök és miért „Jóskánk” a Tímár csendőr. Talán már kész dolog elé vagyok állítva?

Belépve a lakó szobába terített asztal vár. Körülnézek. A falakon szépen bekeretezett családi képek, Madonna a Kis Jézussal, tájképek és egy perzsa motívumú berámázott nagy faliszőnyeg.

- A mi lcukánk szötte azt a futót, az ügyvédéknél tanulta. De nem futunk rajta, hogy be ne piszkoljuk. - évődik Károly.

- Hívom az anyukot, hogy töltsön már a törkölyből! Lcuka kezelte a cefrét, ilyet még nem ivott a hadnagy úr!

S mint varázsszóra belibbent egy fekete hajú, kontyos, bátor mosolyú asszony s öntve a két kupicába, megszólalt:

- Igyon az ifjú pár egészségére az úr, ne szomorítsa meg lcát!

- Szolgálatban vagyok, nem ihatok.

- De már hogy volna itt szolgálatban - így Károly -, nem lássa, hogy én vagyok a hadnagy úr szolgálatában a törkölyvel? No meg a lányunk boldogságára muszáj inni, azt

még nekem is megengedi az asszony, pedig máskor ugyancsak gátolja!

- No, Gazsi - mondom magamban -, most mutasd meg mit tanultál a csendőtiszt tanfolyamon! Szomorítod-e lcát, vagy elfogadjad-e az igen megalapozott érvet, hogy nem te vagy szolgálatban? Szerencsére nyílt a konyhaajtó s belépett Kéri Ilonka, a menyasszony. Szemei még lesütve is sütöttek s félénk mosolya ellenére mozdulatai határozottak voltak, hangja bűgő és megnyerő.

- Isten hozta nálunk, tessék leülni.

Rögvest elkezdett sűrőgni, forogni. Előhozta kelengyjét és a staférunghatalmas anyagát. Ruhákat, ágyneműt, konyhafelszerelést, majd száz, meg száz kötött, varrott, hímzett, horgolt kézimunkát, melyekre édesanyja egyenkint és külön-külön megjegyezte, hogy „Ilonka csinálta!”

Mikor meggyőződtem Ilonka sokoldalúságáról, és a kelengye szinte kelleténél bőségesebb gazdagságáról, négy szemközt akartam egy-két kérdést tisztázni a menyasszonnyal.

- Mondja Ilonka, mióta ismeri Tímár József csendőrt?

- Ó, nagyon régen, a vonaton ismertem meg, amikor Csepregre vezényelték az örsre. Én igazítottam útba.

- Mikor volt ez?

- Tavaly húsvét előtt.

- Sokszor találkoztak azóta?

- Minden szombaton, ha nem volt szolgálatban.

- Hol találkoztak?

- Hát nyáron a Repce strandon, télen meg a Repce jegén.

Jártak-e bálba?

- De jártunk ám. Jóska a legjobb táncos a faluban.

- Mikorra tervezik az esküvőt?

- Minél előbb, mert sürgős!

- Sürgős? Aztán miért olyan sürgős?

- Hát mert januárban örmester lesz!

- No és?

- Addig kell, míg nem örmester, különben azt hiheti, hogy a rangjáért mentem hozzá!!

A tiszta méltóság, amivel mondta, meggyőzött.

Április 11-én javaslólag felterjesztettem a kérvényt az osztályparancsnoksághoz. Hajdú alezredes úr is

Szombathelyen székelt. Egyik szombat esti tisztai családi vacsorán megkérdezett az alezredes úr, hogy találtam-e valami különöset a Tímár nősülési kivizsgálásakor. Nemmel feleltem, mire ő folytatta.

- Gondolod, hogy terhes az ara?
- Nem - feleltem.
- No, akkor táncolj a feleségemmel!

November 11-én végre megjött az engedély és december 15-én megvolt az esküvő. Én is, a szakaszpáncsnok is, és a szárnyírnok is jelen volt a fényes lakodalmon. Igazi felemelő látvány volt a tetőtől talpig hófehérbe öltözött karcsú fiatalasszony és a daliás csendőr templomi eskütétele.

Hazafelé a vonaton egyenes és határozott kérdést tettem fel az alhadnagy szakaszpáncsnoknak:

- Tudni akarom, hogy milyen indokolással terjesztette fel ezt a nősülési kérelmet sürgős alapon!

- Most már jelenthetem a hadnagy úrnak, hogy a kerületi páncsnokságon van egy bizalmas komám, aki megsúgta, hogy a kiváló minősítésű Tímár Jóskát a nyomozókhöz akarják áthelyezni. Azt tudtuk, hogy a nyomozókhöz jelenleg csak nőtlenekeket vesznek át, hát bizony sürgős volt a nősülés. Nekünk az őrsinken is kiváló csendőrök kellene portyázásra, nem szívesen engedjük volna oda Jóskát.

Ugye érdekes az élet?

A menyasszony félt, hogy ha Jóska őrmester lesz, azt gondolhatja, hogy csak a rangjáért ment hozzá.

Az őrsparáncsnok, a szakaszpáncsnok, a szárnyírnok féltek, hogy az őrs elveszít egy nagyszerű csendőrt.

A kivizsgáló és engedélyt adó tisztai előljárók féltek, hogy döntésük estleg káros lehet.

Csak Jóska nem félt. Előtte állt a biztos jövő és az örökre igen boldog jelen.

Gazsi

VITÉZ KISS GÁBOR: SZÜLETÉSNAPI CSODA

Van egy jó Barátom, büszke vagyok Rája,
Boldogan köszöntöm születésnapjára.
Sok-sok közös élmény köt össze bennünket,
Csendőrként szolgáltuk, védtük kis népünket.

Bizony az régen volt, hatvan esztendeje,
Barátságunk sokszáz emlékkel van tele.
Ha behunyom szememet, magam előtt látom,
Ragyogó csárdást jár táncoló Barátom.

Csárdáskirály néven csodálta mindenki,
Lányok csak álmodtak Véle táncba menni.
Örök ifjú maradt, bár évei nőttek,
Mégis csak megmaradt fiatal csendőrnek.

Kérded, hogy hány éves? Szégyeljed magadat,
Ha látod táncolni, szájad tátva marad.
Ha hátulról nézed, avagy nem ismered,
Bárki csodálkozót meg is kérdezheted.

A válasz meglepő: Ez egy öreg csendőr!
Jókedvében küldte a Magyar Teremtő.
Húsz évesnek látszik, ha a csárdást járja,
Még a húsz évest is vígan lepipálja!!!

Ölelő szeretettel, Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: TÖRZS ÚRNAK HÍVTÁK

És ment, ha hívták. A baj csak az volt, hogy mentésére senki se ment, mikor Őt menteni hívták.

Törzsök Lajos törzsőrmester, őrsparancsnok volt Tiszagáton, s ismert mindenkit a járásban, mert fáradhatatlan volt a járásban, amit utánjárásnak neveztek portyázás közben.

A Törzsök név is illett Rája, mert kis törzsének, a nyolc csendőrnek volt őre s parancsnoka, s a békés kis falu büszke volt a zömök, vaskos, tösgyökeres magyarra.

A Törzs Úrról emlémben maradt történet egy vendégként Haza látogató csendőrtiszt elbeszélése, aki tiszaparti szülőfalujának látogatása alkalmával hallotta Törzs Úr történetét.

Balatonalmádiban született a századforduló elején, Veszprémben járt iskolába és katonai szolgálatát is ott végezte szakaszvezetői rendfokozattal leszerelve. Édesapja korai halála további szolgálatra szólította, s sikeres csendőrséghez történő felvétele egyik főoka a még két fiatal öccsének és édesanyjának ellátása lett.

A csendőrségi szolgálat eredményessége és az előmenetekhez szükséges tanfolyamok kiváló elvégzése tizenégy év alatt őrsparancsnokságra minősítette, amit a kivételesen ritka előléptetések eredményeztek.

1943. október 2-án a nősülési kivizsgálás eredményére feleségül vette a bíró lányát s pontosan egy évre rá Törzsök Lajosné megszülte Törzsök Lajost.

1943. október másodika több megpróbáltatást okozott. A feleség állapota és az orosz támadás Tiszavonalhoz jutása a csendőrörs totális bevetését és a gyér honvédség elszántságig történő védelmi harcát követelték.

A sarkalatos kérdés a Tisza-hid védelme lett, mert annak feladása a szovjet frontáttörést eredményezte volna.

Ebben a túlerővel szemben vívott harcban a Törzs Úr leleményességére volt szükség. Azt tudta, hogy a hid feladása megnyitja az utat az oroszok győzelmi áttöréséhez, s azt is tudta, hogy nincs idő a várakozásra.

Beosztott csendőreivel az összes visszavonuló katonai egységek löszér és aknakészletét, valamint az összes menekülő gépjárművek üzemanyagát lefoglalta, s a hidat tüzzel és robbantással járhatatlanná tette.

VITÉZ KISS GÁBOR: ÉDESAPÁM, DR. KISS DEZSŐ

Nem volt félisten, de egész ember, Istenfélő és emberismerő. Falun kezdte életét, Jászdózsán és hamar kellett megtanulnia, hogy rend és fegyelem az emberi élet legfontosabb értéke, mert tizenegy testvére és vasszigorú Nagypám, a falu jegyzője, bírója és szolgabírája, nem ismert semmiben sem félmunkát.

A négy idősebb testvér, Mihály, Aranka, Olga, Jenő, megelőzte Édesapámat, és hogy ne legyen nagyon egyedül, Sarolta, Szeréna, Zoltán, Flóra, Artúr, Gábor és Lehel csatlakoztak hozzá egy kicsivel később.

Aligha csodálható a testvérek versengése, de az csodába illő, hogy minden fiú neve előtt felnőtt korában olvasható volt a Dr. két betűje.

Mikor én a világra jöttem, Édesapám 34 éves volt, s egyetlen testvérem, György másfél évvel volt idősebb nálam. Szülőfalum a Tiszaparti volt, s faluból várossá lett, s most Törökszentmiklós a neve, de talán csak azért, hogy a híres nóta ne hazudjon, amikor valaki éneklí, hogy „A kanyargó Tisza partján, ott születtem, oda vágyik vissza az én szívem, lelkem.”

Születésem éve, azaz 1919 két évvel idősebb bátyámat, Gyurkát és családomat Törökszentmiklóson találja, Édesapámat pedig mint járásbíró. Ebben a hivatali állásában joga volt az enyhébb büntetést töltő fogházi rabokat könnyebb fizikai közmunkára jogosítani saját kérésre és rabörző felügyelettel. Ennek az előnye az volt, hogy leszállított napi bérre volt jogosítva a rab, s nem semmittevással unatkozott a fogdában, hanem szabadon dolgozhatott és szabadon bocsájtásakor volt némi pénze megtakarítva. Egy alkalommal Dr. Kiss járásbíró a helyi temető sírgondozását engedélyezte a főjegyző kérésére, mert a hősi sírok gondozása ezzel olcsóbbá vált.

Amit nem tudott, az az emberi gyarlóság, amely egy közérdekű helyes megítélést kritizálni fog s annak okozója Dr. Kiss Dezsőné lesz.

Az történt ugyanis, hogy munkájuk végeztével a két rab és a fegyőr épp a Pánty utca 48. előtt mentek, amikor Édesanyám épp egy futószőnyeg porolását kezdte volna, ha

a nehéz szőnyeget fel tudta volna futtatni a kerítés récsára. A fogházör, aki ismerte a házat és lakóit azonnal és udvariasan segítségére sietett, sőt néhány erélyes ütéssel portalanná tette a szőnyeget.

Két nap telt el, s a napi hírek között ott volt egy párszavas cikk: „Kiss járásbíróék rabörökkel klopfoltatják szőnyegeiket.”

Mikor édesapámnak tudomására jutott a hirdetés, napokig nem volt beszélgetés. Még a vacsora alatt se jött szóba semmi más, mint a két kisgyerek csacsogása és karattjolása, mert nem értettük, hogy a napi vacsorái beszámolóknál a szülők hallgatása miért volt olyan fülsüketítő.

Az okot csak napok múltán tudtuk meg, mikor szokásos módon Stollverkre kértünk pár Pengőt, s Édesanyánk csak annyit mondott, hogy „e héten a rabok vehetnek maguknak Stollverket, mert Apátok nekik teljes napidíjat fizetett s többet erről nem lesz beszéd.”

Ha elhiszi az olvasó, ha nem, 1958-ban Amerikában fedeztem fel a történet csendjének okát, mert 30 év után végre kacagva mesélték mindketten, hogy az akkori járásbíró Édesapám akkor mentette fel Édesanyámat az „örök hallgatás alól”, mert a réges régi történet és főleg az ismeretlen feljelentés nem annyira Őt, mint az igazságszolgáltatás „makulátlan integritását” vádolta.

Erre a kis epizódra azért is emlékszem, mert hiszem, hogy valami összekötetés van a csikos rabruhát hordó fogoly-fegyenc irigylése és az én egyenruhát viselni boldogító érzésem között.

Állítólag serdületlen gyermekkorom legjobban keresett képei, és ünnepségi érdeklődése az egyenruhát viselőkre összpontosult, s talán ez volt az oka, hogy katonatiszt lettem. Azt mondják, hogy mindenki van egy titkos érzés, ami egy bizonyos irányba hajt. Bennem Édesapámnak az a kijelentése maradt, hogy az egyenruhás raböltözet, vagy az őt kísérő fogházör a világon a legszebb látvány. Ez a tény azért érdekes, mert Édesapám férfiági őt testvéréből csak Artúr volt katona.

Most, amikor közvetlen családom múltját idézem emlékezetembe, nem hagyhatom titokban azt a rémitő és iszonyatos történetet, ami Édesapám embertelen szenvedését és halálát okozta.

Ez még Törökszentmiklóson történt az 1920-as években. Mint tudjuk, Dr. Kiss Dezső az ottani járás másodbírója volt. Feljelentés érkezett, hogy a malomtulajdonos Gálos (nem valódi név) a mérlegek tudatos manipulációjával az őrlésre hozott termelést a gazdák kárára és veszteségére darálja. Édesapám, aki a malomtulajdonost a vadásztársaságból ismerte, csendőri kivizsgálást rendelt, s mikor a vétség megállapítást nyert, vád alá helyezte Gálost.

A tárgyalás a malomtulajdonos elmarasztalásával végződött és a megkárosítottak javára a súlyvesztés árának kétszerese lett odaitélve.

Az ítélet kihirdetésekor a malmos felháborodottan felkiáltott, hogy:

- Ha nem lennék zsidó, nem kaptam volna ezt a ronda ítéletet!

Mire Édesapám rendreutasította a következő szavakkal:

- Az én bíróságomon nincs zsidó ítélet, nincs keresztény ítélet, csak az igazság ítélete.

Másnap két újság hozta nagy betűkkel: „Kiss Dezső járásbíró tegnap kijelentette, hogy az ő bíróságán nincs keresztény ítélet.”

Még aznap telefon jött az igazságügyi minisztériumból, utasítva Kiss Dezsőt a miniszteri hivatalba való azonnali jelentkezésre.

Otthon is, a vonaton is két szélsőség között vergődött Édesapám. Vége van-e hivatott állásának, vagy áthelyezést kap valami kis faluba? A miniszter véleménye döntő volt jövőjét és családját érintve. Azt tudta, hogy antiszemitizmus nem lehet ellene vád, hisz számos barátja van a vadásztársaságban, ahol a vallás nem kerül szóba, de azt is tudta, hogy ő nem fogad el oly bírálatot, amely valótlanúságra alapszik.

A vonaton hazafelé nem tudta, hogy sirjon vagy nevéssen, mert kezében tartotta a csepregi járásbíró elnökévé előléptető kinevezését.

Azt biztosan tudom, hogy Édesapám nem volt antiszemita, s vadásztársai, Koller szövetségáros és Laurics ügyvéd sok kellemes órát töltöttek együtt a foglyok és nyulak bosszantására.

Azt is tudom, hogy a csendőrös nyomozati tényfelderítéséről mindig elismerően beszélt, s az

őrparancsnokot több ízben kérte és kérdezte véleményezésre.

Édesapám a szolgálatot élete értelmének tekintette, s előléptetésének az ítéletei elleni fellebbezések nagy ritkasága lett az okozója. Így lett négy és fél év elteltével a csepregi járásbírói elnökből veszprémi törvényszéki tanácselnök. Ez egy fontos állomás volt életében, mert fiai, György és Gábor elérték a középiskolai életkort, s Csepregen nem volt gimnázium.

A veszprémi piaristák nagyhirő iskolája a törvényszékkal szemben volt a vár utcáján, s Dr. Kiss emeleti szobájából az iskola udvarát pásztázni lehetett, de nem csak a két fiú, de a többi diák is érezte, hogy megfigyelés alatt állnak.

Veszprémben hét év telt el, s az újabb előléptetés Zalaegerszegre vitte a családot, törvényszéki elnökségi állásba. Itt hamarosan barátság fejlődött ki Péhm József esperes és Édesapám között. Kevesen vannak, akik tudják, hogy a Péhm név Mindszentyre változott, amikor a főpap országos Hercegprímás lett. Az akkori zalaegerszegi plébános Édesapámban hamar és könnyen megtalálta a hivatali és hitbeli értéket és kinevezte egyházzogondnoknak. A hónapok első vasárnapján ebédvendégként volt szüleim házánál, Édesanyám mesés főztét élvezve.

Ebből az időből elmondok egy kis történetet, amely Édesapámban a tökéletesen kiegyensúlyozott rendet és fegyelmet bizonyította.

1944-et irtuk s én már főhadnyként szolgáltam és boldogan és büszkén már kakastollal díszített tábori sapkát viseltem. Bár szolgálatilag a szombathelyi csendőr kerület állományába tartoztam, különleges tábor-rendészeti vezénylést kaptam Lavocsnebe a lengyel határátlépő hivatal megerősítésére. Ez a tevékenység a frontról visszatérő katonai egységek ellenőrzését végezte, s szinte hihetetlen az az elkobozott emlék tömeg, melyet a tábori csendőrnek elkobozni vagy a törvény nevében lefoglalni kellett. Az ikonok, fémkeretekben, aranyozott vázák és domborműves emlékképek a legfurfangosabb módon és helyeken voltak elrejtve, s nem egyszer kellett az irodájában ülő Olcsváry Attila csendőr ezredest riasztani, mert mint főhadnagy csak főtiszti rangig (hadnagy, főhadnagy, százados) léphettem fel csomag és személy kikérdezésre és néha a szükséges

motozásra.

A legemlékezetesebb lelet egy fogatolt tűzér osztag hadnagyának letartóztatása volt. Vájlék egyik beosztott csendőr őrmesteremnek és a véletlennek javára az a felfedezés, amit a hat ágyú csöveiben fedezett fel. Óriási értékű felgöngyölt perzsa szőnyegek és egy ezüstös szamovár észrevétlenül jutottak volna át a határon, ha Tót őrmester nem figyel fel a szamovár csövetverő kotyogására.

Itt történt az a baleset is, amelynek én lettem áldozata, mert a szállásunk udvarán tartott eligazítás alatt valaki kézigránátot dobott be a kerítésen, s engem választott célpontjának. A gránát szerencsémre csupán jobb karomra robbant szilánknak nyolc centinyi vágását eredményezve, amely bár nagy vérzéssel, de komolyabb veszélyei nem járt.

Olcsváry ezredes a kassai kórházba küldött kezelésre, s két hét betegszabadságot adott haza Zalaegerszegre.

A hazai rövid pihenő és Szüleim, Bátyám boldogító aggodalma eltörpült a barátok bálványozása mellett. A felkötött karú fiatal csendőr főhadnagy még a vasárnapi szentmisén is feltűnést keltett, mert a szentbeszédet mondó Mindszenty kanonok imádkozott a „két ellen közt egy hazáért kiomló magyar vérért, amely ismét nem magyar érdekből ömlik, mint egy zalaegerszegi hadnagyé.”

Mise után néhányan a barátok, fiúk és lányok meghívtak a Korona vendéglőbe egy-két pofa sörre, s hallani akarták a hőstetemet. Mert én azzal nem rendelkeztem, elhárítottam a várt hőstett történetét elmondani, ami azt még titokzatosabbá tette, mint katonai titkot.

A nagy tréfálgodás és mellébeszélés alatt az órára néztem, 12 óra 55 percet mutatott. Megdermedtem, mert tudtam, hogy otthon 5 perc múlva kezdődik az ebéd, s aki nincs ott, az nem eszik. Sebtiben búcsúztam és majdnem futva tíz perces késéssel értem haza. Az út alatt reméltem, hogy egy ilyen nemzeti hős, mint én kivételes elbánásban részesül, s igazam is lett, mert kivételes volt a bánásmód, a következő szavakkal Édesapámtól:

- Örülünk, hogy megérkezted fiam, ülj csak le a szalonban, s majd ha mi megebédeltünk, Édesanyád majd ad valami harapnivalót.

Ezeket mondva Mindszenty kanonokhoz fordult és ezt mondta:

- Gábor tudja a szabályt, ha velünk akart volna ebédelni, időben itt lett volna.

Ez volt az Édesapám. Az igazat megvallva csalódás ért volna, ha kivételt tesz velem.

Mikor 1969-ben Amerikából hazalátogattam feleségemmel, a Hercegprimásunk védő őrizet alatt lakott a pesti nagykövetségen. Látogatókat biztonsági okokból nem fogadhatott, így csak küldönc útján küldhettem tiszteletteljes jókívánságaimat. A beküldött kis levelem a következő válasszal jött vissza: „Van-e még ebéd egy órai kezdettel?”

Ez volt Mindszenty Kardinális a magyar Hercegprimás.

A zalaegerszegi törvényszék új elnököt kapott 1945-ben és Édesapám az új törvényértelmező hatóságnak útjában állt a pártérdekeket nem ismerő jellemével. Elbocsájtották. Nekem, a már közben az Amerikai Egyesült Államokban letelepedett fiának másoktól kellett megtudnia a nyugdíjától is megfosztott, akkor már táblai tanácselnökséget kiérdemelt öreg törvény-szolga sorsát.

Mivel a címek és rangok nem táplálják a bendőt, az öregedő nyugalmazott Bíró egy orvos barátjánál kapott nyilvántartási munkát, melynek az volt a fő hibája, hogy három és fél kilométerre volt akkori otthonától. Mikor ezt a fárasztó munkát megtudtam, az IKKA útján egy Waffenrad kerékpárt küldtem segítségül. Sajnos a postás úgy döntött, hogy neki nagyobb szüksége van a kerékpárra, mint egy burzsuj kapitalistának...

Ez az állapot megítélésemben tarthatatlan volt, s mindent megtettem, hogy kivándorlásukat lehetővé tegyem. Szerencsémre egy bécsi pap, volt tanárom segítségével szüleim besoroltta lettek a Nixon elnök „Camp Killmer” néven ismert tömeg-bevándorlásába. Egy hét regisztráló nyilvántartás után boldogan vihettem Őket az akkori jól menő tyúkfarmomra, ahol velem maradtak életük végéig.

Nem tudom, hogy öreg korukban élvezték-e a sorsuk jobbrafordulását, mert mindent megtettem a sok keserű emlék enyhítésére, de azt biztosan tudom, hogy Hazájának rendületlenül volt híve Dr. Kiss Dezső.

Az utolsó évek szebbé tételére szereztem Édesapámnak egy belga gyártmányú vadászpuskát, s a közeli erdőben párszor elmentünk vadászni. Én mint volt katona, „ellenséget” láttam a legelésző özbakban, tüzet nyitva és azt

tévesztve elriasztottam Édesapám felé, aki egy lövéssel leterítette.

Hazafelé menve nyögve az őz súlya alatt megkérdeztem, hogy miért nem lőtt addig, míg a bak mozgás nélküli célpont volt?

- Kisfiam - mondta Édesapám -, kétféle ember van. Az egyik gondolkozás nélkül, önzően keresi az alkalmat a kevés kockázattal járó előnyös lehetőségek kihasználására, a másik pedig az alkalmat, amit kap, nem használja, míg nem lesz egyenlő a lehetőség. Az igazi, valódi önzetlen lény a sajátjával egyenlő lehetőséget és alkalmat ad minden szembenállónak, s hisz a Teremtő akaratának győzelmében.

Ez a ritka emberi lény volt Édesapám. Ha van földöntúli élet, azt szeretném Ő mellette és Vele eltölteni, de legalább azt megtudni, hogy megtanult-e tangózni...

vitéz Kiss Gábor
néhai vitéz csendőr főhadnagy

A közeli iskola mellett a napokban vigyázatlan két kisgyerek és egy dolgára siető gépkocsi találkozta egymással, s egész véletlenül szemtanúja lettem a balesetnek, amely a szemem előtt játszódott le.

A játszódott le nem helyes kifejezés, mert a játszódás valami fiatalos esemény gyermeki szórakozását sejteti, ez a játszódás azonban nem volt gyerekjáték. Az igaz, hogy a két gyerek egymás kergetésével volt elfoglalva, de az is igaz, hogy az autó a megengedettnél sebesebben haladt.

Azt, hogy sebesebben haladt, megállapítottam abból, hogy én ugyanazon sebességgel hajtottam, s az összeütközést nemcsak láttam, de abban magam is majdnem résztvettem.

A baleset azonnali útlezárást eredményezett s egész kocsisor várakozott a rendőrség érkezésére.

A kép és a szerepek lassan világosak lettek. A gépkocsi vezetője egy harminc év körüli színes hölgy volt, az elűtött fiú és kergetője 10-12 éves fickók, akik egyforma zokogással várták a következményeket.

Amit azonnal látni és hallani lehetett, az gyermeksírás és asszonyi jajgatás volt, s mivel mindhárman egymás szidásával voltak elfoglalva, szinte öröm volt hallani a veszekedést. A hangos vádak jó jelnek mutatkoztak, mert azok a komoly sérülés hiányát jelentették.

A rendőrség gépkocsija szirénájával szakította meg az összegyűltek felháborodását, mert mindenki kerüli a baleseteket. Az is, aki szenved, az is, aki okozza és az is, aki sietős dolgát hátráltatva érzi.

Szerencsére a két kisgyereknek az ijedségen kívül más baja nem lett, de a balesetet okozó asszony és a szemtanú nem úszták meg olyan könnyen.

A rendőrség gyors és szakszerű eljárása hamarosan visszaállította a forgalmat, s csak a hölgy és az öt követő autós mint tanú lett visszatartva.

Gondolom, hogy sokan kitalálták, hogy a baleset tanúja én magam voltam.

A kikérdezés nekem is idővesztést jelentett, de nem bántam meg, mert megismerkedtem Pásztor Pállal, aki katolikus pap létére önkéntesen szolgálta a baleseteket,

ahogy mondta: „Sose lehet tudni, hogy a balesetek szenvedői készek-e Teremtőjükkal való találkozásra.”

Pásztor Pál, akit az amerikai hívek Pastor Paul-nak hívtak, ott volt tanúként történt kikérdezésem, és mert akkor még törtem az angolt, a kihallgatás kb. fél órát tartott, de ha nem kellett volna minden kérdést és feleletet kétszer (angolról magyarra, és magyarról angolra) fordítani, talán öt perc alatt végeztem volna. Az is a kérdések közé került, hogy miként kaphattam én Gépkocsi Vezetői Igazolványt olyan piciny angol tudással, mint azt a tanúkénti kikérdezésemkor elárultam. Én, nem tudva az amerikai szabályokat, azt válaszoltam, hogy van hiteles Nemzetközi Autóigazolványom s azzal vezethetek.

A tanúkénti kikérdezésről jövet Pál Atya higgadtan megkérdezte, hogy én valóban nem rendelkezem-e Driver's Licence-el, s mikor nemmel válaszoltam, mintha fejét rázta volna, csak annyit mondott, hogy jó, hogy benne megbíznak az itteni rendőrök, s igazándiból én se hazudtam, mert azt mondtam, hogy én igazolom, hogy van.

Azt gondolom mondani sem kell, hogy Pál Atya egy hónapot adott, hogy bemutassam neki az USA Driver's Licence-t, és én 17 nap alatt lettem a vizsgát, bemutattam az igazolványt és örömmel mondtam, hogy többé nem kell füllenteni védelmemre.

Ezt a bevezető történetet azért mondom el, hogy amikor a következőkben Pál Atyáról beszélek, megmondhassam bátran, hogy pap létére Papa volt, Atya volt és a szép kis Passaic-i magyar gyülekezetnek rajongásig szeretett Lelki Atyja.

Már elköltöztem Passaic-ból, s véletlen szerencsém új lehetőségeket teremtett, így mikor Cortland-ban egy magyar gyáros birtokán kaptam gondnoki állást, javasoltam az ott lakó magyaroknak Pál Atyát, aki nyugdíjba ment a népes állásából.

Találkozásunk és közel tíz évig egymás közelében eltöltött barátságunk az élmények egész sorát szülte, s amikor emlékül felidézek néhány élményt, mosolyogva teszem.

Nyugdíjba menése saját bevallása szerint a legszomorúbb élménye volt mert, ahogy mondta, az a sok gond, amely híveit terhelte, nem hagyott időt a saját

gondjaival törödni, s most törnek előre sokszorosán. Kérdésemre, hogy segíthetek-e valamivel, gyors választ kaptam. „Igen. Építs egy öreg otthont magyaroknak, hogy folytathassam hivatásomat.”

Betettük a helyi amerikai újságba, hogy magyar nyelvű előadás lesz március 15-én és a környékbeli magyarokat szeretettel várja Pásztor Pál. Címe: 144 Dutch Hill Road, Cincinnati, New York.

Két házaspár, három gyerekkel és két fiatal férfi (egyik egyenruhában) jelent meg, s a szalonnasütés mesterségét gyakorolva látható örömmel vették a tréfát, hogy ezt máskor is meg lehet ismételni.

Mit ad Isten? A szalonnacsurditás előbb a volt magyar ünnepeken, majd akármilyen ünnepen magyar találkozóvá fejlődött és azt hiszem nem kell mondanom, hogy az étkezés előtti, majd előtte és utáni imádság és hálaadás Pál Atya lelki és szívbéli adománya lett.

A magyarok, akik a közelben laktak, a távolabbi magyaroknak mondták el a kedves kis összejöveleteket, azok pedig a rokonnak és ismerős amerikaiaknak adták tovább a békés és barátságos találkozókat.

A második év végére ez a kellemes és felemelő találkozás oly mértékű lett, hogy a faluban egy elhagyott szövőgyárban kellett folytatni a vasárnapi találkozásokat. Ekkor már 40-en, néha 50-en hallgatták a magyar papot, aki a szebb és boldogabb jövőre készítette elő a hiveit. Sokan azt is szerették, hogy más nyelven prédikált, mert a jázsági kiejtéseit még sokszor használta. A hittani erő a harmadik évben hatvan főre emelte a vasárnapi látogatókat, s nekem mint tyúkfármernek jutott a feladat, hogy nagyobb és méltóságteljesebb épületet találjak a közelben.

A falusi árak túl magasak voltak egy templom nagyságú épület megvásárlására, így azon kezdtünk gondolkozni, hogy egy felajánlott szép dupla telepre az építési költségek megkímélésére magunk fogjuk a templomot felépíteni.

Itt kezdődött Pál Atya, akit én Páter Noszter-nek, vagyis Miatyánknak becéztem, a világi bonyodalmakba és nehézségekbe ütközése.

Az első a falusi előjárók engedélye lett volna, mert a helyi hatóság véleményezése döntő volt a szükségnek a megyei szintű, majd állami megállapításához.

A legfőbb nehézséget az okozta, hogy Pál Atyánk nem volt hajlandó olyan vallási irányt képviselni, amely ismert, elfogadott és engedélyezett volt.

Ő ugyan a veszprémi piaristáknál érettségizett, és római katolikus nevelésben részesült, nem értett egyet az egyházi rend szentségével, mivel Őt nem szentelte fel püspök, amely nélkül papi hatalma nem lehetett volna és kegyelemosztó ténykedést nem végezhetett volna.

Az első kérelmek visszautasítása érthetetlen volt előtte, mert nem hitte, hogy az Egyesült Államok, a demokratikus és liberális szabadság Hazája feltételekhez kötné egy vallásos szervezet építkezési jogát. A baj lényege az volt, hogy a hivatalos hatóság a vallási hovatartozást kívánta tudni, amivel Pál atya nem rendelkezett. Ő „csak” istenfélő és istentisztelő volt, s ilyen vallás nem létezett az USA-ban.

Hosszú órákat és vitákat töltöttünk egymással és már-már lemondtunk a templomépítés tervéről, amikor egy helybeli öreg református pap felkérte Pál Atyát a helyettesítésre, mialatt Ő kórházi kezelésben részesült. A helyettesítés jól sikerült s főleg a kis mértékben másképp fogalmazott bibliai prédikációk új meglátásra irányította a konok papot.

Ha valaki megkérdezné, hogy mi történt, nehéz lenne találó magyarázatot adni.

Az új templom avatása az első visszautasítás után egy évre Szent Pál Protestáns névvel (Church of Saint Paul) ünnepélyesen megtörtént.

Ott voltam az avatáson, s ma is emlékszem Pál Atya szavaira. Magyar fordítását még ma is emlékemben tartom.

„Isten csak egy van, s minden ember másként látja. Nincs olyan vallás, amely nem tanítaná Isten hatalmát és irgalmas kegyelmét. Minden vallás egy vallomás. Bizonyítása annak, hogy aki látogatja Isten házát az hisz az isteni kegyelemen és s az abban való részesüléséért imádkozik. Az élet rövid, a halál örökös. Akik kérték az Isten szeretetét, sohase halnak meg és nem éltek hiába.”

Akik Cincinnati-ban (New York állam) járnak, feltétlenül álljanak meg a Saint Paul templomnál és kérjék az isteni szeretetet, hogy életük ne legyen hiába, és örökké élhessenek.

Fontos, hogy Cincinnati-t ne keverjük össze Cincinnati-val, mert az Ohio államban van.

Pál atya életének sok olyan fordulója volt, amit érdemes megörökíteni. Önkéntes pap volt. Ez nála annyit jelentett, hogy az érettségije után megkezdett katonai szolgálata idején testi alkalmatlanság miatt nem sorozottként önként vállalt lelkészi szolgálatot a harcoló magyar csapatoknál. 26 éves volt, mikor a későbbi Szent László hadosztály tábori lelkészeként először Ausztriában, majd Németországban szolgált. Elvi és hitbeli meggyőződése nem engedte Magyarországra való visszatérését, így az első kivándorlók között volt az USA-ba. Nálam három évvel volt idősebb s én nem a korát, hanem hihetetlen Istenhitét és emberszeretetét tiszteltem.

Templomalapítását elmondtam, s most csak egy pár emléket idézek fel együttlétünk idejéről.

Azt már előbb említettem, hogy tyúkfarmos voltam, s Cincinnati-ban közösen dolgoztunk a farmon. A háromemeletes tyúkház és a 66 holdas kis birtok nem sok időt hagyott szórakozásra, de a környék tanyái sok lehetőséget nyújtottak vadászatásra.

Pál atya is lelkes vadász volt, s főleg fogoly és nyúl életek voltak kockán, mikor a két farmermagyar vállra vette a puskát. Nekem volt egy flóbert puskám is, de azt nem szerettem használni, mert a célbalövés alkalmával a Gyalogos Ludovikai végzettséggel büszkélkedő személyem soha nem tudta őt legyőzni a céltáblán.

Ami érthetetlen volt részemre, hogy az olyan pontosan célbalövő Atya soha nem lőtt se nyulat, se foglyot vagy fácánt.

Kíváncsiságom oly erős volt, hogy egy másik barátom segítségével megfigyelhettük az Atya vadászati technikáját. Mikor a madár föltreppent, a levegőbe lőtt, vagy mikor a nyúl felugrott, a levegőbe lőtt. Mikor megkérdeztük a légbelövés okát, furcsa választ kaptunk.

- Emberek és állatok Isten teremtményei. Én vegetáriánus vagyok, s ha eddig nem vettétek észre, én a gyümölcsöt és zöldséget messze a húsok elé helyezem, s ha vendégségben nem kerülhetem el a pecsenye evését, kérem Isten megbocsájtását, mivel a feltámasztásra már nincs lehetőség.

Mikor a kis birtok erdős részében özekre lestünk, mindig történt valami, ami megakadályozta a vadászat sikerét.

Később tudtam csak meg, hogy mikor a lesre készültünk, rendszerint szombaton délután Ő a tervet tudva a kitervezett erdőrészben előtte való nap hangos elhajtó riasztást végzett. Ha Ő látta meg a vadat előbb, mindig hangosan kiáltotta:

- Gábor gyere gyorsan, itt vannak az özek!

Persze mire odaértem, nem voltak ott..

Mikor eladtam a tyúkfarmot, Ő már a Református egyházközség jól fizetett lelkésze volt. Én feladva a tojásárulást ingatlan ügynökségen kezdtem dolgozni, feleségem pedig egy jólmenő étkezde megvételével stabilizálta életünket. Ez a drasztikus változás és a lakóhelynek más államba (Florida) való áthelyezése elszakított Pál Atyától, aki honvágya miatt Haza költözött a Dunántúlra, és másfél év után jelentette az égi hatóságoknak, hogy egy kényszerhelyzetben lelőtt egy özet.

Ha valaha találkozhatok Vele, megkérdezem, hogy megbocsájtották-e azt a halálos bűnét, amit az egyetlen nyúl majdnemi lelövésével is elkövetett.

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: MENYECSKE, MENNYECSKE, MEG A KECSKE

Itt Amerikában egy csendőrnapon hallottam az alábbi történetet, s mert a benne szereplő járőrvezető csendőr már nem él, az Ő emlékére mondom el neve említése nélkül.

Miért nem szabad nevét említeni, kérdezheti az olvasó? Sajnos a magyar nép félrevezetői még ma is, 2002 -ben is hatásosan hirdetik a hazug vádra épített rágalmaikat. Szomorú, hogy magyar ősök és hősök ellen felsorolt valótlan állításokat senki sem utasítja vissza és nem leplezi le a népbolondító csalárdságot.

Sebők János kispap még ifjú siheder korában szemet vetett a közeli szomszédságban lakó Pintér Ilonkára. Ugyan Jancsi három évvel öregebb volt Iucánál, sokat jártak és játszottak egymással, míg János nem került sor alá. Ügyes, kemény kötésű, megbízható katona lett belőle, s egyszer egy kimenője alkalmából boldogan vitte Iacát táncba. Másfél év leteltével már csontcsillag is díszítette zubbonyát és senki nem csodálkozott azon, hogy csak a leszerelésre vártak az esküvő előtt.

Igy kezdődött a Sebők János honvéd tizedes és a ragyogó Pintér Ilonka új élete. A menyasszonyság álom volt, és a menyegző is, de a menyecskesége mennybélivé nőtt.

A volt kispap fiatalos lelkesedéssel végezte a tizenöt hold föld megművelését, új istállót és pajtát épített, a menyecse pedig igyekezett a ház körüli munkák elvégzésében segíteni. Főzetudományát bebizonyította és mindketten büszkén nézték az otthoni fészek fejlődését.

Egy év alatt az állatállomány kétszeresre növekedett, s a vásárnapokon árulták az otthon elkészített süteményeket, mákos és diós tekercseket és kalácsokat.

Minden szépen és simán ment a fiatal házaspár életében, azaz minden, kivéve a családépítést. Még csak nyomát se lehetett észlelni, pedig a menyecske számítása szerint már a bizonyító jeleknek mutatkozni kellett volna.

Hiába volt jó termés, tele a veteményes kert, két hizott disznó az ólban, két bárány és egy fejős tehén az istállóban, de az anyai méh üresen sóhajtozott. Jó ideig kölcsönösen hallgattak kérdéseket feltenni, de a házasság második évfordulóján egy kis családi összejevetelen valaki jóindulatú,

de fájó kérdést tett fel, amikor kérdezte, hogy hol a család...

Ez a kérdés ott fészkelte a fiatal házaspár fejében már hónapok óta, s a kérdés szíven találta mindkettőjüket. Jánost különösen bántotta az érthetetlen csalódás, és félve gondolt a következmények lehetőségeire.

Katonakorából emlékezett egy kiképző őrmesterére, aki egy alkalommal, a laktanyában kicsit ittasan egy szabályzati oktatás alkalmával rászólt egy izgő-mozgó tizedesre, mondva, hogy olyan, mint a felesége: ő nem tud ülni, amaz meg nem tud szülni.

A mondást hallók legtöbbször izléstelennek ítélte a mondást, de valahogy megmaradt Jánosban az emlék, mert ugyanaz az őrmester pár hónappal később nevetve mondta, hogy a feleségének csuda hallása van, mert két kilométerről otthon meghallotta a „tudsz ülni, és ő nem tud szülni” mondást, és most rövid idő múlva fog szülni.

Ez a gondolat járt az eszébe, mikor elhatározta, hogy beszél a kiképző őrmesterével és megkérdezi, hogy tettek-e valamit a fogamzás bekövetkezése érdekében.

Az első kínálkozó alkalom felhasználásával, egy megyeszékhelyi vásár ürügyével felkereste az őrmester ismerősét és elmondta az ő szívfájdalmát és felesége balsorsú, sikertelen meddőségét.

Az őrmester szívesen emlékezett az együtt töltött szolgálatukra, s megnevezte azt az orvost, aki az ő felesége ideiglenes állapotát felismerve orvosságot irt fel és kecsketej kúrát rendelt.

Itt kezdődött János terve, s elkérve az őrmesterek megmaradt orvosságát sietett a megyei vásárra.

János egy kövér kecskével tért haza, s megindokolta tettét azzal, hogy a vásáron pékkiflis virslit evett és kecsketejet ivott, amit megszeretett, így sátorbontáskor a féláron kapott kecskét megvette.

Icuka attól kezdve tudta nélkül szedte a becsempészett, porrátört orvosságot és a kecsketejet, amit amúgy is szeretett. Telt az idő, s Jánosnak legőszintébb titkos terve már közel járt a negyedik hónaphoz, amikor a kis házkörüli jövedelmet az árak és adók emelkedése kezdte veszélyeztetni.

Tanácsra és eredménytelen kísérlet megbeszélésére elment János ismét a barátjává lett őrmesterhez, aki azt a

furcsa javaslatot tette, hogy János is vesse magát alá egy komoly orvosi vizsgálatnak, hogy megállapítható legyen a meddőség okának mindkét oldala. Azt is ajánlotta, hogy rövid időre való távolmaradás is segíthet néha.

János családépítő elhatározása oly erős volt, hogy jobb jövedelem szerzésének megteremtésére a kiképző örmester segítségével jelenkezhetett a szomszéd városban felállított tábori rendészeti szolgálat tanfolyamára, s mint szakaszvezető felvételt is kapott. A kiképzők csendőrök voltak, akik nem adtak sok időt a személyi problémákkal való foglalkozásra, és ez is elősegítette a kínzó személyi probléma letompítását.

Haza ugyan csak a hétvégeken mehetett, de szolgálati helyén igénybe vehette az ingyenes katonarorvosi kivizsgálást, amely a sikertelen meddőség bizonytalan érzésétől végre megszabadította.

A hat hónapos kiképzés befejezésekor a résztvevők vizsgáztatása után a közelben lakók egy kis zenés záróünnepséget terveztek, melyre a feleségek és a feleségjelöltek is hivatalosak voltak.

A szerény ünnepség egyszerű vacsorából és utána hanglemezre zenére táncolásból állott. János természetesen Icát várta. De nem jött. Csalódottan utazott haza és rosszat sejtve sietett a vasútállomásra a tanyára. A konyhában egy széken ülve várta felesége. Az ajtónyitás zajára felállt és úgy várta férjét. Megölelve egymást Ica csak annyit mondott:

- Meghalt Böske.

János hirtelenében és a látott szomorúságtól nem zavarodott meg s nem gondolkozott, csak feleségét magához szorítva megkérdezte:

- Ki a Böske?

- Ki a Böske? -mondta Ica. - Hát az a drága kecskénk volt! Mikor reggel kimentem megfejni, már kinyúlva a földön rugdalózott, nem tudott felállni, és az utolsókat rúgta.

János felhördült, de hirtelen azt kérdezte:

- És Te azért nem jöttél a mi kis ünnepségünkre? A kecske miatt?

- Azért is, meg másért is. - szólt a válasz. - Te engem mindenkinek úgy mutattál be, hogy ez az a menyecske, aki menyecskét hozta le férjének, én pedig az utolsókat rugó kecskének könyörögtem, kérve, hogy ne menj kecske, ne

hagyj itt bennünket, a te tejednek köszönhetjük, hogy készülhetünk az első sebők maszat érkezésére...

A váratlan isteni csoda elnémitotta a leendő apát. Nem tudott szavakat találni. Még szorosabban ölelte feleségét és bátorítanul kérdezte:

- Igaz?

Icuka csak fejével és szemével válaszolt. Az egyikkel igenlőleg bólogatott, a másikkal örömkönnnyekkel zokogott.

Egy fecske nem csinál tavaszt, egy ecske értelmetlen marad, de három ecske igaz története boldogságot teremt azoknak, akik menyecske, menyecske és kecske történetét olvassák és csöppecske örömet éreztek.

vitéz Kiss Gábor

Mint tudjuk, ez a kifejezés bibliai eredetű és egy római helytartó mondására emlékeztet a zsidók által vádolt Jézus elítélésekor. Így hát sietek megnyugtani az olvasót, hogy nem kifogáskeresésről lesz szó, hanem valóságos kézmosásról, sőt több, mint kézmosásról.

Azzal kell kezdenem, hogy bemutassam magamat a megérthetőség kedvéért és visszaemlékezek életem oly kedves szakaszára, amelyben az itt elmondandó történet megtörténhetett.

Mint csendőrhadnagy első szolgálati beosztásom volt a budapesti csendőrtanfolyam elvégzése. Az egy éves tanfolyam a Böszörményi úti laktanyában volt, s a hallgatók a közeli házakban béreltek szobákat. Én szerencsémre a közeli téren kaptam lakást, s annak fő értéke volt egy pompásan felszerelt fürdőszoba a szokottnál nagyobb fürdőkáddal.

A Ludovikán levő és ahhoz szokott tussolások után a zománczott kád a kényeztetés legfelsőbb fokát jelentette. Fürödtem is minden nap, s még a lakástulajdonos is tréfásan megjegyezte, hogy a vízszolgálat jelentése szerint a Duna vízállása fél métert esett. Mindegy, mondtam én nevetve, majd több fröccsöt iszunk szódavíz nélkül.

Ez járt az eszemben, amikor a mikolai őrsszolgálatom első hete elteltével a Pesten hagyott fürdőkád simogató melegségére gondoltam.

Sokan hiszik, hogy vannak csodák, csak hinni kell bennük. Én tréfásan megemlítettem Mikolán az őrsparancsnoknak, majd portyázáskor a járőrvezetőnek, hogy mennyire hiányzik egy jó kádfürdő, mind a ketten csak mosolyogtak. Mikor pár nap elteltével megint említettem a kádfürdés kábító és zsongító hatását, megint csak mosolyogtak.

Valahogy érthetetlen volt nekem a 22 éves csendőrhadnagynak, hogy az ötven év körüli őrsparancsnok, törzsőrmester, és 35 év körüli járőrvezető őrmester, akik egy-egy szolgálati út alatt meg sem álltak a tanító oktatásban, nemcsak hallgatnak, de még szó nélkül is mosolyognak, amikor a kádfürdő után sóhajtozom.

Mikola csendőrörse lovasőrs volt és csak egy hónapnyi tanulásra voltam odavezényelve. Így szívesen vettem részt

minél több szolgálati lehetőségben.

Egy vasárnap telefonjelentés érkezett az őrsre. Az izgalomtól elcsukló hang véres verekedést jelentett a Béres utcai vendéglőből.

Az őrsparancsnok helyettes Balogh őrmester azonnal felszerelt, kijelölte járőrtársát, s közel tíz perc alatt a tett helyén volt, jómagam is velük. A vendéglő előtt már 30-40 fős csoport sürgött-forgott s amint a vendéglőhöz értünk, már láttuk a kerületi doktort, amint egy véresfejű ember kötözésével van elfoglalva.

Az italos pult előtt a földön egy egyenruhás katona feküdt és 5-6 ember és két pincér őrizték. A faluban ismerték őt, Beke Gézát, gyermekkorától fogva.

A járőr megérkezésére nagy szükség volt, mert a lefogott katona hadi lábon állt örzőivel és ordított a csendőr segítségéért.

Balog őrmester felszólította a fogvatartókat azonnali feloszlásra, majd a következő szavakkal állította meg a fenyegető katonát:

- A törvény nevében őrizetbe veszem. Figyelmeztetem, míg őrizetemben van, rendelkezésemnek eleget tenni köteles, ellenkező esetben elfogom és megbilincselem.

Ezek után felszólította a kíváncsi embercsoportot a feloszlásra és a három csendőr az őrizetbe vett katonával a községi fogdába ment és miután meghallgatták Beke Géza tűzér őrmester vallomását, a fogházörnek átadták megígérve, hogy feleségét a történekről értesítik.

Beke Géza tűzér őrmester a pécsi légvédelmi kiképzési iskolából négy napra kapott eltávozást kisfia születésére, s örömeiben ivott kisfia egészségére.

Vallotta, hogy kétszázhusz Pengő zsoldja a pénztárcájában volt, mikor a pultnál elővette és kifizette fogyasztását, és ott rendelt két ismerősének is egy-egy fröccsöt kisfia egészségére. Meg is nevezte őket, de a boldogság és a kis bor mámorában csak arra emlékszik, hogy a pénztárcáját a pulton hagyta és mikor visszament keresni, már csak a tulajdonost találta, aki a kasszájánál volt épp úgy, mint mikor ő fizetett.

Mivel ő volt az utolsó, aki a kocsmapultnál fizetett, csak akkor vette észre pénztárcája eltűntét, mikor a vendéglő előtt

álló virágárustól egy csokor szegfűt akart venni feleségének. Visszaszaladva a vendéglőstől azonnal a pénztárcáját kérte. A válasz felháborította, mert ő nem volt részeg és főként nem volt pimasz rágalmazó. Mivel a veszekedés hangosabb és élesebb fordulatot vett, Beke átugrott a pulton és a legközelebb álló üveget felkapva vallomásra akarta kényszeríteni a vendéglőst. A felkapott üveg kicsúszott kezéből és homlokon találta a tulajdonost. A nagy zajra más vendégek is felfigyeltek a szomszédos étteremből és sietve szétválasztották az ellenfeleket. Az egyik pincér azonnal telefonált a csendőrsre, s itt kezdődött a fentebb leírt könnyebb testi sértésnek minősített bűncselekmény.

Itt lépett be a csendőrök helyi és személyi ismerete. A nyomozó csendőr a pécsi tűzér iskolától és számvevőségtől igazolva találta a Beke őrmester vallomásában előadott pénzkiutalást. Az a barát, aki a kisbaba egészségére ürítette poharát, látta a pénztárcát és a fizetést, és a virágáros észlelte a kétségbeesést, mikor a Beke a pénztárcáját kereste. A vendéglős kihallgatása sokkal egyszerűbb és gyorsabb volt, mert mint mondta, ő hozzá van szokva részeket randalírozásához és mivel az orvosi lelet nyolc napon belüli sérülést állapított meg, ő üzleti okokból eltekint a Beke elleni eljárás folytatásától.

Én gyakorlottságom hiányában elintézettnek véltem az ügyet, a járőrvezetői nyomozást végző Balog őrmester azonban nem. Kikérdezte a pincéreket, a szomszédos városi bankot, és azokat az adatokat összehasonlította más hétvégék bevételeivel.

Ez sem adott Balognak világos képet, így elhatározta a próbára tételt, amihez egy közeli barátja, egyben bizalmi egyéne segítségét is igénybe vette. Sajnos nem voltam már jelen, amikor a kocsmáros a bizalmi egyén által véletlenül elejtett arany nyakkendő csíptetőt a padlóról felvette és zsebre vágta. Tetézte a lopást azzal, hogy udvariasan felajánlotta segítségét az elveszett ékszer keresésére, miközben az a zsebében lapult.

A törbecsalás oly sikeres volt, hogy a motozást végző Balog őrmester a vendéglős őrizetbevitelét és elfogását elvégezhette.

Talán egy fél év múlhatott el és én már a szombathelyi szárnyparancsnok helyettese voltam, mikor Balog őrmester

útján tudomást szereztem a sikeres nyomozás lefolyásáról és úgy döntöttem, hogy egy hétvégén meglátogatom a régi őrsőmet.

Ha nem tettem volna, talán sohasem tudtam volna meg, hogy mi okozta az őrsparancsnok és Balog őrmester furcsa mosolyát, amikor én a meleg fürdőkádról álmodoztam. Mikolára érve hálámat és köszönetemet akartam kifejezni, amikor a szolgálatban nem álló négy csendőrt, az őrsparancsnokot és a felejthetetlen Balog őrmestert meghívtam a szállodámban levő étterembe vacsorára. Az emlékek felújításának kellemes érzése és feszesség nélküli visszaidézése olyan gyorsan telt el, hogy alig vettük észre és már esti kilenc óra lett.

Szombat este lévén megint csak egy jó fürdőre vágytam, és legnagyobb csodálkozásomra megtudtam, hogy a hotelnek csodás fürdőszobái vannak akár két személy befogadására készült porcelán fürdőkádakkal. No ez már igen! Mondtam én és alig vártam a zsongító, zsibbasztó meleg fürdést.

Úgy fél tíz felé fáradtságra hivatkozva elbúcsúztam a nagyon boldog időre emlékező csendőröktől és alig vártam, hogy lubickolhassak a kádban. A lubickolásnak furcsa megszakitása akkor következett be, amikor a csukott ajtóm kinyitásával egy nagyon gyéren öltözött hölgy lépett a fürdőszobámba és bájos mosollyal kérdezte, hogy van-e szükségem egy fürdőtársra, vagy csak az emberi test nehezen elérhető részének a hátnak megmosására.

Megmondom őszintén. Lejjebb csúsztam a kádban és próbáltam „a víz alá bújni”, de az sem segített. Ha jól emlékszem azt dadogtam, hogy „éppen ki akartam szálni, lenne szíves adni egy törülközőt?”, mire a hölgy csak mosolygott.

Kicsit közelebb jött, majd belenyúlva a vízbe rámfröcskölt és még jobban mosolyogva mondta: „Én pont az ilyen meleg fürdőt szeretem, ne legyen szívtelen.”

Nem tudom barátaim és bajtársaim között van-e valaki, aki mást tett volna, mint én abban a pirulást igénylő testhelyzetben és ha én nem tudhatom, akkor más se tudja meg, hogy én mit tettem. Egy felől biztos lehet az olvasó: NEM MOSOLYOGTAM.

Jóval később emlékembe cikkázott az őrsparancsnok és

helyettesének mosolya, mikor nekik a melegvízes fürdő élvezetét említettem.

Érdekes, most, hogy felidézem ezt az eseményt, én is mosolygok és mosom kezeimet!

vitéz Kiss Gábor

DERECSCKEI EMLÉK

A Bihar megyében lévő derecskei őrön szolgáltam akkor.

Ez a kis történet egyike azoknak a kellemes emlékeknek, melyek rövidebb-hosszabb szolgálati időnk alatt velünk vagy a közvetlen környezetünkben történtek.

Valamikor 1939-ben egy novemberi ködös nap késő délutánján történt, amikor már a szorgalmas nép a télirevalót betakarította, a frissen megforrott újbort kóstolhatta.

Őrsparancsnokom helyi ügyeletre küldött mint fiatal járőrvezetőt, Kiss Imre újonnan felszerelt próba csendőrrel. Valahol a köd mögött a nap is kezdett nyugovóra térni. Mi a városháza felé tartottunk. A Debrecen- Berettyóújfalui autóbusz aznap utolsó útján ott állott a városháza előtt. A kis városka hat Hajdúja közül három, valamint az autóbusz vezetője egy 60 év körüli fejkendős asszonnyal beszélgettek. Mivel úgy a Hajdúkat, mint a busz vezetőjét személyesen ismertük, odamentünk megkérdezni, hogy mi történt. Akkor látjuk, hogy a szegény asszony a könnyeit törülgeti. Mesélték, hogy a néni Debrecenben tévedésből rossz vonatra ült és a vonat jegykezelője a vasútállomáson letette, amíg nagyon messze el nem megy rossz irányban. Én megkérdeztem a buszsofőrt, hogy van-e lehetőség arra, hogy az asszony busszal menjen haza. A válasz az volt, hogy igen, de az asszonynak nincsen pénze és ő nem viheti el jegy nélkül. Megkérdeztem, hogy mennyibe kerül a jegy. Azt mondta 1.20 pengő. Én ott, azonnal kifizettem a jegy árát és megkértem a sofőrt, hogy amilyen közel csak lehetséges, vigye el az asszonyt hazáig. Ő megígérte és azt mondta, hogy a műúttól még vagy 2 km-t gyalog kell neki megtennie, mert a dülőúton nem tud a busszal menni. Nagy köszönet és hálálkodás után még megvártuk, amíg a busz elindult. Közben bementünk a városházára és ott Kiss Imre barátom azt kérdezi tőlem:

- Csendőr úr, miért csinálta ezt?

Azt válaszoltam:

- Nekünk nem csak a büntevőkkel kell eljárni, hanem a bajbaesetteken is segíteni kell. Ez felebaráti kötelesség.

Már mindezeket régen elfeledtük, amikor egy délelőtti oktatás szünetében a napos a napi postáért ment,

természetesen az örparancsnoki irodába vitte. Hamarosan jön ki az örparancsnok, hogy itt van egy levél az örs címére küldve és benne egy 1.20 pengős postautalvány és ő nem tudja, hogy miről van szó vagy kinek szól. Én nem akartam felállni, de Kiss Imre mellettem ült és addig lökdösött, amíg azt az örsparancsnok is észrevette. Akkor már fel kellett állnom és az örsparancsnok dicséretére csak azt válaszoltam, hogy én azt már régen elfeledtem és soha nem vártam érte dicséretet, hiszen felebaráti kötelességünk segíteni azokon, akik arra rászorulnak. Az asszonynak a fia írta a szép köszönő levelet.

Szegény Kiss Imre örmester, azóta már régen a Hadak Útján letisztelgett Teremtőjének. Ugyanis 1944-ben az újvidéki örsön szolgált és egy alkalommal szolgálatból hazatérve lakását lebombázva, feleségét és kislányát holtan találta. Imre mint jó bajtárs, szerető férj és édesapa, ezt elviselni nem bírta és a Manlichert a szájába vette és úgy fejezte be földi életét.

Valaki ezért az életért is felelős!

A Jóságos Isten adjon Neki békés nyugodalmat.

Ez a kis történet azt igyekszik bizonyítani, hogy nem csak a törvény szigorával kellett nekünk fellépni, de a felebaráti szeretetet is lehetett alkalmazni magyar népünkkel szemben, hiszen Őket szolgáltuk. Biztosan tudom, hogy ez a család sohasem csatlakozott ellenségeinkhez és ha arra alkalmuk adódott, talán meg is védtek bennünket.

VITÉZ KISS GÁBOR: DANI BÁCSI HALÁLA

Mi csak így hívtuk, mert községi pénztárnok volt ott, a nyíri vidéken, ahol az egész tájat a Szabolcs vezér szelleme lengte körül.

Különben a becsületes nevén Papp Dániel volt. Végigharcolta az első világháborút. Majd olasz fogságból való hazajövele után kivándorolt Amerikába. Ott szénbányában dolgozott 4 évig, mígnem aztán egy súlyos bányaszerencsétlenség alkalmával a bal kezét elvesztette és a nehéz sérülések miatt nyugdíjas lett. Hogy a családot idehaza hagyta, így visszatelepedett végleg. Sikerült neki egy kis dollárkészletet összetakarítani. Meg aztán kapta havonta az átutalt sérülési nyugdíját az amerikai bányától. Sikerült neki egy szép kis házat építeni, meg egy szép 15 holdnyi tiszamenti földet vásárolni. Különben olyan „célszörű szögénembőr” volt, hogy ilyen Szöged környéki módon fejezzem ki magam. A háza az örstől úgy a harmadik volt. Miután ő megözvegyült, a Juliska leányával és annak férjével, Bíró Sándorral lakott együtt. De volt neki egy kétszobás, komfortos lakása is, amit minden alkalommal az örsön szolgáló nők egyike bérelt. Sokat panaszkodott szegény a fejére. Mert az is megsérült. Különösen időváltozáskor rettenetes fájdalmi voltak. De ettől függetlenül a kis községi pénztárnoki teendőket szépen el tudta intézni. Köztudott, hogy az ilyen súlyos fejsérültek idegei nagyon meg vannak terhelve. Általános vélemény az, hogy ilyenkor az segít valamit, hogyha a mérget kiadja, amit a fejfájás idéz. Ő aztán, ilyen fejfájós napokon már kora reggel elkezdte és mi is hallottuk, miként veszekszik a leányával, meg a vejével. Rajtuk adta ki szegény a mérgét.

Egy kora reggeli napon az örsre rohan a veje és nagy ijedten tudatja velünk, hogy az apósa az éjjel felakasztotta magát. Nosza, gyorsan felszereltem és pár percen belül már ott is voltunk. Láttuk aztán, hogy az éléskamrában, ahová a sonkát, meg az oldalszalonnát felakasztják, egy ilyen horogra felakasztott istrágon függ Dani bácsink. Egy konyhai szék meg el van az akasztás alatt dölve. Hívtuk a jó Kocsáncsi doktor urat, aki megvizsgálta és kiadta a halotti levelet. Így levágtuk és az összeszaladt rokonsággal elkezdtek Dani bácsit fűrosztani és a temetéshez

előkészíteni, ahogy azt ilyenkor szokás...

Én az éléskamarában maradtam, s elkezdtünk tanakodni azon, hogy mi válthatta ki szegényből az öngyilkosságot akkor, amikor a fejfájáson kívül semmi gondja nem volt?! Különösen feltűnt nekem az, hogy a földes kamarában az akasztás alatt nagyon össze-vissza van karistolva. Ez adta aztán azt a gondolatot, hátha nem is lett öngyilkos?! Egyszer csak a stelázi alatt megláttam egy kerekded lajbi gombot. Mint a villám csapott belém az, hogy amikor a veje kora reggel jött jelenteni az esetet, a lajbijárói hiányzott egy gomb. Nyomban zsebbe tettem és bementem a szobába, ahol már öltöztetni kezdték Dani bácsit. Kiküldtem mindenkit és alapos testi vizsgálatot kezdtem el rajta. Hogy a fejen kezdtem, így mindjárt kiderült, hogy nincsen öngyilkosság. Sőt, gyilkosság! Dani bácsinak a haja kopaszodónak indult, így a hátsó fején még sűrű volt a haj. Hogy itt kezdtem meg a vizsgálatot, a koponya bört tapogatva, egy rozsdásodásnak induló szögfejbe akadt az ujjam. Na, mondtam magamban, most aztán gyorsan lezárjuk a szobát. Ide senki be nem jöhet. Én sietve az örsre mentem és ott az örsparancsnoknak jelentettem, hogy mi történt. Nyomban telefonon bejelentettük a nyíregyházi törvényszéknek és törvényszéki orvos kirendelését kértük. Azoknak akkoriban nem volt más dolguk és úgy egy jó óra múlva már ott is volt a törvényszéki ügyésszel az orvos. Megmutattam az orvosnak, hogy hol van a szeg beverve a fejbe. Boncolás. Megállapították, miszerint a kisagyba bevert szeg okozta a halált és itt egy súlyos bünténnel állunk szemben. Megmutattam a bűnjelet is, a kis lajbigombot, meg a felkaristolt földet az akasztás alatt. Közöltem az ügyésszel, hogy ennek a gombnak a lajbijában a vő van. De közben aztán láttam azt, hogy a lánya, meg a vő, hol az istállóból s hol a pajtából jönnek elő idegesen. Előbb hívtuk a vőt. Én kezdtem vele. Kivettem a kiscsőböt és még ugyanaz a lajbi volt rajta, amibe jött jelenteni az esetet hozzánk. Elővettem a kiscsőböt és összehasonlítottam a többivel. Ez az éléskamrában játszódott le. Ott aztán kérdeztem tőle:

- Nemde? Elég nehéz volt az apóst felakasztani, hogy ez a kis gomb is leszakadt, meg aztán nézze csak, itt, ezt a felkaristolt földet, amit maga csinált akkor, amikor a feleségével húzták fel Dani bácsit!

Látva azt, hogy itt nincsen semmi kiút, beismerte azzal, hogy a felesége, tehát Dani bácsi leánya kérte meg, hogy tegyék el láb alól az öreget, mert már a rettenetes szekirozástól ők kerülnek a bolondok házába. Sőt, egy ízben ők akartak öngyilkosok lenni.

Summa summarum. Az ügyet lezártuk és a két tettest átadtuk a nyíregyházi ügyészségnek. A két kiskorú gyermek pedig Dani bácsi hűgához került és ő is nevelte fel őket.

Volt aztán Dani bácsinak egy ugyancsak Dani nevű fia, akit orvosnak nevelt. Végig kitűnően végzett és 1943 telén az egyik Kassa környéki örskörletben történt erdőőr megölése alkalmával találkoztam vele. Akkor már törvényszéki orvos volt Kassán. Jól ismertük egymást és szót ejtettünk az akkori esetről. Ekkor közölte azt, hogy a hűgát kiengedték a gyermekek nevelése miatt. Míg sógorát is, de úgy, hogy a frontra került és ott halt hősi halált.

Hát így végződött Dani bácsi halála!

VITÉZ KISS GÁBOR: A FÖHERCEGNÉ KOMBINÉJA

Mielőtt ebbe a tapintatlannak, sőt pikánsnak ígérkező történetbe belekezdnék, sietve kijelentem, hogy izléstelenség vagy tapintatlanság árnyéka sem sötétíti a boldog és felejthetetlen élményt. A történet azzal kezdődik, hogy a szombathelyi büszke szárnyparancsnok helyettesi szolgálatomból váratlanul a főherceglaki tanszázadhoz lettem vezényelve. A változást örömmel fogadtam, mert búcsúzáskor Hajdú alezredes úr, aki egyben osztályparancsnokom is volt, a tanszázadi tanárságot előléptetésnek minősítette, mondván, hogy csak kiváló tanító tud kitűnő csendőrököt nevelni. Örömöm másik oka az volt, hogy Bada nénit, ahogy a fiatal csendőrök Hajdú alezredes úr feleségét hívták, (illetőleg nem hívták) míg férjeik, az öregek vígan kártyáztak, nem kellett többé táncokban fuvarozni.

1944. január elseje emlékezetes marad, mert főhadnaggyá léptem elő s a Baranyavár Pélmonostori vasútállomáson vártam a főherceglaki csatlakozást.

Az első meglepetés akkor ért, mikor megkérdeztem, hogy mennyit kell várjak. A pályaőr választását tréfásnak találtam, mert 15 évet nem kívántam várni, így igénybe kellett vegyem az egyetlen lehetőséget, vagyis a keskenyvágányú teherszállítót, melynek igazi lóerejével fél órát utaztunk, melyet azért sem felejtek el, mert a két kofferomat féltve még komoly borraalót is kellett fizessek a már előzőleg is borszagú kocsisnak.

Megérkezve Főherceglakra kellemes csalódás ért, mert a Habsburg Főhercegi uradalom és erdőgazdaság központja a legmodernebb település volt, a hercegi kastéllyal, három emeletes gazdasági irodaépülettel, modern lakóházakkal, vendéglővel, kápolnával és természetesen egy modern laktanyaépülettel a csendőriskola részére.

A hercegi kastély és a modern park uszodával és tenispályával vitathatatlanul jó benyomást tett rám, s parancsnokom, Görgey Kálmán százados úr fejcsóválását is elfelejtettem, mert ő csodálkozott, hogy lóvontatást használtam, nem a telefont, hogy kocsit küldhetett volna értem.

Kálmánt az első perctől Kanadában bekövetkezett haláláig nemcsak rajongásig tiszteltem és szerettem, de mint példaadó előjáró és barát is örökre emlékemben marad.

A főhercegné kombinéjának története azzal kezdődött, hogy Abrecht királyi herceg, aki Főherceglak erdőgazdasági központját létesítette, az egyik Tiszamenti vadászata alkalmával megismerkedett egy rendkívül csinos tanítónővel, Bocskai Katalinnal. Az ismerkedés eredménye eljegyzés, majd esküvő tervezése lett, amely Főherceglakot választotta a házasságkötés ünnepségének helyévé.

Az ezredesi rangot viselő herceg számos befolyásos barátját és több magasrangú katonatisztet hívott meg esküvőjére és valakinek az uradalomban az a bölcs javaslata támadt, hogy a csendőriskola díszmenettel emelje az ünnepség fényét.

Mit ad Isten? Görgey százados úr az alig fontosnak ítélt előkészületet rám bízta, ami nem csodálható, mert én a még Ludovikás koromból végzett Kassai diszbevonulást büszkén emlegettem.

Egy kis véletlenel azonban nem számoltunk. Az pedig a helyi tisztviselők és uradalmi alkalmazottak zenekara volt.

Mivel sok idő nem volt az előkészületre, csak két hét, mi a kivonulások alkalmával talán négyszer gyakorolva kielégítőnek találtuk a díszmenetet, s fogalmunk se volt, hogy a főherceg ötven vagy hatvan vendégéből és barátaiból majdnem ötvenen legalább ezredesi rangúak lesznek.

A bosszantó az, hogy a történetekre, míg élek már csak azért is emlékszem, mert az esküvő és a díszmenet március 24-én volt, így soha nem felejthetem el, hogy vezetésemmel a csendőrök verték a díszmenetet, keményen és katona ütemben, az uradalmi zenekar azonban az udvarlaki őrségnél látott és hallott lelassított ütemben játszotta az indulót.

Nem tudom ki mit gondolt, de sejtem, hogy a Főherceg barátai, vezérkari tisztok és tábornokok láttak jobban összehangolt díszmenetet is, mert az én századom az ütemtől teljesen összezavarodva már közel száz méterrel távol volt a díszpályától, de a zenekar még mindig fűjt. A „Járjatok be minden, minden földet, melyet Isten megteremtett” induló ma is emlékezetes nekem, mert akkor bizony én szégyenemben bejártam volna minden földet, s

elbújtam volna alája.

Amit csak itt Amerikában tudtam meg, az én szégyenem bántotta Görgey Kálmán százados urat, aki a díszpáholyból szemlélte a dísztelen díszmenetet.

- Emlékszel? - kérdeztem egyszer tőle.
- Persze! - mondta. - Jól csináltad, hogy sietve befejezted a temetési zenét...

Ilyen volt Görgey Kálmán százados uram.

Node menjünk tovább az aznap esti eseményekre. Az ünnepi vacsora délután ötkor kezdődött a kétemeletes kastély lovagtermében. Közel nyolcvan vendég, köztük Görgey százados, Kiss főhadnagy, Rittler hadnagy, Aykler hadnagy. Az első meglepetés a kétszárnyú ajtón betolt zongora volt. A bejelentő bemutatta a zongoristát, az azidőben híres Zerkovics zeneszerzőt, aki azt a dalt énekelte, hogy:

*Lenn a nagy Alföldön a Hortobágyon
Megakadt a szemem egy szép lányon.
Hullámozott a göndör haja a sötétbe,
Mikor belenéztem a szemébe.*

*El is megyek Hozzá, meg is kérem,
Legyen az én drága feleségem.
Boldogságom, tudom, Nála megtalálom,
Lenn a nagy Alföldön a Hortobágyon.*

Nagy taps és tizenkét fogásos vacsora. Italog minden fajtája, s cigányzene felváltva Zerkovics slágerekkel. A két órás vacsora után asztalbontás és áttáncolás a szomszédos terembe, ahol hat főből álló tánczenekar csábított a teljességére gyógyítására.

Már-már attól kezdtem tartani, hogy a Bada Néni emléke kísért, mert a korosabb hölgyek ülve figyelték a táncainkat, amikor hirtelen ötletként felkértem az újdonsült fiatalasszonyt.

A zene a Kék Duna keringőt játszotta, s én szerencsésen forgatni kezdtem a földig érő magyaros díszruhában pompázó hercegnét. A forgandó szerencse mondása felelős azért, ami akkor történt. A keringés okozta repdeső bő szoknya leszakadt, cügos cipőm alá csúszott és lerántotta a rokolya felsőruhát.

Igen. Egy röpke sikoly hallatszott és Katalin asszony ott állt a bálterem közepén, majd hangos hahotázás kíséretében kisurrant felül díszes suba-köpenykével, alul kombinéja látványával. Én csak ott álltam és vártam, hogy a magasrangú katonatisztek közül valaki felnégyel.

Szerencsém volt. Csak egy vezérkari ezredes, ha jól emlékszem vitéz Rakovszky jött hozzám és mosolyogva mondta, hogy aznap kár volt felkelnem, mert a díszmeneti élmény és a hercegfeleség levetköztetése elég volt egy napra.

Mellesleg, ennek a történetnek végére érve, nem feledtem el, hogy a ruhacserét végzett feleség átöltözve visszajött egyenest hozzám és ezt mondta:

- Ne haragudjon, hogy ügyetlenül ráléptem a szoknyámra, a táncra könnyebb ruhát kellett volna felvenni, s még szerencse volt, hogy a kombiném is szép virágos volt.

Nem tudom, hogy ki él még és ki emlékszik erre a boldog epizódra, de abban biztos vagyok, hogy Görgey százados úr, aki az én Amerikában történt esüvömön a vőfélyi szerepet vitte a tánc kezdetekor figyelmeztette Ruth-ot, hogy kösse fel jól a kombinéját, ha velem táncol.

vitéz Kiss Gábor

Alig hiszem, hogy van közöttünk annyira hitetlen pogány, aki nem hallott volna a Bibliában oly bámulatot keltő ítéletről, amelyet Salamon király hozott a pindur pólyás porongy hovaitélése ügyében. A gyermek kettévágását a saját gyermekét féltő édesanya nem engedhette, így kibújt a zsákból a valóság, s nemcsak az igazság győzött, de Salamon is, mert egyszerre olyan híres lett, hogy még ma is, még a csendörök is emlegetik a bölcs Salamont.

Van itt azonban egy kis bökkenő. A csendörök nem a bibliai zsidó királyra emlékeznek, hanem Salamon Jánosra, a csepregi örs tiszthelyettesi rangot viselő örsparancsnokára, aki ugyan nem került bele a Bibliába, de hasonló esetből kifolyólag neki is kellett egy baby sorsa felett dönteni.

1943 január havát írták Csepregen, már akik nem kinn a szabadban tartózkodtak, mert a mínusz húsz fokos hidegben a helyszínen csak fagy-könnyeket lehetett sírni, de írni meggémberedett ujjakkal nem lehetett.

Az pedig, ami a csepregi magyar királyi csendörös udvarán történt, nem volt mindennapi, minden hónapí, de még évi esemény sem, ugyanis az örsiroda bejáratához valaki odacsempészett egy csomagot, amely hajnalí öt órakor visító hangon riadóztatta az alvó örs békésen szunnyadó hét csendörét.

Töprengésre sem volt sok idő, mert a vékony deszkaládába bepólyázott csomagban levő pindurka csecsemő közel volt utolsó síkításaihoz. A próbacsendör tizedes volt a leggyorsabb, felkapta a jajveszékelő sikoltozót, s perceken belül már az örsparancsnok helyettes védő karjai között óbégatott egy újszülött csemete.

- Hívd a tiszthelyettes urat, de gyorsan! - parancsolta az örmester. - Tatay csendör riassza az örsfőzőnöt, jöjjön azonnal! Béki szaladjon a Bolló doktor úrért! - pattogtak a parancsok, miközben a csecsemő mintha csendesebben óóó-ááázott volna a vaskályha melegítő hatására.

- Talán vizes a pelenka. — mondta az egyik csendör.
- Talán éhes. - mondta a másik.

De az örsparancsnok helyettes tekintete több találgatást nem tűrő módon tudatta, hogy tapasztalt szakavatott

csecsemőszakértő érkezéséig ő a felelős az örsparancsnok távollétében.

Nem is kellett sokáig várni, elsőnek az örsfőzőnő érkezett, aki kibontva a pólyát döntőkéleg megállapította, hogy az újszülött a férfi nem sajátosságával rendelkezik, s szoptatni kell, mert éhes a baba. A csendörök lesütött fejfel egymásra néztek, de illő módon és mélyen hallgattak.

Az örsfőzőnő, aki 59 életével még soha nem szólt bele az örs szolgálati ügyeibe, vette a bátorságot javasolni, hogy Szendi Margitnak van elég teje, meg ideje, jöjjön és szoptassa meg az újszülöttet. Szerencsére az örsparancsnok is megérkezett és egyetértett az örsfőzőnővel, s így közel fél óra elteltével a gyermek sírás ís lehalkult és elcsendesedett Szendi Margit ösztönös anyái jóvoltából.

Bolló doktor ís beérkezett, de csak kérdéseket tett fel és az alvó kisfiú alapos megvizsgálását másnap délelőttre halasztotta.

Már-már kezdett az élet visszatérni a rendes megszokott rendszerbe, mikor az egyik csendör csendesen megkérdezte, hogy kí hagyhatta az újszülöttet csikorgó tél idején az örsudvaron.

A bizonytalan kapkodást csendör nyomozás váltotta fel, és Salamon tiszthelyettes a helyszíneléssel kezdte. A tények az időpont rögzítésével és a pólyás kisfiú személyes jelenlétével kicsiny támpontot jelentettek s talán az egyetlen szokatlan körülményt a harapós és éber kutya hangos ugatásának elmaradása okozta.

Csepreg túl kicsi volt ahhoz, hogy ez az esemény titokban maradhasson, így Salamon első rendelkezéséi között volt a kidoboltatás és jelentés adására való felszólítás.

Salamon felesége ís nagy együttérzéssel sajnálkozott a kis árva sorsán, hisz három éves házassága alatt annyiszor, ám mind hiába remélte a fogamzás boldogító élményét.

Az idő múlása nem segített, sőt kényes kérdések kezdtek fellépni. A helyí újság Árva kisfiú keresí szüleít, de miért a csendör laktanyában? címmel leírja a történetet, s a sorok között sejteti a lehetőségét annak, hogy valamelyik nőtlen csendört se lehet kihagyni a gyanúsítható himnemúek táborából. Az igaz, hogy Salamon tiszthelyettes megeskette beosztottjait, de az ís igaz volt, hogy nemcsak alhadnagy,

szakaszparancsnok, de Simonyi százados szárnyparancsnok is komoly érdeklődést mutatott, sőt periodikus jelentést parancsolt a nyomozás haladásáról. A környék összes szülésznője, orvosa, sőt esperese és káplánja is felszólítást kapott esetlegesen észlelt gyanús terhesség jelentésére, de a nyomozás eredménytelen maradt és a kisfiú nem maradhatott tovább Szende Margit szoptatási vendége.

A gyámhatóság a Sopron melletti gyermekmenhelyet választotta a kis árva ideiglenes otthonául és az 1913. évi VII. törvény foganatosításával megalapozta az örökbefogadás lehetőségét.

A csepregiek kitétek magukért. Jószívú családok, sőt a nemes Shöller nagybirtokosi alapítvány is örökbefogadást és életjáradékot ajánlott fel, de kihagyták a számításból a Salamon házaspárt.

Talán már említettük Salamonné, született Ajtonyi Olga sikertelen igyekezetét gyermekáldás tekintetében, s talán ezzel magyarázható az az eltökélt elszántság, amivel férje tudta nélkül a gyámhatósághoz fordult örökbefogadási kérelemmel. Rendíthetetlen elszántságában még férje nevét is aláírta a kérvényre.

A kérvény utolsó kérdésére, hogy van-e emberi példakép, melynek követésére kész az örökbefogadó ígéretet tenni, a válasz rövid volt és velős: „Igen. Úgy lesz nevelve, hogy a magyar királyi csendőrségbeli szolgálatra méltó lehessen.”

Majdnem egy félét kellett várni, míg a gyámhatóságok, első fokon a törvényhatóság, másodikban a közigazgatási bizottság, harmadik fokon a belügyminiszter meghozták a döntésüket. A községi közjegyző, a közgyám, az árvaszéki elnök és két ülnök jelenlétében a beidézt Salamon házaspárból a férj csodálkozva, az asszony meg zokogva a boldogságtól hallotta a gyámhatóság döntését, s mikor az árvaszéki elnök feltette a kérdést, hogy valóban magyar csendőrt terveznek-e nevelni a közel egy éves kisfiúból, Olga asszony nem volt képes a sírást abbahagyni, s nem tudott felelni. Salamon János mintha égi belátás és felismerés villámlott volna agyába csak ennyit mondott:

- Volt egy bibliai király, az ő nevét viselem. Ő kitalálta, hogy ki az igazi anyja annak az újszülöttnek, én se tehetek mást, mint egy igazi édesanyát adni a mi kis árvánknak. De

ha csendőrnek neveljük, egy biztos: nálamnál jobb nyomozó lesz.

Gazsi

A történet címe elárulja az események helyét és a szereplők felét, így hát gyorsan ismertetem a csapda áldozatait. A nevük nem mond sokat, mert Kiss György és Kiss Gábor csak nagyon kevés ember életében volt számottevő. A két Kiss arról volt híres, hogy édesapjuk, Dr Kiss Dezső a csepregi járásbíró elnöke volt, ők pedig a polgári iskola első és második éves tanulói, Csincsur tanár úr osztályaiban.

A csendőr úgy került ebbe a történetbe, mint Pilátus a Krédóba, avagy a jelen esetben a csendőr járőr útjába. Még csak egy nevet kell ismertessünk, s az a Repce patak, amely Csepreg Dunája volt, s ennek a történetnek színhelye lett.

Gyurka bátyám, aki halásztekéntélnek vélte magát, addig dicselkedett szaktudásával (és nagyrítván néhány fogyókúrában elsorvadt hallal), addig unszolt és ingerelt, míg végül is kihívtam egy halászversenyre. Én, akinek se sejtelve, se gyakorlata nem volt a pecázás mesterségében, egy kis lukas-fenekű kosarat erősítettem egy söprű nyelére, és szentül meg voltam győződve, hogy a felém úszó halakat tömegestül fogom el, s a halászbót és a horog eredményességét messze fölülzárnyalom.

Egy vasárnap délután, amikor mindenki szeretett pihenni a reggeli szentmise és bőséges ebéd után, kimentünk a Repce patak egy ismert bozótos kanyarához és megkezdtük a halfogási versengés párbaját. Aránylag rövid idő alatt az én szisztémám három az egy arányban vezetett, amikor egy nem várt hang és a hang gazdája álltak mögöttünk és nem volt nehéz megállapítanunk, hogy csendőrök voltak.

- No, maguk halászok, fogtak-e már sok halat? - kérdezte az egyik.

Én büszkén kiáltottam vissza:

- De fogtunk ám! Négyet!
- Ez már igen! Jöjjenek ide és lássuk a halászejegyet!

Ugye mondanom sem kell, nem mutattuk a halászati engedélyt, de azt se tudtuk, hogy halászáshoz jegyet kell váltani.

- Mondják a nevüket! - szólott megint a csendőr, s mikor megmondtuk, felírta az oldaltáskájából kivett füzetbe.
- Édesapjuk neve?

Azt is megmondtuk.

- Lakhelye?

Azt is megmondtuk.

- Menjenek haza és mondják meg otthon szüleiknek, hogy engedély nélkül halásztak.

Megmondtuk. Legnagyobb csodálkozásunkra a vasszigorú Édesapánk ritkán látott mosolyra fakadt.

- No, ezt jól elintéztétek. Kihágást követtetek el és ha a feljelentést megkapom, döntenem fogok, hogy tanulhassatok belőle.

Gyurka és én nem aludtunk jól azon az éjszakán. Másnap, mikor az iskolából kora délután hazaértünk, ott találtuk az előző napi két csendőrt. Mi ugyanis a járásbíró épületében laktunk. Édesapánk épp hallgatta jelentésüket, mi pedig szerettünk volna sóbálványokká válni. Megszólt Dr. Kiss Dezső, a csepregi járásbíró elnöke:

- Járőr, ismertesse a tényállást.

Megszólt az öregebbnek látszó csendőr:

- A Szolgálati Utasítás 42. Paragrafusának 306. pontja alapján tiltott események vagy magatartás elkövetését vagy folytatását a csendőrnek kötelessége megakadályozni. Az elkövetett cselekmény folytatását vagy ismétlését kötelességünk volt megállítani, és jogunk volt figyelmeztetéssel, igazoltatással, elővezetéssel vagy elfogással eljárni. Mivel mindketten az azonnali cselekmény folytatását megszüntették, és megítélésünkben csupán helyhatósági korlátozó rendelet megsértését követték el, a figyelmeztetés megadásával az ügyet befejezettnek ítéljük. Az elnök urat felkérjük, hogy részletesen ismertesse fiaival cselekményük jelentőségét!

Ami ebben a történetben csodálatos, az Édesapánk viselkedése volt. Soha többet nem hozta fel magatartásunk bírálatát, s hagyta, hogy a társadalmi rend és fegyelem őrzői, a csendőrök hagyjanak maradandó emléket két fia jövőjének fejlődésében.

Mit ad Isten: Kiss Gábor 1941. augusztus 20-án kakastollal fején leteszi a csendőresküt a Ludovika Akadémia dísztermében és két éves szolgálata után szárnyparancsnok helyettesi beosztásban a Szombathelyi kerület Soproni osztályának Csepregi őrsének lesz tisztii előjárója.

Azt az izgalmas előkészületet, amit átéltem első meglepő szemlélnkor nem lehet elképzelni. A 22 éves hadnagy boldog és büszke elfogultsággal lépett ki a Bükki vasútállomáson váró gyerekkori barátja, Kollár Jóska ölelő köszöntésére és a kérdés és feleletek özöne szinte megállították az időt. A Vágner vendéglőig csak az emlékek özönét zúdítottuk egymásra.

Mikor megmondtam, hogy meglepő szemlére jöttem, gyengéden álcázott csodálkozással váltunk el és én lassan megindultam az őrszlaktanya felé. Közel az úton, mikor a Repce hidját elhagytam, megálltam egy percre a régi halászversenym közepében és valami csábító erőnek engedve leültem egy perc pihenőre a régi bozótos kanyar árnyékában. Felidéztem az ott történt pórul járást, s gondolkodtam, hogy vajon itt az őrsön szolgálnak-e a figyelmeztető csendőrök. Ha igen, emlékeznek-e rám, s én vajon emlékeztessen-e őket szolgálati viselkedésükre?

Töprengésemből egy kemény hang ébresztett fel, amely ismerősnek hangzott. Mivel a bokrok eltakartak és háttal ültem az út felé, kakastollas tábori sapkám meg mellett a földön volt, nem láthatta egyenruhás alakomat. Sapkámat fejemre vágva felálltam és szembe néztem a kemény hanggal. Megismertem. Ő volt az a csendőr őrmester, aki tudta a Szolgálati Szabályzatot, amből a figyelmeztetést, s az igazoltatást alkalmazta. Ő nem ismert meg, hisz egy taknyos kis gyerekből bajszos felnőtt csendőrtisztté nőttem. Feléje léptem, hogy megöleljem, de megállított a szigorú jelentkezés:

- Hadnagy úr, Pál Imre törzsőrmester alázatosan jelentkezem. Segíthetek?

- Jöjjön velem az őrsi laktanyába – válaszoltam.

Az út a Plosszer sétányon át vezetett. Én kérdeztem, ő felelt, de a negyed órás út alatt csak semleges kérdések és semmitmondó feleletek születtek. A laktanyához érkezve jelentette, hogy Salamon alhadnagy úr tíz órakor jön be, s addig ő a helyettes és a C-8 jelzésű irányelvek alapján ő végzi az előírt mindennapos oktatást.

Nem tíz, hanem nyolc órakor jelentkezett az őrsparancsnok és egyszerően bejelentette beosztottjainak, hogy Kiss Gábor helyettes szárnyparancsnok úr szemlére jött és a napi előírt szolgálat változatlan maradt.

Én a bemutatásom alatt Pál törzsőrmestert figyeltem. A szeme se rebbent. No, gondoltam magamban, ez annyit jelent, hogy tíz év nagy idő, s a két zavarosban halászó kisdíák járásbírósa emléke már feledésbe mehetett.

Megint csak tévedtem. De mert most már parancsnoki előnyben voltam, meg akartam tudni hogy Pál törzsőrmester miképp emlékszik vissza a halászati kihágásra. Felhasználva az oktatás mindig tanító és tanulságos gyakorlatát átvettem Salamontól a tanító és nevelő szerepet és feltettem a kérdést:

- Mit tesz a csendőr járőr, ha engedély nélküli halászásan ér fiatakorúakat?

Biztos voltam, hogy ezzel a kérdéssel kibújik a szög a zsákból és Pál törzsőrmester vissza idézi a múltat, melynek szereplői a megváltozott körülmények miatt újból találkoztak.

Megint csak tévedtem. A két próbacsendőr, a három csendőr különféle felelete után Pál Imre törzsőrmester ezt a következtetést vont le magyarázásoképpen:

- A csendőrrjárőr nem hatóság vagy közeg, nem jogi személy és nem jár el a saját nevében, hanem az államhatalom feljogosított képviselőjében. Ez a feladat nemcsak korlátozza, de kötelességévé teszi a járőr feladatát, amely ténykeresésből, ténymegállapításból és ténykiértékelésből kell összetevődjön. Másszóval a szolgálat lényege a tények kiértékeléséből áll és az eljárási elhatározásának legfontosabb kelleke. Az engedély nélküli halászás kimeríti a kihágás vétségét, mert a helyi hatóság által hozott rendeletet sérti. A cselekmény hatósági rendelkezésének megszegését megállapító csendőrnek nemcsak joga, de kötelessége is a vétség tényének megállapítása mellett a körülményeket is tekintetbe venni. A kiskorúság vagy fiatakorúság számos esetben enyhíti vagy éppen szükségtelenné teszi ia csendőr szolgálati eljárását, melynek lényegét a Szolgálati Utasítás 87/503. pontja a következő-képpen határozza meg: fiatakorúakkal szemben a csendőrnek különös tapintattal kell eljárnia. Az ellenük folytatott nyomozás során kerülni kell minden feltűnést és arra kell törekedni, hogy az általuk elkövetett bűncselekmény ne váljon köztudomásúvá. Az esetleg még romlatlan fiatakorúaknak a nyilvánosság előtt való szükségtelen meghurcoltatása őket csak megátalkodottakká teszi s

valamilyen életpályán való későbbi elhelyezkedésüket is megnehezíti. A fiatalkorúak által elkövetett bűntettek és vétségek, valamint az egyes a közigazgatási és magyar királyi rendőrségi hatóságok hatáskörébe tartozó kihágások elbírálása a fiatalkorúak bíróságának hatáskörébe tartozik, ezért ilyen cselekményeik miatt a feljelentést oda kell megtenni. Ilyen bíróságok a királyi Törvényszéknél és egyes járásbíróságoknál is működnek. A fiatalkorúaknak azok a kihágási ügyei, amelyekben a teljes korúakkal szemben a rendőri hatóság ítélkezik, a rendőrbíróságnak, mint a fiatalkorúak bíróságának hatáskörébe tartoznak. A gyermek ellen a törvény értelmében sem vád nem emelhető, sem bűnvádi eljárás nem indítható. Ennélfogva a csendőr olyan gyermek ellen, aki büntető jogszabályba ütköző cselekményt követ el, nyomozást nem vezethet és elővezetést vagy elfogást nem alkalmazhat.

A tanításban itt megállt Pál törzsőrmester. Úgy tett, mintha gondolkozna, majd ezeket a szívébe és szívembe beletalált szavakat mondta:

- Úgy tizenkét évvel ezelőtt a Répceparti öjrjárat közben két kiskorú fiú halászatára lettem figyelmes. Hozzájuk érve kértem a halászenszedély felmutatását. Nem tudták, hogy tilos engedély nélkül halászni. Kérdeztem a nevüket, lakhelyüket és édesapjuk nevét. Nem volt nehéz kitalálni, hogy a járásbíróság elnökének fiai voltak a halászok. Utasítottam őket, hogy jelentsék otthon a történeteket.

Tudtam, hogy elértünk ahhoz a bejelentéshez, hogy az egyik rendeleletsértő itt ül közöttünk csendőrhadnagyi ruhában, de tévedtem megint.

Mint tapasztalatlan fiatal tiszt, nem tudtam Pál törzsőrmestert rávenni, hogy valaha is legyen egy olyan Bibliás erejű szabályról, amit a Szolgálati Utasítás parancsolt és úgy hangzott, hogy: ...A fiatalkorúak ellen folytatott nyomozás során kerülni kell minden feltűnést, hogy az általuk elkövetett cselekmények ne váljanak köztudomásúvá. Az esetleg még romlatlan fiatalkorúnak a nyilvánosság előtt való szükségtelen meghurcolása őket csak megátalkodottá teszi, s valamely életpályán való későbbi elhelyezkedésüket is megnehezíti...

Így tudtam meg szolgálatom letelején azt a bámulatos

felkészültséget és távolbalátóan fejlett emberismeretet, amely a gondosan válogatott és kiképzett csendőrt jelképezte.

Nagy kár és jogtipró botorság a csendőrség szaktekintélyeinek elüldözése, és kizárása. Csak megtévesztett és szolgálalkú bosszúálló bűnösöknek volt érdekük ez a merénylet a magyar nép kárára.

Adja az Isten, hogy mihamarabb legyenek Pál Imrék, akik megértették és megtartották az ifjúság nevelésének előnyeit és nem csak hittek, de meg is tettek mindent a megelőző szolgálat sikere érdekében.

Ezek voltak a mi csendőreink, a hű, becsületes és vitéz honvédek, akik békében, háborúban és száműzetésben is csak büszkék lehetnek múltjukra.

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: TÖRTÉNETEK, TÖRT ÉNEKEK

Sokáig gondolkodtam azon, hogy mi okozhatta csendőrségi szolgálatom oly hihetetlenül változatos eseményeit. Az 1941. augusztus 20-án történt hadnaggyá avatásom után egy évig Székesfehésváron a Szent István 3. gyalogezrednél, azután egy évig Szombathelyen a Csendőrkerület soproni szárnyánál, majd egy év elteltével a főherceglaki csendőr tanszázadnál és végül Budapesten a Nemzetvezető csendőr-testőr századánál szolgáltam.

A négy év alatt négy teljesen különböző szolgálati beosztás oka és értelme csak két magyarázattal indokolható: az egyik az, hogy szolgálatom oly értéktelen volt, hogy parancsnokaim sietve túladtak rajtam, a másik pedig talán az, hogy akkora szükség volt rám és szolgálatom eredményességére, hogy annak értékességét okos volt szétosztva felhasználni.

Jelen helyzetemben én inkább a második indokolást fogadom el, de nem azért, mert biztos vagyok benne, hanem, mert olyan kis történeteket vagyok képes elmondani, melyeket biztosan nem éltem volna át az egy helyen teljesített sablonos szolgálattal. Előre kell bocsájtanom, s az olvasónak pedig talán utólag kell majd megbocsájtania, hogy egy történetet, valamint egy tört éneket fogok megörökíteni ezzel a visszaemlékezéssel.

Az első történet a székesfehérvári gyalogezred Bécsi úti laktanyájában történt, amikor az akkor rendszeresített új szolgálati szabályzatok értelmében a csendőrhadnagyokká avatottak egy évet a gyalogságnál szolgáltak. Ez az új rendelkezés nyilván azért történt, hogy a Ludovika Akadémia gyalogossá történt kiképzése legalább egy évig használható lehessen.

Igen ám, de gondolta-e valaki, hogy a zöld hajtókás gyalogos fegyvernembeli tisztek között sem az acélzöld, sem a buzérvörös paroli nem kapott népszerűséget. Tetézte a megkülönböztetést az is, hogy amíg az ezred tisztjei és legénysége acélsisakot viselt fején, addig a csendőrhadnagy díszkalapján kakastoll zizegett.

Az ezredparancsnoknál tett szolgálati jelentkezésem is jobban sikerült volna, ha nem kakastollas kalappal fejemen mutatkozom be. Mint később megtudtam, Ginszkey Oszkár

ezredes úr szolgálátát a csendőrségnél kezdte kakastollas kalappal, de az a trianoni korlátozó rendelkezések idejéből való rossz emlékekre emlékeztette. A jelentkezésem azért maradt meg emlékemben, mert mielőtt az ezredes úr fogadott jelentkező bemutatkozásra, segédtsíjtje figyelmeztetett, hogy kakastollas kalapomat hagyjam az ő irodájában a fogason.

Ginszkey ezredes úr szobájába lépve kemény fővetéssel és alázatos tisztelettel jelentettem nevemet, csendőrhadnagyi rangomat és kértem további parancsait. Parancsot nem kaptam, csak kérdést. Nem várt kérdést.

- Hol a kakastollas kalapja?
- Alázatosan jelentem, kint a fogason.
- Hozza be! - jött a következő parancs.

Hátra arccal kemény léptekkel visszamentem a segédtsíjt szobájába s ott jelentettem, hogy a kalapomat akarja az ezredes úr látni.

A segédtsíjt, Ráskay főhadnagy a fejéhez kapott és közölte, hogy már átküldte az első század épületébe, mert az én vezénylésem Koós Imre századoshoz törént, s ő úgy tudta, hogy az ezredes úr nem kíván látni kakastollat maga közelében. Szerencsére az első század épülete legközelebb volt, így én rohamléptekkel siettem át a kalapomért. Visszaérkezve kalappal a fejemen keményen jelentkeztem az ezredes úrnál és megzavarodva vártam a következményeket.

- Tudja Kiss hadnagy, hogy én a csendőrségnél szolgáltam? - volt az első kérdés.

- Igenis - volt válaszom.

- Akkor azt is kell tudnia, hogy a csendőr több, mint egy katona. Azt tudom, hogy évfolyamában második helyen végzett, de én elvárom, hogy az én ezredemben kiváló minősítést nyerve végezze az egy éves szolgálatot. Végeztem!

Kitámolyogtam tisztelgés után, s a segédtsíjttől megzavarodva kérdeztem, hogy miért gondolta, hogy az ezredes úr nem akart csendőrkalapot látni?

Ráskai főhadnagy válasza mégjobban meglepett.

Az ezredes úr csendőrtiszt korában a legjobb törzstiszt minősítésű százados volt és őt jelölték ki a székesfehérvári kerülethez parancsnokhelyettesnek. A trianoni szerződés oly

nagy mértékben csökkentette a csendőrség létszámát, hogy ő kénytelen volt a honvédségi szolgálatba való áthelyezést kérni. Azóta haragszik a csendőrökre, s hogy átengedték a gyalogsághoz, s most volt az első eset, hogy a gyalogság a csendőrség javára veszít jó minőségű tiszteket.

Az ezredes úr büszkesége szinte túlzott volt, mert vasárnaponként velem vezettette az ezred katolikus legénységét templomba és a polgári lakosság talán soha nem tudta meg, miért vezet egy kakastollas csendőrhadnagy felváltás nélkül egy ezred gyalogost.

Tört énekek címet adtam a másik katonai történetnek, egyszerűen azért, mert nem sokan tudják, hogy az énekek lehetnek törékenyek is, ha a véletlen körülmények úgy hozzák.

A véletlen meghatározása szerint előre nem látható, nem várt esemény bekövetkezése és kiszámíthatatlan alakulása. Ez a véletlen esemény is a székesfehérvári egy évig tartó gyalogsági szolgálatom alatt történt.

A századok egymással való vetélkedése sokféle formában jelentkezett, s a kiképzés eredményességét tükrözte. Voltak céllövészeti, akadályversenyi, fadugós kézigránát dobó, sőt még kúszási versenyek is, így nem csodálható, hogy még énekversenyre is sor került. Az első század parancsnoka Koós százados, a Kormányzó úr szárnysegédének egyik fia volt s a két szakaszparancsnoka Borsodi és Kiss hadnagyok. A versenyek rendszerint a laktanya belterületén történtek, s a négy századparancsnok kiképzési eredményességét jelentették. Az én szakaszom, büszkén mondhatom, többnyire magas pontszámmal az elsők közt végzett, s mikor a négy század tizenhat szakaszának záróversenye jött, csak évfolyamtársam Borsodi Béla, beceneven Sotex (nem tudom, miért) szakasza volt előttem. A verseny egy szombat délután zajlott le, s nemcsak a századok parancsnokai, de a zászlóalj parancsnoka is jelen volt. A verseny érdekessé tételére valakinek az az ötlete támadt, hogy a kézigránát dobás és díszmenet elbírálása mellett a legjobban, vagyis leghangosabban éneklő szakasz is elismerést kapjon.

Mondanom sem kell, hogy Sotex és köztem a vetélkedés az én szakaszom győzelmével végződött, de a dicséretről

lemaradtam.

A kézigránát dobást és a díszmenetet szakaszom nyerte, de mikor az ének hangosságra került a sor, csendőrhadnagy létemre azt kezdtem teli torokkal énekelni, hogy:

*Már én többet, már én többet
csendőrkápar nem leszek,
kalapomra, kalapomra
kakastollat nem teszek.
Mert a kakas kukorékol hajnalba,
s kikukorikálja,
hol jártam az éjszaka.*

Zengett a laktanya, s a harsány hang visszhangzott a laktanya épületeinek falán, s meg voltam győződve, hogy az ének-erősséget is én nyerem meg. Alig ért véget az ének, az ezredparancsnok segédtisztje jött futólépésben:

Kiss hadnagy jelentkezen az ezredes úrnál!

Az ezredes úr állva fogadott.

- Kiss hadnagy, milyen célzattal adott nekem éjjeli zenét?

Álltam feszesen, vigyázban, s nem tudtam mit válaszolni.

- Mire fel énekelte a csendőr-nótát? - jött a következő kérdés.

Hirtelen világosság gyúlt agyamban: a csendőr nóta a volt csendőrnek!!!

- Ezredes úr, alázatosan jelentem, erre kellett volna gondolnom, de az egy olyan nóta, amit mindenki ismert és szeretett a szakaszomban, s minden gyakorlatról bevonuláskor szoktuk énekelni.

- Kiss hadnagy, jelentse Koós százados úrnak, hogy az ön szakasza nyerte a kiképzési versenyt, és jegyezze meg, hogy az a célzás, hogy a kakas kikukorékolja, hogy hol járt az éjszaka, nem hangzik jól és feltételezi, sőt gyanúsítja a csendőrt egy titkos, leplezendő, takargatandó magatartással. Jegyezze meg, hogy egy csendőrtisztnek tudnia kell, hogy a csendőrhadnagy éjszakai szolgálata kivételes és ritka, mint a fehér holló, és ha a szolgálat fontossága meg is kívánja az éjszakai portyázást, éjjel a kakas nem kukorékol! Végeztem!

Sok-sok év eltelt ennek a történetnek ideje óta.

Számtalanszor gondolkodtam azon, hogy a volt csendőr ezredes úr igazában, valójában és tulajdonképpen mit akart egy fiatal tapasztalatlan csendőrnek mondani.

Megemlékezésem ezt a részét szeretném az Ő emlékének felajánlani. A tárgy címének tört énekek címet adtam. Minél többet gondolok Gínszkey Oszkár ezredes úrra, annál világosabban értem meg azt az elhivatottságot, és tekintélytiszteletet, amit egy csendőrből lett gyalogsági törzstiszt érzett a volt Testülete iránt. Bármí, ami gyanúsítja a csendőrt, s az éjjeli szolgálatát a kukorékoló kakas pletykájára bizza, árnyékot vetett a csendőrök patyolatosan korrekt szolgálati magatartására, s annak megvédését minden volt csendőr természetes kötelezettségének tartja.

Én is! Ezennel bejelentem, hogy a Már én többet csendőrkáplár nótát a tiltottak közé kárhoztatom, és bejegyzem a tört énekek sorába.

HŐSÖK SÍRJA

Útszéli bedölt sír, korhadt a fejfája.
Virágokat és könnyeket nem hint senki rája.
Elhagyott sirhalom, nincs aki ápolja,
Pedig egy hős magyar honvéd porladoz alatta.

Bátran nézett száz halállal és veszéllyel szembe,
Amíg egyszer vérző szívvel rogyott le a földre.
Árok partján az útszélien tették le a sírba,
Ahogy ez a sors könyvében volt már rég megírva.

Nem volt nagy temetés, se pap, se harangszó,
Katonaköpenye testének koporsó.
Szomorú fűzfából ácsolták fejfáját,
Tiszteletből reá tették a rohamsisakját.

Fejfájára belevésték nevét, ahogy szokás,
Elbúcsúztak csendben tőle: Isten veled, Bajtárs.
Legyen békeséges pihenésed, álmod,
Csatateret, a harcmezőt többé már nem járod.

Magyar Testvér! Az útszélien ha hős-sírra találsz,
És előtte néhány percre szótlánul megállsz,
Ne feledd, hogy az, ki nyugszik néma sírhant alatt,
Hazáját mindig szerette, s halálíg hú maradt.

ÉDESANYÁM SÍRJA MELLETT

Kertünk alatt a temető, sírok közt vezet az út.
Odajárok elfeledni a gondot és gyötrő bút.
Azok, akik itt pihennek, álmaikat alusszák,
Mint fájdalmat és szenvedést, életükben letudták.

Itt nyugszik az én anyám is, húsz éve a hant alatt.
Megállok a sírja mellett, és kisirom magamat.
Látom most is tört alakját, rávillanó két szemét.
A munkába belefáradt, csontos, sovány két kezét.

Emlékemben most is úgy él, ahogy egykor ismertem.
Kedves fiam!... így szólított, soha el nem felejtem.
Egyszerű sirt fű benővi, takarja a port a por.
Lesz még ünnep, találkozás a nagy Feltámadáskor.

A fenti emlékverseket beküldte és a Virrasztó olvasóinak figyelmébe ajánlja: Géczy Miska

VITÉZ KISS GÁBOR: MEGJEGYZÉSEK EGY ÚJSÁGCIKKHEZ

Az Amerikai Magyar Népszava/Szabadság ez év július 22-i számában olvasom a magyarországon megjelenő Heti Világgazdaságból átvett cikket. A cikk írója, Murányi Gábor Parancsra önként főcím használatával lényegében azt írja, amit az Amerikai Magyar Népszava/ Szabadság nagyrésztben megismétel. Szerencsére a Népszava sokkal könnyebben megválaszolható címet választott: A csendőrség szerepe a holokausztban.

Mint azoknak az embertelen tébolyéveknek élő szemtanúja érkezettnek látom az időt, hogy egyszer és mindenkorra megválaszoljam a vándormadarakként visszavisszatérő kérdést: mi volt a Magyar Királyi Csendőrség szerepe a holokausztban?

A válasz egyszerű, határozott és vitathatatlan: ellátni rendeltetésének és hivatásának minden feladatát hiven, becsülettel és vitézül!

Hogy mi volt a Magyar Királyi Csendőrség feladata? Idézem a Szervezeti Határozványokat:

„Feladata: működési területén a személy és vagyonbiztonság megóvása. A büntetőtörvények, rendeletek és szabályrendeletek megszegésének, a véletlenségből vagy bármely természetű mulasztásból eredő szerencsétlenségeknek, veszélyeknek és károknak lehető megakadályozása, a büntetőtörvények, rendeletek és szabályrendeletek ellen vétők kinyomozása és az illetékes hatóságoknak való átadása, illetőleg feljelentése.”

A fenti bekezdés a csendőrség szerepének hivatalos magyarázata. Ennek az esküvel fogadott szerepnek és elhivatottságnak szolgálatától nem tudta eltéríteni sem a császár, sem a király, sem a népköztársaság, sem a tanácsköztársaság, sem a kormányzóság. A csendőreskü nem ismert részrehajlást sem társadalmi, sem faji, sem vallási alapon és személyében a csendőr csak Istene parancsolatainak, szolgálatában pedig az állam törvényeinek és előjárói parancsainak engedelmeskedett.

Aki a csendőrséget summásan, kollektív alapon elítéli, az előítéletében oly mértékben elvakult, hogy csak sajnálni lehet.

Amiről beszélni kell, az a csendörnek egyéni szolgálati magatartása, hisz azért kizárólagosan ő volt felelős. Minden csendőtisztet nem ismertem, de nem hiszem, hogy volt, aki szolgálatban elkövetett mulasztást, vagy éppen visszaélést eltűrt volna. Tudom, koncepciók perék százával ítétek el csendőröket, de azokban a megtorlás volt a tanú, s nem a tények. Demokratikus jogrendi államban (máshol mint Magyarországon) is voltak csendőrperek, de azok felmentéssel végződtek bizonyítékok hiányában.

A szomorú valóság az, hogy 1944 márciusában a német megszállás megfosztotta Magyarországot szuverén teljhatalmától és idegen érdek eszközévé tette azokat a szerveket is, amelyek a személy és vagyonbiztonság megóvására lettek felállítva, köztük a csendőrséget.

Felesleges volna vitatkozni arról, hogy a tények értelmezésében miként lesz az igazságból gázság, ezért egyszerűen megszólaltatok egy mármaroszigeti zsidó vallású magyar állampolgárt. A rabbiképző főiskolán voltam 1944. március 19-én. Akkor jöttek be az első németek, s mi azt gondoltuk: ez is elmúlik egyszer. Tíz nap múlva március 29-én elrendelték a sárga csillag viselését.

Nem hiszem, hogy magyarázni kellene, hogy ellentétben a Magyarországot környező államokkal, ahol a zsidótalanítási folyamat már két évvel előbb megtörtént, a mi csonka kis országunkban 1944. március 19-ig a személy és vagyonbiztonság védelmére felállított Csendőr Testület megóvott minden magyar állampolgárt, kivéve a bűncselekmények elkövetőit.

A fentebb említett mármaroszigeti zsidó (izraelita) vallású magyar állampolgár szavait ismétlem újból: „...Mint tudjuk, 1944-ig Budapest csendes, békés város volt. Folyt a háború. A zsidók Budapesten egy különös hallucinációban éltek. A Yeshivák tömve voltak földalatti bachurimmal, akik Lengyelországból jöttek. A Hasidista rabbik Szatmár, Sziget és Nagyvárad között utaztak. A kávéházak telve voltak. Furcsa biztonságérzetünk volt...”

Későbbiekben az író felteszi a következő élet-halál kérdést: Mi történt volna, ha az első, második, harmadik és negyedik szállítmány szétszalad a szigeti állomáson? A válasz kritikus fontosságú: az elővezető csendörnek nem volt fegyverhasználati joga. Másszóval a csendőrségi SZUT

(Szervezeti és Szolgálati Utasítás) 49.paragrafus 330. pontja alapján drákói szigorral betanított és eligazított csendör nem használhatta fegyverét!

Ezzel szemben világosan nyilvánvaló, hogy fogolyszöktetés vétségét, vagy büntetést kimerítő tevékenységnek sem lehetett részese, mert a BTK 448. paragrafusa nem csupán szabadságvesztéssel, de hivatalvesztéssel is sújtotta volna a törvénytörő csendört.

A tárgyilagosság érdekében megnevezem az idézőjellel ellátott mondatok szerző íróját: a Nobel-díjas Bie Wiesel.

Azon indokolással, hogy a Népszava/Szabadság a Heti Világgazdaság cikkét közölte rövidített formában, méltányosnak vélem, hogy a HVO-ban leközölt válaszcikkemet a Népszabadság is ismertesse. A HVO-ban leközölt cikkben ugyanis remélhetőleg tárgyilagos magyarázatot adtam a Csendőpuccs mondájának alaptalanságára és remélem, hogy a csendőrség Kormányzói Hűségére sem lesz kérdéses a jövőben.

Végül is becsületos meggyőződéssel hiszem, hogy a sárgacsillagos háztömbök igazságtalanul jogfosztott izraelita vallású magyar állampolgárai között lesznek, akik emlékezni tudnak a Budapesten velük szomszédságban állomásozó megerősített kaposvári csendör zászlóaljra. Azokra a kakastollas élet és vagyonbiztonságot védő, vasfegyelem alatt állókra, akik nap mint nap járőreikkel hiúsították meg a dorbézoló SS és nyilas suhancok garázdálkodásait. Jó tudni, hogy akik emlékezni tudnak, az a negyedmillió Budapestre zsúfolt zsidó talán lehetségesnek tartja, hogy életét a volt Magyar Királyi Csendőrségnek köszönheti - talán.

Apopka,1994. augusztus 11.

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: A REMÉNY REGÉNYE, AVAGY BIZALOM ÉS HIT ABBAN, HOGY AMIT ÓHAJTUNK MEGVALÓSÍTANI, BEKÖVETKEZIK

Tudva, vagy tudatlanul aligha él emberi lény remény nélkül. A bizakodó, önmagát áltató, reménykedő, vagy ábrándozó érzés minden ember életében megjelenik és vágyat táplál. A remény párosulva a kívánsággal módosul, átváltozik és átformálódik elképzelhetővé, sejthetővé és valószínűsüggé.

Remélem, hogy kilátásra váró sejtelmem nem jut Virgil híres mondásának sorsára, mint az Aeneid híres történetében: „Una salus victis nullam sperare salutem”, ami lefordítva azt jelenti, hogy „A legyőzöttek egyetlen biztonsága lehet, hogy feladja a reményt a biztonságra.”

Az a tény, hogy a Magyar Királyi Csendőrség az 1945-ös rendelettel a legyőzöttek végeláthatatlan csoportjába került, hatvan éves. Badarság lenne azon elmélkedni, hogy mi okozta a környező országok, sőt a távoli nemzetek rendbiztonságát felülmúló Magyar Királyi Csendőrség sorsát, így hát egyetlen méltányos és meggondolt lépést tehetünk: felismerni és kiértékelni a múlt bizonyítható és tanulságként felhasználható hibáit és tanulni belőlük, hogy többet a magyar történelemben ne ismétlődjön meg az 1945-ös nemzeti tragédia.

Országunk körbe van véve idegen népekkel, és mert a polgári szaporodások elkerülhetetlenek, a területi igények mind fontosabbak lesznek. A Kárpátok koszorúja mint természetes határ már nem védi országunkat, Erdély a Felvidékkel és Délvidékkel már elveszett.

Ameddig a magyar nép nem tanul a történelem tanulságaiból, nem érdemi, hogy életben maradjon.

Ameddig a magyar nép nem veszi tudomásul, hogy vezetői a nemzet sorsa helyett saját érdekeiket képviselik, addig a sorvadási folyamat feltartóztathatatlan marad.

Ez a könyv azzal a reménnyel indul útjára, hogy a történelem tanácsadó szerepét bizonyítsa, s mielőtt tízezer, leghűségesebb honfiát elüldözi, hazája gondoljon a volt magyar csendőrök sorscsapására és sírjon velük.

VITÉZ KISS GÁBOR: CURRICULUM VITAE

Kiss Gábor 1919. október 2-án született Törökszentmiklóson. Szülei Dr. Kiss Dezső, zalaegerszegi törvényszéki elnök, győri tanácselnök, és pürkereci Lázár Mária. Elemi iskoláit Csepregen, középiskoláit Veszprémben a piarista gimnáziumban végezte. 1937-ben egyéves jogakadémiai és két mezei szemeszter után 1938-ban felvételt nyert a Ludovika Akadémiára, ahonnan a csendőrvérfolyam másodikjaként 1941. augusztus 20-án lett hadnaggyá avatva. Egyéves gyalogsági szolgálat után (Székesfehérvár, 3. gyalogezred) kilenc hónapos csendőrtiszti tanfolyamot végzett, majd a szombathelyi III. csendőr kerület állományában szárnyparancsnokhelyettesi, majd szárnyparancsnoki beosztásban szolgált.

1944. január 1-től a főherceglaki csendőr járőrtárs-iskola kiképzőtisztje, majd 1944 júliusában a lenti, letenyei, kaposvári és főherceglaki századokból összevont Kaposvári csendőr zászlóalj segédtisztje lett. 1944 októberében a délvidéki partizántámadások, majd az Al-Duna térsége irányába előretörő szovjet csapatok elleni zászlóalj bevetésekre került. A zászlóalj főherceglaki századának jutott a feladat, hogy a pécsi hadosztálytól kapott nehézfegyverekkel védje a Dráva vonalát, s biztosítsa a pécsi honvéd hadosztály védőállásának kiépítését. A zászlóalj aknavetői és „pancerfaust” egységeinek Kiss főhadnagy volt a parancsnoka.

A 27. német páncélos hadosztály kötelékében Barcs, majd Marcali térségében első vonalbeli harctevékenységek keretében a nehézfegyver század hathatós támogatása lehetővé tette a csendőr zászlóaljat keletről és délről támadó orosz csapatok bekerítő előrenyomulásának megakadályozását.

Fenti harci tevékenységért a zászlóaljparancsnok (Reviczky Zsigmond alezredes) Görgey Kálmán századost és Kiss Gábor főhadnagyot kormányzói dicsérő elismerésre, hadiszalagon kardokkal terjesztette elő 1994. november 29-én.

1944. december 30-án az akkor felállított Nemzetvezető Testőr Csendőr Századához lett vezényelve, s előbb Kőszegen, majd Görbehalom és Brembergbánya térségében

végzett útlezáró és biztosító szolgálatot.

1945-től 1951-ig Bajorországban, majd a francia megszállott zónában Bad Hönningenben gépkocsivezetőként dolgozott.

1951. november 23-án kivándorolt az U.S.A.-ba, s New York államban telepedett le, ahol tyúkfarmot létesített, majd 1956. november 9-én állampolgár lett.

Előbb Passaic-ban, majd Cortland és Syracuse-ban állított fel MHBK-s csoportokat.

1963-ban nősült, négy gyermekes amerikai hölgygel, Ruth M. Shaver-rel. 62 éves koráig a New York állami Homer-ban mint ingatlan iroda ügynöke dolgozott.

1980-ban leköltöztek Floridába, ahol MHBK és MKCSBK csoportvezető lett.

A Szent László, Szent István és a Szent Konstantin rend lovagja, az MHBK emlékeresztjének és a Vitézi Rend Jubileumi keresztjének tulajdonosa.

1990. január elsejétől az MHBK U.S.A. főcsoportvezetője és 1995. január elsejétől a volt Magyar Királyi Csendőrközösség központi vezetője.

1996. szeptember 22-én saját érdem alapján Debrecenben Vitézzé avatták.

1999. február 14-én az Ordo Sancti Johannis Hierosolymitani lovagrend Knight of Grace tagozatába avatták.

Kettős állampolgár.



Réges régen, mikor az adott szó még aranyat ért, történt egy érdekes megegyezés a Rendőrtiszti Főiskola és a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség között. Lévén mindkét fél közbiztonsági szolgálatot ellátó szervezet, a megegyezés érthető bajtársi kölcsönösségre épült. Mivel a gondolatcsere 1996-ban történt, a megállapodás lényegében oda egyszerűsödött, hogy a Csendőrség elismert tekintélye emlékére a testvérszervezet (rendőrtiszti főiskola) elfogadja azt a díszkardot, melyet a feloszlott csendőrtiszti iskola kívánt adományozni.

A Rendőrtiszti Főiskola parancsnoka és az MKCsBK központi vezetője közös megegyezés alapján megállapodtak az adomány értelme, célja és rendeltetése szempontjából és bajtársi lovagiasággal aláírták az ide mellékelt megállapodást.

Aláírás után a MKCsBK központi vezetője gondoskodott a díszkard légi úton történő átjuttatásáról, s készült, hogy az abban az évben tartandó évvégi ünnepségen hivatalosan kitüntesse az évfolyamelső rendőrtisztet.

Furdal a kíváncsiság, de nem hiszem, hogy valaha is megtudom az okot, amely a szerződéses megegyezésünket megszüntette.

Az egyetlen lehetséges ok az lehetett, hogy 1996-ban még belpolitikai okok takarták el a csendőrséggel való tisztánlátást.

A díszkardot ma is őrzöm, talán lesz még a jövőben csendőrbarát kormány...

mely létrejött egyrészről, az adományozó Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség (5324 Pineview, Way Apopka, Florida 32703) - továbbiakban MKCSBK - másrészről az adományozott Rendőrtiszti Főiskola (1121 Budapest XII. Farkasvölgyi út 12.) - továbbiakban RTF - között díszkard adományozása tárgyában az alábbiak szerint:

1. Az MKCSBK térítésmentesen az RTF-nek adományozza a tulajdonát képező és jelen megállapodás 1. sz. mellékletében részletesen leírt díszkardot azzal, hogy az adományozott főiskola évente - első ízben 1997-ben - a 2. sz. mellékletben foglalt tanulmányi, illetve szellemiségi elvárásoknak leginkább megfelelő kiváló hallgatójának szimbolikus birtokába adja azt.

2. A díszkard az RTF tulajdonában marad az esetben is, ha a főiskola jelenlegi elnevezése megváltozna, de azonos, vagy hasonló célkitűzéssel tovább működik, vagyis mindaddig, amíg a magyar állam rendvédelmi testületeinek tisztképzését végzi és biztosítja arra érdemes hallgatójának a díszkard évenkénti megtisztelő szimbolikus birtoklását.

3. A 2. pontban foglalt feltételek hiányában az RTF, vagy annak jogutódja, illetve azt jogutód nélkül megszüntető jogi személy köteles az MKCSBK részére a díszkardot költség- és térítésmentesen haladéktalanul visszaszolgáltatni.

4. A díszkard állandó megtekinthetőségéről, valamint méltó és biztonságos körülmények között történő őrzéséről az RTF köteles gondoskodni. Esetleges megsemmisülés, sérülés, illetéktelen személy általi eltulajdonítás megelőzése érdekében az RTF köteles duplikátumot készíteni, illetve javítási, karbantartási munkákat saját költségén elvégeztetni.

5. A díszkardnak az RTF legkiválóbb hallgatója részére történő évenkénti szimbolikus birtokba adásának joga a főiskola mindenkor vezetőjét illeti meg, aki e jogával - belső intézkedésben szabályozottak szerint - ünnepélyes keretek között köteles élni.

6. Az MKCSBK jogosult arra, hogy az évente megismétlődő szimbolikus díszkard átadási ünnepségen képviselője útján részt vegyen, illetve azon szerepet vállal-

jon. Az RTF kellő időben értesíteni tartozik az MKCSBK-t az évenkénti ünnepség pontos idejéről és helyéről.

7. Az RTF köteles gondoskodni arról, hogy jelen megállapodásban foglaltak maradéktalan végrehajtása a mindenkor hatályos külső és belső jogi normák szerint történjen.

8. Úgy az adományozó MKCSBK, mint az adományozott RTF vezetői a jelen megállapodásba foglaltakat, mind akaratukkal mindenben egyezőt jóváhagyólag írják alá.

Budapest, 1996. szeptember 25.



vitéz KISS GÁBOR
MKCSBK központi vezető

VITÉZ KISS GÁBOR: AMÍG ÉLEK, REMÉLEK...

Iskolámból, a veszprémi piaristák gimnáziumából hoztam magammal ezt a filozófiát, s hálás vagyok Révész László főtisztelendő úrnak, a latin nyelv tanárának, hogy a remény biztos bizalmával ajándékozott meg egész életemre szólóan. A Dum spiro spero sok akadályon segített át, s készülő könyvemmel szeretném nemcsak meggyőződésemet ismertetni, hanem az olvasókat is meggyőzni a remény varázslatos erejében.

A remény ugyanis semmi más, mint hit és bizalom abban, hogy amit óhajtunk, megvalósul, és a jövőbe vetett reménység eredményesen érvényesül.

Nyolcvanhatodik nevemnapján, az Egyesült Államok floridai megyéjében Gáborok névünnepén megszületett és lehetővé vált az az elhatározás, hogy megosszam emlékeimet olyan olvasókkal, akik velem hisznek az emberi élet reményteli értékének lehetőségében és amíg élnek, remélnek.

Az emberi élet pályája a születéssel kezdődik. A halva szülött nem képes remélni, az életben maradtak pedig nem tudnak remény nélkül boldogan élni. A boldogan szó kiemelés azért fontos, mert a boldogtalan élet, nem élet!

Négy éves voltam, s ami ritkán fordult elő, Édesanyám a konyhakertben palántázott, s hat éves Gyurka bátyám felügyeletére bízott. Hogy honnan és hogyan törtem el egy vizes poharat, nem emlékszem, de az biztos, hogy az üvegdarab elvágta az ütőeremet és a vérem áttörve ingemen gyorsmenetben közeledett a tenyeremhez. Aki ismerte bátyámat, tudja, hogy nem hat, de hatvan éves korában se vállalt volna ápolói szerepet, mert félt a vértől, főleg, ha az nem volt hajlandó megállni. Mire szigorú Édesanyánk végzett a kertben, én már egy papírszalvétába rejtettem sebemet és kerültem Anyám tekintetét. Mivel a sebesülést sikerült eltitkolni, nem voltam tudatában annak a veszélynek, ami fertőzés formájában lépett fel, és addig titkoltam, míg a vérfertőzés magas lázzal ágyba, majd kórházba nem kényszerített. Ez volt az első eset, amire úgy gondolok vissza, mint életveszélyre, mert kimenetelét remélnem kellett.

A második életveszélyes esemény gimnáziumi sportolás

túlzásbavitelével kezdődött és hiába voltam a maratoni futások bajnoka, nem úsztam meg tüdőtagulás nélkül. Hogy abban az időben, tizenhat évesen nem vettem komolyan az orvosi figyelmeztetést, bizonyította az a nagy tüdővérzés, amit csendőrhadnagy koromban kaptam egy erőtetett menet után. A katonakórház orvosa, egy százados, egyszerűen megjósolta tiszti pályafutásom befejezésének lehetőségét és reményem, hogy csendőrtisztként tovább szolgálhatok, a lehetetlenséggel volt határos.

Mivel a csendőrségi szolgálatot életem értelmének és céljának tekintettem, megint a reménység csodájára bízam sorsomat. Jól tettem!

Mikor a csendőr felügyelőségen betegszabadságra kértem engedélyt, nem tudtam, hogy ki volt Beöthy Kálmán alezredes úr, aki a kérelmemet átvizsgálva magához rendelt.

- Mit vár hadnagy úr ettől az egészségügyi szabadságtól? - kérdezte.

- A jövőmet - válaszoltam.

Mosoly jelent meg arcán.

- Gábor, hiszek akaratom sikerében, nem vagy évfolyamod letelején hiába, kapsz harminc napos betegszabadságot, s itt jelentkezel nálam meggyógyultan. Értetted?

- Igenis! - válaszoltam.

A beutalás a budapesti Üllői úti tüdőkórházba rendelt, ahol hamar megállapítást nyert, hogy tüdővérzésem az úgynevezett légmell kezeléssel gyógyítható. Ennek a lényege abból állott, hogy a tüdő megpattant erét kívülről beszúrt speciális injekcióval légnyomás segítségével stabilizálják. Az így mozdulatlaná tett tüdőerek azonnali gyógyulást kezdtek s a légnyomással küldött gyógygáz lezárja a megpattant eret.

A remények ismét velem voltak, és nemcsak életben maradásom bizonyíthatja, hanem országvesztésünk napjáig végzett csendőrségi szolgálatom sikeres folytatása is!

A háború okozta változás két újabb helyzetet teremtett, amit remélnem kellett, hogy túléljek, s mert az események idején még éltem, tehát reméltem.

A magyar határon, Lavocne cseh városkában volt egy tábori csendőr kiképző iskolánk, ahová kiképzőtisztnek vezényeltek hadnagy koromban. Az iskola parancsnoka

Olchvári Milviusz Attila híres nyomozástan tanár ezredes úr volt s a frontról visszajövő honvéd egységek határátlépésének törvénytelenégei ellen kellett eljárunk. Az egyik alkalommal egy kézigránátot dobott valaki az iskolába és hozzám közel robbanva jobb karomon két araszos sebet vágott. Dőlt belőlem a vér és azonnal gépkocsival Kassára vittek, ahol átömlesztésre lett szükség és az alig élni és ismét a remélni időszaka következett. A másik vérontás Kőszeg alatt történt a magyarországi honosságom utolsó napján, 1945. március 24-én, névnapomon. Írottkő térségében kapott akkori katonai egységem, vagyis a főherceglaki csendőr század parancsot a határ megvédésére minden áron, amíg a Szent László Hadosztály fel nem vált. Megint reméltem, mert még éltem, de az Szent László Hadosztályt csak reméltem. A figyelmem is rossz irányba koncentrált, mert én a Szent László Hadosztály jövetelét vártam, de az ellenséges aknavetők nem respektálták az én reményemet és hol jobban, hol még jobban vérezve Pfarrkirchenig (Bajorország) reméltem, hogy életben maradok roncsolt csipőm ellenére is.

Mikor Írottkőnél elhagytam Hazám határát, sejtelmem se volt, hogy oda többé csak öt rövid látogatás formájában térek vissza. Valahogy belém volt plántálva a parancs, hogy Hazámnak rendületlenül legyek hive. Én, magyar! Bölcsőm az, s majdan sirom is, mely ápol, s eltakar. A nagy világon e kívül nincsen számomra hely, áldjon, vagy verjen sors keze. Ott élnem és halmom kell!!!

Milyen könnyű és egyszerű, nemesen hangzó Szózatunk parancsa. Baja csak az, hogy hamis, megtévesztően hazug fenyegetést tartalmaz, amikor kimondja a parancsot, hogy ott élnünk és halmunk kell.

Kell egy volt magyar csendőrnek bizonyítania, hogy Hazájának rendületlenül hive volt? A csendőreskü és dokumentált szolgálati minősítése nem volt elegendő? A bölcső és a sir között eltöltött szolgálati életveszély és a honvédelemre felszerületlenül felhasznált 47% hősi halott nem számít rendületlenségnek?

S most jön a fenyegető figyelmeztetés:

„A nagyvilágon e kívül nicsen számodra hely, s áldjon, vagy verjen sors keze, itt élned és halmod kell!”

Néhány csendőr Hazament... Mi várt rájuk? Az ideiglenes

Nemzeti Kormány 1690/1945 M.E. számú rendelete, a csendörtelenítés.

Mi az, hogy nincsen számodra hely? Nézzük meg, igaz-e?

1945-ben századomból negyvenkilencen mentek Haza. Harmincháromról megbízható megállapításom van, hogy választott hivatásából elbocsájtották. Az is köztudomású, hogy az Igazoló Bizottságok a csendőrségnek csak három százalékát találta elfogadhatónak, így az áldó, vagy verő sors keze sokkal inkább vert, mint áldott.

Közben a nagy világban sehol sem mondták, hogy nincsen számodra hely, te a hazádat védő magyar csendőr, tudjuk használni megbízhatóságodat, szorgalmadat és tudjuk becsülni honszeretetedet. Nálunk van helyed, s ha bölcsöd nem is ringott itt, megkapod a rendületlenséged jutalmát, az elismerést és a megbecsülést.

A Ohio államban található Cleveland magyar temetőjében kétszáztizenegy kivándorolt volt katona (1938-tól 1945-ig hivatásos honvéd) a bizonyítéka annak a tragédiának, amit az emigrációban elhaltak igazolnak.

De miért? Becsületes munkának becsületes ellenszolgáltatás jár, és ha van valaki, aki még nem tudta, tudja meg, hogy az 1935-től osztályozott nemzetközi rendvédelmi nyilvántartás (Publication of Evidence, International Investigation) a magyar csendőrséget a Kanadaival együtt mint a világ leghatásosabban működő büntfelderítő szerveként minősíti. (93. oldal, 11. bekezdés)

Szülőföldem, Törökszentmiklós sokszor jár eszemben. A Szőke Tisza emlékeztet egy velem maradt versre:

*Szőke Tisza haragjában megáradt,
Szilaj habja átszakítja a gáta.,
Haragszik, mert azt végezték Felőle,
Hogy a magyar az oláhnak, a cseláknak meg a rácnak
adjon jussot belőle.*

Istenem, de jó volna nekem is a Tisza sorsa. Haragudhatnék, áradhatnék azokra, akik bennünket, csendőröket német, francia, angol, kanadai polgárokká tettek.

Hogy fenti gondolataimnak értelmet adhassak,

megmondom világosan, hogy rendületlen hive vagyok Hazámnak. Bölcsöm volt s majdan sirom lesz, mely egy kis börtörítékben végrendeletem értelmében hazai földben marad. A részletes kivitelezés módja 11 unokám mindegyikének birtokában van, és a kiadások bankbetéten, így legalább jelenthetem, hogy a Szózat felét megtartottam, s ha már ott élni nem tudtam, legalább reményilem, hogy poraim ott fognak nyugodni.

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: MERENGŐ

Az útban állókat el kell csak söpörni,
Tudjuk mi miként kell jogot örökölni.
Elűzni a csendet, mindenkit ki magyar,
Ki itt élni, halni, boldogulni akar.

Azok a portyázó vad kakastollasok,
Azt hiszik magukról, hogy Ők a kakasok,
Hogy ők a falvaknak gyöngye, büszkesége,
Kinek aranyat ér minden kis lépése.

Elűzni a csendört, az a legokosabb.
Ezzel kell sietni, ez a legfontosabb.
Mikor az utolsó csendörökhöz értünk,
Te Deumot fogunk elmondani értük.

Új világ született, büszkék legyünk rája,
Nem kell többet nézni járőr kalapjára.
A kakasok büszkék, tyúkok csak bámulnak,
Mindenki csak örül a szép kakastollnak.

Nyolcvan éves néni egyedül,
Szomorú Ládafiát őrzi, van ott egy koszorú.
Húsz évesen kapta, kakastollas adta,
„Legyél készen szívem a lakodalmunkra!”

Hatvan év nagy idő, vajon mi lett Vele?
Miért szűnt meg egy napon szerelmes levele?
Ha már eddig vártam, mást biz én nem teszek,
Mert élve, vagy halva, de az Övé leszek.

VITÉZ KISS GÁBOR: A HATÁROZAT HATÁSA - ÖNÁLLÓ JOGKÖRŰ HIVATALOS SZERV, INTÉZMÉNY TETTÉNEK KÖVETKEZMÉNYE. 2005. CSENDÖRNAP

Elöttem tornyosul hetvennégy Határozat, melyeket közel hatvan év alatt összegyűjtöttem. A gyűjtés nem is a helyes meghatározás, mert a legutóbbi Magyar Értelmező Kéziszótár (2003. évi) értelmezése szerint valaminek egy helyre hordását, egy helyen egyesítését jelenti. Az én esetemben sem összehordásról, sem egyesítésről nincs szó, csupán elszomorító tudomásul vételről, amely tehetetlenségre van ítélve. Hatvan év óta.

Hogy ne kelljen találgatni, in medias res, a megörzött hetvenegy Határozat a volt csendőrségi személyek igazolására alakult különleges igazoló bizottság (Budapest, V. kerület, Sas utca 12. l.em. 22.) létezését és működését ismerteti.

Hogy az Igazoló Bizottság mi célból lett felállítva, és törvényessége az államhatalom legfelsőbb szervétől alkotott jogszabály alapján történt-e, nem képezhet kétséget. A Bizottság tagjai az államhatalmat harácsoló hazaáruló kommunista bolsevisták védenői voltak, akik tudták, hogy ameddig a magyar csendőr szolgál, addig nem lesz marxi, abszolútista önkényuralom.

Az állam és társadalom felforgatói kísérlete a csendőrség szolgálati ideje alatt elképzelhetetlen lett volna. Az önkényes, teljhatalmi és zsarnoki törvényszegés a magyar történelmi múltnak örök szégyene marad, mert közel húszezer értékes magyarnak tragédiáját okozta.

Azok az olvasók, akik csodálkoznak, hogy a magyar történelemben páratlan arányú gengszterizmus és népiirtás a saját szemük láttára történhetett, tegyenek kísérletet megérteni a csendöröket súlytott igazságtalanságot, fájdalmat és jogos sérelmet.

A gyászos, megrendítő tragédia áldozatai nem kérnek sajnálkozó szimpátiát, s csak azt javasolják, hogy legalább az olvasás ideje alatt és annak következményeként kérdezzék meg lelkiismeretüket, hogy a helyükben mit tettek volna?

VITÉZ KISS GÁBOR: BUJDOSÓ MAGYAROK ÉGRE KIÁLTÁSA

Bujdosó magyarok, kik világot járják,
Bolyongnak szerteszét, hívásukat várják.
Hiányzunk-e Otthon, ezt szeretnék tudni,
Vagy csak reménykedjünk, eszetekbe jutni.

Az idő elfutott, és hiába vártunk,
Karunk ölelésre mindhiába tártunk.
Tudjuk, találkozunk odafenn az égben,
Csaba királyfinak Csillag-seregében.

Csillagok közt járva, mindig készen leszünk.
Hazafelé Nektek Ígéretet teszünk.
Bárhová visz sorsunk, szentül megígérjük,
Hogy az Úr trónjánál Hazánkat megvédjük.

VITÉZ KISS GÁBOR: ERÉNYEK MINT MEGVÁLTÓ REMÉNYEK...

Kezdjük azzal, hogy értelmet adunk az erénynek, a reményhez vezető jóra irányuló állandósuló készségének. Az erények bodogító hatását minden becsületes, kötelességtudó, derék és jámbor ember ismeri, mert olyan élőlény nem létezik, amely soha nem sütkérezett valami erény dicsérő érzésében.

Az erényes emberek boldogan élnek, mert nem félnek és sikeresen remélnék. Meggyőződésünkben el merünk addig menni, hogy a reményt a boldogság és eredményesség alkotó alapjának minősítjük. A remény a hit és a bizalom következménye, amely az erényekre támaszkodik, s az így bezárult kör egy olyan önbizalmat kelt, amely eredményekre képesít.

Ezt a filozófiát Édesapámtól tanultam, aki állásánál fogva az igazság ügyének élharcosa volt, s a bünteteket a hit és bizalom alkalmazásának felhasználásával ítélte meg.

Hiszem, hogy lesz aki olvassa, átgondolja, és elfogadja a könyvemben lerögzítetteket mint megtörténeteket.

Ha csak néhányan hasonlítják össze az eddig hallottakat a most olvasandókkal, máris kérdés tárgyává teszik azok valóságát, és már megindultak a tisztánlátás útján. Tudom azt is, hogy nagyon-nagyon sokan kételkedtek és kételkednek a számadatok és summássági jelentések nagyságában, kell hát egy néhány bizonyítható adat, amely felül tudja írni azokat az adatokat, melyek 1945-től napjainkig keringtek mindenfelé, s még csak közel sem jártak a valósághoz.

Hogy ezek az elrémítő adatok és számok a Pálforduláshoz szükségesek voltak, érthető. A régi híres kissebbségi mondás rendszerint és legalább ideiglenesen bevált: verd meg a pásztort, elszéled a nyáj. Igen! A pásztorok, a magyar falvak őrzői embertelen verést szenvedtek, s a rájuk bízott magyarok őrzők helyett vezetőket és félrevezetőket kaptak.

A nagyrészt titokban tartott eljárások, kizárólagosan politikai és a magyar nép részére teljesen idegen marxista, leninista ideológia nem tűrhette a falusi életből jött csendőröket, mert ők emlékeztek az 1919-es proletár

diktatúrára, és a 21/3 törvény parancsát az Állami és Társadalmi rend felforgatói ellen végrehajtották. Az a vád, hogy a csendőrök antiszemiták voltak, alávaló, hitvány, hazug vád. Az 1944-ben kiadott csendőrségi zsebkönyv 6940 helységnevet sorol fel az őrsök által portyázott falvak rendszeres szolgálatára és szinte kivétel nélkül az ott lakó zsidókkal való tájékozódásra. Az sem volt ritka, hogy a zsidó polgárok tájékozottságuknál és rátermettségüknél fogva önként és hatásosan ellátták a bizalmi egyéni szolgálatot. A csendőr őrsök a zsidó személyek segítségével a bűncselekmények nyomozásában sokszor érdekeltek is voltak, mert értékeik, üzleteik, és kereskedői érdekeik sokszor szenvedtek károkat.

Ezt az alkalmat kell felhasználnom, hogy megosszam egy személyes tapasztalatomat egy amerikai zsidó személlyel kapcsolatban, aki a magyarországi légitámadások során Pápa térségében hatodmagával ejtőernyővel kényszerleszállást végzett bombázó gépének műszaki hibája következtében. Mert veszprémi diák létemre a környéket jól ismertem, s névnapomat csendőrbaráttal, Papp Zoli főhadnaggyal terveztem eltölteni, kerékpáron mentem Pápára. A bombázó gép tompa, hatalmas zajjal ért földet, s kb. tíz perc alatt oly közel értem a füstölgő roncsához, hogy a két csendőrt és a sokasodó Pápateszérieket elérhettem. A csendőrrjárőr, mint később megtudtam, riadóztatva lett Budapest bombázása után, s az én véletlen érkezésemről nem tudva keményen jelentkezett Kiss Gábor csendőr főhadnagynál, kérve a további parancsokat.

Az igazat megvallva erre sem a Ludovikán, sem a Csendőrtiszti tanfolyamon nem kaptam oktatást, s csupán azt éreztem, hogy az országunkat bombázó és honfitársaimat gyilkoló hat idegen katona égreemelt kézzel áll a füstölgő gép mellett és értelmetlen szavakat kiabál.

A hat katona egyike végül is „Sprechen sie Deutch?”-ot kérdezett, amire végre válaszolni tudtam. Közben a közelben állók körbefogták az idegen katonákat, s felháborodásuk jeléül köveket kezdtek dobni feléjük. Éreztem, hogy ennek rossz vége lesz, ha megengedjük a nép felháborodásának kitörését, ezért „puskára tölcs”-öt vezényeltem és hangosan felszólítottam a jelenlevőket azonnali eltávozásra.

Szerencsére a polgárok ismerték a csendőr parancs értékét és visszatértek községeikbe.

Német tudásom felhasználásával biztosítottam a szemlátomást fellélegzett amerikai katonákat, hogy biztonságban vannak, ameddig csendőrök az őrzőik, s amíg a pápai honvéd járőr meg nem érkezik, addig csendőr őrizetben vannak és a járőr rendelkezésének eleget tenni kötelesek, ellenkező esetben elfoghatók és megbilincselhetők.

Az őrizetbevettek aránylag rövid időt töltöttek az egyik szárnyát elvesztett bombázógép mellett, majd a honvédségi teherkocsi megérkezése után ismeretlen helyre kerülve sorsuk a múltba süllyedt.

A múltba süllyedés többnyire csak emlékekben ismétlődik, de nem ebben az esetben.

A fenti történet Kiss Gábor csendőr főhadnagya az 1945-ben hozott summás alpra fektetett gyalázatos rendelettel számkivetésbe kényszerült, és az Egyesült Államokban telepedett le. 1963-ban New York állam Cortland városában talált feleségre, egy Diner étterem özvegy tulajdonosával készült a menyegzőre. Egy szép napon az alig nyolc kilométerre lakó John Morris az éttermet látogatva mikor megtudta, hogy a jövőendő férj magyar származású, mosolyogva emlékezett vissza az életveszélyes bombázás történetére, s még azt is megemlítette, hogy egy fiatal magyar tiszt tollas kalappal a fején mentette meg a biztos haláltól, így szívesen visszaemlékezne vele.

Ruth, a menyasszony megszervezte a találkozást, de egyiküknek se jutott eszébe még gondolni sem a meglepetésre. A tervezett napon Gábor a vőlegény már várt az egykori ellenséges katona jöttére, s csak akkor vette közelebről szemügyre, amikor az amerikai már ölelte, csókolta, és most már angolul mondhatta: „You saved my life!” Igen! A kis kakastollas kalap alatt negyven évvel azelőtt egy csendőr főhadnagy állott, aki még az ellenségét se gyűlölte.

John Morris sokszor és sok helyen elmondta ezt a ritka eseményt és szerződést kötött Johns Cashman könyvkiadó szerkesztővel, aki levélben kérte Kiss Gábort a történet igazolására és a történet írásos engedélyének megadására.

Tényként megjegyzem, hogy az engedélyt megadtam, de

sehol nem olvastam, talán azért, mert elköltöztünk Cortlandból, vagy pedig mert John Morris zsidó létére nem kívánt csendőrt és csendőrséget tovább dicsérni.

A dicséret hangsúlyozása azért jelentős, mert a mellékelt angol nyelvű levél szószerinti lefordítása bizonyítja, hogy az amerikai légierő:

a. bombázta a fővárost és gyilkolt magyar állampolgárokat,

b. a magyar katona (csendőr) a hadifogság nemzetközi szabályait alkalmazta.

A nekem írt levél bekeretezett része ezt mondja: „John Morris mindenestre dicséri a együttérzést, emberséges és törődő magatartást, amiben ő és egységének többi tagja részesült, aznap és a következőkben a magyar katona és magyar polgárok részéről.”

Itt kell megemlítenem azt a tényt is, hogy a csendőrnek több esetben kellett nyomoznia az ejtőernyővel szállt ellenséges hadifogoly felkutatására, s tudok két esetről, mikor a járőr ejtőernyő felhasználásának nyomozásával volt elfoglalva, sikertelenül.

A névnapomra készülés terve zsákutcába futott, de gondolom, hogy emlékezetesebb maradt, mint ha a névnapomon elfogyasztásunkra ítélt Badacsonyi Kéknyelű mennyiségére kellene visszaemlékezni...

VITÉZ KISS GÁBOR: A REMÉNY EREDMÉNYE

Mikor valamit szeretnénk, hogy sikerüljön, vagy valamire vágyunk, hogy megvalósuljon, reménységünk erejében bízunk. Keressük a bizalomkeltő eseményeket és néha kisurran belőlünk a vágy elmondani, vagy talán még el is énekelni a régi szép sláger-nótát, hogy:

*Még remélem, hogy megérem,
Rózsa nő a csatatéren.
Újra fürdünk tejben, vajban,
Majd ha szüret lesz Tokajban.*

Érdekes, soha nem éreztem szükségét megérni a tokaji szüreteket, de annál nagyobb volt reményem, hogy megérem a rózsa növést a csatatéren. Szerettem volna kegyelettel tisztelni azok előtt a megdicsőült bajtársaim előtt, akik szemem láttára valószínűleg meg a Hűség, Becsület és Vitézség halhatatlanságát. Egy korábbi versem egy mondata emlékeztessen Rájuk:

*Nem tudjuk mi dalos szívvel nézni a világot,
Akik láttunk hómezőkön piros vérvirágot.*

Miben reménykedtünk? Mondjuk meg világos határozottsággal: az ellenünk emelt vádak valótlank voltak, emlékünköveteli a vádhatározat felülvizsgálását és vádtanácsi eljárás útján történő újrafelvételt.

Azt is tudjuk, hogy reményünk eredménye a volt csendőrökből egyet sem fog életben találni, de ez ne legyen a teljes rehabilitáció kifogása.

Gondolom, itt az idő, hogy megindokoljam jelenlegi reményünk fejlődését, mert ezek a tények a valóságban a tanúi szerepet töltik be, s rámutatnak a múlt felelőtlen irányára azáltal, hogy eljárásukkal és tetteikkel sorra bizonyítják a jövőbe irányuló helyes kezdeményezéseket.

Az egyéni, vagy személyi kezdeményezések érthetően a Testület kebelén belül kezdődtek. Miután az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1690/1945 számú rendelete a kommunista megszállók kiszolgálóinak első tevékenysége volt, és a csendőrök egyéni életveszélyét jelentették, más

megoldásuk nem volt, mint a bajtársakkal való összekötetés külföldi megszervezése. Ha ezt, mint eseményben gazdag és első eredményes kezdetet jelentő igyekezetet nézzük, tanácstalan, zavarodott, harcos katonákat találunk, akik az előző hónapokban Hazájukat védő harcos katonák voltak. Katonák voltak, de nem katonai egységek, hanem magukra hagyott honvédek. Katonák voltak, de nem volt acél sisakjuk. Katonák voltak, de géppisztolyt, golyószórót csak hallomásból ismertek. Katonák voltak, puskájukra napi két tár lőszer jutott. Katonák voltak, de csak egy helyen: az első vonalban. Katonák voltak, 51%-os veszteséggel. Katonák voltak hazájukból elüldözöttek.

Valami hajtotta őket. A mindennapi megélhetés idegen országokban történt nehézségei, az idegen nyelvekkel való vergődés és a közös tanácstalanság kereste és megtalálta egymást, s Ausztriában elsőnek alakult az Asztali Kör. Nevezük ezt a csoportosulást Első Reménytadónak.

A következő hetek, hónapok, évek erősítették az összetartozás keresését és megtalálását és Bajtársi Közösségek születtek Franciaországban, Svájcban, Németországban, Angliában, Svédországban és Belgiumban. Ez volt a Második Reménytadó.

Az évek teltek, s az Európában rekedt csendőrök érezték, hogy a megélhetési lehetőségek még korlátozottabbak lettek az európai háborúból visszatérő katonák miatt, s kényszerültek más világrészek munkás szükséglete után érdeklődni. Az 1950-es évek a kivándorlások kora volt, s rövidesen megszületett az MKCsBK, a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség, amely Kanadában, az USA-ban, Argentínában, Ausztráliában, Braziliában, és Új-Zélandban államilag bejegyzett szervezetek lettek.

A következő évtizedek az emigrációban alig változó időszakot hoztak, de Magyarországon lassan megindult némi érdeklődés is és nemcsak a Szemere Bertalan Rendvédelmi Tudományos Társaság jött létre, hanem Dr. Parádi József vezetésével és irányításával a csendőrség iránti érdeklődés is. Ez lett a Harmadik Reménytartó.

A nyolcvanas és kilencvenes évek számos csendőrvonatkozású könyvet teremtettek (lásd Szatmári Kövendi Károly és Dr. Rektor Béla műveit), de állandó lett a Bajtársi Levél is, amely csendőr emlékek, tervek és

tudósítások segítségével tartotta fenn a bajtársi érzést és érintkezést. Ezekben az években kezdődtek azok a gondolatcserék, melyek közelebb hozták az emigrált csendőröket az otthoniakhoz és egymás látogatását kezdték az évente megtartott Csendőrnapi alkalmából. Ez lett a Negyedik Reménytartó.

A kölcsönös látogatások és Csendőrnapi találkozók nem csekély eredményeket is értek, konferenciákat terveztek idegen államok rendvédelmi módszereinek megismerésére, s a francia, angol, brazil, és amerikai modellek tanulmányozására.

A látható és maradandó eredmény a budapesti Hadtörténelmi Intézet falán van, s a magyar Bajtársi Egyesületek Országos Szövetsége tagságát is elértük. Ez lett az Ötödik Reménytartó.

A gondosan és okos megfontoltsággal elkezdett magyarországi csendőr szervezet Ságvári Pál vezetésével megindította és államilag engedélyezetté tette a Magyar Csendőr Bajtársi Egyesületet, melyben minden közrend és közbiztonsági kérdés képviselője lett rendszeresítve, s a tervezett örsei útján propagálva. Hogy ez az Egyesület elér-e a kitűzött tájékoztató és a volt csendőrségre emlékeztető céljához, az a meglévő jelenlegi rendvédelmi és személyi biztonságot védő szervezetek eredményességétől függ.

Ez az erősödő Egyesület reményt ad, s mert ennek az írásomnak a Remény eredménye címet adtam, mint a közbiztonság tanulmányozásával foglalkozó és abban kiképzett csendőrtiszt hiszem, hogy reményem eredménye győz. Az lenne a Hatodik Reménytartó.

Hat megérett remény,
Nem is olyan szegény.
Jó volna Hetedik.
Jó volna megérni,
Jó volna Csepregen
Csendőrrel beszélni!

vitéz Kiss Gábor
MKCsBK örökös tiszteletbeli elnöke

VITÉZ KISS GÁBOR: TISZTAVATÁS CSENDÖRNAPON

A budapesti Böszörményi úti csendörlaktanya fedeles lovardája ezen a napon teljesen megváltozott. Bár a kalendárium csak egy szürke hétköznapot mutatott, mégis, az öreg lovarda ünneplésre készült. A sós fűrészpordal gondosan elgereblyézve, a falakat cimerek, zászlók és tölgyfakoszorúk tették ünnepélyessé. Biborszönyeggel bevont emelvényen széksorok várták az ünneplésre érkezőket. Most nem hallatszottak lódobogások, sem lovaglótanárnokok erélyes vezényszavai. A lovarda falai között szinte templomi csend uralkodott, ahol harmincnegyzet izgalomtól kipirult arcú délceg csendőrhadnagy várt avatásra. Az ablakokon áttört a februári aranyló napsugár, s megpihent a fénylő sujtásokon, kardokon, s a vadászkalapok mellett büszkélkedő kakastollakon.

A közönség már együtt volt. A megjelentek között ott volt a Csendőrség felügyelője, a Honvédelmi Miniszter és kíséretük. Két büszke és boldog arcot is láttunk a tisztikar között: vitéz Kisbarnaki Farkas Ferenc tábornokot, a Ludovika Akadémia parancsnokát és vitéz Szabadhegyi Ferenc csendőrezredest, a Csendőrtiszti tanfolyamok parancsnokát. Mindkettőjüknek örömtől sugárzott a szeme, hiszen fiaikat, neveltjeiket avatják ma hadnaggyá.

Pattogó vezényszavak és jelentések után elhangzott a vezényszó: Eskükhöz! Mire harmincnegyzet kéz lendült eskükhöz és harmincnegyzet száj dörögte: Esküszöm a Mindenható Istenre... A lovarda falai visszhangzottak az eskü szövegétől. Majd rangelsők állt elő, hogy az újonnan avatottak nevében beszédet tartson. Szavai még mindig fülünkbe csengenek, melyeket így fejezett be:

- Most pedig ősi szokás szerint rántsunk kardot!

Ebben a pillanatban harmincnegyzet kard repült ki hüvelyéből a magasba és harmincnegyzet torok kiáltotta:

- A hazáért mindhalálig!

E feledhetetlen ünnepséggel harmincnegyzet ifjú vált tagjává annak a híres-neves Testületnek, melynek Hiven, Becsülettel, Vitézül a jelszava, s ezzel ők is beléptek azok soraiba, kik február 14-én Csendőrnapot ünnepelnek...

A harmincnegyzet ifjú akkor szétszéledt az országban, de nagyrészüket csak rövid ideig élhetett békehivatásának és volt

részese a csendőrnapi ünnepségeknek. A Hazánk körüli háborúk, majd az önvédelmi harcunk miatt többjüket már a második évforduló a harctereken talált, a következő évek pedig szétszörták őket a nagyvilágba, Szibéria havas-jeges mezőitől és az Ural ólombányáitól kezdve az otthoni börtönökön és internálótáborokon át a nyugati és tengerentúli országokig... De bárhol és bármilyen körülmények között éltek, a Csendőrnapiokról soha meg nem feledkeztek...

Mi, szabad földön élő csendőrök tudunk nyilvánosan is ünnepelni, de Bajtársaink, kik a vörös pokolban vannak még mindig, némaságra vannak itélve. Eskünk szent szavaihoz hiven hő imával kérjük a magyarok Istenét, hogy sokat szenvedett népünknek és otthon élő Bajtársainknak hozza meg a szabadságot, amit nekünk is kötelességünk elősegíteni.

1941 késő őszén jártam utoljára a homonnai temetőben. Régi besüppedt és egészen új sírhantok között, a nyúlós kárpáti ködtől csúszós sírkövekben botorkálva kerestem egy régi síremléket, Maraffa örmester úr fekete márványból készült sírkövét.

Ott fent a Kárpátokon észvesztő harc tombolt! Sztálin bolsevista hordái rohamozták Felső-Zemplén Lengyelfölddel határos hegyi hágóit. Magyar és német katonák ezrei estek el, mint apáik egykor, mikor a fehér cár embermilliói akarták lehengerelni az osztrák-magyar-német szövetségesek katonai védelmét.

Mindkét esetben egy és ugyanaz volt a cél: átvinni a nagy szláv álmodt megtestesült valóságban a Kárpátokon! Akár a cár sasos lobogóját, akár Sztálin vörös rongyát lengeti a tiszai szellő a Kárpátok innenső oldalán, Európa elveszett, mert a szláv imperializmus összeköttetésbe jutva a Balkánnal és karja átnyúlva az Alpeseiken, ellenőrzés alatt tarthatja a Földközi tenger medencéjét.

Egy amerikai mélyrepülő vágott alá a felhők közül és sorozataival szinte felárkolta körülöttem a temetőkeretet. Hirtelen egy sűrű cserjéssel benőtt sírhant mellé vágódtam le az alázáporozó géppuskasorozatok elől.

A pilóta srác úgy látszik megunt a játékot, mert visszahúzott a felhők fölé. Én leráztam magamról a temető sarát és csak azután néztem meg jobban a sírcserjést és benne az idők fogától megdercézett fekete márványkövet. A vésett betűk egykori aranyozását kimosta a Kárpátok hőesője, így csak a feketélő betűbarázdák árkolásából lehetett elolvasni az alatta nyugvó nevét, kinek megbecsülésére azt végtisztességként feje fölé állították. Akkor vettem észre, hogy éppen annak a sírja az, kit kerestem és ki még haló porában is védelmet nyújtott nekem.

A márványköre ez volt írva:

Maraffa Károly Magyar Királyi Csenedő örmester hősi emlékére állították az ungvári szárny tisztjei és legénységi állományú bajtársai, a Magyar Királyi VII. Honvéd hadtest 10. népfelkelő ezred pótzászlójának hozzájárulásával.

Maraffa örmester úr!

Lehajtottam fejem a sírkő előtt és gyermekkori emlékként megelevenedett előttem a múlt, mely éppen olyan kegyetlen volt, mint a jelen.

Képzletben magam elé idéztem szénfekete bajuszát, kemény arcvonásait, s még szeme kékségére is emlékszem. Mert azok kékségéhez csak a májusi ég felhőtlen kéksége, vagy — mint jó anyámtól szoktam volt hallani — a Balaton vizének napnyugtai színe volt hasonló. Édes jó anyám és Maraffa örmester úr ugyanis földiek voltak, Dunántúliak. Édesanyám sümegi, Maraffa örmester úr a szomszédos csabrendeki.

A naptárak ekkor 1914-et mutattak és júniust írtak...

Én a 11. évemben voltam, s nem törődtem senkivel és semmivel. Egyetlen Rózsa nevű tehenünkkel már kora hajnalban kimentem a Haruscsák oldalára, hol annyi volt a rigó és a tövisszűrő gébics, hogy alig győztem fészkeiket számbavenni. Még a legöregebb rusnyákok sem emlékeztek olyan nyárra, mint annak az évnek a nyara volt. Szamóca illattól félrészezen kóvályogtak a vadméhek és a hegyek oldalai messziről piroslottak a teméntelen málnától. Lent a völgyben futó patak partján vadszegfű piroslott és annyi, hogy a legelésző tehenek inkább a fák zsengejét legelték, mint a vadszegfű ragadós szárát. Ráadásul egyik június derekára eső vasárnap a hegyekből alábukó ónszínű felhőkből veres, valósággal vérveres eső esett.

- Minden igaz lélek dicséri az Urat! — sóhajtoztak sűrű keresztvetések között az erdőkben gráneroskodó, vagy juhászok rusnyákok.

Míg bent Homonnán processziós körmenetben verte mellét bűnbánóan a Beszkidek népe.

Tudós Szpotkowszky tanár úr jött ki Kassáról a véreső tanulmányozására, s ő hozta meg a hírt hozzánk:

- Szarajevóban meggyilkolták a Monarchia trónörökösét és feleségét. A gyilkosok szerbek voltak és annyi szent, hogy most aztán háború lesz, mert hogy a bestye szerbjét móresre kell tanítani, azt a magyar becsület követeli!

Még morgott, dohogott az öreg tanár valamit, de megitta aludt tejporcióját és elcsákyázott Nagyszénásra, hogy ott valamelyik rusnyáktól - ha van még neki - véres esőt vegyen.

Nagyszénás párházias határmenti település volt, csendőrrel és határrendőrségi kirendeltséggel, mert a falucska mellett futott a Sátoraljaújhelyről jövő vasútvonal, mely a Kárpátokon túl a Krakkó-Lembergi vonalba ágazott be. A mi házuk a Nagyszénás és Homonna közötti erdei út mentén volt építve. Így akik Homonnára, vagy onnét kifelé igyekeztek, rendszerint megállapodtak nálunk egy pohár vízre, vagy ha volt, egy ivásnyi tejecskére, s anyám jószívvel adta mindkettőt a rászorulóknak. A Homonna felől jövők rendszerint fiatal magyarok, a Homonnára igyekvők pedig minden esetben hosszúkaftános zsidók voltak. A magyarok át a határon Amerikába, míg a zsidók le Kárpátaljára igyekeztek.

Maraffa őrmester úr sokat, de igen sokat korholta anyámat, hogy italt ad a menő-jövőknek, akiknek pedig tömlőc jár, mert tilalmas dolgokat követnek el és egyszer megfenyegette jó anyámat a nagyszénási Feldmannal, mert ő biztosan tudta, hogy Feldman viszi és hozza a szőkevényeket és azt is tudta, hogy az első pohár tejet, vagy vizet anyámtól kapják.

Az én drága jó anyám bizony tudott ennek a morcos-haragos őrmesternek a nyelvén beszélni, hiszen, édes jó Istenem, földiek voltak.

- No harapják még egy falatkát ebből a kaprosból... Jánosom is igen szereti ezt... és hát ne mérgeledjön... A maga felesége sem tagadna meg egy ital vizet, vagy tejet a szomjúhozóktól... Hogy Amerikába mennek? Hát miért ne mennének, ha itt nem jó nekik ... és akik ide jönnek, miért ne jönnének, ha nekik meg itt jobb, mint odaát?..

Így beszélgetett az én imádott jó anyám, s oszlatgatta Maraffa őrmester úr homlokáról a haragfelhőket.

A harmadik kapros-túrós rétes után a megbékélt ember elnevette magát és ujjával fenyegette meg anyámat.

- Nagy mester vagy te Rozál, nem hiába, hogy zalai vagy... De én csak annyit mondok, ha egyszer azt a csirkefogó Feldmant elkapom, veled együtt csukatom be az újhelyi tömlőcbe!

Nagyszénáson csak a kocsmáros Feldmannak volt gyalult fenyőfa deszkából készült kapuja. A kocsmára a lengyelországi Zboroewiczébe vezető út mellett állott. Ennek kapujára szögezte ki a kisbíró Ferencz József császárkirály

és Tisza Pista parancsolatát, melyben keményen meg volt hagyva, hogy a Monarchia becsülete megkívánja, hogy a kard kivonassék és hüvelyébe addig vissza ne tétessék, amíglen a fránya szerbek móresre nem taníthatnak...

Az asszonyok sirtak, mint mindig, ha az embereknek el kellett menni. Mert furcsa szerzet a férfi népség, kik közül némelyiket még idehaza is nagyon szemmel kellett tartania asszonyának. Mit fognak ezek most csinálni, ha nem lesz közelben a vigyázó és villámlószemű feleség? Sirtak az asszonyok, az emberek pedig nekikergülve ittak Feldmannal, majd motyócskájukat vállukra vetve, nagy dalolással elindultak Homonnára, s onnan a csatába.

Az én jó édesapám is elment Miskolcra a 10-es népfelkelőkhöz, hogy azokkal Przemyslbe, majd onnan Szibériába kerüljön.

Azon az őszön korán köszöntött be a fagy. Kisasszony napján már jég borította a Kunyó patakot és az aljerdők juhárosainak leveleit bíbor veres színnel vont be. Egy szeptemberi napon eljött hozzánk Maraffa őrmester úr. Már nem csendőr volt a járőrtársa, hanem egy alföldi öreg baka. Úgy zihált szegénynek a hegyekhez nem szokott tüdeje, mint a fűrészmalom gözgépe és verejtékes homlokát törülgette, míg Maraffa őrmester úr mind arra akarta rábeszélni anyámat, hogy amilyen gyorsan csak lehet, menjünk el innen Dunántúlra.

- Mert én mondom neked Rozál, kutya világ léssen itten még a télen - mondta bajuszát simogatva Maraffa őrmester úr. - Beszéltem Feldman kocsmáros leányával, kinek odaát Lembergben volt valami boltocskája. Tegnap vergődött haza apjához és máris indul tovább. Ő mondta, hogy Lembergben égtek a házak, mikor eljött és csak úgy tudott kijönni, hogy egyik kórházban vöröskereszteskedett és ápolónőként érkezett a nagyszénási állomásra. Nagyon nyomja a muszka a mieinket. Mi két rusnyágot fogtunk meg, kik orosz papírokat és pénzt osztogattak a hegyi szállásokon, s az volt a papírokból, hogy a cár karácsonyra Pesten akar Krisztkindlítani... Menjetek tehát Rozál, mert én igazán csak jót akarok!

Anyám csak sirt... Szoknyája aljába törülgette szemeit, s úgy mondta sirástól elcsukló hangon:

- Köszönöm őrmester úr jóindulatját, de én maradok,

szegénységünket, amit az én drága Jánosommal véres verejtékkel összekuporgattunk, itt nem hagyhatom. Tudom, hogy egyszer hazajön Jánosom, hiszen éjjel-nappal imádkozom érte. Mit szólna, ha én ebek harmincadjára hagynám szegénységünket?!

Anyám tovább sirt, Maraffa örmester úr pedig megitta pohár tejét és egy nikkel pénzt adott nekem.

- Nohát, Isten áldjon Rozál! - nyújtotta kezét anyámnak. - De aztán magadra vess, ha bajotok lesz. Amíg én itt leszek, megvigyázlak benneteket, de én katona ember vagyok, ki ma itt, de holnap ki tudja hol...

Vastag hótakaró fedte már a Beszkidek oldalait, mikor egy nap délutánján csak megmorajlott a föld. A lengyel szél hajtotta felénk Boroewics ágyúinak dörgését és mire az ónszínű felhők közül előbukkanó nap leért a Svinyárka-hegy mögé, megérkeztek az első menekülők, hogy utána megszakítás nélkül, mint egy fekete folyó hömpölyögjenek a Zboroewicze-Nagyszénási úton Homonna felé.

Legnagyobb részük lengyel zsidó volt. Hajmeresztő dolgokat meséltek a cár kozákjainak kegyetlenségeiről. Jó édesanyám együtt sirt velük és jó szívvel adott, amíg volt, egyik-másiknak egy-egy pohár tejet.

A menekülőkkel együtt jöttek a katonák is. Óriási kerekű szanitéckocsik, irdatlan csónakokat cipelő hidászszekerek. Trének, tűzterek elnyűtt lovakkal, lehorgadt fejjel bandukoló huszárok, bakák, németek hegyes csáköval, magyarok sapkában, s legtöbbjüknek pipacsutka füstölgött a szájában.

Mikulásnapra Maraffa örmester úr fiától egy könyvet kaptam ajándékba, Rákosi Viktor Korhadt fakeresztek című művét. Estére kelve már végig is olvastam és kevés híján kívülről tudtam Szeredai kapitány és honvédejének történetét ott a Sztrecsnói tetőn... S akkor aznap estéjén beállított hozzánk egy pofaszakállas osztrák tiszt és a krumplics kamrába lakoltatott ki minket. Szanitécek jöttek hatalmas kofferokkal és amikor az utolsó tartalmát is kirakták, pitvarajtónkba már letették az első sebesültet hozó hordágyat. Segélyhely lett tehát a mi erdei házunkból...

Már az ablakokat repesztgette a házunk felett jajgatva sivitó gránátok szele és éjszakánként a Kárpátok felé olyan verespiros volt az ég, mint nyáron napkeltekor. Égtek a lengyel faluk, égtek az erdő, égtek Nagyszénás, az első

magyar falu és a házunk mögötti szilvásban már egész kis hegyet raktak a halottakból. Kemény volt a földsírt ásni, a hó szakadatlanul esett és az imént piros vérét hullató magyar honvéd, vagy német katona holt tetemét hófehér szemfedővel vonta be.

Lecó, a falábú szénégető hozta hírül, hogy Maraffa örmester úr elkapta a nagyszénási pópát, mikor az a templom tornyából lámpással igazgatta a muszkákat. A németek ott kötötték fel a pópát a templom előtti juharfára. Azóta a muszka mintha meglassult volna...

Hogy a prikulicsok nyomják meg a bestyáját! - mérgeskedett a falábú Lecó. - Lám, ki hitte volna, hogy szent ember létere a muszkákkal konspirál!

Anyám csak sirt. Tett-vett az orvosok körül. Anyáskodva vigasztalta a halódókat. Már elfogyott a szentelt vize. A pópát felakasztották, nem volt kitől kérni. Friss kútvíz felett imádkozott tehát és azzal hintette meg a szenvedők homlokát.

Én meg majd megbolondultam a boldogságtól. Volt Manlicherem és patrontásám. Mikor a halottak dombja mögött az első töltényt kilöttem puskámból, két fülemben mintha kolompot ráztak volna a durranástól. De kétféjűsasos baka sapkám, német hegyes csákom, sőt még hegyes muszka golyóm is volt már, amiket mind a Rózsa tehén jászolja alatt tartottam.

December derekán egy kora hajnalban nagy lótás-futás volt a házban. Az orvosok és szanitécek gyorsan csomagoltak. A sebesülteket Homonnáról és a környékről összeszedett civilekkel gyalokszánkókon húzták le Homonnára és magunkra hagytak bennünket.

Még lehetett látni a sebesülteket szállító karavánt, mikor udvarunkra bemasirozott Maraffa örmester úr huszonkét csendőrrel és ugyanennyi népfelkelő honvéddel. Nagyon jól emlékszem számukra, mert jó anyám aznap 45 porció grenadimarsot osztott ki a kemence padkáján sorba rakott csajkába.

- Utolsó krumplicskánkat adtam maguknak... - szipogott anyám, amíg Feldman, a nagyszénási kocsmáros - ki káplári rangban Maraffa örmester úr élelmezési tisztese volt - minden csajkát külön-külön megvizsgált, nehogy a porciók mennyisége tekintetében bárkit is rövidség érjen.

Feldman megveregette édesanyám vállát.

- Ne sírj Rozál, mert én még ma hozok neked krumplit Nagyszénásból, ha ezer kozák ül is a fenyők tetején... Látnod, nekünk nincsenek szakácsaink, nálunk mindenkinek puska van a kezében fakanál helyett. Hogy elmentek a katonák, hát Maraffa őrmester úr vállalta feltartóztatni a muszkát, míg új seregek jönnek! Mert fognak jönni Rozál, hidd el ezt nekem... Homonnán beszéltem Schönfeld Jákobbal, a metszővel. Ő mondta, hogy Vilmos kaizer szigorú ordrét adott, hogy a muszkát nem szabad beengedni Magyarországra. Jönnek a németek és úgy elkergetik innen a kozákokat, hogy még hírmondó sem marad belőlük!

• Ó, csak így lenne!... - sóhajtozott anyám. - És csak igaz lenne. Osztt jönne haza már Jánosom is és magától megest vennék jó kocsonyának valót, mert szegény jó Jánosom azt igen szerette így télidőn!

Maraffa őrmester úr másnap már csak huszonkettő magával jött el ebédelni, mert a többiek addig kint maradtak az állásban. A konyhaajtóban egész hóhegyet rázott le magáról és kondor bajuszáról ujjnyi vastag jégkoloncok lógtak le mellére.

- Hát mit főztél Rozál lelkem? - kérdezte anyámtól. - Érzem, valami jó hagymást készítettél, mert még a ruszki is megállapodott, ahogy elhozta szagát a szél...

Dörmögve nevetett és huszonkettő magával megebédezett. A másik csoport már halottat is hozott. Egy fiatal csendőrt nyakon talált a golyó, s elvérzett. Kint az udvaron lefektették. Anyám olajmécsest tett a feje fölé, s meghintette a maga megszentelte szenteltvízzel.

Irgalmatlan hidegre fordult az idő. A hegyoldalokon úgy durrogtak a hidegtől kettétört fenyőfatörzsek, mint az oroszok ágyúi, ha megbolondultak. Feldman meghozta a krumplit. Három rusnyák szánkán húzta be udvarunkra az élelmet, lisztet, olajat, krumplit és sőt. Az utolsó szánkáról hatalmas szarvast gurítottak le. Behúzták az istállóba felengedni, mert kökeményre volt fagyva. Feldman káplár nekigyürkőzött a szarvas megnyúzásának, s közben anyámmal diskurált.

- Látnod Rozál, ilyen az élet. Maraffa őrmester úr mindig a nyakamra pályázott. Pedig mit tettem én? Segítettem! S nem a ti hitetek szerint való mondás-e, hogy felebarátján az

ember segíteni köteles? Én segitettem a magyarokat Amerikába és zsidó hittestvéreimet Magyarországra a cár kozákjai elől. Vétettem én valakinek? Hát miért nem adtak a magyar népnek megélhetést, hogy ne kellett volna nekik a vándorbotot kezükbe venni? Schönborn grófnak, a te Jánosod gazdájának 200 000 hold erdeje van egymagának, 200 000 magyarnak meg annyija sem, hogy kutyahajító furkóst vághatna benne magának... Hogy a zsidók idejöttek, hát hová menjenek? Magyarországon senkitől sem kérdik, hogy honnan és miért jött. Éljen a törvények szerint, s hogy milyen módon imádja Istenét, senki sem törődik vele. Persze Maraffa őrmester úr mindent a paragrafusokon keresztül néz, s csak a jó szerencsém segített, hogy meg nem fogott. De akkor most mit is enne embereivel, ha én Újhelyen a tömlőben ülnék?

Nevetett és tovább beszélt.

- Látnod, nekem nem kellene itt lennem. Koros is vagyok és unokabátyám fia orvos-kapitány Munkácson. Mibe tellett volna neki egy írást adni, hogy én untauglich vagyok? S lásd, mégsem mentem, mert az a föld, ahol születtem, éltem és élek, az az én Hazám is, ha zsidónak születtem is...

Egy öreg borsodi népfelkelő jött Feldman káplárhoz Maraffa őrmester úr üzenetével, hogy jöjjön a káplár úr rögvest, mert igen berzenkedik a ruszki, így ott most minden emberre szükség van. Elmentek! Anyámmal együtt letérdepeltünk és hangosan imádkoztuk a Rózsafüzért. Kint Nagyszénás irányában dörögtek a fegyverek és elnyújtott urra-urra üvöltést vert felénk a lengyel szél. Egész éjjel fent voltunk. Anyám a fejemet simogatta és sírdogált. Hajnalban halottakat hoztak, elsőnek egy fiatal lenhajú porucsnikot, egy orosz hadnagyot tettek le a hordágyról. Még mozgatta szemhéjait, de pár pillanat múlva elnyúlt. Anyám megszórta szentelt vízzel őt, meg a többi halottakat is. Az egyik csendőrnek aranystráfok voltak zubbonya ujján, melyek a bal alsókaron viselve a szolgálati éveket jelentették, s én gyerek fejjel arra gondoltam, hogy nem kellene-e levágni az aranystráfokat, hiszen oly mindegy már neki, hogy aranyos zubbonyujjal, vagy anélkül fekszik a hó alá.

Két nap múlva - amikor már házunk falába is bevart a puskagolyó, két gyertyánkaróra fektetve meghozták Feldman káplárt is holtan. Szakálláról még folyt a vér, de az arca a

ráhulló hóhoz hasonlóan fehér. Maraffa őrmester úr parancsolatára külön tették a többi halottaktól a szilvaaszaló mögé.

- Mert az az őrmester úr parancsolta - mondotta anyámnak a népfelkelők egyike, kik Feldmant hozták -, hogy zsidó hitű, hát tegyék külön, mert ha kitavasodik, eljönnek érte Homonnáról. Oszt azt is mondta még az őrmester úr, hogy nagy imposztor volt ökelme, de böcsülettel halt meg, nyugodjék hát az ő hite szerint!

Két hétig, teljes két hétig tartott a pokol és Maraffa őrmester úr két hétig tartotta a Nagyszénás-Homonna közötti kapaszkodót. A sebesültek egymást támogatva vánszorogtak Homonna felé, míg a halottakat odarakták szépen sorba udvarunkra egymás mellé. Csak az orosz hadnagy és Feldmann feküdtek külön-külön.

Egyszerre mintha késsel vágták volna el, megszűnt a harci zaj... Anyám ki akart menni megnézni mi történt, de ahogy a pitvarajtó kilincsére tette kezét, az kinyílt és egy hatalmas báránybőrkuccsmás ember lépett be rajta. Puskáját anyámra fogta és ma sem felejttem el, mikor a rusnyák nyelvhez hasonló gurgulázó hangon vodkát követelt.

Drága anyám a kemence oldalának dönt rémületében, az orosz pedig egy hirtelen mozdulattal felkapta a földről a szanitécek által visszahagyott spirituszos üveget és fenékiig kiitta.

Majd csettentett nyelvével és átszellemült arccal mondta:

- Haraso!

Lószerszám zörgés és idegen kiabálás verte fel házunk táját. A ruszlik Rózsa tehenünket vezették ki az udvarra. Anyám haját tépve, térden állva könyörgött, de hiába. Az egyik bozontos orosz vállhoz emelte fegyverét, hogy a tehenet lelője, mikor udvarunkra belovagolt egy őszhajú orosz tiszt. Nagy úr lehetett, mert vagy harmincan kísérték lóháton tiszték és ordonáncok. Lovagló ostorával belevágott a Rózsa tehenünket célbavevő muszka arcába, a másik orosz pedig - ki a tehen kötelét tartotta - anyám és az én szemem előtt revolverével agyonlőtte.

Az öreg tiszt hangosan és mérgesen intézkedett. Külön őrséget rendelt házunk megvédésére, majd a falábú Lecó tolmácsolásával közölte anyámmal, hogy az orosz hadnagyot keresi, kit első halottként hoztak be Maraffa

őrmester úr emberei. Anyám megmutatta a hóban fekvő, de tiszta asztali abrosszal letakart halott hadnagyot, mire az orosz tiszt térdre hullott, imádkozott és úgy zokogott, mint egy gyerek... Lecótól tudtuk meg, hogy a hadnagy az orosz generális fia volt.

Két orosz hozta Maraffa őrmester urat. Olyan kemény volt, mint a kö. Feje szét volt nyilva a lövéstől, s a nagy hidegben csak egy rubintpiros jégkolonc mutatta annak helyét... Az orosz generális ellenségben is megbecsülte a hőst, úgy intézkedett tehát, hogy Maraffa őrmester úr holttestét és fiáét az udvaron ravatalozzák fel.

Deszkákat hoztak a fűrészmalomból és koporsókat ácsoltak, majd egy egész muszka század lötte a dísztüzet, mikor a nagy kinnal-bajjal kiásott sírgödrökbe helyezték őket.

- A többi halottat majd akkor temetik el, ha az idő enged! - intézkedett az orosz tiszt, majd anyámat megnyugtatta, hogy semmi bántódásunk sem lesz, s ha valami kívánságunk volna, szóljunk annak a tisztnek, kivel búcsúzni jött el hozzánk, mert öneki menni kell tovább Budapestig. Anyámnak pénzt adott, hogy ha az idő megvidul, tegyen néha virágot a fia sírjára. Aztán elköszönt szépen, illedelmesen, mint ahogyan igazi úriemberek szoktak elköszönni.

Sohasem láttuk többet, mert mikor márciusban a somosoldalakon előbújtak a hóvirág bimbói és a kucsmagomba fekete szárai, felviharoztak a Kárpátokra Szurmaj generális magyar honvédjei és Kaiser Wilhelm hegyes csákós bajorjai, hogy később Gorliczénél derékba törjék az orosz óriás erejét.

Kitavaszkodott...

Felengedett a föld fagya és mikor az utolsó honvéd és német katona holttestét visszaadták az anyaföldnek, parancs érkezett Kassáról, hol Boroevics generális tartotta rezidenciáját, hogy a hősi halált halt Maraffa Magyar Királyi Csendőr őrmestert Homonnán katonai díszszel kell eltemetni.

Feldmant is bevitték hitsorsosai és ott temették el a zsinagóga mögötti temetőben.

Két dísztüzet kapott Maraffa őrmester úr, orosz és magyart. Feje fölé fekete márványkövet kapott, Öfelsége Ferencz József császár és királytól pedig nagy ezüst vitézségi érmet.

Uzsoki báró Szurmay Sándor generális a magyar katona Kárpáti harcait megörökítő emlékiratában így emlékezett meg a hős magyar csendőrrel, Maraffa Károly őrmesterről: „...Kemény kiállásával és önfeláldozó hősiességével megakadályozta, hogy az ellenség a Krakko-Lembergi vasútvonalon erősítést dobjon be a Homonna körüli harcokba, így a védelemnek időt adott az erők megfelelő átcsoportosítására!”

Újra dörögnek az ágyúk Nagyszénás körül. Újra rohamoz a muszka. Jobbom sisakomhoz lendült és felsóhajtottam:

- Én Istenem, adjál nekünk sok, nagyon sok Maraffa őrmester urat, hogy megvédhessük szerencsétlen Hazánkat és méltóak lehessünk az akkori hős bajtársainkhoz!

Az Égiek könyvében másként volt megírva...

Harcunk elbukott.

De mi hisszük és valljuk, hogy eljön az idő, mikor újra ott lehetünk a Kárpátok hágóin, s akkor a hegyek legszebb virágaiból fonjuk majd meg kegyeletünk koszorúit hős bajtársaink emlékére.

EMLÉKEZÉS 1919. JÚLIUS 21-RE

Úgy rémlik, hogy még tegnap történt...

Kavargott, bomlott körülöttünk a véres komédia. Tombolt a megalomániakus és cinikus népvézerek által félrevezetett és terrorizált pogány tömeg. Forradalmi, fakult vörös papírzászlók foszlányait lengette a tikkasztó júliusi szél. Gépkocsik robogtak megrakottan, gyilkosszemű, tudatlan és gonosz emberekkel, kezeikben fegyverrel, övükben az elmaradhatatlan kézibombákkal.

Olyan sivár, olyan vigasztalan, olyan kétségbeejtően komor s megdöbbenően néma volt minden! Történelmi vándorútján a lélekharang lelkekbe csendülő jajgatása kísérte a magyarságot.

A boldogtalan magyar nemzet Génusza félrefordította könnyes és szégyentől sápadó arcát...

Forradalom volt. Szereplői olyanok, akiket senki sem hívott, akiket senki sem küldött s akik a rombolás terén mégis csodálatosan egyirányú tevékenységet tudtak kifejteni. Szomorú forradalom volt. Diadalmas arcot mutatott. Mutogatta vérpiros szemét is, de akik feléje tárták karjaikat, elbuktak és elkárhoztak vele együtt. Nem volt ennek a forradalomnak sem Brutusa, sem Robespierre-je, sem Dantonja, csak egy csomó idióta kalandora és táglelkiismeretű pribékje. Hinárba jutott nemzeti élet, száműzött hazaszeretet, megcsúfolt és sárbatiport törvény-és tekintélytisztelet, tudatos, durva, romboló rendszer, megtépázott magyar becsület s az igazi, belső erő helyett vakmerő, világcsalásra épített házárdjáték. A forradalom magán viselte sajátos jellegét. Nem volt grandiózus és nem volt magasságokba emelkedő. Nem volt magával ragadó és lelkeket felszabadító, hanem egy tartalmatlan, mesterkéltnél, hatás nélkül maradó, hamar erejét veszítő, lelkeket béklyóba verő, inkább nagy hazugságokon és agyafúrt népbolondításon felépült forradalmi paródia. Nem szabadság, hanem rabszolgaság, önmagát ezért fojtotta meg. Megszületésekor sem hozsanna fogadta, hanem halálharang kondult elébe.

Undorral gondolunk a kudarcjeljes, zűrzavaros napokra, undorral a forradalom születése napjára, undorral a „diadalmasságára” s a szinte komikus színezetű, csúfos

végezetű kimúlására.

És átkozzuk! Átkozzuk, mert sok bánatot, sok gyászt hozott s magával ragadott a pusztulásba több ezer magyar testvért, kiket megöletett, vagy nyomorékká tett, kiket elveszejtett, kiket megfosztott hazájától, családjától, vagyonától, hitétől, önmagától.

És most, hogy emlékezem, ismét elsíratom azt a három csendőrbajtársamat, kiket a borzalmas július végi éjszakán pribékjeivel krisztusi halálra kínoztattak. Csodálatos rendelése a sorsnak! Megölettek azért, mert szerették ezt a magyar hazát s különösen szerették és féltették akkor, mikor olyan sokan lettek hozzá hűtlenek és méltatlanok a magyar névre. És e három magyar megrendítően férfias keménységgel és megindítóan keresztény lelkiérettel illeszti tulajdon nyakába a szesztől gőzölgő fejű gyilkosok által kezükbe adott kötelet.

Ha kintől vonagló és verejtékező arcukra gondolok s különösen arra a pillanatra, mikor magyar lelkük felszállt a végtelenségbe, akadozik a tollam, elszorul a szívem és szemem előtt elmosódnak a betűk. Áldozatául kellett esniük egy lázbeteg rohamnak, egy mélységbe zuhant világnak, melyben puskát ráztak a gyávák és verejtékező halálfélelem ülte meg a bátrakat.

És e három vérbeli magyar, e három kemény jellemű férfi, e három igaz csendőr bátran ment szomorú sorsa elé. Nem menekült, nem bujkált és nem remegett. Dermesztő fájdalmakat szenvedve el, megcsúfolt és megroncsolt testtel, de felemelt fővel lépte át a Fekete Kapu küszöbét.

Fery Oszkár altábornagyot, Borhy Sándor és Menkina János alezredeknek hősi haláluk avatta a hazaszeretet mártírjaivá. Testüket magába fogadta és lágyan örök pihenésbe ringatta az ő magyar Duna, szellemük, legendás alakjuk pedig állandóan itt jár közöttünk nagyon szegénynek lett, hazát vesztett, megszaggatott trikolor felett síró magyarok között.

A JÓKKAL EGYÜTT KÖNNYEKET ÁLDOZOK...

A négy hónapon át garázdálkodott rémuralom egyik legszomorúbb cselekedete és legégbekiáltóbb bűnténye a magyar csendőrség három kimagasló tisztjének, Fery Oszkár altábornagy, Borhy Sándor és Menkina János alezredeknek lelketlen s a legrettenetesebb módon történt tragikus megöletése volt.

S amikor róluk emlékezem és arról, hogy ennek a három rajongó lelkű, nemes jellemű, ritka igaz férfinak s utolsó lehetőségükig a fenséges ideálhoz hűséges magyarnak, aljas besűgés és erőszakolt, céltudatos rágalom útján kellett sorainkból mindörökké elpusztulnia, mártírhálált szenvednie, fájdalmasan szorul össze szívem s elszorult lélekem rovom e sorokat a gyászoló gondolatoktól sötétült papírra.

Csupa élni akarás, csupa alkotnivalóság, csupa erő és akarat mindegyikben s ami előttem őket naggyá és felejthetetlenné tette: megalkuvást nem ismerő, lángoló szeretet tenger viszontagságot átszenvedett, szerencsétlen hazánk és a szomorú időkben összeroppanó csendőrségi intézményünk sorsa iránt! Mindkettőnek a legigazibb fiaik voltak! És egyenként: Fery Oszkár altábornagy három évtizedet jóval meghaladó időt töltött a csendőrség kötelékében. Neve ennek az intézménynek életével forrott egybe. Mint egészen fiatal tisztnek része volt a csendőrség alapvető munkájában. Mint élete javakorát élő, végigszolgált az intézmény lendületes, hatalmas fejlődését, pompázó virágzását. Amikor pedig egy küzdelmes élet után elérte a legfőbb méltóságot s a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője lett, meg kellett érnie a külső tényezők által elhintett bomlasztó méreg romboló hatását, az általa annyira féltett és szeretett csendőrségen is. És ebben rejlik az ő élete nagy tragikumája. Mint ember, mint katona és mint férfi abszolút erkölcsi alapokon álló, vallásos lelkiéletű, emelkedett gondolkodású, melegszívű, örökké lelkesedő volt mindenért, ami szép létezett Isten ege alatt. Rendíthetetlen hite volt mindabban, ami élnivalóvá teheti az életet. Nehéz és küzdelmes volt az élete, mint minden hozzá hasonlóknak, aki teljes felkészültséggel a homályból jön s kizárólag a maga erejéből harcolja ki előmenetelét s azt, hogy munkakészségével

érvényesülhessen. Általános műveltsége, nagy tudása, éles judiciuma méltán tette őt hivatottá vezető szerepre, melyet eréllyel párosult jóssággal töltött be. Amíg emberi sorsokról volt szó, addig csak a szívére hallgatott. De erős és kérlelhetetlen is tudott lenni, ha eszmék, vagy elvek sorsa ingadozott. Szívjósságából mindenkinek juttatott. Sokan éltek az ő jószívűségéből s hogy akadtak ezek között olyanok, kik erre méltatlanok voltak, szintén csak az ő nagy szíve mellett bizonyít. Bölcs megnyugvása az isteni Gondviselés rendelkezéseiben megkapó vonása jellemének. Többen intettük, kérltük, figyelmeztettük első letartóztatása utáni menekülésre, de fanatikusan kitartott szélső elve mellett, hogy igaz férfihez és katonához nem méltó a bujkálás, a végzet akarata előtt nem lehet kitérés.

Borhy Sándor alezredes izzó, túlradó temperamentum. Kívánalmakra egyszerű, erkölcsre puritán. Nem volt a megalkuvás embere. Életében és csendőrségi szolgálatában sohasem kereste az átlós utakat. Elveiben hajthatatlan tudott maradni. Testi mivoltát illetőleg maga volt az egészség harmóniáját hirdető öserő példánya; öserdők dísze, olyan, mint egy óriási cser. Aki ismerte, száz évre becsülte élete tartamát. Olyan fizikumot, mint az övé volt, ezrek között is hiába keresnénk. Elpusztíthatlan egészségű, emberformára kovácsolt vas volt. És a lelkében nem volt más, mint egy nagyszívű, egy jólelkű, minden bánat iránt mélységesen fogékony jószág, ki nem bírt szenvedést látni anélkül, hogy el ne szorult volna a szíve s könnyek ne csillogtak volna fel a szemében. Mint tiszt, mindig előtt járt a kötelességteljesítésben és akarásban, fegyelmet tartó és fegyelmet követelő s ebben kíméletet nem ismerő parancsnok volt. Széles tudása, olvasottsága magasan az emberek fölé emelték. Harcias szellem és igaz ember volt. A magyar faj nagyszerű képességei és tehetsége éltek benne.

Menkina János alezredes szubtilis lelkű, gyöngéd érzékenységű, szelíd, szerény, zárkózott, elvonult életet élő, a magányt szerető, inkább bölcselő, mint katona volt. Tudományt, művészetet és természetet kedvelő s ezekben elmélyedni szerető lélek. Nagyon sokat hitt, nagyon sokat csalódott. Nagyon sokat szeretett, tehát nagyon sokat szenvedett. Hitt magában az életben, mint az Isten jegyelmétől származó legnagyobb jóban, amely mindenki

számára ragyogtatja a napot s aki nem búvik el előle a túlnagyot gondolók pinceodúiba. Egészen szokatlan terjedelmű és mélységű képzettsége nagy feladatokra sarkallta ambícióját, de az életharcok megvívásához hiányzott nála az elszántság s a kíméletlenség. Mint ember, maga volt a gavallér líraiság. Mint barát, a legjobb, a legmegértőbb, a legnemesebb s a leghűségesebb. Mindenkit meg tudott nyerni finom modorával, kedvességével, szeretetreméltóságával, nagy intellektusával. Tartalmas, szép életet élt, nyilegyenes úton haladt, mély barázdákat szántott.

Valami úgy fojtogatja a torkomat, ha elgondolom, hogy mindez már csak egy fájó emlék, borongós emlékezet s hogy ezek a melegsívű, nagyértékű emberek is már az örök hidegségé, mely a nap hevétől sem bír felengedni.

És e három értékes tisztet régi, évtizedes, benső viszony fűzte egymáshoz. A sors csodálatos rendelkezése, hogy bár a forradalom alatt teljesen visszavonultan éltek, velünk együtt némán, hidegen és méltóságteljesen szenvedték át a forradalmak teremtette rettenetes állapotokat s azok fájdalmas kihatásait, szívszorogva várva az erkölcsös idők hajnalhasadását, annak pirkadása előtt alig pár nappal lettek egyidőben börtönbe hurcolva s egy forró júliusvégi éjszakán egymás szemé láttára kegyetlen halálra kínozva.

Vigasztalan sors, végzetes hatalom küldte ezt a csapást rájuk igaztalan korbácsolással. És mindez miért? Miért? Nincs és nincs e szörnyű kérdésre felelet.

Együtt kellett meghalniuk, kiknek a sorsát csodálatos viszony kötötte egybe láthatatlan szálakkal.

Nem és nem lehet ennél mélységesebb, megrázóbb, emberibb tragédia!

A döbbenet szinte megállítja eszünket, megfagyasztja bennünk az érzést és a gondolatot. A súlyos csapás alatt lehajtjuk fejünket és könnyezünk.

Ameddig Főherceglakon a járőrtársiskola kiképző tisztjeként szolgáltam a példadó Görgey Kálmán százados parancsnoksága alatt, eszembe se jutott, hogy a már német csapatokkal megerősített magyar honvédelem összeomlás előtt áll. Amennyire ellenszenves és elítélendő volt a megszállás módja, olyan új reményeket keltettek a német hadifelszerelések és csapategységek átvonulása vérző Hazánkon. A csendőrségi kiképzést is hamarosan megszakította a harcos katonai fellépés, és ennek következményeiről kell, hogy maradandó történelem tájékoztathasson.

1944 nyarán a román átállás következtében előállott erdélyi hadihelyzet arra kényszerítette a Tisza és Duna vonalak védőit, hogy erejüket a Dunántúlra koncentrálják. A pécsi és a Dráva térségében levő erők visszavonása a főherceglaki csendőr iskolát is kimozdította állomáshelyéről, s a pécsi hadosztály felszerelési és anyagraktárának védelmével lett megbízva. Elismerést és dicséretet érdemel azoknak a csendőröknek harci tevékenysége, akik a honvédség fegyvernemeiben elsajátított módszerekkel megakadályozták a szerb csapatoknak a Dráván való áttörését. A legnagyobb érdem a főherceglaki tanszázad tűzértségét illeti, mert a Ludovikai nehézfegyver kiképzésen elsajátított aknavető tanfolyamon tanult hatásos felhasználásával és a tűzérstől leszerelt próbacsendőrök szakértelmével megghiúsult a Dráván való több ellenséges áttörési kísérlet.

A harci tevékenységeket rövid időtartamra megszakította a kormányzói elhatározás, hogy a zsidó állampolgárok elhurcolását megakadályoztatja. Erre a feladatra négy csendőrszázad összevonása történt, s lenti, letenyei, főherceglaki és kaposvári csendőr iskolák erős zászlóalj egységként Budapesten végezte ezt a rábizott feladatot.

Itt fontos megállni egy percre. Vitathatatlan, hogy míg az a csendőr zászlóalj, amely az említett négy csendőrszázadként kaposvári csendőr zászlóalj néven szolgált, az őrzéssel megbízott városrészen egyetlen zsidó elszállítása nem történt! Volt eset, hogy német katonai egység zsidóellenes fellépése tűzharccal lett megállítva,

mely még német sebesülést is okozott (Mátyás Tér).

A kaposvári csendőr zászlóalj a kormányzó október 15-i fegyverletételi elhatározásáig feladatát eredményesen végezte, s ennek a ténynek mint résztvevő és tanú vagyok szavamat adója és megőrkítője, mivel minden tevékenység kizárólag rajtam mint a zászlóalj segéd tisztjén ment keresztül. A parancsnokom Barabás József ezredes volt, akit Revicky Zsigmond alezredes váltott le október 28-án. Két napos várakozás meghozta a változást a zászlóalj szolgálatában s egységünket vasúti szállítással a dél-dunántúli hadműveleti területre szállították. Felszerelésünk hiányossága miatt mint a székesfehérvári hadosztály tartalék egysége megkíséreltük a legszükségesebb felszerelést megszerezni, hisz a 95/31 mintájú Manlicher puskához alig lehetett töltenyt találni, s a zászlóalj többségének nem volt még sisakja sem.

A legelső parancs, a védelemre való beásás kivitelezhetetlen volt, mert gyalogsági ásonk nem volt, s a félig fagyott földbe szuronyunk csak beletörhetett. Ezen úgy segítettek, hogy bevetették zászlóaljunkat a három B térségébe (Barcs, Babocsa, Berzence).

A harcokra visszamerengve még hatvan év után is megborxad az elmém azokon a kétségbeejtő és tébolyító parancsokon, amiket kaptunk és adtunk. Hálát kell adjak Istenemnek, hogy soha nem kellett „Előre” vagy „Utánam” parancsot adnom és nem kell éreznem az adott parancs sokszor tragikus következményét. Egyszer láttam egy próbacsendőr tizedes fejlődésének következményét, amikor a sebesült talpra akart állni, de elbukott és mint a fejlevágott csirke vergődött és hánykolódott haláláig. A neve Deme Lajos volt és szüleihez juttattam arcképes katonai igazolványát és a sírhely temetőjének címét.

A dél-dunántúli harcok november és december hónapokban lelassultak a téli időjárás hatására, s ideiglenesen a XXIII. német hadosztály ezredkötelékének tartalékához soroltunk. Az újév új harcokra hívta a zászlóaljat, s én csak közvetve figyelhettem az eseményeket, mert én új szolgálati beosztást kaptam a Szálasi Ferenc csendőr testőr századához. Ez a beosztás még világosabban érvényesítette a megfigyelés és kiértékelés lehetőségét, s még tisztábban bizonyította az

ezer éves magyar nyugatvédő önfeláldozást.

Kiértelve a főherceglaki tanszázad szerepét történelmünk egy újabb és mégis régimódi veszteséglistát jelent: az 582 próbacsendőrének 46%-os volt a vesztesége. A hősi halottak a csatahelyek temetőiben találtak örök nyugalmat, s csak egy szomorú tényről kell még megemlékezni: az élve maradtakról!

A kaposvári csendőr zászlóalj négy századának parancsnokaiból három sebesüléseikbe halt bele, egy pedig, Görgey Kálmán százados Kanadába lett száműzve. A beosztott tisztek közül Sásdi Antal hadnagy, Tóth Béla hadnagy, Mihalovich Polikárp hadnagy és Popovics Antal hadnagyok hősi halált haltak, vitéz Kiss Gábor főhadnagy zászlóalj segédtsízt pedig az Egyesült Államokba kényszerült.

Hogy ezekben a harcosokban mennyi volt a csendőr vér és mennyi a honvéd vér, azt talán az utókor majd egyszer semmittevésében megbírálja. A fenti szereplőknek biztosan nem jut már semmi szó, hisz életükben sem tudták bizonyítani, hogy magyarabbak voltak a magyaroknál. Amit tettek, amit átéltek, amit szenvedtek, az megfizetett szolgálat volt és a nemzet jogosan elvárta a felfogadott zsoldosok munkájának odaadó teljesítését.

Az itt nyugszunk Vándor, vidd hírül a spártaiaknak, hogy megcselekedtük, amit megkövetelt a Haza szépen hangzik görög nyelven, a baj csak az, hogy még van néhány, egy kézen megszámálható csendőr, aki Vándor, de nem nyugszik, mert megtette, amit megkövetelt a Haza, s a Hazájától várná a hívást, hogy Gyere haza nyugodni, te vén vándor! Hisz tudjuk, hogy megtetted mindazt, amit megkövetelt a hazád!

Tudjuk, hogy hol sírjaink domborulnak, unokáink nem borulnak le. Mondjuk, hogy a fejfánkra ne boruljon senki sem, mert odalent már nem fog fájni semmi sem.

Szerte a világon, fejfák, sírok között a kereső szeme nevekbe ütközött.

Nem Johnok, Stéphánok, akiket találok, Jánosok, Istvánok.

Némelyik keresztre furcsa szavak írva: szerette Hazáját,

az vitte a sírba.

Badar volt tán szegény, honvágy, az micsoda, van itt nóta, pezsgő bor, kocsonya.

Mit tett veled Hazád, nem hiányzol ottan, könnyeidet tudják, százszor meguntottan.

A hűséged dőre, becsületed olcsó, vitézséged kopott. Hol a boros korsó?

Te pedig csak vársz az égi behívóra, mosolyogsz, mert tudod, közeleg az óra.

Új szikrázó csillag szövik majd az égre, és te szegény vándor hazaértél végre.

vitéz Kiss Gábor

VITÉZ BARANCHI TAMÁSKA ENDRE: CSENDŐR-POFON

Ez a történet a hirhedt csendőr-pofonról szól, amivel lépten-nyomon vádolták a csendőrt újságcikkekben, filmekben. Ez a történet azonban, amelyet egy őrmester társamtól hallottam, sokkal realisabb megvilágításban mutatja be ezt a cselekményt. Azt pedig teljesen elhallgatta a sajtó, és lehet, hogy már csak mi tudjuk, hogy a csendőrnek hadbíróság előtt kellett felelnie a pofonért, ha feljelentették. Nem lehetett hát felelőtlenül pofozkodni. De volt a jókor elhelyezett pofonnak nevelő hatása is, ami kiderül az őrmester szavaiból.

Kocsmai verekedést kellett kivizsgálnom. Jóska, egy gazda-gyerek, olyan húszéves forma, megbicskázott egy másik legényt. Pista, a feljelentő, csak könnyű vágást szenvedett a karján, amit egy igazi legény föl se vesz. De a feljelentés miatt nekem intézkednem kellett a könnyű testi sértés ügyében. Jóska apja, egy húsz holdas gazda, bejött hozzám a község házára. Négyszemközt voltunk, és a máskor olyan rátarti ember jóformán könyörögni kezdett. Tudtam, hogy ha ez az ember így megalázkodik, akkor valóban bajban van.

- Ha Istent ismer tiszthelyettes úr, ne jelentse fel a Jóskát. Nagyvérű, lobbanékony gyerek, az igaz, de jó fiú. Dolgos. Itt az aratás. Nem telik arra, hogy aratót fogadjak. A fiamra szükség van a betakarításnál, különben kipereg a szem.

- Az a baj gazduram, hogy Pista feljelentést tett ellene.

- Tudom tiszthelyettes úr. Beszéltem vele is. Már megbánta a feljelentést. Ha Istent ismer, tegyen valamit!

A kisbíróval behivattam a Pista gyereket, meg Jóskát is.

- Ide hallgass Pista, ha jól pofonverheted a Jóskát, amiért megvágott, el van felejtve a dolog?

Pista vigyorogva bölintott.

Na, adj neki egy pofont és utána fogjatok kezét!

Pista lekent egy csattanósat Jóskának, és a két legény kezét fogott. De még el se engedték egymást kezét, én mindkettőnek lekentem egy-egy csengőt, csak úgy, visszakézből. A legények megrökönyödve néztek rám.

- Ez pedig egy figyelmeztető mindkettőtöknek. Neked Jóska, amiért szégyenbe hoztad az apádat, neked Pista,

hogyan gondold meg, hogy mire veszed igénybe a törvényt. Tanuljatok belőle. Elmehettek!

Soha nagyobb tisztelőim nem voltak a faluban, mint ez a két legény.

vitéz Baranchi Tamáska Endre, szerkesztő

Floridai Bajtársi Híradó

XVIII. évfolyam, 1. szám, 2000.

VITÉZ KISS GÁBOR:MIÉRT LETTEM CSENDŐRTISZT? – AZ ANGOLKISASSZONYOK BOKÁJA

Nehogy valaki azt hihesse, hogy Britannia lányainak testrészéről lesz szó, sietek megnyugtatni, vagy csalódását álomba ringatni azzal, hogy megmondom a város, az utca és a ház nevét, ahol ez a történet született: Veszprém, Jeruzsálem utca, és Angolkisasszonyok Nevelőintézete, szemben a postahivatallal és a püspökkerttel. Kezdetnek bemutatom a főszereplőket: Gyimesi Mária, a vasszigorú zárda főnöknője, Gombos Antal, a piarista gimnázium igazgatója, egy kicsit szeplős, de nagyon szőke kislány (a boka tulajdonosa), és egy kamasz hatodikos gimnazista fiú (én).

A kialakult rendszer az volt, hogy a lánynevelő intézet (következőkben „zárda”) hétköznapjain a reggel hét órai misét a piarista papok mondták, a vasárnapot pedig egy kanonok a püspökségi főpapok közül. Gombos Antalra szombatonként került sor, s hogy miért épp engem választott ministránsának, azt csak később a dedukciós elmélet felhasználásával tudhattam meg. Gombos igazgató úr nem tanított az osztályokban, így választását az osztályfőnököm javaslata alapján tette. Révész Laci bácsi, az osztályfőnököm hetenként, csütörtökön délután két órát töltött szüleim házában.

A zárdában való ministrálás feltételekhez volt kötve. Az első és talán a legszigorúbb érthetőleg az ártatlan előélet volt, a másik a vastagbetűség néven ismert bizonyítvány kiérdemlése volt. Én ezidőtájt mindkét erénynek büszke birtokában voltam, s a vastagbetűt igazolni is tudom.

Érdekes, hogy az ártatlanság mindmáig velem maradt, s ha megkérdezi valaki feleségemet, Ruthot, ő is tanúsíthatja, hogy ártatlan vagyok, de az ő rossz magyarságával úgy mondja, hogy ártalmatlan vagyok.

Node térjünk vissza a ministrálásra. A lépcsőima, a féltonnás misekönyv cipelése, a bebiflázott latin válaszok mormolása mind csak gyerekjáték egy vastagbetűsnek. A leplezett rátermettség akkor rendül meg, amikor a pap elkezd a prédikációt és a szegény oltárszolga szembe kell forduljon a hívőkkel. Az első padosorban nyolc apáca, mögöttük vagy nyolcvan kislány. Kicsi, nagy, poszka, dundi,

szőke, barna, vörös és feketehajú. És bár mindegyik visel egy főkötőszerű pártát, mindegyiknek kilóg több, vagy kevesebb tincse. Micsoda káprázatos kép ez, s mekkora önfeláldozás kell ahhoz a látszathoz, hogy ne nézzem őket. Micsoda szorongó, zsibongó, hascsikaró érzés ez a suttyomban nézés, mintha azok a bazsarózsás pici kacsók jól gyomorszájon vágtak volna.

Gyönyörködni, vagy pláne „szemezni” még gondolni is dőre, mert Gyimesi főnöknő még becsukott szemmel és lehajtott fővel is látott. Hiszem, hogy szemüvegére egy tükör volt felszerelve, mert tekintete, mint a géppuska gurulata pásztázott.

No, Istennek legyen hála, a prédikáció véget ért. Tudom, karóbahúzást érdelek, mert ha megkérdezte volna valaki, hogy mi volt a szentbeszéd témája, én bizony azt mondtam volna, hogy kísértés ennél a Kissnél meg nem értés.

Úrfelmutatás, majd áldozás következett. Szüzek, hajadonok, ártatlanságuk dicsfényébe burkoltan léptek ki a padokból s a bűnösségnek még fuvallatszerű árnyéka sem lebegett a kis kápolnában.

De lebegett más, a szoknya.

A növendékek mind fehér blúz és sötétkék hosszú szoknyát viseltek. Bizony-bizony, mondom nektek, nehéz tökéletes illendőséggel letérdelni szoknyában. Nem mindenki képes a szoknyatérdelés technikáját elsajátítani. Némely dőre, vagy balga leány sohasem lesz képes a szoknyában való letérdepelés gyakorlati kivitelését elsajátítani. A tökéletes végrehajtásnak négy elismert kategóriája van:

1. Letérdelés, de csak a szoknya látható.
2. Letérdelés és a sarok is látszik.
3. Letérdelés és a boka is látszik.
4. Letérdelés és a térd is látszik.

Mivel ennek a kis történetnek címében a boka szót használtam, veszem magamnak a bátorságot, és magamra kényszerítem a döntést...

Azt is hozzáteszem, hogy semlegességem és elfogulatlanságom nem képezheti vita tárgyát, de mert a nyolcvan lány közül csak hat mutatott haladott technikát, bátran kimondom, hogy a bokakirálynő, a kicsit szeplős és nagyon szőke lány lett. Az igazság nevében azonban meg kell valljam, hogy a döntésemet az a tény is befolyásolta,

hog az említett győztes volt az egyetlen, aki nemcsak bokakirálynőnek, de még térdkirálynőnek is választható lett volna.

Ezen a bevezetésen túljutva térjünk az alaptémára és indokoljuk meg az összefüggést a szeplős és nagyon széke lány és a csendőrtiszt hivatás között.

Azzal kell kezdjük, hogy az említett leányzó ugyancsak megtetszett nekem. A székeség és a szoknyaversenyben mutatott fejlettség felkeltette érdeklődésemet és kitermelte azt a szükségét, hogy közelebbi ismeretségre törekedjek. A lányok kimenője vasárnap délutánokon volt. Heteken át figyeltem a püspökkerttől, hogy ki, mikor, hogyan és hova viszi ki az én bokakirálynőmet. Megállapítottam, hogy mindig az a két személy, egy jólöltözött férfi és egy alig szeplős, de még mindig széke fiatalasszony - nyilván az én bokakirálynőm szülei - vitték lányukat egyenest az Elite kávéház cukrászdájába.

A következő hét lassan telt el, de már előre kész volt a tervem: bemutatkozni a családnak az Elite-ben. Vasárnap már a cukrászdában vártam őket, jöttek is, de nekem inamba szállt a bátorságom, és hátat fordítva fedeztem inkognitómat.

A tervet azonban nem adtam fel, és az Elite-et látogatva még fagyalt evést is áldoztam a szent cél érdekében. A találkozás és bemutatkozás terve költséges volt, mert a helyszínen azonnal tudni akarták, hogy mivel szolgálhatnak. Végül is elhatároztam a lehető legegyszerűbb kivitelt, hogy az asztalukhoz lépek, és leereszkedő hangon megkérdem: Hát Gyimesi főnöknő nem szolgál fagyit a kolostorban?

Azon a bizonyos vasárnapon minden a terv szerint indult. Rejtekhelyemről bátran kilépve közeledtem a család asztalához, amikor egy teljesen váratlan fordulat szoborrá merevített. Egy cingár, egyenruhás pacák gyalázatosan szűk fekete nadrágban, villogó cügos cipőben és a zubbonya hajtókájának kétszínű díszítésével jött be az ajtón és az én bokakirálynőm felugorva repült feléje. Belekarolva abba a pojjá katonafélébe, mellém érve kacéran megjegyezte:

- Ezt a kisiút ismerem, nálunk ministrál a zárdában.

Ugye mondanom sem kell, hogy le voltam forrázva, le voltam főzve, le voltam sújtva és le voltam szúrva.

Gondolkozni kezdtem, hogy talán csak rokon volt az

egyenruhás. A személyazonosság megállapítására Édesapámat is megkérdeztem, hogy ki visel kétszínű hajtókát a feyvernemek közül.

- Ha acélzöld és buzérvörös, akkor csendőr.

- És azok mind kétszínűek, vagy csak a gallérjuk?

- Édes fiam, azok a legjobb katonákból kiválasztott Honvédek, akik nem csak a hazai Hont, de az otthont is védik.

Édesapám ezt mint a veszprémi törvényszék tanácselnöke mondta!

Gimnáziumi érettségimig szinte biztos volt, hogy egyetemi végzettség volt az egyedüli irány, amely felé haladhatok. A híres egri jogakadémia gólyája lettem, de nem voltam boldog. Nem szerettem szerepelni.

A két színű, de nem kétszínű paroli vonzott, s nem csupán Édesapám magasztaló véleménye miatt, de talán azért is, hogy valamikor, valahol, valahára, valamiképp valaki felém is szaladjon, egy kicsit szeplős és nagyon-nagyon széke, vagy barna kislány, vagy nagylány!

Ugye látjátok, hogy érdemes volt csendőrré lenni.

Köszönöm türelmeteket!

vitéz Kiss Gábor

Első csendőrségi szolgálatom a szombathelyi kerület és osztály soproni szárnyához irányított, amelynek egyik örse Csepregen volt. Alig pár napos ismerkedés után kiderült, hogy szárnyparancsnokom Dr. Zimonyi Sándor százados úr törzstiszti tanfolyamra lett vezényelve, s a szárny vezetése az én feladatomná válik. Az igazat megvallva, tapasztalatlanságom segített át ezen a komoly és komplikált szolgálaton, mert annak részletes és előzetes ismerete bizonytalanságot és túlzott óvatosságot eredményezett volna.

A szakaszparancsnok alhadnagy és a szárnyírnok urak úgy bántak velem, mint valami himes tojással, s mindenre előkészítettek „a százados úr ezt tette volna” javaslatokkal. Az egyik, talán szokatlan figyelmeztetés volt a csepregi Élenjárók Napját évente, karácsony előtt megtartott ünnepségén való részvétel. Ez az összejövétel a Shöller-uradalom rendezésében a középiskolát legeredményesebben végző diák részére volt megtartva, s az ősi családból származó nagybirtokosok leszármazottja egy csendőrtiszttel együtt adományozta a díjakat, legtöbbször a Waffenradokat, vagy magyarul kerékpárokat.

A valóságban, mivel elemi iskoláimat ott végeztem, és édesapám járásbírósi elnök volt Csepregen, nekem jó véleményem volt a Shöller családról, de személyes ismeretségem hiányában nem tartottam se fontosnak, se kíváncsatosak a karácsony előtti ünnepséget.

Az előbb mondottakkal csupán azt a dilemmát akartam kifejezni, ami az akkori elhatározásomat befolyásolta. Résztvenni egy iskolai ünnepségen, amelynek én iskolás koromban még hírtét sem hallottam, vagy tenni, „amit a százados úr tett volna”?

A fiatal, „mindent jobban tudó” hadnagy létemre az adott esetben a legrosszabbat választottam: mint ismeretlen civil elmegyek az ünnepségre, s ha tekintélyem megengedi, majd bemutatkozom. Így is lett. Kolláréknál, gyermekkorom óta barátaimnál, levettem egyenruhám, s a magammal hozott polgári öltözetben mentem és elvegyültem a Shöller-ünnepelésen. A hivatalos rész a kastély ebédlőjében volt, s komoly benyomást tett rám a házigazda előrelátó és

érdemet dicsérő jutalmazása. A népes csoportban szerencsémre nem volt senki, aki felismert volna, többen németül beszéltek, s hölgyek és urak alig pazaroltak időt egy fiatal férfire, aki be-bemutatkozott félszegen, s nem vett részt a beszélgetésekben. Az ünnepség péntek estére, hat nappal karácsony előttre volt megrendezve.

Az ünnepi rész végén a kitüntetett diák, ragyogó kerékpárjával és szüleivel eltávozott s a zenekar táncmuzsikára változtatta az azelőtti magyar indulókat.

Ha visszagondolok - és ezt sokszor, és szívesen teszem, - még ma is mosoly ül arcomra, s jólesik visszaemlékezni a történetekre.

A tánczene tánkra hívott, s én szívesen mentem. Elsőnek a háziasszonyt, majd lassan a fiatalabb évfjártot kezdtem táncbavinni, s mindenkivel az ünnepség felemelő, önzetlen és építő hatásáról beszélünk. A táncos lábak nem kíváncsiskodnak. Én se kérdeztem, és más se a személyi azonosság vonalán, s már éppen elég volt a testmozgásból, amikor Péter von Shöller bejelentette, hogy a büfé készen vár. Haboztam egy percig, hogy mitévő legyek, de két ok véglegesítette elhatározásomat. Az egyik, hogy senki se volt kíváncsi kilétemre, a másik meg az a tény, hogy a foxtrott bevarázsolta a gyomromba az éhséget.

Fejedelmi nemzetközi ételek között válogathatott a magyar gyomor, s az osztrák, valamint magyar különlegességeket francia borok öblítették le. A beszélgetések is kezdtek kérdésesebbé válni, s a ki mivel foglalkozik kezdett felmerülni. Szerencsére a zene megint elnyelt minden személyes kérdést és én kezdtem figyelmemet, sőt érdeklődésemet egy bizonyos irányba küldeni, ahol egy 18-20 évesnek kinéző szőke lány hol kacagva, hol két kézzel beszélve komoly előadást tartott. Mikor tánc közben közelébe értem, hamar rájöttem, hogy német alapon, de magyarul próbál beszélni és ennivaló kedvességgel töri a mi kegyetlen szavainkat.

Kis fáradságomba került tánkra kérni, s német tudásom felhasználásával nem csak megdicsérni tudtam, hanem olyan érdekessé is tenni a beszédtemét, hogy a tánc végén újabb és újabb beszédtemára találtunk. Zsófia Shöller Péter unokahúga volt, Bécsben járt zenei főiskolára és imádta a magyar muzsikát. Én meg őszintén megvallom, hogy

imádtam, ahogy lelkesedett valamiért, ami magyar.

Hogy mi az én foglalkozásom, azt ő inkább udvariasságból kérdezte, én pedig csak az igazságot mondtam, hogy 225 válogatott katonának vagyok ellenőrpáncsnoka. (Ami nem is volt valótlán, tekintettel a szárny területén levő 33 őrsben szolgáló csendőrrre.)

A tánc és zene reggel háromig tartott, s evés és ivás közben is tökéletesen titokban maradt kilétem és főleg annak is örülhettem, hogy Zsófikával való találkozásom megismétlését is sikerült megszervezni a budapesti találkozók előkészítésével.

Mondjam? Mondom! Büszke voltam önmagamra, elhatározásom, hogy német ajándékadó ünnepségre magyar csendőrtiszt ne adjon asszisztenciát, sikerült. Inkognitóm titoktartása teljes sikert aratott, táncoltam, ettem, ittam, szórakoztam reggel háromig, egy aranyos német lány társaságára találtam, ez már igen!

A kirándulást kipihenni a vasárnapot Kolláréknál töltöttem, s hétfőn reggel felkészülve a hétégi esemény kiértékelésének elmondására a szakaszpáncsnok alhadnagyot és a szárnyírnokot az irodába kértem és elmondtam polgári fellépésemet. Azt hittem savanyú és rosszálló pillantások özöme ömlik fejemre, s szinte rösteltem, hogy az ő elgondolásukat és tanácsukat elvettem, s főleg akkor emeltem fel a hangom, amikor bejelentettem, hogy senki nem sejtette, hogy ki volt a civil fiatal.

Megszólalt Kuntár János alhadnagy:

- Hadnagy úr, jelenthetek valamit?

- Természetesen - mondtam én.

- A hadnagy úrnak igaza van. Senki nem sejtette, hogy ki volt a civil fiatal, mert a Házigazda, a Shöllér Péter úr már akkor kapott értesítést Salamon János őrsparancsoktól, amikor a hadnagy úr kilépett a Kollárék kapuján civilben.

Évek teltek el azóta, hogy ez a jelentéktelennek látszó kis esemény lejátszódott. A magyarrá lett német Shöllerek már nem jutalmaznak kiváló diákokat Csepregen. Kuntár alhadnagy és Salamon őrsparancsnok már nem jelentheti, hogy ki, mikor és hogyan fedezte fel a nyakas csendőrhadnagy metamorfózisát.

A találgatás helyett hadd jelentsem ki szent

meggyőződésemet, hogy a volt magyar királyi csendőrség felbecsülhetetlen értéke a megelőző szolgálatban rejtett és így annak visszaállítása közbiztonsági érdek!

VITÉZ KISS GÁBOR: BÜSZKE NÉP

Büszke nép a magyar, hős ősök Hazája,
Mosolygó Isten is büszke lehet rája.
Egyszer egy Királyfi mit gondolt magába,
Felöltözött szépen polgári ruhába:

Egy kis falu népe szeretettel várta,
A királyfi szívét boldog öröm járta.
Akivel csak beszélt, dicsérte a rendet,
Sokan megkérdezték: hogy is hívják kendet?

Királyfi a nevem, népem nézni jöttem,
Apám a hős király, ő az úr felettem.
Hallgatta a falu, lassan elszéledtek.
Legtöbben, kik látták, munkájukra mentek.

Derék nép a magyar, látta a királyfi,
A király se tudna szebb falut találni.
Ahogy elszéledtek, ilyet még nem látott,
Nem messze észrevett egy nagy sokaságot.

Sietős emberek megálltak egy szóra.
Boldogan néztek fel egy kakasforgóra.
Körüvettek tüstént két szuronyos legényt,
Otthagyták királyfit, a faképnél szegényt.

Rang és pompa dicső, büszkeség jár vele,
Egy királyfi büszke, önhittséggel tele.
Falu népe tudja, világosan látja,
Kire legyen büszke, ki az ő barátja.

Most már megmondhatom nyilvánosan, amit akkor csak a felvételi vizsgán egy fiatal csendőr hadnagy tudott: résztvettem egy fogolyszöktetésben.

A múltra emlékeztető kérdések között volt egy, amit rajtam kívül csak két élőlény tudott, két orvvadász (vadorzó).

Mikor a hadnagy úr a büntetlen előélet tényállását faggatta, egy őszinteségi roham azt parancsolta, hogy jelentsem a történeteket.

Augusztus végén szereltem le a székesfehérvári 3. gyalogezred állományából és tizedesi ranggal jelentkeztem a csendőrséghez. A felvételi vizsga szeptember 7-én volt, így pár napom volt pihenni és felkészülni.

A nap simogató melege mintha búcsúzni akart volna, kitett magáért és a Bakony vidékét jutalmazta sugaraival. Ilyen ősz nem hagy senkit otthon, s én is egy Bakonykoppányi kirándulást választottam üdülésre és kikapcsolódásra. Hátizsákom tele volt étellel, itallal, özvegy Édesanyám sütötte csirkecombokkal, és dobos tortával, hisz olyan büszke volt a leendő csendőrfiára, hogy még misét is mondatott örömeiben. Szerettem így egyedül kóborolni, megállni, amikor jólesett és menni ismert és ismeretlen tájakon, ahol mindig újat és érdekeset lehet látni.

Bakonykoppány erdős térsége sokféle vad, szelíd, szárnyas és ragadozó állatnak ad otthont, s én valahogy reméltem, hogy mint csendőr sokszor portyázhatok erdőkben.

Kerestem és megtaláltam egy iskoláskoromból ismert barlangszerű vermet és hozzákezdtem az elemőzsia fogyasztásához. Hirtelen, méghozzá nagyon közelről egy csattanás, durranás hallatszott, és zsvajszerű zöreij követte.

Katonai múltam habozás nélkül lövést, fegyverhasználatot ismert fel, s szinte automatikusan kúszni kezdtem a zaj irányába. Pár perc múlva már láttam egy özbakot húzó és nyúzós személyt és egy fatönkre akasztott löfegyvert, amely húsz-harminc méterre volt tőlem. Nem haboztam, a dús növényzet fedezete alatt a puskához kúsztam és az özbakkal elfoglalt emberre rákiáltottam:

- Fel a kezekkel, vagy lövök!

Engedelmeskedett, majd nagy hangosan kiáltotta:

- Itt az engedélyem!

S kirántotta a zsebéből az igazolványt.

- Dobja ide! - utasítottam. Megtette.

Mikor lehajoltam, hogy az engedélyt felvegyem, egy durva hang kiáltott rám:

- Kezeket fel, vagy lövök!

Engedelmeskednem kellett.

Ekkor egy váratlan dolog történt. Mindkét vadász gyors futásnak eredt és a fegyvert, az özet, s a kezét égnek tartó tanút otthagya eltűntek az erdő sűrűjében.

Az igazat megvallva azokban a percekben értetlenül álltam és azon csodálkoztam, hogy élek. Kábultan értem haza, s már nem is emlékszem, hogy mit meséltem édesanyámnak. A magammal hozott kétcsövű puskáról is csak annyit mondtam, hogy véletlenül találtam és viszem a csendőrörsre.

Vittem is. Még mindig a ritka élmény hatása alatt, tanakodva és aggodalmasan vittem a löfegyvert a bakonybéli csendőrörsre, s adtam át Papp István főtörzsőrmester úrnak. Neki is csak azt jelentettem, hogy hol, és mikor „találtam” a puskát.

Valahogy mégis bántott az ügy. Bűncselekményt titkolok és közvetve segítek. Eszem és szívem üldözték egymást, amikor a csendőrséghez való fevételi vizsgámon a hadnagy úr többek között ezt a kérdést tette fel:

- Van-e a múltban olyan cselekedete, ami nem fér össze az igazságérzetével?

Mint a villámcsapás, úgy ért ez a kérdés. Éreztem, hogy felvételem a felelettől függ. Kifakadt belőlem az egy héttel azelőtt történt megrázó esemény. A vizsgáztató tiszt úr hallgatta, én meg jenttem. Úgy és azt, ami valójában történt. Az, hogy felvételemet kockáztatom, nem volt többé fontos. A való tényállás igen.

Mikor jelentésem végére értem, egy barátságos mosolyt láttam vizsgáztatóm arcán.

- Tudja a tizedes, hogy mi a képzelt bűncselekménynek a hivatalos neve?

- Igen – jelentettem. – Fogolyszöktetés.

A hadnagy úr felállt, közelebb húzta a székét és ezt mondta:

· A fogoly szó meghatározását meg kell magyarázzam

ahhoz, hogy megérthesse és átértékelhesse az erdőben történt cselekményeket. Mit gondol, miért kezdődik a fogoly szó fog kifejezéssel? Talán arra a szájban levő fehér csontozatra gondolunk? Ugye nem? De gondolunk a megfogásra, a fogva tartásra, ami szaknyelven karhatalmat jelent, amely, ha szükséges, erővel fogja és tartja a közbiztonságot veszélyeztetőket. A fogságba vétel az állampolgári jogok korlátozásának legsúlyosabb eszköze, s annak csak törvényes eljárás útján van jogosultsága. Az a csendőr, aki a foglyul ejtést foganatosítja, szolgálati joga, vagy kötelessége alapján jár el, s az államhatalmat képviseli. Nagyon jól tudták ezt a vadászok. Tudták azt is, hogy nem csendőrökkel van dolguk, mert nem egyenruhás és kakastollas katona volt a felszólító. Azt helyesen tette, hogy a kétcsövű puskát átadta a csendőr őrsparancsnoknak, mert a fegyver nyilvántartó megtalálta a volt tulajdonost, aki amúgy is a megfigyelendők listáján volt.

A vizsgáztató tiszt, mosollyal arcán azzal fejezte be, hogy úgy látja, fél lábammal már a csendőr család tagja vagyok, s egyébként egy, az én nevemet ismerő alföldi csendőr törzsőrmester is üdvözlését küldi.

Sok-sok év telt el azóta. Sok-sok ezer mérföld nőtt a volt csendőrök és a bakonyi erdőségek között. Csendőrsorsnak hívják, vagy figyelmeztetőnek, nem tudhatjuk. Azt azonban nemcsak tudjuk, de hisszük is, hogy a csend csodás békességének visszaállítására új, de régi vágású örök születnek.

G. alhadnagy

A HADAK ÚTJÁN DÉL-ERDÉLYBEN (KIVONAT EGY CSENDŐR HÁBORÚS NAPLÓBÓL)

...A legkeserűbb, hogy a néhány héttel előbb bevezetett járőrtársi századainkról, a tordai helyzetről nincsenek értesüléseink. Járt ugyan itt egy hírvivő, ki jelentette, hogy Bálás Géza főhadnagy elesett, s a három nagyváradi iskolaszázad megsemmisült, de ezenfelül semmi hivatalos hírünk nincs. Nem tudjuk, mi történt velük s hol vannak. Itt a nyakunkon az ellenség s a többi századainkról semmi hír...

...Ma Nagyvárad előtt húzódik védővonalam. A védelem nélkül maradt jobb szárnyam felől az ellenség szinte hátbatámadott bennünket. A hajnali szürkületben makacsul kitartva minden lehetőt megtettünk, de végül is kénytelenek voltunk Nagyvárad felé visszahúzódnunk, hacsak nem akartunk ott mindnyájan meghalni, vagy fogságba jutni.

Az egy ideig előre-hátra hullámozó nagyváradi harcok során Garay István százados úr alárendeltségébe kerültem, aki viszont vitéz Peterdy honvéd alezredes úr, Nagyvárad védőegységének parancsnoksága alá tartozott.

A Csendőriskola épületének visszavétele után saját szememmel láttam azt a barbár pusztítást, amit a szovjet katonák véghezvittek. Jártam a közeli temetőben is, hol számos orosz halott feküdt a sírhalmok közt, akiken csendőr egyenruhadarabok voltak. Az egyik halotton fekete csendőrpantallót is találtam. Az illető haslövést kapott, nadrágjai és zubbonya nyitva voltak, két meredt kezével görcsösen fogta véres, átlőtt hasát...

Az iskolaépület egyik feldúlt termében megtaláltuk azt a helyet, ahol a szovjet csapat parancsnoka, illetve annak utódja tartózkodott. Eldobált, orosz nyelven írott papírokat találtunk és az egyik ruszinul tudó csendőr le is fordította. Abban valaki jelentette, hogy a parancsnok elesett és ő vette át a parancsnokságot. Panaszkodott, hogy az ellenséges tűz igen erős, sok a veszteségük és sürgős segítséget kér, mert különben nem tudják tartani az elfoglalt helyzetet.

A Csendőriskola visszavétele csak egy epizód volt! Az óriási erővel támadó szovjet erők minden veszteségük ellenére csak jöttek, egyre jöttek és teljesen körülfogták Nagyváradot.

A kitörés előtti napon én vettem át a Csendőriskola

védőőrségének parancsnokságát. A helyzet forró volt és a védőőrség ereje csekély. Itt kaptam az utolsó helyzettájékoztatót írásban egy vázlat kíséretében Fery Pál főhadnagy aláírásával. Kora hajnalban az ellenség támadása megindult az iskola ellen, a temető környékéről lőttek a leghevesebben bennünket. Mi tartottuk az épületeket s szinte összes töltenytartalékunkat kilőttük. Hamarosan parancs érkezett Garay százados úrtól, hogy a Csendőriskola területét ki kell ürítenünk és Nagyvárad főterére kell visszavonulnunk.

Fájó szívvel néztem mégegyszer körül, majd magamhoz vettem az iskola vasrácsos bejárati kapujának az őrszobában talált kulcsait és azokkal - jól tudva bár, hogy cselekedetem csak jelképes - bezártam az iskola kapuját s az épületek felé fordulva tisztelegtem...

A kulcsok még néhány hónap múlva is birtokomban voltak. Azóta ott rozsdásodnak valahol osztrák földben, ahová a ládáinkat szállító járműveket utolérő szovjet páncélos egység a földbe taposta, alig engedve a kísérő bajtársainknak annyi időt, hogy pusztán életüket megmentésük...)

Prókai Sándor törzsőrmester motorkerékpárjára kapaszkodva elhagytuk az iskola területét. A fránya muszkák észrevehettek bennünket, mert olyan géppuska és aknavető záport zúdítottak ránk, hogy csak az isteni csoda és Prókai törzsőrmester eszeveszett hajtása hozott ki bennünket élve.

Nagyvárad feladása után észak felé visszavonulva a Körös folyó gázlójához értünk, ahol egy teljes napig segítettünk a magyar és német járműveket áthozni a vizen. A tolongásban és zűrzavarban nagy segítségemre volt német nyelvtudásom, amivel mindkét felet meg tudtam értetni és nyugtatni a lehető legjobb és legigazságosabb végrehajtásról. Közben két egészséges szovjet légitámadást is átéltünk s csodaszámba illő, hogy a súlyos károk mellett csak néhány sebesülés történt.

...Ezidőben bárhol felbukkanó szovjet erőkre és váratlan tüzükre jellemző az az epizód, ami vitéz Peterdy alezredes úrral történt. Az alezredes úr személyes védelmére egy géppisztolyos csendőr törzsőrmestert osztottak be, ki állandóan követte az alezredes urat. Az egyik tanyán élelembeszerzés céljából rövid pihenőt

tartottak, ahol a szíves tanyasiak azonnal csirkét vágtak és hozzáfogtak az elkészítésükhöz. Pár perccel később a tanya udvarára kilépve meglepetésükre több lovas szovjet katonát pillantottak meg. A csendőr bizony nem volt rest és géppisztolyából úgy engedte kifelé a golyókat, ahogyan csak kifértek a csövön. Az oroszok fejvesztve menekültek, két lovat és egy sebestültet visszahagyva. A félig elkészült paprikáscsirkéből persze nem lett semmi, mert az azonnali harckészültség és az üldözés nem engedte meg azt. Az egyik irányba Zoltay hadnagy, a másikba én kutattam át embereimmel a környéket s elűztük a menekülő oroszokat.

Azonban csak látszólag, mert egy perc múlva tanyánkra és környékére kiadós aknatűz zúdult, ami miatt viszont nekünk kellett sürgősen meglépniünk...

Kétségtelen, hogy a szovjet elárasztotta Nagyváradtól Berettyóújfalu Debrecen felé eső terület tekintélyes részét s nem volt magyar-német erő, mely ezt az erőszakos szovjet iramot megállíthatta volna.

Többször húzódtunk át olyan helységeken, melyben már szovjet erők voltak s vagy mi, vagy német egységek vetették ki őket.

Elismeréssel kell megemlékeznünk a velünk egy keserves sorban lévő német gyalogos és páncélos egységekről, akiknek segítő közreműködését gyakran jólesően éreztük, mert velünk együtt ők is kemény ököllel és elszánt akarattal ütöttek, vágtak maguk körül és nem egyszer az ő páncélosaiknak köszönhattük, hogy utunkat nagyobb veszteségek nélkül folytathattuk.

Garay századossal egy véletlen folytán rövidesen összetalálkoztam. A tanyát elhagyva Berettyószentmárton felé szaporáztuk lépteinket, amikor gépkocsiján utolért és felvett. Közös haladásunk során több honvéd és egy nagyobb csendőrcsoportot is elhagytunk. Egy kis helységen áthaladva, mely lángokban állott, megálltunk és Garay százados parancsokat adott a csendőrerőknek. A harc érezhetően mindenütt körülöttünk dúlt, a ledölt templomtorony még füstölgött a percekkel előbb végrehajtott szovjet légitámadás eredményeképpen.

Erős előérzetem volt, hogy rossz napunk lesz...

A község szélső házában találkoztunk Peterdy alezredes úrral, akinek Garay százados jelentette a pillanatnyi

helyzetet. Az alezredes úr parancsára azonnal visszafordultunk azzal a feladattal, hogy az úton felénk menetelő összes honvéd és csendőr erőt meg kell állítanunk, őket a helyszínen védelmi állás felvételére kell utasítani és az ellenséget előrenyomulásukban minden eszközzel fel kell tartóztatni. Itt bukkan fel előttem újból Zoltay Miklós hadnagy arca...

Ezekben az órákban és ezen a helyen az emberi élet olcsó volt nagyon és kevés! Derék és bátor csendőr sofőrünk úgy hajtott vissza az úton, mintha karikás ostorral verte volna a motorját!

...Az út két oldalán nagy sík vidék terült el. Az úttól balra, az úton és még jobbra is a távolban számos gyalogos csapatot láttunk közeledni. Sajnos azt nem lehetett megállapítani, hogy magyarok, vagy oroszok. Mi úgy véltük, hogy csak a mieink lehetnek, sőt, mintha még csendőröket is véltem volna látni közöttük! Itt Garay százados parancsot adott Zoltay hadnagnak, hogy szálljon ki, tájékozódjon a helyzetről és a visszavonuló erőt újból vesse harcba. Ekkor láttam utoljára Zoltay hadnagyot...

Mi Garay százados úrral tovább hajtottunk az országúton egészen addig a pontig, ahol csendőröket előztünk imént. Itt kiszálltunk, a százados úr parancsot adott nekem, hogy az úttól jobbra állítsak meg minden hátrafelé mozgó katonát és csendőrt és az út mentén, mely némi védővonalat jelentett Nagyvárad felé, foglaljak védőállást. Ha ez megtörtént és még tudok, jelentsem a parancs végrehajtását Peterdy alezredes úrnak.

Ezzel Garay százados úr gyors léptekkel gyalogosan elindult az úttesten a közeledő csendőrcsoport felé. Ekkor láttam utoljára, hősi halála percekkel belül bekövetkezett...

Én az úttól jobbra eső sík területre futottam és teljes erőmből igyekeztem a gyors visszavonulásban lévő és érthetően a síkságról mielőbb eltűnni akaró honvédeket megállítani és védelemre visszafordítani. Mondhatom, nem kis munkámba és nem egyszer nem egyszerű szavamba került, míg a honvédek és tisztek egy részét meg tudtam állítani és védelembe fordítani.

Az igazság és hűség kedvéért meg kell említenem, hogy a honvédek igyekezete, mármint eltűnni a teljesen sík vidékről, hol se rejtőzési, se fedezési lehetőség nem adódott,

teljesen ésszerű volt. Azonban nekem előljáróim parancsa szerint kellett cselekednem! Közben a harci zaj orkánná nőtt és erős tűz alá kerültünk.

Azonnal veszteségeink voltak! Az ellenséges tűz minden irányból, széles terjedelemben uralta a mezőt, onnan is, hol saját csendőreink közeledését véltük.

Nagy megdöbbenéssel arra eszméltem, hogy a nagy számban felénk közeledő honvéd és csendőregyenruhás emberek nem magyarok, hanem oroszok!

Az eszeveszett tüzelés zajában figyelmeztettem is a mellettem lévő honvédeket, hogy adják értesülésemet tovább! A megdöbbenő felismerésben az olykor hozzánk is elhallatszó ugatásszerű idegen hangzású kiáltás is megerősített!

Dicsérettel kell megemlékeznem a mellettem lévő honvédekről, a gyalogos és aknavető fiúkról! Nagy bajunkban és az életveszélyben derekasan megállták a helyüket! Tűzükkel, élénk védelmi harcukkal erősen akadályozták az ellenség közeledését.

Egy idő múlva meglepő dologra lettem figyelmes. Garay százados gépkocsiját láttam közeledni eszeveszett sebességgel!

Ugrottam az országútra és leállítottam a robogó kocsit, mely csikorgó fékkel remegve állt meg egy pillanatra. Odakiáltottam a csendőr sofőrnek, jelentse Peterdy alezredek úrnak, hogy a parancsot teljesítettük! Garay százados úr nem volt a kocsin...

A szovjet nehézgéppuskák nyomjelző lövedékei vágódtak be körülöttünk!

Egy puskát és egy csomó töltényt kaptam egy honvéd főhadnagytól. A Nagyváradon zsákmányolt szovjet géppisztolyom utolsó tölténye is elfogyott...

A szovjet sztálinorgona támadást is kezdett a mező ellen!

Az úton német páncélosok közeledtek. Visszafelé fordított csövük okádta a tüzet a támadásban megrekedt ellenségre...

Aztán nem tudom, meddig tartott a harc, de egyszerre beállott az áldott sötétség és az alkony védelmében újból nekiindultunk Berettyóújfalu irányának...

Garay István százados úr hősi haláláról még aznap értesültem az egyik csendőrtől, ki közvetlen mellette harcolt. A csendőr a következőket jelentette:

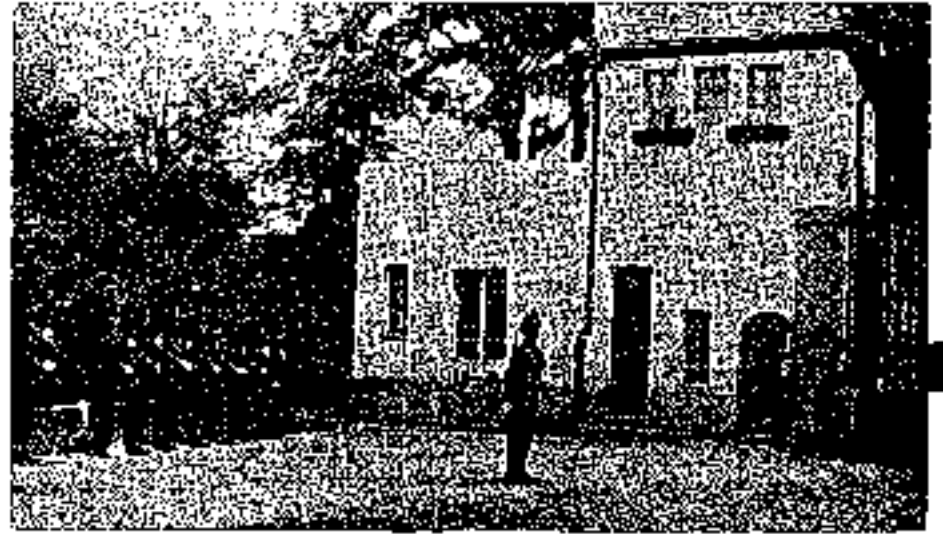
- A százados úr felállt és odakiáltott nekik, hogy ne löjjenek, mert csendőrök állnak a védővonalban! Abban a pillanatban halálos fejlövést kapott és összeesett! Segíteni nem tudtunk, halott volt!

Az illető bajtárs nagyon fájlalta, hogy Garay százados holttestét nem tudták magukkal hozni, de erről az ottani helyzetben szó sem lehetett! Csodával volt határos, hogy ő hogyan tudott élve kijutni...

A tragikus hír hallatára lelkileg összetörve meneteitünk tovább a reménytelen sötét éjszakában...



A nagyváradai tanzászlóalj ünnepséghez sorakozik



A nagyváradai tanzászlóalj vasfegyelmű kapuőr sége

Zászlóalj vigyázz! Zászlóalj puskával tisztelegj! Zászlóalj jobbra nézz!” - harsog Garay István II. százados vezényszava és jelent a zászlóalj parancsnokának, vitéz Péterffy Jenő ezredesnek... (Azóta jóformán mindnyájan a Hadak Útján járnak... Vitéz Péterffy ezredes mártírhalált halt, Garay százados hősi halált halt, a zászlóalj pedig megsemmisült a kemény erdélyi és az alföldi harcokban)

KÖVENDY KÁROLY: EMLÉKEZÉS A BUDAI HARCOKRA

A MKCSBK központba sokszáz levél érkezik havonta szerte a világból. Mikor olvasom ezeket a beszámolókat, híradásokat, öröm tölt el, hogy örök a kapcsolatunk és az emigráció két keserű évtizede se tudta kiölni bajtársainkból a magyar ideálokat, a csendőr szellemet és a katonaeszményt. Most, Budapest elestének 22. évfordulóján két olyan levél is érkezett, melyek könnyeket csaltak a szemembe az emlékezés távlatából. Az egyik levél írója Remete Péter okleveles mérnök, a hajdani egyetemi rohamzászlóalj önkéntes harcosa, a másik levél írója a budai harcokban megsebesült vitéz Szendi József csendőr őrmester. Az ő leveleikben írottakat összeadva a magam saját élményeivel, melyeket a német Wiking hadosztálynál szereztem Budapest visszafoglalására indított hadműveletek során, azt hiszem, a csendőr emigráció számára értékes dokumentumok maradnak.

Így kezdi Remete mérnök: „Most vasárnap olvastam a Bajtársi Levelet a MHBK vezető lakásán. Ott felfedeztem a hősi halottak közt Nagy Zsombor százados úr nevét. E hír nagyon megkapott, mert együtt törtünk ki Budáról. Sajnos én a kitöréskor megsebesültem és sebesülten estem orosz fogságba. Hosszú katonamúltam nincs, 1944 őszén, mikor 2. éves műegyetemista voltam, megalakítottuk az első világháború után felállított „műegyetemi rohamzászlóalj” mintájára a második Magyar Királyi Műegyetemi Rohamzászlóaljat, amiről bizonyára hallottak is. Zászlóaljunk parancsnoka Sipeki Balázs százados volt, kinek hősi halála után Hindy vezérezredes úr, Budapest védőseregének parancsnoka Nagy Zsombor csendőrszázadost nevezte ki parancsnokul. A budai harcokból bőven kivettük részünket, vonalunk a Vérhalom tértől, majd a Remetehegy-Hármashatárhegy vonalán volt...” Szendi őrmester ezeket írja: „A harcok Budapestért szünet nélkül folytak minden részről. A védők hősiessé és elkeseredetten védték a még birtokukban lévő budai részt a dühösen támadó szovjet csapatokkal szemben. A támadóknak minden talpalatnyi területért, minden háztömbért súlyos árat kellett fizetni. Ugyanakkor a gyűrűbe zárt védők napról-napra súlyosabb lőszer, élelem- és gyógyszerhiánnyal küzdöttek. A

lőszerhiány először a nehéz fegyvereknél következett be, majd fokozatosan a könnyű fegyvereknél is lőszerhiány kezdett fellépni. A német rohamlövegek január hónapban már lőszer nélkül a kapualjakban tétlenül meresztették torkukat az utca felé. A védők már csak könnyű fegyverekkel harcoltak a harckocsikkal, tüzérséggel jól felszerelt és légitámogatással segített támadók ellen. Az a kevés utánpótlás, amit a Dunántúlról ejtőernyővel próbáltak a védők részére bejuttatni, túl kevésnek bizonyult, melyek egy része a szovjet csapatok birtokába került...”

1944. december 31-én egy csendőr százados és két csendőr őrmester jelentkezett Pápán a híres német Wiking hadosztályparancsnokságon. A százados jelentette, hogy felsőbb parancsra tábori csendőri minőségben a hadosztályhoz csatlakozik és kérte szűkebb beosztását. A német vezérkari alezredes a magyar csendőröket a Tata-Tóváros-Tarján-Gyermely irányába már támadó harckocsiezred körletébe irányította. Aznap estére mindhárman már a komáromi csendőrszárny parancsnokának vendégszeretetét élvezték és másnap hajnalra tervezték továbbindulásukat. Beosztásukat az Isten akaratának minősítették, mert a százados gépkocsivezető őrmester feleségét alig 1 héttel ezelőtt, Karácsony estéjén hagyták Gyermelyen szüleinél. Míg ők tovább utaztak a Dunántúlra és Németországba, a szovjet csapatok áttörték a székesfehérvári frontot, északnak törve elérték a Dunát és a sokszáz helység közt elfoglalták Gyermelyt is. Most remény nyílt nekik a csendőrasszony kiszabadítására is. A szolgálati parancs épp a kívánt útra vetette őket...

Opel-Olimpia szolgálati kocsijuk csikorgó hidegben hagyta el Komáromot. Mindhármuknál géppisztoly, övük tele kézigránáttal. Szent szövetséget kötöttek, hogy az asszonyt kiszabadítják és nyugatra hozzák.

Tata-Tóváros keleti oldalán már látták a háború pusztításait, a szétlőtt és megrongált házsorokat. Karácsony este egy szovjet harckocsi befutott Tóvárosra, de magyar-német ellentámadással sikerült őket visszaverni. Tarján felé már a háború véres emlékeit élték újból: halott szovjet katonák temetetlenül, kiégett szovjet harckocsik, kilőtt szovjet ütegállások, friss német katonasírok...

Tarján előtt megélenkült a front és besoroltak a támadó Wikingek menetoszlopába. Kötelességhez szokott, háborút megjárt szívüket kemény próbára tette a páncélos harcmodor és a heves útvonalharc. A német királytigrisek szinte okádták a tüzet, a szovjet T-34-esek viszonozták. Az országút két oldalán 50-100 méter szélességben letarolták az erdőket, minden fa derékbatört. Emellett a kölcsönös tűzérési tűz robaja, a gyakori becsapódások, a fejük felett szünet nélkül küzdő német és szovjet vadászpilóták harca, az utat géppuskázó szovjet alacsony támadó repülőgépek támadása minden percben újabb izgalmakat és megpróbáltatásokat jelentettek. A hangzavar a tetőfokára hágott, egymás hangját csak ordítva értették... De a támadás haladt és egyre nagyobb teret ért el. Tarján községben a csendőr százados érdeklődött a német küzdő harcokocsiszázad parancsnokától, hogy mikor érik el Gyermelyt. A német főhadnagy órájára tekintett, a térképre nézett, majd a világ legtermészetesebb hangján, biztosan felelt: „Holnap déli 12 órakor.”

A három csendőr bizakodva, új erőre kapva nézett egymásra és kocsijukba ülve folytatták útjukat a Wiking hadosztály vágta háborús ösvényen...

...Talán még aznap este a pápai repülőtérrel magyar és német Junkers 52-es repülőgépek szálltak fel és repültek Budára, hogy a Vérmező felett ledobják a védők számára nélkülözhetetlen lőszer, fegyver, élelmiszer és egészségügyi utánpótlást. Csikorgó, holdfényes éjszaka volt, a gépek többször fordultak. Egy tábori csendőregység nagyobb mennyiségű géppisztolyt gyűjtött össze a védők számára. Erről tudomást szerzett Dr. Radó Endre százados, ki éppen Pápán teljesített egy katonai nyomozó-szolgálatot. A géppisztolyokat szállító magyar gép személyzetéből hiányzott a géppuskás lövész. Radó százados azonnal jelentkezett és beült a gép hasa alatt elhelyezett lövészfülkébe, Budára repült, géppuskájával biztosította a repülőgép nyugodt útját, a holdfényes tiszta éjszakában látta a néma budai várat, a Dunába robbantott hidakat, a szovjet légvédelmi ágyúk torkolattüzét és az ellenséges gránátok robbanását. A géppisztolyszállítmány fehér ernyője a Vérmezőn ért földet és a védők kezébe jutott. Mikor Radó százados kiszállt a gépből Pápán, röviden ennyit mondott:

„Ezzel az utammal áldoztam a budai védők és köztük csendőr bajtársaimnak!...”

Majd Remete mérnök folytatja visszaemlékezéseit: „A mi századunk Babinszky főhadnagy parancsnoksága alatt a Remetehegyen, a Pálvölgyi barlangnál volt bevetve. Ugyanekkor a szovjet erők egy ukrán, barikádharcokra különösen kiképzett alakulattal már elfoglalták a Széll Kálmán teret. Az „Ora et Labora” villában szállásoltak el bennünket pihenőbe. Másnap egy csendőr szakasz jött megerősítésünkre, sajnos, a nevekre már nem emlékszem. A legnagyobb tűzben úgy mozogtak, mintha a gyakorlótéren lettek volna. Jellemző mondásuk volt, mikor mi fekvő lőttünk, hogy „Úgy nem látni jól!” Ők állva lőttek. Mikor a guggerhegyi kilátót közösen elfoglaltuk, nagyon nagy veszteségeink voltak, de öröm volt a csendőrökkel lenni! Nyugodtak voltak és acélidegűek. Mi fiatal katonák, csodáltuk őket! Sajnos, egytől egyig elesetek a későbbiek folyamán, mindig a legnehezebb feladatokat kapták...”

1945. január 13-án vitéz Szendi József és Monori Ferenc csendőr őrmesterek járőrszolgálatban megsebesültek.

A vár többi védelmi vonalát csendőr és honvéd védők egészen február 12-ig tartották, az utolsó ellenállás beszüntetéséig és a kitörésig! A pesti oldalon az Erzsébet híd körüli hídfőállásban egy csendőr zászlóalj védett kb. 500 főnyi erőben. A harcokat csak 8 csendőr élte túl, kiket a szovjet „felszabadítók” a helyszínen koncoltak fel. A Svábhegyen szintén egy nagyobb csendőr egység védett egy alezredes parancsnoksága alatt. Ott esett el vitéz Ághy Zoltán hadnagy. Vasváry honvéd alezredes csoportjában egy csendőr zászlóalj Pest védelmében páncélöklő alkalmazásával hősiességgel visszaverte a szovjet páncélos támadásokat. A budapesti harcokban Magyar Királyi Csendőrség 3000 csendőrt, öt teljes zászlóaljat és 160 tisztet veszített.

Újból átadom a szót Remete mérnöknek:

„A Remetehegyről azután visszavonultak a várba pihenőre. A gellérthegyi törökfürdőben megfürödtünk, aludtunk, majd másnap a Széll Kálmán téren vetették be az egyetemi roham zászlóaljat. Az ellenségtől visszafoglaltunk egy háztömböt, amit a mi századunk hajtott végre, sajnos szakaszerőre csökkent állapotban. A támadás először

elakadt, majd egy utász kirobbantotta a ház oldalát, mire mi egyetlen hajrával birtokunkba vettük. Sajnos, újabb súlyos veszteségek érték. Sok szovjet hullát találtunk a házban, közben tömérdek lomot és törmelékot. Védelemre való berendezkedés közben érkezett zászlóalj parancsnokunk, Nagy Zsombor csendőr százados. A földszinten egy forró kályhán nagy fazék káposztalevest találtunk, benne öklömnyi hússokkal, az oroszok főzték. A százados úr álmatlanságtól fáradt arcán megjelent a mosoly, amint ezt meglátta. Az ebédet közösen megettük, majd találtunk orosz visszahagyott italokat is, azokat megittuk. A háztömb szilárdan a kezünkben volt, mégis pár óra múlva visszavonultak. Megkaptuk a másnapi, február 12-re tervezett kitörési parancsot.

Indulás előtt a pince felől sikoltást hallottunk. Egy nő szaladt ki és segítségért kiabált. Az oroszok a pincében eltorlaszolták magukat és a polgári lakoságot használták golyófogónak. A nőnek sikerült kimenekülni, de mielőtt hozzánk ért volna, a szovjet katonák agyonlőtték. Tehetetlenül álltunk, fegyvereinket nem használhattuk, mert magyarokat öltünk volna. Nagy százados úr valakit a várba küldött könnyeztető gázért. Mielőtt a gáz megérkezett volna, újabb parancs érkezett a várba való visszavonulásra, így fájó szívvel sorsukra kellett hagyjuk szerencsétlen honfitársainkat.”

Szendi őrmester így meséli el a sebesülése utáni történetet:

„A segélyhely pincéjében nem volt világítás, azt sem tudtuk, nappal van-e, vagy éjjel. Egyszer egy hatalmas robbanást hallottunk, majd utána vakolat, por, füst és törmelék borította ágyainkat. Kiabálás, futkosás hallatszott a másik helységből. Mindenki kirohant, csak mi ketten feküdtünk Monorival magas seblázunkkal. A nagy ijedelemben a többiek megfélemeztek rólunk.

Aztán elcsendesedett minden, csak a géppuskák kelepelése adta tudtunkra, hogy a harc tovább folyik. Nyugat felől szakadatlan erős ágyúdörgést hallottunk. A mi becslésünk szerint sem lehetett messzebb, mint 20 km! Előző hírek szerint a német Wiking hadosztály sietett felmentésünkre! (A Wiking hadosztály addigra visszafoglalta Zsámbékot, páncélos élei pedig megközelítették Budajenőt

és Budakeszit! A csendőresszony épen és egészségesen került elő a gyermelyi pincéből! Ura és bajtársai megmentették!)

Nem bírván sokáig az egyedüllétet, megpróbáltam felkelni. Nagyon nehezen sikerült! A földön kúszva másztam ki a világosságig és szerencsémre századparancsnokunkat láttam arra sietni. A százados úr azonnal intézkedett, embereket küldött, kik a hátukra vettek bennünket és átfutottak velünk a Belügyminisztérium óvópincéjében működő 12. hadosztály egészségügyi osztályához. Monori bajtársamat innen tovább vitték a sziklakápolnában elhelyezett táborig kórházba, hol megoperálták és a fegyverletétel már lábadozóként érte. Én ott maradtam a BM pincéjében, hol két orvos hadnagy kioperálta térdeimből az aknaszilánkot. Sebem szerencsére nem gennyesedett el, így lábamat nem kellett levágni, mint az egyik orvos hadnagy akarta, hogy megmentse az életemet.

Még tartottak a kemény harcok, mikor egy honvéd őrmester jött hozzám a 12. hadosztálytól és adataimat kérte. Mint mondta, a járőrben tanúsított bátor magatartásomért és Monori őrmester életének megmentéséért, a 12. hadosztály parancsnoka javaslatára Hindy Iván vezérezredes úr a Magyar Nagyezüst Vitézségi Éremmel tüntetett ki. Megígérte, hogy elhozzák a kitüntetést és az oklevelet is, de ez a kitörés és a fegyverletétel következtében elmaradt.

A vár feladása engem is már olyan állapotban talált, hogy mankóval járni tudtam. Monori őrmestert az oroszok átvitték a Gömbös Gyula úti tisztikórházba, mely akkor már sebesült fogolytábor volt. Gyógyulása után kivitték a Szovjetunióba, honnan 1949-ben tért haza.

Én, mikor már annyira erősnek éreztem magam, hogy a szökést meg lehetett kísérelni, két óbudai lányismerősöm segítségével, kik polgári ruhát is hoztak, megszöktem és szerencsére elkerültem a szovjet hadifogságot.”

Remete mérnök így látta a budai kitörést: „Nyugtalan éjszakánk volt és elszántan vártuk a virradatot. A parancs szerint az egyetemi rohamzászlóaljnak kellett utat törni a kitörő sereg számára. Zászlóaljunk már csak 300 emberből állott. Az előttünk lévő házsorok mind égtek, a lángok szinte az égig hatoltak! A mi századunk a második lépcsőben támadott, az utat a másik századunk nyitotta meg Nagy

Zsombor százados úrral az élén. Néhány német páncélos segített, de azok hamar elakadtak. A kitörés iránya a Széna tér, Olasz fasor felé történt, majd a túlélők a fogaskerekű mentén küzdötték magukat felfelé a Svábhegyre. Az összevont szovjet aknátűz borzalmas pusztítást okozott! Térdfmagasságig szétdarabolt magyar és német halottak közt vergődünk előre. Egésznapos harc és küzdelem után sikerült elérnünk a Jánoshegyi kilátó környékét. Ott láttam utoljára Nagy Zsombor százados urat az északi oldalon, amint a századok roncsait szervezte az éjszakai áttörésre. Az ellenség oly közel volt, hogy láttuk a fegyverek torkolattüzét! Akkor már sebesült voltam, a tüdőszanatóriumnál kaptam egy sípcsontlővést. Szerencsénkre éjjel a hó megfagyott és kemény jégkéreg képződött a tetején. Szovjet T-34-es harckocsikat ásott be a hegy alján és oldalán, géppuskáikat mifelénk irányították. Hajnalban megjött a támadási és áttörési parancs. Hólyukainkból kimásztunk, ráültünk a jégre, géppisztolyainkat jól megmarkolva az ellenség felé lekorcsolyáztunk a meredek hegyoldalról az erdőbe az oroszokon keresztül. A szovjet harckocsik eszeveszettül géppuskáztak, de mi is löttünk 30-40 km-es sebességgel szágulva a jégen! A szerencsénk ez volt, a jég és a sebesség, hogy aránylag kis veszteséggel tudtunk újból gyülekezni. Egy napig vánszorogtunk az erdőben gyakori lest tartva nyugat felé. Elöl Nagy százados úr ment, ki úgy ismerte az erdőt, mint a tenyerét. Mint hallottam, a pályi református lelkész fia volt és falujuk közelében haladtunk el. Február 13-án este csendben gyülekeztünk, de újabb szovjet tűzéségi és harckocsi támadást kaptunk! Az éjjeli harcokban, többszörös közelharc után, melyekben már mint sebesült vettem részt, szovjet gránáttól légnyomást kaptam, mely eldobott és életemet a mély hó mentette meg. Mozdulni és beszélni képtelen állapotban hallottam, amint a fölém hajolt bajtársaim azt mondták: „Na, ez is halott már!”

Otthagytak a hóban és a támadás haladt tovább. Órák múlva magamhoz tértem és feltápászkodtam. Egy csomó magyar-német sebesült és halott közt találtam magam. Igyekeztem segíteni az élőkön, ahogy erőmből futotta. Hernyótalpas szovjet csapatszállító kocsik jöttek, behúzódtam előlük a sűrűbe. A szovjet katonák

legéppuskázták a sebesülteket, vagy egyszerűen keresztülhajtottak rajtuk. Élő nem maradt! A köd leple alatt a torbágyi magyar-német vonalak felé igyekeztem. Közben felszedtem két sebesült német bajtársat. A Szent Anna kápolnánál behúzódtunk egy földkunyhóba. Sajnos, a friss hóban meglátszottak lábnyomaink, egy portyázó szovjet szakasz ránttalált és elfogott. Az egyik sebesült németet a helyszínen leszúrták, a másikat velem együtt behajtották Budakeszire. Útközben büszkén láttam rohamzászlóaljbeli bajtársaim munkáját: temérdek szovjet halott, kilőtt hernyótalpas gyalogsági kocsik hevertek a hóban szinte mindenütt Budakeszi körül. A budakeszi szovjet parancsnokságon mindössze hárman voltunk foglyok. A németet kihallgatás után azonnal kivégezték, engem elvittek a NKVD-hoz, ahol újból kihallgattak. Szerencsémre és csodálatomra, egy szovjet zászlós igen nagy elismeréssel nyilatkozott rohamzászlóaljunkról és megakadályozta kivégzésemet. Sebem nagyon kezdett romlani, orvosi segélyről szó sem lehetett ott, így a szovjet zászlós elengedett, hogy gyalog menjek be az Szent János kórházba kezelésre.

Útközben szomorúan láttam újból a frontot, azaz a harcok utáni helyzetet! Halomra gyilkolt német katonák, az ingük hátul kihúzott állapotban, gerinclövésével végezték ki őket egyenként, hadd szenvedjenek! (A „Zörgetik az ajtót” c. könyv néhai szerzője Vaszary János író leírta, hogy a sikertelen karácsonyesti kitörés után a budai erdőkben barangolva az erdők egyik tisztásán sok-sok magyar csendőrt látott hason feküdni. Mindegyiket tarkölövésével végezték ki a szovjet „felszabadítók”!)

Pasaréten találkoztam először a „demokratikus magyar rendőrséggel”, a vörösszalagos vérebekekkel, akik elfogtak és be akartak kísérni. A közelben halottakat temető asszonyok és öregek azonban megvédtek, sebesülésemre hivatkozva kiszabadítottak az ÁVO karmaiból. Sikerült bejutnom az Szent János kórházba. Megható volt a személyzet segítése, miután meghallották, hogy a kitörők közül vagyok. Nem volt sok sebesült, két kis kórteremre való, köztük egy haslövéses német főhadnagy.

A sok fizikai erőfeszítés és napokon át orvosi kezelés hiánya miatt a sebesült lábam annyira megdagadt, hogy az

orvosok amputálni akarták. Hála Istennek, egy fiatal orvos megkísérelte a lehetetlent és rendbehozott, megúsztam jobb lábam levágását. Másnap egy „magyar rendőr” vezetésével szovjet katonák jöttek a kórházba és németek után kutattak. A német tisztnek megmondtuk, hogy maradjon csendben és közénk vettük. A democsokratikus rendőr azonban gyanút fogott és jól megrázta az ágyat. Az operáció előtt álló német kinjában felordított: Mutter! Nem volt többé segítség, a szovjet katonák kiráncigálták ágyából, minden tiltakozásunk ellenére kivitték az épületből és agyonlőtték. Mielőtt a kórházat fogolyszállításra beszervezték volna, az ápolónők segítségével megszöktem. Az újpesti szükséghidnál azonban újból elfogtak és beraktak egy Gödöllőre irányított fogoly szállítmányba. Budaörsön keresztül Budafokra vittek, ahol egy orosz szükséghid volt. Az éjszaka folyamán sikerült újból megszöknöm, hála az Isten és rohamista mivoltomnak.

Végre hazajutottam szüleim lakására. Otthon sokáig visszavonultan éltem és megvártam, míg sebeim tökéletesen begyógyultak. Utána visszamentem az egyetemre, ahol bizony csak néhányan lézengtünk. Erőnköz mérten igyekeztünk védeni professzorainkat és az egyetem berendezéseit az erőszakos „magyar rendőrök” zaklatásától és a szovjet katonák fosztogatásától.

Diplomám elnyerése után is 1956-ig keserűen és tehetetlenül szemléltük, hová süllyedt szerencsétlen hazánk.

1956-ban többen, hajdani rohamisták megszerveztük a harmadik Egyetemi rohamzászlóaljat. Résztvettünk a harcokban, majd sorsunk minket is nyugatra vetett...”

Vitéz Szendi őrmester így fejezi be levelét: „Keserű és mégis felemelő érzésekkel gondolok vissza, hogy a sors kegyelméből én is résztvevője és harcosa voltam annak a legendás védőseregnek, amely 52 napig dacolt két jól felszerelt szovjet hadsereggel és vagy tízszeres túlerővel. Nem rajtunk múltott, hogy Budapest elesett! De eskünkhöz hűek maradtunk!”

A Wiking hadosztály élei 1945. január végén Budakeszi és Budajenő előtt megtorpantak. A mozgó front átalakult állófronttá, mely kissé nyugalmasabb napokat is hozott. Okát nem tudtuk, egyesek szerint a hadosztály többi ezrede megerősítve több magyar és német alakulattal, Székesfehérváron át előretörték a Dunáig és Budát együttes

támadással akarták volna visszafoglalni.

A Wikingekhez beosztott magyar táborigazgatók február 12-én új parancsot kaptak: felvenni az érintkezést és fogadni a Budáról kitörő védőket!

A budai frontszakaszon a németek vonalában az egyik éjszaka 11 vánszorgó magyar jelentkezett, mind Budáról jöttek és a kitörés résztvevői voltak. Velük jött egy asszony is, a rangidős tiszt, egy utász őrnagy felesége. A csendőr százados azonnal védett helyen kérdezte ki őket. Válaszuk lesújtó és megdöbbentő volt.

Budapest 3000 csendőr védői közül csak egy érkezett ki: Komár Andor hadnagy, az egyetemi rohamzászlóaljából szintén csak egy: Incze Árpád tizedes. A többi szerencsés túlélő gyalogos, tüzér és repülő volt.

Incze tizedes alig hallhatóan, remegve jelentette, hogy a budajenői erdőből kilépve a nyílt terepen futva nekiindultak a magyarnémet front irányának február 14-én hajnalban. A hóba köröskörül beásott szovjet harckocsik azonnal géppuskatűzet zúditottak rájuk. Nagy Zsombor százados futás közben összeesett. Alárendeltjei odafutottak hozzá, de segíteni nem tudtak. Nagy Zsombor százados mellét egy sorozat érte, vére folyt a fehér hóra, szájából véres hab tört elő... Csak annyit mondott fiainak: „Menjeteek fiúk, velem ne tőrődjeteek!”

Nagy Zsombor Magyar Királyi csendőr százados, az egyetemi rohamzászlóalj utolsó parancsnoka, a budai várból való kitörés végrehajtója, a Magyar Érdemrend Tisztikeresztje hadidíszítménnyel, a Magyar Érdemrend hadiszalagos és kardos Lovagkeresztje, a Német Vaskereszt tulajdonosa, a csendőrnapi hajnalán hősi halált halt néhány km-re a magyar vonal előtt!...



*Kézdivásárhelyi Nagy Zsombor százados 1917-1945.
Meggalt 1945. február 14-én*

A hősi halott százados holttestét 1945 őszén Nyugatról hazatért lelkész édesapja exhumáltatta. A budaörsi öregek és asszonyok, kik annak idején a halottakat eltemették, emlékeztek a közel két méteres csendőrtiszt óriásra. A holttest még szinte ép volt félméteres homok sírjában. Az édesapa felismerte fiát. A holttest egyszerű parasztszekéren dőcögött a budakeszi temetőig, a lelkész édesapa zsoldárokat énekelve gyalog kísérte halott fiát. A hivatalos temetésen elmondott beszédéért a helyi kommunisták internálták a lelkész édesapát, ki az ott elszenvedett kínzások következtében szabadulása után nemsokára meghalt.

Ma egymás mellett fekszenek a budakeszi temetőben és együtt álmódják a magyar feltámadást!

Toronto, 1967. február 14.

Kövendy Károly

VITÉZ KISS GÁBOR: A SZÜLŐFÖLD VARÁZSA

Aligha hiszem, hogy van sok ember, aki előbb vagy utóbb ne gondolna szülőföldjére, mint valami titkot rejtő békés fészekre, amelyből azok a sikerek keltek szárnyra, melyek az ő személyiségét, s életét oly fontossá tették. Nem sok kivétellel mindnyájan elégedetten elevenítjük föl a múltban történt és előnyünket jelentő változásokat, és a saját és kizárólagos előrelátásunkat tartjuk ezek okozóinak.

A valóság megtalálása és kiértékelése nem nehéz, ha időrendbeli visszatekintéssel kezdjük és az elismert és elfogadott sorrendet betartva a tényeket elfogadjuk és átültetjük a realitásba.

Születésünk ideje, helye, szüleinknek, rokonainknak, gyermekkorunk ismerőseinknek emlékei azok a lépcsőfokok, melyeken haladva eljuthatunk a jövő felé.

Az édesanyák szívéből fakadó önzetlen szeretet talán a legfontosabb hatás, ami belső és külső fejlődésünk eszköze, s anélkül, hogy tudnánk, velünk marad, amíg élünk.

Az iskolázás előtti rövid idő a tapasztalatok szerzésével kezdődik, s a barátok befolyásával olyan döntő behatással lesznek, mint a gyermekszoba, a ház, a kert, az utca és a lakótelep.

Ha igazak a közmondások, akkor elfogadhatóak azok a megállapítások, hogy „nem esik messze az alma a fájától”, és „amilyen az apa, olyan lesz a fia”. Ne csodálkozzunk tehát, ha az otthon és az örökölt környezet irányító befolyást gyakorol az utódokra.

A fenti gondolatok és megállapítások megfigyelésre és következtetésre épültek, de volt idő a magyar nemzet rendvédelmi szerveinek történelmében, amikor ezeket az elveket eredményesen felhasználták bizonyos szolgálatok ellátására. A magyarországi közbiztonság felelős szervei a szükség követelésére megkeresték, megtalálták és megalapozták a korszak legeredményesebb testületét, a Magyar Királyi Csendőrséget. Ez az új szervezeti irány az „ahány ház, annyi szokás” elveit használta és a községek és falvak közbiztonsági szolgálatának ellátására „magát otthon érző” személyeket válogatott. Ez a való tény gyakorlatilag a bűncselekmények közel egyharmadának meggátolója lett. A statisztikai adatok közül a bevezetett új irány világosan

ismerteti az 1922-től 1936-ig csendőrséghez felvett személyek rokonsági viszonyát a már szolgáló csendőrökhöz. A tizennégy év átlaga 19% egyenesági, és 7%-os rokon felvételt mutatott. (Forrás: Csendőrségi Lapok) Ez a kimutatás azt bizonyítja, hogy "egyszer csendőr mindig csendőr", vagyis hogy a csendőrség családi örökség. A falvainkban felnövő ifjak legtöbbször személyes ismeretségben volt a „kakastollasokkal”, s számos esetben megismerkedtek azok jóindulatú szigorával.

A szervezett Testület „odaváló” tagjai más szempontból is kell, hogy érezzék a megkülönböztetést. Emberi erény, vagy gyarlóság nyomot hagy útjában és érthető az egyik csoport büszkesége a dicséretre, míg a másik féltékenyen védi bírálatok és magyarázatok keresésével sikertelenségét.

Egyes adatbázisok 80%-os büntefelderítési átlagot hirdetnek a csendőrség nyomozási eredményességének dicséretével, mialatt a városi rendőrségek 45-50%-ot elfogadhatónak tartanak. Ez persze nem mérvadó. A városok lakosságilag, és foglalkozások szerint más környezetben lakoznak, és más körülmények között élnek.

A formáló erő, amely a két különböző helyzetet teremtette, nem összehasonlítható, sőt azon belül az „ahány ház, annyi szokás” még az azonos településeket is eltérő társadalmi csoportba helyezi.

Ha ezen megítélések elfogadhatóak, magától támad fel az az elgondolás, hogy egy általános, vagy azonos rendészeti szerv képes-e a falu és a város közbiztonságát eredményesen ellátni.

Az Egyesült Államok példája legyen szemünk előtt. Az első telepések „örző szolgálata” (sentinel) csak addig volt hatásos, míg a bevándorló „szerencse-keresők” (fortunist) nem változtatták meg a közbiztonságot. Ahogy a települések szaporodtak, „aranybányászok” (Golddigger) és vademberek (savage) kezdtek el garázdálkodni. Először katonákra, majd közbiztonsági szükséglet alapján védőrökre (guardian patrol) bízta vagyonukat és életüket. A telepek és tanyák védelmét eleinte őrtornyokkal (watch tower), majd a szükséges számú őrvédőkkel biztosították. A tovább növekvő telepések lassan falu egységeket szerveztek, több falu községgé nőtt (parish) és biztonsági okokból közösen összeadott alapon létrehozták az első fizetett községi őrt (Country village

guard).

Az első rendőr (constable, officer of the peace) teljes joggal felruházott katonai szolgálatot végzett, kellő fizikai erővel rendelkező férfi kellett legyen, akinek joga volt a település lakottabb részeiben segéd-rendőri szolgálatot létesíteni. A segédrendőr a település vezetőjének (controller) volt alárendelve, s bár a kiválasztása a constable-től függött, a szolgálati szeparáció már az 1711. évi jelentésből világosan részletezésre került.

Fentiekből nem nehéz levonni a következtetést, hogy már a közbiztonsági szolgálat legelején is két külön felelősségre épített szervezet működött.

Az amerikai városok rendőrsége és a megyék sheriff szolgálata véleményem szerint ugyanarra az alapra épült, mint a magyar rendszerben volt, és ha indokolni kell az okokat, három lényegi pontot kell megneveznünk:

1. A lakosság jobban becsüli és szereti a saját fajtáját.

2. A csendőr a falu terméke, a rendőr a városban van otthon.

3. A két szervezet független, de a szolgálati igyekezetben vetélytársak.

Hogy egy vén, megfáradt, Hazájából száműzött csendőtiszt miért nem tudja utolsó éveit csendben túrni, hadd adjak rá feleletet:

CSENDŐR VOLTAM, CSENDŐR VAGYOK,
CSENDŐRKÉNT HALOK!

Ennek a kis visszaemlékezésnek „A Szülőföld varázsa” címet adtam, énekeljük el együtt:

Csodaszép a világ, hej de bármilyen szép,
Többet ér a kis falumban egy szál margarét.
Csodaszép. Csodaszép, akármilyen szép.
Akáclombos kis Falum, nem adlak érte én.

Az estharang, ha kong a méla csendben,
Akárhová sodor a végzet ár.
Szülőfalum emléke kél szívémben,
S körötte reng a méla holdsugár.

Szülőfalum akácvirágos tája,
A kis harang Terólad énekel,
Szülőfalum, Te egyetlen, Te drága,
Giling, galang, Te ringass egykor el.

Tudom, szomorúan tudom, szülőfalum, Törökszentmiklós
nem fog elringatni, s idegen föld lesz a takaróm, de...

Magyar imát suttog majd szám: Isten áldjon Magyar
Hazám!!!

vitész Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: KOCSMA VAGY KUCSMA

Mindenek előtt tisztázzuk a címszavak értelmét. Hiszem, hogy a kocsmával senkinek nincs baja, legfeljebb az onnan dülöngélve kitámolygó ittasokkal, de a kucsmáról csak kevesen tudják, hogy a magyar Alföld és Felvidék lakóinak magas báránybőr sapkájáról lesz szó.

A Felvidékünk történelmi sorsa nem fér el egy rövid csendőrtörténet szűk keretében, s így csak a kucsmát viselő Döme Pál sintér (pecér) és a füzérkomlói csendőr őrsparancsnok, Tóth János törzsörömester különös találkozását kísérem megörökíteni.

Döme, hivatásának gondos ellátója épp egy kóbor komondor szabadságának korlátozását igyekezett elérni, s egy csirkecombhoz hasonló csalétek segítségével éppen kész volt a hurkot használni, amikor valaki hangos rikkantással elijesztette a kutyát a biztos foglyulejtéstől.

Hát ez bizony nem tetszett a sintérnek, aki hivatali állása és tekintélye megsértését érezte kötelességteljesítésének megakadályozásában.

Hogy a történetnek értelmet és jelentőséget adjunk, tudnunk kell, hogy az Abaújrakos községi hatóság a majdnem minden házban található kutya kerítésen belüli szolgálatát tartotta kívánatosnak, s ezt a kóbor ebek számára is kötelezőnek tartotta. A kérdés sokakban felmerült, hogy mi kárt okozhatnak az egymás társaságát kereső kutyák, de a „szabály az szabály” szigorát nem volt tanácsos próbára tenni.

Most is világos volt, hogy a biztos fogást megakadályozó rikkantás egy kóborló kutya rendeletstörő és büntetendő magatartását kívánta leplezni, ami több okból volt büntettnak minősíthető.

Döme pecéri szolgálata nem volt olcsó. Az elfogás után minden őrizetbe vett eb tulajdonosának kiváltását igényelte, amit 15 pengővel lehetett eszközölni, melyből 5 pengő a sintér „hivatásbeli szaktudását” szolgálta.

A magyarázat használatával talán megérthető Döme Pál felháborodása, hisz nem csupán az 5 pengőt riasztotta el a rikkantás, hanem a kutyát is, anélkül, hogy az eb ebazonosságát a „hatósági közeg” megállapíthatta volna.

A megriasztott „lény” után való szaladás nem fért össze az állás tekintélyének szigorúságával, így a kiáltó hanggal büntárssá lett személyre összpontosult Pál figyelme. El is indult a hang irányába, s befordulva a közeli utcasarkon meglátta a kutyát is, meg az azt simogató személyt is. Megismerte. A szomszéd kocsmáros serdülő fia volt. A viselkedést figyelve feltehető volt, hogy a kutya a fiatalember ismerőse, s nem volt lehetetlen, hogy a kutya a kocsmáros három kutyájának egyike.

Mint hatósági személy, és mint szomjas polgár, egyszerre belopózott agyába a terv: beszélj a kocsmárossal, magyarázd meg neki a kettős kihágás várható következményeit. A pórázon nem vezetett kutya, a hivatalos személy szolgálatának megakadályozása és szabadon dorbézolás.

Elindult a kocsmába. A söntésnél ott ált a tulajdonos és beszélgetett őt, vagy hat vendéggel.

- Jöjjön Pál - szolt a kocsmáros -, vegyen be egy fröccsöt, öblítse le torkán az utca porát.

- Nem úgy megy az kérem -mondta Pál -, szolgálatban nem iszom.

- Vegye le a kucsmát, oszt mingyán nincs szolgálatban! - mondta az egyik vendég.

Pál gondolkodóba esett. Az 5 pengő már elúszott, a kutya meg már otthon van, s nem utolsó sorban a falu pora is marta a torkát.

- Hát nem bánom - mondta -, de nincs sok időm, mert szolgálatba kell legyek.

Az első kortyok üdítő hatására megkérdezte a kocsmárost, hogy övé volt-e a kutya.

- Nem - volt a válasz -, de minden kutya ismeri a fiamat, ő pedig ismeri őket, még a nevüket is.

- Ez már baj - mondta Pál -, akkor ő akadályozta a hivatalos személyt szolgálati tevékenységében, ami hivatalból üldözendő cselekmény.

- Bolond maga sógor! - mondta az egyik vendég. - A Jani gyerek csak 11 éves, kiskorú, s még magának is tudni kellene, hogy a fiatalok 12-től 18 éves korukig különleges eljárásban részesülnek.

- Magából a bor beszél -válaszolta Pál -, magát jól ismerem, már kétszer rajtakaptam éjjelekinti

„kutyálkodáson”, ne tanítson maga a kiskorú, meg a nagykorú vétségekre!

A sértések súlyosodtak, míg végül csattant egy pofon. A kocsmáros, meg három vendég az egyik oldalon, Pál, meg másik három szemben velük. Repült az első üres pohár, repült a hamutartó és a sósperces kosár. „No, ennek fele se tréfa!” - gondolta a kocsmáros, de teli torokból jött üvöltése sem állította meg az ütközetet. Már a bárpult üvegszekrényének is jutott a rombolásból, mikor egy hatalmas parancsoló hang rázta meg a küzdő feleket:

A törvény nevében elrendelem a verekedés azonnali beszüntetését és figyelmeztetem a károk okozóit, hogy ellenük bünvádi eljárás megindítását kezdeményezem.

A hatalmas parancsoló hang Tóth János törzsrőmester, a füzérkomlói csendőrőrs parancsnokának torkából tört elő, miután egy polgár jelentése alapján a helyszinre sietett.

Ha képes leszek Tóth törzsrőmester őrsparancsnokot leírni, azzal kell kezdjem, hogy előjárói azzal a minősítéssel nevezték ki, hogy az ördögtől sem fél, ő, Tóth törzsrőmester szükséges a túlnyomóan cseh lakosságú füzérkomlósbeli magyarok védelmére.

Nem is volt az örskörletben sok rendellenesség, s a kihágások és vétségek ritkán lettek büntetettek.

A felszólítás hatására a kocsmai veszekedők békés barányokká változtak, annak ellenére, hogy némelyiküknek a vértől csepegett az orra és a törött poharak és üvegek látványa elárulta a régi mondás átalakított formáját, amely azt mondja: „ha repül a süveg, repül az üveg”.

Itt persze a kucsmára kell gondolni, mert az is süveg.

Az fenti esemény hivatalos folytatását csak azért mondom el, hogy láthassa és megérthesse az olvasó, hogy kik voltak a magyar csendőrség Tóth törzsrőmesterei.

Az esemény azzal kezdődött, hogy egy komondor kutya önállósította magát és gazdája tudta és beleegyezése nélkül kószált, csatangolt és kóborolt a falu főutcáján. Az ebet nyilván senki se kötötte a karóhoz, és az is lehetséges, hogy a pórázrendelet áthágásának oka egy szuka volt.

Az ebadó intézménye az ebek harmincadjára kerülne, ha a póráz rendeletet hosszú pórázra engednék a kutyatulajdonosok.

Döme, sintér, gyepmester nagyon jól tudta, hogy az őt

pengő csak hurokra került kutya gazdájának büntetési pénzéből kerülhet az ő zsebébe, ezért vette oly nagyon zokon azt az ijesztő és figyelmeztető kiáltást, amely az ő zsebéből vette ki a szolgálattal kiérdemelt pengőket.

Lássuk hát, kikkel állt szemben a csendőr törzsőrmester: a sintér, a kocsmáros, a kocsmáros kislánya, három munkás a szomszédos fatelepről, két polgár az ebédidőben szokásos hosszúlépésre (egy deci bor és két deci szódavíz).

A nyolc ember az egymásra fogott és dobott szavakon túl a hirtelen kéznél levő ingóságokat is dobálták egymásra, de szerencsére nem a kívánt sebesítő hatállyal.

A hatalmas és atléta formájú Tóth törzsőrmester csak állt és nézte őket.

A panaszt a pecér kezdte, s dühösen hirdette, hogy ha a kutyariasztó, s egyben fültépő ordítás nem ijeszti el a kutyát, ő teljesíthette volna hivatását és nem veszített volna órákat a szolgálati időből. Janika, a kocsmáros fia állította, hogy ő nem tud semmit a kutya riasztásáról és egyébként is a kocsmáros komondor kutyája az ő nevét viseli (Jani), és ő nem kiabál senki kutyájára. A többi tanú nem tudott semmi felvilágosítással szolgálni, s ők csak a kocsmáros és a pecér veszekedésében álltak az egyik, vagy a másik oldalára.

Tóth törzsőrmester csak hallgatott. Mikor mindenki kibeszélte magát, felszólította a kilenc személyt, hogy tanúként álljanak vagy a pecér, vagy a kocsmáros oldalára. Janikát elküldte, mert mint kiskorú nem szavazhatott volna.

A vélemények eredménye holtpontra helyezte az ügyet, mert mindkét csoportban négye-négyen álltak.

A kutyafáját maguknak! - mondta döntően Tóth törzsőrmester. - Tanuljanak ebből történetből. A poharak és hamutartók dobálása fájó sebeket okozhatnak, és maguk nem kutyák, hogy egymásnak okozzonak vérző sebeket, gondolván, hogy „ebcsont beforr”.

Tóth törzsőrmesterrel Pockingban, a magyar menekültek nagytáborában találkoztam 1955-ben egy február 14-i csendőrnapon. Én a közeli Altersham és Pfarrkirchen ideiglenes szálláskörletében vártam a neves csendőrtestőr század egyedül maradt tisztjeként a Hazánkba való visszarendelési parancsot, de mint tudjuk, miránk nemhogy nem volt szükség, hanem Hazánkba visszamenetelünk

börtönökbe és gyűjtőtáborokba való küldéssel járt volna.

A pockingi csendőrnapon hallottam Tóth János törzsőrmestert utoljára. Élmény volt visszaemlékezni a régi szolgálatok számos történetére. Amit nem tudtam, mert szolgálattal elszakadtunk egymástól, azokat a híreket mondtuk el egymásnak, s nem mondanék igazat, ha azt mondanám, hogy nem tanultam és nem vettem hasznát az emigrációs balsorsban Tóth törzsőrmester szolgálati géniuszának.

Pockingban egy szőke, fiatalos német asszony társaságában volt, akinek előttem is dicsérte otthon maradt feleségét és szavahihetőleg hangoztatta, hogy a két asszony tud egymásról és ha őt a Mindenható kegyelme Haza segíti, mindkét felesége beleegyezésével fog családot alapítani.

Sajnos, az egzisztencia követelése elszakított minden elődöm és utódom, minden bajtársam és barátom közelségéből, így nem tudom mi lett Tóth törzsőrmester sorsa. Pedig kár. Egyéniségek olyan ritkán idomulnak egymáshoz, s az igazi bensőséges megbecsülések ritkák, mint a fehér holló.

Mikor Pockingban felhoztam a füzérkomlói „kutyaszöktetés” történetét, ezt a választ kaptam:

- A magyar nép legfőbb erénye az embertársi megbocsájtás. Az a néhány ember, aki a kutyaszöktetésben szerepelt, örök ellenségekké lettek volna, ha az egyik felet a másik javára elmarasztaltam volna. A magyar falusi gondolkodás az egymásra utaltságra és közös kölcsönösségre épült. Halálos bűn egyes emberrel a másik fölényét, vagy fontosságát éreztetni, mert senki sem vállalja a saját alacsonyabbrendűségének elismerését.

A teljesítményeket dicsérni és elismerni a legokosabb befektetés egy nyomozást és tényfelderítést végző szervezetnek, mert a nyitott szem és az éber figyelés összeköti a polgárokat a biztonságukat őrző testületekkel.

Tóth János gondolom valahol a csillagok járőrútján portyázik. Én, három ranggal magasabb vén csendőr várom a Vele való találkozást. Nem lesz sok kérdésem Hozzá, mert a válaszait többségében tudom. Azt azonban szeretném megtudni, hogy mi a véleménye a többnejű házasságról. Én ugyan nyolcvanöt éves vagyok (2004-ben), de a

többnejűséget még nem próbáltam meg.

Vitéz Kiss Gábor

FORGÁCS ENDRE : VIHAR A MÁTRÁBAN

Dombrádi Sándor őrmester és Illés Dániel szakaszvezető a pétérvásárai őrsről egy 39 órás őrjáratra lettek kivezényelve, melybe beleesett Erdőkövesd és Váraszó községek, valamint a határaikban levő tereptárgyak.

Váraszó községből a délutáni órákban indult el a járőr a Szalajka-völgyön, amely keskenyen vezet 10 km-es távolságon keresztül az úgynevezett Szalajka-erdő örházáig s onnan már erősen emelkedő, erdőborította terep vezet három vármegye, Heves, Borsod és Nógrád vármegyék összeszögellő hármassatárdombjáig, ami szintén tereptárgy volt.

Dombrádi őrmester mindig nagy örömmel ment ennek az őrjáratnak a portyázására, mert nemcsak a kötelesség sarkallta, hanem a szíve is. Ugyanis a Szalajka-erdőörének leánya, Géczy Mari akkoriban végezte el a tanítóképzőt és ők már megegyeztek ugyan, hogy férj, feleség lesznek, de az apa ellenezte a házasságot. Ezért mindig megdobbant a szíve, ha az őrsparancsnok közölte vele, hogy a második számú őrjárat portyázására indulnak és készüljenek el, mert remélte, hogy az apát is meg fogja nyerni és beleegyeznek a házasságba.

Lassú, könnyű portyázó léptekkel haladt a járőr a kijelölt célja felé és dacára az estébe hajló időnek, borzalmas forróság volt. Már 4-5 hete nem volt eső, minek következtében a föld igen sok helyen szétnyílt a szárazságtól és szinte sirt egy kis esőért.

A hőség majdnem elviselhetetlen volt, a meleg az esteledés dacára sem csökkent, hanem csak nőtt, nőtt, nemhogy hűvösbe ment volna a természet, mert a fák felneszeltek és hajladozni kezdtek, mintha titkot akarnának súgni egymásnak.

Az út jobb oldalán báró Piret De Buhain Viktor erdejének fenyői reccsenve inogtak és olyan volt, mintha valami titokzatos hatalom szabadult volna a tájra. Dombrádi őrmester vérét a hőség meleg túsúrásaival alaposan felabajgatta és idegei a pattanásig megfeszültek. Soha még így nem kívánta a zivatar és vihar kéjes megbizsergető érzetét, ami már közelgett a Mátrából s bontakozóban volt a levegőben. Sötét felhőgomolyagok haladtak el a járőr felett

és távoli morajlás hallatszott, ami olyan volt, mintha ágyúval lönének a Mátrában.

A várakozásba beleremegett báró Piret Viktor erdeje és a bekerített vadaskert dróthálózata között az özikék kidugták a fejüket és szinte majdnem könyörögtek egy kis szomjatló vízért.

De már gyültek, sokasodtak a sötét felhők s láthatatlan kezektől hajtva a Mátrából haladtak át a keskeny Szalajka völgy felett. Látszott, hogy esőtől vemhesek és sötétek. Meg-megdörrentek, ha összeütöttek, mint nehéz rugalmas testek és egyre erősebb villámlások sülték ki belőlük. Olyan sötét lett, hogy a járőr már csak akkor látott, ha villámlás történt. Fuldoklott minden a sötétség alatt, mely mint valami színház függönye ereszkedett a Szalajka völgyre, végre azonban megeredt az eső nagy szakadó záporban.

Illés csendőr többször kérte a járőrvezetőjét, hogy álljanak meg és menjenek be egy közeli csöszkunyóba a zivatar elmúltáig, mert neki félelemérzete van a dörgés, villámlás következtében, de Dombrádi őrmester nem hallgatott rá, a kötelesség teljesítése hajtotta előre, amit esküvel fogadott és szinte részegség lepte meg, levette tollas kalapját, hogy odatartsa tüzelő fejét a zuhogó zápornak, hogy elbörítsa egész testét.

A Szalajka patak partján vezető gyalogutat eltéveszteni nem lehetett, mert a patak a zuhogó záportól hirtelen megáradt és irány mutatva rohant lefelé Váraszó község irányába.

A járőr börig ázva a vaksötétségben már közeljárt a Szalajka-erdei őrházhoz, ahol a völgyből több útelágazás van Zabar, Ózd és Borsodnádásd községek irányába. A járőrvezető elöl haladva egy villámlás fényénél alig 100 méterre előttük a zabari úterdő szegélyén a fák alatt megpillantott négy ökör, vagy tehénfélét, három emberrel, akik tanakodtak, vagy várták a zivatar elállását. Hogy észre ne vegyék a járőrt, Dombrádi őrmester hirtelen a földre feküdt és maga mellé rántotta a járőrtársát is. Dombrádi őrmester az idegeit megfeszítve erősen figyelt, hogy a beszéd foszlányaiból valamit ki tudjon hámozni s így megállapította, hogy négy ökörrel van szó, melyet a váraszói gulyából adott ki a gulyás. Az ökrök mellett a gulyás, a járőr által ismert Balázs Mula Károly és egy csehszlovákiai

marhatolvaj voltak, s azon tanakodtak, hogy az ökröket hová és merre hajtsák értékesítés végett. Ugyanis ezen a vidéken igen gyakori volt az állatlopás, mert a csehszlovák határ közel esett és a tolvajok az állatokat mindenütt erdős területen tudták áthajtani.

A nagy kérdés most csak az volt, hogyan közelítsék meg a három jómadarat. Azzal tisztában volt a járőr, hogyha a tettesek el is futnak a vaksötétben, de az ökrök mint békés természetű állatok, nem fognak a tolvajokkal futóversenyt rendezni az erdőben, s így az ökröket már nem tudják áthajtani Csehszlovák területre.

A vihar még tombolt s a tolvajokat hátra kapta. A járőrvezető úgy gondolta el az elfogásukat, hogy az erdőszelelen fától-fáig kell őket megközelíteni, ezért kiadta a parancsát a járőrtársnak, hogy bilincsláncát készítse elő a zsebébe és vesse rá magát a gulyásra, ő pedig a másik kettőre. Megközelítésük alatt nem vették észre, hogy a gulyás és csehszlovák tolvaj állóhelyet cseréltek, minélfogva Dombrádi őrmester a gulyást kapta el és vágta a földre, Balázs Mula Károlyt pedig rárántotta s a kettőt sikerült összebilincselnie. A járőrtárstól a cseh tolvaj megugrott, de később sikerült azt is elfogni.

A tettesek elnyerték méltó büntetésüket, az ökrök pedig visszakerültek a tulajdonosukhoz.

A vihar elült a Mátrában és kiderült, de ennek dacára is a járőrnek még 10 km-t kellett megtenni a dagasztó sárban, pihenés nélkül Váraszóra, de Dombrádi őrmesterrel a szép eredmény elfeledtette a Marikára való szív fájdalmát és az út fáradalmát. Mindezekért kerületi dicséző okiratot kapott, Marikáját pedig egy egész életre hozzá kötötte.

Mindez a fáradtságot nem ismerő kötelességteljesítésének volt az eredménye, mert az állampolgárok élete, testi épségének és vagyonának megvédelme éppen olyan fontos volt abban az időben, mint a sziklaszilárd állambiztonság.

Forgács
Endre
alhadnagy

VITÉZ KISS GÁBOR: CSENDŐRNAP SARASOTA-N, 1991.
FEBRUÁR 14-ÉN



**Csendőrijárőr a Kárpátokban. Királymező, 1943.
augusztus.**
(Kövendy főhadnagy felvétele)

Száztíz éves ma egy nemes Testület,
Hogy-hogy nincs sortüz és nincsen díszmenet!
Szinte bújva, szinte félve,
Összejöttünk Ünneplésre.
Ki üldöz ma, kitől bújtunk,
Ma is követ csendőrmúltunk!
Tán bűn volt a vitézség, tán bűn a kegyelet,
Csendőr! A felelet: Gyűlölet temeti nevedet!
Hiába portyáztál, áztál és fáztál,
Nem számít, hogy népünk álmára vigyáztál,
Ne büszkélkedj azzal, hogy szíved, lelked adtad,
Hogy legjobbmaid felét a harctéren hagytad.
Ne szólj, ne panaszkodj, őrizzed a csendet,
Ne várj igazságot, ne kérj törvényt, rendet.
Ötvenöt év dicsben, fényben, ötvenöt év száműzetésben.
Száztíz dicső év, kiáltani merek:
Nem félistenek voltunk, de egész Emberek!
Imaszárnyon Urunk színed elé járunk,
Álmunktól fosztottan, mégis csodát várunk.
Nem magunknak kérünk, nem érdemlünk sokat,
Csak mégegyszer küldd haza a Kakastollasokat!

DR. SZAKÁLY SÁNDOR HADTÖRTÉNÉS LEVELE A 168
ÓRA C. HETILAP SZERKESZTŐSÉGÉNEK EGY A
MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉGRŐL SZÓLÓ CIKKÉRE

Tisztelt Szerkesztőség!

Lapjuk 1997. május 13-i számában jelent meg Domokos István olvasói levele. Kérem, hogy a mellékelt hozzászólást tegyék közzé lapukban! Úgy vélem, célszerű a félreértések tisztázása és a pontosabb adatok közlése.

Tisztelettel:

dr. Szakály Sándor – hadtörténész



Dr. Szakály Sándor

Mindig nagy érdeklődéssel olvastam Domokos István olvasótársam különböző lapokban megjelent írásait. A higgadság, a témák iránti érzékenység, a mások véleményének tisztelete sugárzott azokból. A 168 Óra 1997. május 13-i számában azonban, úgy vélem, kissé megfélemezett ezen általa mindig szem előtt tartott (és betartott) szempontjairól. A Magyar Fórum és a 168 Óra főszerkesztői 168 Óra-beli levélváltásai nyomán Tölgyesi Ágnes „Híven, becsülettel, vitézül” című kétrészes dokumentumfilmjének készítőin „veri el a port”, mert a film készítői a volt Magyar Királyi Csendőrség történetét feldolgozó alkotás során „történelemhamisításra vetemedtek”. Mint a „történelemhamisítók” egyike - 1993-ban vagy 1994-ben a Pesti Hírlapban neveztettem annak, csak akkor „más oldalról” -, annyit azért hadd mondjak el: a film készítése során a lehető leghitelesebb bemutatásra törekedtünk. Minden megszólaló a saját helyzetét, a saját emlékeit idézte fel. Nem hallgatták el Újvidéket, nem hallgatták el a deportálásokban való közreműködést, melyet a csendőrség számára a politika jelölt ki. Nem tagadták, hogy voltak olyanok, akik megengedhetetlen módon viselkedtek a gettóba kényszerítettekkel, de utaltak arra is,

hogy mindenkor a számukra áthághatatlan szolgálati utasítás előírásai szerint cselekedtek.

Mint tudjuk: Újvidék a belügyminiszter és a Honvéd Vezérkar főnöke közös rendelkezése folytán „keletkezett”. A karhatalmi erőket ért támadások áldozatait messze meghaladó retorzió következett be. A felelősöket hadbíróság elé állították, az ügyet igyekeztek feltárni, felelős sok akadt, bűnösnek nyilvánított is, és 1945 után kivégzettek is. Az ún. Baky-puccs történetét már többször körbejárták, akadt hadtörténész (dr. Ravasz István), aki mindent összevetve megírta: nem volt puccs. Nemcsak azért, mert Koszorús Ferenc vezérkari ezredes, az I. páncéloshadtest vezérkari főnöke (1944. augusztus 1-je és 1944. november 15-e között az I. páncéloshadosztály parancsnoka, majd 1945. február 5-e és március 1-je között ezen hadosztály visszamaradó különítményének parancsnoka, 1945. március 1-jétől pedig az országos Lótenyésztő Intézetek Katonai felügyelője) azt megakadályozta, hanem azért sem, mert a „puccsisták sem tudták, hogy ők puccsra készülnek”. Tagadhatatlan: a Budapestre zászlószentelésre felszállított galántai csendőrzászlóalj kaphatott volna olyan parancsot, hogy vegyen részt a budapesti zsidóság összegyűjtésében, de nem kapott. Egyes vélemények szerint az nem biztos, hogy a deportálást megakadályozta volna a kormányzó, de ha ellene irányuló puccs kísérletéről hall, akkor biztosan erélyesen fellép. Hogy ki lépett igazán? Lázár Károly, a testőrség parancsnoka, aki csak a testőrség részére adhatott parancsot, Koszorús Ferenc, aki valóban felvonultatott néhány páncélost - de nem 80 páncélost. Valószínűleg mindegyik a maga posztján rendelkezett. Koszorús 1961. július 9-én, Washington D.C.-ből keltezett levelében erről így írt: „1944 júliusában én voltam az, aki az első náci hatalomátvételi kísérletet (Baky-puccs) szétvertem páncéloscsapataimmal. Ezt akkor, a német megszállás alatt már senki sem merte megtenni. De én megtettem, mert ezzel nemcsak a törvényes magyar államrendet mentettem meg, hanem kb. 250 000 embert is (akik Budapestenen voltak akkor) a német haláltáborokba való deportálástól”.

Egyébként a csendőrség több tisztje amikor megtudta, hogy a csendőrséget a feladatával ellentétes alkalmazásra szánják, a kormányzónál kihallgatást kért, és felhívta a

figyelmet erre a lehetetlen helyzetre. Változás nem történt. De amikor kormányzói parancsra 1944 augusztusában csendőralakulatokat vezényeltek Budapestre, az államfő fogadta a teljes tisztikart, és a kihallgatáson közölte velük: egy hónappal korábban bizonyos személyek/körök szembe kívánták fordítani a csendőrséggel. De ő közben rájött, hogy a testülettel szemben felhozott vádak igaztalanok voltak. A felrendeltek feladata egy bármilyen irányból jövő hatalomátvételi kísérlet megakadályozása. A néhány napos augusztusi csendőri jelenlét után a tanzászlóaljkat és századokat kivonták a fővárosból.

Rátz Jenő nyugállományú vezérezredes semmiféle puccs előkészítésében nem vett részt. Az államfőhöz még június elején benyújtott miniszteri tisztéről való lemondását (ok: nem ért egyet a rendeleti úton való kormányzással, a Weiss Manfréd-vagyon németeknek történő átadásával, a zsidó deportálásokkal) 1944. július 19-én fogadta el az államfő. Horthy Miklós egyébként emlékirataiban másként emlékezik meg Rátzról, aki jobboldali volt, de soha nem nyilas!

Lakatos Géza lehetett - és volt - megbízható embere Horthy Miklósnak, de mint 1944. május 26-a óta beosztás nélküli tábornok, parancsot senkinek sem adhatott, így annak az említett 2000 főnyi „jól felszerelt, megbízható honvédségi” alakulatnak sem, melyről Domokos István írt. (Koszorús épp azért írt/beszélt a páncélosai bevetésének szükségességéről, mert Budapesten nem volt elég erő. Most kinek higgyen az olvasó?)

Természetesen lehetnek Domokos Istvánnak kifogásai, fenntartásai mások emlékezésével, elbeszéléseivel kapcsolatban, de az 1881-ben létrehozott magyar királyi csendőrség történetének bemutatására vállalkozókat az általa felvetett történelemhamisítás nem irányította.

dr. Szakály Sándor – hadtörténész

MAGYAR CSENDŐRINDULÓ

Édes Hazám, magyar róna,
Magyar erdő, magyar vég,
Téged járunk éjjel, nappal,
Télen, nyáron nagyon rég.

Népem biztonságát őrzöm megrendíthetetlenül,
Érted élek, érted halok Magyar népem egyedül.
Érted élek, érted halok, HÍVEN, BECSÜLETTEL, VITÉZÜL!

Száműzetés lett a sorsunk, idegen föld borul ránk,
Ne felejtsd el hű fiaid, érted éltek, szép Hazánk.
Kakastollunk nem leng többé, járörbe már nem megyünk,
Szeresd, őrizd kicsi népünk, amikor már nem leszünk.
Helyettünk is védjed őket, erre kérünk Istenünk.

Első versszak : Fejér Károly, második: vitéz Kiss Gábor

VITÉZ KISS GÁBOR: A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐRSÉG VILÁGHÍRNEVE

Hogy ehhez a vitatható kérdéshez elfogulatlanul hozzászólhassunk, szükséges a témában fellelhető okmányokat, személyeket és a történelmi háttérrel ismertetni.

A „verba volant, scripta manent” elvének tárgyilagos használata azért is fontos, mert egy kiválóan bevált és elismerten működő szervezet megsemmisítéséhez vezető okokat kell megtalálni, megbírálni és a jövő számára kiértékelve módosítani.

Azt a tényt, hogy a „nemzeti szocializmusok”, „kommunizmusok”, „fasizmusok” és „bolsevizmusok” térnyerése előtti időszak a magyarországi rendvédelem aranykora volt, nem lehet vitatni, mert számos hatalmas és tekintélyes ország (Kanada, USA, Argentína) tanulmányozta és alkalmazta a Magyar Királyi Csendőrség elismerten eredményes szolgálati módszereit. Ez természetesen csak akkor bizonyult valóságban megtörténtnek, és megállapíthatónak, amikor ezeknek az államoknak lakói, majd állampolgárai lettek a számkivetett és elüldözött csendőrök.

Szomorúan érdekes, hogy a Csendőr Testület gyalázatos és törvényellenes feloszlata után külföldre száműzött volt csendőrök a világ majdnem minden államában az őket megillető megbecsülésben részesültek és számos esetben bekapcsolódtak a helyi közbiztonság javítását célzó törekvésekbe, példaadói, szolgálati, vagy tanácsadói minőségben.

Tudunk egy Kanadába emigrált csendőr századosról, aki egyéves rendészeti tanfolyamot végzett a Mounted Police (Lovas Csendőrség) torontói Akadémiáján, mint oktató tiszt, és haláláig az M.P. tanácsadójaként folytatta volt hivatását.

Tudunk egy USA-ba kivándorolt csendőr főhadnagyról, aki a Master of Science képesítésével előbb a californiai Monterey-ben, majd az arizonai Tucson-ban tanári minőségben oktatta a rendvédelmi főiskola anyagát és tudományos szakirodalmi könyvével gazdagította az amerikai rendészeti ismereteket. Tudunk egy csendőr őrmesterről, aki az USA-ba emigrált s folytatva rendészeti tanulmányait, jogi doktorátusával hű maradt hivatásához.

Tudunk a világ minden országába kikényszerült volt csendőrökről, akik közvetlenül, vagy közvetve nemcsak a helyi közbiztonság fejlesztésében vettek részt, hanem annak volt magyar csendőri módszereit is ismertették.

Jelen sorokat egy hazájában és népében csalódott volt magyar csendőrtiszt írja. Az a lelkes, minden erejét és tudását Hazája közbiztonságának szentelni kívánó fiatal főhadnagy, aki több ezer Bajtársával örökre el lett zárva tanult és képzett hivatásától anélkül, hogy idő közben az ellenük emelt vádak alól felmentett csendőrök visszahonosítást, vagy jóvátételt kaptak volna.

Ez a fiatal csendőrtiszt 1998. július 4-e óta vezetőségi tagja Florida állam legnagyobb megyéjében levő sheriff kerületnek, s a Csendőrnapiakra (február 14.) Magyarországról meghívott közbiztonsági érdekeltségű vendégeknek mutatja be a helyszínen és gyakorlatban az egykori csendőrségünk módszereit használó amerikai „csendőr-sheriff” modern járőri szolgálatát.

Gondolkodó magyar ember előtt nem lehet kétséges, hogy az 1881-től fokozatosan és előnyösen fejlődő csendőrség a világ egyik leghatásosabb szervezete lett. Büntény felderítési mutatója országos átlagban mindenkor meghaladta a 88%-ot (1927-ben 94% volt).

Az amerikai és kanadai 2002-es büntelődés 74-79% között áll, s a jelenlegi magyarországi mutató 47-49% között vergődik.

Nem tudom, hogy a jelenlegi magyar közbiztonság képviselői felelőségük tudatában keresik-e a megoldást, amely visszaállíthatná az 1945 előtti törvényiszteletre épített csendőrség büntelődési eredményességét.

Ha igaz a régi közmondás, hogy „hibáinknak megvallása, javulásunk pirkadása”, itt az idő, hogy fel- és beismerjük azt a kétségtelenül megcáfolhatatlan tényt, hogy a volt csendőrség nem a szolgálati hibák, vagy eredménytelenség miatt lett feloszlásra kárhóztatva, hanem az állami és társadalmi rend felforgatóinak bosszújaként.

Ez a bosszú, vagy megtorlás történelmi vétek, mely sajnálatosan megismétlődik minden „győzelem” után. Az indokolás legtöbbször bünbakokat keres és rendszerint talál.

Emlékezzünk csak 1919 márciusára, amely a szociáldemokrata és kommunista párt egyesülésével

Hazánkra erőszakolta a proletárdiktatúrát. Az áldozatok ott is legnagyobb számban a csendőrök lettek. A negyvenöt népbiztosból harminckettő zsidó volt (Váry Albert koronaügyészhelyettes és Kosári Domokos könyvei szerint) és a Forradalmi Katonai Törvényszék ítéleteiből is tudható, hogy Szamuely és elvtársai halomszámra ölték a csendőröket (Váry Albert: A vörös uralom áldozatai Magyarországon).

Ami érthetetlen, az a nagyfokú beavatkozásra és hatalomra törő magatartás, amit a higgadt meggondoltságáról és jó ítélőképességéről ismert zsidók vezetői tanúsítottak 1919-ben és 1945-ben, amikor a kommunista pártállás terjeszkedése lehetőségeket nyújtott nekik. Talán elfogadható magyarázatot ad Jászi Oszkár, zsidó vallású szociológus, a Károlyi kormány kisebbségi minisztere az alábbi megállapításával: „A kommunista átlagtípus némi részben feleletet ad arra a kérdésre, hogy miért került ki a kommunista vezérkarnak legalább 95 százaléka a zsidóságból.” Folytatva bizonyosság tevését hiszi, hogy: „ez az időszak volt az első alkalom, amikor egy világtörténelmi mozgalomban a zsidóság minden fék és korlátok nélkül érvényesülhetett, tehát szabadon fejthette ki a benne évszázadokon át szunnyadó erőket és tendenciákat.”

Szomorú volna, ha ez a megállapítás tárgyilagos, vagy éppen valóságos lett volna. A csendőrség szolgálati magatartása a meglévő törvények erejével állta volna útját a fék és korlátok nélküli minden olyan szabadon kifejtett érvényesülésnek, amely az állami, vagy társadalmi rend felbontását célozta volna.

A magyar földön élő zsidók nem voltak vagyongözösség (kommunista) államvezetés hívei, mert velük született élelmességük gyümölcsét jogosan saját maguk akarták élvezni.

A valóságos okok közül csak háromnak van hihető és elfogadható magyarázata.

Az egyik a visszavágásra való törekvés azokért a sikeres nyomozásokért történt, melyeket a csendőr az erre vonatkozó törvény alapján a magyar állam és társadalom erőszakos felforgatói ellen lefolytatott. Az nem lehet kétséges, hogy a marxista, bolsevista és kommunista elvek

követői és követelőzői ellen a Szolgálati Utasítás 64/3., 5. és 6. pontja alapján az államra, a közbiztonságra, társadalmi rendre, vallásra, nemzetvédelemre káros, veszélyes, vagy gyanús személyek ellen a csendőrnek szolgálati kötelessége volt eljárni.

A másik ok lehetett a szoviet megszálláshoz kapcsolódott marxisták, kommunisták és zsidók hatalomra jutása. Emberileg aligha érthető a „Zsidó Törvény” értelmében eljáró csendőrökben keresni a pokoli embertelenségek előidézőit, és ezért hamis, valótlan vádakot koholva megsemmisíteni a Testületet. Azt azonban nem szabad elfelejteni, hogy a zsidóknak csak kis százaléka (11-14 %) lakott csendőrhatalósági területen, és a főváros és városok lakóit a rendőrség vezette elő.

A harmadik indok lehetett az az ok, hogy a sztálini diktatúra tudta, hogy a szilárd erkölcsi meggyőződésű, hazaszerető csendőröket lehetetlen átnevelni.

Az okok felsorolásakor nem lehet nem új megvilágításba helyezni a zsidó törvénnyel kapcsolatos körülményeket.

A valóság az, hogy a csendőrök nem voltak antiszemiták! A „felszólított szolgálat” (SZUT. 514. pont) alapján hivatalból „elővezetni” voltak kötelesek minden olyan személyt, akit, vagy akiket a felszólításra jogosult közeg (hatóság) megnevezett. Az 1885. XVII. törvény hatályba lépése óta, amely a zsidóság részére teljes egyenjogúságot biztosított, a csendőr azonos védelmet nyújtott minden magyar állampolgárnak tekintet nélkül a faji, vagy hitbeli hovatartozásra.

Fél évszázad elmúltával megérett az a meggyőződés és vélemény, hogy a múlt történelmének okos kiértékelése elengedhetetlen követelmény a jobb jövő felé vezető utakon való haladásra.

A Magyar Nemzet történelme tele van eseményekkel, melyek egyéni, vagy csoportos megbírást eredményeztek. Egyének és csoportok véleménye rövid életű, s elmosódik az idő múlásával. Ne felejtsük el azonban azokat a megállapításokat, melyeket a zsidók maguk is vallanak és beismernek. Randolph L. Braham terjedelmes könyve is tele van bizonyítékokkal, melyek felismerése sok sarkalatos következtetést von maga után.

1. A zsidók nem hitték, hogy Magyarországon sérelem

érheti őket.

2. A zsidóság vezetői (Zsidó Tanácsok) félrevezették sorstársaikat.

3. A vezetőség a maguk, családjuk javainak mentését fontosabbnak találta, mint a többiek sorsát.

Itt az ideje, hogy minden kertelés nélkül kijelentsük, hogy a zsidó törvények ellen vétőket a csendőr hatósági felhívás alapján Szolgálati Szabályzata értelmében a következő módon hajtotta végre (46/314. pont): „Az elővezetést az elővezetendő egyén kimélésével és mindannak mellőzésével kell végrehajtani, ami az illető egyén előállítására nem okvetlenül szükséges. Az elővezetendő egyénnek őrizetbe vételét a „törvény nevében” szavakkal kell foganatosítani. Az elővezetés kijelentését lehetőleg az elővezetendő által értett nyelven is ismételni kell. Az „elfogás” és „elővezetés” között szigorú megkülönböztetést kell tenni. Az elővezetendőt nem szabad megbilincselni, megszökés esetében nem szabad ellene fegyvert használni.”

Aki a csendőrök fegyelmezett és szabályszerű szolgálati magatartását és fellépését ismeri, beleértve a „vidéki” zsidóságot is, melynek számos tagja mint bizalmi egyén a csendőrségnek komoly támasza volt, nem adhatott hitelt a pesti Zsidó Tanács félrevezetésének.

Itt az ideje, hogy kertelés nélkül, egyenesen kijelentsük: valótlan, hitvány és alávaló az a rágalom, hogy a csendőr durva kegyetlenséggel „mint vágóhidra hajtotta a falusi zsidókat”. Mivel egyetlen szökést sem kíséreltek meg az elővezetendők, a csendőrnek pedig fegyverhasználata tilos volt, kérdés, hogy a vágóhid hasonlat hihető-e.

Nem hagyhatjuk szó nélkül az Ideigletes Nemzeti Kormány legelső és legsürgösebbnek vélt tevékenységét (még Debrecenben), a csendőrség felosztatását. A vád és rágalom, mely szerint „a Magyar Királyi Csendőrség a múlt népellenes kormányait feltetlen engedelmességgel kiszolgálta, a magyar demokratikus mozgalmakat kiméretlen eszközökkel megsemmisíteni törekedett, és a magyar parasztság és a magyar munkásság ellen megszámlálhatatlan erőszakot követett el”, természetesen azoktól a kommunista árulóktól származtak, akik ellen csendőrök nyomoztak az 1921./III.törvény szerint (Állam és

társadalmi rend erőszakos felforgatása) büntettek elkövetésekor.

Ez a visszatekintés kell, hogy tanulságos következtetéseket eredményezzen. A csendőrségről alkotott és az orosz kommunistákkal húzó magyarországi zsidók véleménye ártott a magyar nép jó hírnevének. Az elüldözött csendőrök emigrációban elért sikerei és felkészültségének haszna elveszett a haza számára.

Kár!!!

vitéz Kiss Gábor

RÉSZLET KÓKAI K. TAMÁS EGY ÍRÁSÁBÓL: A CSENDŐRSÉG, WALLENBERG ÉS A DICSŐSÉGESEK FIGYELŐ – 1996. MÁRCIUS

Létezett a régi Magyarországon egy olyan intézmény, melynek becsületes igaz hazafiai felakasztották, meghurcolták, bebörtönözték a kommunista oroszbérecek, mindennek ellenére legendájuk, hőstetteik örökre megmaradnak az igaz magyarság emlékezetében, talán sok zsidóéban is! A kárpátoktól le az Adriáig - hogy a költőt idézzem - esőben, fagyban, jóban és a legrosszabban zokszó nélkül becsülettel és tisztességgel védelmezték az ország parasztságát és polgárságát. És bármily hihetetlen is, de az új „szakértői kormányzat” megkereste a még életben lévő vezetőit és tanácsukat kérte a mai reménytelennek látszó hazai közbiztonsági helyzet orvoslására...

Ezt a testületet Magyar Királyi Csendőrségnek hívták!

Már a Szálasi kormány uralkodott, amikor a belügyminiszter utasítására a csendőrség nyomozóparancsnoksága egy huszonkét csendőrből álló különítményt küld Budapestre a svéd követség épületének biztosítására. Köztudott volt annak idején, hogy a svéd követségen számos, főleg gazdag zsidó talált menedéket.

Több esetben előfordult, hogy nyilasok, vagy talán nyilas jelvényekkel ékesített javító és hasonló intézményekből szabadult suhancok megkísérelték a követségen meghúzódó zsidókat elhurcolni, ennek a feltétlen megakadályozására rendelte a belügyminiszter a csendőrsztagot Pestre, melynek nem egy tiszthelyettes, hanem egy Kun László nevű (névrokon) százados volt a parancsnoka.

Több esetben sikerült az állandó szolgálatban lévő csendőr különítménynek nyilas betolakodó suhancokat megállítani és fegyverhasználati fenyegetéssel „jobb belátásra bírni”. Egy esetben egy névlistával álltak elő, két egyént, Kugel és Kemény névre hallgatókat követeltek a csendőröktől, mire ezek megmagyarázták, hogy ez a terület a svéd királyság tulajdona és ide csak átlukasztott bőrrel kerülhetnek be... Aminek eredménye megfutamodás lett.

A csendőrség és a követségi alkalmazottak között baráti kapcsolat alakult ki, karácsony estéjén maga Wallenberg

kérette irodájába Kun László századost és tolmács (talán Tommy) segítségével ezeket mondta: „Kormányom és magam nevében köszönetet mondok a Magyar Királyi Csendőrségnek és önnek külön, hogy munkájukkal elősegítették emberéletem mentő munkánkat”, majd Wallenberg kezét nyújtott és eltávozott.

A csendőrkülönítmény többé a városból nem juthatott ki, s néhány kivétellel az ostromlott város védelmében halt hősi halált... (Simon Ferenc emlékezéseinek rövidített leírása.)

A következőkben a Svéd Vöröskereszt és követség tevékenységéről írok szintén szem és fültanú beszámolója szerint.

Ugyancsak november elején, a S.V.K. budapesti vezetője Langlet Waldemar felkereste a kormány sajtófőnökét atrocitásokról beszélve, majd egy hosszas listát adott át, amelyen szereplőknek menlevelet követelt, azonban ez az ügy nem a sajtóiroda hatáskörébe tartozott. Később azzal a kéréssel állt elő, hogy pénzre lenne szüksége, hogy a gettóba zártak részére népkonyhát állíthasson fel, a kért 3 millió pengő helyett 6 milliót kapott azzal a kéréssel, hogy a konyha a város eleste után is működjék, és a keresztény gyermekek ellátását is biztosítsák! Erre Langlet Waldemar szavát adta...

Mindebből semmi sem vált valóra, L.W. az oroszok bejövetele után a hatmillió pengővel együtt eltűnt... Később, amikor a „demokratikus” kormány meghívta kitüntetésre és nagy ünnepségre, már nem mozoghatott, mert Svédországban kisült, hogy a menlevelekért súlyos pénzeket fogadott el!

Wallenbergéről sokkal jobb a vélemény, habár az köztudott volt, hogy ő sem irtózott a pénzes emberektől. Wallenberg egy napon a sajtófőnököt irodájába kérette, ahol számos fényképet mutatott be, melyeken Ausztria felé menetelő zsidó családokat lehetett látni. A sajtófőnök Wallenberget Szölessy miniszterelnökhöz utasította, aki még aznap fogadta mindkettőjüket és megígérte a deportálások leállítását, de a belügyminiszterrel nem mert szembe szállni és így nem sok történt.

Végül is a fényképek és a jelentés Szálasihoz került, aki azonnal intézkedett, hogy az atrocitások megszűnjenek. (Évek múlva egy tisztességes magyar zsidó vezetőt a fentiek

részletes előadásáért Tel Aviv-ban majdnem agyonverték.) Néhány nap múlva Wallenberg újra felkereste a sajtófőnököt és megköszönte közbenjárását, mert a deportálások valóban megszűntek! A háború után másról sem hallottunk - a háborús bűnösek mellett -, hogy miként gyilkolták meg a nyilasok Raoul Wallenberget sokezer zsidó állampolgárral együtt és taszították a holttesteket a Dunába. Természetesen azóta már ismeretes, hogy a történet csak nagyon kis részben igaz és Wallenberg orosz fogságba kerülve Moszkva híres börtönében fejezte be emberbaráti pályafutását. Csak arra nem derült még fény, hogy mit ártott Wallenberg a „Dicsőségeseknek”?!

Írásos bizonyítékok igazolják, hogy a Szálasi kormányzat soha nem adott ki embertelen utasításokat a zsidókérdés megoldására. Az akkori háborús, zavaros körülmények között valóban történtek súlyos atrocitások, melyeket a kormányzat nem tudott megakadályozni, mert nem állt rendelkezésére megfelelő karhatalom, a rendőrség nem volt elegendő és a csendőrség legtöbb egysége már régen frontszolgálatot teljesített a haza védelmében.

December elején még Pesten tartózkodtam és magam is résztvettem nyilas(?) suhancok lefegyverzésében. Vallatásukkor kisült, hogy fogalmuk sem volt, mi az a Hungarista Párt (nyilas), melleleg mondván később ezekből lettek a legmegbízhatóbb, szadista kommunisták!

Zsidók és nem zsidók egyaránt hálával és tisztelettel tartoznak ennek a testületnek és különösen azoknak, akik mártírságot szenvedtek. Engedtessek meg, hogy mi sem felejtsünk!

DR. PRÓSZLY LÓRÁND: EGY HŐS CSENDŐRTISZT

Mikor Magyarország egyetlen halálos és vérszerinti ellensége támadt fel ellenünk, a magyar nemzetet szíve mélyéig undor és keserűség fogta el. Nem égetett, nem fájt ez a tudat nekünk, de megsokszorozta erőnket és bosszúért kiáltott. Két esztendő szörnyű megpróbáltatásai megedzették lelkünket a szenvedések s a fájdalmak elviselésében és megacélozták az idegeinket. Egy pillanatig sem volt kétségünk, hogy ezt a vitéznek nem mondható, de alattomos rabló módjára támadó ellenséget - a magyarok Istenének segítségével - nemcsak megverjük, de teljesen le is győzzük. Tudtuk céljait, ismertük szándékait. El akarta rabolni tőlünk a magyar föld legszebb díszét, a magyar történelem tenger vérrel és millió könnyel áztatott ékességét. És éppen az a nép, amely a magyar nemzet lovagiasságából, nagylelkűségéből, jóhiszeműségéből és történelmi nemességéből lett azzá, ami volt.

Nem hozott meglepetést hadüzenetük, csak egy nagy csalódást. Mi csalódtunk bölcsességükben, józanságukban és nem kis mértékben a tisztességükben. Utolsó pillanatig hittük, hogy a megfontolás és a józan előrelátás győzedelmeskedni fog féktelen gyűlölködésük és elvakult szenvedélyük felett. Csalódtunk. Ellenünk való gyűlöletük és vak szenvedélyük erősebb volt, mint a tisztánlátásuk. Keserű, fájó volt a csalódás számunkra, de mégis megkönnyebbülést hozott.

Fényes sugár világította be azt az utat, amelyen haladnunk kellett: felvenni a harcot életre s halálra!

Rettenthetetlen, szent fogadalom támadt lelkünkben, hogy nem engedünk Erdély ösföldjéből egy tapodtat se oda, amíg egy magyar él, karja mozdulni, szíve dobogni bír.

Sikorszky Zsigmond csendőrőrnagyot is ez a fanatikus, szent lelkesedés hevítette, mikor a kötelességtudás nemes egyszerűségével állott csatásorba.

Augusztus hó legutolsó napjaiban kapta a parancsot, hogy a fogarasi és brassói határ-részen állomáshelyeiket elhagyni kénytelen volt csendőr- és népfőlkölegénységet zászlóaljkötelékbe gyűjtse. Közben állandóan tartsa fenn az érintkezést a betörő ellenséggel, fedezze a határmentén felállítva volt fogyatékos erőink - új erők érkezéséig való -

tervszerű visszavonulását, akadályozza a túlsúlyban levő ellenséges erők gyors előnyomulását és zavarja terveikben.

A szétszórtan levő csendőrerők összegyűjtése - már a terepnehézségekre való figyelemmel is - emberfeletti nehéz feladatot rótt Sikorszky őrnagyra. A megalakulás, az élelmezés, a katonai szervezkedés ezernyi gondot, nagy lelkiismeretességet és odaadást követelt. Sikorszky őrnagy tisztában volt feladata és hivatása fontosságával. Teljes szervező erejét, önzetlenségét, nemes ösztönét, legjobb tudását, lángoló hazaszeretét vitte bele a hatalmas munkába és nagyszerű dolgokat művelt. Mint a csendőri és királyi 71. Goldbach gyaloghadosztály szabad zászlóalja, a betörés pillanatától folytonos harcban állott és állandóan harmincszoros túlerővel szemben kellett megállania. A legkritikusabb helyzetek között fedezte Fogaras és Nagyküküllő kiürítését többször az ellenség mögött működve, mint arcvonaluk előtt. És Sikorszky őrnagy mindig emberei élén karabéllyal a kezében volt látható.

J. Lázár Miklós haditudósító, a „Pesti Napló” múlt évi október 22-i számában írja a következőket:

„Szeptember 30-án hajnalban kezdődött a keleti fronton Árz tábornok hadseregének offenzívája és a szabad-csapat újból a legnehezebb helyet választja. Pusztá-Celina és Moha között kellett visszadobnia két román gyalogezredet, amely a hatszázharminc méter magas Pusztá-hegyen előre kiépített fedezékekben várta a támadást. Október elsején éjjel egy óráig váltakozó szerencsével folyt a harc. A németek nyomása Fogaras felől még nem volt érezhető a románok makacs és emberpazarló ellenállásán. A zuhogó eső éjszakára fegyverszünetet parancsolt. Az öthetes folytonos küzdelmekben megviselt zászlóalj október másodikán délben új támadásra indult, élén Sikorszky csendőrőrnagy karabéllyal, mögötte a tisztjei és utánuk az agyagos hegyoldalon rohamozó csendőrök, fináncok, vén népfölkelők összefogódzva, nehogy a sikos meredekről lecsússzanak. Délután három óraker már a Pusztá-hegy tetején vívnak közelharcot. A két román ezred megállja a helyét fél ötig. Ekkor Sikorszky újabb rohamra gyűjti a szabad-csapat maradékát. Tisztje már nincs, ő - a parancsnok - rohan elől, míg a hátráló ellenség golyója fején nem találja. Negyvennégy éves volt. Hat óraker Moha felé kissé

visszavontuk a harcvonalunkat, de a 82-esek estére áttörik a 12-es román ezredet, a németek pedig döntőleg megverik a Pusztáhegy felé nyomuló román lovas-dandárt. Sikorszky holttestét az ellenség kirabolta. Teljesen kifosztva találta meg a 82-esek egyik egészségügyi járőre. A főorvos a mohai út mellé vitette a megcsúfolt hős testét és ott nyomban el is temettette két székely honvéddel közös sírba.”

A vezér kezéből kiesett a karabély, kiömlő vére egyesült az áldott erdélyi földdel, amelyből sarjadt, nemes lelkét pedig visszaadta Teremtőjének.

Katonái nem nyugosznak. Kibontják parancsnokuk frissen hantolt sírját. Virágos hordágyon Moha községbe szállítják s ott a Macenauer-kastély kertjében helyezik pihenőre...

Az alábbiakat olvasom - egyik alárendeltjének - az őrnagy özvegyéhez írott levelében:

„A sír a közeli templomtól északkeletre fekszik. Jel: három ősi tölgyfa. Kettő egymás mellett. Egyik ezektől délre egyedül áll. A sírt megjelöltük és forró könnyeinkkel öntöttük... Mi is vigasztalásra vagyunk utalva. Szeretett parancsnokunk hősi halála a zászlóaljat pótolhatatlan veszteséggel sújtotta. Mindannyian megrendülten s a kegyetlen sors csapásától elkeseredve vagyunk.”

Egyszerű emberek egyszerű írása ez. Szinte hallom a szívük dobogását és elgondolkozom azon, ha ilyenek voltak a katonák, milyen ember lehetett parancsnokuk!

Bár a halál véres aratásának borzalmait megkérgesítették szívemet, Sikorszky őrnagy hősi halála felett nem tudok megilletődés nélkül tovanézni. Útitársa voltam neki az életben. Oly nehezen tudok tőle megválni. Egy ember hagyott itt, aki életében soha senkinek sem állott útjában, akinek egész életútját egy szelíd sugár világította be, lelki gazdagságának kincsei: a jóság, a gyöngédség, a kötelességtudás, a becsület, a szeretet és a legszeretetteljebb szerénység. Az életet, melyet olyan sötét tesz az oly sok emberi gyárlóság, az ilyen tiszta lelkű, hűséges szívű útitársak nagy jósága tudja elviselhetővé tenni.

Sikorszky őrnagy a szív embere volt. Élete útját - kötelességteljesítés közben - a harcmezőn keresztezte a halál és írta fel fáradhatatlan csontkézzel az ő nevét is a halhatatlanság márványtáblájára.

VITÉZ KISS GÁBOR: ÁLDJON, VAGY VERJEN SORS KEZE...

Balsors által tépett magyar, hová üldöz Hazád? Nagy lehet a bűnöd, nincs szüksége Terád.

Istenem, hány millió száműzött magyar tette fel ezt a kérdést... Lehetséges volna, hogy valóban létezik egy dölyfös, elbizakodott hatalom, amely dönthet egy honpolgár jogainak eltiprásában a törvényes eljárás semmibe vételével?

Az 1945-ös kommunista hatalom kiszolgálói a győztesek jogával élve és visszaélve a be nem hódolók ezreit kényszerítették hazájuktól távolmaradni és csatlakozni a száműzöttek végeláthatatlan tömegéhez...

Aki nem okul a történelem tanulságából, ne csodálkozzon azok megismétlődésén. Magyar vonatkozásban megdöbbentő és tragikus a veszteség akár háborúnak, akár kivándorlásnak, akár száműzetésnek nevezzük az ország lakosságának csökkenését, mert a szomszédok terjeszkedési igyekezetének megakadályozását csak otthonát védő erős és hazaszerető nép képes biztosítani.

Ezek a gondolatok csupán azt a kis történetet kísérik meg elmondani, amit egy utazásom alkalmával átéltem.

Feleségem és jómagam kettes számú fiúnkat és családját mentünk látogatni az U.S.A. Tennessee államának Linden nevű városába. A másfél napos kirándulás hat államon vitt keresztül és egy gyors ebédre megálltunk egy dombtetőre épített felzászlózott vendéglőnél. Itt ért az első meglepetés. A lépcsős bejáratnál egy márványtábla állt, rajta aranyozott betűkkel: „FORT MIHÁLOCZY - Hungarian Restaurant.” Alig hittem szemeimnek, s Ruth is csodálkozva kezdett húzni, hogy biztosan a csirkepaprikás szaga állított meg éppen itt. A pompás tyúkhúsleves, és a magyar módon elkészített bécsi szelet után érdeklődni kezdtem a magyar vendéglő háttéréről, mert hihetetlennek látszott Tennessee állam Chattanooga falujában magyar turistáknak étkező vendéglőt építeni.

A kapott felvilágosítás nem elégített ki, s főleg abban

kétkedtem, hogy amit a pincér mondott, igaz lenne. Ő csak annyit tudott, hogy egy magyar tábornok, valami Giza nevű volt a dombon levő erődítmény parancsnoka, azért hívják „Fort Mihálóczy”-nak, s a főtéren van egy emlékbolt tele polgárháborús emlékekkel.

Mondanom sem kell, percek alatt a kis emlékboltban voltunk, s pár meglevő emlékkönyvet vettünk az amerikai Civil War Chattanooga-ban zajlott történeteiről.

Mint tudjuk, az amerikai polgárháború négy éven át tartott, 1861-től 1865-ig. Amit kevesen tudunk, az a szomorú tény, hogy a magyarok a különböző nemzetek katonáinak az országaik népességi számaránya tekintetében az élen jártak. Nekünk az amerikai polgárháborúban semmi érdekünk nem volt. A Habsburg elnyomás áldozatai a nekik letelepülést és létfenntartást biztosító Amerikában csatlakozni kellett az Északi, vagy Déli érdekéhez és Zágonyi Károly emigrált magyar ezredes szavaival inkább a befogadó hazát védik, nem az elkergetőt.

Mielőtt a Chattanooga-i történetet tovább folytatom, úgy érzem, hogy egy gyors pillantást kell vessünk a magyar kényszer-kivándorlások vérfagyasztó történetére. A Rákóczi kor üldözöttjei, Rodostó elszomorító története, csak kezdete volt annak az európai néptorlódásnak, amely új világrészeket keresett és talált, Törökországot, Franciaországot és Amerikát.

Sirni szeretnék, mert a csendőrök parancsuk megszegésével, esküjük megtagadásával hagyták el Hazánkat, hisz minden nap és annak minden órájában fogadalmuk szerint áldja, vagy verje sors keze, ott élniük és halniuk kell és tudtuk, hogy a nagy világon akivül nincsen számukra hely, s áldjon, vagy verjen Sors keze, ott élniük és halniuk kell.

Az igazságos Isten tudja, hogy valójában nem vétkeztünk, szerintem, s meghaltam, amikor a köszegi Írottkönél átléptem a magyar Határt.

Node mielőtt igazándiból elgyöngülök, ellankadok, ti mindnyájan velem együtt érzitek Hazánk balsorsát, így megbocsájtjátok siró szavaimat.

Sietek hát vissza Chattanooga-ba, mert érdekes és szomorú az a történet is.

Ott tartottunk, hogy A Mihálóczy-erőd temetőjében állunk

és olvassuk a furcsa neveket, Zébó, Kisz, Kovax, Négi, s szomorúan és félve kíséreljük meg a hősi halottak neveit nem kimondani, mert tudtuk, hogy Szabó, Kiss, Kovács, és Nagy lesz belőlük, ha a hősi halottak katalógusát megvizsgáljuk. Sajnos jól tudtuk. Egy még szomorítóbb valóság is feltárult előttünk, amikor a temetőben egymással szemben két Kiss hősi halottat találtunk nyugodni. A személyleírás szerint mindketten az Alföldön, közel egymáshoz születtek, és ellenséggként adták életüket az északi és déli hadseregek harcában.

A lehetőség képe elrettentett. Nem akartam és nem kerestem a véletlen valóság lehetőségét, de elképzeltem, s ma is hatása alatt vagyok a gondolatnak, hogy két magyar fiatal élet nem szülőhazájuk és családjuk védelmében, hanem idegen érdek szolgálatában ontja egymás és saját véré.

Kábultan és megdermedve olvastam a nyilvántartási adatok között, hogy Kiss Jamesz 29 éves őrmester a New York államban található Royal melletti csatában 1864. június 11-én hősi magatartást tanúsított, és vitézségi emlékérdemben lett részesítve.

A vele szemben harcoló Kis Stephan, aki Magyarországon „farmer” volt, Alabama államban szolgált a 8. Ezred „Crescent Rifles” híres századában, alhadnagyként, 38 éves volt.

Nyilvánvalóan nem tudták, hogy magyar céloz és ad le halálos lövést a másik magyarra és két ellen közt egy idegen hazáért ömlesztik ki véréket. Ha ezt nem nevezzük nemzeti tragédiának, akkor adjunk még egy sorsot ehhez a történelmi szörnyűséghez: 1864. február 24-én éjjel, Mihálóty Géza ezredes a Buzzard Roost Gap-nél ellenőrző szemlén váratlanul ellenséges tűzbe került, a közvetlen segédtisztjeiből három a helyszínen halt meg, ő maga súlyos nyaklövést kapott és pár órás szenvedés után elhunyt.

A magyar hősokról írt történelmi könyv, amely három évtizedes kutatás után Vassváry Ede lelkes alapos munkájának eredménye, rendkívül komoly és megrázó képet fest. Mikor a magyar nép történelmi sorsát idézzük, szomorúan kell megállapítanunk, hogy akarva, nem akarva, mi is részesei lettünk ennek a tragédiának. Ne higgyük egy percre se, hogy a világ hálát fog érezni, hogy a magyar

éberség, elszántság és hősiesség, amely megállította a török, a tatár, a kommunista hordákat valaha méltányolva, vagy elismerve lesz.

Nem ez a fontos, nem kérünk és nem fogadunk el semmi érzést, ami a sorsunk feletti sajnálkozást mutatna, mert az éppúgy hamis lenne, mint azok a kifogások, amit a washington-i magyar követség adott évről évre a csendőrnapi ünnepségi meghívásunkra. Tudjuk, érezzük, hogy Hazánknak nincs szüksége ránk. Nem baj, az elfelejtetteknek joguk azonban maradt, s azt senki nem veheti el tőlünk: gondolkozhatunk, emlékezhetünk és megőrizhetünk minden szépet és jót és jogunk van sírni.

Hallom muzsikádat, hallom énekedet,
Behunyom a szemem, látom a képedet.
Lecsorduló könnyel megtelik a szemem,
Nem érdemled, mégis ez az üzenetem:
Köszönöm a könnyet, le is merem írni,
Elfelejtetteknek legyen szabad sírni.
Rázom az öklömet, kiáltom, hogy MIÉRT?
És bolgogan sírok árva NEMZETEMÉRT!

vitéz Kiss Gábor

HAJAS ISTVÁN: KAKASTOLLASOK

Hol vagy hajdani nappalunk,
Szép álmú éjszakánk?
Hová lett tollas sereged,
Szép magyar hazám?!
Békéd őrzői nincsenek,
Falvak, s kisvárosok,
Csillagok útján tartanak
A Kakastollasok.

Akácos országutakon
Nem jönnek őrszemek.
Tömegsíroknak hőseként
Békétlen fekszenek.
Ők állták vártád nemzetem,
Végsőkig, mint sasok.
Oltárodért véreznek
A Kakastollasok.

Új hajnalunk, ha felvirradsz,
Ragyogd be sírjukat!
Harmatozd égálmuk felett
A vadvirágokat!
Emléküket vigyék tovább
Az ifjú harcosok,
Hadd álmodják a szebb jövőt
A Kakastollasok.



CSENDŐRNAP CHICAGO-BAN, 1999. FEBRUÁR 21.
HÍVEN! BECSÜLETTEL! VITÉZÜL!

VITÉZ KISS GÁBOR: HONTALANOK ZOKOGÁSA

Tudjuk, mondjuk, valljuk, hisz Isteni csoda,
Minden élő lénynek van meleg otthona.
Puha, felpárnázott, biztonságos fészke,
Gunyhója, hajléka, biztos menedéke.

Fecskének, gólyáknak nem is egy, de kettő,
Jókedvében tette ezt így a Teremtő.
Kinek nincsen háza, van helyette mása,
Isten kegyelméből Otthoni lakása.

Az otthoni lakást, úgy hívják, hogy HAZA,
Annak a költőknek volt teljes igaza,
Aki szívfájdalmát a versébe írta,
Mikor a „Gólyához” keservét elsírta:

„Neked két Hazát adott végzeted,
Nekünk csak egy volt, s az is elveszett.”

Most, mikor írom ezt a kis versemet,
Idézni hős Tompát csak tisztelni lehet.
A szomorúságot takarni nem lehet,
Húszezerünknek is csak egy volt,
S NEKÜNK IS ELVESZETT !!!

FELDERÍTETLENÜL MARADT BÜNCSELEKMÉNY

Ófehértó községben egyik ottani lakos vegyeskereskedő borpincéjének lakatját 1936 tavaszán ismeretlen tettesek álkulccsal kinyitották és onnan három hordó pálinkát (hordónként 50 liter) 450 pengő kárértékben ellopták.

Az ügyben a baktalórántházai örs a nyomozást lefolytatta, de az, valamint több pótnyomozás is eredménytelen maradt.

Az említett év nyarán lettem a nevezett örsre helyezve.

Szeptember hónapban az örsparancsnok szolgálatba vezényelt a fentebb leírt eset nyomozására. Az addigi nyomozás, illetve pótnyomozások jegyzeteit átadva azt is közölte velem, hogy ez ügyben már 12 esetben folyt nyomozás eredménytelenül.

A jegyzeteket Tóth csendőr járőrtárssal áttanulmányoztam, de azok alapján nem sok eredményre volt kilátás. Majd kerékpáron az ügy nyomozására szolgálatba indultunk. Már három napja puhatoltunk Ófehértó községben eredménytelenül. A számba jöhető gyanúsítható személyekre semmiféle terhelő adatot beszerezni nem sikerült. Megnehezítette a nyomozást az is, hogy igen kevés helyi és személyi ismerettel rendelkeztem, mert alig pár hónapja szolgáltam ezen az örsön. Úgy határoztam, hogy szolgálatból bevonulunk.

Levonulóban utunk a káros üzlete előtt vezetett el. Egy gondolatom támadt. Megnézzük a káros pincejét, hátha volna ott olyan hasonló hordó, mint amilyenek az ellopottak. Ugyanekkor arra is gondoltam, hogy ha az ellopott hordókat a tettesek meg is semmisítették, azok vasabroncsait valószínűleg megtartották. Ismertem ugyanis a falusi nép szokásait, hogy vastárgyakat, abroncsokat, stb. előszeretettel gyűjtöttek, mert azokat gazdaságukban felhasználják. Közöltem elgondolásom a járőrtársammal.

A kereskedő éppen otthon volt s készséggel állt rendelkezésemre. Megmutatta a pincét, amelyben több kisebb-nagyobb üres pálinkáshordó volt. Kértem, mutasson nekem olyan hordót, mely az ellopottakkal azonos, vagy azokhoz hasonló. Mutatott is több hasonló hordót. Alaposan megnéztem a hordókat, azok abroncsait is és mindjárt megállapítottam, hogy az utóbbiak mind gyári készítésűek. Kértem a káróst, hogy adjon nekem a hasonló hordókról két

abroncsot. Ő mindjárt le is vette azokat és átadta nekünk, közöltem ezután járőrtársammal, hogy visszamegyünk a községházára a nyomozás további folytatása végett. Odaérkezésünk után a jegyzőtől két bizalmi egyént kértem s azokkal együtt mentünk az ügyben gyanúsítható személy lakására házkutatás megtartása végett.

A házkutatást az udvaron volt mellékhelységekből kezdtük. Kis idő múltán a baromfiólból 4 darab hasonló méretű és gyártmányú hordóabroncs került elő. Mindjárt láttam, hogy azok szegecselése is gyári munka volt. A baromfió után az udvaron levő szalmakazal átkutatása következett. A szalma elrakása után, a kazal fenekén még 14 darab azonos abroncsot találtunk. Ezek után megkérdeztem a porta tulajdonosát, hogy honnan valók az előtalált abroncsok és azokat honnan szerezték. Azt válaszolta, hogy a fia találta valahol és hazahozta, mivel azokat a gazdaságukban szekerjavítás, stb. céljaira felhasználhatják. Miért tették a szalmakazal alá? Erre pedig az volt a válasz, hogy az udvaron hányódtak és a szalmát úgy rakták rá.

Kikérdezés végett a gyanúsítottat és atyját a községházára rendeltem. Aznap a gyanúsított és az általa megnevezett két tettestársa kikérdezésével voltam elfoglalva s 22 órakor hazaküldtem azzal, hogy másnap reggel kikérdezésüket tovább folytatom, s e célból 6 órakor mind jelenjenek meg a községházán. Kikérdezésük folyamán az 1. számú gyanúsított, a porta tulajdonosának fia, akinél házkutatást tartottam, elmondta, hogy az év tavaszán egyik este megbeszélték az általa már megnevezett két barátjával, hogy valahonnan pálinkát szereznek. Pénzük nem volt, megpróbálják hát kinyitni a kereskedő borospincéjének lakatját. Ott van pálinka hordószámra, mert a kereskedő mindig onnan hordja azt fel az üzletbe eladás végett. Ha tényleg találnak ott hordó-pálinkát, néhány kisebb hordóval elvisznek onnan és a község határában, az uradalom burgonyaföldjén elrejtik. A burgonya indája elég nagy már és ha a barázdába teszik, be is tudják takarni. Senki nem keresi azokat ott.

Aznap éjjel éjfél és egy óra közötti időben elmentek a sértett borospincéjéhez. Kis ideig figyeltek, hogy a kereskedő alszik-e már. Mikor erről meggyőződtek, ő a

magával vitt meghajlított szeggel a lakatot kinyitotta, azután ketten a pincébe mentek, míg a harmadik kint figyelt. A pincében három kisebb hordó pálinkát kiválasztottak és azokat kivitték onnan. Ő a pinceajtó lakatját visszazárta és azután mindegyikük egy-egy hordót a vállára vett s azokat az uradalom burgonyaföldjén, a burgonyatábla közepén a barázdában elrejtették. Azután hazamentek lakásaikra. A hordókra tíz napig rá sem néztek, mert tudták, hogy azokat a csendőrök keresik. Ez idő eltelte után esténként kimentek a hordókhoz, ott iszogattak és üvegekben haza is vittek pálinkát. Amikor pedig a pálinka kifogyott, a hordókat széjjelszedték s annak dongáit, valamint abroncsait az 1.számú gyanúsított lakására vitték. A dongákat eltűzelték, az abroncsokat azért tartották, mert azoknak a gazdaságukban hasznát veszik. A másik két gyanúsított a fentiekkel egyezően adta elő a cselekmény elkövetését.

A helyszínen bemutatták a lakat kinyitását és azon helyet is, ahol a hordókat annak idején elrejtették.

A nyomozás befejezése után még beszélgettem a gyanúsítottakkal. Megkérdeztem többek között azt is, hogy ebben az ügyben már több járőr is kikérdezte őket, miért nem mondták el az esetet azoknak ugyanúgy, mint nekem? Egyöntetűen azt felelték, hogy igaz, több esetben kérdezték őket, de nagyon szigorúan bántak velük, hogy így nem voltak hajlandók megmondani, hogy a pálinkát elvitték. Ha olyan szépen bántak volna velük előzőleg, mint a én, akkor azoknak is megmondották volna.

A fenti eset tehát kiderült. Sajnos a pálinkát már nem lehetett feltalálni, mert a tettesek elfogyasztották. A megtalált abroncsok és gyanúsítottak beismerése alapján a nyiregyházai bíróság ítéletet hozott és az első számú gyanúsítottat 8 hónapi, a másik két tettestársát 6-6 hónapi fegyházbüntetésre ítélte.

Megjegyzésem a fenti esethez csak annyi, hogy nem mindegyik gyanúsítottal lehet túl szigorúan foglalkozni. Hosszú gyakorlati tapasztalatom alapján az is bebizonyosodott, hogy a nyomozó járőrnek meg kell látnia, hogy fellépése milyen hatást vált ki a gyanúsítottból és ahhoz mérni a vele való további foglalkozást. Ezt igazolja a fenti ügy nyomozása és a gyanúsítottak nyilatkozata.

Nagy főtörzsőrmester, Kanada

A NAGYVÁRADI CSENDŐR TANZÁSZLÓALJ BUDAPESTI ÖSSZPONTOSÍTÁSA – 1944. AUGUSZTUS

1944. július közepe táján a nagyváradi csendőr tanzászlóalj négy tanzászádat - egy járőrvezetői és három járőrtársát - az őrsparancsnoki tanzászáddal kivételével Csáktornyára helyezték. A tanzászádot napi felváltással vasútvonalat biztosították, míg a másik három folytatta rendes kiképzését. Míg a sorraikerülő biztosítást századomnál T. János Ludovikát végzett csendőr főhadnagy végezte, én az elméleti oktatással (Büntetőjog és Szolgálati Utasítás) voltam elfoglalva. Ottartózkodásunk alatt a partizánok egyetlen szabotázs-cselekményt sem követtek el.

Sötétedéstől virradatig kijárási tilalom volt. Egyik éjjel két kerékpáros lámpa nélkül haladt a főutcán. A szolgálatban álló csendőr járőr „állj” felszólítását figyelmen kívül hagyva továbbhajtott. A járőr utánuk lött, az egyik lövés az utca felett átvezető egyik telefonvonalat elszakította. A kerékpárosok nem sebesültek meg, elhajtottak. Az ügyet én vizsgáltam ki, mert minden fegyverhasználatot - akár eredményes volt, akár nem - jelenteni kellett. Ezenkívül a járőrnek a kilőtt két hüvelyt be kellett szolgáltatni, amit csak a Csendőrségi Felszerelési Anyagraktártól kiutalással lehetett pótolni, mivel honvédségi, vagy más lövedéket nem lehetett a csendőrpuskákban használni. Részletes írásbeli jelentésem az illetékes hadbíróshoz került, mely a fegyverhasználatot jogosnak minősítette s az eljárást beszüntette.

A kerékpárosok kilétét a lakosság segítségével megállapítottuk. A fiatalembereket felsőbb utasításra kioktattam s ezzel az ügyet le is zártuk.

Kormányzóhü alakulat

Körülbelül 3-4 heti vasútvonal biztosítás után parancs érkezett azonnali áthelyezésünkre. Újabb feladatunkat csak később, utazás közben közölték a tanzászlóalj parancsnokával, Péterffy Jenő csendőrezredessel. Ismerőseinktől el se búcsúzhattunk. Böröndömet a századírnokra bízva rohantam az állomásra. A vasúti szerelvény már készen állt, mire odaértem. A nyári melegben alaposan megizzadtam. Tepliczki Mihály alhadnagy szolgálatvezetőmmel arányosan szétosztottuk a

teherkocsikat a századok között, szalmát rakatva azok padlójára. Az öt parancsnoki lovat egy külön kocsiban helyeztük el a két polgári lóápolóval. A szerelvény végén egy másodosztályú kocsi állt a tisztek és a tanzászlóalj iroda számára. A kijelölt időben elindultunk.

Míg tisztársaim a másodosztályú vasúti kocsi ülésén bóbiskoltak, én embereim mellett a századiroda szalmáján kényelmesen átaludtam az éjszakát. Közben félreállított személyvonatok mellett megállás nélkül gyorsvonati sebességgel rohantunk át az állomásokon. Szerelvényünk csak víz és szénszükségletének felvételére állt meg. Közben mi is kinyújtóztathattuk elzsibbadt lábainkat. A reggeli órákban a fővárosban voltunk.

A Nagyvárad tanzászlóalj szállása az Üllői úti vonatoslaktanya külön tömbben álló garázsja lett. Azonnali készütséget rendeltek el, mert a németek, vagy nyilasok támadásától tartottak. Géppuskákat és golyószórókat tűzelőállásba helyezték, és csendőr járőrökkel portyáztatták a környéket. A körletet még a tisztek sem hagyhatták el, mindenki a tanzászlóalj konyháján étkezett. Napközben állandó kiképzés folyt, a gyakorlat tárgya néptömeg szétoszlatása, ellenséges érzelmű járőrök lefegyverzése és körkörös védelem volt. Minden csendőr füstgyertyát és kézigránátot kapott. Faraghó Gábor a csendőrség felügyelője személyesen is ellenőrizte a kiképzést.

Az iskola és tan-, illetve századparancsnokokat váratlanul kormányzói kihallgatásra rendelték. A királyi vár fogódótermében a sor élén Faraghó állt. A tiszteknek minden formalitás nélkül csupán nevüket és beosztásukat kellett jelenteni a kormányzónak, aki mindenkivel kezét fogott. Utána röviden ismertette az ország nehéz helyzetét, a nyilasok hatalmi törekvéseit és a németek a szövetségesekhez nem illő viselkedését. Hangsúlyozta, hogy a zsidóság deportálásáról a németek a semleges országokban filmet mutogatnak, melyben a magyar csendőrt rossz színben tüntetik fel. Elmondta, hogy mennyi tiltakozó levelet kapott külföldről, köztük a Pápától, a svéd királytól és másoktól. Kérte, hogy bizzunk benne, mert elhatározásában csupán a nemzet egyetemes érdekeit tartja szem előtt. Még néhány napi összetartás után a csendőriskola visszatért Nagyváradra.

A románok átállása következtében a budapesti összpontosításban résztvevett „kormányzóhű” csendőröket tábori csendőrként (???) az Erdélyben harcoló hadosztályokhoz osztották be. Pár nap múlva már az áttört, vagy elhagyott magyar arcvonalon csatárként harcoltak, és nagy veszteségeket szenvedtek. A megmaradtakat a fővárosba rendelték, ahol a város védelmére készülődő egységekbe osztották be őket. Nagy részük ott esett el, míg az életben maradtak szovjet fogságba estek.



1964. CSENDÖRNAP

Bajtársak!

Testületünknek az idén tizenkilencedik születés- és ünnepnapját töltjük az emigrációban. Ezekben az órákban mindnyájunk lelki szemei előtt megjelenik a láthatatlan kürtös és megszólal az imajel. A szibériai sarkvidéktől az Alpok keleti hágóig megjelölt és jeltelen sírokban bajtársaink sokasága alussza örök álmát. Hősök, vértanúk és áldozatok voltak valamennyien. Azóta közel két évtized telt el. Tizenkilencszer virágozott ki hantjaik felett az akác és a havasi gyopár, ugyanannyiszor borult sírjaikra fehér halotti lepelként az első hóesés. Mi, életben maradt bajtársak hősi életáldozataikra gondolva, mély hódolattal hajtjuk meg számukra a megemlékezés láthatatlan zászlaját lelkünkben.

A Magyar Királyi Csendőrség kanadai emigrációja hagyományosan és csoportonként meghonosodott szokások szerint tartotta meg ezideig minden esztendőben ezt a napot.

Bajtársak! Egyben és egyenként kérek mindenkit, hogy az idén is a régi lelkesedéssel tartsuk meg Testületünk megemlékezési ünnepét. Legyen ezen nap - miként eddig is volt - a megemlékezéseken kívül bajtársi szeretetünk és összetartozásunk eleven forrása. Felkérem a csoportvezető bajtársakat, hogy az ünnepségek lefolyásáról rövid beszámolót szíveskedjenek küldeni, hogy azokat tovább jelenthessem, mint kanadai munkánk bizonyítékát.

Örömmel jelenthetem a Bajtársi Közösségnek, hogy közel húsz esztendő hétköznapi gondjainak és az előrehaladó

éveknek ellenére is, hogy szellemünk töretlen. Azok a bajtársaink, akik lélekben megmaradtak annak, akik voltak; töretlen hittel járják azt az egyenes utat, amit már közel húsz esztendeje taposunk.

Ennek az útnak számunkra három alappillére van:

1. Rendületlen hűség a befogadó új Hazához;
2. Ragaszkodás régi szenvedő Hazánkhoz és Testületünk hagyományaihoz;
3. Munka a szeretet, a kölcsönös megbecsülés és bizalom alapján Testületünk itteni emigrációs életében.

Ez a hármas célkitűzés mutatja részünkre az egyenes és helyes utat. Kérjük Isten segítségét - most a közelgő Csendőrnapi alkalmával is -, hogy ezen úton járassuk az Úr 1964. esztendejét.

A Bajtársi Levél Szerkesztősége már régebben Csendőrkönyv kiadását tűzte ki célul. Erre vonatkozólag már közlemények jelentek meg, s bajtársi levelezés is volt. Megelőzőkre hivatkozva felkérem a csoportvezető bajtársaimat, hogy most a Csendőrnapi alkalmával vessük fel ezt a kérdést újra mindannyiunk előtt.

Bajtársak! Mindenkit szeretettel kérek, hogy tegyünk meg mindent, hogy az idei Csendőrnapi legyen gyümölcsöző bajtársi szellemünk ápolására. Legyen előttünk elszóltott Hőseink szelleme, s járjuk Híven, Becsülettel, Vitézül a magyar csendőr kálváriás, de célhoz vezető útját.

Bajtársi szeretettel:

Deme Lajos

Szakaszvezető százados

MKCSBK Kanadai területi vezető

KÖVENDY KÁROLY: EGY ARANY VITÉZSÉGI ÉREM ÉS
EGY LOVAGKERESZT TÖRTÉNETE
AZ 1964-ES CSENDŐRNAPRA

(RÉSZLET A BAJTÁRSI LEVÉL XVII. ÉVFOLYAMÁNAK
2. SZÁMÁBÓL)

Lassan 20 éve már, hogy csendörök szállták meg a Vereckei szorosot, s napokon át harcelőrsbe bevetve tartották fel a százszoros túlerővel támadó szovjet hadsereget; míg a tizedére apadt és a Kárpátok előterében kivérzett honvédségünk berendezkedett az utolsó erődövébe, az Árpád-vonalba.

A fenséges Kárpátokban Alsóverecke alatt húzódik a Keleti Beszkidek, ezen a részen a Kicsérka és a Buzsora vonulata. Nem messze innen egy kicsi falucska Vezérszállás, hol honfoglaló Árpád apánk tartotta első pihenőjét...

A Buzsora déli lejtőjén, viharvert óriásfenyők alatt egy kis tisztáson számtalan jeltelen katonasírt nőttek be a kárpáti piros vadvirágok... Ezek a hős fiúk csendörök mind, ott alusszák a Hősök örök álmát, s köztük pihen Sarudy László zászlós, a Magyar Királyi Ungvári Csendőr Tanzászlóalj 1. századának szakaszparancsnoka.

Róluk szól a történet, olvassátok Bajtársak, emigráns magyarok, felnőttek és fiatalok, s emlékezzetek!

1944. október 6. este 11 óra... A csendőr kürtös az imát fújja... több tucat rohamsisakos csendőr féltérdre ereszkedve, a vasfegyelem pompájában búcsúzik Ungvártól. Az alvó város csendjébe beleharsog a csendörök búcsúja... Aztán felzúgnak a nagy motorok s a gépkocsioszlop elindul, a város békésen alszik tovább... 100 kilométerre északra felé viszont villámlik, zúg, morajlik a front...

Sarudy László zászlós ebben a pillanatban érkezik vissza a laktanyához. Rohan az őrséghez, aztán a riadótérre. A zászlóalj elment s ő, aki az indulás óráig tartó várakozásának unalmában csak pár percre kerékpározott ki a városba búcsúzni egy barnahajú kislánytól, vagy valami fontosat írni Debrecenbe csendőr alhadnagy édesapjának, ugyan ki tudja már, lemaradt.

A csapatszállító gépkocsioszlop három óra késéssel futott

be a frontról s ő, a fegyelmezett alantos tiszt, és a rendez szokott előljáró súlyos hibát követett el: nem tartózkodott emberei mellett s itthon maradt! Sarudy László szégyenében fejét csapkodja, sóhajtozik s mint az élő lelkiismeret, azonnal cselekszik! Kerékpárra ugrik és indul a zászlóalj után.

Az ismertetett rövid szóbeli parancs szerint a zászlóalj Munkácson és Szolyván át Polenáig, s onnan a 13. hadosztály harckörletébe ment.

Ungvár-Munkács 40 kilométer, Polenafürdő újabb 30! Egész éjjel tapossa a pedált, és nem azért volt többszörös KISOK-bajnok (Közép Iskolás Sportolók Országos Köre) Debrecenben (én is onnan ismerem), hogy mire a nap eléri a delet, ne jelentkezzen századparancsnokánál, vitéz Toldy századosnál... Ezzel jótette hibáját.

Sarudy zászlós éppen jókor veszi át szakaszát! Alsóverecke községben folyik a harc s egyre hevesebben támad a szovjet! Még ki se pihente magát a 80 km-es éjjeli kerékpározás után, mire szovjet páncélosok törnek át a falun, s túlhaladnak a Sarudy szakasz védővonalán... Sarudy azonnal intézkedik!

Emberei összecsavart nyeles kézigránát-köteget dobnak a két harckocsi hernyótalpa alá, mindenki fedezi magát s a fülszagató robbanások után leszakadt talpaikkal megállnak a páncélosok... Sarudy zászlós kirántja pisztolyát, s vad elszántsággal a páncélosokra ugrik, a löréseken és más nyílásokon keresztül teszi ártalmatlanná az ellenséges harckocsik legénységét...

Aztán szovjet gyalogság támad, egybefolyik a géppuskák zakatolása, de az ellenség nem tudja a falut elfoglalni, a csendőrvédők ellenállásán megtörik ereje...

Lovass próbacsndőr tizedes és Földes szakaszvezető kiemelnek egy szovjet géppuskát, és vállalkozásukból zsákmányolt fegyvereket hoznak...

Másnap a harc tovább folyik s parancs szerint az esti szürkületben a század visszahúzódik a Buzsora magaslatára, s védelmi állásba megy az Árpád-vonalban...

Hajnalban már az Árpád-vonalat támadja a szovjet... Aknavető robbaja, aknák és gránátok zúgása, alacsony támadó szovjet repülőgépkötelékek zavarása után megindul a szovjet gyalogság tömegtámadása...

A Sarudy szakasz most kedvezőtlen területet véd! A

vonal nyílt, fák nincsenek, s csak a jól kiépített futóárkok és az ellenség felé lejtő terep jelentenek biztonságot.

A hadosztályhoz löszerutánpótló kérelem érkezik: fogytán van a csendörök löszere, a hadosztály nem rendelkezik Manlicher tölténnyel, nekik is igényelni kell...

A csendörök kézigránáttal tartják magukat s itt-ott hallatszik még 1-1 lövés... A szovjet megbátorodik és támad, súllyal a Sarudy szakaszra! Tarjáni őrmester golyószórójában még van egy tár. Hagyja, hogy az ellenség támadjon, a szovjet katonák közelednek... Tarjáni közvetlen közelről nyit tüzet és szinte megsemmisíti az ellenséget... De nincs több töltény! Egy-két közelharc után a század kénytelen feladni a védőállást, s visszahúzódni egy cserjésbe.

A hadosztálynál tetőfokra hág az izgalom! Az ellenség uralja az Árpád-vonal egyik szakaszát!...

Hajnalra megérkezik a löszerutánpótlás. A csendörök betárolnak. Toldy százados Láczy-Szabó László főhadnagynak adja át a századparancsnokságot. Toldy a hadosztályhoz megy és a testvérszázadot kutatja, majd rádiótáviratokat küld és segítséget kér...

Jön a szigorú parancs: a csendör századnak minden áron vissza kell foglalnia az Árpád-vonalat!

A szakaszparancsnokok rohamra készítik elő embereiket. Láczy-Szabó főhadnagy az óráját nézi... Még 1-2 perc s a roham megindul!...

Négy golyószóró egyszerre nyit tüzet! A század felugrik! Rohanni kell, tisztás és nyílt terep, emelkedő!

Sarudy zászlós az élen rohan, s egyszer csak elterül a fűben... Két csendör odaszalad, láblövést kapott, erősen vérzik... Felemelik szakaszparancsnokukat s vinni akarják vissza, csak el innen mielőbb, ebből a tüzorkánból... Egy éles csattanás, Sarudy zászlós életét ontja ki egy szovjet lövedék, halántéklövést kapott...

De a támadás sikeres! A század erősen tért nyert! Tarjáni őrmester rohan az élen! Úristen, most segíts! Mint vad puszták óriása, úgy ugrik fel az Árpád-vonal tetejére és lö, szúr minden ellenségre! Egymás után dobja gránátjait! Emberei beérik! Eszeveszett küzdelem! A Láczy szakasz is betör! Oldalt a Jeres szakasz is eléri a vonalat...Vagy 10 perces kemény kézítása, dolgoznak a puskaagyak! De a

vonal a miénk! Tarjáni őrmester is összeesik, egyszerre kap lövést és egy akna-repeszt a hátába...

Hírvivő száguld jelenteni: „Az Árpád-vonal a miénk! A csendör század sikeres rohammal visszafoglalta!”

A hadosztály megkönnyebbülten sóhajt fel! A csendör század tisztázta a veszélyes helyzetet...

Tarjáni őrmestert ott viszik lefelé... Csillik szakaszvezető elesett, Dobos főtörzsőrmester súlyosan megsebesült... Órákig tart, míg tisztázódik a helyzet, egy napig, míg eltemetik a halottakat... Tarjáni vonalában és környékén 84 szovjet halottat számolnak meg, köztük több tisztet.

És lent a Buzsora aljában, a kis tisztáson, óriásfenyők árnyékában pihen Sarudy zászlós és vagy 40 csendör... Sírjukon az árva rohamsisak, fejüknél nyírfakereszt... Ők Hősök voltak mind, hiven, becsülettel és vitézül a Hazáért mindhalálig!

Sarudy László zászlóst a zászlóaljparancsnok a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjére a hadiszalagon kardokkal terjeszti fel.

Tarjáni őrmester vöröskeresztes mentőautón ér a szolyvai tábori kórházba, a vérvesztéségtől eszméletlen... A kórházi ágyon tér magához s kis mosoly suhan végig meggyötört arcán, amint hallja, hogy a csendör roham sikeréért és kiváló, vitéz példaadó magatartásáért a Magyar Arany Vitézségi Éremre terjesztették fel...

A század még 10 napig tartja az Árpád-vonalat, néha kétségbeesítő körülmények között... Minden nap újabb és újabb sírok gyarapodnak lent a völgyben... Aztán felsőbb parancsra visszavonul a csendör század... Újabb keserű feladatok várnak rájuk, a román árulás következtében már az Alföld szélén a szovjet...

Utolsó útjuk a friss temető mellett visz el. A háború poklában megkérgesedett szívé csendörök könnyes szemmel búcsúznak a síroktól: „Zászlós úr, még visszajövünk!”

Kövendy Károly

RÉSZLETEK A BAJTÁRSI LEVÉL KÜLÖNBÖZŐ SZÁMAIBÓL

KUMIBÁCSI

- Jónapot, Kumibácsi! Mit csinál?
- Szép idő van, Matyika.
- Nem nehéz az a fűrészelés?
- De a jövő héten itt lesz megint az eső.
- Milyen szépen szalad a fűrész a fában!
- Igaza van, az idén sok az eső.

Ez a párbeszéd egy dunántúli laktanyában hangzott el úgy a 20-as évek végén a nős altiszti lakásban lakó szakaszparancsnok és a szintén a laktanyában lakó szárnyparancsnok 4 éves fia között. Mintha az a közismert társalgás ismétlődött volna meg, amit két süket folytatott egy vízparton ilyesféleképpen:

- Adjon Isten jónapot.
- Fódozom a csónakot.
- Hát az öreg hol maradt?
- Még a tavaly kilyukadt.

A különbség a csendőrlaktanya udvarán lezajlott társalgásban csak annyi volt, hogy ez nem volt versbe szedve, és nagyothalló csak az egyik fél volt. A másik fél jól hallott, csupán a gyerekfej makacsságával ragaszkodott a maga tárgyköréhez. És mindkét fél szórakozása csodálatosan kielégítő volt. A köztük fennálló barátságnak nagy volt a mélysége és őszintesége. Csekélységek azt nem zavarhatták.

De a szolgálatot sem, mert Kumi alhadnagy a szolgálatát rossz dobhártyája ellenére is kiválóan ellátta. Azzal a kötelességtudással, azzal a hűséges, becsületes, mindig helytálló gondolkozásmódjával, amelyet egyszerű magyar paraszti környezetéből hozott magával a tollas kalap alá! Meghallott ő mindent, ami a közbiztonságra fenyegető volt!

Hatalmas, kissé már meggörbült természetével a Török-Perenc környéki csendőrség példaképe volt. Hajlottságára nem annyira a kor volt irányadó, mint inkább mindaz, amit egy hosszú csendőri pályáján kiállott. Jelleme azonban olyan egyenes maradt, mint a jegenye! Tisztelte, becsülte őt alárendeltje, előljárója egyaránt.

Nagyothallása nem tette félszeggé. Előfordult ugyan néha, hogy oktatás közben egy-egy határozott mimikával, de halkan adott helytelen feleletet is elismert, ami a fiatal csendőrnemzedék arcára ugyan derűtséget csalt, de ez inkább az oktatás javára vált, elvégre minden egyes csendőr fellépését határozottság kell, hogy jellemezze, na meg aztán az oktatást is jó kedvvel kell kiállani.

Neveltségesség tárgya viszont soha nem volt, hiszen mindenki tudta fogyatékos hallásának eredetének: a horvát határszélen, ahol Kumi mint őrsparancsnok éveken át működött, az első világháborút követő elembertelenedés időszakában, amikor minden tekintélyt leráncigált a fékevesztett csöcselék, örskörletének immáron egy vadonatúj műállam polgárává vélt salakja csoportostul kegyetlenül elverte és ilyen állapotban átdobta az új határon ezt a kemény magyart. A sérüléseket kiheverte az elpusztíthatatlanul szívós szervezet, csupán a dobhártya fizetett rá.

Nem akadt többé csendőr, aki az öregem mosolygott volna, ha melléhallott, s még a bizonytalan feleletet is hangosan kivágta mindenki, amikor megtudták e fogyatékos eredetét. Mert hát csendőr és megértés, tisztességtudás, fegyelem, önuralom, ragaszkodás, megbecsülés, ez egy volt mindig!

EMLÉKEZETES NYOMOZÁSI TÖRTÉNETEK

A magyar ember hirtelen haragjáról közismert. Egy ilyen okból elkövetett bűncselekményre mutat a megtörtént, alábbi eset.

Az egyik hajnalon egy kerékpáros az örsön jelentette, hogy a nagy kiterjedésű tanyavilág egyik útszéli csárdája mellett agyonvert fiatalemberre bukkantak.

A járőr azonnal a helyszínre indult. Ott már nagy tömeg gyűlt össze a szomszédos tanyákról. Az áldozatnak felismerhetetlenségig össze volt zúzva a feje. Minden kétséget kizáróan bűncselekmény folytán. Az ott levő tömegből senki sem ismerte. A járőr a zsebeit átkutatta, s talált nála egy hétről szóló bérletszámoló cédulát a vasúti pályafenntartástól, melyen neve és lakhelye is szerepelt. Egy távolabbi új telepen lakott, s azért nem ismerte senki.

Eszembe ötlött a nyomozástan tétele: „a tettes a helyszínre rendszerint visszatér”. Szemügyre vettem a tömeget az előbbi tétel kipróbálása végett. Észleltem, hogy a tömeg külső szélén két fiatal gazdálkodó testvér bizalmasan suttog egymásnak. Óvatosan a hátuk mögé kerültem, s az egyiknek vállára téve a kezem, határozott hangon megkérdeztem:

- Miért vertétek agyon ezt a szerencsétlent?

A hirtelen feltett kérdésre a másik azt válaszolta:

- Csak meg akartuk ijeszteni...

Az úgy nyomban kiderült. A két testvér elmondotta, hogy este betértek az útszéli vendéglőbe egy-két pohár borra. Lett abból pár liter. Közben a vendéglőbe jött az áldozat is. Beszédbe elegyedtek. Megtudták tőle azt, hogy szegény pályamunkás, fizettek hát neki is. Majd zárórakor a csárdás elküldte őket. Az úton haladtak hármában a tanyájuk felé, s dalolgattak. Egyszerre az elhalt azt mondotta nekik: „Jó nektek, mert gazdag parasztok vagytok, és csak akkor dolgoztok, amikor akartok!” Erre ők felbőszültek, nekimentek és ütlegelték. Közben az egyikőjük egy ütlegelést szerzett, amivel addig verte a fejét, míg mozgott. Azután nyugodtan hazamentek és reggelig aludtak, mint akiknek rendben van a szénájuk.

Nagyon sok volt a véletlenségből okozott emberhalál. Sokkal gyakoribb eset, mint az előbbieket. Egy ilyen esetet is

ismertetek a következőkben, melynek kiderítéséhez a szellemidézést valóban igénybe vettük.

Az egyik külközségből telefonon értesítették az örsöt, hogy a község éjjeli őret reggel, a vasútállomás mögött, agyonlőve találták.

Igyekezünk a helyszínre. Az őrsparancsnok szabadságon volt, s így a nyomozást a helyettese vezette.

A helyszínen az éjjeli őrt, Kovács Mihályt holtan, a jobb oldalán fekvő, összehúzott végtagokkal, a jobb kezében egy zsákot szoritva találtuk. A jobb szeme golyója mellett lövedék hatolt be az agyába, de kimeneteli nyílás nem volt, így az minden valószínűség szerint benn maradt az agyban. A vizsgálóbíró és a törvényszéki orvos megérkeztéig a helyszínt változatlanul megőriztük.

A boncolás során előkerült az agyból a lövedék. A szakértői vélemény szerint az egy 9 mm-es, amerikai gyártmányú forgópisztolyból származott. A törvényszéki orvos megállapítása szerint a halál éjjel két óra tájban állott be.

A lövés dörrenését az egész faluban nem hallotta senki, így az állomás személyzete sem. Az utolsó vonat este 10 órakor közlekedett és csak reggel jött a másik, így a vasútállomáson senki sem tartott éjjeli szolgálatot, nyugovóra tértek. A vasútvonal vicinális vasútvonal volt. A lövés irányát sem lehetett megállapítani, mert hiányzott a kimeneteli nyílás, és így a becsapódást sem lehetett kikövetkeztetni, tehát csak feltevésekre voltunk kárhozthatva.

Az áldozatnál talált zsákon Sz. M. jelzés volt. Minden ilyen kezdőbetűs egyénnél kutattunk hasonló zsák után, de ilyet nem találtunk.

Az egyik járőr az elhalt lakásán jelent meg a feleség megkérdezése végett. A folyosón zsákok voltak kiterítve és faldobozás végett szanaszét szórva. Mindegyiken Sz. M. jelzés, teljesen hasonló az elhunytjánál találttal.

Ekkor vett pozitív irányt a nyomozás.

Az asszony ugyanis kikérdezésekor előadta, hogy az ura éjjelente innen is, onnan is szokott valamit hozni, mert az éjjeliőr fizetésből nem tudta a nagy családját fenntartani. Előző este is magával vitte a zsákot, de hogy honnan akart valamit hozni, azt neki nem mondotta. Fogalma sincs, hogy kihez akart menni az állomás mögött.

Az állomás raktárával szemben lakott az igen vagyonos Tóth Pál, gazdálkodó. Az éléskamrája és termény hombárja a Kovács meglövési helyének a közelébe esett. Az öreg Tóth vagyonát Amerikában szerezte, ahol fiatalabb korában tíz évet töltött, egyedül éledgél, s a földjét bérbe adta ki. A bérben kapott terményt tartotta a kamrájában, illetve a hombárban.

A lövedékről szóló szakértői vélemény és hogy Tóth Amerikában is járt, reá terelte a gyanút. A fegyvertartási engedéllyel rendelkezők névjegyzékében nem szerepelt ugyan, de azért tarthatott fegyvert. A nála megtartott alapos házkutatás eredménytelenül végződött. Holtpontra jutott a nyomozásunk, s az eset a kiderítetlenek közé került.

Napok teltével bevonult az őrsparancsnok a szabadságáról, egykedvűen hallgatta meg a fenntebb leírt ügyet is. Pár nap elteltével az egyik reggelen azzal jött be az őrsre:

- Holnap reggelre a kezemben lesz a pisztoly, amellyel Kovácsot meglőtték!

Tudtuk, hogy nem tréfál, de még azt is észrevettük napok óta, hogy valamiben tör a fejét, mert igen szótlan volt.

Elindultunk tehát szolgálatba. Úgy irányította a dolgot, hogy az egyik járőr éjjelre abban a községben tartsa a nagypihenőt, ahol Kovácsot agyonlőtték, ő pedig jóval előbb elindult már e községbe. Ott a községi orvossal tartott előbb egy kis időjárás és politikai eszmecsere, majd rátért a tárgyra. Megkérdezte a doktort, hogy elég erős-e a szíve az öreg Tóthnak egy kis lelki megrázkódtatás kibírására. A doktor úgy nyilatkozott, hogy „jó erős még az öregnek a szíve, habár közel van a 80. életéhez”.

Aznap estére aztán kért két hitest, de még a község jegyzőjét is felkérte, hogy az éjjel fontos nyomozásnál legyen jelen.

Senki nem tudott semmit a továbbiakról, mert az őrsparancsnok tartózkodó volt mindenkivel szemben, ha valami nagyot akart véghez vinni.

Beérkezett a községbe a portyázó járőr is, s az ellenőrzés után azt a parancsot kapta, hogy éjfélig pihenjenek, de azután szükség lesz rá.

Pontban éjfélkor aztán ismertette Kérész a tervét:

- A legnagyobb csendben elmegyünk az öreg Tóth

lakásához. Ott az utcára néző ablaka alatt mindenki húzódjon meg. Én az ablakon keresztül beszélgetek az öreggel, s a hallottakat mindenki jól jegyezze meg.

Elindultunk hát a polgári egyénekekkel együtt a Tóth lakása felé. Az őrsparancsnok a pihenő szobáról magával hozott egy lepedőt. Az időjárás mintha megérezte volna, hogy szellemidézés következik; kísérteties volt. Komor fellegek tornyosultak az égen, fújt a szél és a távoli villanások vihar bekövetkeztét jelezték. A hold is csak ritkán mutatta meg sápadt arcát.

A helyszínre érkezés után a tiszthelyettes kivételével mindannyian az utcai szoba ablakai előtt leguggolva húzódtunk meg. Ő pedig magára öltötte a lepedőt, egy másik ablakot megkocogtatott. Többszöri kocogtatás után hallottuk, hogy Tóth felkelt az ágyból, s odajött az ablakhoz, melyen keresztül kérdezte:

- Ki az?

Kérész siri hangon:

- Nyissa ki az ablakot Pali bácsi!

Kinyílt az addig zárt ablak, s az őrsparancsnok siri hangon mondotta:

- Hát nem ismer meg Pali bácsi? Én vagyok, Kovács Mihály!

- Hát te vagy az Mihály?

• Igen én vagyok!

- Mit akarsz tőlem?

- Nem haragszom Pali bácsira, hogy meglőtt, csak azt szeretném tudni, hova tette a pisztolyt?

- Nem akartalak én meglőni, csak rád ijeszteni! Azóta nekem sem éjjelem, sem nappalom.

- Gondolom, de mondja már meg, hol van a pisztoly, mert nekem sincsen nyugodalmam.

- Ide a kert hátuljára, a vályogvető gödörbe dobtam!

- Köszönöm Pali bácsi! Nem haragszom magára, mert én voltam a hibás. Isten áldja meg, és legyen nyugodalma.

Ezután Kérész tiszthelyettes úgy lepedősen elillant az ablak alól.

Tóth még egy darabig sóhajtozott a nyitott ablakban, majd becsukta azt, s akkor mi is csendesen ellopakodtunk onnan.

Az őrsparancsnok már a községházán volt. Ott a jegyző és az esküdtek beérkezésünk után gratuláltak neki

sikeréhez.

Másnap a község tűzoltó szivattyújával mentünk a Tóth házához. Parancsnokunk csak annyit mondott az öregnek, hogy a vályogvető gödörjéből a vizet kiszivattyúzni akarjuk, mivel annak a fenekén van az a pisztoly, mellyel Kovács Mihályt meglőtték. Az öreg csak pislogott ehhez.

Két órai szivattyúzás után valóban előkerült a pisztoly.

Kérész tiszthelyettes még most sem kezelte gyanúsítottként az öreget. Évődött vele, s elmondotta neki, hogy az éjjel találkoztunk egy fehér lepelbe burkolt kísértetfélével. Felszólításunkra, hogy kicsoda, csak annyit mondott: „A pisztoly a Tóth bácsi kertjének végében levő vályogvető gödörben van, és Tóth bácsi csak véletlenül, nem készülve lőtte meg Kovács Mihályt.” Aztán eltűnt nyomban, mintha a föld nyelte volna el.

- Az pedig már Kovács Mihály volt! - mondta az öreg Tóth. - Én elég sokat beszélgettem vele! A fene sem akarta meglőni. Akkor éjjel hallottam, hogy a kamrámban matat valaki. Fogtam ezt a pisztolyt, amit még Amerikából hoztam magammal, kimenne látom, hogy egy alak ugrik át a kerítésen. Utánna eresztettem egyet, s biz az telibe találta szegény Mihályt.

Hát így is nyomozott valamikor Kérész tiszthelyettes.

HA ELSZÓLJA MAGÁT A TETTES

Az egyik örs havi fogalmazványai között B. községre vonatkozóan már hosszabb idő óta egy-egy tüzesetet tárgyaló jelentés is volt.

A szakasziparancsnok tüzetes és szakszerű átvizsgálás után megtette azokra észrevételeit. Így jutottak a fogalmazványok a szárnyparancsnoksághoz. Ez utóbbi az alaki észrevételein kívül elrendelte az örsnek a község soron kívüli, gyakori portyázását, különösen 22 és hajnali 2 óra közötti lesállások tartását, a bizalmiak alaposabb kiépítését, stb. Meggyőződése volt ugyanis, hogy a gyakori tüzesetek gyújtogatásból származnak.

Abban az időben még nem volt nyomozó alosztály, így az esetek felderítése tisztán az örs erejére volt utalva. A fogalmazványokból nem lehetett az örs, illetve a nyomozásokat lefolytató járőr részéről senmiféle mulasztást, felületességet megállapítani, az esetek egytől-egyig felderítettek voltak, legtöbbször „véletlen” következményei. Gondatlanság is alig volt megállapítható, szándékosság meg egyáltalán nem. A legtöbb tüzesetet a kéményből kiszálló és a zsuppfedélre hulló szikra okozta. Az egész község jóformán zsúppal fedett házakból állott, de így voltak fedve a gazdasági épületek is, eltekintve attól a kevés háztól, amely az utóbbi 1-2 évben leégett. A biztosító társaság kiküldöttjének is az volt a véleménye, ami a csendőrségnek, hogy B. községben egy sorozatos gyújtogatás folyik, vagy egyesek részéről haszonlesésből, vagy valaki, vagy valakik által bűnös, beteges szenvedélyből.

A szárnyparancsnok javaslatára a közigazgatási hatóság az éjjeli örök számát a szokásos 2 főről 4-re rendelte felemelni. Ez sem segített. A négy hosszú utcából álló község éjjeli nyugalma és biztonsága később már utcánként vigyázott 2 fő polgári ör. A lakosság eme megterhelése kellemetlen volt, de meg kellett tenni a folyamatosan ismétlődő tüzesetek megakadályozására, illetve végleges megszüntetésére. Arról nem is szólva, hogy az éjjeli örök ellenőrzése, stb. milyen megterhelést jelentett az illetékes örs számára.

A tüzesetek eddig a község lakóházain keletkeztek, de

ezek égése azután itt-ott átterjedt a gazdasági épületekre, szalma és széna kazlakra is. Istállók, sertésólak majd minden alkalommal a tűz martalékaivá lettek. Az utcánkenti éjjeli örködés a tüzesetek számát némileg csökkentette, illetve áthelyezte azokat.

A község lakossága kiterjedt szőlőművelést űzött, közvetlen a községgel összefüggő, messzire nyúló szőlőhegyeken. Sok présház és pince volt azokon. A bor az agyagos földpincében volt, a pince felett állt az ugyancsak zsúppal, náddal fedett présház a szőlő műveléshez szükséges különféle eszközökkel. Ezenkívül a présházban egy-két szalmafonású heverő is volt, ahol szükség esetén a korábban elázott vendég, szomszéd, vagy a tulajdonos is kipihenhetette mámorát. Most egymás után ezek gyulladtak ki, a tűz keletkezésének oka rendszerint nem volt megállapítható. Legtöbbször a présházak előtt elvezető úton ismeretlen egyének által eldobott gyufa, cigarettavég okozhatta a tüzet. Mire a tűzoltók és a lakosság a présházhoz értek, rendszerint már nem is volt oltanivaló, a tűz tökéletes munkát végzett.

A présház tulajdonosa, családtagjai az alibi legtüzesebb megvizsgálása alkalmával pontosan igazolni tudták holtartózkodásukat a tűz kiütése alkalmával.

A szakasziparancsnok a tájékoztatás alapján megállapította, hogy a nyomozás során semmi nem maradt felderítetlen, és a nyomozást végző járőr a legaprólékosabban állapított meg mindent. A tűz a kémény közvetlen közelében keletkezett, és ahogy a külső levegővel érintkezett, jóformán percekben belül égett az egész tetőzet, amit elősegített a tökéletesen száraz, pár éves zsuppfödél és az akkor uralkodó erős szél.

A szakasziparancsnok a leégett ház tetőzetére akart felmenni a kéményt tüzetesen megtekinteni. Ehhez létrára lett volna szükség.

- A házban van létra, onnét lehet fölmenni a tetőre - szólt közbe a még mindig falatozó gazda.

A konyhán az asszony főzött, a járőr fölő füstölthús szagát érezte.

- Adj' Isten! - köszönt rá az alhadnagy. – No, mit főz asszony?

- Egy kis babot, meg füstölt húst.

- Hát ez nem égett el?

- Nem, mert ezt Baghyéktól hoztam.

Baghyék öt házzal arrébb laktak a károsult házától, az állandó szélirányból kiesve.

A kémény tüzetes megvizsgálása során a szakasziparancsnok némi gyanús füstölődést fedezett fel a kémény ama oldalán, ahol a tűz kiütési fészke volt a károsult és szemtanúk által is megjelölve.

A helyszínelés után a károsulttól eltávozva Baghyékat keresték fel.

Ott a szakasziparancsnok rövidesen megállapította, hogy a füstölt húson kívül babot, lisztet és más aprólékos holmit vittek a károsultak pár nappal előbb hozzájuk. Baghyék háza palával volt fedve, a két évvel ezelőtti tüzeset után.

A kikérdezés és nyomozás most már gyors ütemben folyt le. A károsultból hamarosan gyanúsított lett, miután beismerte, hogy a ház kigyulladását kissé elősegítette belülről, a kémény mellől. A kérdéses holmit egy héttel előtte helyezte biztonságba.

És amikor azt kérdezte a járőr, hogy mi volt az indító ok, a felelet tiszta és egyszerű volt.

- Én is palatetős házat akartam, de pénzem nem volt arra. A biztosítást is azért emeltem fel, hogy abból fel tudjam építeni. Nem is tudom, miért fáj az államnak, ha a szegény embernek szebb, jobb háza lesz, azzal csak gazdagabb az ország. Hiszen nem közpénzből megy, a biztosítónak meg úgyis eleget fizettünk már...

Ezen eset után a pótnyomozások tömege indult meg, a legtöbb esetben eredményesen. A különösebb éjjeli-őri szolgálat nélkül a tüzesetek B. községben véglegesen megszűntek.

A nyomozáshoz az igen alapos szaktudáson kívül szerencse, éles szem is szükséges, nem is szólva a nagy elképzelő tehetségről, a helyes következtetésről, amit logikának neveznek. Igen fontos az is, hogy a kikérdezésnél a kérdések milyen formában lesznek a kikérdezendőhöz intezve. Mindezekhez a rátermettségen felül a nagy gyakorlat és leleményesség is nélkülözhetetlenek.

A magyar csendőr jó ideig nemcsak azok szemében volt vörös posztó, akiknek köszönhetjük hazátlanságunkat, de még Nyugaton is háborús bűnösként, vagy ahhoz hasonlóan közöltek bennünket. A II. világháború megszűntével mindenki kivándorolhatott oda, ahova akart, ha okmányai rendben voltak, de mi nem. Amikor aztán végre nekünk is megadták az engedélyt, a legtöbben oda mentek, ahova pillanatnyilag lehetett, s munkaalkalom kínálkozott. Dolgozni akartunk, hogy becsületes munkával megélhetésünket biztosítsuk s nemzeti jó hírnevünket gyarapítsuk.

Nem egy bajtársunk cserélte fel többször ideiglenes tartózkodási és munkahelyét. Egyesek talán kalandvágyból, mások mert vagy megszűnt a munkájuk, avagy jobb kereseti lehetőség kínálkozott. E vándorlás közepette sok bajtárs bejárta a fél világot, nézett, látott, tanult és tapasztalt mindenütt, hogy aztán majd egyszer, akkor, ha..., megfigyeléseit és több tudását értékesíthesse a forrón szeretett Hazánkban.

Hosszas tengeri utazás, s még több hányódtatás után került Sebes Sándor csendőr is a tengerentúlra. Ezt megelőzően pár európai állam területén próbálta jövőjét, szerencsáját megalapozni, de valami hajtotta mindig tovább. Hogy az a valami mi volt, nehéz lenne röviden megmondani. Mindenütt talált munkát, mindenütt megbecsülték, mindegyik munkaadója igyekezett megtartani, ő ment tovább, üzte az otthon utáni vágy. Hiányzott neki a magyar szó zengése, a magyar nóta kesergő, mélabús dallama, vagy a vért pezsdítő csárdás üteme. Hiányzott a gémeskutas, fehérre meszelt nádfedeles tanya, amelyet őrizgettek, takargattak a bólintgató akácok. Hiányzott a muskátlis ablak, vagy talán a muskátlik mögött megbújt kis barna lány. Ki tudna ezekre feleletet adni? Talán ő maga sem.

Nyugtalan lelke nem talált pihenőre. De hiányzott neki a megszokott katonás élet s a fegyelem is. Végre ezt meg is találta egy tengerentúli befogadó állam hadseregének kötelékében. Mint kiválóan fegyelmezett egyén csakhamar kitűnt bajtársai közül. Előjárói méltányolták kiválóságát, rátermettségét, tudását, s az előirt különféle vizsgák sikeres letétele után altiszti rendfokozatot nyert.

Előjárói benne már korán felismerték a feltétlen kötelességteljesítő, harcos szellemtől áthatott, vezetésre alkalmas kiváló egyént, aki nehéz, esetleg válságos helyzetekben nem előjárói parancsaira várt tétlenül, hanem legjobb tudása szerint cselekszik. Ezért került aztán Sebes Sándor a világ minden táján fel-fellobbanó, jogosnak vélt, de majdnem mindig jogtalan és csak felbújtásra mozgolódó - vagy ma divatos szólammal élve - függetlenséget követelő népek megsegítésére, vagy rendcsinálásra felhasznált alakulatokba.

Alárendeltjei benne a szigorú katonát, de egyben a meleg szivű, róluk mindig gondoskodó, minden körülmények között velük érző parancsnokot és bajtársat szerették meg, s parancsait - bármely súlyos helyzetben - feltétel és gondolkodás nélkül vakon követték. Tétovázás nem volt.

Már a második évet töltötte távol befogadó, ideiglenes hazájától a harctéren, ahol csak újabb dicsőséget szerzett a magyar névnek, a magyar fajtának. Megérdemelten több kitüntetést is kapott.

Egyik éjjel igen heves tűzérési tűz szinte a poklot szabadította az arcvonalra. A gyalogság állása csakhamar olyanná vált, mint egy romhalmaz. És ebben a pokolban is állta a helyét Sebes bajtársunk szakasza. Kilőtt világító rakéták fényében meglátszott az előre gyülekező ellenséges gyalogság. Csak még egy kis ideig kitartani hangtalanul, hogy aztán meglepetésszerűen és hatásosan nyissa meg a tüzet az előnyomulókra.

Sebes közvetlen közelében vágott be azonban egy akna. A légnyomás és repeszdarabok megtették hatásukat. Egy felismerhetetlen, száz sebből vérző, összeroncsolt hústömeg maradt a nyomukban. Alárendeltjei bátor parancsnokuk kiesését látva, szinte bosszútól lihegve nyitották meg a mindent elpusztító, megsemmisítő tüzet.

Csak az ellenséges vállalkozás teljes megsemmisítése után lehetett szó a sebesült parancsnok segélyben részesítéséről, elszállításáról. A segélyhelyen csak ideiglenes kötéssel látták el, és már indult is a betegszállító repülőgép, hogy kórházba szállítsa.

A kórházi orvosok toldozták-foldozták a bátor katonát, hogy embert hozzanak össze az összeroncsolt test

maradványaiból. Tudásuk, lelkiismeretességük, menteni akarásuk majdnem sikertelennek látszott. Hiszen addig is, míg volt alárendeltjei ki tudták hozni a tűzvonalból, és amíg a segélyhelyre, illetve kórházba került, rengeteg vért vesztett. Az elfolyt vér pótlására alkalmazott vérátömlesztés után is alig javult valamit az állapota.

Az ápolónői nagy gyöngédséggel, gonddal kezelték a súlyos sebesültet. Lazálmában - előttük ismeretlen nyelven - állandóan bizonyos szavakat ismét. Senki sem értette azokat.

Az ápolónői közös szobában folyamatosan megtárgyalták egymás között a beteg állapotát, és említették azt is, hogy lázalmában olyan nyelven beszél, amelyet senki sem ért. Egy ilyen beszélgetést hallott egy magyar igazgató-tanító Kató nevű árvája. Szüleivel vándorolt ki, ma már árva és teljesen a saját keresetére van utalva.

A sebesült nevét oly elferdítve hallotta, hogy abból mindenre, csak arra nem lehetett következtetni, hogy az illető magyar.

A kíváncsiság készítette arra, hogy meghallgassa a lázalmában beszélőt, kérte társnőit, hogy egy ilyen alkalomkor hívják őt a kórházi ágyához. Kérése jóformán percekben belül teljesült. Ő és mily öröm, mily boldogság volt hallani az édes anyanyelvünkön lázalmában beszélő beteget: Édesanyám, Klárka húgom, de megnőttél... majd ha tiszt lesz belőlem....

Kató kérte az osztályos orvost, hogy a beteget helyezze át az ő gondozása alatt álló terembe, hiszen egyedül ő érti a nyelvét a kórházban és más senki.

A kérése teljesült is, de sajnos a fokozottan gondos ápolás ellenére sem következett be tartós javulás a beteg állapotában. Újboli vérre van szüksége. A konzervált vér helyett Kató ajánlja fel saját vérét. Magyar vért a magyarnak. E vérátömlesztés csodát művelt. Vagy mert szeretettel lett adva, vagy mert ez a vér egy földön termett a másikkal, ki tudná?

A javulás lassan, de napról-napra folyamatosan történt. Hónapok teltek még el a kórházi ágyán, de bajtársunk napról-napra erősebbnek érezte magát. Az orvosok dédelgették, de ő csak az esti órákat várta nehezen: akkor jött szolgálatának végeztével magánlátogatóként Kató.

Egyik ilyen magánlátogatás alkalmával a következőt kérdezte Sebes:

- Kedves Kató, hogyan tudjam Isten után megköszönni, meghálálni magának azt, hogy élek s újból ember lesz belőlem?

- Én csak a kötelességemet teljesítettem ápolásával, minden mást az Istennek és az orvosi tudománynak köszönhet.

- Nincsen egészen igaza, de majd ha elhagyhatom egészségesen a kórházat, mégis megpróbálok valamit, amit már régen elhatároztam.

A kórházból kikerülve Sándor esténként rendszerint a kórház kapujában várta Katót, hogy aztán a közeli parkban sétálgatva pár órát együtt töltsenek el fesztelen csevegéssel.

Egy ilyen séta alkalmával a lenyugvó nap bearanyozta azon kórterem falát, amelyben Kató teljesített szolgálatot. A kép oly megkapóan szép volt, hogy Kató elevenül felkiáltott:

- Nézze Sándor, az én aranykalitkám, mely fogva tart engem, mint a legszebb valódi kalitka az ő rabmadarát. Nincs belőle szabadulás, és ha mégis kinyílnék a kalitka ajtaja, a rabmadár csak visszatérne oda.

Sándor gondolataiba merülten egy darabig a tüneményt nézte, majd Kató kipirult arcát s egyszerre megszólalt:

- Van szabadulás a kalitkából, mégpedig úgy, hogy a rabmadár nem is kívánczik oda vissza. Kató, maga a vérét adta nekem, és én attól felépültem. Maga egyrésről már bennem él, és ha ezt úgy érzi velem szemben, mint ahogyan én Magával szemben, arra kérem, legyen a feleségem... Szeretem magát Kató. A választ csak holnap adja meg, gondolja át, hiszen egy egész életről van szó...

- A választ holnap helyett most azonnal megadom Sándor. Boldogan leszek a felesége, hogy egy életen át mellette maradjak. Így ketten, két szárnyaszegett madár, új otthont alapítunk, hogy szerelmünkön és szeretetünkön át megtaláljuk az elvesztettet...

VITÉZ KISS GÁBOR LEVELE A MAGYAR HÍRADÓ
SZERKESZTŐSÉGÉNEK EGY A CSENDŐRSÉGRŐL
SZÓLÓ MŰSORRAL KAPCSOLATBAN

Magyar Híradó Szerkesztősége,
Szerkesztő Válaszol rovat

A Dr.Kazár Lajos kontra Komlós Herbert vitában hiányzik egy közbeszóló: a Magyar Csendőr.

Itt az ideje, hogy higgadt, tárgyilagos és igazolható módon leszögezzünk egy csendőrbecsülettel vallott igazságot: közbiztonsági szolgálatunk hivatását híven és becsülettel láttuk el és a Hazánkra törő külső, vagy belső támadások ellen vitézőül harcoltunk.

Ha volt csendőr, aki szigorú Szolgálati Utasításunk megszegésével az őrizetében levő személy ellen bármilyen törvénybe ütköző cselekményt követett el, remélem megkapta jogosan megítélt büntetését.

Nem méltányos és igazságos azonban általánosságban és egyetemesen elmarasztalni egy Testületet, amely hatvannégy éven át nem tett különbséget zsidó és nem zsidó között, s csak törvényszegőkkel szemben járt el. Ugyancsak helytelennek tartom azok véleményét, akik az Andrássy út kinzólegényeit egytől egyig zsidóknak hirdetik, vagy pedig a kommunistákat oly nagy számban mindig kiszolgáló zsidókat a cionista világuralom bérenceinek nevezik.

Én magyar vonatkozásban csak kétféle zsidót ismerek. Az egyik a magyar zsidó, a másik a zsidó magyar. Az egyiknek a magyar ügy, a másiknak Izrael előbbrevaló.

Az is meggyőződésem, hogy nagyon kevesen látják a csendőrség és a zsidóság sorsközösségét. 1919 óta nagyon sokan a zsidókat tartották a magyar nép ellenségének, most a csendőrség van soron.

Hogy a fent említett vitához is hozzászóljak, legokosabb, ha idézek egy nemzetközileg elismert zsidó tekintélyt. Az idézett dokumentum itt fekszik asztalomon: Az 1944. április 7-én Birkenauból megszökött két szlovák zsidó, Vriba es Wetzler figyelmeztetni jöttek a magyarországi zsidókat, „akik

még mind magyarországon voltak; még egyetlen egy magyar zsidó sem volt deportálva”. Pár sorral tovább olvasható: „Budapest 1944-ig egy nagyon csendes, békés város volt. A háború folyt. A zsidók budapesten egy különös káprázatban éltek. A zsidó iskolák tele voltak Lengyelországból jött „földalatti” menekültekkel. A chasidista rabbik szabadon utaztak. A kávéházak tele voltak. Egy különös biztonsági érzésünk volt.”

Nem csupán az író véleménye, de nagyon sok tárgyilagos ottélőé, hogy Magyarország a zsidók menedékvára volt a II. világháború alatt.

Komlós Herbert Urat becsületes, jogrendnek élő szívvvel kérem, ne provokáljon, ne gyűlöljön, s ne emlegesse Leveles hadnagyot, mert a Magyar Királyi Csendőrségben Ő nem szolgált, kérem ne emlegesse 70 megölt családtagját, hacsak nem kész dokumentálni, hogy csendőrök okozták a tragikus veszteséget.

Komlós Herbert Úr vagy Magyar Zsidó, akkor ne bántsa a magyart, vagy pedig zsidó magyar, akkor pedig nemzeti ügyünk fogadatlan prókátora, s megérdemli fizetését.

Kiss Gábor

Tölgyfa-sorsok voltunk, de a szú nem rágott,
Álltunk záporokat, vihar szele vágott.
Vérrel védtük népünk, egy tündérországot,
Árnyat adtunk, rendet, védő biztonságot.
Szellemünk, emlékünk pici makkok lettek,
Szent makacsságával csírákká ébredtek...
Csendőrök csírái, ti pici csemeték,
Egy-egy Isten könnycsepp, Nektek az is elég.
Mi pedig vén tölgyfák, akik alig állunk,
Csűr, húz ágainkon, gyötri karunk, vállunk,
Imaszárnyon Urunk, mégis Eléd állunk:
Nem magunknak kérünk, nem érdemlünk sokat,
Még egyszer teremts ... új...kakastollásokat!

1985. Csendőrnapi.

Az elmúlt évi konferencián már elhangzott egy előadás a csendőrségről a második világháború évében. A múlt évi előadás elsősorban az 1941-1945 közötti évek „hagyományos” csendőri tevékenységével foglalkozott, vagyis a közrendvédelem kérdéseivel. A csendőrség - a Délvidék kivételével - békeszolgálatot látott el 1944-ig. Az ország területén eddig ellenséges akciók nem voltak, eltérést a békeszolgálatról az jelentett, hogy a csendőrök is felléptek a közellátást veszélyeztető cselekmények ellen, vagyis a feketekereskedelem, az árdrágítás és csempészség ellen is.

Az 1944-es esztendővel megváltozott a helyzet. A háború elérte az ország keleti határszakaszát és elkezdődtek az ország ellen a nagyméretű légitámadások. Az ország fokozatosan hadműveleti terület lett. A magyar katonai vezetés a csendőrséget is felhasználta az ország területét elérő hadműveletekben. Eddig csak a Szovjetunió területén folyó hadműveleteknél kerültek a tábori csendőrök alkalmazásra és a Délvidéken változott meg a szolgálatellátás jellege, mivel az egyre szaporodó partizánakciók súlyosan veszélyeztették a bácskai lakosság életét és az ország rész nyugalmát.

1944 első felében a Kárpátok előterében folytak a hadműveletek, majd román átállással nemcsak a kárpátaljai határmenti megyék, hanem az erdélyi részek is veszélybe kerültek. A határközelben lévő csendőrörsök váratlanul kerültek a háború viharába.

A későbbiek során a csendőrség iskolái, tanzászlóaljai, majd a hátravont csendőrörsökből alakult csendőr karhatalmi zászlóaljak, ezredek és sorcsendőr zászlóaljak kerültek bevetésre.

A katonai vezetés sok esetben nem vette figyelembe a csendőrség adottságait és így indokolatlanul veszteségeknek tette ki a csendőröket. A csendőrség fegyverzete, kiképzése és tapasztalatai közbiztonsági szolgálat ellátására voltak alkalmasak. A csendőr alakulatok a fenti problémák ellenére mint katonák jól megállták a helyüket a frontszolgálatban.

Érdemes megemlíteni, hogy a Vereckei szorosnál egy csendőr zászlóalj tartott ki utolsónak ötven százalékos veszteséggel, Budapest védelmében 160 csendőrtiszt és háromezer tiszthelyettes és tiszt esett el, a nyugati magyar határt 1945 áprilisában egy csendőr alakulat hagyta el utolsónak.

Amikor a háború vihara elérte a magyar határokat, a csendőrség őrsői is részesei lettek a keleti országrész területén megkezdődött elkeseredett harcoknak.

Az erdélyi területen folyó védelmi hadműveletekben a csendőrség alakulatai a honvédség csapataival együtt küzdöttek a túlerőben lévő szovjet csapatok ellen. A makacs ellenállás e területen részben azért vált általánossá, mivel a szovjet hadsereget követő román alakulatok és a román nacionalista bandák Erdély magyar lakossága és a magyar hadifoglyok soraiban számos helyen tömeggyilkosságokat követtek el.

A sepsiszentgyörgyi Székely Határvadász Zászlóaljat 1944. augusztus 18-a után besorolták a Keleti Kárpátokban védő magyar csapatok soraiba. A határvadászok által őrzött határszakasz ellenőrzését a csendőrőrsök vették át. 1944. augusztus 30-án a csendőrőrsök állományából alakított védelmi csoport megkísérelte megállítani az Uz völgyében és más pontokon a szovjet támadást. A bátor, de sikertelen kísérletnél Fekete Pál csendőr alezredes parancsnokkal az élén az egész csoport elpusztult. A tragikus kelet-magyarországi hadműveletek során számos csendőr alakulatnak jutott hasonló sors.

A nagyváradi Csendőriskola, illetve Tanzászlóalj ebben az időben öt századból állt. Az 1. század negyven év körüli, családos törzsőrmesterekből állt, akik az iskola elvégzése után vizsgázott törzsőrmesterekként őrsparancsnoki beosztást kaptak volna. A 2. századba tartozók a járőrvezetői tanfolyamon a közbiztonsági szolgálat önálló ellátására készültek. A 3., 4., és 5. század próbacsendőrökből állt, akiket nemrég vettek fel a Testületbe.

1944. szeptemberében a tanzászlóaljat az őrsparancsnoki század kivételével - a Dél-Erdély védelmét ellátó honvéd egységek megerősítésére szétosztották és harcba vetették. Két hét után Révész Károly őrmester - a 3.

század oktatósegédje - futárként Nagyváradra érkezett és elmondta, hogy százada Tordánál harcolt az első vonalban. Lőszer utánpótlásuk nem volt és csak végső szükségben tüzelhettek, amelynek következtében sok halottjuk és sebesültjük volt.

Aradnál állomásozott a tanzászlóalj másik része. Legtöbbször a legveszélyesebb helyeken vetették be, ahol erősítésre, vagy pótlásra volt szükség. Így a tanzászlóalj századai a túlerővel szemben hamar felmorzsolódtak és csak kisebb részei éltek túl a súlyos harcokat.

Komoly harc folyt Nagyváradért, a város védelmében részt vett a Kulcsár József százados vezette rendőr és csendőr vegyes alakulat, a csendőr főerő Garay százados vezetésével a városközpontot védte a három oldalról támadó szovjet túlerővel szemben. Itt semmisítették meg a csendőrök egy szovjet páncéltörő ágyús úteget és két harckocsit.

Csanádpalotát 1944. szeptember 24-én a szovjet csapatok elfoglalták, az első községet az ún. trianoni határon belül. Egy csendőr rohamosztag megkísérelte a község visszafoglalását másnap, azonban kísérletük a túlerő miatt kudarcba fulladt.

A csendőrség alakulatai közül érdemes kiemelni az ungvári csendőrzászlóalj részvételét a magyarországi harcokból.

Az 1. hadseregsparancsnokság az ungvári csendőriskolát a honvédelmi miniszter engedélyével 1944. október 6-án délután riadóztatta. Elrendelte, hogy a „tanzászlóalj összes fegyverével, lőszerével, tüzelőgépeivel, három napi élelemmel és főzőládákkal felszerelve várja a csapatszállító gépkocsik érkezését”. A zászlóaljnak akkor két tanzászada volt, mindegyik négy szakaszra oszlott. Egy tanzászadba három tiszt, kilenc tiszthelyettes és százhusz csendőr tartozott. Tüzerejük egy géppuskából, három golyószóróból, öt géppisztolyból, száztíz puskából és tizenkét pisztolyból állt.

A tíz csapatszállító gépkocsi 23 óra 30 perckor érkezett meg. Ez a tanzászlóaljat Vezérszállásra, a 13. hadosztály parancsnokságra vitte, ahová reggel 6 órakor érkezett meg. A hadosztály parancsnoka, Hankovszky Gyula vezérőrnagy a tanzászlóaljat azonnal bevetette a Vereckei-szorosban

azzal a feladattal, hogy „tartóztassák fel a szovjet előretörést!” Dr. Toldy-Hantay Elemér százados, a zászlóalj ideiglenes parancsnoka, gyenge fegyverzetük miatt nem vállalta a felelősséget az „esetleges súlyos veszteségekért.” A vezérőrnagy azonban az-ellenvetéssel nem törődött, írásbeli parancsot adott mindkét csendőrszázad parancsnokának és rövid „végeztem”-mel útjára bocsátotta őket.

A tanzászlóalj 1. százada Toldy-Hanlay százados vezetése alatt Alsó-Vereckétől, míg a 2. század Kövendy Károly főhadnagy parancsnoksága alatt Felső-Vereckétől keletre egy alkalmas árok mentén foglalt védelmi állást. A honvédség vonala a csendőrök mögött 2-3 km-rel hátrább húzódott.

A páncélosokkal megerősített szovjet csapatok október 7-én délután kezdtek támadni. Páncélosok indultak az 1. század ellen. A csendőrök kézigránatokkal védekeztek és két harckocsit mozgásképtelenné tettek. Utána megjelent a szovjet gyalogság, de az 1. század vonalán nem tudott áttörni. A küzdelem másnap is folytatódott. A súlyos veszteségek miatt az esti sűrűkövetben a század kénytelen volt az Árpád-vonalba visszahúzódni, ahol újabb védelmi körletet kapott. Másnap hajnalban már ott is támadtak a szovjet egységek. A csendőrök löszere elfogyott, és estére feladták védőállásukat. Hajnalban megérkezett a löszerutánpótlás és a hadosztály szigorú parancsa: A csendőrszázad minden áron foglalja vissza az Árpád-vonal általuk feladott szakaszát! A csendőrök teljesítették a rájuk bízott feladatot, de Sarudy László zászlós negyven csendőrrel ott maradt Buzsora aljában örökre. A környéken nyolcvannégy szovjet halottat számoltak meg. Az 1. század még tíz napig tartotta a vonal neki kijelölt részét.

Október 7-én a 2. század védelmi körletét is megtámadták a szovjet egységek. A csendőrök egyetlen géppuskáját itt aknától érte és megsemmisült. A századparancsnok a tartalékszakszakt is bevetette, de ez sem segített. Az aknavetők által megtizedelt soraikat az ellenség annyira megközelítette, hogy csupán kézigránatokkal tudtak védekezni. A bekerítés veszélye is erősödött, egyre több ellenséges egység került a hátukba. Ekkor a 2. század parancsnoka gyülekezőt rendelt el a falu

nyugati részén, ahonnan visszavonultak a honvédek vonalába.

Az 1944 őszen megindult fegyverszüneti tárgyalásokban, illetve azok biztosításában több csendőrtisztnek jelentős szerepe volt.

Kudar Lajos csendőr ezredes, a BM Államvédelmi Központ vezetője és két beosztottja Nyerges Pál és Korondi Béla csendőr századosok vitték át a delegációt a szlovák partizánokhoz, ahonnan a delegáció szovjet repülőgépen Moszkvába ment és 1944. október 11-én aláírta az előzetes fegyverszüneti megállapodást.

A honvédség és a csendőrség alakulatai nem voltak kellően felkészítve a fegyverszünetre, így a németek és a nyilasok rövid idő alatt kezükre kaparintották a vezetést és meghiúsították a fegyverszünet végrehajtását.

A budapesti csendőrlaktanyában két karhatalmi csendőrzászlóalj alakult a már kiürített területekről összevont csendőrörsök legénységéből, egyenként 300-500 fő létszámmal, géppuskákkal felszerelve. Az egyik csendőrzászlóalj parancsnoka Takács Sándor csendőr százados, a másik zászlóalj parancsnoka Kara László csendőr százados volt.

A csendőr karhatalmi erőnek a parancsnoka vitéz Temesvári Endre vezérőrnagy volt. 15-én este 22 órakor Temesvári jelentette a Belügyminisztériumnak, hogy a karhatalmi Csendőrség hű maradt a Kormányzóhoz. Ezért másnap a kora reggeli órákban Temesvárit a németek letartóztatták és a Gestapo Istenhegyi út 2. szám alatt levő főhadiszállására hurcolták. Így a csendőr karhatalom vezető nélkül maradt.

A Budapesten állomásozó egységei semmiféle parancsot, vagy utasítást nem kaptak a követendő magatartás tekintetében.

A rosszul előkészített fegyverszünet a németeknek kedvezett. Október 16-án reggel elhurcolták Király Gyula csendőr ezredest is, aki akkor a belügyminisztérium közbiztonsági osztályának volt a vezetője. Ő adott parancsot rádión keresztül a kormányzó fiának elrablása után a határmenti és repülőterei csendőrörsöknek, hogy „ifj. Horthy Miklós kihurcolását az országból fegyveres közbelépéssel is meg kell akadályozni”. Ugyanakkor tartóztatták le a németek

Kudar Lajos csendőr ezredest is, akit a Svábhegyre szállítottak, ahol a Gestapo 1944. karácsony estéjén agyonverte.

A háború utolsó szakaszában a csendőrség alakulatai részesei voltak a németek elkeseredett utóvédharcainak, így sorsuk a pusztulás és hadifogság lett.

A szovjet hadsereg 2. és 3. Ukrán Frontjának egységei 1944. december 24-én körülférték Budapestet és ezzel megkezdődött a főváros 52 napos ostroma. A csendőrség számos alakulata került a budapesti ostromgyűrűbe, erről tudósítanak 1945. március 10-én az I. hadtest jelentései:

“A Magyar Királyi Csendőrség részéről öt teljes zászlóalj vett részt a védelmi harcokban, mégpedig a galántai, a zilahi, a székelyudvarhelyi, a besztercei és a pécsi zászlóalj. Csendőrségi felügyelői adat szerint Szilárdy Gyula ezredes parancsnoksága alatt 3000 csendőr és 160 tiszt veszett oda Budapest védelmében.”

A budapesti védelmi harcok részesei voltak még az elfoglalt területek őrséiből, valamint az ungvári és nagyváradi tanzászlóalj megmaradt csendőreiből szervezett két karhatalmi zászlóalj is. Ezek az alakulatok azonban hiányos fegyverzetük és csökkentett létszámuk következtében nem képviselték az elnevezésükkel arányban álló katonai erőt.

A több hónapos ostrom során felmentési kísérletek elakadtával a Budán rekedt német és magyar erők helyzete kilátástalanná vált. Az egyetlen, még működő híradó eszközük a csendőr rádió volt. Ez február 12-én sugározta utolsó adását, amelynek üzenete többek között a következő volt:

“A királyi vár romjai között teljesen körül vagyunk zárva. Kenyerünk, vizünk már napok óta nincs. Életünkkel leszámoltunk, sorsunkat a jó Istenre bíztuk.”

1945. február 13-án este a német és magyar egységek megpróbálták kitörni az ostromgyűrűből. Magyar részről a háromszáz főre apadt egyetemi rohamzászlóalj küzdött az élen. Néhány német páncélos támogatta őket, de azok csakhamar elakadtak. A kitörő él parancsnoka Nagy Zsombor csendőr százados volt. Útirányuk a Széna téren át az Olasz fasorhoz vezetett. Innen a túlélők a fogaskerekű mentén a Svábhegyre húzódtak. Estére egy részük elérte a János-hegyi kilátót.

Február 14-én hajnalban a budajenői erdőből kilépve futva indultak a magyar-német front irányába. A környéken beásott szovjet harckocsik géppuskatűz alá vették őket. Nagy Zsombor csendőr százados az egyetemi rohamzászlóalj utolsó parancsnoka is elesett néhány kilométerre a magyar vonal előtt. A kitörők közül csupán tizenegy magyar érte el a német vonalat, köztük egyetlen csendőr, Komár Andor hadnagy.

A magyarországi hadműveletek során a honvédség alakulatai mellett az elkeseredett védelmi harcokban felmorzsolódtak a rendvédelmi szervek alakulatai is.

A Dunántúlon működő csendőr járőrtárs-iskolák hallgatóiból alakult 1944 nyarán a kaposvári csendőrzászlóalj. A zászlóalj Reviczky alezredes parancsnoksága alatt egyesítette a lenti, letenyei, főherceglaki és kaposvári tanszázadokat. 1944. októberében a zászlóaljat Barcs és a Dráva térségében a partizánok ellen vetették be. 1945. januárjában Marcali körüli harcokban a zászlóalj elvesztette állománya közel felét. Márciusra már csak 30 fő maradt. A zászlóalrhoz tartozó négyszáz önkéntes levente is hasonló sorsra jutott. A Balaton és Mogyoród község közötti harcok után a zászlóalj maradványát a Szent László hadosztályba sorolták be.

A háborús veszteségek miatt 1942-ben Galántán állították fel az első sorcsendőr zászlóaljat, mely három puskás, egy kerékpáros, egy könnyű harckocsis és egy nehézfegyver századból állt.

Ezt az alakulatot a Csepel-szigeten vetették be először, majd 1944 decemberében a budai vár védelmében harcolt és itt elpusztult. Az ugyancsak Galántán szervezett 2. zászlóalj 1945 márciusában Ausztriába vonult vissza, ahol szovjet hadifogságba esett. A 3. zászlóalj, mely újoncokból és a visszavonult őrsök állományából szerveződött, 1945 elején Németországba települt, hogy korszerű fegyverzetet ellátva kerüljön bevetésre. Azonban 1945. április 7-én amerikai fogságba esett a zászlóalj személyi állománya.

A csendőrség története az 1941-től 1945-ig terjedő háborús évek ezernyi viszontagsága és súlyos veszteségei után így végződött.

VITÉZ KISS GÁBOR: AZ UTOLSÓ MOHIKÁN. AZ UTOLSÓ CSENDŐR.

A napokban kezembe került James Fenimore Cooper könyve, ifjúkorom érdekesítő és lenyűgöző indián regénye, a *The last of the Mohicans*.

Megdöböntő párhuzamot fedeztem fel „Hawkeye törzsének” és a magyar Királyi Csendőr Testület sorsában.

A hűséges, becsületes és vitéz csendőrök a Mohikánok sorsára jutottak, egyiket a vörösén izzó gyűlölet, másikat a fehérén elöntő kapzsiság süllyesztette bele a történelem temetőjébe. Ki lesz az „Utolsó Csendőr”, nem tudom.

Azt sem tudom, hogy a Testület, amelynek legfiatalabb tagja is több mint hetven éves, még hány esztendő ajándékát kapja arra, hogy emigrációs hivatását betölthesse. Azt azonban tudom, hogy amíg a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség létezik, addig a volt nemes Testület jóhírének és becsületének helyreállítása s a közbiztonság terén elért kimagasló szakmabeli tudásának átadása történelmi végrendeletének elkötelező célja marad.

Hogy az alább leírtak érthetőek legyenek, nagyon rövid időrendbeli és ténybeli ismeretek szükségesek.

A Magyar Királyi Csendőrséget az 1881. évi III. Törvény létesítette.

A Testület 64 éven át, 1945-ig lényegi változások nélkül Európa egyik leghatékonyabb és eredményesebb közbiztonsági alakulata volt, s a kanadai Mounted Police ma is a magyar csendőrségi szolgálati utasítás alapján szolgál.

A második világháború harcaiban a legegységesebb hadifelszerelés nélkül (sisak, ismétlőpuska, stb.) állományának több, mint felét elveszítette a Haza védelmében.

1945-ben az „Ideiglenes Magyar Kormány” a törvényileg létesített Testületet egy miniszterelnöki rendelettel megszüntette és feloszlatta.

1945-től fogság, börtön, kivégzők, büntetőtáborok várják a „népellenesnek” bélyegzett csendőröket s a leglealacsonyítottabb foglalkozások elnyerését is az ún. „Igazolóbizottság” elbírálásnak vetik alá. Csak mint jellemző és bosszúálló elfogultsággal megfogalmazott feltételt, hadd idézzem az „eljárás” ötödik pontját: „A bizottság „igazolt”

határozatot hoz, ha a volt csendőrségi személy bizonyítja, hogy:

a) a németellenes ellenállási mozgalomban személyesen és hatékonyan részt vett,

vagy

b) az ország felszabadulása előtt működött magyar kormány törvényeivel, rendeleteivel, intézkedéseivel és utasításaival tevőlegesen, vagy szolgálati mulasztásokkal szembe fordult,

vagy

c) bár a szolgálatát ellátta, tényleges segítséget nyújtott demokratikus szervezkedéseknek, vagy azokban részt vevő egységeknek.”

Itt büszkén kell megjegyezzük, hogy csak egy százaléka a csendőröknek „nyert” igazolást. Így a sors négy nagy csoportra szakította szét a háborús veszteségek folytán megmaradt csendőrséget:

a) hadifogoly, munkatábor és koncepciós perek áldozatai,

b) nem igazolt és társadalmilag kitagadottak,

c) igazoltak, és

d) emigrációba kényszerítettek.

Emigrációs csendőrség és Testületi tevékenységek

Mialatt egyes csendőrök megélhetési és átképzési nehézségekkel küzdöttek, talán a közös sors mágnese húzta őket egymáshoz. A közös érdekvédelemre és önkéntes felelősségérzet alapján megalakult a Magyar Királyi Csendőrség Bajtársi Közössége (továbbiakban MKCsBK).

A központ vezetői és ügyvezetői

Jegenyés Pál 1903-1992	Főtörzsőrmester	Alapító ügyvezető	1947-1948	Graz, Ausztria
v. Karsay Jenő 1895-1972	Alezredes	Elnök	1946-1949	
Folkusházy Lajos 1881-1972	Altábornagy	Központi Vezető	1950-1958	Saltzburg, Ausztria
V. Király Gyula 1893-1979	Ezredes	Központi Vezető	1958-1964	Sao Paulo, Brazília
v. Kövendy Szathmáry Károly 1916-1985	Százados	Központi Vezetőség ügyvezető elnöke	1964-1973	Toronto, Ontario, Kanada
v. Vattay Ferenc 1889-1988	Ezredes	tb. Központi Vezető	1972-1974	Buenos Aires, Argentina
Pintér Aladár 1891-1875	Ezredes	Központi Megbízott	1973-1974	Buenos Aires, Argentina
Enyedi László 1902-1979	Főtörzsőrmester százados	Központi ügyvezető , Központi Vezető	1974-1975	Toronto, Ontario, Kanada
v. Baranchi Tamáska Endre 1913-	Főtörzsőrmester százados	Központi Vezető	1974-1983	Sarasota, Florida
v. Keresztes Lajos 1910-1981	Főtörzsőrmester	Központi ügyvezető	1975-1978	Calgary, Canada
Dr. Kiss Gyula 1913-	Százados	Központi ügyvezető	1978-1983	Calgary, Canada
Dr. Kiss Gyula 1913-	Százados	Központi Vezető	1983-1994	Calgary, Canada
Kiss G. Gábor 1919-2005	Főhadnagy	Központi Vezető	1995-	Sarasota, Florida

A kimutatás világosan dokumentálja a csendőr fegyelmének és bajtársiasságának páratlan összekötő erejét, de a korszakot (1945-től 1980-ig) a reménytelen elszigeteltség és kísérletezés idejének kell minősítsük. A nyolcvanas évekkel kezdődőleg, főleg Dr. Kiss Gyula részéről már számos kezdeményezés indult a csendőrség rehabilitációja érdekében. A honvédségnek felajánlott rehabilitációs eljárások lehetőségével élve (hisz személyileg a csendőrség a Honvédelmi Minisztérium alárendeltségébe tartozott) számos csendőr megkísérelte volt rendfokozatának elismerését, avagy a tartalékos állományba való beiktatását, a leghatározottabb visszautasítást tapasztalva. Az elutasító végzések legtöbbször a következő kifogással érveltek:

„Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1690/1945 ME. rendelete rendelkezik a csendőrség feloszlásáról. E rendelet foglalja magába a volt csendőrségi személyek igazolására alakult különleges Igazoló Bizottság létrehozását, s tevékenységi körének meghatározását. E rendelet alapján azok a személyek, akik az igazolási eljáráson résztvettek, „igazolt”, vagy „nem igazolt” minősítésű határozatot kaptak.

A Belügyminisztériumban folyó munkáltatói rehabilitáció során is csak az „igazolt” minősítésű személyek tartalékos rendfokozatának visszaadására, illetve rendezésére van lehetőségünk.

A Belügyminisztériumnak nincs felhatalmazása a bizottság döntésének felülvizsgálatára, ezért sajnálattal értesítem, hogy munkáltatói rehabilitálásával összefüggésben nem áll módunkban kedvező választ adni.”

Ezek az elutasítások az 1990-es évek legelején még az „örökölt gyűlölet” jegyében történtek és az emigrációs csendőrség további büntetését célozták, hisz a száműzött csendőröknek még lehetőségük sem volt az „igazolási” folyamatban résztvenni.

Az elutasító végzések azt is elfelejtették indokolásukban, hogy már 1987. december 29-én a Minisztertanács a hivatkozott 1690/1945 ME. rendeletet hatályon kívül helyezte, így az arra való hivatkozás hivatali hatalommal való visszaélés volt.

A magyarországi „rehabilitációs bizottságok” szinte kihívóan elutasító magatartását Dr. Kiss Gyula központi

vezető próbálta ellensúlyozni azzal, hogy felterjesztések és fellebbezések egész sorát küldte a Honvédelmi Minisztérium és a Belügyminisztérium illetékeseinek, s nem kis része lett az 1991. november 2-án kelt Kormányrendelet létrejöttében, amely a csendőrség tagjait sújtó nyugdíjogi hátrányokat előnyösen rendezte. Ezidőből származik azoknak az összekötetéseknek a felvétele, amely vitéz Domokos Sándor kezdeményezése alapján az emigráns csendőrség képviselőjében Dr. Balló István és vitéz Domokos Sándor meghívását eredményezte a budapesti Rendvédelem-történeti Konferenciára, melyre 1992. szeptember 29-30-án került sor.

Dr. Kiss Gyula az 1993-as év folyamán is a „gutta cavat lapidem” elv alapján ostromolta tovább a hazai hatóságokat és további - köztük a miniszterelnökhoz szóló - felterjesztései először az otthoni, majd az emigrációs bajtársak helyzetében kezdtek enyhítő eredményekkel járni. Több bajtárs beadott kérvényére rendfokozat visszaállítások, sőt előléptetések történtek. Egy érdemes csendőr örmester tiszti rangot (örnagy) kapott a Belügyminisztériumtól. Még a visszautasított kérvények indoklása is megváltozott, s az enyhülés jelei feltétlenül érezhetőek voltak, amint azt a Belügyminisztérium válaszaiban olvashatjuk: „Kétségtelen, hogy a csendőrségnek mint testületnek felelősségét kimondó és elsősorban kollektív bűnösségi elv miatt elfogadhatatlan és igazságtalan, hatályon kívül helyezett rendeletre ma már hivatkozni nem lehet. De a rendelettel előállt jogi helyzet - így az elvesztett rendfokozat visszaadása, elismerése is - csak újabb jogszabály alkotásával rendezhető. Jelenleg azonban a Belügyminiszter Úrnak nincsen olyan felhatalmazása, amelynek alapján a volt csendőrségi rendfokozatokat rendezhetné, ezért sajnos nem tudok kérelmére kedvező választ adni. Véleményem szerint a rendfokozati rehabilitáció csak újabb jogi szabályozással képzelhető el, amely a dolog kissé kényes természeténél fogva nem ígérkezik könnyű feladatnak.”

Mindezek ellenére több otthoni bajtársat az ellene felhozott háborús büntett miatt emelt vád alól büncselekmény hiányában felmentettek.

Itt kell megjegyeznünk, hogy az emigrációban is indultak eljárások egyes csendőrök ellen. Európában, Ausztráliában

és Észak-Amerikában (Kanada) tudunkkal 17 esetben történt vádemelés főleg emberi jogok megsértése címén. Az eljárások legnagyobb része már első fokon (kihallgatás) befejeződött. Két esetben ment törvényszéki tárgyalásig, s egy esetben fellebbezések útján a legfelső bíróság elé. Leszögezhetjük, hogy a „szabad” világ törvényes és tárgyilagos jogrendszerében csendőr ellen elmarasztaló ítélet nem született.

Az 1994-es év további egyénileg előnyös változást hozott, sőt az egyik otthoni csendőrtiszt bajtársnak sikerült a Belügyminisztérium rehabilitációs bizottságába bejutni. Testületileg elhatározás történt a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társasággal való szorosabb együttműködésre. Sikerült egy közös pályázat kiírása „A Magyar Királyi Rendőrség és a Magyar Királyi Csendőrség fegyvertényei a II. Világháborúban” címmel.

A pályázók a csendőrtárgykörű munkáikkal a rendőrtiszt főiskola rendvédelmi érdekköréből vett összes pályázatokból két második és két harmadik helyezést díjazásban és elismerésben részesültek. A pályázatok jegyzékét annak értékelésére közöljük, hogy a Magyar Találkozók Krónikájának olvasói meggyőződhetnek a 45 éven át tiltott csendőrtörténelem valóságáig bemutatásának kezdetéről.

Pályamunkák:

Komáromi Gábor: Rendvédelmi szervek sajátos tevékenysége háborús helyzetben, Fejér megyében (Csendőr harcok) - A tanulmány 61 oldalon részletezi a csendőrség Balaton térségében folytatott harcait, 126 melléklettel és 62 forrásmunkát idéz.

Forró János: A Magyar Királyi Csendőrség diszlokációjának változásai a területvisszatérések és a II. Világháború időszakában (19 irodalmi forrás, 36 eredeti kézzel írt napló).

Beke József: A Magyar Királyi Csendőrség szakalakulatainak fejlődése 1920-tól 1994-ig - A mű leírja a Közlekedési Szakszolgálat nyomozó alosztályok, a Híradó Szolgálat, a Vasúti Szolgálat és a Vízi és Repülőőrsök működését, 13 eredeti forrásmunka és 9 Belügyminiszteri

Rendelet felhasználásával.

Hansághy Gergely: A Magyar Királyi Csendőrség nyomozó szolgálata - A pályamű az európai közbiztonsági szervek egyik leghatásosabban működő módszerével foglalkozik, a „Megelőző Szolgálattal”, amely a csendőrség rendszerében oly sikeresen került kivitelezésre.

A pályamunkák korábban elképzelhetetlen érdeklődést és forráskeresést eredményeztek, és az MKCsBK és a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság között még komolyabb és közelebbi együttműködésre sarkallt.

Talán a legbiztatóbb jelet a csendőrség emigrációs céljainak eléréséhez az a tény mutatja, hogy a Rendőrtisztviselői Főiskola tananyagában ez évvel kezdődőleg már két csendőrszolgálattal foglalkozó tantárgy is szerepel: A Csendőr Szolgálati Utasítás és A Magyar Királyi Csendőrség Oknyomozó Története.

Fentiekből nyilvánvaló, hogy a Rendvédelmi szervekkel való befolyásmentes együttműködés nemcsak lehetséges, de a magyar nép közbiztonsága érdekében szinte elengedhetetlen.

A csendőrség még élő tagjai képesek minden szakmai tudásuk és tapasztalatuk feltétel nélküli átadására és keresik a lehetőséget, hogy tárgyilagos és elfogulatlan elbírálás legyen jutalmuk.

Tudjuk, hogy Isten malmai lassan örölnék, s ötven év kérges rosszindulatát megtörni kemény dió, de úgy érezzük, hogy eljött az idő fejet hajtani a torzmentes valóságot kereső otthoniak előtt és térdet hajtani Az előtt, Akinek malmai lassan örölnék, de tudnak kemény diót is törni.

Kiss Gábor
Az MKCsBK központi vezetője

HAJAS ISTVÁN: ÉLNED KELL MAGYARI!

Élned kell magyar, küldetés nemzete!
Téged az Isten hősnek alkotott.
Kárpátok ölen ringott hősi bölcsöd,
Hol gyáva népség nem maradhatott.

Magyar anyák itt árulót nem szültek...
Ha volt közöttünk, nem itt született.
Éltünk poklot, véres viharokat,
De él még fajtánk, magja nem veszett!

Nem lettünk korcsok, tudunk hősök lenni,
Egyszerre fogni kardot és kaszát.
Ölni is tudunk, tűrni is, ha kell,
De megtagadni soha a hazát!

Élned kell magyar! Tündököljön neved!
Csorbát még kardod sohasem szenvedett.
Kárpátok ölen hősi bölcsök ringnak,
Isten nevel ott magyar szenteket.

“Minden munka csak akkor lesz tökéletes, ha a lelkünket visszük bele abba. A mi lelkünk magyar, tehát ha ezt a magyar lelket visszük bele a munkába, akkor lesz az a legjobb és legtökéletesebb.”

Gróf Teleki Pál

MEGSZÖKÖTT A FOGOLY

Csendes őszi reggelre ébredt a falu. Az ólomként nehezedő csendet imitt-amott egy éhes borjú bögése, vagy egy kenetlen kútgém nyikorgása, meg a Sánta Dobosék kutyájának ugatása zavarta meg. Ez az utóbbi úgy felzavarta a Sántáék házának környékét, mint a kürtszó.

Vászoncelédek kíváncsiaskodtak és környékükön sorban nyíltak ki a kis kapuk és kíváncsiskodó asszonyfejek kandikáltak onnan a Sántáék kapuja felé.

Két csendör várta bebocsájtását Dobosék kapuja előtt. „No, Doboséknak is jól kezdődik a nap, még jó, hogy nem hétfő van!” - mondogatták a kíváncsiaskodók. Biztosan Imrével gyűlt meg a csendörök baja, mert hogy az a táncos féreg essen a bálba, meg abba a bolondos, fiatalos szerelembe, mindég abból van a baj...Az igaz, hogy ha jól latolgatjuk, Imre oldalára billen a mérleg, de mit értenek ahhoz a csendörök, meg az ügyvédek, hogy ne is szóljunk semmit a bírásról? Azok csak azt firtatják, hogy Imre a bálban megszúrta két legényt, de azt már nem értik meg, hogy neki sokban igaza van, mert a bálban volt több leány is és a két legény miért csak Imre szíve választottjával akart táncolni. Hát mi volt ez, ha nem heccelés, haragítás? Hogy hetekig feküdtek a kórházban? Hát vessenek magukra, legalább tanultak. Abban is Imrének volt igaza, hogy nem ment leülni a 10 hónapját, ülje le, aki kiszabta, annak arra több ideje van.

- Sajnáljuk Imre -mondotta a járőrvezető -, a kötelességünket teljesítjük. Siessen, mert a 6 órás vonathoz megyünk.

Imre már menni is akart, de az anyja biztatta, hogy egyék, meg hogy a tarisznyát is vigye magával, mert ki tudja... Az apja is látta a kinját és biztatta, húzza meg az üveget, reggelenként jót tesz az a gyomornak. Imre azonban nem evett, nem ivott, csak lógatta a fejét s két nagy fekete szeme elárulta, hogy ott bent nagy gondokkal küzd. Végül kinyögte, hogy útrakész és hárman elindultak az állomás felé.

Imrének nem volt semmi mondanivalója az úton. A járőrvezetőnek is csak röviden válaszolgatott, igennel vagy nemmel, de annál többet foglalkozott látszólag szíve-lelke bánatával, amit bizony illő, hogy megértsen mindenki. Az a

szörnyű nagy szégyen, hogy őt a csendörök kísérik, meg hogy leül 10 hónapot, egyenlő a halállal. Az egész falu nevet rajta, de talán a leány legjobban, mert most itt kell hagynia, ami jó alkalom neki arra, hogy akár három szeretővel is mulathasson, meg hogy akár kétszer is férjhez menjen, mert olyan a lány, mint a galamb: ahhoz húz, aki közel van hozzá.

Kati soha nem mutatta, hogy jobb szívvvel lenne hozzá, mint a többiekhez, de mindent elárult azzal, hogy amikor Imre Katiért a bálban volt, a legények felével megverekedett, de Kati még csak a közelében sem volt, pedig ha szeret valaki valakit, még a pokolban is vele marad. Ő verekedett volna, csak...

- Eh, cudar világ! - sóhajtott nagyot. - Miért is nem úgy cselekedtem, ahogyan kigondoltam, amikor a második idézőt megkaptam. Elmenni hozzá, oszt megmondani neki úgy magyarmiskásan, hogy rajtam oszt sem ő, sem a falu nem nevet, mert nem ülöm le a 10 hónapot miatta. Nagy a világ, megélek én máshun is, meg szeretőt is találok mást is. Ő meg szerethet azt, akit akar, meg férjhez is mehet ahhoz, akihez akar. Így lett volna rendjén s még neki is jobb lett volna... Leülni 10 hónapot? .. Azután már szóba se áll vele egy leány sem a faluban... Hát élet ez? Most is idejében lenne, csak ez a két kutyaháborító ne lenne mellette, de...

A fenti gondolatok között akarta átlépni az állomás épületének a küszöbét és úgy megbotlott, hogy majd a nyakát törte. Az állomáson már három falu dolgozói várták a vonatot. Éppen még ez hiányzott neki, hogy tetőtől talpig égjen szégyenében... Legszívesebben ott helyben elsüllyedt volna.

A bejárat közelében megálltak. A járőrvezető egy papírt vett elő és elindult az ablak felé, ahol a jegyet adták. De alig távozott el, egy munkás lépett hozzájuk, aki panasolta, hogy ott az állomáson ellopták a pénztárcáját az összes irataival együtt. A mellette maradt csendör nyomban papírt vett elő és írni kezdte a panaszt.

- No, most ez éppen jókor jött... - gondolta. - Mintha az Isten is úgy akarná...

Azzal máris kifordult a bejárat ajtón. Elsurrant az elősövény mellett és máris a dűlőúton volt, ahol öles lépésekkel mérte az utat vissza a falu felé. Csak most ébredt tettének tudatára. Most már szabad, de mit tegyen? Haza?

Oda nem... Legjobb lesz, ha a kertek alatti ösvényen kimegy a szőlősbe, határozott végül... A présházban megbújik egy darabig... Onnan megy majd ki a nagyvilágba...

A dülőútról letért a kertek alatt elvezető ösvényre. Néha-néha hátra tekintett, hogy nem-e látja valaki. Szerencséje volt... Már jól belemelegedett, amikor hirtelen megállt, mintha hókon ütötték volna. Hosszan elnézett a kertek felé és megpillantotta a jól ismert lombos diófát.

- Ott laknak... - súgta valaki a fülébe.

Mint akiből kirepült minden erő, úgy érezte magát. Lassú, nehézkes léptekkel érte el az egyik kerti kikaput, amely felett az udvarba tekintett. Egy ideig tétovázott, de a következő percben megmarkolta a kilincset és akkorát rántott rajta, hogy megremegett a kapufélfa. Határozott lépésekkel indult el a kert ösvényén, mintha haza menne.

Az udvarban egy virágosszoknyás karcsú fehérnépet pillantott meg a ház sarkánál, akinek a tekintetét magán érezte. Alig haladt pár lépést, egy halk sikoly ütötte meg fülét, amit egy csengő lányhang követett:

· Imre! Imre! - és már előtte állt, aki oly sok keserűségének szülője volt.

A legényt úgy meglepte a lány szíves fogadtatása, hogy szóhoz sem jutott, csak nézte a lányt, mintha a szívéből akarna olvasni. A lány érezte, hogy hol kutatnak a legény szemei, ezért egy darabig szótlánul maradt, majd halkán megszólalt:

- Lásza Imre, tudtam, hogy eljön. Vártam is. És most, hogy itt van előttem, olyan nekem, mintha álmodnék.

Imre nem akart hinni füleinek. Pillanatról pillanatra változott arcszine és a sötét arcredői kezdtek lassan kisimulni. Kissé felemelte a fejét és köszöntötte a lányt:

- Jó napot Katika! Ne haragudjék, de elgondolkoztam egy kicsit azon, amit mondott, hogy tudta, hogy jövök és várt is. Ezt nehezen hiszem, mert reggeli ébredésemkor még én sem tudtam, hogy jövök.

- Pedig úgy van Imre, ahogy mondom. Tudtam is, meg vártam is! Persze maguk nem ismerhetik a titkot.

Imrében keresztül-kasul cikáztak a vágyakozás szálai, feje feszült a gondtól. Mi történt ezzel a lánnyal? Még soha nem volt ilyen szíves hozzá, mint most. Még soha nem volt a szívében olyan közel, mint most. Ugyan mit akar elérni a

kedveskedésével? Mert mindennek oka-foka van, mint a Csányi Pali fokosának. Ha tudná, hogy a börtönbe megyek, akkor még azt gondolnám, hogy annak örül, mert megszabadul tőlem. De így? No, de majd kibújik a szög a zsákból.

- Hallgasson ide Katika -hajolt közelebb a lányhoz -, hogy tudta, vagy nem azt, hogy jövök, az nekem teljesen mindegy. Elgyűttem, mert mondanivalóm van magának. Azt akarom megmondani, hogy...

- Hogyan? - vágott a legény szavába a lány kipirultan. - Úgy látszik, maga nem hisz nekem! Nem hiszi, hogy vártam, mert ha elhitte volna, akkor arra is gondolt volna, hogy azt is tudom, amiért jött.

- De Katika - csattant fel a legény hangja -, ha maga azt is tudja, amiért gyűttem, akkor most maga mondja meg nekem!

- Ejnye Imre! Hát haragszik? - nézett fel keserűen a legényre. - Én nem így akartam. Azt hittem, hogy örül neki. Így én nem mondok semmit Imre, semmit, de semmit!

A legény az oldalában fájó szúrást érzett. Lassan a lány keze után nyúlt, a tenyerei közé zárta és kérlelni kezdte:

- Ne haragudjon Katika, nem akartam megbántani, de...

- Tudom Imre, hogy magát bántja, de nem a világ az a 10 hónap, és... én... szívesen...

Imrével nagyot fordult a világ, úgy érezte, mintha a szívet baltával hasogatnák. Ez a lány mindent tud és én ezzel, az ostoba fejemmel... - töprengett magában.

- Drága Katika - kezdte megbánóan -, most már elhiszem, hogy várt, azt is, hogy tudta miért jövök, de ez nekem nagyon furcsa, mondja meg nekem, honnan tudta mindezt?

A lány elmosolyodott.

- Hogy honnan tudtam? Hát a kisbírótul.
- De hogyan? Katika miért kérdezősködött utánam?
- Nem én, édesanyám.
- Furcsa, hogy a maga anyja utánam kíváncsiskodik.
- Ejnye, de nehezen érti meg. Én kértem meg anyámat, hogy kérdezze kisbírótól, mikor vitt magának idézöt. A kisbíró mindent elmondott anyámnak. Utána csak arra voltunk kíváncsiak, hogy eljön-e elbúcsúzni.

Erre már Imre nem tudta örömét rejtegetni, karjaiba kapta a lányt és futott vele lefelé az ösvényen. A lány egyet sikoltott, de a következő pillanatban szíve teljes melegének érzésével ölelte át a legény nyakát. Ki tudja, Imre meddig futott volna a lánnyal, ha a kertkapu útját nem állja.

- Imre - szólalt meg a lány -, amiért ilyen boldognak látom, elárulom a legféltettebb titkomat: édesanyám megengedte, hogy egyszer-kétszer meglátogathatom magát a börtönben...

A legény elkapta a lány mindkét kezét, a szívére szorította és össze-vissza csókolgatta.

- Megyek Drága, megyek Katikám - suttogta -, csak még annyit, hogy az Isten megveri a szószegőt, tudja-e?

- Én meg azt még, hogy melyik kalácsot szereti a legjobban? - kiáltotta utána a lány.

- Amelyiket maga süti! - válaszolta a legény és azzal eltűnt a kerítések szögleteiben.

Most merre, hova? - ébredt fel mámorából. A csendörök... Igen, először azokat kell megtalálnom, mert másként mindent elronthatok. Megkérem őket, hogy ne haragudjanak, de elbódultam, nem tudtam magamról. A hídnál tértem magamhoz, ahol a víz csobog. Mindent mondok nekik, csak... De hol találom meg őket? Talán a vasúthoz vezető úton?

Sietve haladt át a dülőúton, végig nézett a vasútállomáshoz vezető úton, de nem látta őket. Egy kocsiától is megkérdezte, de az sem látta őket. Idegesen megtörölte izzadt homlokát és befordult az örs felé vezető utcába. Már messziről felismerte a feléje közeledő kisbíró. Izgatottan érdeklődött tőle a csendőrijárőr felől.

- A járőrt keresed? - kérdezte tőle a kisbíró, mintha nem jól értette volna. - Engem meg éppen azok hívatnak, mert hogy elfogtak az állomáson valakit, aki pénzt lopott. Így tudom, hogy az állomáson van a járőr. De mit akarsz Te a csendőrökkel?

- Megdézsmálták a káposztánkat az éjjel a kertek alatt, azt akarom jelenteni nekik. De én erre megyek a dülőn, megmondom Édesapámnak, hogy az állomáson van a járőr. Isten áldja!

Letért a dülőútra, ahol csak azt várta, hogy a tengeri száraz eltakarják a kisbíró elöl, azzal uzsgyé neki, az

állomás felé, mintha a török kergette volna. A kisbíró még a fele útra sem érhetett, ő már az állomás közelébe ért s lelassított, hogy egy kicsit kifújja magát. Megigazította ruházatát és benyitott az állomás várótermébe, ahol a járőr várta. Őszinte megbánást árult el tekintete, amikor a járőr elé lépett és bocsánatkérően jelentette:

- Örmester úr, ne haragudjon, de...

- Egy kicsit megkésett Imre - segítette ki mondanivalójában a legényt a járőrvezető a legtermészetesebb nyugodt hangon. - Gondoltam, hogy gyorsabban fog végezni a búcsúzással.

S eközben a Szolgálati lap hátlapjára bejegyezte: „Halaszthatatlanul sürgős nyomozás végett a járőr a vonatállomáson két órát késett.”

1976. Franciaország

Ismét írja szép Hazám a történelem könyvét,
 Piros magyar vérrel a szabad Nyugatért!
 Béklyóját akarja magáról újra lerázni,
 Ó Istenem segíts néki a börtönt kitárni!
 Istenünk, segíts ott messze, tengereken túl...
 Hol egy árva nép szabadságáért megmozdult!

Kézbe vette ismét a szabadság zászlaját,
 Hogy elűzze szent testéről a ragadozó héjját!
 Szabadságot, jogot, semmi mást nem akar,
 Hogy bevethesse földjét s ne legyen ugar!
 Istenünk segíts ott messze, tengereken túl,
 Hol egy földre tiport nemzet kínjában feljajdult!

Szörnyű kínjaiban miattad vérzik népem,
 S még mindig nem látod, nyugati testvérem?
 Lobogtasd meg odaát a szabadság zászlaját,
 Isten szent nevében indítsd el a csatát!
 Mert ott messze, valahol tengereken túl,
 Sok ezer magyar vére miattatok hull!

Nyugat! Sok a tartozásod azért, mit érted tettünk,
 Gyere, állj mellénk, mert különben elvérzünk!
 Még nem késő, siess, adjál segítséget!
 S ha nem jössz, készíts magadnak sírhelyet.
 Mert ha mi elbukunk, ott a tengereken túl,
 Az ellenség fegyvere majd ellened fordul!

Ó vedd kezébe Atyám az elárvult népet,
 Hogy legyen vége immár a sok szenvedésnek.
 Alázattal kérlek, hallgassál meg engem,
 Tedd ismét szabaddá árva magyar népem!
 Mert ott messze, valahol tengereken túl,
 István király népe a Te erődért jajdul.

Amikor a felettünk elsuhanó évek, évtizedek rengetegéből
 több, mint fél évszázad távlatából tekintek vissza ifjúkori
 életem virágzására, s azon belül csendőrségi pályafutásom -
 életem delén történt - kettétörésére, keserűséggel telik meg
 a lelkem.

Hösi halált halt bajtársaink nevében is lázadó
 lelkiismerettel tiltakozunk népünk testére küldött országrontó,
 nemzetpusztító, valamint a Csendőr Testületre szórt
 alaptalan vádak és rágalomok ellen.

Tiltakozunk meghurcoltatásunk, bebörtönzésünk,
 internálásunk és állampolgári jogaink megfosztása miatt,
 továbbá csendőrbajtársaink kivégzése ellen!

Lelkiismeretünket nem terheli büntett! Tetteinkért
 felelősséget vállaltunk. A legkritikusabb időkben sem
 tagadtuk meg igaz énünket, nem bujkáltunk a rettegett
 pufajkások elöl, de nem tagadtuk meg azt a Csendőr
 Testületet sem, amely kiérdemelte Európa szerte a
 nemzetek elismerését. Nevéhez semmi szenny nem tapad!

Hazánk védelmében ott álltak a csendőrök, ahol a halál
 sűrű rendet vágott, a 22 ezer csendőrbajtársunk csaknem
 fele vérrel és életével fizetett, de nem csak frontális
 helyzetben, hanem a háború után a kommunisták
 vérbosszúja által is. A Magyar Hazának aligha voltak
 hűségesebb fiai, mint a Magyar Királyi Csendőrök! Csak a
 bűnözők, a becsületes társadalom ellenségei gyűlölték őket,
 mert nem voltak megvesztegethetők és cinkosok!

Szemrebbenés nélkül mondhatjuk: büszkeséggel tölt el
 bennünket a tudat, mert a Csendőr Testület tagjai lehettünk,
 nem volt a csendőröknek szégyellni valójuk, a történészek
 szerint a bűnesetek 96 százalékát kiderítették!

A Testületben uralkodott szellemre, erkölcsi tisztánlátásra
 és emberi kapcsolataink mikénti alkalmazására nézve
 idézzük vissza itt egy egykori járőrszolgálatunk néhány
 mozzanatát.

Hely: Zalaszentgrót (Csendőrörs), időpont: 1941.
 december 23., este 6 óra.

- S. csendőr és M. próbacsendőr jöjjenek be az
 irodába!

A nevezettek beléptek és vigyázba vágta magukat.

- Álljanak kényelmesen - mondta az őrsparancsnok és folytatta. - Holnap reggel 6 órakor szolgálatba indulnak a 3-as számú őrzőjáratot portyázva és a közbeeső tereptárgyakat érintve. 9 órától 14 óráig karhatalmi segínyt nyújtanak a zalabéri hegyen működő adóvégrehajtóknak. Óvakodjanak a túlkapasztól és a fegyverhasználatától. Azután folytatják az őrzőjárat szolgálatot. Van valami kérdés?

A válasz nemleges. A járőrvezetőnek átadta a kiállított szolgálati lapot. Ezt nevezték eligazításnak, amely szent volt a csendőrnek, mint ahogyan minden szolgálati ténykedése.

Másnap reggel a járőr pontosan 6-kor indult. A kisváros még csendben szunnyadt, az utcák néptelenek voltak, olyan sötét volt, mint amilyen a decemberi hajnalokon lenni szokott. A hó szállingózni kezdett, szótlanul haladtak a csendőrök, csak Aranyod községben zörgettek a bíró lakásának ablakán. Rövid szóváltás után folytatták útjukat, mire Zalabérbe érkeztek, már sűrűn hullott a hó, s kemény északi szél kerekedett.

A végrehajtók nem sokat vártak magukra, két rakodóval együtt kocsikra ültek és indultak a szőlőhegynek fölfelé, a járőr gyalog követte őket. A dombháton egy szalmatetős ház előtt megállt a társaság, régi építmény volt. A háziasszony nagy csörrel-pörrel fogadta a végrehajtókat, végül mégis készpénzzel fizetett. Tovább álltak, a következő két háznál nem fizettek, csak szidták a végrehajtókat.

A soron következő vályogból rakott szalmatetős kis házikó nagyon szegényesnek tűnt. A hatósági emberek az ajtón kopogtak, mire az ajtó kinyílt és egy 30 év körüli fiatalasszony jelent meg egy szál vékony, elnyútt kis nyári ruhában, a lábán csak elhasznált cipőben. Sápadt, vértelen arcáról lesírt a táplálatlanság, látni lehetett, hogy a 3 millió magyar koldus egyike. Szoknyáján két mezítlás kis sápadt apróság csüngött, rémült szemekkel meredtek az idegenekre, 3-5 évesek lehettek. A végrehajtók 28 pengő adóhátralékot követeltek, vagy a lefoglalt süldőt az ólból elviszik.

Az asszony sírt, könnyögött, besett két szeméből patakzott a könny és végigfolyt halvány arcborán. Nem pörlekedett, csak kérte, hogy ne vigyék el a kicsik szájából a falatot, árvák, apjuk meghalt, sokat éheznek és nélkülöznek, de nem volt könnyörület. A fogmegek már a sertés felé

tartottak, mikor a járőrvezető megálljt parancsolt. Az asszonyhoz lépett, beszóltotta a lakásba, kiűritette pénztárcáját és 3 darab tízpengőt (30 pengőt) nyújtott az asszonyka felé. Az hol a csendőrré, hol a pénzre nézett, nem akart hinni a szemének! Vonakodott a pénzt elfogadni. Azt rebegte, hogy „nincs arra érdeme”. A járőrvezető a kezébe nyomta, ujjait összeszorította, így kényszerítette a pénz átvételére. Az utókor számára itt meg kell jegyezni, azokban az években 1, azaz egy pengőért egy férfi napszámos kora reggeltől késő estig dolgozott. A járőrvezető megnyugtatta az asszonyt, hogy a pénzt nem kell visszafizetnie. Fizesse ki adóhátralékát, a megmaradó 2 pengőért pedig vásároljon szaloncukrot gyermekei karácsonyfájára. Gyertyagyújtáskor pedig a karácsonyfa alatt a csendőrért mondjon egy rövid imát, hogy még más szegényeken is segíthessen. A fiatalasszony megragadta a csendőrről a kezét és meg akarta csókolni. Amaz elvonta kezét és kilépett az udvarra, mert 2 óra közelgett. Elkészönt a járőr a végrehajtóktól és folytatták az őrzőjárat szolgálatot. A végrehajtók is megelégtettek a rossz időt, visszaindultak a zalabéri község házára.

Féllábszárígról érő havat tapostak a dimbes-dombos, szemet gyönyörködtető zalai dombvidéken. Az út fásztó volt, 12 órája talpon voltak, étlen-szomjan gyalogoltak, 6 órára érkeztek Palod községbe. Még a kiderítetlen büneset ügyében puhatoltak, érdeklődtek, aztán beléptek az üzletbe valami élelmet vásárolni. A járőrvezetőnek nem maradt egy fillére sem, a 30 pengő volt minden vagyona. A járőrtárostól kért egy pengőt kölcsön. Az üzletből végre a pihenőhelyre mentek, csak reggelit ettek, éhesek, fáradtak voltak. Vacsora után ágytak estek, mint akit fejbekölintettek, úgy aludtak éjfél után 2 óráig.

Kettő órakor ébresztő! Katonásan öltöztek, néhány perc múlva indultak a csaknem térdig érő nagy hóban törtetve. Öntudatlanul aludt a falu a frissen hullott patyolatfehér hótakaró alatt, csak a szél füttyörészte keserves nótáját, miközben arcukba csapta a túzhegyes hószemcséket, s csipkedte a fülüket. Semmi nem mozdult, csak a lombhullajtotta fák fájdalmas suhogása volt hallható. A kutyák sem ébredtek, behúzódtak ólaikba, csak a csendőrök örködtek a falvak álmai fellett. Nekik nem volt felmentésük,

az idő lehetett bármilyen kegyetlen.

Telt-múlt az idő, a kilométerek lassan folytak a rövidszárú borjúbőr csendőrcsizmák alatt, kakasszóra mégis megérkeztek a csáfordi dombvidékre. Egy cigarettaszünetre még behúzódtak az útmenti száraz pincepitvarba és egy félóra eltelte után lent jártak a zalaszentgróti műúton, alig két kilométerre a Zala folyótól. Sötét volt még, de jó távolságra előttük sötéten imbolgó alakra lettek figyelmesek. Meghúzták a lépést és hamarosan megállapítható volt, hogy egy ember cipel valamit a hátán. Elérték és látták, hogy szőlőkarót. Ahogy leállították az illetőt, a járőrvezető nyomban ráismert a Zalaszentgróton lakó Horváth nevezetű, nagycsaládos napszámos, alkalmi munkásra, aki különben rendes ember, de a szegénység néha kényszerhelyzetet teremt.

- Miért szőlőkarót Horváth? Miért nem az erdőből vágott?

- Nagyon messze van az, csendőr úr. Elpusztulnék, mire hazaérnék a teher alatt.

- A lopást bünteti a törvény. Ha feljelentik, nem tudunk segíteni magán.

- Ma szenteste lesz csendőr úr, meleg szobát szeretnék a gyermekeimnek.

- Értem én ezt Horváth, de maga is értsen meg engem, ne rontsa el eddigi jó hírét, tartózkodjon az eféléktől máskor. Most pedig gyorsan tűnjön el és jól jegyezze meg, hogy mi nem találkoztunk.

- Értem csendőr úr.

- No, Isten áldja, boldog Karácsonyestét kívánunk!

- Maguknak is csendőr úr! - és vitte, cipelte boldogan tovább a terhet, de tettére nem a hajlama, a rossz lelke, hanem szegénység, a nyomorúság, a kényszer hajtotta.

Nem ő, nem ők, három millióan a bűnösök, hanem azok, akik ilyen nyomorba hajtották és hagyják őket, a feudalista urak és az ő államhatalmuk!

Lám-lám, a fiatal asszony nem várt gyertyagyújtásig, hamarabb imádkozott! A csendőrök megtették a magukét, a többi talán Isten dolga volt.

Ott feküdtünk a lövészárókban. Helyesebben ott feküdtünk volna, ha lett volna lövészárók, de nem volt. Még árok se volt. Szuronnal hiába szurkáltuk a fagyott földet, tíz centi mélység után már csak kézigránáttal lehetett volna robbantani, de kézigránátunk se volt. Szóval ott feküdtünk egy kis halom göröngy mögött és imádkoztunk, hogy az orosz ne vegye észre tábori sapkánkon merevre fagyott kakastollunkat, hisz sisakunk se volt.

Az erdő fái sikoltozva robbantak szilánkokra, s mi alig vártuk merevre fagyott testtel és tompult aggyal a parancsot, hogy előre, vagy vissza, de el innen az elszabadult pokolból. El valahova, ahol nem érnek el a gránátok és a sebesült és haldokló bajtársak sikolya nem fagyasztja vérünket.

A sűrű köd függönyén át a virradat pirkadó fényei rémes látomást nyújtottak. Jobbról ködöbásnyira szétroncsolt fejjel Tapai Feri próbacsendőr, távolabb, fatörzsre rogyva Sásdy Antal hadnagy úr - holtan.

Mögöttünk lépések ropogtak a hóban, parancs a zászlóaljtól: Tompa Század vonuljon vissza tartalékba, helyét a Csellár század veszi át!

Hatan voltunk már csak a rajban, levett köpenyünkbe fektettük Tapait és a hadnagy urat, s megindult a gyászmenet a Türi tanya felé a zászlóalj parancsnokságának irányába.

Jó félórát mentünk merev végtagokkal, hösi halottainkkal, s a legközelebbi pajta szénapadlásán belefúrtuk magunkat a meleget ölelő szénába.

Mint rangidős csendőr, futárt küldtem a zászlóaljparancsnoksághoz a jelentéssel. Kisvártatva egy lovas szekér jött a halottakért, s parancs, hogy napnyugtáig pihenő.

Apró tüzet gyújtottunk a pajtában talált száraz deszkákkal, és megnyúztunk két nyulat, hisz azokat épp úgy érték a gránátszilánkok, mint minket. Rövidesen felmelegedve élveztük a frissen sült hús csábító illatát.

De nem voltunk ám egyedül, más is megszimatolta az inycsiklandozó szagot, s lassan settenkedve, farkával tanácsalant jelezve mellénk sompolygott a kutya. Éhes, csavargó kis korcs volt, s úgy tele volt ragadva szőre gazzal,

bogánccsal, hogy kis mozgó bozótnak látszott.

Kiss Jóska látta meg elsőnek.

- Hát te mi a fenét keresel itt?

A kutya ösztönösen megérezte, hogy a kérdés nem elutasító volt, s így a fark nagy részének csóválásával kimutatta hajlandóságát az ismerkedésre. Aztán Jóska még enyhébb hangon hívta:

- Gyere ide te teli bogánccs, érted is meghalt a Jézus Úr!

A barátság megszületett egy egész életre, anélkül hogy tudták volna.

Aznap éjjel véres harcokban 4 tiszt, 11 tiszthelyettes és 29 csendőr életével fizetett két elfoglalt falu visszafoglalásáért Marcali térsége. Kiss József csendőr mély aknaszilánk sérülést szenvedett mellében, s elválaszthatatlan társának jobb első lábát szakította le egy gránát.

A kötözőhelyen együtt voltak a kőszegi kórházban. Bogánccs külön látogatói engedélyt kapott gazdája látogatására, és pár hét után lábadozóként hagyták el a kórházat.

Ismét pár hét és a Szent László hadosztály kötelékében találjuk sebesültjeinket, s alig lehetett ráismerni a fényesszőrű Bogánccsra, amikor sántán, de gazdájával szomorúan átlépték az osztrák-magyar határt...

A viszonylagos biztonság nem boldogított. Csendőr hivatást vállaltunk és éreztük, hogy faluink népének szüksége van ránk.

1945 nyarán váratlan látogatót kaptunk. Egy amerikai ezredes nyitott ránk ajtót a kis otthonunkban, ahol mi öten csendőrök laktunk. Három katona is jött vele. Bogánccsot sohasem láttuk ilyen mérgesnek, ketten kellett visszatartsuk, hogy rá ne rohanjon a látogatókra. Barátságosnak mutatkoztak, s a többi csendőr holléte után érdeklődtek, majd örömünkre tudtukra adták, hogy odahaza nagy szükség van a csendőrökre, s két nap múlva a Pockingi nagytáborból induló csendőr vonatra előkészítenek nekünk helyet.

Készültünk is boldogan, de a sors keze - talán Isten akaratából - más irányba fordította életünket. Másnap éjjel Kiss Jóska oly hatalmas lázba esett, hogy ájultan vittük

ágydeszkából eszkábált hordágyon a 20 kilométerre levő városi kórházba. Ez mentette meg életünket, mert lemaradtunk a pockingi szálltmányról és megmenekültünk az akkor hazaszállított csendőrök tragikus sorsától.

Kiss Jóska tüdejéből egy aknaszilánkot vettek ki, napokig élet és halál között lebegett, de felgyógyult. Rövidesen világossá vált, hogy a csendőrsorsot irányító GONDOSKODÓ megelégedte ennek az öt csendőrnek kálváriáját.

A gráz-i temetőben nyugszik Kiss Csendőr. Sirhalmát egy éjjel megbolygatták és egy kicsi zsákbavarrt csomagot hantoltak el benne.

Senki nem tudja, hogy mi volt a csomagban, de többé nem hallotta senki a sánta kis kutya kereső nyüszítését.

Egyik legszebb feladat a világon maradandó emléket állítani az édesanyáknak. Sok nagy mesterünk vésője faragta márványba, vagy öntötte nemes ércbe az édesanya arcképét, alakját. Nagy művészek festették meg vásznon ihlettel a pompázó színekkel, vagy költők énekelték meg szebbnél szebb versekben. Írók és zeneszerzők versengve alkották műveik legszebbjeit, hogy az édesanyát méltóképpen dicsőíthessék.

Mégis mindezek a mesterművek csak próbálták gyarló módon megközelíteni azt a csodálatos szépséget, jóságot és mindazt, amit egy édesanya nemes lénye valóban adni tud. Ennek ellenére én mégis képet szeretnék festeni egy édesanyáról, a csendőranýáról. Otthon Magyarországon a csendőranýákból sok ezer volt s ha volt is bennük közös anyai jellemvonal, tulajdonság, mégis nehéz egy egységes képet alkotni róluk.

Kiről tudnék megközelítőleg legjobb képet festeni, mint az én édesanyámról, mert ő is egyike volt a sok csendőranýának. Hiszen én őt ismertem a legjobban, mert senki sem állott hozzám közelebb önála. Jól tudom mégis, hogy nehéz feladatot vállaltam magamra s az a pár vázlat, amit egy csendőranýáról készítettem, csak eltörpülő dolgok lesznek az igazi édesanya valódi alakja mellett.

Lázban volt az egész ország, mert sorsdöntő napokat és órákat éltünk. Az Úrnak 1940. esztendejét írtuk, s minden magyar feszült várakozással tekintett a döntés elé, amely kincses Erdély visszaszerzésére, vagy békés visszatérésére fog megtörténni. Mi negyvenen a csendőrtiszti tanfolyam hallgatói is feszülten figyeltük a rádió híreit, mert jól tudtuk, hogy számunkra is tartogat váratlan eseményeket. Így is történt. Egész váratlanul, idő előtt, július 9-én megtörtént a hadnaggyá avatásunk. Az egész olyan gyorsan pergett le, hogy még a legközelebbi hozzátartozónkat sem tudtuk meghívni az avatási ünnepségre Budapestre.

Másnap már robogott is velem az egyik vonat Nyíregyháza felé, mivelhogy oda kellett bevonulnom. Püspökladánytól már egy Erdély felé induló katonai szerelvény vitt tovább s hat újonc és két harcsabajuszú öreg honvéd között vidáman utaztam, mit sem törődve a világ

eseményeivel. Zubbonyom aranygombjai csak úgy csillogtak a júliusi délutáni napfényben. Messziről lerítt rólam, hogy most avattak csak tisztét.

Estére futott be a vonat s bizony a nyíregyházi pályaudvar már eléggé el volt sötétítve s a sok katonai alakulat hangyabolyként jött-ment, rakodott s készülődött az erdélyi trianoni határra. A hangulat egészen háborús volt.

Valahol a 12. vágányon állott meg az én katonai szerelvényem is. Sietős léptekkel vettem az irányt a pályaudvar főépülete felé, hisz jól tudtam, hogy édesapám jelenleg a Pályaudvar parancsnokságnál teljesít szolgálatot. Az első öreg karszalagos honvédet megállítva érdeklődtem a parancsnoki iroda felől, majd édesapám után. Ő készséggel jelentette, hogy édesapám kinn ül a peronon az egyik asztalnál. A kis elsötétített lámpákkal felszerelt asztalok között hamarosan megtaláltam a keresett helyet. És ott a felhomályban nem csak édesapámat, hanem édesanyám ezüstösen csillogó haját is megpillantottam. Szívem mindjárt hevesebben kezdett verni, hisz egy váratlan és örömteljes viszontlátás előtt álltam. Csendben odalépve az asztalhoz a sötétből szüleimre köszöntem. Az ismerős hangra megdöbbenve tekintettek rám, hogy miként cseppentem szellem módjára hirtelen közéjük.

A meglepetés azonnal örömmé változott s megölelve az öreg harcost, édesapámat, gyermeki szeretettel csókoltam kezét egy igazi csendőranýának, az én édesanyámnak. Szemei örömtől sugárzottak s láthatóan nagy boldogság töltötte el.

Nagy kíváncsisággal hallgatták mindketten a sok mesélnivalómat.

Még csak 1941-et írtunk s már a levegőben megint valami lebegett. Meg is történt nemsokára a nagy történelmi döntés, mert a magyar csapatok elindultak a Kárpátalján keresztül a vörös rém ellen, a szovjet csapatok ellen. Irigykedve néztem az elvonuló nyíregyházi alakulatokat, hisz úgy a tüzérek, mint a huszárok között sok jó barátomnak mondtam búcsút a kiinduló vonatoknál.

Magam pedig egy kicsit bosszankodtam, hogy megint, mint „visszamaradó különítmény” tagja itthon kell végig élnem ezeket a komoly napokat, talán hónapokat, mint azt tennem kellett az erdélyi bevonulás idején.

Ilyen állapotban múltak napjaim a megszokott hátszói szolgálatban.

Azonban tíz nap sem tellett el, amikor egyik délután a naposcsendőr jött ki a lakásunkra. Jelentette, hogy fontos ügy miatt azonnal menjek be a laktanyába, azt üzeni Györgypál hadnagy úr. Az éppen nálunk lévő menyasszonyomat s a kisebb vendégsereget otthagyva siettem a laktanyába. Ott találtam a Honvédelmi Minisztériumból számomra érkezett üzenetet, amelyben röviden csak ennyi állt: Azonnal induljon útba hadibeosztásra s jelentkezzen a Kárpátcsoport parancsnokságnál.

Örömmel rohantam haza s elmondván a számomra jó hírt, azonnal csomagolni kezdtem. Másnap hajnalban a pályaudvar szinte kongott az ürességtől. Én felszálltam a vonatra. Édesanyám és menyasszonyom kísérték ki az állomásra. Mindkettőjüknek meg volt az oka, hogy miért. Én ezekben a percekben nagyon boldog voltam, nem cseréltem volna senkivel sem.

Majd jött a búcsúzkodás. Nekem örömtől sugárzott az arcom s édesanyám is erőltette az arcára a jókedvet, hogy ne árulja el a belső szomorúságát és anyai aggodását. A vonat elindult s a dőcögő kocsik ablakából intettem búcsút édesanyáméknak. Ők ketten ott álltak igen sokáig, amíg a vonat el nem tűnt a kanyarban.

Az idő gépében örlődtek az évek s vajmi kevés hír jött otthonról a kietlen szibériai hadifogoly táborokba. Az ottani dohos, sorvasztó börtönök és kínzó munkatáborok is csak nem adtak lehetőséget, hogy valami hírt kapjunk szeretteinkről. Évek múltak, teltek el, hogy tudjunk valamit legközelebbi szeretteinkről. Nem tudhattuk, hogy életben vannak-e, vagy már régen eltávoztak az élők soraiból.

Hosszas, borzalmas évek reménytelen napjai mégis egyszer csak fényt hoztak az életünkbe. 1953 nyarán számomra is megnyíltak a börtön kapui. Tele tudóval szívtam magamba oly hosszú idő után a magyar levegőt, a szabad levegőt. Nagy izgalommal igyekeztem hazafelé. Annyit már tudtam, hogy szüleim élnek és Sátoraljaújhelyen Árpád utca 23. szám alatt laknak.

Jónéhányan utaztunk ugyanazzal a vonattal, s mire Sárospatakra értünk, már egészen besötétedett. Kellemes enyhe szeptemberi szellő fújdogált, s a Bodrog felől

orrunkba szívtuk a kesernyés fűzfák leveleinek az illatát. Itt búcsúztam el utolsó bajtársamtól és fogolytársamtól, Jóska Banditól, mert ő már otthon volt. Innen már csak 11 kilométer a hivatalos távolság s mégis, nekem igen hosszúnak tűnt az utamnak ez az utolsó szakasza. A harmadik osztályú kocsit sötét sarkába húzódva már csak egyedül utaztam s a vonat kerekeinek zakatolása mellett állandóan azon törtem a fejemet, hogyan toppanjak be 10 hosszú év után szüleim lakására, hogyan üdvözljem édesanyámat, kinek szívet s idegzetét a két világháború, az 1919-es események, a román megszállás és főként az 1945 utáni események nagyon megviselhették.

Egy bérkocsival folytattam utam hátra lévő részét. A ló patái kísértetiesen csattogtak a macsakaköveken. Az ismeretlen lakás közelébe érve gondolatiamból csak a kocsis rezzentett fel, ki így szólt:

- Itt vagyunk.

Egy pislákoló lámpa fényénél az ajtóban megjelent az én édesanyám ezüstös hajával, jóságos tekintetével.

Szóra egyikünk ajka sem nyílt, mert ahogy ő engem megpillantott tíz év után először, hangtalanul, ájultan esett össze. Karjaimba fogtam fel s ijedten vittem be a szobába, ahol könnyes szemmel, az öreg harcos, édesapám fogadott.

Ezt a jelenetet, azt hiszem, csak azok tudják megérteni és felfogni, akik hasonló helyzeten mentek keresztül. Én, míg élek, sohasem fogom elfelejteni ezt a pillanatot.

Kis idő múlva elmúlt az aggodalmam, mert édesanyám magához tért... És akkor kezdődött a beszélgetés. Sok minden történt az elmúlt esztendő alatt, volt téma éppen elegendő. Csak reggel öt óra tájban, édesanyám többszöri figyelmeztetésére hagytuk abba a beszélgetést édesapámmal, hogy egy kicsit lehúnyjuk szemünket... Az alvás nekem sehogyan sem ment. Az izgalmas viszontlátás, a jó puha ágy, a meleg családi otthon, mind, mind felkavarták bensőmet. Alig vártam, hogy ismét reggel legyen. A szerető anyai kéz simogatására keltem fel az első szabad reggelemen. A reggelit alig fogyasztottam el, amikor édesanyám már elő is vette a rejtékhelyről az eddig féltve őrzött csendőrképeimet. Majd kihívott a konyhába s ott a konyhaszekrény egyik rejtett rekeszéből előhúzott egy titokzatos csomagot. Izgatottan bontottam ki a papírt s akkor

elállott még a lélegzetem is. Szemeim a könnytől es meghatódottságtól elfátyolozódtak. Egy csomó kékes-zöld kakastoll volt a csomagban szépen összekötve. Édesanyám csak annyit fűzött hozzá:

- Mikor megtudtuk, hogy életben vagy fogságban, elkezdtem gyűjteni a kakastollakat számodra, mert hittem a Jóistenben, hogy azokra még egyszer szükséged lesz.

Ebben a pillanatban ismét csak arról bizonyosodtam meg, hogy édesanyám is méltó helyet foglalt el a csendőrannyák között. Meghatódotan csókoltam meg drága kezeit.

Áldja meg a magyarok Istene még haló poraiban is őt és minden drága csendőrédesanyát.

ÉDESANYÁMNAK

Csendes alkonyat volt, ahogy hazaértem,
Ave Mariára harangoztak éppen.
Ültél a ház előtt a régi kis padon,
Könnyekkel szemedben, sóhajokkal ajkadon.
Letérdeltem eléd, közelről néztelek,
Úgy eltévedt rajtam jóságos két szemed...
Kerested a régi, derült vonásokat,
Ragyogó szemeim, nevető arcomat.
Az arcom oly törött, a szemem sem ragyog,
Miről is tudnád meg, hogy a fiad vagyok?
Hazajöttem, anyám, beteg vagyok, lelkem,
Anyai szerelmed gyógyítson meg engem.
Taníts meg engemet még egyszer nevetni,
Taníts meg remélni, taníts meg szeretni.
Vigyél, ahogy régen, az első misére,
Mutasd meg még egyszer az utat az égre.
Ugye megvannak még a glóriás szentek,
Akik énnám is még többet szenvedtek?
Mutasd meg Őrizóm, Az Isten Bárányát,
Mondd, hogy csókoljam meg a feszület lábát.
A nagy kereszt alatt térdeljünk le ketten,
S mondjuk el, mint régen: Hiszek egy Istenben...

RUTH-NAK

Fele-ségemnek, aki jóban-rosszban egész-ségem volt

Mielőtt az Isten teremtésbe fogott,
Gondolkozott azon: mint alkot boldogot.
Mi a boldogságnak alkotó ereje.
Miért dobog minden halandónak szive?

Legyen legfontosabb a teljes egészség,
Majd annak a fele, úgy hívják: feleség.
Egészség, feleség, boldogabb nem lehet,
Aki élvezheti e kettős életet.

Amikor megértem a nyolcvanas évet,
Boldogan bámultam a ragyogó képet.
Fele-ségem arca volt mosolyom oka
És szeretetének legmagasabb foka.

Egész-ségem romlott réginek felére
Másik felét bizom Ruth szeretetére.
Ha eddig nem mondtam, Ruth a feleségem,
De volójában, Ő az EGÉSZSÉGEM.

Ruthnak csak neve rút, és aki ismeri,
Szépségét, jóságát örömmel élvezi.
Én is hálás vagyok, és örömmel mondom
Mellette és Vele nem volt sose gondom.

Az egészség nagy kincs, de nagyobb a fele,
Mert jó fele-ségnek áldott szeretete.
Áldásért áldás jár. Feleségem áldom,
Remélem velem lesz, ott, a másvilágon.

Gábor diák